ER - RAHIKUL - MAHTUM

Zapečećeni džennetski napitak

Studija životopisu Resulullaha, s.a.v.s

Autor :
Safijurrahman el Mubarekfuri

www.islamic-invitation.com

ER - RAHIKUL - MAHTUM

ZAPEČAĆENI DŽENETSKI NAPITAK

Studija o životopisu Resulullaha, s.a.v.s.

Autor:
Safijurrahman el - Mubarekfuri

Sarajevo, 2001 - 1422. H.G.

Naslov originala ER - RAHIKUL - MAHTUM

Naslov prijevoda: ZAPEČAĆENI DŽENETSKI NAPITAK

Autor Safijurrahman el Mubarekfuri

S arapskog prevela Subhija Hadžimejlić - Skenderović

Šerijatski recenzent Muhamed Mehanović

Likovno - tehnički urednik Nedžad Kazić, Fatih Farhat

Lektor i korektor Nermina Ferizbegović, Omer Resulović

DTP Kavazović D&T, Sarajevo

Štampa "OKO" - Sarajevo

Tiraž: 30.000
KNJIGA BROJ 20

Peto izdanje BESPLATNI PRIMJERAK

Izdavač *Sva prava štampanja i izdavanja zadržava Visoki saudijski komitet za pomoć BiH i Kulturni centar "Kralj Fahd" u Sarajevu*

ŠTAMPANO POD POKROVITELJSTVOM ČUVARA "DVA HRAMA"
KRALJA FAHDA BIN ABDUL-AZIZA AL-SAUDA, KRALJEVINE SAUDIJSKE ARABIJE

طبع على نفقة خادم الحرمين الشريفين الملك فهد بن عبد العزيز آل سعود هدية مجانية

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine, Sarajevo

UDK 297.161

el - MUBAREKFURI, Safijurrahman
Zapečaćeni dženetski napitak: studija o životopisu Resulullaha, s.a.v.s. / Safijurrahman el - Mubarekfuri; (s arapskog prevela Subhija Hadžimejlić - Skenderović). - 5. izd. - Sarajevo: Visoki saudijski komitet za pomoć Bosni i Hercegovini, 1998. - 490 str.; 20 cm. - (Visoki saudijski komitet zs pomoć Bosni i Hercegovini; knj. 20)

Prijevod djela: Er - rahikul - mahtum. -
Bilješke: str. 445 - 470.

ISBN 9958 - 880 - 10 - 9
COBISS - ID 521734

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Milostivog, Svemilosnog

PREDGOVOR

Hvala Allahu Koji poučava peru, Koji čovjeka poučava onome što ne zna. Hvala Allahu Koji je one koji vjeruju iz tmina na svjetlo izveo i na pravi put ih uputio: ***"I doista, ovo je pravi put moj, pa se njega držite idruge puteve ne slijedite, pa da vas odvoje od puta Njegova." (El - En'am, 153)*** Uzvišeni Allah također veli: ***"Reci: 'Zar su isti oni koji znaju i oni koji ne znaju?'" (Ez - Zumer, 9).*** Uzvišeni također veli: ***"Zato vjerujte u Allaha i Poslanika Njegova i u svjetlo koje objavljujemo." (Et - Tegabun, 8)***

Neka je Allahov blagoslov na Učitelja koji upućuje najboljoj uputi: ***"Reci: 'Meni je, doista, jasno ko je Gospodar moj'" (El - En'am, 57)***, našeg Vjerovjesnika Muhammeda, sallallahu alejhi ve selleme.

Najuzvišenija znanost je spoznaja Allaha, a ona nas vodi spoznaji načina ispovijedanja vjere Njemu. Što se više širi vjerska znanost smutnje je sve manje, a neznanje sve slabije. U tradiciji se pominje: "Vrijednost alima (znalca) u odnosu na abida - pobožnjaka je kao vrijednost punog mjeseca u odnosu na ostale zvijezde." Jer, najvredniji je, najuzvišeniji i najdostojniji da bude primjen onaj ibadet koji je usklađen i podudaran s časnm šerijatom. A cilj i svrha egzistencije činjenje je ibadeta Allahu: ***"Džine i ljude stvorio sam samo zato da Mi se klanjaju." (Ez - Zarijat, 56)***

Visoki saudijski komitet raduje i čini mu čast da, po preporuci njegove visosti predsjednika Visokog saudijskog komiteta, princa Selmana b. Abdulaziza, guvernera provinicije Rijad, ponudi ovu biblioteku sastavljenu od najvrednijih kniga potrebnih muslimanu posebno u ovom vremenu. Akcenat smo stavili na moralne vrijednosti, učvršćenje vjerovanja, temelje islama, kompaktnost društva i njegovu etiku, te uspostavljanje spona s prvom generacijom, najodabranijom i najčestitijom zajednicom ashaba, koji su najbolje razumijevali i primjenjivali islam, nastojeći valorizirati naš iman, naša

djela i razmišljanje u svjetlu njihovog odnosa, povezujući dunjaluk sa ahiretom, ‘ivot s onim što slijedi poslije smrti. A to je istina koju nije moguće zanemariti, pogotovo uzimajući u obzir činjenicu da smo izgubili hiljade naše braće u bosanskoj tragediji. Kuda bi nas to onda vodilo?

U okrilju časnog tefsira, plemenitog hadisa i čiste islamske misli, ‘ivimo s ovom odabranom skupinom knjiga iz serije “Biblioteka bosanske porodice”, koju nudimo odraslom i malom, mušku i ‘ensku. Svako od njih mo‘e zeti iz njih shodno obimu znanja koje mu je Allah dao,oboru‘avajući se spoznajom i nalazeći pravi put pomoću Allahova svjetla.

“Ostavio sam vas na čistoj stazi po kojoj je isto ići noću kao i danju, s nje skreće samo onaj ko je propao”- veli Poslanik, a.s. “Ostavio sam vam dvije stvari koje, ako ih se budete pridržavali, nećete zalutati nikada: Allahovu knjigu i moj sunnet” - veli Poslanik, a.s., također.

Molim Allaha da ovo znanje bude od koristi, da ga učini blagoslovljenim i trajnim dobrim djelom i da nagradi svakog ko je učestvovao u izlasku na vidjelo ove biblioteke, prevođenju djela, pripremanju za štampanje, distribuciji, kao i onog ko se njome okoristi, najboljom nagradom. On čuje dove i odaziva se.

Direktor Regionalnog ureda
Visokog saudijskog komiteta za Evropu

Naser b. Abdurrahman es - Saeed

RIJEČ GENERALNOG SEKRETARA ISLAMSKE SVJETSKE LIGE - RABITE, GOSPODINA PROFESORA ALI EL - HAREKANA

كلمة معالي الشيخ محمد علي الحركان

Hvala Allahu, Gospodaru svjetova, Stvoritelju nebesa i Zemlje, Davaocu tmine i svjetla, i neka je Allahov salavat i selam na nešeg Poslanika, a.s., koji je pečat svim poslanicima, koji je znao obradovati i upozoriti, obećati i zaprijetiti. S njim je Allah izveo čovječanstvo iz tmine i zablude na pravi put, put vlasnika svega što je na nebesima i na Zemlji. A zar se sve ne vraća Allahu?!

Kada je Uzvišeni Allah, dž.š. obdario Svog Poslanika, a.s., šefa'atom i dodijelio mu posebno mjesto među poslanicima, uputio je muslimane da ga vole i Sebi učinio njegove sljedbenike dragim, poručio je:

"Reci: 'Ako Allaha volite, mene slijedite, i vas će Allah voljeti i grijehe vam oprostiti.'" (Ali Imran, 31)

Ove Allahove, dž.š., riječi, poruka su muslimanima da svim svojim srcem teže i vole Resulullaha, a.s. Razlozi za neprekidnu ljubav nalaze se u ličnosti, karakteru i djelu Resulullaha, a.s., iz dana u dan su sve veći i veći. Stoga su se muslimani od samog početka islama čvrsto vezali uz njega, oponašali ga, i na svakom koraku isticali njegove vrijednosti i vrline, pa zbog svega toga, počeše bilježiti njegov životni put, "Siretu Resulullah, a.s."

Poslanikov, a.s., sjajni životopis temelji se na njegovim riječima, djelima i njegovom uzornom karakteru. Aiša, r.a., kaže:

"Njegovo ponašanje je po Kur'anu!", a Kur'an je Allahova knjiga, Njegova univerzalna riječ - pa ko se bude tako vladao, bit će najbolji čovjek, kompletna ličnost i najvoljenija osoba kod Allahovih stvorenja.

Muslimane i danas čvrsto povezuje velika i neograničena ljubav prema Poslaniku, a.s. Otuda onaj ko ga voli, čita i piše o njemu.

Tako je nikla ideja da se održi Prvi islamski kongres, posvećen studiji o časnom Resulullahovom, a.s., životu, radu i djelu.

Taj komgres održan je u Pakistanu, 1396. h. g., gdje je Islamska liga - Rabita ponudila novčane nagrade u vrijednosti 150 000 saudijskih rijala za pet najboljih pisanih djela o životu Resulullaha, a.s., uz slijedeće propozicije:

1. da studija bude kompletna i da precizno obuhvaća historijske događaje hronološkim redom;

2. da bude autentična i prethodno neobjavljivana;

3. da autor navede sva klasična i ostala djela kojima se služio;

4. da autor napiše posebno kompletnu autobiografiju sa stručnim kvalifikacijama i navedenim svojim naučnim radovima ili štampanim djelima, ako ih ima;

5. da studija bude čitko napisana ili odštampana;

6. da bude napisana na arapskom ili nekom drugom živom jeziku;

7. studije će se primati od početka mjeseca rebiu-ssani, 1396. h .g. pa do početka muharrema, 1397. h. g.;

8. studije će se predavati Općem sekretarijatu Islamske Rabite u Meki, u zatvorenim i zapečaćenim kovertama, koje će se registrirati pod zasebnim serijskim brojevima;

9. radove će pregledati posebna stručna komisija, sastavljena od učenjaka ove znanosti.

Ovakav proglas bio je podsticaj da na konkursu učestvuju svi oni koje je Allah, dž.š., obdario ljubavlju prema Resulullahu, a.s., pa su proučavali njegovu ličnost, rad i djelo, a uz to su imali dara i da pišu.

U sjedište Rabite počeli su prispijevati radovi napisani arapskim, urdu i drugim jezicima.

Na konkurs je prispio 171 rad, od čega: 84 studije na arapskom jeziku, 64 studije na urdu jeziku, 21 studija na engleskom, jedna na francuskom i jedna na hamitskom (afričkom) jeziku.

Stručna komisija pročitala je i proučila sve radove i odabrala pet najboljih, čiji su autori i dobili nagrade. To su:

1. dobitnik prve nagrade, profesor Safijju - R - Rahman El - Mubarekfuri, predavač na Selefijskom univerzitetu u Indiji. Vrijednost nagrade je 50 000 saudijskih rijala;

2. dobitnik druge nagrade, dr. Medžid Ali Kan, sa Pokrajinskog islamskog univerziteta u Nju Delhiju, Indija. Vrijednost nagrade je 40 000 saudijskih rijala;

3. dobitnik treće nagrade, dr. Nusajr Ahmed Nasir, rektor Islamskog univerziteta u Pakistanu. Vrijednost nagrade: 30 000 saudijskih rijala;

4. dobitnik četvrte nagrade, profesor Hamid Meahmud Mensur Lemud iz Egipta, a vrijednost nagrade je 20 000 saudijskih rijala;

5. dobitnik pete nagrade je profesor Abdusselam Hašim Hafiz iz Medine, Saudijska Arabija, a vrijednost nagrade je 10 000 saudijskih rijala.

Rabita je objavila imena pobjednika na Prvoj azijskoj islamskoj konferenciji u Karačiju, mjeseca ša'bana, 1398. h. g., kao što ih je objavila cjelokupna islamska javnost. Ovaj događaj proslavljen je u Meki, na svečanosti koju je organizirao emir Saud ibn Abdul - Muhsin ibn Abdul - Aziz, zamijenik namjesnika okruga Meke, 12. rebiul-evvela, 1399. h. g.

Sekretarijat Rabite je na toj svečanosti obznanio da će štampati nagrađene studije na nekoliko svjetskih jezika. Shodno tome, nudimo poštovanom čitaocu prvijenca ovih studija, prvonagrađeno djelo autora šejha Safijjur rahmana el - Mubarekfurija, profesora Selefijskog univerziteta u Indiji. Štampat će se i ostali nagrađeni radovi, s molbom Uzvišenom Allahu, dž.š., da primi od svih nas naša djela, učinjena izričito u Njegovo ime. Allah je divan Gospodar i divan Pomagač!

Neka je salavat i selam na našeg Resulullaha, a.s., njegovu porodicu i njegove sljedbenike!

Generalni sekretar Rabite
Muhamed ibn Ali el - Harekan

PREDGOVOR

Siretu Resulullahi, a.s., uvijek će biti historijska osmatračnica, nepresušno vrelo, iz kojeg će se napajati generacija za generacijom žrdnih znatiželjnika koji su baštinici poslanstva, nosioci imanske baklje, čiji će plamen vječno gorjeti, a oreol svjetlosti se stalno širiti. Ko je proučavao životni put Resulullaha, a.s., i dovoljno se posvetio njegovoj idejnoj, misaonoj i prektičnoj vrijednosti vidi neprekidni lanac interesantnih i neobičnih historijskih događaja u kojima su Resulullah, a.s., i mala skupinavjernika ovladali mnogim naučnim saznanjima još u ono doba. Porijeklo materije, uzroci zemljine teže, i mnoga druga saznanja iz Kur'ana, uzdigla su njima čovječnost na nivo, do tada nepoznat i neviđen u ljudskom rodu.

Ko se dublje unese u život i djelo Resulullaha, a.s., otkriva mu se misteriozni preobražaj suhe, neplodne i prazne historije, koja je bila poput pustinje, u plodnu i bogatu zemlju iz koje isklija, a potom izraste, čovječnost, znanje, uljudnost i ljepota.

S Resulullahovog, a.s., izvora napojiše se ljudi, iz njegovog ružičnjaka ubraše plodove i mirisno cvijeće. Time su se hranili i bili prekoreni tek toliko da se zna da su ljudi, a ne meleki; mogao si ih čuti kako govore:

"Postoji jedna velika pustinja u čijem zagrljaju odrstoše ljudi koji prihvatiše islam i ponesoše ga prostorima nastanjenim mrakom, razgoneći ispred sebe tminu i neznanje."

Djela Resulullaha, a.s., govore nam: "Mi izgrađujemo ummet - narod kome će pripasti historija svijeta u budućnosti."

Dosadašnja historija ne pozna ličnost poput Resulullaha, a.s., koja je imala toliko strpljenja u nesreći, postojanosti u pravdi, čvrstine u karakteru, smirenosti u ovodunjalučkim potresima i stresovima. Niko nije bio milostiviji od njega, širokogrudniji i razumniji, i niko od ljudi nije mogao dokučiti kao on, izvanzemaljska značenja. Njega je Allah, dž.š., stvorio da ovlada mnogim nedaćama i da ih potčini sebi.

Stoga je Resulullah, a.s., za historiju čovječanstva nepresušni izvor humanizma, a za samo čovječanstvo pokrovitelj ustrojstva tog humanizma i njegovog provođenja od ideje u djelo.

Uzvišeni Allah, dž.š., zapečatio je Resulullahovo, a.s., srce od svih poroka i nevaljalština, od samog rođenja pa do smrti.

Čitajući Resulullahov, a.s., životopis, upoznajemo njegovu ličnost, njegove karakterne

crte, njegov način izražavanja i metod rada, i shavćamo da mu je Allah, dž.š., u svemu bio naklonjen: Upućivač, Pomagač i Zaštitnik. Islam mu je bila vjera, a Kur'an vodilja.

Uz ovo ćemo spoznati da čovjek nije u stanju dostići visoke moralne ciljeve i ljudske vrijednosti, osim po uzoru na Resulullaha, a.s., koji je prije svega bio čovjek, a zatim pokretač humanizma i društvenog naretka.

U Resulullahove, a.s., nadljudske, nadnaravne mogućnosti, tj. u njegove mu'džize ubraja se, između ostalog, i to što je svoju historiju dopunio činjenicama koje do tada čovječanstvo nije zabilježilo.

Cijeli Resulullahov, a.s., život postavljen je i uređen Allahovom odredbom. Kao da je njegov život skup odlika od Allaha danih,koje je on postavio u vremenu da budu izvor ljudske duhovnosti, kao što je postavio Sunce da bude izvor svjetlosti materijalnim pojavama.

Jedna važna komponenta Resulullahove, a.s., ličnosti bio jedar govora - rječitost, koja inače nije nedostajal tom nepismenom arapskom narodu.

Resulullahov, a.s., govor, njegove riječi, iskazane misli, odvode te u bogatu plodnu bašču s raznoraznim plodovima. Kad uđeš u tu bašču, osjećaš da sve oko tebe diše i kao da kuca jednim srcem.

Svaka Resulullahova, a.s., riječ i misao nosi sa sobom poruku. Shvatiš li je, osjetit ćeš novu volju za životom. On dočarava željenu sliku svojim načinom kazivanja: smireno, iskreno, osjećajno i dopadljivo. Potom, i ne htijući uvijek, čitalac pada pod njegov utijecaj, pa se postepeno humanizira. On odgaja i njeguje u čitaocu ono što je ljudsko, a potom Allah, dž.š., podari kome hoće dio njegove svjetlost. Resulullahov, a.s., govor nam je blizu kao duša u čovjeku, a u isto vrijeme tako daleko, kao što ne znamo šta je duša. On ima rješenje za svaki problem, nudi izlaz iz svake teške situacije i ukazuje na osvjetljenje staza kojima treba kretati.

Dok čitamo Resulullahove, a.s., riječi, gubimo predodžbu o vremenu i prostoru, i onako zadubljeni u značenje tih riječi, doživljavamo njegovu blizinu, kao da je t, s nama u neposrednom govoru. Kad u svoj tekst unese novu ideju, ona odjednom, kazana njegovim riječima, daje novi smisao. Mi ga razumijemo onoliko koliko smo s njim, koiliko ga pratimoi koliko želimo da ga razumijemo. Ako se na nečemu zaustavimo - i on se zaustavi, ako produžimo - i on produži. Ono što smo prema njemu izvršili - i on je prema nama ispunio.

Resulullah, a.s., ne posjeduje u svom načinu izražavanja ono što posjeduje većina retoričara svijeta. U njegovom jeziku nema brztalnog govora, nema ciničnog i dvosmislenog značenja, nema crnog humora. On ne dozvoljava sebi da, kao drugi, pusti jeziku na volju. Resulullahov, a.s., govor je govoren ili kazan, da bi ponio smisao i poruku koja treba postati stvarnost. On govori srcem koje zrači imanom i Kur'anom. Iza njegovih riječi stoji Uzvišeni Allah, dž.š.

Sve u svemu, to je formula na temelju koje treba živjeti čovjek. Život, riječi i djelo Allahovog Poslanika treba da budu uzor za svakog čovjeka, pogotovo kad se zna da je on od rođenja do smrti hodio stazama čistog islama (fitre). Njegov život nema tamnih mrlja koje bi istakle suprotno saznanje. Tu nema kolebanja.

Stoga ističemo da cijeli život Resulullaha, a.s., njegove riječi i djelo, trebaju značiti vjerniku ono što za njega znači njegovo srce, bez kojeg ne bi mogao da živi. Njegova sjena treba ga pratiti poput savjesti koja prati razum. Svjesno ne možemo pobjeći od svoje sjene, niti od svoje savjesti. Svjesno ne smijemo pobjeći od Reulullaha, a.s.

Trebamo težiti za duhovnim i moralnim uzdignućima nad materijalnim privlačnostiam i ovozemaljskim njihovim okovima. Duša ne može poletjeti i uzdići se na visinu dok čovjek ne spozna cilj svog rađanja, življenja, umiranja i ponovnog oživljenja. A spozanti to može samo onaj čovjek kome je njegov Poslanik bioResulullah, a.s.

Naš ummet ima vjeru i Poslanika kakve nema ni jedan drugi narod.

"Allah, dž.š., poslao nas je da izvedemo onoga ko hoće iz robovanja čovjeku u robavanje i obožavanje Gospodara svih ljudi, iz nepravde vjera u pravdu islama i iz nepravde ovoga svijeta u širinu i ovoga i onoga svijeta."

Ovo su riječi koje pojačavaju čovjekov iman. One zrače svijetlom i pružaju nadu. Izgovorila ih je osoba koju je odgojio naš vođa i prvi učitelj, s.a.v.s., osoba koja je shvatila cilj svoga življenja i radila na ostvarenju tog cilja. I takav mora biti svako ko hoće da se pridruži povorci pravovjernih na njihovom dugom putu. Zbog velikog značaja koji zauzima "Sira" u životu svakog muslimana, bilo zbog prošlosti ili sadašnjsti, napisane su mnogeknjige kojima se životu Resulullaha, a.s., pristupalo s različitih aspekata, tematski ili metodski. Međutim, ima nekoliko knjiga o Resulullahovom, a.s., životu i djelu koje se odlikuju pripovjedačkim stilom pisanja, a uz to su dosljedne historijskim zbivanjima i preciznim i tačnim podacima, što omogućava čitaocu da ih čita s lahkoćom, da ih potpuno razumije i proučava bez manjkavosti.

Ova knjiga, s naslovom na arapskom jeziku "Er - Rahikul - Mahtum", profesora Safijju - R - Rahmana iz Indije, spada u jedinstvene knjige po svojoj hronologiji zbivanja, metodologiji izlaganja, a posebno je izražena sveobuhvatnost čiste "Sire", bez primjese sumnje ili neistine, koje su prateće komponente u nekim djelima.

Također, ova knjga se odlikuje svojom pristupačnošću široj čitalačkoj publici, kao i samim istraživačima kojima je "Sira" struka. Svako će za sebe naći ono što želi. Stoga je djelo "Er - Rahikul - Mahtum" dobilo prvu nagradu na Rabitinom konkursu "Za najbolju Siru".

Dodajmo ovdje da je ovo djelo samo nastavak truda koji su uložili učenjaci Indije kroz dugi niz stoljeća na očuvanje isalmske tradicije, njegijući mnoge islamske znanosti. Poznata

su njihova originalna i neponovljiva naučna dostignuća na polju tefsira, hadisa, Sire i ostalih hadiskih znanosti.

I dok objavljujemo ovu knjigu za muslimane Istoka i Zapada, molimo Allaha, dž.š., da se njome koriste. Allah zna šta je u namjeri svakog čovjeka!

RIJEČ AUTORA

Hvala Allahu, Koji je poslao Svoga Poslanika, a.s., s Objavom istinite vjere, koja će se uzdići nad svim vjerama. Hvala Allahu, Koji ga je poslao da svjedoči, da obraduje, da opominje i da poziva svome Gospodaru, noseći svjetiljku koja sija. Hvala Allahu, Koji je dao da u našem Poslaniku, a.s., imamo lijep uzor za sve one koji mnogo vole i mnogo slave Allaha i nadaju se Sudnjem danu.

Dragi moj Allahu, blagoslovi, i salavat i selam donesi na našeg Poslanika, a.s., njegovu obitelj, rodbinu i drugove, i one koji ih slijede u dobrim djelima do Sudnjeg dana! Podari im izvore Svoje milosti, Svoga zadovoljstva i opskrbe!

A zatim:

Radostan sam da je Islamska svjetska liga - Rabita, objavila konkurs za najbolju "Es - Siru" na kongresu Es - Sire, održanom u Pakistanu, mjeseca rebiul-evela, 1396. H. g.

Konkurs je bio otvorenog tipa za sve muslimane svijeta, a tema je bila životopis Vjerovjesnika, neka je na njega hiljadu hiljadu puta salavat i spas!

Bio je ovo veliki izazova piscima i učenjacima ove tematike da ulože maksimalan trud i da se prijave za konkurs. Smatram da će ovaj trud biti plodonosan i od velike vrijednosti za buduće generacije. Zaista je životopis Resulullaha, a.s., jedinstven. On je muhamedanski, poslanički i drugačiji od svih drugih životopisa. Salavat i selam na Allahovog Poslanika!

Kad preciznije pogledamo, Sira je jedini izvor iz koga proističu praktična islamska životna pitanja, od neprocjenjive vrijednosti za sreću ljudskog roda. Sretan sam zbog donošenja odluke da učestvujem na tom mubarek konkursu, ali se pitam: gdje sam to ja, i ko sam to ja da bih mogao baciti jedan zračak svjetlosti na život najodabranijeg i Allahu najdražeg od svih poslanika, Resulullaha, a.s. Ja sam čovjek koji doživljava veliku sreću i zadovoljstvo kad s nalazi u "društvu" Resulullaha, a.s.

Ljubav prema njemu grije moje srce i daje mi podstreka i volje za životom, bodri me da ne klonem duhom i ne malaksam tijelom, da ne posrnem u ponore tmine. Uči me da dostojanstveno živim ovaj život i dostojanstveno umrem kao pripadnik najodabranijeg naroda, Resulullahovog, a.s., ummeta.

Molim Allaha, dž.š., da s njegovimšefa'atom grijehe mi oprosti!

Na kraju, reći ću nešto ukratko o svome radu:

Prije nego sam počeo pisati ovaj rad, smatrao sam da on treba biti srednjeg obima.

Izbjegavao sam opširno izlaganje, kao i bezvrijedno skraćivnje. Čitao sam u mnogim izvornim djelima "Sire" veliku opširnost u manje važnim stvarima, tj. u sporednim događajima, kao i različit raspored i redoslijed bitaka, te sam u ovakvim slučajevima nastojao biti precizan sa ciljem da dođem do prave istine. Događaje i zbivanja sam promatrao s više razlčitih aspekata, dok nisam prihvatio da u kosturu mog rada bude ono što je najjasnije i po mom mišljenju najtačnije.

Izbjegavao sam navođenje dokaza, jer to dovodi do nepotrebne opširnosti, ali možda sam ukazao na neke dokaze, onda kad bih se pobojao da će se čitalac iščuđavati, ili kada bih primijetio da su svi autori, unatoč istini, otišli drugim putem.

Moj Allahu, meni dobro odredi na ovom i budućem svijetu; Ti si, zaista, Onaj Koji oprašta, Koji zaslužuje ljubav, Ti si Gospodar Arša slavnog!

24.07.1396. h. g.

Safijjurrahman el - Mubarekfuri
Selefijski univerzitet, Indija

Prvi put naš muslimansko - bošnjački narod ima priliku da na svom jeziku upozna djelo indijskog profesora SAFIJUR RAHMANA EL - MUBAREKFURIJA pod naslovom "ZAPEČAĆENI DŽENETSKI NAPITAK".

Ovo djelo dobilo je prvu nagradu od ukupno 171 prispjelog rada na natječaju za najbolju Resulullahovu siru (životopis). Konkurs je raspisala Islamska svjetska liga "Rabita".

Čitaocu se pruža mogućnost da otvori stranice ove knjige i spozna put do dženetskog napitka.

Molimo Allaha, dž.š., da ovo djelo bude od velike koristi našim muslimanima.

Prevoditeljica

POLOŽAJ ARAPA I ARAPSKIH NARODA

مواقع العرب و أقوالها

Siretu Resululah, a.s., ili životopis Resulullaha, a.s. pravi je tumač Objave Kur'ana i poruke koju je Poslanik, a.s., ponio cijelom čovječanstvu. Ta Objava putokaz je kojim je Allah, dž.š. izveo ljude iz tmine na svjetlo, iz vjere u idole u vjeru u jednog Boga. Stoga nije moguće u potpunosti dočarati veličanstvenu moć Allahove objave, osim ako se uporedi stanje koje je prethodilo Objavi, donosimo poglavlje o arapskim narodima i historijskim zbivanjima prije islama, a onda i poglavlje o historijskim prilikama vremena u kojem se pojavio Muhammed, a.s.

POLOŽAJ ARAPA

Riječ "arebun", znači: pustinja, stepa, neplodna zemlja bez vode i biljnog života. Ovim imenomje od najstarijih vremena nazvan Arabijski poluotok, kao što su istim imenom nazvani stanovnici ove zemlje, koja je postala njihovom domovinom.

Arabijski poluotok graniči sa zapada Crvenim morem i dijelom Sinajskog poluotoka, s istoka Arabijskim zalivom i velikim dijelom južnog Iraka. S juga je Arabijsko more, koje je produžetak Indijskog mora. Sa sjevera graniči sa Sirijom i dijelom Iraka.

Površina mu je između milion i milion i tri stotine kvadratnih milja. Arabijski poluotok zauzima veoma važan prirodno - geostrateški položaj u tom dijelu svijeta.

Što se tiče unutrašnjeg sastava, poluotok je sa svih strana gola pustinja i pijesak što bijaše neprobojna brana koja nije dozvolila strancima da ga osvoje i nad njim uspostave svoju upravu. Zbog toga su i stanvonici ovog poluotoka uvijek ostali slobodni i nepokoreni, i pored toga što su graničili s dvije najveće imperije toga doba (Bizantijom i Perzijom) čijim

napadima ne bi mogli odoljeti da nije bilo ove neprobojne brane.

Gledano na spoljašnji svijet, Arabijski poluotok zauzima središnji položaj među kontinentima poznatim kao Stari svijet. Vezano je uz njih i kopnom i morem. Njegova sjeverozapadna granica predstavlja kapiju za ulazak u Afriku, a sjeveroistočna granica ključ je za Evropu. Istočna, pak, otvara vrata nearapima, te je tako veza s Indijom i Kinom ujedno veza s Dalekim istokom. Svaki od ovih kontinenata vezan je s poluotokom morskim putem koji lađe i brodovi vodi pravo u luke na poluotoku.

Zbog takvog geografskog položaja Arabije, njen sjever i jug bili su pristaništa drugim narodima, bili su centri trgovine, kulture, obrazovanja, vjera i umjetnosti.

ARAPSKI NARODI

Historičari dijele Arape na tri grupe prema porijeklu:

1. Arapi El - Baide, ili Arapi starosjedioci tog poluotoka, o čijem porijeklu nema dovoljno pisanih podataka. Njima pripadaju plemena: Ad, Semud, Tasm Džedis, Amlak i još neka druga. To su, u stvari, Arapi beduini;

2. Arapi El - Arebe, koji su porijeklom od Ja'reb ibn Ješdžea bin Kahtana. a zovu ih i Arapi Kahtanije;

3. Arapi El - Musta'rebe, koji su porijeklom od Ismailai zovu ih Arapi Adnanije.

Arapi Kahtanije ili El - Arebe došli su s juga Arabijskog poluotoka. Njihova kolijevka je Jemen. Njihove porodice rzgranale su se ženidbenim vezama, pa izdvajamo dva poznatija plemena:

a) Humejr, s najpoznatijim porodicama Zejdul - Džumhur, Kudat i Sekasik;

b) Kehlan, s najpoznatijim porodicama: Hemedan, Emar, Tajj, Mizhadž, Kinda, Laham, Džizam, El - Ezd, El - Evs, El - Hazredž, a potomci Džefna bili su vladari Šama, tj. Sirije, Palestine i Jordana.

Pleme Kehlan raselilo se iz Jemena po čitavoj Arabiji i to prije poplave izazvane pucanjem brane (Sejul - 'Arim). Postali su čuveni trgovci,ali im trgovina propada nakon što Vizantija zauzima pomorski put, a kopneni put je uništen poslije zauzimanja Egipta i Sirije.

Plemena su živjela u međusobno dobrim, rijetko lošim odnosima. Međutim, stalno su se takmičila, natjecala koje će biti bolje i koje će steći veću slavu. Stalno je među njima vladao duh rivalstva.

Događalo s da su se međusobno krvno vezivali putem ženidbe, kao što se desilo sa Humejrom i Kehlanom.

Narod Kehlana raselio se na četiri strane i otuda četiri grupe njihovih potomaka. To su:

EL - EZD

Prema nahođenju njihovog starješine, Imran bin 'Amr Muzejkaba, oni su se selili na sve strane. Putovali su od Jemena do sjevera Arabije. Postoje evidentirana mjesta u kojima su se nastanili nakon posljednje seobe.

Sa'lebe ibn Amr El - Ezdi krenuo je u Hidžaz. Nastanio se između dva mjesta: Es - S'alebije i Zi - Kar. Kad mu je odrstao sin, i ojačao, krenuo je u svijet. Došao je u Medinu i tu se nastanio. Njegovi potomci su: El - Evs, El - Hazredž, sinovi Harisete ibn Sa'lebe.

Od njih se odvojio Haris ibn Amr iz plemena Huzaat i došao u oblast Hidžaza. Nastanio se u Merri Ez - Zahran. Njegovo pleme zauze Harem i Meku za svoje prebivalište, nakon što otjeraše njene starosjedioce Džerahime.

'Imran bin Amr nastanio se u Omanu sa svojim potomcima i oni su ogranak plemena Ezd u Omanu. Plemena Nasra bin El - Ezda nastanila su se u Tihami, a zovu se Ezd Šenue'.

Džefne ibn Amr odseli u Šam, gdje je i ostao da živi sa svojim plemenom. On je predak kraljevva El - Gassasine, koji dobiše taj naziv po jednoj vodi u Hidžazu poznatoj pod imenom Gassan, a tu im je bilo i prvo boravište pred odlazak u Šam.

LAHAM I DŽIZAM

Od prvog plemena je potomak Nasr bin Rebia, od koga potječu kraljevi Menazire u Hajri.

BENU - TAJJ

Nakon odlaska El - Ezda, Benu - Tajj krenuše na sjever. Naseliše se na dva brežuljka, Edžem i Selma, pa su oba prozvana brežuljci Tajja

KINDA

Oni naseliše područje Bahrejna, a potom su morali na silu otići sa te zemlje. Zatim su otišli u Hadramevt, pa ih je snašlo ono što ih je snašlo u Bahrejnu, te su se nastanili u Nedždu. Osnovaše državu od velike strateške važnosti, ali ta država ubrzo propade. Od nje nemamo nikakvih tragova.

Pleme Kuda'a potječe od Humejra, (ima i različitih mišljenja o njegovom prijeklu). Oni su napustili Jemen i naselili se u pustinji[1] Es - Semave na rubni dijelovima Iraka.

ARAPI MUSTAR' EBE

Oni potječu od pradjeda Ibrahima, a.s., porijeklom iz iračkih krajeva, preciznije iz gradića Er, koji se nalazio na zapadnoj obali rijeke Eufrat, u blizini Kufe. Iskopine i baština tog, historijski značajnog, mjesta detaljno su opisane i sačuavne u knjigama.

Također, sačuvani su i zapisi o prijeklu porodice Ibrahima, a.s., te o društvenim i vjerskim zbivanjima iz toga doba.[2]

Poznato je iz historije da je Ibrahim, a.s., odselio iz mjesta Er i došao u Haran, ili Hiran, a odatle otišao u Palestinu. Palestinu je odabrao kao centar svog misionarsta, a povremeno je putovao u druge zemlje i opet se vraćao.[3]

Izvori navode da je jednom prilikom doputovao u egipat kod Faraona, koji je pokušao napraviti spletku i zlo njegovoj ženi, ali je Allah, dž.š., njegovo spletkarenje vratio na njega, te u tome nije uspio. Faraon je uvidio koliko je Sara bila privržena Allahu, dž.š., te joj zbog toga, kao sluškinju, dade svoju kćer Hadžeru.[4] Sara primi Hadžeru u službu, a potom je udade za Ibrahima, a.s.[5] Tako Hadžera postade drugom ženom Ibrahima, a.s., a spletka Faraonova nije urodila plodom.

Ibrahim se vratio u Palestinu i Allah, dž.š., mu podari od Hadžere Ismaila. Sara, njegova prva žena, bila je ljubomorna, pa je nagovarala Ibrahima da ostavi Hadžeru i njeno malo dijete, Ismaila. Ibrahim, a.s., da bi udovoljio njenoj želji, ne htjede se rastaviti od Hadžere, ali nju i sina odvede u Hidžaz i ostavi ih u neplodnoj dolini, a uz Svetu kuću Bejtul - Muharrem, koja je tada postojala u obliku uzdignute gomile pijeska i kamenja, koju bi povremeno bujice raznosila s lijeve i desne strane.

Ibrahim, a.s., ostavi ih u hladovini visoke palme, u blizini današenjeg Zemtema, koji tada nije postojao. To je mjesto u vrhu današnjeg mesdžidul - harama. U Hadžerino vrijeme sve je to bilo pusto.

Ibrahim, a.s., pored žene i sina ostavi zavežljaj s hranom i posudu s vodom, a potom se vrati u Palestinu.

Prođe nekoliko dana Hadžerinog boravka u pustinji s malim djetetom. Hrane nestade, a i voda se potroši. Allahova volja htjede, pa iz pjeska provri voda - izvor Zem - zem, pa im postade napitak koji im ugasi žeđ i postade izvor njihovog života za izvjesno vrijeme.

Priča o Hadžeri i Ismailu je duga i općepoznata.[6]

U tom peridu naišlo je pleme Jemanije, zvano Džurhum, ili drugo njihovo koljeno, pa zauzeše zemlju oko vrela Zem - zem, po odobrenju Hadžere, Ismailove majke. Za pleme Džurhum kažu da je ranije živjelo u dolinama u blizini Meke.

Buharija u svome predanju jasno tvrdi da je to pleme nastanilo područje današnje Meke poslije rođenja Ismaila, a prije njegovog punoljetstva, kao i to, da su oni i ranije silazili s brda u to dolinu, ali zbog nepostojanja vode nisu je ranije naselili.[7]

Ibrahim, a.s., dolazio je u Meku s vremena na vrijeme, da obiđe svoju ostavljenu obitelj. Ne zna se tačno koliko je bilo takvih putovanja, izuzev što je historija zabilježila četiri.

Allah, dž.š., spomenuo je u Kur'anu da je Ibrahim, a.s., vidio u snu da će zaklati svoga sina Ismaila, pa kako je krenuo da izvrši to djelo, Allah, dž.š., reče:

"I njih dvojica poslušaše, i kad ga on čelom prema zemlji položi, Mi ga zovnusmo: 'O iIbrahime, ti si se Objavi (u snu) odazvao; a Mi ovako nagrađujemo one koji dobra djela čine', - to je, zaista, bilo pravo iskušenje! - 'i kurbanom velikim ga iskupismo.'" (Es - Saffat, 103 - 107)

U knjizi postanka navodi se da je Ismail stariji od Ishaka trinaest godina. Priča svjedoči da se ovaj događaj desio poslije rođenja Ishaka, jer je prva vijest o Ishaku spomenuta poslije u cijelosti priče o Ismailu. Ova priča spominje najmanje jedno Ibrahimovo putovanje prije Ismailove punoljetnosti, a tri ostala putovanja opisuje Buharija, preneseno od Ibn-Abbasa, r.a., a on direktno od Resulullaha, a.s.[8]

Ismail je izrastao u lijepog i stasitog mladića. Naučio je arapski jezik od plemena Džurhum.Veoma im se dopadao, pa ga oženiše djevojkom iz svog plemena. U međuvremenu mu je majka umrla, a desilo se da se i Ibrahim, a.s., uputio iz Palestine da obiđe ženu Hadžeru i sina Ismaila.

Stigao je u Hidžaz nakon Ismailove ženidbe. Potražio je Ismaila kod kuće, ali ga ne nađe, već zateče njegovu ženu. On je upita za njega, kako je i kako živi. Ona se požali na siromaštvo, a Ibrahim, a.s.,opruči joj da kaže Ismailu neka promjeni kućni prag. Ismail je shvatio očevu poruku, pa se razvede od ove ženei oženi drugu. Bila je to kćer Mudad bin Amra, velikodostojnika, starješine Džurhuma.[9]

Ibrahim, a.s., je nakon ove Ismailove ženidbe ponovo došao, i opet nije našao Ismaila kod kuće, pa je upitao njegovu ženu kako je i kako živi. Ona se zahvalila Allahu, dž.š., na svemu, a on poruči Ismailu da ovaj put pričvrsti kućni prag. Potom se Ibrahim, a.s., vrati u Palestinu.

Ibrahim je i treći put došao, pa je zatekao Ismaila kako šilji strijelu pod krošnjom jednog drveta u blizini Zem - zem vrela. Krenuše jedan prema drugom, kao sin prema ocu i otac prema sinu (nisu se poznavali, ali su se osjećali). Njihov susret napokon se dogodi nakon toliko dugo vremena. Teško da bi mogao stari otac sakriti svoje suze - radosnice pred sinom, ili pak, čestiti i dobri sin svoju sreću pred ocem.

Utom periodu sagradiše temelje na kojima podigoše Kabu. Ibrahim, a.s., objavi ljudima da trebaju obavljati hadž, onako kako mu je Allah, dž.š., naredio.

Allah, dž.š., je Ismailu podario od Mudadove kćeri dvanaest sinova, a to su: Nabit (Nebajot), Kajdar (Kedar), Edbail (Adbeel), Mibšam (mibsam), Mišma (Mišma), Duma (Duma), Miša (Masa), Haded (Hadad), Jetma (Tema), Jetur(Jetur), Nefis (Nafiš) i Kaideman (Kedma).

Od njih se razmnioži dvanaest plemna. Sva su u početku boravilau Meki. Bavili su se trgovinom. Putovali su trgovačkim putevima na relaciji Jemen - Šam - Egipat i oratno. Nakon nekog vremena, ova plemena raseliše se po čitavoj Arabiji, pa i van nje. Uglavnom su pala u zaborav, izuzev Nabitova i Kajdarova plemena.

Na sjeveru Hidžaza procvala je kultura El - Enbata. Taj narod osnova jaku vlast kojoj se pokoriše okolna plemena. Prijestolnica im je bila u Batri. Niko se nije usuđivao suprotstaviti im se, sve dok ne dođoše Viznantinci, koji ih pokoriše.

Profesor Sulejman en - Nedevi, u svojoj naučnoj studiji, iznosi mišljenje da vladari plemena Gassan (Gassasine), kao i ensarije, iz plemena El - Evs i El- Hazredž, ne potječu od Kahtana, već od porodice Nabita ibn Ismaila, a njihovi historijski tragovi na tim mjestima svjedoče o tome.[10]

Potomci Kajdara ostali su u Meki, gdje su se udomaćili. Njihovoj lozi pripadaju Adnan i njegov sin Mead. Preko njega su Arapi Adnanije zapamtili svoje porijeklo. Adnan je dvadeset i prvi predak u uzlaznoj porodičnoj lozi Resulullaha, a.s. Zabilježeno je da je Resulullah, a.s., pri spominjanju svoga porijekla dolazio do Adnana, a tada bi zastao, govoreći: "Slagali su rodoslovci", i ne bi išao dalje od Adnana.[11] Grupa učenjaka smatra da je Poslanikovom rodoslovlju dozvoljeno ići dalj od Adnana, smatrajući da je pomenuti hadis slab (daif). Oni kažu da od Adnana do Ibrahima, a.s., uzlazno, ima četrdeset koljena.[12]

Potomstvo Meada razmnožilo se od njegovog sina Nezara, jedinog njegovog muškog potomka. On je imao četvero djece, od koje su nastala četiri plemena, i to: Ijjad, Emmar, Rebiat i Mudar. Zadnja dva plemena brojna su i veoma poznata u historiji po slavi čuvenosti.

Pleme Rabiat porodilo je značajne historijske ličnosti predislamskog doba. To su: Esed ibn Rebia, Anzeh, Abdul - Kajs, dva Vailova sina - Bekr i Taglub, zatim Hanife, i drugi.

Narod Mudara rzdvoji se ženidbenim vezama i brojnošću na dva velika plemena: Kajs Ilan bin Mudar i Ilijas ibn Mudar.

Od Kajsa ibn Mudar potječu: Benu - Sulejm, Benu - Havazin, Benu - Gatafan, a od Gatafana su: Fabes, Zubjan, Ešdže i Gani bin E'asar.

Od Ilijasa ibn Mudara su: Temim ibn Merre, Huzejf ibn Mudrike, Benu - Esed ibn Huzejme i potomci Ken'aneta ibn Huzejme.

Od Ken'aneta potječu Kurejšije, i to sinovi Fihr ibn Malika ibn Nadara ibn Ken'aneta. Kurejšije se vremenom izrodiše u više plemena, a najpoznatija su: Džumh, Sehm, Adijj, Mahzum, Tejm, Zehra i potomci Kusajja ibn Kilaba, a oni su: Abdud - Dar ibn Kusajj, Esed ibn 'Abdul - 'Uzza ibn Kusajj i Abdu Menaf ibn Kusajj.

Pleme Abdu Menafa grana se na četiri porodice: Abdu - š -Šems, Nevfel, El - Muttalib, Hašim, a Hašimovu porodicu Allah, dž.š., obdario je Svojim poslanikom Muhammedom, a.s., sinom Abdullaha ibn Abdul - Muttaliba ibn Hašima.[13] Resulullah, a.s., rekao je: "Allah je odabrao Ismaila od Ibrahimove djece, a Ken'ana od Ismailove djece, a Kurejšije od Ken'anove djece, a od Kurejšija odabrao je Benu - Hašima, a mene od Benu - Hašima."[14]

Prenosi se od Abbasa bin Abdul - Muttaliba, da je rekao:

"Rekao je Resulullah, a.s.:

'Allah je stvorio stvorenja, a meni je dao da budem porijeklomod najbolje loze, najboljeg plemena i najbolje kuće. Ja sam, dakle, najbolji i po osobinama i po porijeklu.'"[15]

Kad se proširi pleme Adnana raseli se po cijeloj Arabiji u potrazi za vodom i pašnjacima.

Potomci Bekr ibn Vaila, Abdul - Kajs i potomci Temima naseliše se u Bahrejnu i tu ostadoše.

Pleme Benu - Hanife bin Sa'b ibn Ali ibn Bekr naseli se u Hidžru, glavni grad Jemame, a ostali potomci Bekr ibn Vaila naseliše zemlju uzduž od Jemame preko Bahrejna i Sejf Kazime do mora, te na obronke oblasti Sevad u Iraku, Eblu i Hit.

Pleme Taglib nastani se u El - Džezire El - Furatijje. Neke njihove porodice živjele su uz pleme Bekr.

Benu - Temim nastaniše se u Basrijskoj pustinji. Benu - Sulejm ostadoše u blizini Medine, u dolini Vadil - Kura i Hajbera istočno od Medine, pa do Džebelajna - dva brda koja dosežu do El - Harre.

U Taifu se nastani pleme Sekif, a pleme Havazin istočno od Meke, na obroncima Evtasa, na putu između Meke i Basre.

Benu - Esed naseli se istočno od Tejme i zapadno od Kufe, a između njih su bile kuće Buhtura iz plemena Tajj. Udaljenost od njih do Kufe iznosila je pet dana hoda. Zubjan se nastani između Tejme i Havrana.

U Tuhami ostade porodica Ken'anet, a Meku i njenu okolicu nastaniše Kurejšije, koje je okupio i ujedinio Kus ibn Kulab. Zahvaljujući njemu, pleme Kurejš postade čuveno i ugledno još prije islama.[16]

VLAST I UPRAVA KOD ARAPA

الحكم والإمارات في العرب

Kad je trebaloda govorimo o stanju Arapa prije islama, odlučili smo da damo kratak pregled historijata Arapa, njihove države, naroda i vjere, kako bi se mogli lakše razumijeti neobični događaji i zbivanja u vrijeme pojave islama.

U vrijeme pojave islama, Arabijskim poluotokom valdala su dva staleža:

a) krunisani kraljevi, koji nisu bili samostalni;

b) plemenski poglavari i vođe, koji su imali povlastice kao i kraljevi, bilo u vlasti ili časti, s razlikom što većina njih nije bila samostalna. Samo rijetki plemenski poglavari bili su podređeni krunisanom kralju. Krunisani kraljevi bili su vladari Jemena, te Ali Gassana i El - Hire. Ostali vladari Poluotoka nisu imali krunu.

VLAST U JEMENU

Najstariji narod za koji se zna u Jemenu od Arapa El - Aribe jeste narod od Sabe. O njima se dosta saznalo po arheološkim iskopinama Evra iz 25. stoljeća prije rođenja Isaa, a.s., ili prije nove ere. Visok stepen civilizacije dostigli su u 11. stoljeću, p.n.e. Njihovo razdoblje mogli bismo podijeliti u četiri perioda:

1. To je period koji je dosezao do 650. g. p.n.e. Vladari tog perioda nazivali su se "Tvrdi Sabejci". Njihova prijestolnica bila je grad Sarvah, čije ruševine postoje na dan hoda zapadno od grada Ma'reba koji se još zove Hariba. U vrijeme sabejskih vladara počela je izgradnja čuvene brane, poznate pod imenom "Seddu Me'reb", koja je imala veliki historijski značaj za Jemen. Zna se da su Sabejci bili veliki osvajači, pa su pod svojom vlašću držali mnoge kolonije u Arabiji, a i van nje.

2. Drugi period traje od 650. - 115. g. p.n.e. U tom periodu kraljevi su odbacili naziv "Tvrdi Sabejci", prozvaše se "Kraljevi od Sabe" i uzeše za svoju prijestolnicu Ma'reb umjesto Servaha, čije iskopine postoje šezdesetak miljaistočno od Sane.

3. Treći period traje od 115. g. p.n.e., pa do 300. g. n.e. Sabom zavlada pleme Humejr, koje pokori grad Rejdan i uze ga sebi zaglavni grad. Promijeniše mu ime u Zaffar. Iskopine Zaffara postoje na brdu Midver, u blizini Jerima.

Od tog perioda, Sabejci i njihova država počeli su slabiti i nazadovati. Njihova trgovina

oslabila je u ogromnoj mjeri u prvom redu zbog toga što je pleme El - Enbat preuzelo njihovo tržištena sjeveru Hidžaza. Drugo, zbog toga što su Rimljani zagospodarili pomorskom trgovinom nakon zauzimanja Egipta, Sirije i sjevernog dijela Hidžaza. Treće, zbog plemenskih sukoba.

Sve je to doprinijelo bržem raseljavanju Ali Kahtana, koji su se počeli seliti u udaljene krajeve.

4. Četvrto razdoblje traje od 300. g. n.e., pa do dolaska islama u Jemen.

Taj period obilujeprevratima, sukobima i građanskim ratovima, što je omogućilo strancima da ih pokore i ostave bez slobode.

U to doba Vizantinci uđoše u Aden, a uz njihovu pomoć Abesinci zauzeše Jemen, prvi put 340. g. n.e., koristeći međusobni sukob plemna Hamdan i Humejr. Abesinska vlast potraja do 378. g. n.e., nakon čega Jemen ponovo dobi samostalnost.

Međutim, u to doba na brani Ma'reb počele su se otvarati pukotine, a ubrzo je uslijedilo njeno pucanje, te nastade velika poplava, koju spominje Kur'an pod imenom"Sejlul - 'Arim", a bila je 450. ili 451. godine.

To je bila velika katastrofa, koja je porušila građevine i raselila naroda.

Godine 523. jevrejski vođa Zu - Nuvas, podiže vojsku i krenu u veliki pohod protiv kršćana Nedžarana i pokuša ih na silu odvratiti od kršćanstva. Kad ovi odbiše, on naredi da se iskopaju duboki jarci, pa u njih pobaca kršćane i žive ih spali. O tom događaju govori Kur'an, a.š., u suri "El - Burudž". Allah, dž.š., kaže:

"Prokleti neka su oni, kojisu rovove iskopali." (85:4)

Posljedica toga je pojačan gnjev kršćana i nastaje proširivanje vlasti i osvajanje arapskih oblasti pod vodstvom vizantijskih careva.

Vizantinci podigoše Abesince, pripremiše im lađe i njih 70 000 iskrca se u Jemenu.

Tako Abesinci - kršćani zauzeše Jemen po drugi put, 525. g. n.e., pod vođstvom Orijata.Orijat ostade na vlasti u Jemenu, krunisan od car Abesinije, dok ga ne ubi Ebreha, jeda od Orijatovih vojskovođa, i dođe na vlast umjesto njega, nakon što to odobri kralj Abesinije.

Ovaj Ebreha je, u stvari, čovjek koji će povesti vojsku sa slonom da sruši Kabu. On i njegovi vojnici poznati su u historiji pod nazivom "Ashabu - l - fil", ili vlasnici slona (o događaju sa slonom bit će riječi kasnije).

Nakon događaja sa slonom, Jemenci zatražiše vojnu pomoć od Perzijanaca, te poraziše Abesince i protjeraše ih izsvoje zemlje. Tada dobiše samostalnost 575. g. pod vođstvom Me'ada Jekrib ibn Sejf Zi Jezina.

Perzijski vladar Kisra tada postavi svoga namjesnika u San'i i proglasi Jemen Perzijskom provincijom. Tako su se u Jemenu smjenjivali perzijski namjesnici jedan za drugim, sve do 638. g. kada Bazan primi islam. S njegovim prelaskom na islam, prestade perzijska vlast u Jemenu.[17]

VLAST U HIRI

Perzijanci su vladali Irakom i njegovim pograničnim krajevima, posebno za vlast kralja Kira, od 557. - 529. g. p.n.e. Niko im nije oponirao sve dok ne ustade Aleksandar Makedonski 326. g. p.n.e., i porazi njihovog kralja Dara Prvog.

On ih je razjedinio, a onda su Irakom zavladali kraljevi Tavaifa, čija je vlast potrajala do 230. g. n.e.

U vrijeme tih vladara doseljavali su se Kahtanije i zauzimali plodne onbronke Iraka. Zatim su za njima došli Neki Adnanije i postali im konkurencija, tako da se oni nastaniše u El - Džezire El - Furatije.

Perzijanci ponovo povratiše vlast u vrijeme Erdišira, osnivača sasanidske države, 226. g. n.e. On ujedini Perzijance i porobi Arape koji su živjeli na pograničnom dijelu njegovog carstva. To je bio razlog da arapsko pleme Kuda'at ode iz tih krajeva u Šam.

Njemu se pokoriše stanovnici Hire i El - Enbara.

U vrijeme vladavine Erdišira, područjem Hire vladao je Džuzejme El - Vedah. On je ujedno bio vladar i ostalim Arapima koji suživjeli u iračkoj pustinji, a pod njegovu vlast potpadoše arapska plemena iz Arabije, Rebiat i Mudar.

Erdišir je uvidio da neće moći direktno vladati u Arabiji i da same Arape neće moći zaustavljati od njihovih napada na pogranične krajeve svoga carstva, pa odluči da im postavi za vladara Arapa, koji će mu biti odan i povjerljiv. Tako bi mu Arapi dobro došli u borbi protiv Vizantije. Time bi Arapi Iraka bili ispred Arapa Šama, koji su već bili pod Vizantijom.

Džuzejme je u Hiri držao uvijek spreman konjički odred, da uguši pobunjenike. On je umro 268. g. n.e.

Nakon smrti Džuzejma, Hirom je zavladao Amr bin Adijj bin Lefr El - Lahmi, prvi vladar iz redova Lahmita, dok je Perzijom vladao Kisra Sabur ibn Erdešier. Bio je na vlasti sve dok Perzijanci ne postaviše Kabaz bin Fejruza. U njegovom periodu pojavio se Mazdak, koji poče propagirati nihilizam. Sljedbenik mu je bio Kabaz, kao i mnogi drugi podanici. Kabaz je poslao vladaru Hire Munziru bin Maus - Semaiu, poziv da se priključi tom pokretu i da prihvati njegovu ideju nihilizma. Ovaj to odmah odbi, pa ga Kabaz skide s vlasti, a postavi El - Haris ibn Amra ibn Hadžer el - Kindiju, koji je prihvatio njegovo opredjeljenje.

Kabaz ostavi iza sebe na vlasti Kisra Ebu-Širvanha, velikog neprijatelja ovog pravca, koji ubi Mazdaka i mnoge njegove sljedbenike, zatim vrati Munzira za vladara Hire. Također tražio je da mu se pokori El - Haris bin Amr, ali on pobježe u pleme Kuleb i tu ostade do svoje smrti.

Poslije Munzira Maus - Sema, kraljevstvo potraja jedno vrijeme sve dok na vlast ne dođe Nu'man bin Munzir, a on je bio taj na koga se Kisra naljutio zbog smicalica koje je smislio Zejd bin Adijj el - 'Abadi. Kisra pozva Nu'mana da mu dođe. Na svom putu Nu'man tajno odsjede kod Hani bin Mes'uda, prvaka plemena Ali Šejban, kome ostavi na čuavanje svoju porodicu i imetak, a potom se uputi Kisri. Ovaj ga uhapsi i baci u tamnicu u kojoj i umrije.

Kisra postavi za vladara Hire Ijjasa bin Kabisa et- Taia i naredi mu da od Hani ibn Mes'uda zatraži da mu preda ono što je Nu'man ostavio kod njega. Hani to ljutito odbi, na šta mu je kralj (Ijjas) objavi rat. Ne prođe puno vremena a Ijjas dođe upratnji Kisrine konjice i pješadije. Došlo je do velike bitke kod mjesta Zi - Kar. Benu - Šejban izvojeva veliku pobjedu koju Perzijanci nisu mogli poreći. To je bilo prvi put da su Arapi porazili strance. Desilo se neposredno poslije rođenja Resulullaha, a.s., koji je rođen osam mjeseci nakon postavljenja Ijjasa bin Kabisa za vladara Hire.

Međutim, poslije Ijjasa, Kisra za vladara Hire postavi Perzijanca, a 632. g. vlast se vrati u pleme Ali Lahm. Vlast je preuzeo El - Munzir, zvani El - Ma'rur, koji je vladao samo osam mjeseci. Njega je pokorio Halid bin el - Velid s muslimanskom vojskom.[18]

VLAST U ŠAMU

U periodu u kome su Arapi činili masovne seobe, dođe porodica Kuda'at u Šam, i tu se nastani. Oni su porijeklom od Benu - Sulejh bin Helvana, od kojih potječe Dedždžam bin Sulejh, pleme poznatije pod imenom Dedždžaime.

Njih upotrijebiše Vizantici kao živi štit od arapskih naleta s kopna, a i protiv Perzijanaca. Najpoznatiji dedždžaimski vladar bio je Zijad ibn el Hubevlet. Njihova vlast spominje se u historiji od početka do kraja drugog stoljeća, n.e. Oni prestadoše vladati po dolasku Ali Gassana, porodice koja je pobijedila porodicu Dedždžaime, pa su Vizantici postavljali njih za vladare Arapima Šama. Njihov vođa je bio Devmet Džendel. Vladari Gassana postavljani su u Šam kao namjesnici vizantijski kraljeva, sve do Bitke na Jermuku, 13.g. po hidžri. Njihov posljednji kralj, Džebele ibn Ehjam, pokori se islamu, u vrijeme Omer bin El - Hattaba, r.a., vladara pravovjernih.[19]

VLAST U HIDŽAZU

Ismail, a.s., bio je vodeća ličnost u Meki i stalni poglavar Kabe, za cio svoj život.[20] Umro je u 137. godini života.[21] Njega su zamijenili sinovi Nabit, zatim Kajdar, a neki kažu Akis.

Poslije njih, Mekom je upravljao njihov djed, Madad bin Amr el - Džurhumi. Tako je vlast u Meki bila u njihovim rukama. Ismailova djeca imala su čast i ugled zahvaljujući svome ocu i svome djedu, graditeljima Kabe, ali oni nisu imali vlast nad Mekom.[22]

Prošlo je još mnogo vremena, a Ismailovi potomci ne mogoše doći do nekog značajnijeg položaja na vlasti. Oni su, malo po malo, padali u zaborav, sve dok nije oslabio Džurhum pred dolazak Nabukodonosora (Buhtanasar). Od tada poče nad mekanskim nebom sjati politička zvijezda Adnanova, kako će pokazati i buduća zbivanja. Posebno je to uvezi s događajem u bitki Nabukodonosora (Buhtanasar) protiv Arapa, na Zati Irku. Vojskovođa Arapa u toj bitki nije bio Džurhumit.[23]

Sinovi Adnanovi raziđoše se po Jemenu u vrijeme Nabukodonosorove (Buhtanasarove) bitke, 587. g. p.n.e.

Krenuo je Bernijah sa Me'adom u Šam mimo Nabukodonosorove volje, pa kada Buhtanasar pojača svoj pritisak, Me'ad se vrati u Meku. Od Džurhuma zateče samo Džeršema ibn Dželhemeta, pa se oženi njegovom kćerkom Mu'anat, koja mu rodi Nezzara.[24]

Stanje Džurhuma u Meki pogoršalo se poslije tog događaja. Njihov život bivao je sve teži, pa počeše činiti nasilja nad posjetiocima Meke, i odobriše rasturanje imovine Kabe.[25] Ovi događaji ljutili su Adnanije i izazivali u njima srdžbu. Kad je pleme Huzaat došlo u Meri Zahran i kad su vidjeli netrpeljivost Adnanija prema Džerahimijima, iskoristiše tu priliku pa se održaše na vlasti uz pomoć Adnanija koji se vratiše da im pomognu. Naročito im je pomogao Benu Bekr ibn Abdu Menaf ibn Ken'anet. Oni krenuše protiv Džurhumija i potpuno ih protjeraše, daleko od Meke, a zatim zauzeše vlast u Meki, polovinom drugog stoljeća nove ere.

Kad je pleme Džurhum bježalo u izgnanstvo, zatrpa bunar Zem - zem, i prekri njegov položaj, a prije toga zakopa u njega neke vrijedne stvari iz Kabe. Ibnu Ishak kaže:

"Amr ibn Haris ibn Madad, Džurhumija,[26] napusti Meku noseći dva zlatna srndaća[27] i hadžerul esved (crni kamen), pa ih zakopa u bunar, a on i njegova pratnja odoše u Jemen. Bili su veoma ožalošćeni zbog izlaska iz Meke i ostavljanja vrijedne imovine. Procjenjuje se da je vrijeme Ismaila, a.s., bilo dvadeset vjekova prije nove ere, pa je stoga pleme Džurhum boravilo u Meki otprilike 21 vijek, a vladali su Mekom oko 20 vjekova.

Huzaat su ovladali Mekom i preuzeli dio vlasti Beni - Bekra, a plemena Mudara su imala tri dužnosti, tj. tri dozvole u vrijeme hodočašća.

Prvo: da upute ljude, hodočasnike, s Arefata na Muzdelifu i da odobre njihov povratak s Mine u Meku. To su činili ljudi Benu-Gavs bin Mere, iz porodice Ilijas bin Mudara. Oni su imali nadimak Sufe, što znači službenici Kabe.

Značaj odobrenja svodio se na to, da ni jedan hodočasnik nije smio baciti kamenčiće dok to ne učini prvo Sufa. Kad on to uradi, čine to i ostali hodočasnici. Kad bi završili bacanje i krenuli s Mine, Sufe bi stale na Akabi i čekale da svi hodočasnici prođu.

Kada se prekinuo lanac Sufa, njih je naslijedila porodica Benu - Sa'd bin Zejd Munat iz plemena Temim.

Drugo: briga o skupnom povratku hodočasnika, na Minu izjutra prvog dana prinošenja žrtvi. To su obavljali Benu - Advan.

Treće: poštovanje svetih mjeseci - "Ešhuru - l - hurum". O poštovanju ovih mjeseci vodili su računa Benu-Temim bin Adijj, iz plemena Benu - Ken'anet.[28]

Porodica Huzaat vladala je Mekom trista godina.[29] U njihovo vrijeme Adnaniti se raseliše po Nedždu i obroncima Iraka i Bahrejna. Na obroncima Meke ostadoše porodice Kurejš i to Hulul, Harm i male porodice razbacane po njihovom narodu, Benu - Kinane. One nisu imale nikakvu vlast u Meki, a ni nad Kabom, sve do dolaska Kussaj bin Kulaba.[30]

Historija je zabilježila da je Kussajev otac umro dok je Kussaj još bio dojenče. Majka mu se preudala za čovjeka iz Benu - Uzreta, koji se zvao Rebiat ibn Haram. On je odvede u svoj kraj na obroncima Šama. Kad je Kussaj odrastao, vratio se u Meku. Mekom je tada upravljao Hulejl bin Habeše iz plemena Huzaat. Kussaj zaprosi njegovu kćer Hubu i oženi se njom, po dozvoli oca joj Hulejla.[31]

Nakon Hulejlove smri, dođe do ratova između plemena Huzaat i Kurejš, što omogući Kussaju da zagospodari Mekom i Kabom. Postoje zabilježene tri verzije o uzrocima ratova između ova dva plemena.

Prva verzija

Kad je Kussaj izrodio djecu i stekao veliko bogatstvo, čast i ugled, a nakon propasti Hulejla, odluči da preuzme vođstvo nad Mekom i Kabom. Smatrao je da je on preči od Huzaata i Benu - Bekra, jer su Kurejšije čistokrvni Arapi i nasljednici Ismaila. Zbog toga je pao dogovor između jednog Kurejšije i čovjeka iz Benu Ken'aneta o progonu plemena Huzaat i Benu - Bekra iz Meke, pa to i učiniše.[32]

Druga verzija

Hulejl je, kako smatra pleme Huzaat, oporučilo Kussaju da upravlja Mekom i Kabom.[33]

Treća verzija

Hulejl je poklonio kćeri Hubi vlast nad Kabom i postavio Ebu - Gibšana Huzaata njenim pomoćnikom, pa postade Ebu - Gibšan ključar Kabe. Nakon smrti Hulejla, otkupi Kussaj

ovo upravljanje nad Kabom od Ebu - Gibšana za mješinu vina. Huzaat se rasrdi zbog ovakvog poigravanja sa svetim mjestom i pokuša zabraniti Kussaju vlast na Kabom. Kussaj okupi Kurejšije i Benu - Ken'anet da protjera Huzaat iz Meke. Tako se i desilo.[34]

Bilo kako bilo, sve nam ovo govori da je nakon Hulejlove smrti i poslova koje su obavljale Sufe, došao Kussaj s Kurejšijama i Ken'anijama i rekao Huzaatu:

"Mi smo zaslužniji i dostojniji za ove poslove, stoga smo preči od vas." Međutim, Huzaat ih istog momenta napade s onim što su imali pri sebi, ali ih on nadjača.

Dakle, Huzaat i Benu - Bekr bili su poraženi od Kussaja. On ih je žestoko potukao u otvorenom krvavom sukobu, te obaplemena postadoše njegov plijen. Nakon ovog poraza, Huzaat i Benu - Bekr zatražiše primirje. Tada su morali javno priznati da je Kussaj zaslužan da bude poglavar Kabe i Meke i da mu je sva krv koju je prolio u prethodnojbitki oproštena, a da još povrh toga Huzaat i Benu - Bekr moraju dati Kurejšijama i Ken'anijama krvnu odštetu. Presudu o svemu tome je izrekao Ja'mur bin Arif iz Benu - Bekra, pa je on tada prozvan "Eš - še - dah".[35]

Kussaj je preuzeo vlast nad Kabom i Mekom polovinom petog stoljeća n.e. ili tačnije, 440. g.n.e.[36] Poslije njega su Kurejšije preuzele potpuno upravu i gospodstvo nad Mekom, gradom koji postade vodeći vjerski centar, posjećivan od Arapa cijelog Arabijskog poluotoka.

Kussaj je doveo svoje pleme u Meku, a upravu nad Mekom i obavljanje mnogih važnih poslova vezanih za hodočašće rasporedio na Kurejšije. On proglasi da su Ali Safvan, Nes'at, Udvan i Meret ibn Avf dobili određene važne poslove i vladajuće položaje u Meki.[37] Kussaj je u narednom periodu odigrao značajnu ulogu u organiziranju poslova u Meki.

On je osnovao "Daru - n - Nedveti" - Vijećnicu, s lijeve strane haremi - šerifa Kabe, okrenuvši joj vrata u mesdžid. Vijećnica je bila zborno mjesto Kurejšija, na kome su donosili važne odluke. Ova Vijećnica je premašila sva očekivanja Kurejšija svojom funkcijom. Ona je bila pozornica na kojoj su se donosile važne odluke, razmjenjivala mišljenja, vodile rasprave i u njoj su se rješavali svi problemi na najbolji način.[38]

POČASNE FUNKCIJE KOJE JE OBAVLJAO ILI NADZIRAO KUSSAJ

1. Upravljanje i predsjedavanje Vijećnicom i Vijećem, gdje su rješavani svi važni problemi, donošene sve važne odluke i obavljane svadbe i vjenčanja.

2. Vojno vođstvo; organizacija i ustrojstvo vojnih aktivnosti. Svi vojni pohodi organizirani su pod njegovim vođstvom.

3. Pokroviteljstvo i povjerenstvo nad Kabom. Samo je on mogao otvoriti vrata Kabe i niko

drugi. On je držao ključ Kabe i lično opsluživao Kabu u svakom pogledu.

4. Opskrba - hadžija hranom i vodom; za njih su pravili korita s vodom, i zaslađivali je hurmama i grožđicama, te bi ljudi pili prilikom dolaska u Meku. Svaki hodočasnik mogao je besplatno piti vodu, koja je od posebne važnosti bila u tim žarkim krajevima.[39]

5. Spremanje hrane hadžijama (rifade) kao što se sprema gostima. Kusaj je propisao Kurejšijama porez u vrijeme sezone hadža i oni su taj imetak davali Kusaju. Od tog poreza nabavljala se hrana za siromašne hodočasnike.[40]

Sve ove poslove kontrolirao je ili lično obavljao Kussaj. Slavu je doživio i njegov sin, Abdu Menaf, još za očeva života. Kussaj je imao starijeg sina, Abduddara, ali je Abdu Menaf bio sposobniji. Kussaj reče mlađem sinu Abdu Menafu: "Poslat ću te među narod, tj. predložit ću te, pa ako te oni prihvate i izaberu, onda ću ti ostaviti u amanetu poslove od interesa za Kurejšije, Meku i Kabu."

On mu za života dade upravu na Vijećnicom, pokroviteljstvo nad Kabom, vojno vođstvo i brigu o opskrbi hadžija. Kussaj nije imao ni jednu primjedbu na obavljanje njegovih poslova, a sin mu je radio kako za očeva života, tako i nakon njegove smrti.

Kad je Abdu Menaf umro, njegove poslove naslijedili su mu sinovi. Međutim, sve je bilo u redu, dok se nisu pobunili sinovi Abduddara, starijeg Kussajevog sina, koji su hlepili za položajem i vlašću. Tada su se Kurejšije podijelile u dva tabora, te umalo da ne zaratište. Međutim, uspostaviše primirje i podijeliše međusobno vlast između sinova Abdu Menafa i Abduddara.

Opskrba vodom i hranom pripade sinovima Abdu Menafa, a Vijećnica i čuvanje Kabe sinovima Abduddara. Benu Abdu Menaf su sve važnije odluke donosili po tradicionalnom običaju Arapa, bacanjem kocke ili izvlačenjem strjelica. Tim putem željeli su obezbijediti i naslijeđe poslova oko Kabe. Oni kockom izvukoše Hišam bin Abdi Menafa, koji naslijedi sikajet i refadet (opskrbu vodom i hranom), što je i obavljao do svoje smrti. Kad je Hišam umro, njega naslijedi njegov brat EL - Muttalib ibn Abdi Menaf, a poslije njega naslijedili njegov brat El - Mutalib bin Abdi Menaf, a poslije njega Abdul - Muttalib ibn Hišam ibn Abdi Menaf, djed Resulullaha, a.s. Poslije njega obavljali su i nasljeđivali taj posao sve do dolaska islama. Tada je briga oko Kabe bila u rukama Abbas bin Abdul - Muttaliba.[41]

Kurejšije su imale i druge funkcije osim četiri spomenute, a dijelili su ih i na ostale familije. Oni formiraše u Meki vlast sličnu vlasti u demokratskim državama. Imali su ustrojstvo vlasti slično ustrojstvu u nekim zemljama danas. Imali su vijeće i zasjedanje parlamenta. Evo slike tih vladajućih funkcija:

1. uprava nad mejsirom pomoću obraćanja kipovima.[42] Tim poslom su upravljali Benu - Džumh; (El - Isar);

2. briga o imetku i poklonima zavještanim bogovima - kipovima Kabe. U tu službu ubrajalo se i rješavanje sporova i nesuglasica. Taj posao imali su u svojim rukama Benu- -

Sehm; (Tahdžiru l - emral);

3. vladajuće vijeće, kojim su upravljali Benu - Esed; (Eš - Šura);

4. određivanje krvarine i drugih kazni, o tome se brinulo pleme Benu - Temim; (El - Išnak);

5. čuvanje nacionalne - plemenske zastave, to je radilo pleme Benu - Umejje;

6. uređenje šatora za hodočasnike, kao i briga o konjici. Zadatak tog posla izvršavali su Benu - Mahzum; (El - Kubbe);

7. Posredovanje i izmirivanje zaraćenih plemena. Time su se bavili Benu - Adijj.[43]

VLAST KOJU SU IMALI OSTALI ARAPI

Ranije smo govorili o seobi plemena Kahtanija i Adnanija, te da su oni međusobno podijelili arapske zemlje. Ona plemena koja su bila u blizini Hire, bila su pod nadzorom arapskog kralja u Hiri, a ona koja su bila u pustinji Šama, bila su pod nadzorom Gassanija. Taj nadzor je u stvari bio samo na papiru, jer su plemena imala punu slobodu u vlasti.

Potpunu samostalnost imala su jedino beduinska plemena koja su živjela u unutrašnjosti Arabijske pustinje. Svako pleme imalo je svoga plemenskog vođu - starješinu, svoju unutrašnju vlast, te je svako pleme bilo kao samostalna državica, čije je ustrojstvo bilo plemenska privrženost, čuvanje međusobnog interesa, čuvanje i odbrana zemlje od neprijatelja. Poglavar plemena uživao je veliki ugled. Bio je poput kralja u svojoj državi. Pleme je poštovalo riječ starješine - bilo u miru ili u ratu. Njegova vlast bila je jaka kao vlast najjačeg diktatora. Kad bi se on zavadio s nekim drugim, imao je iza sebe hiljade spremnih sablji, imao je ljude koji nisu pitali za uzrok sukoba, a niti su tražili objašnjenje. Slijepo su slušali naredbe svoga plemenskog vođe. Jedino je postojala rodbinska konkurencija za vlast. Rođaci su se međusobno natjecali u darežljivosti i časti prema gostu, plemenitosti, pokazivanju junaštva, hrabrosti, odbrani obespravljenih, a sve to kako bi stekli veći ugled među ljudima; posebno su imali pjesnike, glasnogovornike plemena. Time bi se uzdizali iznad rivala u prestižu za vlast.

Arapi su bili veoma rječit narod. Naročito su bili nadareni pjesništvom. Pjesnici su zauzimali posebno mjesto u društvu. Oni su jezikom branili pleme, pa njihov ugled nije ni u čemu zaostajao za ugledom ljudi na vlasti.

Poglavari i velikodostojnici plemena imali su posebne privilegije u raspodjeli plijena. Oni su uživali slijedeće povlastice: mirba'a, saffij, nešitat i fudul.

Mirba'a, znači četvrtina plijena;

Saffij je sve ono što poglavar uzme lično za sebe prije raspodjele;

Nešitat je sve što poglavar usput zaplijeni prije povratka u pleme;

Fudul je ostatak nakon raspodjele plijena, koji se ne može podijeliti na jednake dijelove ratnicima kao: deve, konji i slično:

POLITIČKA SITUACIJA U ARABIJI

Govorili smo o arapskim vlastima, pa kažimo nešto i o općoj političkoj situaciji. Tešku političku situaciju imale su tri arapske pokrajine koje su graničile sa stranim zemljama. Neosporno je da je politička situacija utjecala direktno na društvenu i ekonomsku situaciju. Stoga je u ovim pokrajinama stanje bilo veoma teško. Nije se osjećao nikakav napredak.

Narod je bio klasno podijeljen. Postojali su gospodari i robovi, ili vladajući i potlačeni sloj. Gospodari su u ovim pokrajinama bili, uglavnom stranci. Oni su imali svo bogatstvo u svojim rukama, a robovi su bili stalni dužnici.

To je bilo slično kao kad bi predočili sebi raju koja obrađuje poljoprivredna dobra s kojih svi prihodi idu vlastima. Vlast ih koristi, troši za provod, uživanje, za darove, za mito i korupciju, a raja u svojoj sljepoći tumara kroz vječnu tminu iz koje i ne traži izlaz niti pokušava izaći. Oni nemaju kome da se požale, a niti ima ko da ih zaštiti, jer iz tog stanja nema izlaza. Pomirljivo podnose ropstvo i sve vrste muka, jer smatraju da je tako Bogom dano, te da je vlast primarna, a njihovo pravo sekundarno.

Susjedna plemena tih pokrajina bila su dosta prevrtljiva i nestabilna. Nisu imali neke posebne životne ciljeve. Povremeno su upadali u Irak i Šam, tumarajući za hranom.

Arapi u unutrašnjosti Arabije također su bili međusobno nepovezani. Oni su uglavnom bili opterećeni plemenskim porijeklom, nesuglasicama, običajima, vjerom itd. Nisu imali jaku centralnu vlast koja bi ih zaštitila u nevolji i odbranila od zla.

ARAPI I HIDŽAZ

Svi Arapi su s poštovanjem gledali na Hidžaz. Veoma ih je interesirala politička situacija u njemu. Hidžaz je za njih bio prolaz do vjerskog centra svijeta, do Meke, do Kabe. Stoga su i na Hidžaz gledali kao na svetu oblast. Vladare Hidžaza su poštovali kao čuvare vjerskog centra Meke i svetišta Kabe. Za Meku smo rekli da je bila prijestolnica u kojoj je funkcionirala i vjerska i svjetovna vlast.

Važne odluke su se donosile u hramu Kabe. Glavni zadatak vlasti bio je briga o poslovima od interesa za hodočasnike.

U Meki je radilo i sudstvo. Oni su sudili po vjerskom pravnom zakonu Ibrahima, a.s.

Iako je vlast u Hidžazu ličila na vlast u današnjim parlamentarnim sredunama, ipak je

bila preslaba da podnese ovoliki teret države s najvećim vjerskim centrom na svijetu. To se pokazalo tačnim, posebno kad je došlo do sukoba s Abesincima, o čemu će biti riječi.

VJERE ARAPA

ديانات العرب

Većina Arapa slijedila je dugo vremena vjeru Ismaila, a.s., koji ih je pozivao vjeri svoga oca Ibrahima, a.s. Oni su vjerovali u Boga, Jednog Jedinog i ispovijedali Božiju vjeru. To je trajalo jedno izvjesno vrijeme, dok nisu počeli zaboravljati Božije opomene i zabrane. I pored sve većeg zapadanja u idolopoklonstvo, uvijek je postojao vrhovni Bog - Allah, dž.š., kome su se obraćali u teškim situacijama. Neke islamske obrede hadža izvršavali su sve do dolaska na vlast Amra ibn Luhaja poglavara plemena Huzaat. On je odrastao u pobožnoj sredini koja je poštovala Božije granice. Odlikovao se iskrenošću i bogobojaznošću, pa ga je narod zavolio. Smatrali su ga velikim čovjekom. On otputova u Šam da posjeti područje iz kojega je bilo najviše poslanika i u koje je došlo najviše Božijih objava. Tamo vidje da stanovnici obožavaju kipove, pa mu se to dopade i povjerova da su oni u pravu. Iz Šama se vrati noseći sa sobom kip zvani Hubel, pa ga postavi u Kabu. Zatim pozva stanovništvo Meke u mnogoboštvo. Oni se listom odazvaše, pošto su cijenili Amr ibn Luhaja, pa su smatrali da je i to čemu ih poziva dobro. Za kratko vrijeme, stanovnici cijelog Hidžaza počeše slijediti stanovnike Meke. Oni su vlasnici Kabe i stanovnici Harema.[44] Među najstarije kipove u Kabi ubrajao se i bog "Menat", kojeg su dovukli s obale Crvenog mora, iz nekog mjesta blizu Kudejda. Zatim je poznat "Lat", kojeg su donijeli iz Taifa i "Uzat", kojeg su nabavili u Vadi Nahlu. Ova tri kipa su bila i najveća.

Širk - mnogoboštvo je iz dana u dan uzimalo sve više i više maha. Broj kipova se stalno povećavao. Bilo ih je na svakom mjestu Hidžaza. Spominje se da je Amr ibn Luhaja imao vezu sa džinima, pa ga jedan od džina obavijestio da su kipovi iz perioda Nuhovog, a.s., naroda, a koji su se zvali Vedd, Suvaa, Jegus, Jeuk i Nesr, zakopani u Džiddi, pa ih treba pronaći i donijeti u Kabu. On nađe ove kipove u mjestu Tihama, na obali Crvenog mora sjeverno od Hidžaza, i donese ih u Kabu. Kada dođe vrijeme hodočašća, on ih prikaza hodočasnicima, a potom ih opet smjesti u Kabu.

Od tog vremena, svako pleme je imalo svoga boga - kipa, pa čak i svaka kuća zasebno. Harem Kabe ispuni se kipovima. Evidentno je, da je u vrijeme oslobađanja Meke, Resulullah, a.s., zatekao 360 kipova. On ih je poobarao i porazbijao, a zatim je naredio da sve ostatke iznesu iz Harema i da ih spale.[45]

Tako mnogoboštvo i vjera u kipove postadoše prava manifestacija cijelog stanovništva predislamske Arabije, koje je neprestano mislilo da još uvijek slijedi vjeru Ibrahima, a.s.

Arape predislamskog doba zvali su "El - Džahilijjun", neznalice u vjeri. Oni su imali posebne običaje i vjeru, ceremonije u samim molitvama ispred kipova, koje je opet izmislio najviše Amr bin Luhaj.

Ono što bi on radio, mnogi su smatrali lijepom novotarijom, kojom će uljepšati Ibrahimovu vjeru, koju su već uveliko izopačili.

Evo nekih ceremonija pri obožavanju kipova:

1. Stajali su i zadržavali se kraj kipa kome su se molili i od kojeg su tražili zaštitu, pomoć; molili za želju; vjerovali u njegov šefa'at - zauzimanje kod Boga za počinjene grijehe, itd.

2. Oko kipa su činili hodočašće, tavaf, ili obilazak oko njih, činilu su pred njim sedždu i bili ponizni i skrušeni.

3. Pred kipom su klali žrtvu, putem koje su se nastojali približiti njegovoj svetosti. Pred njim su klali i stoku svakodnevno, te prizivali ime dotičnog kipa. Ovakvu vrstu klanja Allah, dž.š., zabranjuje muslimanima, kao i meso od tako zaklane stoke. Allah, dž.š., kaže: "i što je na žrtvenicima žrtvovano." (5:3) kao i : "I ne jedite ono pri čijem klanju nije spomenuto Allahovo ime." (6:121)

4. Jedan od vidova približavanja božanstvu bilo je i prinošenje jela i pića kipovima. Također su odvajali od svoje ljetine i stoke i donosili pred kip. A od svega toga najneobičnija stvar je, da su uvijek odvajali dio za Allaha, vrhovnog Boga. Oni su imali običaj da neke stvari za koje su znali da pripadaju samo Allahu, ne pripisuju kipovima, ali također nisu prenosili na Allaha, dž.š., ono što su smatrali da pripada samo kipu u danoj situaciji.

Uzvišeni Allah, dž.š., rekao je: "oni određuju za Allaha dio ljetine i dio stoke koju je On stvorio, pa govore: 'Ovo je za Allaha!A ovo za božanstva naša!' Međutim, ono što je namijenjeno božanstvima njihovim ne stiže Allahu, dok ono što je određeno za Allaha stiže božanstvima njihovim. Kako ružno oni sude!" (6:136)

5. Jedan od načina približavanja kipu bilo je prinošenje stoke i plodova, što smo već spomenuli. Allah, dž.š., kaže: "Ova i ova stoka, i ti i ti zemaljski plodovi su zabranjeni, smiju ih jesti samo oni kojima mi dozvolimo" - tvrde oni - "a ove i ove kamile je zabranjeno jahati. Ima stoke prilikom čijeg klanja ne spominju Allahovo ime, izmišljajući o Njemu laži..." (6:138)

6. U obrede približavanja kipu spadalo je obožavanje određenih vrsta stoke: "behiret, saibet, vesilet i hamj". Ibn - Ishak kaže: "El - behiret ili es - saiba oslobođena je deva, tj. ona koja je izrodila deset ženskih deva između kojih nema muške deve. Ovu vrstu deve ne jašu, ne šišaju joj dlaku, ona ne radi težačke poslove i njeno mlijeko ne pije niko osim gost. Ako ona ponovo rodi žensku devu, mladunčetu prorežu uho i prema njoj se postupa kao i prema njenoj majci. Ta posljednja, ili jedanaesta deva, zove se behiret - kćer saibe (oslobođene deve)

El - Vesilet: ovca koja je ojanjila pet puta po dvoje ženske janjadi. Ona se zove vesilet. Janjad koja dođu na svijet poslije toga, jedu samo muškarci, osim ako rodi mrtvo janje, pa njega jedu svi.

El - Hami je el - fahl, a fahl je dromedar - mužjak deve s kojim je ona izrodila deset ženskih deva između kojih nema muške deve. Njegova leđa su na cijeni (zaštićena), ne jaše ga niko, ne radi nikakve poslove, ne šiša mu se dlaka i služi samo za rasplodnju.

O tome Kur'an kaže: "Allah nije propisao behiru, ni saibu, ni vasilu a ni hama. To oni koji ne vjeruju, govore o Allahu laži, a većina njih nema pameti." (5:103)

Allah, dž.š., također kaže: "Oni govore: 'Ono što je u utrobama ove stoke dozvoljeno je samo muškarcima našim, a zabranjeno našim ženama. A ako se plod izjalovi, onda su u tome sudionici.'" (6:139)

Međutim, postoji i drugačije tumačenje ovih vrsta stoke.[46]

Seid bin El - Musejjib smatra da su ove vrste stoke određene samo za njihove idole,[47] a u autentičnom hadisu, koji je "merfu" tj. besprekidno prenesen od Resulullaha, a.s., stoji: "Amr bin Lihj bio je prvi koji je zaštitio i oslobodio ove vrste životinja i uveo ih u obred božanstva."[48]

Sve prethodne radnje, Arapi su činili da bi udovoljili božanstvima, vjerujući da će ih božanstva približiti Allahu, biti posrednik do Allaha, i da će se kod Allaha zauzimati za njih. Kur'an o tome kaže:

"Mi im se klanjamo samo zato da bi nas što više Allahu približili." (39:3) i:

"Oni se, pored Allaha, klanjaju onima koji im ne mogu nauditi niti im mogu kakvu korist pribaviti i govore: 'Ovo su naši zagovornici kod Allaha.'" (10:18)

Arapi su vršili raspodjelu mnogih stvari uz pomoć strjelica bez perja, koje su služile za kockanje i igru. Bile su tri vrste strjelica: na kojima je pisalo "Da" i na kojima je pisalo "Ne" - koje su upotrebljavali za donošenje odluka vezanih za posao, putovanje, ženidbu i sl. Ako bi izašla strjelica sa "Da", onda bi taj posao uradili, a sa "Ne", ne bi ga uradili te godine, nego bi ponovo bacali sljedeće godine i tako redom. Bilo je strjelica u kojima je bila voda ili krv, pa vrsta na kojoj je pisalo "od vas je" i "nije vaš" i "oboje". Tako npr. ako bi sumnjali u nečije porijeklo, odveli bi ga pred Hubela, i poveli stotinu kurbana koje bi predali vraču. Ovaj bi bacao strjelice i ako bi ispalo "od vas je", znači, vaše je dijete i ima pravo naslijeđa, a ako bi izašlo "nije vaš", ne bi imao pravo naslijeđa. Ako bi izašlo "oboje", ostalo bi dijete uz tu porodicu, bilo bi kao i njihovo, ali bez naslijeđa i bez očinstva.

Slično strjelicama su kremen i hazardne igre koje su vezane za opkladu. Uz opkladu bi dijelili meso žrtve prinesene božanstvu i zaklano odabirom strjelica. Arapi su vjerovali u riječi kahina, arrafa i munedždžima.

Kahin je prorok, koji proriče budućnost. On se izdaje za poznavaoca tajni. Među njima ima onih koji smatraju da su sljedbenici džina i da im džini donose vijesti.

Arraf je onaj koji sebe smatra poznavaocem događaja s uzrocima i posljedicama koje navodi u danoj situaciji. On je pogađao na primjer ko je kradljivac, gdje se krađa dogodila, šta je ukradeno i uopće neke svakodnevne stvari.

Munedždžim je onaj koji gleda zvijezde i planete, i računa njihovo kretanje i položaje kako bi znao situaciju na dunjaluku i ono što će se desiti u budućnosti.[49] Vjerovanje ovim ljudima je u stvari vjerovanje u zvijezde, a jedna od vrsta tog vjerovanja bilo je vjerovanje da zvijezde izazivaju kišu, pa su govorili: pala je kiša zbog te i te zvijezde.[50]

Među Arapima je bilo rasprostranjeno sujevjerje (tijere) - loš predznak ili pesimizam. Oni su u tom sujevjerju išli tako daleko da su prelazak mačke preko puta ili prelijetanje ptice iznad glave, smatrali nesrećom. Prilazili bi ptici (ili muflonu), te je poplašili, pa ako bi ona pobjegla na desnu stranu, oni bi nastavili sa započetim poslom i smatrali da je u njemu hair, a ako bi pobjegla na lijevu stranu, oni bi odustali od toga posla vidjevši u tome loš predznak. Ovim vradžbinskim običajima mogu se pridodati još - nošenje zečije šape oko vrata, zatim zaziranje od nekih dana ili mjeseci, od nekih životinja, kuća, žena, vjerovanje u zaraznu bolest i sovu. Vjerovali su da se duša ubijenog neće smiriti dok se ne podmiri krvna osveta i duša mu postaje sovom i lebdivazduhom i da će govoriti: "Vratite me u tijelo, vratite me u tijelo!", ili: "Napijte me, napijte me!", pa ako se izvrši osveta ili uzme krvarina, ona će ući u tijelo i smirit će se.[51]

Eto, tako su vjerovali Arapi predislamskog doba, iako su imali i ostataka Ibrahimove, a.s., vjere, koju nisu u potpunosti napustili, kao: veličanje Kabe, obilaženje ili tavaf oko Kabe, obavljanje hadža, umre, stajanje na Arefatu, Muzdelifi i klanje kurbana. Također su u to sve unosili bida'te - novotarije.

Kurejšije su govorile: "Mi smo sinovi Ibrahima i nasljednici Kabe, mi smo njeni vlasnici i stanovnici Meke. Niko od Arapa nema takva prava i takav položaj." Sebe su znali nazivati El - Hums, a to je zajednički naziv pripadnika plemena Kurejš, Kinana i Dždil. "Mi ne smijemo napuštati Harem i skinuti Ihrame." Oni nisu stajali na Arefatu, niti su ifadu činili s Arefata, nego su to činili s Muzdelife (ifada je grupni povratak s Arefata). O tome Allah, dž.š., kaže:

"Zatim krenite odakle kreću ostali ljudi." (2:199)

Oni su govorili također: "Mi, El - Hums, ne smijemo drobiti hranu i pržiti je na maslu, dok smo u ihramu. Mi ne ulazimo u šatore od kostrijeti, a kada se odmaramo, odmaramo se samo u kućama, sve dok smo u ihramima."[52] Govorili su također: "Ko je došao u Hram i donio sa sobom hranu, ne treba jesti tu hranu u vrijeme hadža i umre."[53]

Također su naredili stanovnicima van Harema da svoj prvi tavaf oko Kabe moraju obaviti u odjeći nekog od El - Humsa, a ako ne nađu odjeću (a muškarci su), onda će obilaziti Kabu goli. Žene su skidale svoju odjeću osim otvorene košulje. O oblačenju Allah, dž.š., kaže: "O sinovi Ademovi, lijepo se obucite kad hoćete da molitvu obavite." (7:31)

Ako neko od muškaraca ili žena bude počašćen da tavafi u svojoj odjeći u kojoj je došao, bacit će je poslije tavafa i neće je koristiti više ni oni, a ni drugi. Običaj im je bio da ne ulaze u svoje kuće na glavni ulaz ako su u ihramima, nego bi na zadnjoj strani kuće napravili otvor kroz koji bi ulazili i izlazili. Takvu besmislenost smatrali su dobročinstvom. Kur'an je to zabranio, pa Allah, dž.š., kaže:

"Ne iskazuje se čestitost u tome da sa stražnje strane u kuće ulazite, nego je čestitost u tome da se Allaha bojite." (2:189)

Sva ova vjerska ubjeđenja predislamskih Arapa bila su čisti širk ili mnogoboštvo. To isto je i vjerovanje u kipove, u vradžbine, u izmišljotine itd. Čak su i jevreji, kršćani, međusije - poklonici vatre, Sabejci i drugi, nalazili puteve da prodru u Arabiju sa svojim vjerskim ubjeđenjima i običajima. Jevreji su imali najmanje dva perioda kada im je uspjelo da prodru na arabijsko tlo.

1. Njihova seoba u vrijeme ratnih pohoda Asirije i Babilonije u Palestinu. Do osvajačkih pohoda došlo je zbog pritiska na jevreje, rušenja njihovih gradova i njihovih hramova od strane kralja Nabukodonosora, 589. g. p.n.e.

Većina zarobljenih jevreja odvedena je u Babiloniju, a odatle da podijele napuštenu zemlju od Palestine do Hidžaza i da se udomaće na sjeveru Arabije.[54]

2. Poslije rimskog zauzimanja Palestine, pod vođstvom rimskog vođe Tita, 70. g.n.e., Rimljani su vršili pritisak na jevreje, te nakon rušenja njihovih hramova, više jevrejskih plemena odlazi u Hidžaz. Oni se naseliše u Jesrib (Medinu), Hajber i Tejmu. Izgradiše naselja, sela i tvrđave. Tako dođe židovska vjera u Arabiju, putem njihovih muhadžira (izbjeglica). Jevreji postadoše i politički faktor o kojem se govorilo pred pojavu islama, a posebno u vrijeme prvog stoljeća islama. Kada se islam počeo širiti, u Arabiji su živjela poznata jevrejska plemena: Hajber, Nadir, Mustalek, Kurejza, Kajneka, a čuveni pisac djela "Vefaul - Vefa", Es - Srmhudi, spominje na 116. strani svoje knjige preko dvadeset jevrejskih plemena.[55]

Jevrejska vjera je stigla i u Jemen preko Es'ada Ebi - Kureba, koji je kao borac išao u Jesrib i tamo primio jevrejstvo. On je sa sobom poveo dvojicu rabina iz plemena Benu - Kurejza u Jemen. Jevrejska vjera brzo se širila u Jemenu, tako da je dolaskom na vlast Es'adovog sina Jusufa u Jemenu, Zu Nuvas udario na kršćane Nedžrana i pozvao ih da prime jevrejstvo. Kad oni odbiše, on ih pobaca u iskopane jame i zapali ih. U vatri su gorjeli, bez razlike, muško i žensko, i staro i mlado. Navodi se da je broj žrtava bio između 20 i 40 hiljada. Taj događaj desio se oktobra, 523. g.,[56] a Kur'an navodi dio ove priče u poglavlju "El - Burudž".

Kršćanska vjera je došla u Arabiju putem vizantijske i abesinijske okupacije. Prva abesinska okupacija Jemena bila je 340. g.n.e. i trajala je do 378. g.[57] U tom periodu, u Jemenu počelo je propovijedanje evanđelja u svim pokrajinama. Tada je u Nedžran došao

i neki veliki pobožnjak, zvani Fimijan, pa je i Nedžrance pozvao u kršćansku vjeru. Zbog njegove pobožnosti svijet mu povjerova, a kad njihov vođa Malbu primi tu vjeru, primi je i ostalo stanovništvo.[58]

Kad su Abesinci ušli u Jemen, pogaziše ono što je učinio Zu - Nuvas, a Ebreha zauze vlast. On poče širiti kršćansku vjeru veoma brzo i na veoma širokom području. To dosеže takve granice da je u Jemenu želio sagraditi Kabu, kako bi odlazak u Meku zamijenio dolaskom u Jemen. On krenu da sruši Kabu u Meki, pa ga Allah primjerno kazni i za ovaj i za onaj svijet.

Kršćanstvo su prihvatila arapska plemena Gasasine, Taglub, Tajj, a i neka plemena koja su graničila s Bizantijom, a prihvatili su ga i neki vladari Hire.

Obožavanje vatre (el - medžusijje), uglavnom su prihvatili Arapi koji su živjeli u pograničnim predjelima Arabije prema Perziji. Sljedbenika ove vjere bilo je i u Iraku i Bahrejnu. Naročito ih je bilo u Ahsi i Hidžru, gradovima Bahrejna, kao i na obali Arabijskog zaljeva. Tu vjeru slijedili su i mnogi Jemenci u vrijeme perzijanske okupacije.

O sabijstvu nam govore mnoge arheološke iskopine u Iraku.

To je bila vjera naroda Ibrahima Kaldejskog. Kaldejci su bili semitski narod koji je vjerovao u astrologe i astrologiju. Ovoj vjeri su se priklonili mnogi stanovnici Šama i Jemena u prošlosti. Ali, nakon navale kršćanstva i jevrejstva, to vjerovanje počelo je gubiti svoje sljedbenike. I pored toga još uvijek ima među ljudima ostataka tog vjerovanja, pomiješanog s obožavanjem vatre, naročito u Iraku i na obalama Arabijskog zaljeva.[59]

VJERSKO STANJE

Islam je zatekao sve ove religije i sva ova vjerovanja kod Arapa, ali ne u njihovom usponu, već u slabljenju i stagniranju.

Idolopoklonici koji su se izdavali za sljedbenike vjere Ibrahima, a.s., bili su daleko od naredbi i zabrana Ibrahimovog, a.s., šerijata, daleko od plemenitog Ibrahimovog, a.s., čudoređa - ahlaka. Duboko su gazili zabludama i grijesima, pa se vremenom razvijalo kod njih idolopoklonstvo ili mnogoboštvo sa svim pratećim njegovim običajima. Sve je to ostavilo duboke tragove na društvenu, političku i vjersku svijest tog naroda.

Jevrejstvo se pretvorilo u dvoličnost i diktaturu. Jevrejski poglavari su postali vrhovni gospod - bog svojoj naciji. Oni su sudili ljudima i diktirali njihovom sudbinom. Ljudi su pred njima polagali račun za privatne greške, pa čak i za riječi izgovorene šapatom. Sva njihova briga bila je vlast i blago. Prava vjera je slabila, širilo se nevjerstvo, jeres, te ravnodušnost prema učenju, na koje Allah podstiče i naređuje svakome da ga poštuje.

Kršćanstvo je postalo idolopoklonička vjera, teškog shvaćanja, ono je uspostavilo čudan spoj između Boga i čovjeka. Stoga ono nije ostavilo duboke i stvarne tragove na Arape, koji su ga prihvaćali posebno zbog veoma različitog učenja, i njegovog odraza na način života koji su živjeli, i od kojeg se nisu mogli udaljiti.

Stanje sljedbenika ostalih vjera kod Arapa bilo je kao i stanje mnogobožaca - mušrika. Njihova srca bila su slična, kao i njihovi običaji, njihova vjerska ubjeđenja i njihov pogled na svijet.

ARAPSKO PREDISLAMSKO DRUŠTVO

صور من المجتمع العربي الجاهلي

Nakon obrade političke i vjerske situacije na Arabijskom poluotoku, ostalo nam je da kažemo ukratko o društvenim, ekonomskim i etičkim prilikama toga doba.

DRUŠTVENE PRILIKE

Arapi su imali nekoliko društvenih slojeva s izraženim međusobnim razlikama. Odnos među ljudima plemstva bio je na visokoj ljestvici uspona i napretka. Ljudi su imali slobodu volje i govora, ma koji položaj imali u tom staležu. Kad bi čovjek želio pohvaliti arapske vrline, čast, hrabrost, plemstvo itd., u većini slučajeva bi se u svojoj poeziji obraćao ženi.

Žena je bila u stanju, samo ako je htjela, dovesti čitava plemena do mira ili ih zavaditi do te mjere, da među njima dođe do prolijevanja krvi, sukoba i ratova. Međutim, i pored toga, muškarac je bio glava porodice i nosilac glavne riječi u kući. Muž i žena bili su vezani brakom, s dozvolom njenih roditelja ili staratelja, a ona nije imala pravo da im se suprotstavi. U drugim slojevima postojao je običaj miješanja muškaraca i žena. To ne možemo objasniti drugačije, osim da je vladao nemoral, bestidnost, razvrat i prostitucija. Ebu - Davud prenosi od Aiše, r.a., da je vjenčanje u predislamsko doba bilo na četiri načina:

1. Postojao je brak poput današnjeg. Za momka se nađe djevojka, zaprose je i oni se vjenčaju.

2. Muž kaže ženi, nakon završenog mjesečnog ciklusa, da ide tom i tom čovjeku i traži da ona živi s njim. Njen muž joj se ne primiče dok ne ustanovi da nije trudna s tim čovjekom.

Ako ostane trudna, njen muž spolno opći s njom ako hoće. Ovo se činilo u slučaju da čovjek nije imao djece pa je htio da mu se rodi dijete. Ovakav brak se zvao "nikahul - istibdai".

3. Okupi se grupa od tri do deset osoba, pa opće s jednom ženom. Ako ona ostane trudna, nakon poroda pozove sve učesnike u sramnom činu i svi moraju doći, a ona odabere onoga koga ona hoće, da bude otac njenom djetetu. Taj uzima dijete i daje mu porodično ime.

4. Okupe se kod žene mnogi muškarci i ona ne smije odbiti nikoga ko je došao. To su uglavnom bile javne žene. Na svoja vrata su stavljale zastavicu kao znak raspoznavanja njihove kuće. Ko god je želio ući kod takvih žena, znao je gdje ide. Ako bi takva žena ostala trudna i rodila dijete, okupili bi se svi koji su joj dolazili, a onda bi pozvali fizionomiste - poznavaoce ljudske fizionomije. Zatim bi ona dala dijete onome kome sliči i ono bi bivalo proglašeno njegovim i ne bi mogao to da odbije.

Dolaskom Objave, Allah, dž.š., poništava sve vrste ovakvih brakova, a dozvoljava samo današnji islamski brak.[60]

Postojao je kod predislamskih Arapa još jedan način braka.

Naime, muškarca i ženu spajale su sablje i koplja, tako što su pobjenici iz plemenskih ratova uzimali žene pobijeđenih.

Djeca rođena iz tih veza nisu imala nikakva prava na očinstvo, a sramota ih je pratila čitavog života.

Poznato je da su Arapi predislamskog doba mogli imati onoliko žena koliko su htjeli. Čak su u isto vrijeme sklapali brak s dvjema rođenim sestrama, kao i sa ženama svojih očeva ako bi one ostale udovice ili bile puštenice. O tome govori Kur'an u poglavlju En - Nisa, ajet: 22 i 23.

Također su muškarci mogli dati više neograničenih rastava (talaka) jednoj ženi.[61]

Blud i razvrat su uveliko vladali u svim slojevima arapskog predislamskog društva. Ne možemo izdvojiti posebno ni jednu društvenu ljestvicu, izuzev pojedinaca koji su časno živjeli i koji su blud smatrali nemoralom i velikom sramotom.

Slobodne žene su bile u boljem položaju od robinja i robinje su predstavljale veliku nesreću; izgleda da Arapi uglavnom nisu smatrali sramotnim blud koji su činili.

Prenosi Ebu - Davud, od Amra bin Šuajba, a ovaj od svoga oca, pa od djeda i kaže: "Ustao je neki čovjek i rekao: 'Ta i ta osoba je moj sin. Učinio sam preljubu s njegovom majkom prije islama', a Resulullah (s.a.v.s.) reče: 'Islam ne priznaje tvrdnju da je neko nekome sin, a vrijeme džahilijeta je prošlo!'" Buhatija u svom "sahihu" u knjizi "En - Nikah", naslovio jedno poglavlje ovako: "Nema braka osim s dopuštenjem staratelja, dijete pripada onome u čijoj se postelji rodilo, a preljubniku kamenovanje."

Priča o međusobnom prepiranju Sa'd bin Ebi - Vekasa i Abd ibn Zum'ata oko sina Zum'atove robinje, poznata je. Sin se zvao Abdurrahman ibn Zuma'at.[62]

Odnos oca i djece mogao se svrstati u nekoliko kategorija. Bilo je onih koji su govorili: "Naša djeca su naše džigerice koje hode zemljom." Abilo je i onih koji su ubijali žensku djecu, ili ih živu zakopavali, bojeći se sramote: Bilo je i onih koji su ubijali svoju djecu još u majčinoj utrobi, bojeći se siromaštva i sramote. O tome govori Kur'an u poglavljima i ajetima: 6:151; 16:58, 59; 17:31 i 81:8.

Međutim, ne možemo reći da je ovo bio dominantni vid etike i morala. Arapima je bilo veoma važno da imaju mnogo sinova koji će se boriti za svoju zemlju. Ophođenje brata s bratom i bratićima, kao i ostalom rodbinom, bilo je zasnovano na jakim krvnim vezama. Živjeli su za plemensko rodoljublje, a za njega i umirali. Duh jedinstva vladao je unutar jednog plemena i to je još više povećavalo rodoljubivost. Temelj društvenog ustrojstva jednog plemena bilo je pojedinačno i krvno rodoljublje. Pridržavali su se nepisanog pravila: "Pomozi bratu, bio u pravu ili ne." Naravno, ovo pravilo bilo je u skladu s pravilom islamskog učenja, koje kaže:

"Pomoć silniku treba da bude takva da bi ga spriječila u izvršavanju nasilja."

Natjecanje u porijeklu i časti često je bilo uzrok izbijanja međuplemenskih ratova, čak i među onim plemenima čiji je predak zajednički. To se dešavalo između Evsa i Hazredža, Abesa i Zubjana, kao i Bekra i Tagluba, te nekih drugih.

Međutim, društveni odnosi između plemena različitog porijekla nisu bili jaki i čvrsti. Oni su se međusobno uništavali u ratovima. U nekim prilikama poglavari plemena zakazivali su javne skupove na koje su dolazila različita plemena, naročito u svetim mjesecima - mjesecima hodočašća. Ti mjeseci bili su Arapima od velike važnosti, jer su u njima uspostavljali normalne ljudske odnose i rješavali mnoge životne probleme.

Ukratko rečeno, društvene prilike bile su u jadnom stanju, a kako i ne bi, kad je neznanje i praznovjerje uveliko vladalo Arabijom, a svijet živio u mnogoboštvu i ideološkom mraku. Žene su se kupovale i prodavale. S njima se postupalo kao s predmetom, dok muškarac nije imao nikakvih - ni ljudskih ni moralnih ograničenja. Živio je kako je htio i s kim je htio.

Vlast se kretala u krugu bogatih, koji pune kase blagom sa sirotinjskih leđa ili vlasti koja je stalno spremna da ratuje.

EKONOMSKE PRILIKE

Ekonomske prilike su uvijek bile proizvod društvenih. To se najbolje vidi po životnom standardu ljudi tog doba.

Trgovina je bila najveći izvor materijalnih sredstava za život.

Trgovina se obavljala samo u vrijeme kad su putevi bili sigurni i vrijeme mirnodopsko, a tako nešto bilo je nemoguće sastaviti na arabijskom tlu, osim u svetim mjesecima. U tim

mjesecima održavali su se čuveni trgovački sajmovi. Poznata sajmišta su bila ("suk" - čaršija) Ukkaz, Zu - Medžaz, Madžna i mnogi drugi.

Što se tiče zanatstva i ostalih proizvodnih struktura, one nisu bile razvijene, i Arapi su bili dalje od toga nego ijedan drugi narod. Mnoge vrste zanatstva cvjetale su u Jemenu i Hiri, a najpoznatiji su bili kožarstvo i tekstilstvo, dok se u centralnoj Arabiji stanovništvo bavilo stočarstvom i zemljoradnjom.

Arapske žene prele su vunu i plele odjeću, ali najviše za sebe i za ratnike, jer je sve to bilo izloženo pljački napadača, te nije ni govora bilo o nekoj proizvodnji. Vrijedno je napomenuti, da je inače vladalo jedno opće stanje bijede, gladi i siromaštva.

ETIKA ARAPA

Ne negiramo da su Arapi predislamskog doba imali nekih veoma niskih normi ponašanja, sramotnih radnji i situacija koje odbacuje zdrav razum i ne prihvaća čovjekova priroda, ali imali su i te kako pohvalnih i vrijednih kvaliteta kojima bismo se i mi danas mogli diviti i čuditi. Tu spadaju:

1. Kerem - čast i plemenitost u čemu su se međusobno natjecali i pomagali. Gotovo polovina predislamskog pjesništva, u kome su bili vrsni majstori, posvećena je toj njihovoj karakternoj crti. Primjera radi - pojavi se iznenada gost, zimsko doba, gladna godina, a domaćin nema u kući ništa drugo osim jedne deve, koja je spas za čitavu porodicu. Da bi pokazao gostoljubivost i sačuvao čast i obraz porodice, on ustane, i zbog gosta, zakolje devu, naloži vatru i priredi obilnu gozbu. U oblike arapskog kerema ubraja se i njihovo neposredno učešće u izmirenju porodica i smirenju krvoprolića. Čovjek je znao u interesu mira, na svoj vrat uzeti i podmiriti tuđu nadoknadu - krvarinu, samo da smiri situaciju u danom momentu. Bitno je bilo zaustaviti prolijevanje krvi koje bi se moglo protegnuti s koljena na koljeno, i time spasiti čovjeka.

Često su u kasidama hvalili sebe, ali su znali hvaliti i druge, pa čak i tuđe vladare i poglavare ako to zaslužuju. Arap je iskazivao čast prema gostu, nudeći mu vino, bez kojega nisu smjeli govoriti o časti. Stoga je upotreba vina bila čvrsto vezana za "kerem", pa su ga opjevali u svojoj poeziji. Arapi su samo stablo grožđa nazivali "stablo časti", a vino su nazivali "kćer časti."

U plemenita svojstva Arapa ubrajalo se i kockanje. Smatrali su da je kockanje put, tj. sredstvo druženja, gdje će pobjednik pokazati svoju plemenitost i dobrotu, jer će od dobitka nahraniti siromašne. Vino je na mnogo mjesta spomenuto u Kur'ani - kerimu, a uporedo s njim i kockanje. Uzvišeni Allah, dž.š., kaže:

"Pitaju te o vinu i kocki, reci: 'Oni donose veliku štetu, a i neku korist ljudima, samo je šteta veća od koristi.'" (2:219)

2. U lijepo ponašanje Arapa spada i poštovanje ugovora. Ugovor je za njih značio vjerski čin kojeg su se čvrsto držali. a za njegov interes bili su u stanju i svoju djecu žrtvovati i ognjišta razoriti. O tome nam govore Hanij bin Mes'ud Šejbanija, Samuel bin Adij i Hadžib bin Kerara Temimije. Rijetko se, vrlo rijetko, dešavalo da se ugovor prekine.

3. Osjećaj lične časti i ponosa rezultirao je odbijanjem bilo kakvog poniženja i ugnjetavanja. Iz toga je proizilazilo da su vrlo rado pokazivali hrabrost, ali i ljubomoru, te su veoma brzo reagirali u danim situacijama. Oni nisu mogli da čuju riječi koje imalo mirišu na sramotu i nepravdu, a da ne bi skočili i latili se sablje i koplja, pa u rat ako treba, odmah i odjednom, ne vodeći računa da i sebe žrtvuju na tom putu.

4. Nisu odustajali od svojih odluka. Ako odluče uraditi nešto u čemu vide svoju slavu i ponos, od toga ih ništa ne može odvratiti, i čak su svoje živote dovodili u opasnost na putu izvršenja svojih odluka.

5. U njihove etičke vrline spada i blagost, dostojanstvo i smirenost. Opjevali su ih u stihovima, iako su s druge strane, kontrirali junaštvu i brzini borbenog djelovanja.

6. Beduinska bezazlenost i neuprljanost civilizacijom i drugim spletkama, proizvele su kod Arapa iskrenost, povjerenje i čuvanje od izdaje i klevete. Vidimo iz svega spomenutog da su Arapi, uza sve ove svoje pozitivne i negativne karakteristike, kada se doda geografski i strateški položaj Arabije u odnosu na cio svijet, bili s razlogom odabrani kao narod da ponesu teško breme Objave upućene cijelom čovječanstvu i da baš oni budu vodiči ljudskom društvu, tj. ljudskom ummetu.

Iako su napomenute vrijednosti manjkave u nekim stvarima, a dobre u nekim drugim, ipak su u osnovi dobar temelj lijepim vrlinama od kojih je imao koristi cio ljudski rod, posebno kad je došlo do ispravki koje je učinio islam.

Od svih spomenutih tačaka vjerovatno su najvrjednije: poštivanje ugovora, osjećaj lične časti i ponosa, ustrajnost u izvršavanju svojih odluka.

Nemoguće bi bilo bez svega ovoga, pobijediti zlo i razvrat, a uspostaviti sustav pravde i dobra. To je bilo moguće jedino s ovakvim potencijalom snage i razuma. Arapi su imali i druge vrijednosti, ali nam nije cilj da o njima opširno pišemo.

PORIJEKLO MUHAMMEDA, A.S., I NJEGOVE PORODICE

نسب النبي صلى الله عليه وسلم وأسرته

RESULULLAHOVO, A.S., PORIJEKLO

Porijeklo Resulullaha, a.s., svrstano je u tri vremenska perioda. Prvi je dio priznat kao tačan od svih poznatih autora Sira.

Tu se spominje porijeklo Resulullaha, a.s., do Adnana. Drugi dio vezan je za uzlaznu lozu porijekla Resuullaha, a.s., od Adnana pa do Ibrahima, a.s. Tu ima i nekih razmimoilaženja. Treći dio se odnosi na porijeklo vezano od Ibrahima, a.s., pa sve do Adema, a.s. U ovome posljednjem stepenu loze ima podataka kojima se ne može sa sigurnošću vjerovati.

PRVI STEPEN

Muhammed ibn Abdullah ibn Abdil - Mutallib (ime mu je Šejbe), Ibn - Hašim (ime mu je 'Amr) ibn - Abdu Menaf (ime mu je El - Mugire), Ibn - Kusajj (ime mu je Zejd), Ibn - Kilab, Ibn - Murre, Ibn - Ka'b, Ibn - Lu'ej, Ibn - Galib, Ibn - Fehr (nadimak mu je Kurejš i po njemu je pleme dobilo ime), Ibn - Malik, Ibn - Nedar (ime mu je Kajs), Ibn - Kinane, Ibn - Huzejme, Ibn - Mudrike (ime mu je 'Amir), Ibn - Ilijas, Ibn - Mudar, Ibn - Nezar, Ibn - Me'ad, Ibn - Adnan.[63]

DRUGI STEPEN

Tu se ubraja uzlazna linija od Adnana, a Adnan je sin Edda ibn Humejsea, Ibn - Selaman, Ibn - Avs, Ibn - Bevz, Ibn - Haza', Ibn - Beldas, Ibn - Jeddaf, Ibn - Tabih, Ibn - Džahim, Ibn - Nahiš, Ibn - Mahijj, Ibn - 'Ijed, Ibn - 'Abkar, Ibn - 'Ubejd, Ibn Ed - Du'a, Ibn - Hamdan, Ibn - Senber, Ibn - Jesribi, Ibn - Jahzen, Ibn - Jelhan, Ibn - Er'avijj, Ibn - 'Ijed, Ibn - Dejšan, Ibn - 'Ajsar, Ibn - Efnad, Ibn - Ejham, Ibn - Maksar, Ibn - Nahis, Ibn - Zarih, Ibn - Semaj, Ibn - Mezijj, Ibn - 'Avda, Ibn - Aram, Ibn - Kajdar, Ibn - Isma'il, Ibn - Ibrahim, a.s.[64]

TREĆI STEPEN

Uzlazno od Ibrahima, a.s., do Adema, a.s., i to: Ibrahim je sin Tariha (ime mu je Azer), Ibn - Nahur, Ibn - Saru' (ili Sarug), Ibn - Ra'u, Ibn - Falih, Ibn - 'Abir, Ibn - Šalih, Ibn - Erfahšed, Ibn - Sam, Ibn - Nuh, a.s., Ibn - Lamik, Ibn - Mutevešleh, Ibn - Ahnuh (kaže se da je on Idris, a.s.), Ibn - Jerid, Ibn - Mehlail, Ibn - Kajnan, Ibn - Anuše, Ibn - Šejs, Ibn - Adem, a.s.[65]

POSLANIKOVA PORODICA

Porodica Resulullaha, a.s., poznata je pod imenom Hašimeijje, po njegovom djedu Hašimu bin Abdi Menafu. Stoga ćemo nešto reći o porodici Hašimija.

HAŠIM

On je naslijedio brigu oko napajanja i ishrane hodočasnika od Beni Abdi Menafa. Ranije smo spomenuli da je došlo do pomirenja između Abdi Menafa i Abdi - d - Dara, koji su međusobno podijelili položaje. Hašim je bio ugledni Mekelija i prvi koji je hodočasnicima osigurao hranu (poparu - izdrobljeni hljeb). Njegovo ime je bilo Amr, a Hašim mu je nadimak koji je dobio zbog drobljenja hljeba za poparu. On je, također, prvi koji je odredio i zaveo u praksu zimsko i ljetno putovanje Kurejšija u trgovinu. O njegovoj dobroti i oštroumnosti govore i mnogi predislamski pjesnici.

Bilo je interesantnih događaja vezanih za Hašima.

On pripovijeda da je jedanput krenuo na trgovačko putovanje u Šam. Kad je došao do Jesriba - Medine, oženi se Selmom, kćerkom nekog Amra iz porodice Beni Adij bin Nedždžara, pa ostade živjeti kod nje.

Odatle je ponovo krenuo u Šam, a ona je ostala trudna. Hašim umrije u Gazzi, gradu u Palestini, a Selma rodi Abdul - Muttaliba, 497. g. Dade mu ime Šejbe Sijedi, zbog sijedog čuperka s kojim se rodio.[66]

Selma je odgojila dijete u očevoj kući, u Medini. Za njega nije znala Hašimova obitelj iz Meke. Hašim je imao četiri sina i pet kćeri. Sinovi su mu: Esed, Ebu - Sajfi, Nadlet i Abdul - Muttalib, a kćeri su: Eš - Šifa, Halida, Daifa, Rukajja i Dženneta.[67]

ABDUL - MUTTALIB

Govorili smo da je opskrba hadžija vodom i hranom s Hašima prešla na njegovog brata El - Muttaliba bin Abdi Menafa. Bio je od velikog ugleda, časti i vrijednosti u svom plemenu. Kurejšije su ga prozvali El - Fejjad - Darežljivi. Kad je postao Šejbe (kasnije Abdul - Muttalib), momak ili još stariji, saznao je za njega amidža El - Muttalib bin Abdi Menaf, te ode u Jesrib da ga traži. Kad ga je našao i vidio, zaplakao je, zagrlio ga i posadio ga na svoju devu. Momak je sišao i nije htio krenuti dok mu ne dozvoli majka. El - Muttalib je upita, a ona odbi da dâ sina amidži. El - Muttalib joj reče:

"On bi išao na imanje svoga oca, u Božiji hram!", pa mu majka dozvoli da krene. El - Muttalib je ušao u Meku na devi, a za njegovim leđima je jahao momak. Ljudi su upirali prstom u mladića i govorili:

"Ovo je rob - Abdul Muttalibov!" El - Muttalib im odgovori:

"Sram vas bilo, ovo je sin moga brata Hašima!" Momak je živio kod amidže do zrelosti. Negdje u to vrijeme El - Muttalib umrije u Redmanu, jednom mjestu u Jemenu. Sve njegove poslove naslijedi Abdul - Muttalib. Radio je u svom narodu ono što su i njegovi preci radili. Stekao je veliki ugled i čast koju niko od njegovih predaka nije stekao. Bio je takav da ga je njegov narod silno zavolio.[68]

Poslije El - Muttalibove smrti u Jemenu, Nevfel je silom uzurpirao Abdul - Muttalibovo dvorište. On se obrati Kurejšijama da mu pomognu, a oni odgovoriše: "Ne želimo ulaziti između tebe i Nevfela, jer je on tvoj amidža." Abdul - Muttalib zato pozva u pomoć daidže iz Jesriba - Medine. U Meku krenu daidža mu Ebu - Sa'd bin Adij sa osamdeset konjanika. Na ulazu u Meku, dočeka ga Abdul - Muttalib i reče:

"Idemo kući, daidža!" "Ne, tako mi Bogam dok se ne sretnem s Nevfelom!" Zatim krenu kući Nevfelovoj. Međutim, on je sjedio uz Kabu s nekim dostojanstvenicima

Kurejšijama. Ebu - Sa'd isuka sablju i povika: "Gospodara mi i Kabe, ako ne vratiš zemlju Abdul - Muttalibu, ubit ću te ovom sabljom!" Nevfel odgovori: "Evo, već sam mu vratio, njegova je", - što potvrdiše i prisutni. Ebu - Sa'd odsjedi kod Abdul - Muttaliba tri noći, zatim obavi umru i vrati se u Medinu.

Nakon ovog događaja, Nevfel ibn Abdi Šems ibn Abdi Menaf sklopi savez sa Benu - Hašimijima. Kad je pleme Huzaat vidjelo pomoć koju je dobio Abdul - Muttalib od daidže Ebu - Sa'da iz plemena En - Nedžar, rekoše:

"Kako god ste ga vi rodili i mi smo ga rodili (jer je Abdul - Muttalibova majka iz plemena Huzaat), mi smo preči da mu pomognemo, nego vi."

Stoga i oni krenuše u Meku i uđoše u Vijećnicu, pa sklopiše savez s Beni - Hašimijama, a zatim s Beni - Abdi Šemsom - Nevfelovim plemenom. Ovako učvršćena veza između plemena iz Medine i plemena iz Meke bit će jedan od bitnih faktora za oslobađanje Meke, što ćemo kasnije saznati.[69] Važno je spomenuti dva značajna posla koja je Abdul - Muttalib uradio za Kabu, i to:

Kopanje Zem - zem bunara i odbrana Kabe u bitki sa slonom.[70]

I - Abdul - Muttalibu je u snu naređeno da iskopa bunar Zem - zem, i pokazano mu je mjesto gdje da kopa. Kad je počeo kopati, naišao je na predmete koje su zakopali Džerahime kada su bježali iz Meke. Našao je sablje, nakit, dva zlatna srndaća. Sabljama ukrasi vrata Kabe, na njih prikova zlatne srndaće i sazida bunar i prostor oko bunara za hadžije. Kad se ukazao bunar Zem - zem, Kurejšije se posvađaše s Abdul - Muttalibom, govoreći mu: "Hoćemo da učestvujemo s tobom." A on odgovori:

"Ne, ja sam odabran za ovaj posao." Oni ga nisu ostavili na miru sve dok ga ne izvedoše na sud pred vrača iz Benu - Sa'da. Nisu se kući ni vratili, a na putu naiđoše na znakove koji im pokazaše da je Abdul - Muttalib u pravu. Tada se Abdul - Muttalib zavjetovao da će ako mu Bog podari deset sinova, a on doživi da porastu i da ga pomognu, žrtvovati jednoga kod Kabe.

II - Namjesnik abesinskog vladara u Jemenu, Ebreha, pošto vidje da Arapi hodočaste Kabu, sagradi veliku crkvu u San'i. Želio je da hodočasnike skrene u San'u, umjesto u Meku. Kad je za ovaj događaj čuo neki čovjek iz plemena Kenanet, uđe noću u tu crkvu i izmetom zaprlja njeno pročelje. Sazna Ebreha za to, žestoko se naljuti, podiže ogromnu vojsku od 60.000 ljudi i pođe put Meke, da sruši Kabu. Za sebe odabra najvećeg slona, kojega uzjaha i krenu ka Meki. Vojska je imala još 9 ili 13 slonova. Kad je stigao do mjesta Mugammesa, ulogori vojsku da se odmori i da se pripremi za ulazak u Meku. Kad su stigli u dolinu Mahser, između Muzadelife i Mine, slon zastade i leže. Nije mogao ustati da se približi Kabi. Priča se da su ga pokušavali dići na silu i nisu mogli. Međutim, kada bi ga povukli na koju drugu stranu, on bi odmah ustao. Dok su se Ebreha i njegova vojska natezali oko slona, Allah na njih posla ptice Eba - Bil "koje su na njih grumenje od gline

pečene bacale, pa ih je On, Allah, kao lišće koje su crvi istočili učinio." Ptice su izgledale čudno, kao da su balzamirane laste. Svaka je nosila po tri kamena: u kljunu jedan i dva u kandžama. Kad pogodi nekoga, ne može proći, a da mu se ne počne raspadati tijelo, te umre. Nisu svi Ebrehini vojnici bili pogođeni. Neki su počeli bježati, ali ih je usput dosta nastradalo, pa ih je bilo rasutih na sve strane.

Allah, dž.š., je Ebrahi poslao bolest od koje mu se počeše raspadati vrhovi prstiju i kada je stigao u San'u, bio je poput pileta. Tada mu srce otkaza i on umrije.

Što se tiče Kurejšija u Meki, oni su se razbježali po brdima, videći da u Meku nadire ogromna vojska. Tek kada je sva opasnost prošla, oni se sigurni vratiše svojim kućama.[71]

Ovaj događaj zbio se u mjesecu muharremu, prije rođenja Muhammeda, a.s., na pedeset ili pedeset pet dana, što odgovara kraju februara ili početku marta 571. god. po kalendaru. Ovaj događaj - očuvanje Kabe od rušenja - sigurno je Allahov dar koji je poklonio svome Poslaniku, a.s., i svojoj kući - Bejtullahu, jer ako pogledamo Kudusi - šerif, vidimo da su Allahovi neprijatelji - nevjernici zauzeli ovu kiblu, i pokorili muslimane, kao što se desilo 587. g..p.n.e. sa Nabukodonosorom, zatim su kiblu (prva kibla u Kudusi - šerifu) zauzeli Rimljani godine 70 - e po kalendaru.

Međutim, Kabu i kiblu u Meki nisu zauzeli kršćani, i pored toga što su stanovnici Meke bili nevjernici.

Za ovaj događaj u Meki ubrzo su čule ne samo susjedne zemlje već i vodeće civilizirane sile tog doba. Abesinci su imali jake veze s Rimljanima i Perzijancima. Ubrzo iza toga Perzijanci dođoše u Jemen i pokoriše ga.

Ovaj događaj je, također, ukazao svijetu na svetost Božije kuće i da je Meka mjesto koje je Allah, dž.š., odabrao za svetište. Stoga, kada bi se neko od njenih stanovnika pojavio s misijom poslanstva, bila bi to suština onoga što je iziskivao ovaj događaj. I to bi bilo tumačenje skrivene mudrosti kojom je Allah pomagao mušrike protiv kršćana na neobičan način.

Abdul - Muttalib imao je deset sinova. To su: El - Haris, Ez - Zubejr, Ebu - Talib, Abdullah, Hamza, Ebu - Leheb, El - Gajdak, El - Mekum, Saffar i El - Abbas.

U nekim knjigama navodi se jedanaest sinova, a jedanaesti je bio Kasem. U drugim je trinaest sinova pa dodaju još Abdul - Ka'ba i Hudžlana, ali se zna sigurno za deset sinova. Kaže se zapravo da je 'Abdul Ka'be ustvari El - Mekum a Hadžel da je El - Gajdak, i da Abdul - Muttalib nije imao sina po imenu Kasem. Pored deset sinova imao je i šest kćeri, to su: Ummul - Hakim, zvana El - Bejda, pa Burre, 'Atika, Safija, Erva i Umejma.[72]

III - Abdullah je Resulullahov, a.s., otac; Abdullahova majka je Fatima, kći Amr ibn Aiz ibn Umran bin Mahzum ibn Jekaza bin Merret. Abdullah je bio najljepše Abdul - Muttalibovo dijete i njemu najdraže. On je ta obećana "žrtva" ili taj kurban. Događaj kaže:

Kad je Abdul - Muttalib dobio deset sinova i kad su oni malo poodrasli, okupi ih oko

sebe i reče im za svoj zavjet. Oni mu se pokoriše. On napisa njihova imena na strjelice i dade ih kaddahu - čovjeku koji baca kocku. Prva strjelica bila je okrenuta na Abdullaha. Abdul - Muttalib ga uze i ponese ga kod Kabe da ga zakolje, ali mu Kurejšije ne dadoše, kao ni njegove daidže, a ni njegov brat Ebu - Talib. Abdul - Muttalib reče: "Kako onda da ispunim svoj zavjet?" Nagovoriše ga da ide kod vračare i da od nje zatraži rješenje. Ona mu naredi da baca strjelicu između Abdullaha i deset deva. Ako izađe na Abdullaha neka poveća za novih deset deva, i tako stalno, sve dok strjelica ne padne na deve i Bog ne bude zadovoljan. Ako padne na deve, onda će njih zaklati kod Kabe.

Tek kad je broj deva skočio nastotinu, strjelica je pala s Abdullaha na deve. Abdul - Muttalib ih je zaklao u otkup za svoga sina, a zatim ih je ostavio ne zabranjujući ni ljudima ni životinjama da jedu njihovo meso. Do tada je krvarina kod Arapa bila deset deva, a poslije ovog događaja popela se na 100 deva, što je i islam potvrdio. Pripovijeda se od Resulullaha, a.s., da kaže: "Ja sam potomak dviju žrtava!" (Ismaila i oca mu Abdullaha).[73]

Abdul - Muttalib odabere za ženu svome sinu Abdullahu, Aminu, kćer Vehba bin Abdi Menafa bin Abd Zehre bin Kilaba. Ona je u to vrijeme bila najljepša i najčestitija djevojka u Kurejšija - i porijeklom i položajem. Njen otac bio je poglavar porodice Zehra, poznate po porijeklu i časti. Abdullah se oženi i poče život s Aminom u Meki. Nakon izvjesnog vremena otac ga posla u Medinu da nabavi za njih datula. On u Medini umrije. Neki kažu da je krenuo u Šam da trguje, pa je naišao na karavanu Kurejšija u Medini i tu odsjeo, jer je bio bolestan. U Medini je i umro. Zakopan je na groblju Nebige El - Džadija. Umro je u dvadeset petoj godini života, a prije rođenja svoga sina Muhammeda, a.s., po mišljenju većine historičara. Ima i onih koji kažu da je Abdullah umro dva mjeseca nakon rođenja djeteta.[74] Kad je vijest o njegovoj smrti stigla u Meku, Amina ga je oplakala s najvećom tugom i žalošću što je izrazila i dirljivim stihovima. Sve što je Abdullah ostavio iza sebe, bilo je pet deva, manje stado ovaca i abesinska robinja Berket, s nadimkom Ummu Ejmen, koja je odgojila Resulullaha, a.s.[75]

ROĐENJE I ČETRDESET GODINA ŽIVOTA DO POSLANSTVA

المولد و أربعون عاماً ما قبل النبوة

ROĐENJE

Najodabraniji poslanik, Resulullah, a.s., rođen je u porodici Beni - Hašima, u Meki, u zoru ponedjeljka, devetog rebiul - evela, prve godine "od događaja sa slonom", ili četrdeset godina poslije vladavine perzijskog kralja Kisara (Kserksa) - Enu Širvana. Taj datum odgovara 20. ili 22. aprilu 571. godine po kalendaru. Ovaj datum izračunali su veliki učenjak Muhammed Sulejman el - Mensur Fevri i astrološki istraživač Paša Mahmud.[76]

Ibn - Said prenosi da je Resulullahova, a.s., majka rekla:

"Kad sam ga rađala, porađala sam uz njega ogromnu svjetlost, od koje su zablistali dvori Šama." Slično prenosi imam Ahmed i El - Urbad ibn Sarija.[77]

Pripovijeda se, također, da su se pri rođenju Muhammeda, a.s., desili neki čudni događaji u svijetu, koji su bili predznaci njegovom poslanstvu: srušilo se četrnaest tornjeva sa Kserksovog dvorca u Perziji, ugasila se vatra koju su vijekovima obožavali obožavaoci vatre i srušile se crkve oko jezera Savit, nakon što ono presuši. Ovo prenosi Bejhekija,[78] a s njim se ne usaglašava Muhammed El - Gazali.[79]

Kad je Amina donijela na svijet dječaka, pozvala je njegovog djeda Abdul - Muttaliba da mu saopći radosnu vijest. On ga sav radostan uze u naručje i odnese u Kabu. Tu se pomolio Allahu i zahvalio mu na unuku. Tu mu je i ime Muhammed dao - zna se sigurno da ovo ime nije bilo poznato kod Arapa.

Obrezivanje je urađeno sedmi dan po rođenju, kako je inače bio običaj kod Arapa.[80]

Prva žena, koja ga je zadojila poslije majke, bila je Suvejba, štićenica Ebu - Leheba, koja je imala muško dojenče imenom Mesruh. Prije Muhammeda, a.s., dojila je Hamzu, sina Abdul - Muttaliba, a poslije njega dojila je Ebu - Selemu ibn Abdil - Esed El - Mahzumiju.[81]

BORAVAK U PORODICI BENU - S'AD

Običaj kod Arapa u gradu bio je da potraže dobru dojilju za novorođenče, i to sa sela i iz pustinje, želeći time udaljiti svoju djecu od gradskih bolesti. Djecu je trebalo odljuljati na čistom zraku, da tjelesno ojačaju, duhom očvrsnu i da progovore čistim arapskim jezikom.

Tako je i Abdul - Muttalib izašao da traži dojilju za svoga unuka. Pogodiše s Halimom iz plemena Benu Sa'd ibn Bekr, kćerkom Ebi - Zuejba. Njen muž je bio El - Haris ibn Abdil - Uzza el - Mekni, s nadimkom Ebi - Kebšet, iz istog plemena kao i Halima.

Muhammed, a.s., imao je braću po mlijeku. To su: Abdullah bin el - Haris, Enisa, kći Harisova, Huzafa ili Džuzama, također Harisova kćer. Ona je voljela i nosila u naručju Muhammeda, a.s. Zatim je bio Ebu - Sufjan bin Haris bin Abdil - Muttalib, sin Resulullahovog, a.s., amidže.

Resulullahov amidža Hamza bin 'Abdul Muttalib, također je imao dojilju iz plemena Benu Sa'da bin Bekra. Jednom prilikom njegova majka podoji Resulullaha, a.s., dok se nalazio kod svoje majke po mlijeku Halime. Hamza je bio brat po mlijeku Resulullahu s dvije strane: preko Suvejbe i Halime Es - Sa'dijje.

Halima je uz Resulullaha, a.s., doživjela neočekivani berićet, kao i mnoge zanimljive događaje.

Ibn - Ishak piše: "Halima je pripovijedala, da je krenula s mužem i malim sinčićem kojeg je dojila, u grupi žena iz plemena Beni Sa'd ibn Bekri, da potraži posao. (Žene su dolazile u Meku i uzimale djecu na dojenje). To se desilo jedne godine, kada nisu imali šta da jedu. 'Krenuli smo na devi, koja nije davala, tako mi Boga, ni kapi mlijeka. Niko od nas nije spavao od plača našeg gladnog djeteta koje se nije moglo najesti s mojih prsa. Molili smo Boga, da nas izvede iz te teške situacije. Tako smo stigli u Meku. Zagledali smo novorođenčad, a svakoj od nas je nuđen Resulullah, a.s., i nijedna ga nije htjela uzeti, jer je bio jetim - siroče bez oca. Naravno, mi smo očekivale plaću od djetetovog oca. Svaka od nas bi rekla: 'Jetim. Ta, šta bi za njega mogli učiniti majka i djed?' Stoga smo mrzile uzeti jetimče. Međutim, svaka žena koja je bila sa mnom, našla je sebi dijete za dojenje, osim mene. Kad smo se okupili za povratak, rekoh mužu: Tako mi Boga, osjećam se poniženom, svaka moja druga je našla sebi dijete za dojenje, osim mene. Mrzi me da se vratim kući tako jadna. Tako mi Boga, odoh nazad da uzmem ono jetimče. 'Budi bez brige, svakako to učini, možda će nam Allah uz njega dati berićet1'" Ona zatim nastavi priču:

"Otišla sam po to dijete, samo iz razloga što nisam našla drugo. Međutim, kad sam ga

uzela i donijela do karavane, stavih ga u krilo da se nadoji. Ono primi moje grudi i dojilo je, dojilo, dokle god je moglo. Kad se ono zasitilo, zasiti se i moj najmlađi sin. Pa zaspa Muhammed, a zaspa i moj sin, zbog čijeg plača (od gladi) nismo mogli spavati prethodnih noći. Ustade moj muž i ode do deve, kad kod nje vime nabreklo.

On pomuze, pa se napismo oboje do sitosti. Tu noć smo ugodno prespavali. Kad se propudismo, muž mi reče: 'Znaj, Halima, tako mi Boga, uzela si berićetno čeljade!' Odgovorih mu: 'I ja bih željela da je tako.' - Zatim smo krenuli, a ja s djecom jahala devu. Deva je bila brza i jaka, pa ja odmakoh podobro od svojih drugarica, tako da one povikaše: 'O Zuejbova kćeri, šta ti bi! Pričekaj nas malo. Je li to ona ista deva na kojoj si dojahala s nama?' 'Odgovorih im: Da, tako mi Boga, to je ona ista.' 'One povikaše: - Nije moguće! S njom se nešto dogodilo!'

Zatim stigosmo u naše mjesto - zemlju Beni - Sa'da. Nisam poznavala suhlju zemlju od te. Naše ovce dolazile bi uvijek gladne kući, a kad stigosmo s Muhammedom dođoše s paše site i mliječne. Namuzosmo ih i napismo se, znajući da ovce do tada nisu imale kapi mlijeka. Naši susjedi bi govorili svojim čobanima: 'Teško vama, zašto ne idete napasati ovce tamo gdje napasaju Zuejbove kćeri.' - Međutim, isto se dešavalo. Njihove ovce bi opet dolazile gladne i bez mlijeka, a moje site i s mlijekom. Mi smo kroz to stalno osjećali Božije dobro, Njegovu ispomoć i opskrbu. To je trajalo, a Muhammed je napunio dvije godine. Odvojih ga od prsa. Izgledao je i jači i krupniji nego njegovi vršnjaci.

Tada odlučismo da ga odnesemo njegovoj majci, tužni i nesretni zbog rastanka. Majci smo pričali kako smo s njim zaimali berićet, pa joj ja rekoh: 'Kad bi ga još malo ostavila kod nas da ojača, bilo bi mu bolje nego u gradu. Bojim se, da mu ne naudi gradski zrak.'" Halima nastavi: "Nismo se ni nadali, a Amina odmah odluči da ga vratimo nazad sa sobom."[82]

Tako je Resulullah, a.s., ostao u Benu - Sa'du. Imao je četiri ili pet godina kad se desio događaj - jedna od mu'džiza: rasijecanje i čišćenje Muhammedovih grudi!

Prenosi Muslim od Enesa, r.a., da je Resulullahu, a.s., došao Džibril u vrijeme dok se on igrao s djecom. Uzeo ga je, spustio na tle, rasjekao mu grudi sve do srca, izvadio srce vani i iz srca izvadio ugrušak pa rekao:

"U ovome je šejtan mogao da ti naudi." Zatim mu isprao srce u zlatnom leđenu u kome je bila voda zem - zem, zatim ga zašio i ponovo ga vratio na njegovo mjesto. Dječaci su trčeći došli njegovoj pomajci, vičući: "Muhammed je ubijen!" Kad ga ugledaše imao je drugačiju boju lica.[83]

ODLAZAK ROĐENOJ MAJCI

Nakon ovog čudnovatog događaja, Halima se uplaši za Muhammeda, pa odluči da ga vrati njegovoj majci. Kod majke je proveo vrijeme sve do napunjene šeste godine.[84]

Amina je smatrala potrebnim, da zbog sina, i zbog sebe, treba da ode u obilazak muževog groba u Jesribu - Medini. Krenula je s dječakom na put dug 500 km praćena služavkom Ummu Ejmen, i svekrom Abdul - Muttalibom. Na putu su proveli mjesec dana.

Amina je mnogo izmršala. Na povratku se razboli. Uporna je bila od početka putovanja, ali ne izdrža do kraja.

Umrije u El - Ebvau, mjestu između Meke i Medine.[85]

ŽIVOT KOD DRAGOG DJEDA

Abdul - Muttalib se vrati s Muhammedom, a.s., u Meku. Sva njegova osjetila milosti, plemenitosti i ljubavi, bila su okrenuta unuku - jetimu, kojeg zadesi nova tragedija koja samo zguli krastu staroj nezarasloj rani - prvo otac, a sada i majka!

Djed je bio milostiviji prema Muhammedu, a.s., nego prema svojoj djeci. Nikada ga nije samog ostavljao. Uvijek je neko bio uz njega.

Ibn - Hišam kaže:

"Abdul - Muttalib imao je svoje šiltete u hladovini Kabe. Njegovi sinovi bi posjedali oko šilteta i iz poštovanja, niko nije ni pokušavao sjesti na očevo mjesto. Kad bi se pojavio Resulullah, a.s., unuk dječak, popeo bi se i sjeo nasred šilteta. Njegove amidže, sinovi Abdul - Muttalibovi bi pokušali da ga pomaknu, a Abdul - Muttalib bi povikao, kad bi to primijetio: 'Ostavite to moje dijete. On ima kod mene posebno mjesto.' Zatim bi ga posadio pokraj sebe da sjedne. Gladio bi mu leđa rukom i radovao bi se svemu što je Muhammed, a.s., činio."[86] Od osam godina, dva mjeseca i deset dana starosti, izgubi Resulullah, a.s., svoga djeda. On umrije u Meki, a želio je prije smrti da brigu o svom unuku, a.s., preda njegovom amidži Ebu - Talibu - rođenom očevom bratu.[87]

KOD OSJEĆAJNOG AMIDŽE

Ebu - Talib prihvati brigu o svome bratiću u potpunosti i na najbolji način. On ga pridruži svoj djeci i dade mu prednost nad njima, i prema njemu iskaza posebno poštovanje i respekt. On je više od četrdeset godina pomagao Muhammeda, a.s., prosipao na njega svoju zaštitu i zbog njega prijateljevao i ljutio se, o čemu će biti govora.

MOLBOM IZAZVAO KIŠU

Ibn - Asakir je uzeo hadis od Dželhemet ibn Arfata, koji kaže:

"Ušao sam u Meku, bila je suša, pa Kurejšije rekoše: 'O Ebu - Talibe, osuši nam se dolina, djeca nam trpe od suše, hajde, moli za kišu!'"

Izađe Ebu - Talib s dječakom. Kao da se pomrači sunce, uskovitlaše oblaci. Dječak je gledao u nebo. Ebu - Talib ga uze i prisloni leđima uz Kabu pa pokaza prstom na dječaka. Na nebu se desi čudo. Oblaci su nadirali sa svih strana, oluja se digla, te se sruči na dolinu bogata kiša i napoji sve što je trebalo. Ovaj događaj Ebu - Talib opisao je jednim stihom. U tom stihu je opisao Muhammedovu nadnaravnu moć.

POBOŽNJAK BEHIRA

Kad je Resulullah, a.s., napunio dvanaest godina (po nekima - i dva mjeseca i deset dana),[88] povede ga Ebu - Talib sa sobom na trgovački put u Šam. U Basri su odsjeli, a Basra je spadala u Šam i bila je glavni grad Hurana. Ona je bila prijestolnica za one arapske zemlje, koje su bile pod Rimljanima. U ovom gradu živio je svećenik s nadimkom Behira, a pravo ime mu je bilo (Džerdžiz) Grges. Kad je trgovački karavan došao u Basru, on izađe da ga sretne, i pozove ih u goste. Prvi put ih je vidio, a poznao je Resulullaha, a.s., po svojstvima ranije objavljenim u svetim knjigama. On uze dječaka za ruku i reče:

"Ovo će biti poslanik cijelom svijetu. Njega će Allah poslati kao milost svjetovima." Ebu - Talib reče: "Odakle to znaš?" On odgovori:

"Kad ste osmatrali sa Akabe, ne osta ni kamen, ni biljka, ni stablo, a da sedždu ne učini, a sedždu oni ne čine osim Poslaniku, a.s. Ja ga prepoznajem po pečatu poslanstva, biljegu iznad gornje hrskavične plećke u obliku jabuke. Ja sam za njega čuo u našim objavama." On zamoli Ebu - Taliba da s njim ne ide u Šam, već da ga vrati kući. Bojao se da mu jevreji ne nanesu zlo. Ebu - Talib vrati Muhammeda, a.s., sa svojim momcima u Meku.[89]

BITKA ZVANA EL - FIDŽAR

To je bio rat plemena Kurejš i Kinane protiv Kajs 'Ajlana. U to vrijeme Resulullah, a.s., imao je petnaest godina. Vođa Kurejšija i Kinana zajedno, bio je Harb bin Umejje. Uživao je veliki ugled i čast. Početak bitke pripadao je Kajsu, a sredinom dana bitka je tekla u korist Kinana. Ova bitka nazvana je Fidžar zbog prekida zabrane ratovanja u svetim mjesecima. Ovoj bitki prisustvovao je Resulullah, a.s. On je svojim amidžama dodavao strijele za gađanje.[90]

UGOVOR O DOSTOJANSTVU

Na osnovama prethodne bitke, dogodi se prisega u svetom mjesecu zulka'ide, čiji su inicijatori bili Kurejšije, i to porodice: Benu - Hašim, Benu - Muttalib, Esed bin Abdul - Uzaj, Zehra bin Kulab, Tejm bin Merre. Svi se oni okupe u kući Abdullaha bin Džed'an et - Temija, jer je bio najstariji među njima i veoma poštovan i ugledan. Sklopiše dogovor da u Meki ne smije biti niko potčinjen i izložen nasilju, bilo da je Mekanac ili gost, a da oni ne budu na njegovoj strani, a protiv zulumćara, sve dok to ne prestane. Ovom dogovoru je prisustvovao Resulullah, a.s., a kad ga je Allah, dž.š., obdario objavom izjavio je:

"Prisustvovao sam u kući Abdullah ibn Džed'ana ugovoru koji mi je draži od blaga, i kad bih u islamu bio pozvan na tako nešto, odazvao bih se."[91]

Taj ugovor u osnovi bio je suprotan predislamskom fanatizmu kojega je poticala "asabijja". Asabijja je duh roda i podrazumijeva bezuvjetnu privrženost rodu i plemenu.

Neki čovjek, od plemena Zubejd, dođe u Meku da prodaje robu. Tu robu kupi od njega El - As bin Vail el - Sehmi, ali mu ne isplati kako treba. Molio je da to učini kako treba i pozivao Abdud - Dara, Mahzuma, Džumha, Selma i Adija, predstavnike familija, ali ne obratiše pažnju na njega, pa se on pope na brdo Ebu - Kubejš i poče jakim glasom recitirati pjesmu o tome kako mu je nanesen zulum. Kad je ovo čuo uputio se njemu Ez - Zubejr bin 'Abdul - Muttalib pa ga upita: "Preko ovoga ne može se preći?" Zatim su se sakupili gore spomenuti ljudi i sklopili ugovor a zatim se uputili El - 'Asu bin Vailu i vratili pravo Ez - Zubejdiju.[92]

MUKOTRPAN ŽIVOT

Resulullah, a.s., nije imao u mladosti određeni posao ili zanimanje. Tradicija bilježi da je bio pastir i da je čuvao ovce u plemenu Benu - Sa'd[93] , kao i stanovnicima Meke.

U dvadeset i petoj godini života, otisne se u Šam kao trgovac robom, čuvene trgovkinje iz Meke, Hatidže, r.a. Ibn - Ishak bilježi:

"Hatidža, kći Huvejlidova bila je trgovkinja velikog ugleda i časti. Ona je unajmljivala trgovce koji su radili s njenom robom i revnosno im isplaćivala zaradu. Kurejšije su inače, bili poznati trgovci.

Kad je Hatidža čula za Resulullaha, a.s., a posebno da je iskren, povjerljiv i čestitog ponašanja, posla po njega d dođe. Kad je Resulullah, a.s., došao, ona mu ponudi da vodi brigu o njenoj trgovini u Šamu i da će biti nagrađen bolje nego su bili njegovi prethodnici. Također bi uz njega slala svoga slugu Mejsera. Resulullah, a.s., prihvati ovu ponudu i odmah krene sa Mejserom i karavanom u Šam."[94]

ŽENIDBA HATIDŽOM

Kad se Resulullah, a.s., vratio u Meku, Hatidža je bila nemalo iznenađena velikim trgovačkim uspjehom. Mejsera joj je ispričao o čestitosti i povjerljivosti Resulullaha, a.s., te da je to jedan razloga velike zarade. Ona je bila sretna, a i zbunjena. Bila je udovica i do tada su je prosili mnogi ugledni bogataši, gospoda Meke, ali ih je ona odbijala, jer se željela posvetiti samo trgovini. Međutim, ono što je osjetila prema Resulullahu, a.s., nije mogla sakriti od svoje prijateljice Nefise, kćeri Menijjeta. Nefisa nije šutjela o tom saznanju, pa ode Resulullahu, a.s., i reče mu otvoreno neka oženi Hatidžu. On pristade na to i porazgovara sa svojim amidžama, a oni odoše Hatidžinom amidži i zaprosiše Hatidžu. Odmah iza toga, obavilo se i vjenčanje. Činu vjenčanja prisustvovali su Benu - Hašimije i poglavari Mudara. To se sve desilo samo dva mjeseca nakon njegovog povratka iz Šama, a ispravnija verzija je nakon dvadeset dana. Hatidža je tada imala četrdeset godina. U to doba bila je najodabranija žena Meke, po porijeklu, bogatsvu i oštroumnosti. Ona je i prva žena kojom se oženio Resulullah, a.s., i za njena života nije imao drugu ženu.[95]

Hatidža, r.a., izrodila je svu djecu Resulullaha, a.s., osim Ibrahima. Prvo mu je rodila Kasima i po njemu su zvali Resulullaha, a.s., Ebu - Kasim. Zatim je rodila Zejnebu i Rukaju, pa Ummu Kulsum i Fatimu, pa opet sina Abdullaha. Abdullaha su zvali "Dobri" i "Čisti". Sinovi su pomrli u djetinjstvu, a sve kćeri dočekale su islam i Objavu, te postale

muslimanke, muhadžirke. Muhadžirke znači da su sve učinile seobu iz Meke u Medinu, tj. Hidžru. Međutim, i sve kćeri su pomrle za života oca im Resulullaha, a.s., osim Fatime, r.a., koja umrije poslije oca za šest mjeseci.[96]

GRADNJA KABE I DOGAĐAJ PRESUDE

Kad je Resulullah, a.s., imao je trideset i pet godina, Kurejšije odlučiše da izgrade Kabu, koja je do tada bila jedna kamena gomila na uzvišenom zemljištu. Uzdignuta je bila devet aršina, još od vremena Ismaila, a.s. Nije imala krov, pa su neki lopovi ukrali sanduk s blagom koji se nalazio unutar te gomile. Zbog svoje tradicije i velike historijske vrijednosti, kao i temelja koje je udario Ibrahim, a.s., Kabu su stalno posjećivali svi prolaznici kroz Meku. Dešavalo se da su mnogi odnosili sa sobom komadić zemlje ili kamenčić, kao simbol svetosti i berićeta. Pet godina prije Resulullahovog, a.s., poslanstva, Kabu je splakala poplava nakon pucanja brane Arema. Kurejšije su se uplašile, jer je gotovo prijetilo da se sruši Kaba, pa odlučiše da obnove gradnju, čuvajući njene temelje i njeno prvobitno mjesto. Odlučiše da je grade samo sa pošteno stečenim imetkom - bez primjesa kamate, mita, ukradenog i otetog nivca itd. Oni su se bojali da sruše postojeće ostatke Kabe, pa to otpoče El - Velid ibn Mugire El - Mahzumi, a drugi su krenuli za njim pošto mu se nije ništa loše dogodilo. Srušili su sve do temelja što je sagradio Ibrahim, a.s.

Napravili su Arapi i plen za izgradnju Kabe. Odredili su koliko će koje pleme sakupiti kamena, i koji će dio zidova ko sazidati, tako da svi zajedno učestvuju u gradnji.

Doveli su graditelja, Rimljanina, zvanog Bakum i gradnja je tekla sve po planu, dok nisu došli do visine zida i mjesta gdje je trebalo postaviti "Crni kamen" - Hadžerul - esved. Svako pleme smatralo je sebe privilegiranim da taj častan posao učini neko od njih. Svađa među njima potrajala je četiri, pet dana i prijetila je izbijanjem krvavog sukoba oko Svetog hrama u Svetoj zemlji. U svemu tome najtrezveniji je bio Ebu - Umejje bin El - Mugire El - Mahzumijj, koji dade prijedlog: prva osoba koja se pojavi na vratima harema Kabe neka riješi problem i donese presudu.

Allah, dž.š., htio je da ta osoba bude Resulullah, a.s. Kada ga ugledaše, povikaše:

"El -Emin, El - Emin, (pouzdan i povjerljiv), zadovoljni smo da on donese presudu, to je Muhammed!"

Kad Resulullah, a.s., priđe bliže, oni ga obavijestiše o problemu, i zatražiše rješenje. Resulullah, a.s., imao je rješenje: on zatraži komad platna, spusti ga na zemlju i na sredini postavi Crni kamen, zatim zatraži da priđu poglavari zavađenih plemena, te da svi zajedno uzmu za ćoškove platna i da podignu Crni kamen do mjesta gdje će se postaviti. Tada ga Resulullah, a.s., uze svojom rukom i postavi ga gdje treba. Ovo je bio mudar postupak

koji je zadovoljio sve strane.

Kurejšijama je ponestalo čistog imetka za gradnju, pa sa sjeverne strane izgradiše zid visok šest aršina, danas zvani Hatim - zid, ili Kameni zid. Vrata na tom zidu uzdigoše od zemlje, da ne može bilo ko ući, već samo onaj kome dozvole. Kad je gradnja Kabe dostigla petnaest aršina, udariše joj strop oslonjen na šest stubova. Tom gradnjom Kaba je dobila svoj četverougaoni oblik s približnim mjerama: visina je otprilike 15 m, dužina zida na kome je Hadžerul - esved je 10, 10 m, kao i zida nasuprot. Kamen se nalazi na visini od 1,5 m, od podnožja, kuda se vrši tavaf. Čeoni zid, na kojem su vrata, dug je 12 m, kao i njemu suprotni. Vrata Kabe su postavljena na visini od 2 m iznad zemlje. Kabu okružuje s vanjske strane obruč od kamenih blokova visine 25 cm i širine 30 cm. To su, ustvari, blokovi od prve građevine, pa su sačuvani na taj način i zovu se Šazravan.[97]

KRATAK ŽIVOTOPIS PRIJE POSLANSTVA

Resulullah, a.s., u svojoj je mladosti bio obdaren najboljim vrlinama koje posjeduju ljudi. Imao je visoki koeficijent inteligencije što se odražavalo u svakom njegovom pokretu ili poduhvatu. Nije volio mnogo pričati. Volio je osamu, koju je provodio u časovima razmišljanja i traganja za pravdom i svim onim što je dostupno ljudskom umu da shvati. Razmišljao je o prirodi, njenim ljepotama, prirodnim zakonima, zatim o čovjeku kao jedinki i kao dijelu društva. Zatim je razmišljao o vjeri, šta je to što vjeruje njegov narod, kome, ili čemu se klanja i moli, zašto se bave krivovjerstvom, vradžbinama, itd. Ako bi vidio da se negdje radi dobro, pritekao bi u pomoć, a zla se strogo klonio. Nije pio alkohol, nije jeo meso zaklano na žrtveniku, nije praznovao kumirske blagdane ni svečanosti. Bio je prvi koji je bježao od svakog širka ili mnogoboštva. Nije mogao otrpjeti kad bi čuo da se neko kune kumirima Latom i Uzatom.[98]

Bez svake sumnje - Resulullaha, a.s., čuvala je Allahova odredba. Ako bi se desilo da se počne buditi u njemu neki ljudski porok, ili bi krenuo za nekim običajima nedostojnim njega, tada se pojavljivala Božanska briga da ga sačuva od svega što ne valja. Ibn-Esir prenosi:

Rekao je Resulullah, a.s.:

"Nisam nikada bio zainteresiran da činim ono što su činili predislamski Arapi, osim u dva slučaja, i u oba mi je Allah, dž.š., našao izlaz iz situacije. Zatim mi se to više nije dešavalo do početka Objave, kojom me je Allah počastio. Rekoh, jedne večeri, dječaku koji je napasao ovce sa mnom na brdima Meke: 'Hoćeš li paziti i moje ovce, a ja idem na sijelo u grad, kao i ostali mladići?' Odgovori da hoće. Ja krenuh, i kad bijah kod prve kuće u Meki, čuh svirku, pa upitah:

'Šta je to?' Odgovoriše mi: 'Ženi se dvoje mladih.' Ja sjedoh da poslušam, a Allah, dž.š., začepi mi uši i ja zaspah. Ujutro me probudila vrelina sunca. Ja se vratih dječaku, a on me upita kako je bilo. Ispričah mu, a zatim odlučih da i druge noći uradim isto. Kad uđoh navečer u Meku, snađe me isto kao i prethodne noći. Poslije ovog događaja, nisam dozvolio da me okupira zlo."[99]

Prenosi Buharija od Džabira bin Abdullaha, koji kaže: "Kad je sagrađena Kaba, otišli su Resulullah, a.s., i Abbas da prenose kamenje, pa Abbas reče: Resulullahu: 'Stavi svoju odjeću (izar - donji dio) na vrat da te kamenje ne nažulja.' Resulullah, a.s., kleknu na zemlju, oči podignu nebesima, pa se podiže i reče: 'Moj izar, moj izar', pa pritegne odjeću uza se."[100] U drugoj verziji hadisa stoji: "Poslije toga mu se nije nikada vidio sramotni dio tijela."[101]

Resulullah se odlikovao u svom plemenu lijepim jezikom, dobrim ponašanjem, plemenitom naravi. Bio je najmuževniji, i najljepšeg ahlaka (morala). Posjedovao j blagost, ljubaznost. Govorio je samo istinu. Svako obećanje bi izvršio, a povjereni emanet čuvao. Njegov ga narod prozva El - Emin, a za njega kaže majka svih vjernika, Hatidža, r.a.:

"Snosi teret (pomažući siročad), stječe za siromahe, gostoljubiv je i pomaže one koji zastupaju istinu."[102]

U SVJETLU POSLANSTVA I OBJAVE

في ظلال النبوة و الرسالة

U PEĆINI HIRA

Kad se Resulullah, a.s., približio četrdesetoj godini života, i kada su njegova zapažanja prošlosti i sadašnjosti rasvijetlila njegov um, jaz između njega i njegovoga naroda se u mnogo čemu produbljivao. On tada zavoli samoću. Ponio bi sa sobom hrane i vode, i odlazio u pećinu Hira na brdu Nur, koje je udaljeno od Meke oko dvije Milje. To je jedna lijepa pećina, duga četiri aršina, a široka jedan aršin i tri četvrtine. On je provodio mjesec ramazana u toj pećini. Nahranio bi siromaha, ako bi tim putem naišao.

Vrijeme je provodio u ibadetu i razmišljanju o svemu što ga okružuje, pa i o kosmosu. Razmišljao je šta se krije iza toga, kakva je to snaga koja pokreće sve to. On je bio siguran da njegov narod pogrešno obožava Allaha. Oni žive u zabludi i čine širk, vjeruju u kipove. Ali, Muhammed nema jasan put, kojim bi krenuo, nema program koji bi provodio u djelo, a niti određeni cilj kojim bi bio zadovoljan i smiren.[103]

Resulullahov izbor ovog malog tihog mjestašca, bio je dio Allahove brige o njemu i Allahovog plana s njim. Allah, dž.š., pripremao ga je za ono što ga je čekalo. Velika je istina, da bilo kakav preobražaj - duhovni, naravno - čovjek doživljava nakon sumiranja svog prethodnog života, a da bi to uradio, nužno je da se osami, izolira ili povuče na izvjesno vrijeme, jer time postiže punu koncentraciju u razmišljanju, neometan od svakodnevnih životnih sitnica, ljudi i njihovih problema i briga koje ga inače okupiraju. Tako je i Allah, dž.š., pripremao Muhammeda, a.s., u tišini i osami brda Nur, u pećini Hira. Pripremao ga je da na svojim plećima ponese najveći emanet čovječanstvu, emanet koji će promijeniti lice zemlje i uravnotežiti historiju. Allah, dž.š., pripremao je Muhammeda, a.s., tri godine na tešku i odgovornu dužnost koja ga čeka. On bi se osamljivao po mjesec dana razmišljajući o opstanku, i šta je poslije nestanka, kakve tajne krije život, a kakve smrt, itd.

Tako je to trajalo do određenog momenta, do određenog susreta s nepoznatim, kad mu Allah, dž.š., dade dozvolu.

MELEK DŽIBRIL DONOSI OBJAVU "IKRE"

Kad Resulullah napuni četrdesetu godinu, koja se smatra godinom čovjekove zrelosti, a kažu da su u tim četrdesetim godinama poslanici dobivali Objave, počeše se javljati znaci poslanstva i u normalnom životu. Prvi tragovi su bili snovi - er - ru'ja. Snovi su mu bili jasni i čisti kao jutarnje svitanje. Snovi su mu se pojavljivali punih šest mjeseci, a poslanstvo je trajalo dvadeset tri godine. Ova ru'ja predstavlja jedan dio od četrdeset šest dijelova poslanstva.

Trećeg ramazana Resulullahove, a.s., osame u pećini Hira, Allah, dž.š., odluči da spusti svoju milost na zemlju, da čovječanstvo počasti poslanstvom, pa posla Muhammedu, a.s., Džibrila, meleka s ajetima iz Kur'ana.[104] Uz kalendarske proračune i postojeće dokaze, mi možemo tvrditi da je objavljivanje Kur'ana počelo u ponedjeljak, dvadeset prvog ramazana, navečer, što odgovara desetom avgustu, 610. godine po kalendaru. Resulullah, a.s., tada je imao tačno četrdeset mjesečevih godina i šest mjeseci i dvanaest dana, ili oko trideset i devet sunčanih godina i tri mjeseca i dvadeset dva dana.[105]

Aiša, r.a., pripovijeda nam priču o samom događaju, o svjetlosti koja je počela rastjerivati tminu i mrak nevjerstva i zablude. Putem te svjetlosti poče se mijenjati tok života i sudbina historije.

Prvi vid Objave Resulullahu, a.s., bio je "er - ru'ja - es salika", istinito snoviđenje. Ti snovi dolazili su poput svitanja zore, a odmah poslije toga želio je da se osami, i to je činio u pećini Hira. Svaki put je bivao pobožniji i bogobojazniji. Predavao bi se ibadetu po nekoliko noći, a prije odlaska u Hiru opskrbio bi se kod kuće, obišao bi h. Hadidžu, r.a., pa tek onda otišao u osamu. To je trajalo do pojave meleka, koji dođe Resulullahu, a.s., u pećini Hira. Džibril mu reče: "Uči!", a Muhammed, a.s., odgovori: "Ja ne znam učiti", pa nastavi: "Zatim me uze, pa me privuče sebi, a zatim me odmaknu od sebe. To uradi jako i snažno tri puta, a nakon trećeg puta reče: 'Uči, čitaj, u ime tvoga Gospodara koji stvara, stvara čovjeka od ugruška. Čitaj, plemenit je Gospodar tvoj, koji poučava peru, koji čovjeka poučava onome što ne zna.'"[106]

Resulullah, a.s., vrati se uzbuđen i usplahiren, uđe kod h. Hatidže, r.a., i reče: "Prekrijte me, prekrijte me!" Smiriše ga dok ne ode od njega strah, zatim reče h. Hatidži, r.a.: "Šta mi se desi!" i ispriča joj novost i reče: "Strahovao sam za se", a h. Hatidža, r.a., mu reče: "Ne, ne tako mi Allaha, Allah te nikad neće osramotiti. Ti si čovjek, koji posjećuje rodbinu,

pazi sirotinju, stječe za siromahe, ugosti gosta, uvijek pomaže i ustrajava na istini."

H. Hatidža ode s Muhammedom, a.s., kod svoga amidžića, koji se zvao Vereka ibn Nevfel ibn Esad ibn Abdul Uza, On je u predislamsko doba primio kršćanstvo i znao je pisati na hebrejskom, te je prepisivao Indžil. On je bio slijep i sijed. Zatekli su ga kako prepisuje El - kitabul - ibranijj.

Prepisivao je Evanđelje na hebrejski jezik. Bio je sijed slijep starac. Hatidža, r.a., mu reče: "O amidžiću, čuj priču sina svoga brata!", pa mu Vereka reče: "Pričaj, moj bratiću, šta ima?" Resulullah, a.s., obavijesti ga o događaju koji se zbio u pećini Hira. Vereka ga saslušaše i reče:

"Ovo je bio Božiji povjerenik kojeg je Allah poslao i Musau. Kamo sreće da sam mlađi, da hoću, bogd'o, biti živ, kada te tvoj narod bude progonio!" A Resulullah, a.s., reče: "Zar će me oni progoniti?" "Da! Znaj da ni jedan, koji je dolazio s ovim kao ti, nije bio bez neprijatelja. Ako dočekam taj dan, svesrdno ću ti pomoći!" Međutim, uskoro je Vereka umro, a Objava je zastala.[107]

Prenose Taberanija i Ibn - Hišam neke dopune, koje su od koristi, na primjer, da je Resulullah, a.s., nakon Objave, izašao iznenađen iz Hire - pećine, pa se odmah vratio nazad i da je nakon kraćeg boravka otišao u Meku. Tabersnijino predanje baca zračak na uzrok njegovog izlaska; evo tog teksta:

"Rekao je Resulullah, a.s., nakon govora o dolasku Objave:

'Meni su, od Allahovih stvorenja, bili najmrži pjesnik i luđak. Nisam volio ni da ih vidim. Rekao sam Kurejšijama, da meni o njima nikada ne pričaju! Ako to učine popet ću se na uzvisinu brda, bacit ću se s nje i ubiti se, pa ću se odmoriti!' Zatim nastavi:

'Izašao sam da to i učinim, pa kada dođoh nasred brda, čuh glas s nebesa kako govori: - O Muhammede! Ti si Allahov Poslanik, a ja sam Džibril!' Zatim reče: 'Podigoh glavu u nebo i ugledah Džibrila u liku čovjeka. Vidjeh mu samo noge na horizontu. On reče: - O Muhammede, Ti si Allahov Poslanik, a ja sam Džibril!' Poslanik, a.s., reče: 'Stadoh i počeh gledati u njega, pa me to odvrati od moje ranije nakane; niti krenuh naprijed, a ni nazad. Stalno sam pokušavao svratiti pogled s njega na drugu stranu neba, ali gdje god bih okrenuo glavu, svagdje je bio on. Tako sam stajao u mjestu, ni naprijed ni nazad, sve dok Hatidža ne posla po mene da se vratim. Glasnici su došli i vratili se kući, a ja se nisam mogao maknuti s mjesta. Zatim Džibril ode, a i ja se vratih svojoj porodici.[108] Kad stigoh kući, sjedoh uza samu Hatidžu i naslonih se na nju, pa mi ona reče: - O Ebu Kasime, gdje si bio? Tako mi Allaha, poslala sam ih da te traže po čitavoj Meki i ne nađoše te!

Ja joj potom ispričah šta sam vidio. Ona reče: - Obraduj me, o amidžiću, i ustaj. Tako mi Stvoritelja, želim da budeš Poslanik ovom ummetu.[109]

Zatim ona ustade i pohiti kod Vereke, pa i njega upozna s događajem, a Vereka joj

odgovori: - Kuddusun, kuddusun! Allahu, Allahu, tako mi Onoga u Čijim rukama je moj život, Muhammedu je došao Allahov povjerenik, koji je dolazio Musau. On je Poslanik ovoga ummeta (naroda). Reci mu, o Hatidža, neka bude čvrst i postojan!'

Hatidža, r.a., vrati se i prenese mu Verekine riječi. Kad je Resulullah, a.s., okončao boravak u pećini Hira, vrati se u Meku. Srete ga Vereka i nakon što je čuo od Resulullaha, a.s., priču, reče:

'Tako mi Onoga u čijim je rukama moj život, ti si poslanik ovog ummeta! Došao ti je Allahov povjerenik, koji je dolazio i Musau.'"[110]

PERIOD OBJAVE

Koliko dugo je trajao period Objave, pitanje je koje zahtijeva odgovor. Ibnu Sa'd prenosi od Ibni Abbasa vijest koja ide u prilog onima koji kažu da je prekid trajao danima.[111] ovo bi mišljenje bilo najjače i najispravnije, što se da zaključiti nakon razmatranja svih okolnosti oko tog događaja.

Međutim, mišljenje da je prekid trajao pune tri godine ili dvije i pol godine je netačno. No, nije ovdje mjesto da to objašnjavamo. To će biti na drugome mjestu izloženo. Bitno je da znamo da je Resulullah, u vrijeme pauze, bio cijelo vrijeme potišten, tužan, zbunjen, i iznenađen. Buharija prenosi, u svojoj knjizi "Et - Te'abir", slijedeće:

"Prekide se objava i to ražalosti Resulullaha, a.s., kako čusmo, žestokom žalošću iz koje suknu gorčina, koja ga je navodila da se strovali s planinskih vrhova. Kad god bi stigao na vrh brežuljka s namjerom da se s njega baci, ukazao bi mu se Džibril, koji govori: - "O Muhammede, ti si uistinu Allahov poslanik!" Te riječi bi mu ponovo dale snagu i volju, i nastavljao bi život, a kad mu se oduži period prekida objave, on bi opet otišao na brdo, pa bi se desilo isto, i sa Džibrilovim, a.s., riječima bi se vratio nazad, ohrabren."[112]

DRUGA OBJAVA (DŽIBRIL SE OGLAŠAVA DRUGI PUT) JA EJJUHEL - MUDDESSIRU

Ibn - Hadžer kaže: "Bilo je to (tj. prekid Objave koji je trajao danima) da bi se Resulullah, a.s., oslobodio straha i da bi stekao ponovno samopouzdanje.[113] Tek kad je nestalo nedoumice, i kad su se potvrdili znaci istine i kad je Resulullah, a.s., bio svjestan čvrstog ubjeđenja da je on postao Allahov Poslanik, Poslanik Slavljenog i Uzvišenog Allaha, i da je Džibril prenosilac Objave, a ne nikakvo priviđenje, (to je onaj koji će mu prenositi Objavu s nebesa), tek tada u potpunoj duhovnoj smirenosti i ravnoteži, dođe mu Džibril ponovo, tj.

drugi put." Buharija prenosi od Džabir bin Abdullaha, da je on čuo kako Resulullah, a.s., pripovijeda prekid Objave i kaže:

"Dok sam išao (preko brda), čuh glas s neba. Podigoh pogled u visinu i ugledah meleka koji je dolazio u Hiru. Sjedio je na stolici koja je lebdjela između neba i zemlje, pa se prestraših njega i polegoh na zemlju. Potrčah kući i rekoh: 'Pokrijte me, pokrijte me!', pa me pokriše, a Uzvišeni Allah, dž.š., objavi:

'O ti pokriveni, ustani i opominji!'... do riječi (fehdžur), zatim je Objava poslije toga redovno dolazila!"[114]

VRSTE OBJAVE

Prije nego što počnemo opširno govoriti o životu Resulullaha, a.s., i o poslanstvu. smatramo da treba spomenuti vrste Objave, jer je Objava predmet Risaleta - poslanstva. Ibn - Kajjim kaže, navodeći stepene Objave:

Prvi stepen: Er - ru'ja es - sadika ili istinito snoviđenje i s njom je početak Objave Resulullahu, a.s.

Drugi stepen: objava koju je Resulullah, a.s., dobivao od Džibrila u pamćenje, a da ga ne vidi, kao što pripovijeda Resulullah, a.s.:

"Duh meleka dostavio je mome razumu, da ni jedna osoba neće umrijeti dok ne potroši svoju nafaku. Pa, bojte se Allaha i molite Ga na najljepši način, i ne tražite to od Allaha putem zabrana i nepokornosti, jer ono što posjeduje Allah, dž.š., može se dobiti samo pokornošću."

Treći stepen: Resulullahu, a.s., dolazio je melek Džibril, pa bi mu se ukazao u čovječijem liku, i razgovarao bi s njim dok ne bi Resulullah, a.s., napamet naučio govor. Nekada su ga i ashabi viđali u ovom stepenu Objave.

Četvrti stepen: Melek mu je nekada dolazio u vidu zveckanja zvona. Ovaj metod Objave bio je najteži za Resulullaha, a.s. Melek bi se navalio težinom na Resulullaha, a.s., tako da bi mu znoj oblio čelo, iako bi dan bio veoma hladan, a ako je bio na devi ona bi se od silne težine savijala do zemlje. Tako mu je došla Objava jednom prilikom, dok je bio oslonjen na Zejdovu nogu. Zejdu je toliko bilo teško, da je jedva izdržao.

Peti stepen: Resulullah, a.s. viđao je meleka Džibrila, a.s., u pravom liku, onome u kojem ga je Allah, dž.š., stvorio. On bi mu objavljivao što god je Allah naređivao. Ovakvim načinom je Resulullah, a.s., dobio Objavu samo dva puta. To je spomenuto Kur''ni - kerim u suri "En - Nedžm".

Šesti stepen: način direktne Allahove dostave Resulullahu, a.s., dok je bio na nebesima u noći uzdignuća - Lejletul - Mi'radža, a vezane za namaz i neke druge stvari.

Sedmi stepen: direktan govor od Allaha, dž.š., Resulullahu, a.s., bez posredništva meleka, kao što je Allah, dž.š., govorio Musau, a.s., sinu Imranovom. Ovaj stepen Objave bio je Musaova mudžiza koju je Kur'an potvrdio, a njeno pojavljivanje kod našeg Poslanika, a.s., bilo je u hadisu o Israu, ili vezano za događaj odlaska Resulullaha, a.s., u jednoj noći na buraku, iz Meke u Kuddus u Šamu. Neki su dodali i osmi način Objave. Ona je bila direktni razgovor Allaha, dž.š., s Poslanikom, a.s., licem u lice, bez zastora. Ovaj način Objave predmet je neslaganja između kratkog rezimea u objašnjenju prvog i osmog stepena.[115]

NAREDBA POSLANIKU, A. S., DA POČNE POZIVATI ALLAHOVOJ VJERI

أمر القيام بالدعوة إلى الله

Resulullah, a.s., dobio je nekoliko naredbi u suri El - Muddesir.

Uzvišeni Allah, dž.š., kaže: "O ti pokriveni! Ustani i opominji!

I Gospodara svoga veličaj i haljine svoje očisti! I kumira se kloni! I ne prigovaraj držeći da je mnogo! I radi Gospodara svoga trpi!"

Da, ovo su naizgled sitne i beznačajne stvari, ali uistinu i stvarno dalekog su dometa i cilja i velikog utjecaja i djelovanja.

Prvi cilj naredbe ("Ustani i opominji") je, da ne ostavi nekoga ko se suprotstavlja Allahovom zadovoljstvu, a da ga ne opomene na teške posljedice, da bi time izazvao u njemu uzbunu i preokret, te osvijestio njegovo srce.

Drugi cilj ajeta ("I Gospodara svoga veličaj"), je da ničiju gordost i veličinu ne pretpostavimo Allahovoj. Sva druga veličina će se slomiti i pasti potrbuške, sve dok ne pripadne slava i veličina samo Allahu, dž.š.

Treći cilj ajeta ("I haljine svoje očisti"), otklanjanje je svake prljavštine, i vanjske i unuttarnje, te čišćenje duše od svega nevaljalog, koliko god je moguće, da bi čovjek u okrilju Allahove milosti, u Njegovom čuvanju i s Njegovom uputom, postao najuzorniji primjer u svom društvu, koji će privlačiti zdrave snage i od koga će se stidjeti pokvarena srca. On će upravljati ovodunjalučkim strastima, a neće one njima.

Četvrti cilj ajeta ("I ne prigovaraj držeći da je mnogo") je taj da čovjek svoj trud i svoja djela ne smatra velikim i ogromnim, nego da se stalno trudi i radi i da mnogo žrtvuje u svome radu, a zatim sve to zaboravi, potpuno se utapajući u osjećaj Allahove, dž.š., prisutnosti, zanemarujući i uopće ne osjećajući za bilo šta od onog što je uradio.

Peti cilj ajeta ("I radi Gospodara svoga trpi") nagovještaj je na šta će sve Resulullah,

a.s., nailaziti u svom djelovanju, kakve će sve patnje preživjeti od onih koji žive u zabludi, te koliko će biti ismijavanja i izigravanja, pa do prave i otvorene borbe i želje da ubiju i njega i njegove drugove - ashabe. Slično će zadesiti i sve Resulullahove sljedbenike, vjernike, pa mu Allah, dž.š., savjetuje da bude strpljiv ma šta mu se događalo, ne zbog toga da sebi udovolji, nego da udovolji svome Gospodaru. Allahu Ekber! Allah je Najveći! Ima li jednostavnijih naredbi od ovih, kazanih jednostavnim rječnikom, kratkim rečenicama, a u suštini, ove su naredbe izuzetno teške, ozbiljne i važne ako se provode u djelo. Odjek ovih naredbi premostio je sve administrativne granice i stigao u sve krajeve svijeta, da bi se na njih nadovezale sljedeće koje će dolaziti Resulullahu, a.s.

Ajeti sadrže poruku prenošenja i tumačenja vjere (ed - da'vetu vet - teblig). Upozorenje samo podrazumijeva da ima radnji na ovom dunjaluku za koje će čovjek odgovarati pred Allahom, dž.š., i zato čovjek, kao biće koje zaboravlja, stalno treba opominjati i podsjećati, ne radi ovoga dunjaluka, već radi Sudnjeg dana, gdje će se račun polagati.

Ostali ajeti ovog poglavlja (El - Muddesir) zahtijevaju od ljudi vjeru u potpunu Allahovu jednoću i oslanjanje na Allaha, dž.š., u svim poslovima, a zanemarivanje ličnih prohtjeva. Vrhunac svega je da ćemo svi mi biti zadovoljni, kada Allah, dž.š., bude zadovoljan nama. Suštinski smisao ovih ajeta se može iznijeti sljedećim redom:

1. Allahova jednoća;

2. vjerovanje u Sudnji dan;

3. odgajanje duše da ne žudi za zabranama i da ne čini grijehe koji će je dovesti do kazne, već da stiče lijepe vrline, da se stalno izgrađuje i čini dobra djela;

4. prepusti Allahu, dž.š., da u svim stvarima, konačna odluka bude Njegova;

5. naravno, sve ovo treba doći nakon vjerovanja u risalet Resulullaha, a.s., u njegovo plemenito vođstvo i pravedno usmjeravanje.

Važno je napomenuti da početak ajeta nosi uzvišeni poziv i naredbu Allaha, dž.š., Poslaniku, što prvo on treba prihvatiti. To je poziv kojim ga budi iz sna, skrivanja i osame, da bi stupio u džihad i mukotrpan rad: "O ti pokriveni, ustani i opominji!" Kao da Uzvišeni kaže: "Onaj ko živi sam za sebe, živi bez brige, a ti, koji ćeš nositi teško breme na svojim plećima, kakvo je tvoje spavanje? Kakav tvoj odmor, kakva tvoja topla postelja, miran, i ugodan život!?...Ustani, zbog velikog zadatka koji te čeka, obaveze koja je tebi dodijeljena. Ustani da radiš, i budi spreman na sve tegobe koje ti se na tome putu ispriječe. Ustani, vrijeme spavanja je prošlo, a i vrijeme rahatluka je prošlo! Od danas počinje bdijenje, neprekidno bdijenje, duga i teška borba na Božijem putu! Ustani, i pripremi se za sve to!"

To su veličanstvene i ozbiljne riječi, koje ga dižu iz tople kućne postelje, iz brižnog toplog zagrljaja, i guraju u životnu realnost; u more, u nevrijeme i buru, među ljude koji ga prihvaćaju i odbijaju.

Ustade Resulullah, a.s., i ostade stojeći, uspravno, podignute glave, više od dvadeset

godina. Nije se odmarao, niti je pauzirao, nije živio za sebe i svoju porodicu. Ustao je i ostao ustrajan na tumačenju Allahove riječi, noseći na sebi velik i težak teret pod kojim se nije poginjao, noseći veličanstveni emanet upućen ljudima na zemlji, svim ljudima, cijelom čovječanstvu. Taj emanet bila je vjera, vjera sučeljavanja, odgovornosti i džihada - borbe na svim poljima. Živio je u neprekidnoj borbi više od dvadeset godina. Nije ga mogla omesti jedna stvar od druge, jedan događaj od drugoga; cijelo to vrijeme, od momenta kad je čuo poziv i naredbu Uzvišenog Gospodara i dobio veliko zaduženje...

Allah, dž.š., nagradio ga u ime nas, i u ime cijelog čovječanstva najvećom nagradom.[116]

Slijedeći tekstovi nisu ništa drugo do minijaturna slika ovog dugog i napornog džihada i teškog truda koji je uložio Resulullah, a.s., tokom trajanja Objave.

PERIOD OBJAVE I METODE RESULULLAHOVOG, A.S., POZIVANJA U VJERU

أدوار الدعوة ومراحلها

Objavu Kur'ana Resulullahu, a.s., - neka je na njega salavat, mir i selam! - možemo svrstati u dva vremenska perioda, sa zasebnim karakteristikama, i to:

1. mekanska objava, koja je trajala trinaest godina;
2. medinska objava, koja je trajala deset godina.

Oba perioda imaju svoje stupnjeve i karakteristike, specifične za to mjesto i vrijeme, čvrsto vezane i neodvojive od svakodnevnog života i historijskih zbivanja.

Mekanski period Objave i Resulullahovog, a.s., poziva u islam, možemo podijeliti u tri razdoblja:

1. tajno pozivanje u islam, u trajanju od tri godine;
2. javno pozivanje stanovnika Meke u islam od početka četvrte godine poslanstva do kraja desete godine poslanstva;
3. period pozivanja u islam ljudi izvan Meke i širenje vjere.

Ovaj period traje od kraja desete godine poslanstva, pa do Resulullahove, a.s., hidžre u Medinu. O medinskom dijelu Objave ćemo govoriti kada dođemo do tog perioda.

PRVI PERIOD OBJAVE

USTRAJNOST U POZIVU

المرحلة الأولى (الدعوة)

TRI GODINE TAJNOG POZIVANJA

Poznato je da je Meka bila arapski vjerski centar. U njoj je Kaba, prijestolnica kumira i mnogoboštva svih Arapa. Namjera za vjerskom obnovom izazivala je strah i nesagledive poteškoće, čak ako bi bila provođena i podalje od Meke; problem koji iziskuje odlučnost, riješenost i jaku volju, koju ne smiju poljuljati nedaća, zlo i katastrofa. Međutim, velika Allahova mudrost bila je u tome da tumačenje Objave bude u početku tajno, kako ne bi iznenadilo mekansko stanovništvo onim što bi ga uznemirilo.

PRVA PRETHODNICA

Prirodno je bilo da Resulullah, a.s., predoči islamsko učenje prvo najbližim svojim ljudima, svojoj porodici i prijateljima.

On ih pozva da slijede njegovo ubjeđenje, a zatim pozva i svakog onoga koga je dobro poznavao i za koga je znao da je dobar čovjek. Pozva one u koje je bio siguran da vole Jednog Allaha, dž.š., da vole istinu i pravdu i koji znaju njega, Muhammeda, a.s., sa svim njegovim vrlinama i osobinama. Oni mu se odazvaše, ne svi, ali se odazvaše oni koji nikada nisu posumnjali u ličnost i veličinu Resulullaha, a.s., i u njegove riječi. To su oni, koji su znali za historiju islama od prethodnih učenjaka.

To je, na prvom mjestu bila njegova supruga Hatidža, r.a., majka pravovjernih, kći Huvejlidova, a zatim njegov štićenik Zejd bin Haris bin Šer Hubejl el - Kelbi[117] , te njegov amidžić, Alija bin Ebi - Talib, dječak koji je živio kod Resulullaha, a.s., i kojeg je on odgajao, i na kraju njegov vjerni prijatelj Ebu - Bekr es - Siddik. Ova grupica od četvero najdražih bića, primi islam, prvog dana Resulullahovog djelovanja kao Allahovog poslanika.[118]

Nakon toga, Ebu - Bekr, r.a., počeo je aktivno djelovati na širenju islama. Bio je pogodna osoba, obljubljen kod naroda i veoma uvažen zbog svog pristojnog načina života. Ljudi su

ga pitali za savjet, jer je posjedovao veliko znanje i iskustvo. On je počeo pozivati u islam one u koje je bio sasvim siguran, one s kojima se družio i kojima je vjerovao. Od njega su primili islam Osman bin Affan el - Emevi, Zubejr bin el - Avvam el - Esdi, Abdurrahman bin Auf, Sa'd bin Ebi - Vekas ez - Zuhrejan i Talha bin Ubejdullah et - Tejmi. Ova osmerica su prva prethodnica ostalima, koji će primiti islam u osvitu njegove zore.

Među prvim muslimanima je i Bilal bin Rebbah - Abesinac, a slijedili su: povjerenik ovog ummeta[119] , Ebu - Ubejde Amir bin el - Džerrah, iz plemena Beni Haris bin Fihr, Ebu - Selema bin Abd el - Esed, El - Erkam bin Ebi el - Erkam el - Mahrumi, Osman bin Mez'un i njegova dva brata Kudamet i Abdullah, zatim, Ubejdet bin el - Haris bin el - Muttalib bin Abdi Menaf, Seid bin Zejd el - Adevijj i njegova žena Fatima, kći Hattaba el - Adevije ili sestra Omer bin Hattaba, Habbab bin el - Eret i Abdullah bin Mes'ud el - Hezli i još neki drugi. Ovo su bili prvi muslimani, ljudi iz svih kurejšijskih porodica. Ibn - Hišam nabrojao ih je više od četrdeset[120] , a oko ubrajanja nekih ljudi u prve muslimane ne postoji potpuna sigurnost.

Ibn - Ishak kaže: "Zatim poče narod primati islam, i muško i žensko, tako da se o islamu poče pričati u Meki.[121] Svi, prethodno spomenuti ljudi, primiše islam tajno. Resulullah, a.s., sastajao se s njima na određenim mjestima i tumačio im islam daleko od očiju javnosti. Njegova misija još je uvijek bila misija pojedinačnog, tajnog pozivanja u islam.

Nakon objave prvih ajeta sure El - Muddesir, objavljivanje se redovno nastavilo. Objavljivani su kratki ajeti (rečenice) iz pojedinih sura (poglavlja), kao i dijelovi jedne sure. Smisao je odgovarao vremenu i sredini u potpunosti. Značenje je bilo veličanstveno, toplo, razumljivo i prihvatljivo, a osnovni zadatak im je bio odgajanje i pripremanje čovjeka da bude pravi vjernik. Bilo je i onih ajeta koji su ukazivali na sve ljudske nevaljalštine kojih se treba kloniti na ovome svijetu. Mnogi su opisivali Džennet i njegove ljepote kao i Džehennem sa svim strahotama, slikovito i precizno, kao da ih okom gledaš. Sve što je objavljivano, djelovalo je na vjernike izuzetno pozitivno, stvarajući u njima i oko njih atmosferu sasvim drugačiju od one u kojoj je živio ljudski rod toga doba.

NAMAZ

Među prvim naredbama koje su objavljene početkom silaska Objave, bila je i naredba o klanjanju namaza.

Mukat - il bin Sulejman kaže: "Allah, dž.š., propisao je namaz početkom islama, i to dva rekata dnevno i dva noćna rekata." To potvrđuje ajet: "I Gospodara svoga krajem i početkom dana veličaj i hvali!" (XI:55)

Ibn - Hadžer kaže: "Resulullah je, pouzdano se zna, klanjao prije Isra'a - (uzdignuća na nebesa), a i njegovi drugovi, ashabi."

Jedino je neslaganje oko toga, da li je naredba o klanjanju bila prije naredbe za pet dnevnih namaza. Neki kažu, naredba je bila samo za namaz prije izlaska sunca i poslije zalaska."

Haris bin Usama pripovijeda, putem Ibn - Lehi'ata preko Zejda bin Harisa da je Resulullahu, a.s., s početka Objave došao Džibril, pa ga naučio uzimanju abdesta, te kad je završio s abdestom, uzeo je šaku vode i poprskao je njome stidno mjesto. Ibn - Madždže prenio je smisao ovog hadisa. Sličan hadis je prenesen od El - Berra bin Aziba i Ibn - Abbasa. U hadisu Ibn - Abbasa stoji: "Bila je to jedna od prvih naredbi."[122]

Ibn - Hišam je naveo u svojoj Siri, da je Resulullah, a.s., sa svojim drugovima odlazio u vrijeme namaza u klanac, te bi kriomice klanjali da ih ne bi narod vidio. Ebu - Talib vidio je jedanput Resulullaha, a.s., i Aliju da klanjaju, pa im je to prigovorio, a kad je saznao o čemu se radi, naložio im je da budu ustrajni i nepokolebljivi.[123]

VIJEST O OBJAVI STIŽE DO KUREJŠIJA

Gledajući s više aspekata na događaje u Meki, izgleda da je vijest o Ed - da'vetu, pozivu u islam, u ovom prvom stadiju, koji je bio pojedinačan i tajan, stigla i do Kurejšija, iako joj nisu obarćali veću pažnju.

Muhammed el - Gazalija kaže: "Ova vijest je stigla do Kurejšija, pa joj ne pridadoše važnost. Veoma je moguće da su smatrali Muhammeda, a.s., jednim od samostalnih pobožnika koji govori o božanstvenosti i njenim pravima, slično kao što su činili Umejjet bin Salt, Kus bin Saide, Amr bin Nufejl i njima slični. Međutim, ovdje su Kurejšije bili oprezniji, pa su pažljivo osluškivali, bojeći se masovnosti Muhammedovih, a.s., pristaša i dubljih tragova, te počeše pratiti njegov životni put i njegovu vjersku aktivnost."[124]

Prođoše tri godine, a Resulullahov rad na islamu još je uvijek bio tajan i pojedinačan. U ovom periodu oformila se skupina vjernika zasnova na bratstvu i međusobnom pomaganju, sa zadatkom da tumači i širi vjeru islama i da radi na njenoj konsolidaciji i učvršćivanju.

Zatim, Allah, dž.š., obaveza Resulullaha, a.s., vahjom - Objavom, da vjeru obznani Kurejšijama, da se suprotstavi njihovim lažima, i da nasrne na njihove kipove.

DRUGI PERIOD OBJAVE

JAVNI POZIV U ISLAM

المرحلة الثانية (الدعوة الجهرية)

PRVA NAREDBA O JAVNOM VJERSKOM ISTUPANJU

Allah, dž.š., u vezi s javnim pozivanjem u islam, naredi: "I opominji rodbinu svoju najbližu." (26:214) Poglavlje u kome se nalazi ovaj ajet je Eš - Šua'ra', a u njemu se najprije spominje kazivanje o Musau, a.s., i to od početka njegovog poslanstva do seobe s Benu Izraelićanima i njihovog spasa od Faraona i njegovog naroda. Zatim govori o davljenju Faraona i njegove porodice u moru. Ova kur'anska priča sadrži sve periode kroz koje je prošao Musa, a.s., tokom svoje poslaničke misije u Egiptu - pozivajući Faraona i njegov narod vjeri u Allaha, dž.š.

Smatram da je ovo naširoko obrazlaganje o Musau, a.s., i njegovoj misiji došlo upravo na mjesto kad Allah, dž.š., naređuje Resulullahu, a.s., da pozove svoj narod u islam, da bi mu on bio vodič, kako njemu tako i njegovim ashabima, drugovima, i da bude primjer šta će sve doživjeti od svog naroda kad ga počnu u laž utjerivati i napadati. O islamu treba javno govoriti i stoga treba biti svjestan svega što ih može snaći još od prvih dana.

Ova sura sadrži, također, sve klevetnike prethodnih poslanika iz naroda: Nuha, Ada, Semuda, Ibrahimovog naroda, Lutovog, Šuajbovog - (ashabil - Ejketi), osim što je spomenuo Faraonov narod i događaj s njima, - da bi obavijestio one koji će se služiti lažima, da će ih stići Allahova kazna ako ustraju u tome. Isto tako, pravi vjernici treba da znaju, da će lijep završetak biti njihov, a ne ovih drugih.

POZIVANJE RODBINE U ISLAM

Nakon objave ajeta: "I opominji rodbinu svoju najbližu!", Resulullah, a.s., je prvo pozvao porodicu Benu - Hašim ili Hašimlije, pa dođoše, a s njima i nekoliko članova od Benu Muttaliba bin Abdi Menafa. Bilo ih je ukupno četrdeset pet ljudi. Ebu - Leheb preduhitri Resulullaha, a.s., i reče: "Evo, ovo su tvoje amidže i sinovi amidža, pa govori. Ostavi

prazne priče. Znaj da tvoj narod pred svim Arapima ne predstavlja nikakvu snagu. Ja sam tebi preči i dovoljna su ti tvoja braća. Ako među njima nastaviš propovijedati ono s čim si došao na tebe će da nasrnu sva kurejševićska plemena. U tome će im pomoći i ostali Arapi. Ne znam da ima iko ko je svojoj rodbini nanio više zla od tebe."

Resulullah, a.s., svo je vrijeme šutio i na tom skupu nije govorio ono što je htio. On ih pozva drugi put, pa kad dođoše, reče im:

"Hvala Allahu, Njega slavim, na Njega se oslanjam, Njega vjerujem, kod Njega utočište tražim i svjedočim da nema drugog Boga osim Allaha, Jednog Jedinog, koji nema sudruga." Zatim reče:

"Vođa ne smije lagati svoj narod, tako mi Allaha, pored kojeg nema drugog boga osim Njega, ja sam Allahov poslanik, vama naročito, a svim ljudima općenito. Tako mi Allaha, svi ćete umrijeti, kao što legnete spavati, a svi ćete biti oživljeni, kao što se probudite iz sna. I svakako ćete polagati račun za svoja djela, a nagrada će biti ili vječni Džennet, ili vječna vatra." Ebu - Talib reče:

"Nama je tvoja pomoć najpotrebnija, tvoj savjet mi smo najspremniji prihvatiti, mi ti najviše vjerujemo, evo ovdje, na okupu je sav rod tvog oca, i ja sam jedan od njih, iako nisam prvi koji će prihvatiti to što voliš ti, ali idi i čini ono što ti je naređeno! Tako mi Boga, ja ću te kao i do sada, uvijek štititi i braniti. Jedino, što ja lično nisam spreman napustiti vjeru Abdul - Muttaliba!"

Ebu - Leheb reče: "Ovo je, tako mi Boga, sramota; spriječite ga prije nego vas zavede!" Ebu - Talib dodade: "Tako mi Boga, ne možemo ga spriječiti dok smo živi."[125]

NA BREŽULJKU SAFFA

Nakon što je Resulullah, a.s., dobio obećanje od Ebu - Taliba da će ga štititi u vremenu dok mu Allah, dž.š., dostavlja Objavu, krenu jednoga dana na Saffu i povika: "Evo neprijateljskog upada!" Kurejšije se okupiše oko njega. On ih pozva da vjeruju u Jednog Allaha, dž.š., u njegovo poslanstvo i da vjeruju u Sudnji dan. Buharija prenosi dio ove priče od Ibn - Abbasa, koji kaže:

"Kada je objavljeno: 'I opominji rodbinu svoju najbližu' - pope se Resulullah, a.s., na Saffu i poče dozivati: 'O potomci Fehra! O potomci Adija, o Kurejšije!...' - i tako redom, dok se ne okupiše. Pa za one koji ne dođoše, posla glasnike da vide koji su to. Dođe Ebu - Leheb, a dođoše i Kurejšije. Resulullah, a.s., reče: 'Šta mislite, kada bih vas obavijestio da se u dolini nalazi konjica koja će vas napasti, biste li mi povjerovali?' Odgovoriše: 'Da, ti nisi nikada lagao!' On reče: 'Ja sam poslan vama, da vas upozorim na tešku patnju i kaznu koja vas čeka!' Ebu - Leheb reče: 'Propao ti ostatak dana, zar si nas zbog toga

okupio?'... Allah, dž.š., tada objavi: 'Neka propadne Ebu - Leheb.'"[126]

Muslim prenosi drugi dio ove priče, od Ebu - Hurejrea, r.a., koji kaže: "Kad je Allah, dž.š., objavio: 'I opominji rodbinu svoju najbližu!' - Resulullah, a.s., svakome se od prisutnih ponaosob obratio, pa reče:

'O Kurejšije, spasite sebe od vatre, o Fatima, kćeri Muhammedova, spasi sebe od vatre; tako mi Allaha, ja za vas ništa ne mogu učiniti kod Allaha, osim što smo materično vezani, i što ću Ga ja obavijestiti o toj rodbinskoj vezi.'"[127]

Ovakav nivo obraćanja, snažnim i prodornim glasom, način je da se prenese obavijest i upozorenje. Resulullah, a.s., objasnio je najbližim ljudima da je prihvaćanje Objave i njega kao Poslanika, pitanje životne veze između njega i njih. Rodbinska asiibija, tj. slijepa privrženost koje se Arapi drže, nije ništa i brzo će nestati u vrelini ove opomene koja je došla od Allaha, dž.š.

OTVORENO ISTICANJE ISTINE I REAKCIJE IDOLOPOKLONIKA

Prethodni događaj još nije splasnuo uzburkanom Mekom, a već Allah, dž.š., objavi: "Ti javno ispovjedaj ono što ti se naređuje i mnogobožaca se okani" (15:94), pa se Resulullah, a.s., okrenu protiv mnogobožačkih praznovjerja i njihove ništavnosti, govoreći istinu o kipovima, o njihovoj vrijednosti, tj. bezvrjednosti. On im donese primjere o bespomoćnosti da sami sebe opsluže, a kako onda da budu božanstvo od kojega narod traži zaštitu i uslugu. Zatim im je objasnio da je onaj, koji u njih vjeruje i uzima ih za posrednika između sebe i Allaha, dž.š., u velikoj zabludi.

Mekom se razbukta mržnja, nemir i strah. Ko to naglas govori o kipovima i narodu koji ih obožava? Zar su na krivom putu i zar žive u teškoj zabludi? Ko to dira u bogove Kurejšija i njhovu vjeru? Hiljade munja, gromova i zemljotresa uzdrma tihu, mirnu i uspavanu dolinu Meke, uskovitla njen zrak, uzvitla sakrivene vjetrovite pustinje. Digoše se Kurejšije protiv ove provale koja iznenada zahvati sve njih, strahujući da ne prodre u njihove običaje i njihovo naslijeđe.

Digoše se Mekelije, jer shvatiše značenje riječi iman tj, vjerovanje koje negira bilo kakvo božanstvo osim Allaha, dž.š. Značenje: Vjerovanje u Objavu i Sudnji dan potpuna je poslušnost i potpuna predaja u kojoj čovjek nije više vlasnik nad sobom, ni svojim imetkom, jer to pripada Allahu, dž.š., za razliku od onih koji u to ne vjeruju. Prihvatiti ovo, znači odreći se gospodstva, vođstva i ugleda koji uživaju kod Arapa, a povezano je preko kumira u Meki. Njima zabraniti da izvršavaju svoje mnogobožačke obrede i da ih zanemare zbog toga da bi udovoljili Allahu, dž.š., i Njegovom Poslaniku?! Ne pada im na pamet.

Zabraniti im da ne čine nasilje, porobljavanje i sve grešne radnje u kojima su ogrezli i noću i danju, to je nemoguće. Oni ne prihvaćaju bilo kakve promjene, jer Allah, dž.š., kaže: "Ali, čovjek hoće dok je živ da griješi." (75:5)

Sve su to Kurejšije dobro znale, ali šta da čine pred iskrenim i povjerljivim čovjekom, čovjekom koji posjeduje najveće ljudske vrednote i lijepo vladanje? Ne znaju da je postojao još neko takav od kad znaju historijat svoga roda. Šta da čine? Šta da rade? Kako da postupe? Bili su u velikoj nedoumici, a i neka su, imali su zašto!

Nakon dugog i zamornog razmišljanja ne nađoše bolje rješenje nego da odu Muhammedovom, a.s., amidži, Ebu - Talibu, i da od njega zatraže neka zaustavi svoga bratića u njegovim nakanama. Da bi njihov zahtjev bio ozbiljniji, odlučiše da nastupe oštro. Oni rekoše:

"Poziv ljudima da napuste vjeru u naše bogove, tumačenje o njihovoj nemoći i slabosti je ružna psovka i njihovo teško omalovažavanje; s tim uporedo je i psovka i poniženje naših očeva i djedova koji su ih obožavali, držali se tog pravca i utrkivali se u tome."

DELEGACIJA KUREJŠIJA KOD EBU - TALIBA

Ibn - Ishak kaže: "Grupa uglednih Kurejšija ode Ebu - Talibu i reče mu:

'Ebu - Talibe, tvoj bratić huli naše bogove, sramoti našu vjeru, ruši naše idole, izigrava naše pretke, pa ili ga zaustavi u tome, ili nam se makni s puta; jer i ti isto misliš kao i mi, i vjeruješ kao i mi, pa da ga zaustavimo!'"

Ebu - Talib ih umiri lijepim riječima i pristojnim odgovorom, pa se vratiše kućama, a Resulullah, a.s., nastavi po svome, tumačeći Allahovu, dž.š., vjeru, pozivajući u islam.[128]

FORMIRANJE KONZULTATIVNOG VIJEĆA KOJE ĆE ONEMOGUĆITI HODOČASNICIMA DA SLUŠAJU O ISLAMU

U narednim danima Kurejšije zabrinu druga stvar. Već je proteklo nekoliko mjeseci kako Muhammed, a.s., tumači novu vjeru, a približava se period hodočašća. Mnogi Arapi će doći u Meku, pa je neophodno objasniti im Muhammedovo, a.s., ponašanje, kako ne bi njegovu propagandu shavtili ozbiljno. Oni se sastadoše na dogovor kod El - Velida bin Mugire. El - Velid im reče:

"Morate biti jedinstveni u mišljenju, i morate zauzeti jedinstven stav, kako ne biste došli u suprotnost jedan s drugim, i da ne biste pobijali jedan drugoga" Rekoše: "Reci nam

ti?" On odgovori:

"Ne, recite vi što mislite, a ja ću slušati." Rekoše:

"Reći ćemo, on je vrač." On reče: "Ne, tako mi Boga, on nije vrač! Mi znamo vračeve, ko su i šta su. On ne mrmolji kao vrač, a niti rimuje govor kao oni." Rekoše: "Pa reći ćemo da je lud." El - Velid odgovori: "On nije lud. Mi smo vidjeli luđake i znamo kakvi su, ko su i šta su. On nije pomračenog uma, nije duševni bolesnik, a ni nervno rastrojen." Rekoše: "Reći ćemo da je pjesnik." Velid odgovori: "Nije on ni pjesnik. Mi znamo sve pjesnike i njihovo pjesništvo. Znamo recitovanje u redžezu, a znamo i u hezedžu (redžez i hezedž su metričke forme u arapskom pjesništvu, o.p.p.). Znamo šta je poezija, melanholična i vesela, pa prema tome, on nije ni pjesnik." Rekoše: "Reći ćemo - čarobnjak je." Velid reče: "Ne, on nije čarobnjak. Mi znamo čarobnjake, vidjeli smo i njih i njihove sihre (čarolije). On ne opčinjuje, a niti veže vradžbine." Rekoše: "A šta da kažemo?" Velid odgovori:

"Tako mi Boga, njegove, a.s., riječi imaju ljepotu, osnova im je kitnjasta i plodonosna, a sadržaj mudar, uman i prodoran. Vi ne možete ništa tako reći, a da bude valjano. Najbolje će biti od svega što ste spomenuli da kažete, da je čarobnjak - sahir. Riječi koje govori su čarolija - sihr, on rastavlja oca od sina, brata od brata, muža od žene, čovjeka od porodice i rodbine, pa se i vi njega čuvajte i klonite."[129]

Prenose neka predanja da je nakon svega što im je El - Velid odgovorio, nekolicina njih upitala: "Reci nam pravo tvoje mišljenje o njemu?" On im odgovori: "Pustite me malo da razmislim." Stajao je dugo razmišljajući, a onda im je ipak rekao ono što je na kraju i njima poručio da kažu.[130]

U vezi s El - Velidom, Allah, dž.š., objavi šesnaest ajeta u suri El - Mudessir i to od (11 - 27): "Meni ostavi onoga, koga sam ja izuzetkom učinio. I bogatstvo mu ogromno dao. I sinove koji su s njim. I čast i ugled mu pružio. I još žudi da uvećam! Nikako! On doista prkosi ajetima Našim. A naprtiću ja njemu teškoće. Jer je smišljao i računao. I proklet bio kako je proračunao i još jednom proklet bio kako je proračunao! Zatim je pogledao. Pa se onda smrknuo i namrštio. I potom se okrenuo i uzoholio. I rekao: "Ovo nije ništa drugo do vradžbina koja se nasljeđuje. Ovo su samo čovjekove riječi! U sekar ću ja njega baciti!"[131]

Nakon što se Konsultaciono vijeće složi s konačnom odlukom, prionuše da to provedu u djelo. Rasporediše ljude na raskrsnicama kojima se kreću hodočasnici. Niko nije mogao proći pokraj njih, a da ga ne upozore na Muhammeda, a.s., i da ne kažu o njemu laži.[132]

Najviše je na tom planu učinio Ebu - Leheb. Resulullah, a.s., obilazio je ljude u vrijeme hodočašća u njihovim kućama, na trgovima Ukazu, Medžni i Zil - Medžazu i pozivao ih Allahovoj vjeri, a Ebu - Leheb bi išao za njim i vikao: "Nemojte se odazivati, on je otpadnik i teški lažov!"[133]

Ovaj postupak Kurejšija doveo je do toga da su se Arapi s tog hodočašća vratili sa saznanjem o Resulullahu, a.s., i da se vijest o njemu raširila po cijeloj Arabiji.

RAZLIČITE METODE OPIRANJA DA'VETU[134]

Kad su Kurejšije vidjele da Muhammeda, a.s., ne može ništa spriječiti od tumačenja nove vjere i njenog širenja, počeše ponovo razmišljati šta da rade da bi ugušili djelovanje Resulullahovo, a.s., i njegovih ashaba. Odrediše nekoliko metoda o kojima ćemo govoriti:

1. Ironija, izigravanje, ismijavanje, izrugivanje i utjerivanje u laž, bijaše prvo sredstvo protiv muslimana. Počeše ih ponižavati, nazivati pogrdnim imenima, a na Resulullaha, a.s., baciše tešku optužbu da je lud. Išli su za njim i dozivali ga tim ružnim imenom. Allah, dž.š., o tome kaže u Kur'anu: "Oni govore: 'Ej ti, kojemu se Kur'an objavljuje, ti si, uistinu lud!'" (15:6) Pretvarali su ga da je čarobnjak i lažov.

"Oni se čude što im je jedan od njih došao da ih opomene, i govore nevjernici: Ovo je čarobnjak, lažov!" (37:4) Oni su ga ispraćali i dočekivali sa zluradim, glupim pogledima i unezvjerenim pokretima. "Gotovo da te nevjernici pogledima svojim obore kad Kur'an slušaju, govoreći: On je, uistinu, luda!" (68:51) Također su govorili, kad bi ga vidjeli da sjedi u društvu sa slabim i nejakim prijateljima svojim, s izrugivanjem: "ovo njegovo društvo: zar su to oni kojima je između nas Allah milost ukazao?" (6:53) Oni su bili ti o kojima nam Kur'an govori: "Grešnici se smiju onima koji vjeruju; kad pored njih prolaze, jedni drugima namiguju, a kada se porodicama svojim vraćaju, šale zbijajući, vraćaju se; kad ih vide, onda govore: 'Ovi su, doista, zalutali!' A oni nisu poslani da motre na njih.'" (83:30, 31, 32, 33.)

2. Izobličavanje Resulullahovog učenja, stvaranje sumnje, propagiranje lažnih agitacija i širenje priča oko ovog učenja i oko ličnosti Resulullaha, a.s., te pretjerivanje u svemu tome, tako da ne ostane vremena svijetu za razmišljanje o vjeri. Oni su govorili za Kur'an: "To su izmišljotine naroda drevnih; on traži da mu se prepisuju, ujutro i navečer da mu ih čitaju" (25:5) "Ovo nije ništa drugo do velika laž koju on izmišlja, a u tome mu i drugi ljudi pomažu." (25:4) Oni su govorili: "Poučava ga jedan čovjek." (16:103) Govorili su za Resulullaha, a.s.: "Šta je ovom "poslaniku", on hranu uzima i po trgovima hoda." (25:7) Međutim, u Kur'anu na mnogo mjesta ima odgovora na njihovu propagandu, bilo da je citira ili ne.

3. Suprotstavljanje Kur'anu izmišljotinama drevnih naroda da bi ih s njima zabavili i odvratili od kur'anskog učenja. Oni navode da je En - Nadar bin Haris rekao jednom prilikom Kurejšijama: "O narode! Spopala vas je situacija u kakvu niste nikada prije zapali. Muhammed je rastao među vama. Bio je dječak, najbolji od svih, najposlušniji i najiskreniji od svih vas. Bio je najpovjerljivija osoba među vama. Tako je živio do svoje zrelosti. Onda vam dođe s ovim, s čime dođe (s Objavom), a vi rekoste: "Čarobnjak!" Ne, tako mi Boga, on nije

čarobnjak. Mi smo imali prilike vidjeti čarobnjake i upoznati se s njihovim radom."

A zatim ste rekli: "Vrač!" Ne, tako mi Boga, on nije nikakav vrač. Mi smo vidjeli vrače, znamo šta rade, a znamo i kako mrmolje neke rimovane riječi. Pa rekoste da je pjesnik! Ne, tako mi Boga, nije on ni pjesnik. Mi znamo šta je poezija i čuli smo i upoznali sve vrste poezije. Na kraju rekoste da je lud! Ni to nije, tako mi Boga. Nije on nesmotrena osoba koja ne zna šta radi i šta govori. O Kurejšije, preispitajte se! Tako mi Boga, vama je dostavljena veličanstvena stvar i dogodio vam se veličanstven događaj, ali vi toga niste svjesni!"

Nakon toga, En - Nadar je otputovao u Hiru i tamo naučio govor perzijskih kraljeva, govor Rustema i Sfendijara, pa kad je ponovo slušao Muhammedov, a.s., govor na skupovima, u kojem je spominjao Allaha, dž.š., i upozoravao na Njegove kazne, rekao bi: "Tako mi Boga, ni ja ne govorim lošije od Muhammeda, a.s.," zatim bi pripovijedao o perzijskim kraljevima, o Rustemu i Sfendijaru, pa bi rekao:

"U čemu je Muhammedov, a.s., govor bolji od moga?"[135]

Ibn - Abbas nam u korist ovoga pripovijeda, da je En - Nadar kupio pjevačice - robinje, pa kad bi čuo da se neki čovjek vraća od Resulullaha, a.s., svratio bi ga kod sebe, zadužio jednu od "pjevaljki" da ga nahrani i napije, te da mu pjeva i igra, sve dotle dok u njegovom srcu ne bi ostalo ni traga od islama. O njemu Allah, dž.š., objavi:

"Ima ljudi koji kupuju priče za razonodu, da bi, ne znajući koliki je to grijeh, s Allahovog puta odvodili." (21:6)[136]

4. Zahtjev Kurejšija za iznalazak neke zajedničke sredine između predislamskog i islamskog učenja, s tim da idolopoklonici napuste neka svoja ubjeđenja i neke vjerske manifestacije, a da i Poslanik, a.s., napusti neka islamska načela. To najbolje Kur'an objašnjava:

"Oni bi jedva dočekali da ti popustiš, pa bi i oni popustili." (LXVIII:9) Postoji predanje koje prenose Ibn - Džerir, kao i Taberanija, koje ide u prilog ovome. Naime, mušrici (idolopoklonici) predložili su Resulullahu, a.s., da on obožava njihove kipove godinu dana, a oni će njegovog Gospodara godinu. Ima i drugih verzija od Abd bin Humejda da su oni rekli: "Ako prihvatiš naše bogove, i mi ćemo tvoga Allaha."[137]

Ibn - Ishak prenosi, pozivajući se na niz prenosilaca, te kaže:

"Popriječiše se na put Resulullahu, a.s., dok je obilazio oko Kabe, Esed bin Abdil - Uzzaj, El - Velid bin Mugire, Umejje bin Halaf, El - As bin Vail el - Sehmi, prvaci svoga naroda, pa rekoše: "O Muhammede, hajde da vjerujemo to što ti vjeruješ, a ti vjeruj ono što mi vjerujemo, te da se udružimo i objedinimo naša vjerovanja. Ako je to, što ti vjeruješ bolje od ovoga našeg, mi ćemo ga prihvatiti, a ako je ovo naše bolje od toga tvoga, ti prihvati naše!" Tada Uzvišeni Allah, dž.š., objavi:

"Reci: 'O vi nevjernici, ja se neću klanjati onima kojima se vi klanjate, a ni vi se nećete klanjati Onome kome se ja klanjam; ja se nisam klanjao onima kojima ste se vi klanjali, a vi

se niste klanjali Onome Kome se ja klanjam. Vama - vaša vjera, a meni - moja!" (El - Kafirun)[138]

I tako, Allah, dž.š., okonča njihovu ciničnu i smiješnu ucjenu, ovim jasnim i preciznim rješenjem. Moguće je da su neke razlike u predanjima došle zbog toga što su pogodbe dolazile jedna iza druge.

ZLOSTAVLJANJA I PROGONI

Idolopoklonici su upotrijebili sve metode, koje smo spomenuli. To su radili postepeno, malo po malo, kako bi obuzdali širenje islamskog učenja u četvrtoj godini poslanstva Resulullaha, a.s. Oni nisu prekoračivali granice ljudskog u prvoj godini islama. Međutim, kako su proolazile sedmice i mjeseci, vidjeli su da im ovakav način djelovanja ne daje nikakve rezultate. Stoga se sakupiše ponovo i oformiše komisiju od dvadeset pet članova ugledne mekanske gospode, a za vođu odabraše Ebu - Leheba, amidžu Resulullaha, a.s. Nakon razmišljanja i dogovaranja, ova skupina donese definitivnu odluku protiv Resulullaha, a.s., i protiv njegovih drugova. Odlučiše da neće štedjeti ni žaliti truda u borbi protiv islama. Zlostavljat će Resulullaha, a.s., i sve koji prihvate islam i podvrgnut će ih raznim vrstama mučenja, strogim kaznama i napadima.[139]

Oni zauzeše ovaj stav i odlučiše da ga provedu u djelo. Ovo je bilo veoma lahko izvesti nad muslimanima, a posebno nad onim slabijim, nezaštićenim. Međutim, nad Resulullahom, a.s.? Eh, to ne. On je bio oštrouman, smiren i dostojanstven, jaka i postojana ličnost; cijene ga i prijatelji i neprijatelji, pravi ljudi odnose se prema njemu s poštovanjem i počastima, a prema njemu su drski i grubi samo oni koji su naučili na sramotu i bezobrazluk. Međutim, i pored svega toga, bio je i pod zaštitom Ebu - Taliba, a Ebu - Talib bio je jedan od mekanskih prvaka, počevši od porijekla pa do susreta s običnim svijetom u čaršiji, uvažavan od svakoga. Stoga su se mnogi bojali zavade s njim, pa čak i zamjerke. Taj njegov status dovodio je Kurejšije do očaja. Krenuli bi da nešto učine, pa bi odustali. Međutim, dugotrajno strpljenje bilo je veoma opasno po njihovu vjeru, njihovo vjersko vođstvo među Arapima i njihovo ovozemaljsko čelništvo.

Oni otpočeše kampanju zlostavljanja, pod vođstvom Ebu - Leheba, koji je zauzeo neprijateljski stav protiv Resulullaha od prvoga dana, još mnogo prije nego ga optužiše Kurejšije. Ranije smo naveli kako je istupio na skupu kod Beni Hašima, a kako na Saffi. Nalazimo u nekim predanjima da je na Saffi uzeo kamen da njime udari Poslanika, a.s.[140]

Ebu - Leheb oženio je svoja dva sina, Utbeta i Utejbeta, dvjema kćerkama Resulullaha, a.s., Rukajjom i Ummu Kulsumom. To se desilo prije poslanstva, a kad je počela Objava dolaziti Resulullahu, a.s., naredio im je da se razvedu s njima. Bio je u tome strog i uporan,

sve dok nisu to učinili.[141]

Nakon smrti Abdullaha - drugog sina Resulullahovog, a.s., Ebu - Leheb pokaza veliku radost i požuri kod svojih prijatelja da im prenese radosnu vijest, kako je Muhammed, a.s., ostao bez muškog nasljednika.

Ranije smo spomenuli kako je Ebu - Leheb pratio Resulullaha, a.s., u periodu hodočašća na svetim mjestima i po poznatim trgovima i utjerivao ga u laž. Pripovijedao je Tarik bin Abdullah El - Muharibi, da se nije zadovoljavao lažima, nego ga je gađao i kamenom, pa bi iza njega ostajao krvav trag.[142]

Žena Ebu - Lehebova, Ummu Džemil, najljepša kći Harba bin Umejjeta, sestra Ebi - Sufjana, nije ni malo zaostajala iza svoga muža u neprijateljstvu prema Resulullahu, a.s. Nosila bi trnje i bacala na put ispred Poslanika, a.s., i pred njegova vrata, noću. Bila je valika jezikara, zagorčavala mu je život sa svake strane, podsticala vatru smutnje i podsticala pjesnike da ga kleveću. Stoga ju je Kur'an prozvao Hammaletul - hatabi - žena koja spletke pravi.

Kad je Lehebova žena čula šta je Kur'an objavio o njoj i njenom mužu, došla je kod Resulullaha, a.s., u mesdžid Kabe, gdje je sjedio, a s njim je bio i Ebu - Bekr el - Siddik. U ruci je nosila kamen velik kao šaka, pa kad je stala ispred njih dvojice, Allah, dž.š., oduze joj vid, te je ispred sebe mogla vidjeti samo Ebu - Bekra, a ne i Resulullaha. Ona upita: "O Ebu - Bekre, gdje je tvoj drug? Saznala sam da me kleveće. Tako mi Boga, ako ga vidim usta ću mu razmrskati ovim kamenom! Neka zna da sam i ja pjesnikinja, pa citira: "Odbismo pokornost pokuđenom, njegove naredbe odbismo, a vjeru njegovu zanemarismo."

Nakon toga, ona ode, a Ebu - Bekr reče: "O Allahov Poslaniče, vidje li ti šta bi? Ona tebe nije ni primijetila."

On odgovori:

"Allah joj oduze vid s mene."[143]

Ovaj događaj Ebu - Bekr el - Bezzar pripovijeda ovako:

"Kad je Ebu - Lehebova žena stala pred Ebu - Bekra, rekla je:

'Ebu - Bekre, kleveta nas tvoj drug?' Ebu - Bekr joj odgovori:

'Ne, tako mi Gospodara ove građevine, on ne recitira pjesme, niti je pjesnik, pa te ne može klevetati.' Ona reče: 'Vjerujem ti, jer ti istinu govoriš.'"

Ebu - Leheb sve je ove smicalice činio Resulullahu, a.s., i pored toga što mu je amidža, što mu je prvi susjed, kuća uz kuću. U tom zlu se nije razlikovao, kao ni njegova žena od ostalih susjeda, koji su ga uznemiravali u njegovoj kući.

Ibn - Ishak kaže: "Osobe koje su uznemiravale Resulullaha, a.s., u sopstvenoj mu kući, bili su: Ebu - Leheb, Hakem bin el - As bin Umejje, Akabet bin Ebi - Muajt, Adij bin Hamra Es - Sekafi i Ibn - Asdai el - Huzelij. Svi su bili njegovi susjedi, i niko od njih nije primio islam, osim Hakema bin Ebu- el - Asa."[144] Jednoga dana, jedan od spomenutih neprijatelja

prebacio je ovčija crijeva na Resulullaha, a.s., dok je klanjao u haremu Kabe, a drugi je to isto znao baciti na put kuda bi prolazio Resulullah, a.s. Stoga je on, često uzimao sebi kutak u džamiji da u miru klanja zaklonjen od dušmana. Nekada je znao pokupiti bačena crijeva, te s njima izaći pred džamiju, zatim bi uzbuđen i ljut viknuo: "O Beni Abdi Menaf! Kakvi su ovo susjedi!? Zašto mi to rade, šta sam im učinio?"

Ukbe bin Eb - Muit je znao i pretjerati u tome. Buharija prenosi, od Abdullaha bin Mes'uda, r.a., da je Resulullah, a.s., klanjao jednom prilikom kod Kabe, a Ebu - Leheb i njegovi prijatelji sjedili su, pa jedan od njih upita:

"Koji će od nas otići i donijeti od tog i tog crijeva od deva, pa da ih bacimo Muhammedu na leđa, kad padne na sedždu?" Javi se najbjedniji od njih, Ukbe bin Ebi - Muit.[145] Donese to, sačeka da Resulullah, a.s., padne na sedždu, a zatim mu to stavi na leđa, među plećke. "A ja to gledah" - kaže Abdullah bin Mes'ud, "i ništa ne mogoh učiniti. Sve i da sam pokušao, ne bih uspio." Zatim reče: "Oni su se počeli smijati toliko glasno, da su se tresli od smijeha. Resulullah, a.s., ostao je na sedždi. Glavu nije podigao dok ne dođe kći mu Fatima. Ona skide teret s njegovih leđa i on podiže glavu, pa reče: 'Moj Allahu, Tebi prepuštam Kurejšije!' To ponovi tri puta. To im teško pade na srce!" Abdullah nastavlja: "Oni su smatrali da molbe u tom gradu bivaju uslišane, zatim se javi isti glas: 'Moj Gospodaru, prepuštam Ti Ebu - Džehla, Utbet bin Rebia, Šejbet bin Rebia, El - Velid bin Utbeta, Umejjet bin Halefa, Ukbet bin Ebi Muita ...' i sedmog spomenu, ja mu ime ne zapamtih. Ali tako mi Stvoritelja, sve nabrojane sam vidio mrtve u zajedničkoj grobnici mušrika poslije Bitke na Bedru."[146]

Kad bi Umejje bin Halef vidio Resulullaha, a.s., klevetao bi ga i rugao bi mu se, pa Allah, dž.š., objavi: "Teško svakom klevetniku - podrugljivcu ..."

Ibn - Hišam kaže: "Klevetnik (hummezet) je onaj, koji javno vrijeđa čovjeka, pa ga time postidi i na njega uvredljivo namiguje, a podrugljivac (lummezet) je onaj, koji maltretira i sramoti ljude podmuklo[147] i potajno."

Umejjetov brat, Ubejj bin Halef i Ukbet bin Ebi - Muajt bili su veoma složni. Jedanput je Ukbe sjeo kod Resulullaha, a.s., da sluša šta govori, pa ta vijest dođe do Ubejjeta, koji ga izgrdi i prekori i zatraži da pljune u lice Resulullahu, a.s., što je on i učinio.

Jedanput je Ubejj lično zdrobio truhlu kost, pa prašinu puhnuo na Resulullaha, a.s.[148]

El - Ahnes bin Šurejk es - Sekafi jedan je od onih koji su zlostavljali Resulullaha, a.s. To potvrđuje i Kur'an, koji ga opisa sa devet svojstava. Allah, dž.š., kaže:

"I ne slušaj ni jednog krivokletnika, prezrena, klevetnika, onoga koji tuđe riječi prenosi, škrca, nasilnika, velikog grešnika, surova, i, osim toga, u tuđe pleme uljeza." (68: 10, 11, 12, 13)

Tako je ponekad Ebu - Džehl dolazio da sluša Resulullahovo, a.s., učenje Kur'ana, a zatim bi odlazio od njega i nastavljao po starome. Niti je primao vjeru, niti bi se pokoravao, niti

se bojao, a nije se ni popravljao. On bi Resulullaha, a.s., mučio i ezijjet činio riječima, odvraćao bi druge od Allahovog puta, a potom bi odlazio ponosan na ono što je učinio, radostan zbog zla koje mu je nanio i po kojem će se pamtiti. O njemu Kur'an kaže: "Nije vjerovao i nije molitvu obavljao."[149]

On je od prvog dana zabranjivao Resulullahu, a.s., da klanja u haremu. Jedanput ga zeteče u namazu kraj Mekami Ibrahim (mjesto gdje je stajao Ibrahim), pa reče:

"O Muhammede, nisam li ti zabranio da to činiš, a Resulullah, a.s., rasrdi se i povišenim tonom mu zaprijeti. On na to reče:

"S čime mi to prijetiš, Muhammede? Tako mi Boga, ja u ovoj dolini imam najviše društva." Allah, dž.š., objavi:

"Pa neka on pozove društvo svoje."[150]

U drugom predanju navodi se da ga je Resulullah, a.s., dohvatio za jaku, prodrmao ga i rekao: "Teško tebi! Teško tebi!"[151] Božiji neprijatelj reče: "Prijetiš mi, Muhammede? Tako mi Boga, ništa mi ne možete, ni ti ni tvoj Gospodar, jer ja sam veliki čovjek."[152]

Ni nakon ovih događaja, Ebu - Džehl se nije budio iz zablude, nego je još više tonuo u blato. Muslim pranosi da je Ebu - Hurejre, r.a., rekao: "Ebu - Džehl je upitao da li će Muhammed ničice pasti u vašem prisustvu? 'Da.' Ebu - Džehl reče: 'Tako mi Lata i Uzata (kipova), ako to učini, zgazit ću mu vrat, a nos u prašinu gurnuti.' On dođe kod Resulullaha, a.s., zateče ga da klanja i htjede ga baciti pod noge, ali se svi iznenadiše kad ustuknu od njega braneći se rukama od nečega, pa ga upitaše:

'Šta ti bi?' On odgovori: 'Ugledah između sebe i njega jarak u kojem bukti vatra, i vidjeh užas i krila.' Resulullah, a.s., reče: 'Da me je samo dotakao, meleki bi ga zgrabili i od njega trgali komad po komad.'"[153]

Tako su izgledale patnje koje je doživljavao Resulullah, a.s., od svojih neprijatelja, bilo da su to činile ugledne Mekelije ili obični svijet, i pored Ebu - Talibove zaštite koju je uživao. A što se tiče muslimana, a posebno onih slabijih i nezaštićenih, te patnje bile su još veće, a metode još brutalnije.

U to isto vrijeme, svako pleme je pristupilo kažnjavanju pojedinaca iz svoje sredine koji su prihvatili islam. Metode su bile stravične i raznovrsne. Na one muslimane koji nisu imali rodbinu, okomila se kurejšijska bagra, zajedno s gospodom. Koristili su različite metode zlostavljanja, te se i od same pomisli na njih, svakom plemenitom čovjeku srce cijepalo.

Kad bi Ebu - Džehl čuo da je neki od uglednih ljudi primio islam, prvo bi mu zaprijetio da će ga materijalno uništiti, a zatim i moralno, a ako je bio siromašan i nezaštićen, udarao bi ga, maltretirao, a onda i druge na to podsticao.[154] Amidža Osmana bin Affana znao je zamotati Osmana u hasuru od palminog lišća, a zatim ispod nje vatru naložiti.[155]

Kad je majka Mus'ab bin Umejra saznala da joj je sin primio islam, prvo ga je patila glađu,

a zatim ga je izbacila iz kuće, a živjeli su u velikom izobilju. Njegova se koža nakon tih patnji nabrala kao u zmije. Bilal, rob Umejjet bin Halef el - Džumehije, primi islam, a Umejjet mu je znao omču na vrat staviti, i dati uže djeci u ruke, da ga vuku po brdima Meke, sve dok ne bi na vratu ostao urez od omče. Umejjet je znao i sam da se iživljava na njemu. Pritezao bi mu omču jednom rukom, a u drugoj je držao štap i tukao ga. Prisiljavao ga je da sjedi na vrelom pustinjskom suncu, patio ga glađu, a od svega, najstrašnije bijaše kada bi ga u podnevsko vrijeme svezao golog i ostavio da leži na užarenom pijesku, s ogromnim kamenom na grudima. Tada bi mu govorio: "Ostat ćeš ovako, tako mi Boga moga, dok ne umreš, ili dok se ne odrekneš Muhammeda, pa počneš ponovo vjerovati u Lata i Uzata."

Bilal bi u takvom teškom stanju govorio: "Bog je jedan! Allah je jedan. Jedan je!" Dok je Bilal podnosio ovu vrstu mučenja, naiđe jednog dana Ebu - Bekr pokraj njih, vidje to sve, pa kupi Bilala od Umejjeta. Njemu dade crnog mladog momka, u zamjenu za njega. Spominje se, međutim, da ga je kupio za pet ili sedam oka srebra. Nakon kupovine, Ebu - Bekr dao mu je slobodu.[156]

Ammar bin Jasir bio je rob Benu-Mahzuma. On, njegov otac i majka primiše islam zajedno. Oni prođoše još gore od Bilala. Mušrici - nevjernici - idolopoklonici ili mnogobošci Meke, opet na čelu s Ebu - Džehlom, znali su ih istjerati u pustinju usred dnevne žege, pa bi ih mučili na suncu i tako ostavili.

Prođe Resulullah pokraj njih, pa im reče: "Strpite se, porodico Jasira! Vaš boravak bit će u Džennetu." Jasir podleže mukama. Jasirovu ženu, Sumejju, r.a., ubi Ebu - Džehl. Probode joj spolni organ kopljem. Ona je prvi šehid islama. Ammar je sve to gledao u teškim mukama, a u srcu preživljavao nepodnošljiv bol zbog roditeljskog stradanja. Ebu - Džehl nastavi mučiti Ammara, nešto glađu, a nešto vrelim kamenjem koje mu je tovario na grudi, a potom bi ga zalijevali vodom, da se na njemu gasi užareno kamenje. Kurejšije su govorile:

"Nećemo te ostaviti na miru, dok ne počneš psovati Muhammeda, a.s., ili dok za naše bogove, Lata i Uzata, ne nađeš ljubav u svom srcu."

On im u tim silnim mukama obeća to. Pustiše ga nakon obećanja, a on ode plačući Resulullahu, a.s., da mu se izvine. Allah, dž.š., potom objavi:

"Onoga koji zaniječe Allaha, nakon što je u Njega vjerovao, osim ako bude na to primoran, a srce mu ostane čvrsto u vjeri, čeka Allahova kazna. One, kojima se nevjerstvo bude mililo, stići će srdžba Allahova i njih čeka patnja velika." (16:106)[157]

Muke je pretrpio još jedan rob, Ebu - Fukejhet', čije je ime bilo Efleh, rob Mekelije Abdu - d - Dara. Njemu su vezali noge i vukli ga tako po zemlji.[158] Razne muke azaba (zlostavljanja) podnio je Habab bin el - Ert, rob Ummi Enmare, kćeri Seba'a el - Huzaije. Mušrici su ga vukli za kosu, pa mu žestoko presavijali vrat, okrenutom na bok, do pucanja pršljanova, a zatim bi natovarili na njega kamen da ne može ustati.[159]

Nekoliko žena primilo je islam: Zunejra, En - Nehdija sa svojom kćeri i Ummu Ubejs, zvana Ima, koje su bile robinje, a potom primile islam. Njih su mušrici isto tako zlostavljali na razne načine. Također, primi islam (kupljena) robinja porodice Beni - Muemmela, koji su porijeklom od Benu - Adijja. Omer bin el - Hattab ju je silno tukao (tada je bio mušrik) dok mu ne bi dosadilo, a onda bi rekao: "Prestao sam te tući jer mi je dojadilo."[160]

Ebu - Bekr kupi ove robinje i dade im slobodu, kao što je oslobodio Bilala i Amir bin Fuhejrea.[161]

Mušrici su znali nekim ashabima (drugovima) Resulullaha, a.s., navući devinu kožu, a zatim bi ih bacili u vreli pijesak, a drugima bi navlačili željezni oklop, pa ih bacali na vrele stijene.[162]

Spisak mučenika na Allahovom putu veoma je dug, a njihove patnje neshvatljive razumu. Oni, kao i svaki onaj za koga bi čuli da je musliman, prošli su istim trnovitim stazama.

ERKAMOVA KUĆA

Velika je mudrost bila, da je tokom svih ovih mučnih događaja Resulullah, a.s., zabranio muslimanima javno obznanjivanje i ispoljavanje islama. Naredio im je da se mogu samo tajno sastajati. Svako javno okupljanje bi ponovo navelo mušrike (nevjernike) da ispolje svoje nasilje, i pokvare Resulullahovo, a.s., nastojanje da podučava ove ljude vjeri, Kur"nu, mudrosti i odgoju.

Postojala je, također, bojazan od otvorenih sukoba dviju idejno neprijateljskih strana. To se i dogodi, četvrte godine Resulullahovog, a.s., poslanstva. Drugovi (ashabi) poslanika, a.s., okupljali su se na skrovitim mjestima i u tajnosti obavljali molitvu. Tako ih jedanput ugleda grupa nevjernika, pa ih izvrijeđaše i napadoše. Sa'd bin Ebi - Vekas udari nekog čovjeka - mušrika i okrvari ga.

To je bila prva prolivena krv u islamu, a u njegovoj odbrani.[163] Da je sukob potrajao duže i da se češće događao, sigurno bi to dovelo do uništenja muslimana, a time i njihove vjere. Stoga je Allahova mudrost nalagala prikrivanje. Većina muslimana krila je svoje ubjeđenje, prakticiranje vjere, kao i svoja okupljanja. Što se tiče samog Resulullaha, a.s., on je sve to javno činio na oči mušrika, i ništa ga od toga nije moglo odvratiti. Jedino se tajno sastajao s muslimanima, više radi njihove sigurnosti i radi samog islama, nego radi sebe.

Na Saffi[164] nalazila se kuća Erkam bin Ebu el - Erkam el - Mahzumije. Bila je malo po strani od zulumćara i njihovih očiju. Resulullah, a.s., uze je da u njoj tumači vjeru i da se u njoj okupljaju muslimani. To se dogodilo u petoj godini poslanstva.[165]

PRVA HIDŽRA U ABESINIJU

Početak zlostavljanja muslimana bio je sredinom ili krajem četvrte godine poslanstva Resulullaha, a.s. Zlostavljanje, iako teško, još uvijek nije imalo sveopći karakter. U petoj godini poslanstva, ono je iz dana u dan, iz mjeseca u mjesec, bivalo sve veće i sve žešće. To je trajalo do polovine pete godine poslanstva, kad im se zabrani boravak u Meki. Savjetovano im je da razmisle o varci pomoću koje bi se spasili ovog teškog zla. U ovome, za muslimane presudnom, momentu, Allah, dž.š., objavi suru "El - Kehf" - Pećina, kao odgovor mušricima na pitanja koja su postavljali Resulullahu, a.s. Međutim, ova sura sadržavala je tri kur'anska kazivanja, u kojem Allah, dž.š., vjernicima nudi sadržajne i važne savjete.

Kazivanje o skupini iz "Pećine" upućuje na seobu (hidžra) iz centra nevjerstva i neprijateljstva, a radi mogućih spletki i fitneluka na islam. Hidžra će biti uz Allahovu pomoć. Uzvišeni kaže:

"Kad napustite njih i one kojima se oni klanjaju, a ne Allahu, sklonite se u pećinu. Gospodar vaš će vas milošću Svojom obasuti, i za vas će ono što će vam korisno biti pripremiti." (XVIII:16)

Drugo kur'ansko kazivanje je o hazreti Hidru i Musau, a.s. Ono upućuje na to, da sve stvari i sve prilike ne idu i ne daju rezultate kako to uvijek naizgled biva. Nekada se može desiti da ispadne sve drugačije. Ova priča upućuje na jedan simpatičan način, da će rat koji se sprema protiv muslimana doživjeti totalni preokret, i da će se okrenuti protiv zulumćara, nevjernika, ako ne prihvate islam, a u korist ovih slabašnih, malobrojnih i za rat nespremnih muslimana.

Treće kur'ansko kazivanje je o Zul - Karnejnu.[166] Ono nas uči da zemlja pripada Allahu, dž.š., i On je dodjeljuje onome kome hoće od Svojih robova.Kur'an kaže da pravi spas dolazi tek uz Allahovu pomoć, dakle, uz vjeru, a ne uz nevjerovanje. Također nas upućuje na to, da će Allah, dž.š., stalno brinuti o Svojim vjernicima. S vremena na vrijeme, On će između njih odrediti one koji će štititi slabije od Je'džudža i Me'džudža toga doba.[167] I svakako, najzaslužniji će biti Allahovi dobri robovi, da naslijede vlast na zemlji. Nakon ovoga objavljena je sura "Ez - Zumer", koja upućuje na hidžru. U njoj se kaže da Božija zemlja nije tijesna:

"One koji na ovome svijetu dobra djela budu činili, čeka nagrada, a Allahova zemlja je prostrana; samo oni koji budu strpljivi bit će bez računa nagrađeni." (39:10) Resulullah,

a.s., saznao je da je Nedžašija (Njegus, kralj Abesinije), pravedan čovjek, i da u svojoj zemlji sve ljude podjednako tretira, bez obzira na rasu, naciju i stalež. Niko nije potčinjen u njegovoj zemlji. Stoga on naredi muslimanima da se isele u Abesiniju i da očuvaju svoju vjeru od smutnje.

U mjesecu redžepu, godine pete od poslanstva, iseli se prva grupa ashaba u Abesiniju. Izbjeglo je 12 muškaraca i 4 žene. Grupu je predvodio Osman bin Affan sa svojom ženom Rukajjom, kćerkom Resulullaha, a.s. Za njih je Poslanik, a.s., rekao: "Njih dvoje su prva porodica koja je učinila hidžru - seobu na Božijem putu, poslije Ibarhima, a.s., i Luta, a.s."[168]

Ova grupa krenula je na put u kasno doba noći, kako ih Kurejšije ne bi vidjeli i omeli u namjeri. Došli su na obalu Crvenog mora u luku Šuajbet, a odatle ih povedoše dvije trgovačke lađe i prevezoše preko mora u Abesiniju. Kurejšije nisu nikako mogli otrpjeti takav način obmane, pa krenuše putem njihovih tragova. Dok su oni došli do obale, muslimani su već krenuli sigurno. Primljeni su u Abesiniju kao dragi gosti.[169]

Mjeseca ramazana, iste godine, izađe Resulullah, a.s., jednog dana i ode u harem Kabe. Tamo zateče veliki skup Kurejšija, od poglavara do gospode. On stade pred njih i poče učiti suru En - Nedžm. Bilo je to iznenađenje za sve njih. Oni do tada nisu nikada čuli Allahove riječi, Allahov, dž.š., govor. Njihov način govora je bio svakodnevno međusobno komuniciranje i međusobno savjetovanje riječima: "Ne slušajte ovaj Kur'an, nego pravite buku da biste ga nadvikali." (41:26) Pošto ih iznenadi milozvučno učenje ove sure, i Allahov govor iznenadi njihov sluh, jer je bio veličanstven u svom značenju, i potpuno su zaboravili u kakvoj su situaciji. Svi su bili okrenuti Muhammedu, a.s., i svi su gledali u njega, i ništa im drugo nije bilo na umu osim on, sve dok nije Resulullah, a.s., došao do kraja sure i riječi koje otvaraju srca:

"Bolje padajte licem na tle pred Allahom i klanjajte se!" (53:62) Zatim učini sedždu. Za sve to vrijeme, niko se nije ni maknuo s mjesta, a ustvari, ljepota Istine sputala je inad u njihovim dušama, dušama oholih podrugljivaca, pa se ne mogaše sustegnuti nego padoše ničice Allahu, dž.š., na sedždu.[170] Pokajaše se kad spoznaše da je veličina Allahovog, dž.š., govora prigela zemlji njihovo gospodstvo i njihovo rukovodstvo. Ovim gestom će pasti u vodu sav njihov trud koji su uložili protekle godine i pol u raskrivanje Resulullaha, a.s., i njegove vjere, a strah ih obuze od svijeta koji sve to vidje, a i onih koji ne vidješe, nego su samo čuli za to. Kritike su pljuštale sa svih strana. Oni se ne mogoše otkupiti pred svojim istomišljenicima drugačije, već samo novim lažima. Slagaše opet, ali ovaj put drugačije. Slagaše da je Resulullah, a.s., bio milostiv prema njihovim bogovima i da ih je pohvalio i rekao za njih:

"To su veliki bogovi, treba se uzdati u njihov šefaat" (zauzimanje za ljude na Sudnjem danu). Oni izrekoše strašnu potvoru na Resulullaha, da se iskupe zbog, Allahu, dž.š., učinjene sedžde, zbog sedžde koju učiniše zajedno s Poslanikom, a.s. Ne, ništa to nije

čudno od naroda koji je autor svih laži.[171]

Vijest o tom događaju stiže do muhadžira u Abesiniji, ali u sasvim drugom ruhu nego je istina. Oni saznadoše da su Kurejšije primile islam, stoga se spremiše za povratak i u mjesecu ševalu iste godine stigoše u Meku. Kad su bili na sahat hoda do Meke, saznaše pravu istinu o proteklom događaju, te se nekolicina njih ponovo vrati u Abesiniju, a ostali uđoše u Meku tajno, ili pod nečijom zaštitom.[172]

Broj muslimana postepeno je rastao, ali i nasilje Kurejšija također. Bilo im je veoma teško kada su čuli da je Nedžašija dao muslimanima svoju zaštitu. Srdžba je u njihovim srcima stalno rasla, te Resulullah, a.s., ne vidje drugog izlaza, nego predloži svojim drugovima da s novim muslimanima ponovo idu u Abesiniju.

Ova druga hidžra bila je mnogo teža od one prve. Kurejšije su ovaj put bili oprezniji, pa odlučiše da ometu muslimane, ali su i ovaj put muslimani bili brži. Allah, dž.š., im olakša put, pređoše u Abesiniju, zemlju dobrog kralja Nedžašije, prije nego ih ovi stigoše.

Ovog puta iseliše se 83 muškarca, (ako je među njima bio Ammar, jer se ne zna tačno), i 18 ili 19 žena[173] , a prvu brojku prihvatio je veliki učenjak Muhammed Sulejman el - Mensur Fevri.[174]

KUREJŠIJSKA ZAVJERA PROTIV ISELJENIKA U ABESINIJU

Kurejšijama je bilo veoma teško što su muhadžiri (iseljenici) našli sigurno utočište za sebe i svoju vjeru. Oni stoga izabraše dva sposobna i oštroumna čovjeka, da ih pošalju za njima, i to Amr bin el - Asa i Abdullah bin ebi Rebia. Po njima poslaše skupocjene darove kralju Nedžašiji i njegovim patrijarsima. Nakon što su odnijeli te darove, patrijarsima su ispričali za muhadžire da su nosioci nove vjere koja sutra može ugroziti i Abesiniju. Patrijarsi odlučiše da odu Nedžašiji, te da zatraže od njega izručenje njihovo ovoj dvojici, Amr bin el - Asu i Abdullah bin ebi Rebii (naravno, koji su još živjeli u nevjerstvu). Prije patrijarha, kod Nedžašije stigoše ova dvojica Kurejšija i rekoše mu:

"O vladaru, u tvoju domovinu stigla je grupa brutalnih mladića, koji napustiše vjeru svoga naroda, a eto ne primiše ni tvoju vjeru. Dođoše s nekom novom vjerom koju ne poznamo ni mi, a ni ti. Nas poslaše tebi naši i njihovi velikodostojnici, među kojima su i njihovi očevi, amidže i rodbina, da ih njima vratiš. Oni će bolje paziti na njih, jer znaju njihovu sramotu zbog koje su ih i grdili." Patrijarsi su već bili kod Medžašije i slušali Amrov i Abdullahov govor, pa povikaše: "Istinu govore, o vladaru, predaj ih njima dvojici, neka ih oni vrate u svoj narod i svoju zemlju."

Nedžašija je bio mudriji nego su oni mislili. On je smatrao neophodnim da sasluša i

drugu stranu, kako bi stvar izveo na čistac. Stoga posla po muslimane i pozva ih da dođu kod njega. Oni dođoše. Svi su bili složni u istini i iskrenosti, ma koga se ona ticala.

Nedžašija ih upita: "Zbog koje to vjere napustiste svoj narod, svoja ognjišta i svoje najbliže? Koliko znam, niste ni moju vjeru - kršćanstvo, primili, a ni vjeru nekoga drugog naroda?"

Džafer bin Ebi - Talib istupi pred muslimanima i reče:

"O vladaru, pripadali smo narodu koji je živio u neznanju i zabludi. Obožavali smo kipove, jeli mrtvo meso, činili zabranjene stvari, kidali rodbinske veze, uznemiravali komšije, jači od nas tlačio je slabijeg. Eto, tako smo živjeli sve dok nam Allah, dž.š., ne posla Poslanika. Iz našeg naroda je, znamo mu lozu i porijeklo. Znamo da je iskren, povjerljiv i pravedan. On nas pozva da vjerujemo samo jednog Boga i da se samo Njemu pokoravamo. On nas poduči da se odreknemo vjere koju smo prakticirali, mi i naši očevi, vjere u mnogo kipova i kumira. Naredi nam da samo istinu govorimo, da budemo ljudi od riječi i povjerenja, da poštujemo i obilazimo rodbinu, da lijepo postupamo s komšijama. Naredi nam da prestanemo činiti zabranjena djela, da ne govorimo laži, da ne trošimo imetak siročadi (jetima), da ne potvaramo i da ne ogovaramo čestite žene. Naredi nam da se pokoravamo samo Allahu, Jednom, Jedinom, da Mu širk ne činimo (drugo božanstvo Njemu ravnim da ne smatramo). Naredi nam da namaz (molitvu) obavljamo, zekat dajemo (dio od svog imetka) i post postimo."

Džafer mu nabroja osnovne temelje islama, pa nastavi: "Mi sve to od njega za naredbu primismo, jer vjerovasmo njegovim riječima. Stoga povjerovasmo i u njegovo poslanstvo i počesmo slijediti njegove upute. Postadosmo muslimani i počesmo ispoljavati islam. Mi samo Allaha vjerujemo, druga Mu ne pripisujemo, zabranjujemo ono što je nama zabranjeno, dozvoljavamo ono što je nama dozvoljeno. Eto, zbog toga nas zamrzi naš narod, zbog toga nas na muke staviše i na silu nas htjedoše od naše vjere odvratiti, i ponovo kipovima i kumirima prikloniti,da opet počnemo činiti sve ono što smo činili prije islama. Pa pošto nas na to počeše silom, prijetnjom i mučenjem prisiljavati, i vjeru našu u nama ubijati, dođosmo u tvoju zemlju.

Izabrasmo tebe za domaćina mimo drugih vladara i zemalja. Tvoju zaštitu poželjesmo, jer smo čuli da niko u tvojoj zemlji uznemiravan nije bio."

Nedžašija upita Džafera: "Imaš li kod sebe nešto od Allahove Objave?" Džafer odgovori: "Da!" "Onda mi pročitaj!" - reče Nedžašija.

Džafer ustade, prouči početak "Kaf, ha, ja, ajn, sad" sura "Merjem." Nedžašija je plakao, tako mi Allaha! Plakao je i sva mu je brada bila mokra od suza, plakali su njegovi patrijarsi i od plača se pokvasiše njihove Biblije, koje uvijek otvorene drže u ruci. Kako su to divne riječi!

Nedžašija im se obrati: "Ovo što sam čuo, i riječi koje su Isau objavljene, dolaze iz

istog "Izvora"! Idite, slobodni ste! Ja vas, tako mi Boga, neću predati ovima - pa se okrenu onoj dvojici (Amru bin el - Asu i Abdullahu bin Rebi), neka se ne nadaju." Obojica izađoše osramoćeni, pa Amr reče svome drugu: "Tako mi Allaha, sutra ćemo ponovo doći, i ja ću im doskočiti glave kod Nedžašije." Abdullah mu reče: "Ne čini to, oni imaju rodbinu i bliže svoje, pa iako su nas napustili i drugačiju vjeru prihvatili, oni su naši." Međutim, Amr je bio odlučan. Sutradan, obojica odoše kod Nedžašije i Amr otpoče: "O vladaru, ti pomilova one juče, a da znaš šta samo njihova vjera kaže o Isau!?" Nedžašija posla po muslimane da dođu. Postavi im pitanje o Isau. Oni se iznenadiše, ali ranije su donijeli odluku da istinu govore, ma o kome od stvorenja se radilo. Tako se desi i sada.

Kad uđoše kod njega, on ih upita o Isau, a.s., a Dž'fer odogovori:

"O Isau, mi znamo samo ono što smo čuli od našeg Resulullaha, a.s.: Isa je Allahov rob i Njegov vjerovjesnik. On je sin Merjemin, (čedne djevice koja je na Allahovu odredbu: 'Budi i ono biva', dobila dijete) On je Božiji dah života i Njegova riječ koju je predao djevici Merjemi."

Nedžašija reče: "Tako mi Boga, ovo što ste rekli o Isau, spasilo vas je", zatim pokaza na štap položen između sebe i muslimana i reče: "Nas razdvaja samo koliko ova crta od štapa."

Zatim reče muslimanima: "Idite, vi ste sigurni u mojoj zemlji. Ko vas napadne, bit će kažnjen! (To je ponovio triputa). Ne bih dozvolio, za čitavo brdo blaga, da se nekome od vas nanese zlo." Potom se okrenu svojim podanicima i reče: "A ovima ovdje - i pokaza na Amra i Abdullaha, vratite sve darove koje su donijeli. Meni ne trebaju, tako mi Boga! S mitom nisam ni ovaj prijesto dobio, a kamoli da s mitom ove izručim. Dok budem imao poslušan narod i ja ću njima biti pokoran vladar koji će pravdu dijeliti."

Ummu Selama - koja je i pripovijedala ovaj događaj, reče:

"Obojica Kurejšija izađoše od Nedžašija pognute glave i neobavljenog posla zbog kojeg su došli. A mi ostadosmo da živimo u miru u dobroj kući, kod dobrog domaćina."[175] Ovo je Ibn - Ishakova verzija. Ostali autori Sire navode da je Amrovo izaslanstvo kod Nedžašija bilo poslije Bedra, a neki navode da je Amr dva puta odlazio kod njega.[176] Međutim, pitanja i odgovori koji su navedeni u razgovoru sa Nedžašijom i Dža'ferom iz druge posjete, skoro su isti koje je i Ibn - Ishak naveo, a ta pitanja potvrđuju da je dijalog vođen pri prvoj posjeti Nedžašije. Smicalica koju su pripremili prvaci Meke, doživi neuspjeh. Propade im plan. Bili su uvrijeđeni i poniženi. Shvatiše da svoje zle namjere ne mogu provesti u djelo, osim u domenu svoje vlasti. Stoga se u njihovim glavama ponovo rodi strašna ideja. Vidješe da ne mogu stati svemu ovome u kraj. Jedini način je da konačno zabrane Resulullahu, a.s., dalje djelovanje i širenje islama, ako ne drugačije, onda totalnim uništenjem. Ali kako, kojim načinom to učiniti? Ebu - Talib ga štiti i uvijek se ispriječi između njih i njega. Stoga odlučiše da se direktno s njim razjasne.

KUREJŠIJE PRIJETE EBU - TALIBU

Prvaci Kurejšija odoše kod Ebu - Taliba i rekoše mu: "O Ebu - Talibe, ti si čovjek u godinama, i imaš čast i ugled među nama. Mi smo te molili do sada da zabraniš svome bratiću da radi ono što radi, pa ti to ne učini. Mi više, tako nam Boga, nemamo strpljenja. On napada naše pretke i ruši naše svetinje, te sramoti naše bogove; ili ćeš ga zaustaviti u tome ili ćemo i tebe tretirati kao i njega, pa dok neko od nas ne pobijedi ili ne propadne!"

Teško pade Ebu - Talibu ovaj prigovor, ova prijetnja i zakletva, pa posla po Muhammeda, a.s., da dođe. Kada dođe, on mu reče: "O moj bratiću, ljudi tvoga plemena dođoše i rekoše mi to i to" - ispriča mu sve po redu, a zatim nastavi: "Smiluj se i meni i sebi! Ne opterećuj me da činim ono što nisam kadar (moćan)." Resulullah, a.s., pomislio je da ga se odriče zato što nema više snage da ga štiti, pa reče:

"Amidža! Tako mi Allaha, kad bi mi darovali sunce u desnu ruku, a mjesec u lijevu, ne odustajem od ovoga zadatka, sve dok Allah, dž.š., ne učini da islam pobijedi, ili da ja propadnem. Ne, ja ne odustajem!" Zatim proli suze i gorko zaplaka, a onda ustade i ode. Ebu - Talib, uronio u duboku tugu, pozva ga da se vrati, pa kad se pojavi, saopći mu: "Idi, moj bratiću, i govori ono što ti je na srcu, i znaj, tako mi Boga, nikada te i nikome neću izručiti, a niti te napustiti."[177] Zatim izreče stihove (koji po smislu znače): "Tako mi Boga, niko ti ništa ne može, sve dok u crnu zemlju ne odem. Budi ustrajan u velikom djelu, obraduj, neka od sreće sjaje oči oko tebe!"[178]

KUREJŠIJE KOD EBU - TALIBA DRUGI PUT

Kada su Kurejšije vidjeli da Resulullah, a.s., ne namjerava odustati od svoje misije i da nastavlja raditi na tumačenju i širenju islama, te da je Ebu - Talib odbio da ga ostavi na cjedilu, i da je spreman i s njima da se raziđe i zavadi ako treba, odlučiše da ponovo odu kod njega. Povedoše sa sobom 'Imare bin Velid bin el - Mugiru. Kada dođoše, rekoše:

"Ebu - Talibe, ovaj mladić je najnapredniji i najljepši kurejšijski mladić, darujemo ga tebi! Uzmi ga i koristi njegovu pamet i snagu, neka bude kao tvoj sin, a predaj nam svoga bratića, koji se odmetnu od vjere tvoje i tvojih očeva i od vjere tvoga naroda. Mi hoćemo da ga ubijemo. Dajemo ti čovjeka za čovjeka, glavu za glavu." Ebu - Talib odgovori: "Tako mi Boga, niko ne bi mogao smisliti nešto ovako kao vi. Loše je to na šta me navraćate! Dajete mi svoje dijete da vam ga hranim, a vi moje da ubijete! Nikada, tako mi Boga, nikada se to neće dogoditi."

Tada ustade el - Mut'am bin Abdij bin Nevfel bin Abdi Menaf:

"O Ebu Talibe, tvoj narod je pravedno postupio prema tebi, trudili su se da te oslobode od onoga što i ti mrziš, a ti od njih ništa ne prihvati." Ebu - Talib odgovori: "Tako mi Boga, niste pravedno postupili prema meni, ali ste se udružili da me razočarate i da dignete narod protiv mene. Nastavite kako ste počeli!"[179]

Historijski zapisi ne navode vrijeme ovih dviju posjeta, no izgleda, nakon sumiranja događaja i osoba, da su bile polovinom šeste godine poslanstva, a razmak između dvije posjete je vremenski bio kratak.

IDEJA SILNIKA DA UNIŠTE RESULULLAHA, A.S.

Nakon neuspjelog pokušaja da u dva navrata kod Ebi - Taliba riješe problem, Kurejšije se vratiše još težim i gorim metodama zlostavljanja nego prije. U tom vremenu, na um im pade da na drugačiji način Resulullahu, a.s., dođu glave. Zvjerstvom, nezapamćenim do tada, treba ga ukloniti.

Upravo će ovo biti razlog da dva ugledna mekanska junaka pređu na islam: Hamza bin Abdul - Muttalib i Omer bin El - Hattab, r.a.

U zvjerstva koja su činili spada i ovo:

Jednog dana dođe Utejb bin Ebi - Leheb kod Resulullaha, a.s., i reče: "Ja ne vjerujem u ono što Kur'an kaže: 'Tako mi zvijezde kad izlazi', a ni u ono: 'Zatim se približio, pa nadnio'", potom skoči na Resulullaha, a.s., da ga udari. Podera mu košulju, pljunu mu u lice, ali promaši. Dok je to činio sin Ebu - Lehebov, Resulullah, a.s., obrati se molbom Allahu, dž.š.: "Gospodaru moj, pošalji na njega jednog od Svojih pasa." Dova mu bi uslišena. Jednog dana krene Utejbe s grupom Kurejšija u Šam. Dođoše u mjesto Ez - Zerka, u pustinji, i tu zanoćiše. Navečer ih obiđe lav od kojega se uplašiše. Utejbe povika: "Teško meni, brate, tako mi Boga, pojest će me, kao što je Muhammed, a.s., molio Allaha. Ubio me je čak iz Meke, a ja sam u Šamu." Lav upravo zgrabi njega između cijele družine i prekla mu vrat.[180]

U kurejšijska zvjerstva ubraja se i ono kad je Ukbe bin Ebi Muajt pritisnuo nogom Resulullahov, a.s., vrat, dok je bio na sedždi, tako jako, da su mu se oči iskolačile.[181] Da su Kurejšije svojim zvjerstvom željele ubiti Resulullaha, a.s., govori i Ibn - Ishakovo pripovijedanje u jednoj dužoj verziji. On kaže: Rekao je Ebu - Džehl:

"O narode Kurejša, Muhammed ne odustaje od svoga djelovanja. Zar ne vidite ko nam sramoti vjeru, ko ismijava naše pretke i ruši naše idole, ko omalovažava naše bogove? Kunem se i zavjetujem se Bogu, da ću sjesti na najveći kamen koji mogu ponijeti i pritisnuti njime Muhammeda. Kada padne na sedždu, pritisnut ću mu njime glavu. Podržite me tada

ako hoćete, a ako hoćete spriječite me, pa neka čini porodica Abdi Menafa šta hoće!" Kurejšije odgovoriše: "Nećemo te ostaviti na cjedilu, čini što želiš!"

Kad osvanu novo jutro, Ebu - Džehl uze kamen kakav je opisao, pa sjede da čeka Resulullaha, a.s. Dođe Resulullah, a.s., u vrijeme u koje je dolazio, i stade na molitvu. Kurejšije su posjedale okolo na svoja uobičajena mjesta, čekajući šta će Ebu - Džehl uraditi. Kad se Resulullah, a.s., spusti na sedždu, Ebu - Džehl podiže kamen i krenu prema Resulullahu, a.s., a nakon što mu se primaknuo, vrati se poražen, promijenjene boje lica, prestrašen, a rukom je pritiskao kamen. Kurejšije mu pridoše i povikaše: "Šta ti bi Ebu - Hakeme?" On reče: "Kad sam krenuo da učinim ono što sam naumio, i što sam vam jučer rekao, pa kada htjedoh podići kamen, preda mnom se ispriječi veliki mužjak deve kakvog ne vidješe do tada moje oči, s visokim jakim nogama, snažnim bedrima, velikom čeljusti i zdravim zubima. Nikada ne vidjeh takvog dromedara. Tako mi Boga, poigravao je, i okrenuo se prema meni da me izgrize."

Ibn - Ishak prenosi: "Meni su rekli da je Resulullah, a.s., kazao:

'To je bio Džibril, a.s. Da ga je dohvatio, on bi ga izgrizao i na smrt izujedao.'"[182] Nakon ovoga, Ebu - Džehl učinio je Resulullahu, a.s., ono što je navelo Hamzu da primi islam, o čemu će kasnije biti govora.

Ideja o uništenju Muhammeda, a.s., iz dana u dan sazrijevala je u glavama i mračnim srcima zulumćara. Ibn - Ishak prenosi od Abdullah bin Amr bin el - Asa, koji kaže: "Prisustvovao sam njihovom skupu u Hidžru (polukrug izvan građevine Kabe, ali se ubraja u Kabu). Govorili su o Resulullahu, a.s. Rekoše: 'Ne znamo da je iko imao ovoliko strpljenja kao mi s njim. Bili smo strpljivi i previše, posebno što se radi o jednoj ozbiljnoj stvari.' Dok su oni tako govorili, pomoli se Resulullah, a.s., pa je dotakao Crni kamen na uglu Kabe, a zatim prođe pokraj njih čineći tavaf oko Kabe. Oni ga popratiše ružnim riječima. To se odrazilo na licu Resulullaha, a.s. Kada je drugi put prolazio ispred njih, slično uradiše, pa se to odrazi na njegovom, a.s., licu. Tako bi i kad je treći put prolazio. Resulullah, a.s., zastade i reče:

'Slušajte o Kurejšije! Tako mi Onoga u Čijoj je ruci moja duša ja sam došao da vam najavim propast.' Oni se uskomešaše. Svaki je od njih izgledao kao da ima na glavi pticu grabljivicu. Onaj koji ga je naviše napadao, smiri se, sabra se, pa mu se poče obraćati najljepšim riječima. On povika: 'Odlazi, Ebu - Kasime, nisi ti neznalica.'

Sutradan se opet iskupiše i opet počeše pričati o njemu, a Resulullah, a.s., pojavi se. Priskočiše mu svi kao jedan i okružiše ga."

"Vidjeh" - priča Ibn Amr bin el - As - "kako neko od njih dohvati njegov ogrtač, a Ebu - Bekr skoči na njega. Plakao je i govorio: 'A zar ćete ubiti čovjeka zato što kaže: 'Moj Bog je Allah!?' ' Oni ga pustiše i odoše." Ibn - Amr reče: "Ovo mi je bilo najteže što sam vidio da mu rade Kurejšije."[183] U Buharijinom predanju prenosi se od Urveta bin Zubejra, koji

kaže: "Pitao sam Amra bin el - Asa da mi ispriča najteže zlo koje su Kurejšije učinile resulullahu, a.s., pa mi reče: "Dok je Resulullah, a.s., klanjao u ćošku Kabe, pomoli se Ukbet bin Ebi - Muajt, pa svoju odjeću omota oko Resulullahovog, a.s., vrata i priteže je svom snagom. Tada se pomoli Ebu - Bekr pa ga svom snagom odgurnu od Resulullaha, a.s., i reče: "A zar ćete ubiti čovjeka, ako kaže: 'Moj Gospodar je Allah!?'"[184]

U jednoj verziji od Esme, kćeri Ebu - Bekra kaže se: "Doprije vapaj do Ebu - Bekra i glas mu reče: 'Spasi svoga druga', on izjuri iz kuće, a na glavi mu četiri uvojka. Izađe govoreći: 'A zar ćete ubiti čovjeka, zato što kaže: Moj Gospodar je Allah!!?' Muhammeda, a.s., pustiše, a okrenuše se Ebu - Bekru. On se zatim vrati među nas sav pretučen!"

HAMZA, R.A., PRIMA ISLAM

U tako teško vrijeme, dok su oblaci tmine rasipali svoju zlu ćud, zasija jedan tračak svjetlosti koji obradova ugrožene i osvijetli im put. Bio je to Hamzin prelazak na islam. Hamza sin Abdul - Muttaliba, r.a., postade musliman krajem šeste godine poslanstva. Većina historičara smatra da je to bilo u mjesecu zil - hidžetu. Svakako je postojao neki povod ovom svijetlom događaju. Naime, Ebu - Džehl prođe jedanput pokraj Resulullaha, a.s., na Saffi, pa ga usput napade i ružne riječi mu nagovori. Resulullah, a.s., ništa mu ne odgovori. Ebu - Džehl udari ga kamenom u glavu i krv mu poteče. Ebu - Džehl okrenu se i ode na sjedeljku s Kurejšijama kod Kabe, te sjede među njih. Na Saffi je stajala robinja Abdullah bin Džed''na i vidjela šta se desilo. Utom se pomoli Hamza iz lova, noseći svoj luk. Ona mu ispriča šta je uradio Ebu - Džehl. Hamza se rasrdi - a bio je najugledniji i najhrabriji mladić Kurejšija - pa krenu trčeći. Nigdje se nije zaustavljao dok ne dođe do Ebu - Džehla. Tu u mesdžidu Kabe, stade više njegove glave i viknu:

"O neotesani, ti vrijeđaš i napadaš moga bratića, a ja sam vjere kao i on." Zatim ga udari lukom preko lica strašnim udarcem, načini mu ožiljak. Ljudi iz porodice Benu - Mahzum stadoše na stranu Ebu - Džehla, a iz porodice Benu - Hašim, na stranu Hamze. Ebu - Džehl reče: "Ostavite Ebu 'Imareta - Hamzu, ja sam ružno napao njegovog bratića."[185]

Hamzin islam je, u prvom momentu, bio iz inada. Bio je čovjek koji nije mogao više trpjeti nepravdu i stoga je reagirao tako žestoko. Međutim, Allah, dž.š., mu odmah prosvijetli dušu i razum, pa se čvrsto prihvati vjere, a muslimani stekoše druga kojim su se veoma ponosili.[186]

OMER IBN EL - HATTAB, R.A., PRIMA ISLAM

U to vrijeme još jedan svjetlosni zrak pridonese rasturanju tmine. Bio je to još veći i sjajniji bljesak, poput munje u olujnoj noći, ali se ne ugasi brzo kao munja, nego nastavi sjati i obasjavati svoju sredinu.

Ta druga svjetlost, bio je Omer u islamu. Omer bin el - Hattab, primi islam u zil - hidžetu šeste godine po poslanstvu[187] , samo tri dana nakon Hamzinog islama[188] , r.a. Resulullah, a.s., je već molio Allaha, dž.š., da Omer primi islam. Tirmizi prenosi od Ibn - Omera hadis koji je ubrojao u sahih, a također ga je objavio Taberani od Ibn - Mes'uda i Enesa, da je Resulullah, a.s., rekao:

"Moj Allahu, pomozi Islam s jednim od dvojice, koji ti je draži: Omer bin Hattabom ili Ebu - Džehlom bin Hišamom." Allahu je, dakle, bio draži Omer bin el - Hattab, r.a.[189]

Nakon proučavanja svih verzija u kojima se govori o Omerovom, r.a., prelasku na islam, dolazimo do zaključka, da je vjera nastanjivala njegovo srce postepeno, ali sigurno. Prije nego to iznesemo, da kažemo nešto o Omerovim, r.a., vrlinama i njegovim osjećanjima.

Omer, r.a., bio je poznat po svojoj britkosti u govoru i snazi u pokretu. Često su muslimani doživljavali od njega neugodnosti, a u stvari bio je ličnost u kojoj su se miješala različita osjećanja. Veoma je držao do običaja svojih predaka, a s druge strane uživao je u ovozemaljskim slastima, u vinu i igri, koje je mnogo volio. Zatim je bio zadivljen upornošću muslimana u novom vjerovanju i njihovoj jakoj volji da ustraju, ma na kakve prepreke nailazili. Dolazio je i sam u situaciju da posumnja u svoju vjeru i da povjeruje da je islam bolja vjera od drugih. Tako je to trajalo dok nije prevagnulo ono što je prevagnulo. Ovo je rezime od Muhammeda el - Gazalija.[190]

Rezime predanja o njegovom islamu kaže, da je Omer, r.a., krenuo jedne noći da se provede van kuće. Došao je u harem Kabe i ušao, te zatekao Resulullaha, a.s., na namazu. Učio je s početka sure "El - Hakkah." Omer je stao i slušao. Dopalo mu se učenje Kur'ana.

On priča:

"Rekoh u sebi: 'Ovo je, tako mi Boga, pjesnik, kao što su rekli Kurejševići.' Zatim čuh riječi: 'Kur'an je, doista, govor objavljen plemenitom Poslaniku, a nije govor nikakva pjesnika - kako vi malo razmišljate.' (69:40, 41) Pomislih: 'On je prorok.' I čuh riječi: 'I nisu riječi nikakva proroka - kako vi malo razmišljate.'" (69:42) Zatim Omer, r.a., reče: "Tada Islam uđe u moje srce."[191]

To su bile prve sjemenke islama koje se zasadiše u njegovo srce, ali tu je oklop predislamskih nesuglasica, tradicionalnih asabija (plemenske privrženosti), držanja i

veličanja djedovske vjere. Sve je ovo, još uvijek bilo ono što je vladalo razumom. To je bila stvarnost za koju je srce kucalo. Stoga on ostade marljiv i neumoran u svojim djelatnostima protiv islama. Ali i pored svega, u dubini srca titrao je neki drugi osjećaj, daleko skriven iza tjelesnog oklopa.

U Omerovo žestoko neprijateljstvo ubrajamo njegovu odluku da ubije Resulullaha, a.s. To se desilo jednog dana, kad izađe opasan britkom sabljom, da namjeru provede u djelo. U putu ga sretne Nujam bin Abdullah el - Adevij[192] , ili, možda, neki čovjek iz plemena Benu - Zehra[193] , ili čak iz plemena Mahzum[194] , pa reče: "Gdje si naumio Omere?" On reče: "Želim ubiti Muhammeda." Ovaj mu reče: "Kako ćeš se učuvati Benu - Hašima i Benu - Zehre (porodica), ako ubiješ Muhammeda?" Omer mu reče: "Jedino možeš tako govoriti ako si primio novu vjeru, a ostavio staru u kojoj si rođen."

Čovjek mu tada reče: "A hoćeš li Omere, da ti kažem nešto što ne znaš? Bit ćeš iznenađen! Tvoja sestra i tvoj zet su promijenili vjeru i ostavili vjeru kojoj ti pripadaš." Omer, sav uzrujan, krenu njihovoj kući. Kada dođe kod njih, zateče Habbab bin el - Ereta. U rukama je imao list Kur'ana na kome je bilo napisano "Ta ha." On je tu suru čitao njima dvoma. Habbab je često dolazio kod njih i čitao im Kur'an, pa kada ču Omerov glas, povuče se dublje u kuću, a Fatima, Omerova sestra - sakri list papira. Kada Omer uđe kod njih, reče: "Kakve su ono riječi što ih ćuh kada sam dolazio?" Oni odgovoriše: "Ništa, osim što smo nas dvoje razgovarali." On reče: "A da niste vas dvoje promijenili vjeru? Zet mu na to reče: "Omere, šta misliš o tome, da je istina na strani druge vjere, a ne tvoje?" Omer skoči put njega i žestoko ga udari. Njegova sestra priskoči i otrgnu ga od svog muža, a on je odgurnu rukom u lice, da joj krv poteče. U predanju Ibn - Ishaka stoji da ju je ošamario i od udarca joj ranu na licu napravio, pa mu ona srdito reče: "O Omere, ako je druga vjera prava, a tvoja kriva, onda svjedočim da nema drugog Boga osim Allaha i svjedočim da je Muhammed Allahov Poslanik."

Kad Omer vidje šta je sestri napravio, zažali gledajući kako joj krv curi niz lice, pa se pokaja, poštedi im život i reče: "Dajte mi taj list papira koji imate, da ga pročitam." Sestra mu reče: "Ti si nečist, a ovo ne uzimaju u ruke, osim čisti. Ustani i operi se, a zatim uzmi Kur'an." Kad to uradi, prouči: "U ime Allaha Milostivog, Samilosnog!", pa reče: "Imena lijepa i čista (misleći na bismillu), i poče čitati "Ta ha" dok ne dođe do ajeta: "Ja sam, uistinu, Allah, drugog Boga osim Mene nema, zato se samo Meni klanjaj i molitvu obavljaj, da bih ti uvijek na umu bio!" (20:14) Omer zastade i reče: "Divnog li govora, nema ljepših riječi od ovih! Odvedite me Muhammedu."

Kada Habbab ču Omerove riječi, izađe pred njega, pa mu reče: "Budi radostan, Omere, ja bih želio da se dova koju je Resulullah, a.s., uoči četvrtka navečer učio ('Moj Allahu, pomozi i proslavi islam sa Omerom ibn el - Hattabom, ili s Ebi - Džehlom bin Hišamom') u kući na donjem dijelu Saffe - odnosi na tebe."

Omer uze svoju sablju, opasa je oko sebe, pa krenu Muhammedovoj, a.s., kući. Zakuca na vrata. Iz kuće proviri čovjek, pa ugleda Omera opasana sabljom. Vrati se unutra i obavijesti Muhammeda, a.s., a prisutni u kući se uznemiriše. Hamza im reče: "Šta vam je?" Rekoše: "Omer!" On reče: "Pa šta je, ako je Omer? Otvorite mu vrata! Ako je došao s dobrim namjerama dočekat ćemo ga, a ako je sa zlim, ubit ćemo ga njegovom sabljom." U kući je sjedio Resulullah i primao Objavu od Allaha, dž.š. On izađe i zateče Omera u sobi. Prihvati mu ogrtač i sablju, zatim ga čvrsto privuče i reče: "Jesi li spreman Omere, da Allah skine s tebe nevolju u kojoj se nalaziš? O moj Allahu! Ovo je Omer ibn el - Hattab, moj Allahu, pomozi i proslavi islam s Omerom ibn el - Hattabom." Omer, r.a., reče:

"Svjedočim da nema drugog boga, osim Allaha i da si ti Allahov Poslanik." Omer primi islam, a prisutni zaučiše tekbir, da su čuli mušrici u mesdždidu.[195]

Omer ibn el - Hattab bio je takve smjelosti kakva se rijetko može naći. Njegovo primanje islama izazva kod mušrika bolan krik zbog novog poraza, novog prezrenja i nevjere. A muslimani, oni nastaviše stazama radosti, časti i uspona.

Ibn - Ishak prenosi, povezanim lancem prenosilaca od Omera, r.a., koji je rekao: "Kada sam primio islam, počeo sam razmišljati o tome, ko je u Meki najveći neprijatelj Resulullahu, a.s.? Rekoh: Ebu - Džehl. Stoga odoh kod njega i zalupah mu na vrata. On izađe pred mene i reče: 'Dobro došao! Šta te to dovede?' Omer reče: 'Došao da te obavijestim da sam primio islam, da vjerujem u Allaha, dž.š., i Njegovog Poslanika Muhammeda, a.s., i da vjerujem u ono što mu se objavljuje.' Omer reče: 'On mi zalupi vratima u lice i viknu: - Unakazio te Bog, a i to sa čime si došao...'"[196]

Ibn - Dževzi navodi da je Omer, r.a., rekao: "Kada bi neko primio islam oko njega bi se okupili ljudi, udarali bi ga, a i on bi njih udarao, a ja kad primih islam, dođoh kod mog daidže El - Asi bin Hašima i obavijestih ga, a on mi zatvori vrata i uđe u kuću, pa onda odoh čovjeku, jednom od prvaka Meke (možda je to bio Ebu - Džehl), pa ga obavijestih, pa i on uđe u kuću."[197]

Ibn - Hišam navodi, a također i Ibn - Dževzija, rezimirano, da je Omer, poslije primanja islama otišao kod Džemila bin Muammera el - Džumehija, koji je više pamtio i prenosio govor ljudi, pa mu saopćio da je primio islam, a Džemil je povikao iz svega glasa da je Ibn - Hattab zanijekao vjeru. Omer iza njegovih leđa reče: "On laže, ja nisam zanijekao vjeru, ja sam primio islam." Oni skočiše na njega, a on se okomi na njih, i tako su se borili sve do podneva. Omer se umori i sjede, a oni se okupiše oko njega, te on reče: "Činite šta ste naumili, ali se kunem Allahom, taman da nas bude trista, ili ćemo mi vama položiti naše glave, ili ćete vi nama svoje."[198]

Nakon toga mušrici odlučiše da odu Omerovoj kući i da ga ubiju.

Buharija prenosi od Abdullaha bin Omera, koji kaže: "Sjedio je Omer kod kuće, uplašen, kad mu se pomoli El - As bin Vail es - Sehmi, Amrov otac, u novoj odjeći preko koje je košulja

izrađena od svile. On je iz plemena Sehm, a oni su naši vladari. On upita Omera: "Šta je s tobom?" On odgovori: "Tvoj narod smatra da me treba ubiti zato što sam primio islam." El - As reče: "oni nemaju puta do tebe!" "Vjerovatno, pošto sam rekao da sam primio islam." Pa on izađe i susrete mnoštvo svijeta, punu dolinu, pa ih upita:

"Kuda idete?"

"Idemo do Ibn - Hattaba koji promijeni vjeru." On reče: "Nemate puta do njega." Oni se na to vratiše.[199] U Ibn - Ishakovoj verziji stoji: "Tako mi Allaha, izgledali su kao gomila zgužvane odjeće pred njim."[200] Tako se događalo s mušricima.

A šta se zbivalo s muslimanima? Prenosi Mudžahid od Ibn - Abbasa, koji kaže: "Upitao sam Omera bin el - Hattaba zašto je dobio nadimak El - Faruk? On reče: 'Hamza primi islam prije mene na tri dana', pa mu onda ispriča kako je on primio islam i dodade na kraju: 'To jest, kad primih islam, upitah: - O Resulullah! Jesmo li na pravoj strani, bilo da smo živi ili mrtvi?' - Reče: 'Da! Tako mi Stvoritelja, vi ste na pravoj strani, umrli ili živjeli.' Omer reče: 'A zašto onda da se skrivamo? Tako mi Stvoritelja, koji tebi posla Istinu, izaći ćemo s tobom!' Pa izađosmo sa njim čineći dva reda. Hamza u prvom od njih, a ja u drugom. Iza nas dizala se prašina poput prašine od brašna. Uđosmo u mesdžid. Omer reče: 'Ja pogledah u Kurejšije i u Hamzu. Spopala ih je tuga, kao nikad do tad. Resulullah, a.s., dade meni nadimak 'El - Faruk.'"[201]

Ibn - Mes'ud, r.a., govorio je: "Nismo mogli mirno da klanjamo kod Kabe, sve dok Omer ne primi islam."[202]

Prenosi se od Suhejba bin Sinana er - Rumije, r.a., da je rekao:

"Kad je Omer primio islam, islam je ojačao i mi smo tada počeli sjediti u halki oko Kabe. Ustali smo da javno obavimo tavaf oko Kabe i usput se sretasmo s onim koji bi vikao na nas, pa mu i mi odgovorismo kako je zaslužio."[203]

Prenosi se od Abdullah bin Mes'uda da je rekao: "Bili smo pomognuti i ojačani Omerovim primanjem islama."[204]

PREDSTAVNIK KUREJŠIJA KOD RESULULLAHA, A.S.

Nakon što pređoše na islam dvojica hrabrih ljudi, Hamza i Omer, r.a., počeše se oblaci nad Mekom razilaziti. Mušrici se otrijezniše iz svoje pijanosti, promijeniše metode zlostavljenja i strogog kažnjavanja muslimana. Oni pokušaše nagađanjem s Resulullahom, a.s., iznoseći pred njega, a.s., sve što bi on eventualno zatražio, samo da ga zaustave od njegove vjere. Nisu znali ti jadnici, da sve ono što nebesko sunce obasjava i zagrijava, ne vrijedi ni koliko krilce komarca, prema Muhammedovoj, a.s., vjeri. Zato im je propalo sve što su pokušali učiniti.

Ibn - Ishak priča: "Govorio mi je Jezid bin Zijad da je Muhammed bin Kab rekao": Bilo je to kad je Utbe bin Rebia bio poglavar. On reče jednoga dana u Vijećnici Kurejšijama (a Resulullah, a.s., sjedio je u mesdžidu sam):

"O Kurejšije, hoćete li da odem do Muhammeda? Govorit ću s njim i ponudit ću mu nekoliko prijedloga. Možda nešto od toga prihvati. Dat ćemo mu šta god želi, samo da nas ostavi na miru." To se desilo poslije Hamzinog, r.a., prelaska na islam.

Pošto su primijetili da broj ashaba (drugova) Muhammedovih, a.s., raste iz dana u dan, rekoše: "nema druge, ustani Ebu - Velide, otiđi i govori s njim." Ustade Utbe, ode do Muhammeda, a.s., sjede kraj njega i reče:

"O moj bratiću, ti si naše krvi i našeg plemenitog porijekla, kako znaš, imaš svoje mjesto u porodici i mjesto u lozi. Ti si svome narodu učinio veliku nepravdu, razdvojio si ih na skupine, uništio si im snove, osramotio njihove bogove i vjru, nevjernicima si sve naše pretke učinio. Čuj, nudim ti neka rješenja, nadam se da ćeš ih prihvatiti, makar neka od njih!"

A Resulullah, a.s., reče: "Reci, o Ebu - Velide, slušam."

On reče: "O moj bratiću, ako želiš u zalog za ovu vjeru koju tumačiš, bogatstvo, mi ćemo ga ti sabrati od svoga imetka, pa ćeš biti najbogatiji od nas. Ako pak želiš gospodstvo nad nama, izabrat ćemo te našim sejjidom i ništa bez tvoga znanja nećemo činiti. Ako želiš vlast, postavit ćemo te za našeg poglavara. Ako sve ovo što se s tobom događa i što ti se pričinjava da si Poslanik, a.s., ne možeš od sebe otkloniti, tražit ćemo za tebe liječnika i nećemo mu žaliti silan novac, samo da ozdraviš od te bolesti. Jer sama narav ponekad savlada čovjeka, pa se mora liječiti." Resulullah, a.s., ga tada upita:

"Da li si već završio, o Ebu - Velide?" Odgovori: "Da."

Zatim Resulullah, a.s., reče: "Slušaj me dobro."

Ovaj reče: "Hoću."

A Muhammed, a.s., reče: "U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog! Ha mim. Objava je od Milostivog, Samilosnog. Knjiga čiji su ajeti jasno izloženi. Kur'an na arapskom jeziku, za ljude koji znaju, vjesnik radosnih vijesti i opomena, pa opet većina njih glavu okreće, neće ni da čuje."... srca naša su" - govore oni pod pokrivačima - "daleko od onoga čemu nas ti pozivaš." (41:1 - 4,5)

Resulullah je nastavio učiti ajete iz ove sure, a Ebu - Velid šutio je i slušao. Ruke je stavio na leđa, naslonio se i dalje slušao i slušao. Kad Resulullah, a.s., dođe do sedžde u suri, učini sedždu, a onda reče: "Čuo si Ebu - Velide, eto tebe i toga." Utbe se diže i ode svojim drugovima, a oni su razgovarali o njemu, te kad ga ugledaše rekoše: "Kunemo se Bogom, da nam Ebu - Velid dođe s drugim licem od onog s kojim je otišao - drugačije raspoložen."

Kada dođe među njih, sjede, a oni upitaše: "Eh, pa šta ima!? Kakve nam vijesti nosiš?"

On odgovori: "Nosim vam vijest da sam čuo riječi, tako mi Boga, nikad do sada slične ne čuh. Tako mi Boga, nisu stihovi pjesnika, ni rečenice čarobnjaka, a ni mumljanje vrača. O narode, Kurejša, budite mi pokorni i njegovu vjeru prepustite meni. Ostavite ovog čovjeka samoga sebi i klonite ga se. Tako mi Boga, govor koji sam čuo nosi veličanstvenu poruku. Ako ga Arapi odbiju bit ćete mu vi sami dovoljni, a ako mu krene pa ga priznaju svi Arapi, njegova vlast, bit će i vaša, njegova slava i vaša slava, s njim ćete biti najsretniji narod." Oni rekoše: "Opčinio te je, tako nam Allaha, svojim govorom o Ebu - Velide." On reče: "To je moje mišljenje o njemu, a vi činite kako hoćete."[205]

U drugoj verziji stoji da je Utbe saslušao učenje Kur'ana, dok nije Resulullah, a.s., došao do: "A ako glave okrenu, ti reci: "Opominjem vas munjom onakvom kakva je pogodila Ada i Semuda." (41:13) Zatim ustade uznemiren i stavi ruke Resulullahu, a.s., na usta govoreći: "Kunem se Bogom da je ovo dobro!" Vjerovatno je to rekao zbog toga, što se uplašio da ne bude opomenut. On potom ustade i ode svome narodu pa reče ono što je ispričano.[206]

EBU - TALIB OKUPLJA PORODICE BENU - HAŠIM I BENU ABDUL - MUTTALIB

Mnoge su se stvari dogodile, nastupiše neke promjene u odnosima snaga, ali Ebu - Talib se nije prestao bojati za svog bratića od nasilja mušrika. Ebu - Talibu su stalno bile pred očima slike i zbivanja proteklih godina. Mušrici su prijetili izolacijom, zatim su pokušali zamjenom Ammar bin el - Velida za Muhammeda, a.s., da ga ubiju. Onda je Ebu - Džehl otišao da ga zgazi kamenom, pa je Ukbet bin Ebi Muajt stavio omču od odjeće svom bratiću, a.s., i gotovo ga ubio. Ibn - Hattab također krenu sabljom da ubije njegovog bratića. Sve je ovo Ebu - Talib preživljavao, ali sada, kada je sve sumirao, neke stvari nisu išle na dobro, bez obzira na to što islam primiše Hamza i Omer, r.a. Mušrici su plan kovali dugo i precizno, a konačni cilj bio im je ubiti njegovog bratića. Ebu - Talib je u to bio siguran. Bio je u pravu, jer su se Kurejšije već dogovorile da javno ubiju Resulullaha, a.s. Na ovu grupnu zavjeru ukaza Kur'an:

"Ako oni pletu zamke, i Mi ćemo zamke njima postaviti." (43:79)

Šta onda da čini Ebu - Talib?

On odluči da pozove svoju užu porodicu Benu - Hašim i Benu el - Muttalib, a Hašim i El - Muttalib su dva sina 'Abdu Menafova, da i oni svi stanu s njim u zaštitu svoga bratića. Oni mu to čvrsto obećaše, i muslimani i idolopoklonici zajedno, čuvajući arapsku čast i komšijski ugled, osim njegovog brata Ebu - Leheba. On ih napusti i pristade uz Kurejšije.[207]

SVEOPĆI BOJKOT

المقاطعة العامة

Kurejšijama se dogodiše četiri nezaboravna događaja u veoma kratkom vremenu, ili za samo četiri sedmice. Hamza primi islam, zatim Omer, zatim odbi Muhammed, a.s., njihovo cjenkanje oko vjere islama i konačno, zajednička odluka Benu - Hašima i Benu Abdul - Muttaliba i vjernika i nevjernika, da štite i barne Muhammeda, a.s.

Mušrici su bili uznemireni, zbunjeni i začuđeni. Nisu znali šta da rade. Da ubiju Muhammeda, a.s., poteći će dolinom Meke silna krv zbog njega. Može to njih ugroziti, a i njihovu vjeru još više, pa odustaše nakratko od ideje o Muhammedovom, a.s., ubistvu. Međutim, uskoro ćemo ih vidjeti uz nove smicalice i nove vrste nasilja, uz onu o ubistvu.

UGOVOR NASILJA I NEPRIJATELJSTVA

Kurejšije se iskupiše na padini plodne obradive površine, kod plemena Benu - Kenane, pa se zakleše protiv porodice Benu - Hašima i Benu el - Muttaliba da se neće s njima ženiti, trgovati, družiti, zajedno sjediti, da se neće posjećivati niti razgovarati, dok im ne predaju Muhammeda, a.s., da ga ubiju. Oni napisaše ovaj ugovor na komadu papira uz dodatak, da neće nikada sklopiti mir s Benu - Hašimom, i da ih neće obuzeti ponovo osjećaj milosti, zbog kojeg bi odustali od ubistva. Ibnul - Kajim rekao je: "Rekoše da je ovaj ugovor napisao Mensur bin Ikrime bin Amir bin Hašim, a drugi kažu Nadar bin el - Haris, a istina je da je pisar bio Bagid bin Amir bin Hašim. Resulullah, a.s., zamoli Allaha, dž.š., da ga za to kazni, pa mu se oduze ruka.[208]

Nakon potpisivanja ovih, za Kurejšije važnih odluka, papir okačiše u unutrašnjosti Kabe, a Benu - Hašima i Benu - Muttaliba, sve redom, osim Ebu - Leheba, poslaše u izolaciju. To su učinili prvog muharrema sedme godine od poslanstva, a mjesto izolacije je Šuab, posjed Ebi - Taliba.

TRI GODINE U IZOLACIJI

Nakon što su komšije utvrdile granice opsjednutog mjesta "Šuab Ebi - Talib", prekidoše svaki kontakt sa zatočenicima. Zabraniše dostavu hrane u Meku, kao i trgovanje robom, a ako bi se pojavila roba na pijaci, požurili bi da je oni sebi kupe, kako ne bi došla do prognanika. Prognanici se nađoše u teškoj situaciji. Nisu imali hrane, pa počeše jesti lišće, kožu, itd, a van zidina logora su se čuli jauci djece, žena i iznemoglih. Ponekad bi im tajnim vezama dospijevalo tek toliko da prežive. Jedino si iz logora mogli izlaziti u kupovinu za vrijeme svetih mjeseci. Nekada su znali kupiti pokoju devu od trgovaca koji su se vraćali s puta, ali bi Mekelije udarile toliku cijenu, da su odustajali od kupovine, jer nisu imali čime platiti.

Hakem bin Hizam znao je nekada proturiti amidžinici h. Hatidži, r.a., pšenice. Jedanput ga uhvati Ebu - Džehl i htjede ga objesiti zbog toga, ali ih rastavi Ebu el - Buhturi, i omogući mu da pšenicu odnese svojoj amidžinici.

Ebu - Talib brinuo se za Resulullaha, a.s., pa bi naredio Resulullahu, a.s., da legne i odmara se u vrijeme kad se i drugi odmaraju. Također ga je čuvao da ga ne bi ko kidnapirao. Nekada bi pokraj njegove postelje postavio sinove ili braću da stražare.

U vrijeme hadža izlazio je Resulullah, a.s., s muslimanima, susretao ljude i pozivao ih u islam.

KRŠENJE UGOVORA O IZOLACIJI

Prođoše tri godine, a situacija sa muslimanima u izolaciji se ne promijeni. U mjesecu muharremu[209], desete godine od poslanstva dogodi se prekid ugovora.

Među Kurejšijama bilo je onih koji su bili zadovoljni potpisanim ugovorom i onihkoji su bili protiv njega. Ovi posljednji prekidoše zadanu riječ i poništiše svoj potpis na papiru.

Inicijator prekida zavjere bio je Hišam bin Amr iz porodice Benu Amir bin Lu'. On je noću, kriomice, nosio hranu u logor. Ode jedne večeri kod Zuhejra bin Ebi - Umejjet el - Mahzumije, a mati mu je bila Atika, kći 'Abdul - Muttalibova, i reče mu: "Da li ti je drago, da ti jedeš hranu i piješ piće, a tvoje daidže su u stanju koje ti je poznato?" On mu odgovori: "Teško tebi, ako tako misliš, ali šta da uradim ja sam? Kad bih imao uza se makar još jednog čovjeka, prekršio bih obećanje." Ovaj mu reče: "Našao sam ti čovjeka." Upita: "Ko je on?" "Ja", odgovori njemu Zuhejr. "Nađi nam još i trećeg čovjeka."

Hišam ode do Mut'ama bin Adijja, pa ga podsjeti na rodbinske veze u porodicama Benu - Hašim i Benu el - Muttalib, čiji je zajednički djed Abdul - Menaf. On ga prekori što je

prihvatio s Kurejšijama ovakav način njihovog zlostavljanja. Mut'am upita: "A šta da radim? Govori! Sam sam. Jedan ništa ne može učiniti." Hišam reče: Našao sam drugog čovjeka", pa on upita: "Ko je taj?" "Lično ja!" Pa Mut'am reče: "Traži trećeg!" Hišam odgovori: "To sam učinio." Upita: "A ko je on?" Ovaj odgovori: "Zuhejr bin Ebi - Umejje." "Traži nam četvrtog", reče Mut'am.

Hišam bin Amr ode kod Ebi - Buhturije bin Hišama i njemu ponovi sve što je rekao i Mut'amu o rodbinskim vezama i nepravdi koja im je nanesena, pa Ebu - Buhturi upita: "A imate li podršku?" Hišam odgovori: "Da." Ovaj upita: "A ko su ti?" On odgovori: "Zuhejr bin Ebi - Umejje, El - Mut'am bin Adijj i ja." Ovaj reče: "Traži nam petog."

Hišam ode kod Zeniata bin el - Esved bin el - Muttalib bin Eseda, pa popriča s njim o porodici, o rodbinskim dužnostima, o njihovim pravima, pa ga Zem'at upita: "A da li u ovom poslu imaš saučesnika?" Hišam reče: "Da", zatim mu nabroja ljude s kojima je razgovarao. "Pozovi ih!" I oni se iskupiše kod El - Hudžuna i dogovoriše se o raskidanju ugovora. Zuhejr reče: "Ja ću vas predstavljati i ja ću prvi od vas govoriti."

Sutradan krenuše gdje su naumili. Išao je i Zuhejr a na njemu lijep baldahin (odora). On učini tavvaf oko Ka'be, (obiđe je sedam puta), zatim se okenu svijetu i reče: "O stanovnici Meke! Dokle ćemo dobro jesti i dobro se oblačiti, a Benu - Hašim propadaju, niti prodaju niti kupuju. Tako mi Allaha, neću sjesti dok ne pocijepate ovaj prokleti list papira!"

Ebu - Džehl - stajao je sa strane mesdžida - reče: "Lažeš, tako mi boga, nećeš ga pocijepati." Zem'at bin el - Esved reče: "Ti lažeš, tako mi boga! Mi nismo željeli da se onaj dogovor onako napiše na papir. To je tvoje djelo." Ebu - Buhturi povika: "Zem'at kaže istinu. Mi nismo željeli da se to na papir napiše i potpisuje!"

Mutam bin Adijj reče: "Vi istinu govorite, a ko drugačije kaže, laže. Utječemo se bogu od njega (ugovora) i od onog što je na njemu napisano."

Hišam bin Amr reče nešto slično.

Ebu - Džehl progovori: "Ovo je, vjerovatno, sinoć dogovoreno, i to na nekom drugom mjestu."

Ebu - Talib svo je vrijeme sjedio u kraju mesdžida i promatrao šta se događa. On je došao tu po Resulullahovom, a.s., savjetu, jer je Allah, dž.š., obavijestio svog Resula, a.s., o napisanom ugovru na komadu hartije, da je okačen unutar Ka'be i da je Allah, dž.š., poslao crva koji je izgrizao sve što je napisano na papiru osim spomena Allahovog imena. Resulullah je o tome obavijestio svog amidžu i on dođe među Kurejšije. Nakon što je Ebu - Talib saslušao sav govor, ustade i reče šta je poručio Resulullah, a.s., njegov bratić. Ako je lažov onda nastavite prema nama biti kao idosada, a ako bude istinu govorio, prekinite nasilje prema nama. Kurejšije rekoše: "Pravedno si nastupio."

Nakon toga Ebu - Džehl poče se dogovarati s narodom, a El - Mut'am ustade da donese list hartije (ugovor) i da ga pocijepa. Zapanjen ugleda da je crv pojeo sav tekst osim

riječi: "U ime Tebe, o moj Allahu" i imena "Allah" u samom tekstu ugovora.

Nakon ovoga, prekide se izolacija i izađe Resululah i njegovo društvo iz logora Eš - Šuab. Mušrici su imali divan znak Resulullahovog poslanstva u prethodnom primjeru, ali su i dalje ostali onakvi kakvima ih je Allah, dž.š., nazvao i za njih rekao: "A oni, uvijek kada vide čudo, okreću glave i govore: 'Čarolija neprestana!'" (54:2)

Jer, i pored opomene, oni zanemariše ovaj ajet i samo još više pojačaše nevjerstvo svoje.[210]

POSLJEDNJA DELEGACIJA KUREJŠIJA KOD EBU - TALIBA

Resulullah, a.s., izašao je iz izolacije i nastavio raditi posao koji mu je Allah, dž.š., naredio. Kurejšije su i pored prekidanja i napuštanja zavjere o izolaciji, ponovo nastavili s pritiskom na muslimane, pokušavajući ih na silu odvratitit od Allahova puta. Ebu - Talib je i dalje štitio svog bratića, iako je prešao osamdesetu godinu života. Sva zbivanjaproteklih nekoliko godina, mučna i teška, ne samo posljednji događaji s izolacijom već i sve drugo vezano za Resulullaha, a.s., i muslimane, pogađalo je Ebu - Taliba veoma teško i veoma duboko. On oslabi, iznemože, prestade se mnogo kretati i povuče se u kuću. Od izlaska iz logora ne prođe par mjeseci, a on se razboli i leže na postelju. Tada se mušrici uplašiše za svoj ugled i svoju čast među Arapima. Šta će oni reći ako on umre, a oni i nakon toga budu odbacivali njegovog bratića. Oni pokušaše drugi put da pregovaraju sa Resulullahom, a.s., pred Ebu - Talibom i da popuste u nekim stvarima s kojima ranije nisu bili zadovoljni. Oni odlučiše da to bude posljednji put što će ići Ebu - Talibu.

Ibn - Ishak, a i drugi, kažu: "Kada se Ebu - Talib požali na zdravlje i to dođe do Kurejšija, rekoš međusobno: Hamza i Omer primili su islam, a o Muhammedu, a.s., pričaju već sva plemena. Hajde da odemo kod Ebu - Taliba, neka se on obaveže za svog bratića i neka mu on dade uputstvo. Mi, tako nam boga, nismo sigurni šta se sutra može dogoditi!" Što znači: mi se bojimo da će ovaj starac umrijeti, pa da se šta ne desi njemu, a onda bi Arapi rekli, da smo ga ostavili na miru, a onda kad umrije njegov amidža, opet ga dohvatiti!

Ebu - Talibu dođoše najugledniji ljudi kurejšijskog plemena i to: Utbe bin Rebia, Šejbe bin Rebia, Ebu -Džehel bin Hišam, Umejje bin Halef, Ebu - Sufjan bin Harb i još dvadesetak uglednika. Oni rekoše: "O Ebu - Talibe, ti si naš. Kao što znaš, svjedok si svega što si vidio, eto si se razbolio i mi strahujemo za tvoj život. Ti dobro znaš šta se događalo između nas i tvog bratića, pozovi ga i neka on nas pusti na miru, pustit ćemo i mi njega na miru, neka on odustane od nas i mi ćemo od njega, neka ostavi nas i našu vjeru i mi ćemo

ostaviti njega i njegovu vjeru!"

Ebu - Talib posla po Resulullaha, a.s., i on dođe, pa mu reče: "O moj bratiću, ovo su najugledniji ljudi tvog plemena, došli su zbog tebe da ti daju i da uzmu od tebe." Zatim mu ispriča šta mu predlažu i šta nude, kako bi bio miran svako na svoj način i ne bi niko nikoga ometa.

Resulullah, a.s., reče prisutnima: "Šta mislite, ako bih vam dao riječ da je govorite, s njom bi pridobili sve Arape, pokorili bi vam se i stranci." U jednom tekstu stoji da je rekao obraćajući se Ebu - Talibu: "Želim da budu jedinstveni oko jedne riječi koju će kazivati, uz nju će pridobiti Arape, a pokoriti strance."

U drugoj verziji stoji: "O amidža, hoćeš li ih pozvati u ono što je za njih najbolje?" Reče: "A čemu ih to pozivaš?" Odgovori: "Pozivam ih da tumače riječ uz pomoć koje će im se pokoriti Arapi, a zagospodarit će strancima."

Ibn - Ishakovo predanje kaže: "Jednu riječ da kažete, njom bi zavladali Arapima, a pridobili bi strance." Kad je održao ovo slovo, Kurejšije se iznenadiše i zbuniše. Ebu - Džehl upita: "Koja je to riječ? Tvoga nam oca, izgovorit ćemo je i njoj još sličnih dosta." Reče: "Kažite: 'Nema drugog boga osim Allaha i nemojte, osim Njega, nikog više obožavati!'"

Oni zapljeskaše rukama i rekoše: "A zar želiš, o Muhammede, da mnoštvo bogova učiniš samo jednim Bogom? Ti si čudnovat čovjek."

Zatim rekoše jedni drugima: "Ne, tako nam boga, od ovog čovjeka ništa ne možemo dobiti, a niti će on šta od nas primiti. Idimo i nastavimo živjeti kao i dosada, u vjeri naših očeva, sve dok Bog presudu ne donese između nas i njega." Zatim se raziđoše

U vezi s ovim Allah, dž.š., objavi: "Sad. Tako Mi Kur'ana slavnog, doista su bahati i inadžije oni koji neće da vjeruju! Koliko smo mi naroda prije njih uništili. I oni su za pomoć vapili, ali je bilo kasno! Oni se čude što im je jedan od njih došao da ih opominje, i govore nevjernici: 'Ovo je čarobnjak, lažov! Zar on da bogove svede na Boga jednog? To je zaista nešto veoma čudno!' I oni ugledni između njih krenuše: 'Idite i ostanite pri klanjanju bogovima svojim, ovime se uistinu nešto veliko hoće.' Za ovo nismo čuli u vjeri predaka naših, ovo nije ništa drugo već namještena laž." (38:1-7)[211]

GODINA TUGE

عام الحزن

SMRT EBU - TALIBA

Bolest pritegnu Ebu - Taliba, smrt se približi i on umrije u mjesecu redžepu.[212]

Ima mišljenja da je umro uz ramazan, na tri dana prije smrti h. Hatidže, r.a.

U sahih hadisu od El - Musejjiba stoji da je Resulullah, a.s., ušao kod Ebu - Taliba prije smrti. Pokraj njega sjedio je Ebu - Džehel. Resulullah, a.s., obrati se amidži: "O amidža, reci: 'Nema drugog boga osimAllaha, riječi s kojim ću te okružiti kod Allaha.'" Ebu - Džehl i Abdullah bin Ebi - Umejje rekoše: "O Ebu - Talibe, zar ćeš izaći iz milleta Abdul - Muttalibovoga?" (djedove vjere). Tako su mu nastavili govoriti, a njegove posljednje riječi bile su: "U milletu Abdul - Muttalibovom." Resulullah, a.s., reče: "Oprostit ćemo ti sve što nije tvoje, tj. sve što ti je nametnuto." Tada Allah, dž.š., objavi: "Vjerovjesniku i vjernicima nije dopušteno da mole oprost za mnogobošce, makar im bili rod najbliži, kad im je jasno da će oni stanovnici u Džehennemu biti." (9:113) Također, Allah, dž.š., objavi: "Ti doista ne možeš uputiti na pravi put onoga koga ti želiš da uputiš." (28:56)[213]

Smatramo da nije potrebno govoriti o Ebu - Talibovoj ulozi u zaštiti Resulullaha, a.s., od nasilnika. Bedem koji je on štitio u isto vrijeme i vjeru islam, bio je čvrst i neprobojan, ali nije bio u stanju da njega samoga zaštiti. On ostade privržen vjeri svojih djedova i zato nije u potpunosti obavio svoju zadaću na ovome svijetu. U sahih hadisu prenosi se od Abbasa bin Abdul - Muttaliba, koji reče Resulullahu, a.s.: "Nisi mogao spasiti svoga amidžu, a on je tebe štitio i zbog tebe se zamjerao?" Resulullah, a.s., odgovori:

"On je u plićaku Džehennema, a da nije mene bio bi na dnu Džehennema."[214]

Od Ebu - Seida el - Hudrija priča se da je čuo Poslanika, a.s., kad je spominjao amidžu, da je ekao: "Možda će mu koristiti na Sudnjem danu moj šefa'at (zauzimanje kod Allaha), pa da mu u vatri budu samo stopala."[215]

SMRT H. HATIDŽE, R.A.

Dva mjeseca i tridan nakon smrti Ebu - Taliba, preseli na ahiret majka svih vjernika, velika i cijenjena Hatidža, r.a. Njeno preseljenje bilo je u ramazanu, desete godine po poslanstvu. Umrla je u šezdeset petoj godini života, a Resulullah, a.s., tada je imao pedeset godina.[216]

Hatidža, r.a., bila je jedna od pravih Allahovih blagodati Resulullahu, a.s. S njim je proživjela četvrtinu stoljeća, pružajući mu nježnost i razumijevanje u satima razočaranja i tuge. S njima je na svojim plećima nosila odgovornost d'aveta - širenja i tumačenja islama. Ona ga je bodrila u momentima primanja Objave, štitila ga je od pakosnika i silnika, i na cijelom tom putu nije žalila ni sebe, ni svoj imetak. Resulullah, a.s., rekao je:

"Ona mi je vjerovala (da sam Poslanik) kada to niko nije vjerovao, znala je da govorim istinu kada su me svi u laž utjerivali i pomagala mi imetkom, kad su mi svi odmagali; (i Allah mi je dao da imam s njom dijete kada ga nisam imao)."[217] Sahih hadis, koji prenosi Ebu - Hurejre, kaže: "Došao je Džibril Resulullahu, a.s., pa rekao: 'O Allahov Poslaniče, evo Hatidža dođe. Ona nosi posudu sa smokom (začinom), ili jelom ili pićem. Ako ona dođe kod tebe, nazovi joj selam od njenog Gospodara i obraduj je kućom u Džennetu, u kojoj nema vike i buke, a ni posla ni umora."[218]

GOMILANJE TUGE

Ova dva događaja, bolna i teška, (smrt amidže Ebu - Taliba i spruge Hatidže) desiše se u kratkom vremenskom periodu.Ventili tuge i bola popustiše, a osjećanja nadriješe. Tuga i bol, bol i tuga, jedno pa drugo, ili jedno za drugim, useliše u Resulullahovo, a.s., plemenito srce. Ako tome dodamo stalne poteškoće koje su mu Kurejšije stvarale, onda shvaćamo da mu je bilo i previše. Nakon smrti Ebu - Taliba razne vrste mučenja su se udvostručile. Išle su do te mjere da on izgubi volju za daljim boravkom u Meki. Muka ga natjera, pa izađe uTaif, ali izađe s ciljem da vjeru prenese i u taj grad, i da ga narod toga mjesta pomogne protiv njegovog naroda. Nažalost, ni tamo ne nađe nikoga ko bi ga pomogao, a kamoli shvatio, pa ga još i napadoše više i gore nego što je činio njegov narod.

Treba reći, kako god je trpio i prolazio Resulullah, a.s., tako su isto prolazli i njegovi drugovi i sljedbenici. Tako se njegov prijatelj i drug mu, Ebu - Bekr, morao iseliti iz Meke. On je napustio Meku i došao u Berkul - Gamad, želeći odatle otići u Abesiniju. Od toga ga

odvrati Ibn - Daganet, koji ga zadrža kod sebe.[219]

Ibn - Ishak kaže: "Kad je umro Ebu - Talib, Kurejšije su na muke stavljale Resulullaha, a.s., i činile mu zlo kakvo nisu smjeli raditi u vrijeme Ebu - Taliba. Čak mu je i neki ološ s ulice sipao prašinu po glavi. On uđe u kuću, a glava mu puna prašine, pa ustade jedna od kćeri mu i poče mu prati glavu, skidati prašinu, plačući. Resulullah, a.s., joj reče: "Ne plači, kćeri moja, Allah čuva tvoga oca. Kurejšije nisu činile ovako grozne stvari dok n umrije Ebu - Talib."[220]

Zbog ovako čestih, ovako tužnih i tragičnih događaja, te, desete godine, Resulullah, a.s., prozva tu godinu "Godina tuge" i pod tim nazivom poznata je u historiji.

ŽENIDBA SEVDOM, R.A.

U mjesecu ševalu iste godine, 10. godine po poslanstvu, oženi se Resulullah, a.s., Sevdom, kćerku Zem'ata koji je davno primio islam. Onase sa muhadžirima bila iselila u Abesiniju (druga hidžra).

Bila je udata za Sekrana bin Amra. On je primio islam i zajedno su odselili, te je on tamo umro a ona se vratila u Meku. I tada ju je zaprosio Resulullah, a.s., i oženio se njom. To mu je bila prva žena nakon smrti h. Hatidže, r.a. Nakon nekoliko godina, ona pokloni svoje noći u kojima je trebala da spava s Resulullahom, a.s., Aiši, r.a.[221]

RAZLOZI ZA STRPLJENJE I USTRAJNOST

Nekim situacijama iz života Resulullah, a.s., u Meki, čovjek ostaje zapanjen. Da svako ko je iole razuman, ostat će i bez riječi. Mnogi pametni ljudi postavljaju sebi pitanje: šta je to, što je bilo tako snažno i tako jako, da održi muslimane Meke u Allahovoj vjeri i pored strahovitih patnji koje su podnosili. Kako su mogli imati toliko strpljenja nad zavjerom i nasiljem od kojih se diže kosa na glavi, a ježi koža na tijelu. Gledajući na ovo, smatramo vrijednim da ukažemo na neke od razloga i uzroka velikog strpljenja:

1. Čvrsti iman uvjet je ustrajnosti u svemu. Vjerovanje u Alaha, dž.š., Jednog, Jedinog i spoznaja, ali iskrena spoznaja Allaha, dž.š. Kada se stopi nepokolebljivi iman s vedrim otvorenim srcima, teži težinom planine, a vlasnik ovakvog postojanog imana i čvrstog ubjđenja, sve ovozemaljske patnj, ma kakve i ma kolike bile, vidi u okrilju svog imana, kao žabokrečinu koju nosi uzburkana bujica koja treba probiti čvrste brane i jake utvrde. Ništa stoga ne znači muka i patnja na tom putu podnesena. Šta je to u odnosu na ljepotu imana, koja će isturiti sav šljam na površinu, a srce ostaviti radosno i pripravno. Tako Allah navodi

primjer za istinu i neistinu: "Otpaci se odbacuju, dok ono što koristi ljudima ostaje na zemlji." (13:17) Iz ovog jedinstvenog uzroka proizilaze drugi koji samo pomažu jačanje i učvršćivanje strpljenja. To je:

2. Vođstvo, koje prihvaćaju ljudi srcem, ukazuje na to da je Resulullah, a.s., kao vrhovni vođa muslimanskog naroda, (ne samo to, nego i cijelog čovječanstva), posjedovao vrhunski moral i osobine jedne kompletne ličnosti, koja svojom svješću, razumom, plemenitošću, pravednošću i iskrenošću, plijeni ljudska srca. Poštenje, ugled, čast i dobrota govore o čovjeku, koji je sa svim tim svojstvima stajao na najvećoj ljestvici ljudskog roda. Bio je osoba kojoj se mora i neprijatelj diviti, cijeniti ga i poštovati. Tako se jedanput sastadoše trojica Kurejšija koji su tajno, svaki ponaosob,slušali kao Resulullah, a.s., uči Kur'an. Bili su zadivljeni, jer to nije bio običan govor, nisu to bili stihovi. Zatim se razotkrila njihova tajna i jedan od njih upita Ebu - Džehla, (a bio je on jedan od te trojice): "Šta misliš o ovome što sam čuo od Muhammeda?" "A šta si to čuo?" "Posvađali smo se sa Abdu Menafom oko časti i vlasti. Takmičili smo se ko će šta bolje uraditi. Oni su bili bogati, a i mi smo bili bogati. Njih su druga plemena uzimala za svjedoke, a i nas, oni su djelili, a i mi smo dijelili, pa kad smo shvatili da u svemu oponašamo jedni druge, čak i u jahanju, postali smo kao dva trkača konja, koji su predmet opklade." Oni rekoše: "Mi imamo Vjerovjesnika kome dolazi objava s neba!" "Kada ćemo ih stići utome?! Tako mi Boga, nećemo nikad u njega vjerovati niti ga priznati."[222] Ebu - Džehl znao je reći: "O Muhammede, mi ne utjerujemo tebe u laž, ali laž je ono što ti tumačiš." Tada Allah, dž.š., objavi: "Oni doista ne okrivljuju tebe da si ti lažac, nego nevjernici poriču Allahove riječi." (6:33)[223] Nevjernici su Poslanika jednog dana tri puta pogrdno uvrijedili. Kada su to uradili treći put on je rekao: "O Kurejšije, ja sam došao da vam najavim propast." Tada bi se od ovih riječi uplašili, pa bi i oni najžešći neprijatelji postupali snjim kako su najbolje umjeli. Kada su bacili na njega crijeva dok je bio na sedždi, on ih prokle. Oni se prestadoše smijati, pa ih poklopi briga i očaj, i bili su ubijeđeni da će ih kletva stići i da će biti kažnjeni. Resulullah, a.s., također je prokleo Utbea bin Leheba, i on je bio ubijeđen da će ga ta kletva stići; ugledavši lava zavikao je: "Ubi me, tako mi Boga! Muhammed me ubi, iako je u Meki." (a Utejbet se nalazio na putu za Šam.) Također Ubej bin Halef zaprijetio je da će ubiti Resulullaha, a.s. On je rekao: "Ubit ću te, ako Bog da" Pa kad je ranjen Ubejj u vrat u Bitki na Uhudu (posjekotina nije bila tako velika) rekao je: "Meni je već on rekao u Meki: 'Ja ću tebe ubiti.' Tako mi Boga, kad bi pljunuo na mene, ubio bi me."[224] (o tome će biti govora) S'ad bin Muaz (dok je bio u Meki) rekao je Umejjetu bin Halefu: "Čuo sam Resulullaha, a.s., da kaže: 'Oni će (tj. muslimani) boriti se protiv tebe.'" Umejje se strašno uplašio, pa dade riječ da neće izlaziti iz Meke. Kada ga natjera Ebu - Džehl da ide u Bitku na Bedru, kupi najbolju devu u Meki da na njoj može uteći. Žena mu reče: "O Ebu - Safvane, da li si zaboravio šta ti je rekao tvoj brat El -Jeserbijj?" Reče: "Ne, tako mi Boga, neću s njima daleko putovati."[225] Tako su prolazili neprijatelji Resulullaha, a.s. Što se tiče

njegovih drugova i prijatelja za njega su disali jednom dušom. Bio je u njihovom srcu i u njihovom oku zjenica. Među njima tekla je iskrena ljubav kao što voda teče svojim tokom. Privlačio je ljude kao što magnet privlači željezo. Od prevelike ljubavi prema Reesulullahu, as., svaki je više volio da se njemu grkljan prereže, a da Muhammedu, a.s., ne fali nokat s prsta, niti da ga trn ubode. Jednog je dana Ebu - Bekr bin Kuhafet bio napadnut u Meki. Žestoko ga je pretukao Utbe bin Rebia. Udarao ga je nanulama, gazio mu po licu i skakao po stomaku. Os silnih udaraca nije mu se lice moglo prepoznati. Benu - Tememije odnesoše Ebu - Bekra u čaršafu kući, očekujući da umre. On se osvijesti tek predvečer i reče: "Šta je s Resulullahom, a.s.,?" Poljubiše ga i opomenuše, a zatim ustadoše i rekoše njegovoj majci Ummil - Hajr: "Gledaj da ga nahraniš i napojiš makar malo." Pošto je ostala sama s njim, insistirala je da joj Ebu - Bekr sve kaže. A on je pitao: "Šta je s Resulullahom, a.s.?" Ona reče: "Ne znam šta je s tvojim drugom." On reče: "Idi kod Ummi Džemil, kćeri Hattabove i pitaj je za njega." Ona ode kod nje i reče joj: "Ebu - Bekr pita za Muhammeda bin Abdullaha." Ummi - Džemil odgovori: "Ne znam ni Ebu - Bekra ni Muhammeda bin Abdullaha. Ako želiš otići ću s tobom do tvog sina." Ona reče: "Hajde." Krenu Ummi l - Hajr, pa ugleda Ebu - Bekra sveg u ranama. Ummi Džemil zavriska i reče: "Tako mi Boga, ovo su mogli uraditi samo neprijatelji, nevjernici. Želim da se Allah osveti za tebe." On upita: "A šta je s Resulullahom, a.s.?" Ummi - Džemil upita: "Smije li tvoja majka čuti?" On odgovori: "Ne boj se nje." Ona reče: "On je čitav i dobro je." Ebu - Bekr upita: "A gdje je on?" Ona odgovori: "U kući Ibn - Erkama." Ebu - Bekr reče: "Tako mi Boga, niti ću jesti, niti ću piti, dok me ne odvedete Resulullahu." One ga umiriše. Kad se smiri, i kad svijet pozaspa, izađoše njih dvije kasno u noć i povedoše ga oslonjenog na njih, te ga dovedoše Resulullahu, a.s.[226] Prenijet ćemo u događajima s Uhuda, Hunejna i iz sličnih situacija, nezapamćene izjave ljubavi prema Resulullahu, a.s., kad budemo govrili o njemu.

3. Osjećaj odgovornosti: Ashabi su u potpunosti osjećali kakvu su ogromnu i ozbiljnu odgovornost ponijeli na plećima. U toj odgovornosti se ni u kojem momentu ne smije ništa zaboraviti. Posljedice koje se izazivaju bijegom i strahom od odgovornosti, nanose daleko veću štetu od one u kojoj se oni nalaze. Šteta koja bi ih zadesila, a i čitavo čovječanstvo, nakon toga bijega, ne može se mjeriti, ni u kom slučaju, s patnjama s kojima su se susretali.

4. Vjerovanje u budući svijet: Ovo vjerovanje je još više utjecalo na osjećaj odgovornosti, i stalno ga jačalo. Čvrsto i nepokolebljivo muslimani su vjerovali da će ih Gospodar svjetova oživiti da odgovaraju za svoja djela: dobra i loša, mala i velika, a nakon toga ili će biti u dženetskom boravištu gdje će uživati u Allahovim blagodatima, ili će ići u džehenmsko boravište, da podnose vječne patnje. Oni su stoga provodili život između straha i nade, moleći za milost Gospodara svoga, bojeći se njegove kazne. Oni su: "Oni koji od onoga što udjeljuju, i čija su srca puna straha, zato što će se vratiti svome Gospodaru" (23:60). Oni su znali da dunjaluk, ovaj svijet, i sve njegove blagodati ne vrijede

koliko krilce komarice u poređenju s ahiretom - budućim svijetom. Ovo jako saznanje olakšavalo im je ovozemaljske patnje i gorčinu, tako da im nisu pridavali veliku pažnju i značaj.

5. El - Kur'an: U najtežim trenucima života muslimana, trenucima preživljavanja u strahu i nasilju, objavljivane su sure i ajeti (poglavlja i rečenice) iz Kur'ana, kao nepobitni dokazi temelja islama oko kojih se tumačenje vjere (da'avvet) u Meki kretalo. Vjernici su upućivani na temelje Allahove odredbe na kojoj je zasnovano načasnije i najbolje ljudsko društvo na svijetu, a to je islamsko društvo. Kur'an podstiče muslimane da u teškim trenucima i vremenima budu strpljivi i jaki. U vezi s tim, donosi mnoge primjere i objašnjava mudrost koju sadrže: "Zar vi mislite da ćete ući u Džennet, a još niste iskusili ono što su iskusili oni koji su prije vas bili i nestali? Njih su satirale neimaština i bolest, i toliko su bili uznemiravani da bi i Poslanik, i oni koji su s njim vjerovali - uzviknuli: 'Kad će već jednom Allahova pomoć?' - Eto, Allahova pomoć je zaista blizu!" (2:214) "Elif - lam - mim. Misle li ljudi da će biti ostavljeni na miru ako kažu: 'Mi vjerujemo!', i da u iskušenje neće biti dovedeni? A Mi smo u iskušenje dovodili i one prije njih, da bi Allah sigurno ukazao na one koji govore istinu, i na one koji lažu." (29:1 - 3) Ovi ajeti odgovarali su na želje nevjernika i upornih svojeglavaca, odgovorom jasnim, u kojem nema dvoumljenja. Kur'an ih opominje i upozorava na kazne i nedaće koje će ih zadesiti ako budu uporni u nevjerstvu i svojeglavosti. To upozorenje jasno je i konkretno, s potporom ajeta koji govore o Allahu, dž.š., i Njegovoj moći, zatim navode historijske primjere koji ukazuju na Allahovu, dž.š., zakonitost prema njegovim neprijateljima i prema njegovim evlijama (dobrim ljudima). Kur'an se koristi metodom blagosti jedanput, a metodom osvješćivanja i upućivanja drugi put, dok ne odustanu od života u jasnoj zabludi u kojoj se nalaze. Kur'an je znao odvesti muslimane svojim smislom i svojim figurama u drugi svijet, svijet nepoznatog i nedokučivog. Otvarao bi im oči da vide svemir, da vide Allahovu moć i ljepotu, i osjete Njegovu savršenost, iza kojih se krila i milost, i briga, i toplina, i zadovoljstvo prema onima koji Ga osjećaju - bez ikakvih prepreka. U okviru ovih ajeta bilo je dijaloga s muslimanima, u kojima im donosi radosnu vijest o svojoj milosti i svom zadovoljstvu, zbog njihovog boravka u baščama punim vječnih blagodati. Kur'an im slika neprijatelja, nevjernika kao i silnika i krvnika. On govori kako će im se suditi i kako će biti izloženi džehenemskoj patnji. Vatra će im gorjeti lica, pa neka otpočnu paklenu gozbu.

6. Nagovještaj uspjeha: Muslimani su, i pored svega što im se događalo, znali od prvog dana od kada su počele njihove patnje s nevjernicima, da prelazak na islam ne znači i to, da islam nosi sa sobom nesreću i zlo, već da islamsko učenje teži i ima za cilj, od prvog dana, obračun s neznanjem i neznalicama, kao i njihovim mračnim režimom. Vjera islam ima za osnovni cilj uspostavljanje autoriteta na Zemlji i rušenje političkih ustrojstava u svijetu, koja ne poštuju čovjeka. Islam teži da izgradi društvo, kojim će Allah, dž.š., biti zadovoljan, društvo koje će s obožavanja božanstava preći na obožavanje Allaha, dž.š.

Kur'an je objavljivao o tome radosne vijesti, neki put jasno i otvoreno, a neki put simbolično. I tako, u to teško vrijeme za muslimane, kada im je zemlja bila pritješnjena, gotovo da se uguše na svom sopstvenom ognjištu, i da izgube svoje živote, objavljivani su ajeti koji su poredili tegobe i nedaće, nepravdu i nasilje, te težak život prethodnih poslanika poslanih, također, narodima koji su ih u laž utjerivali i ostajali u nevjerstvu. Ajeti koji su govorili o ovome sadržavali su skoro ista stanja i iste situacije, u kojima i kroz koje su muslimani prolazili u Meki, maltretirani od njenih nevjernika. Ajeti su sadržavali metode rješenja za uspjeh vjernika.

U nekim kur'anskim poglavljima jasna su predskazanja propasti idolopoklonika Meke i uspjeha muslimana s uspjehom širenja i tumačenja vjere islama.

U tom periodu objavljeno je mnogo ajeta koji donose radosnu vijest o pobjedi muslimana. Allah, dž.š., kaže: "A riječ Naša davno je rečena o robovima Našim, o poslanicima: 'Oni će biti, doista, potpomognuti i vojska naša će zacijelo pobijediti!' Zato se okreni od njih za neko vrijeme i promatraj ih, i oni će promatrati! Zar oni kaznu Našu da požuruju? Kad ih ona stigne, zlo će jutro osvanuti onima koji su bili opomenuti!" (37:171 - 177)

Allah također kaže: "Skup će sigurno poražen biti, a oni će se u bijeg dati!" (54:45), i kaže: "Oni predstavljaju neznatnu urotničku vojsku koja će tamo biti poražena." (38:11)

Za one koji su otišli u Abesiniju u izgnanstvo, objavljeno je: "Oni koji se isele Allaha radi, nakon što su bili progonjeni, Mi ćemo još na ovom svijetu na lijepo mjesto smjestiti; a nagrada na onome svijetu bit će još veća - kad bi oni samo znali!" (16:41)

Resulullaha, a.s., pitali su o Jusufu pejgamberu, pa Allah, dž.š., objavi. "U Jusufu i braći njegovoj nalaze se poruke za sve koji se raspituju." (12:7) Oni koji se raspituju su stanovnici Meke, koje će zadesiti ono što je zadesilo Jusufovu braću, propast i predaja. Kada Allah, dž.š., govori o poslanicima, kaže: "Nevjernici ssu govorili poslanicima svojim. 'Ili ćete vjere naše biti, ili ćemo vas, doista, iz zemlje naše protjerati!'" A poslanicima je Gospodar njihov objavljivao: "Mi ćemo nevjernike sigurno uništiti i poslije njih vas na Zemlji nastaniti. Bit će to za one koji će se polaganja računa preda Mnom bojati i koji će od prijetnje moje strahovati." (14:13, 14)

Kad je izbio rat između Perzijanaca i Rimljana, i kada su mušrici željeli pobjedu Perzijanaca, s obzirom da su oni bili mušrici, muslimani kao vjernici željeli su pobjedu Rimljana, također vjernika, koji su vjerovali u Boga, poslanike, Objavu Knjige i Sudnji dan. Ali pobijediše Perzijanci. Tada Allah, dž.š., nagovijesti u objavljenim ajetima da će Rimljani dobiti pobjedu, ali za nekoliko godina. Kur'an, pored ovoga nagovještaja, najavi i još jedan, radosniji,a to je pobjedu muslimana uz Allahovu, dž.š., moć: "Allahova je odluka - i tada će se vjernici radovati Allahovoj pomoći. On pomaže kome hoće. On je Silan i Samilostan." (30:4, 5)

Resulullah, a.s., s vremena na vrijeme je predskazivao radosne događaje slične ovima. On se u vrijeme hodočašća kretao među ljudima na trgu Ukkaz, Medžni i Zil - Medžazu i

širio Objavu, ali nije ljudima samo obećavao Džennet i dženetske blagodati nego im je sasvim otvoreno govorio: "O ljudi, recite: Nema drugog boga osim Allaha, bit ćete spaseni. S tom rječju zagospodarit ćete Arapima, potčiniti strance, a ako umrete, bit ćete vladari u Džennetu."[227]

Ranije smo spomenuli šta je odgovorio Utbe bin Rebia Resulullahu, a.s., kad su se cjenkali oko nekih ovodunjalučkih stvari. Utbe nije nikada ni razumio, ni shvatio Resulullaha, a.s.

Vrijedno je ponoviti šta je odgovorio Resulullah, a.s., kad je posljednja delegacija Kurejšija došla Ebu - Talibu. On je jasno i glasno rekao da od njih traži da prihvate samo jednu riječ: kelime - i - šehadet.

Priča Habab bin el - Eret: "Došao sam kod Poslanika, a.s., a on je sjedio ogrnut svojom burdom (ogrtač), u sjeni Ka'be. Mušrici su nas tada žestoko proganjali. Rekoh mu: 'Zar nećeš moliti Allaha (da nam pomogne)?' On sjede, sav crven u licu i reče: 'Ranije je bilo da gvozdenom češagijom skidaju meso do kostiju nekome, to ga ne bi odvratilo od vjere. Sigurno će Allah upotpuniti dostavljanje islama tako da će konjanik ići iz Sane do Hadremevta, a da se neće bojati nikoga osim Allaha.'" Prenosilac je dodao: "I vuka za svoje stado."[228] I u drugom predanju: "Ali vi požurujete (nemate strpljenja)."[229]

Ova radosna predskazanja nisu bila nepoznata i skrivena, nego su za njih znali i muslimani i nevjernici. Tako bi se El - Esved ibn el - Muttalib i njegovo društvo ismijavali ashabima kada bi ih vidjeli govoreći: "Došli su vam kraljevi zemaljski i oni će pobijediti perzijske i rimske kraljeve." Zatim bi zviždali i pljeskali...

Uz sva predskazanja za slavnu i svijetlu budućnost na ovome svijetu, uz molbu iskrenu i srčanu za boravak u Džennetu, ashabi su svakodnevna zbivanja, tegobe i nedaće koje ih neprekidno okružuju, smatrali samo "ljetnim oblakom koji će se za kratko vrijeme rasturiti".

Resulullah, a.s., imao je ogromnu snagu i strpljenje da nahrani duše muslimana znanjem i Kur'anom. Na tim osnovama temeljio se odgoj, precizan idubok. Kao rezultat toga kod muslimana imamo plemenitu dušu, čisto srce, lijep odgoj, nepotčinjenost materiji, borbu sa strastima, pokornost Gospodaru Zemlje i nebesa. Samo s takvim osobinama bilo je moguće naći put iz tmnine na svijetlo. Bila je to pobjeda strpljenja nad nedaćama, lijepog nad ružnim. S tim svim vjerovanje (iman) postajao je dublji, a snjim je raslo i sve što je ljudsko. Rasla je briga za poštenim življenjem, za poslovima kojima će Allah, dž.š., biti zadovoljan, za naukom koja će obogatiti saznanja o vjeri, za samoobračunom i gospodarenjem čulima, pa do psihičke smirenosti, strpljivosti, itd.

TREĆI PERIOD OBJAVE

POZIVANJE U ISLAM IZVAN MEKE

المرحلة الثانية (طور جديد)

RESULULLAH, A.S., U TAIFU

U mjesecu ševalu[230], desete godine poslanstva, (krajem maja ili početkom juna 619. godine po kalendaru), izađe Resulullah, a.s., iz Meke i ode u Taif.

Taif je grad udaljen od Meke oko šezdeset milja. Ovu razdaljinu je Resulullah, a.s., prešao pješice. S njim je na put krenuo i njegov oslobođeni rob Zejd bin el - Harise. U putu je Resulullah, a.s., pzivao plemena na koja je nailazio, u islam. Ni jedno pleme se nije odazvalo njegovom pozivu. Kad je došao u Taif uputi se trojici braće, poglavara plemena Sekif. To su bili Abdu Jalijel, Mes'ud i Hubejb, sinovi Amra bin Umejr es - Sekafije. Resulullah sjede s njima i pozva i njih u islam, pozva ih da vjeruju Allahu ida pomognu vjeri. Jedan od njih reče: "Ja ću počupati prekrivač Ka'be, ako je tebe zaista Allah poslao." drugi reče: "A zar Allah nije imao nekog drugog osim tebe?", a treći reče: "Ovo je prvi i zadnji put da sam s tobom govorio. Ako si ti Poslanik, onda meni i ne dolikuje da govorim s tobom, a ako nisi, ti lažeš na Boga, onda i ne treba da s tobom govorim." Resulullah ustade od njih, ali im reče: "Rekli ste što ste imali, ali nikome o meni ne govorite."

Resulullah, a.s., proveo je u Taifu deset dana. Nikoga od uglednih ljudi Taifa nije pozvao u islam, a da lično nije otišao kod njega i s njim govorio. Oni rekoše: "Napusti našu zemlji i idi.", i na njega navratiše svoj ološ. Kada je Resulullah, a.s., napuštao Taif, ološ i robovi su ga slijedili, hulili i na njega s lijeve i desne Resulullahove, a.s., strane. Gađali su ga kamenicama i vrijeđali pogrdnim riječima. Neko ga je pogodio kamenom u tetivu iznadpete, pa je potekla krv i obuću mu natopila. Zejd bin el - Harise štitio ga je svojim tijelom. Resululah, a.s., osjetio je bol u glavi od silne galame, vike i udaraca. On i Zejd nasloniše se na ogradu bašče Utbeta i Šejbeta, sinova Rebia, koji su živjeli tri milje od Taifa. Kad se Resulullah, a.s., sa Zejdom sakrio iza ograde, masa ološa vratila se u Taif. Resulullah uđe u bašču i sjede pod vinograd uza zid. Kada se povratio i malo odmorio od onoga što mu se desilo, izuči čuvenu dovu koja svjedoči o velikoj tuzi i bolu usrcu nakon strašnog događaja. Za njega je žalost bila, što niko ne prima islam.

ČUVENA TAIFSKA DOVA GLASI:

"Gospodaru moj, molim Te da me fizički ojačaš i da me izvedeš iz bezizlazne situacije u kojoj se nalazim.Molim Te da me sačuvaš od ljudskog poniženja. O Najmilostiviji! Ti si Staratelj nejakih. Ti si moj Staratelj. Molim Te, ne ostavljaj me na milost i nemilost tuđincima koji me neprijateljski dočekaše! Gospodaru moj, ne prepuštaj me njima.

Stvoritelju moj, ako Ti nisi srdit na mene, onda za sve ove patnje ne marim. Tvoja briga o meni je prevelika, stoga se utječem svjetlu Tvoga lica, kojim si rastjerao tamu i uz pomoć kojeg upravljaš ovim i budućim svijetom, i molim Te, skini Sviju srdžbu s mene! Obdari me Svojom milošću dok ne postignem Tvoje zadovoljstvo. Niko nema snage i moći osim Tebe."

Kada ga ugledaše dva Rebiatova sina, u ovom teškom stanju, probudi se u njima osjećaj samilosti, te pozvaše jednog dječaka, malog kršćanina - roba, zvanog Addas i rekoše mu: "Nosi ovaj groz onom čovjeku." Kada dječak dođe do Resulullaha, a.s., dade mu grožđe. Resulullah, a.s., pruži ruku ireče "bismillahi" (u ime Allaha), a zatim pojede.

Addas reče: "Ovako ne govori narod ovog kraja", a Resulullah, a.s., ga upita: "Odakle si ti i koje si vjere?" On reče: "Ja sam kršćanin iz Ninive." Resulullah, a.s., dodade: "Ti si, dakle, iz sela dobrog čovjeka Junusa bin Meteja." On reče: "A odakle znaš ko je Junus bin Metej?" Resulullah, a.s., odgovori: "To je moj brat. On je Poslanik, a i ja sam Poslanik." Addas pade po Resululahu, a.s., i poče da mu ljubi glavu, ruke i noge Sinovi Rebiata su sve to posmatrali, pa jedan drugom reče: "Onaj tamo će ti pokvariti dječaka. Neće te više slušati!"

Kad se Addas vrati, upitašega: "Teško tebi, šta ti bi?" On odgovori: "Moj gospodaru, ovaj čovjek je osoba kakve nema danas na Zemlji Ispriča o mi je nešto što ne može znati niko osim čovjeka koji je Poslanik." Obojica mu, na ove riječi, viknuše: "Teško tebi Addase, s tvoje vjere će te prevesti na svoju, a tvoja vjera je bolja od njegove."

Nakon toga događaja, Resulullah, a.s., izađe iz skrovišta i krenu put Meke,slomljena srca, punog tuge i jada. Kad se približi mjestu Karnu - Menazil, blizu grada, Allah, dž.š., posla mu Džibrila i s njim meleka zaduženog za brda koji zatraži od Poslanika, a.s., da mu naredi da sruši dva brijega El - Ahšeban, zvana Ebu Kubais i El - Ahner, na stanovnike Meke.

Buharija prenosi opširno ovu priču sa svojim senedom (lancem prenosilaca) od Urveta bin Zubejra, da mu je Aiša, r.a., pričala, kako je pitala Resulullaha, a.s.: "Da li si imao težeg dana od onoga na Uhudu (Bitka za Uhud)?" On je odgovorio: "Svašta sam preživio od ovoga tvoga naroda, ali najgore što su mi učinili, učinili su mi u Taifu, gdje sam sebe

izložio poniženju pred Ibn-Abdu Jalijel ibn Abdi Kelalu. On se ne odazva mojoj želji i mom pozivu da prihvati šehadet, a pošto on to ne učini, ja odoh od njega zabrinut i uznemiren. Bio sam u bunilu iz kojega se ne probudih dok ne dođoh do mjesta Karnul - Menazil (Karni Es - Se'alib). Tu podigoh glavu i ugledah oblačak iznad glave koji mi je pravio hladovinu, pa pogledah bolje, kad na njemu stoji Džibril i doziva me. Reče mi: "Allah je čuo šta si ti govorio njima i šta su oni odgovorili tebi. Allah ti šalje mene - meleka Džibrila - da naredi šta god želiš da uradim s njima. Zatim čuh glas meleka koji mi nazva selam i reče: "O Muhammede, evo me, šta želiš da učinim? Ako želi da na njih srušim ova dva brijega - El-Ahšebani - učinit ću to." Resulullah, a.s., reče: "Ne. Nego želim da Allah učini da među njihovim potomstvom bude onih koji će obožavati samo Allaha i nećemu širk činiti."[231]

U ovom odgovoru, kojeg je dao Resulullah, a.s., ogleda se njegova izuzetna ličnost, satkana od visokih moralnih vrijednost, čiju veličinu je teško dokučiti.

Resulullah, a.s., osvijesti se i srce mu se smiri, sretan zbog ove božanske pomoći koju mu pruži Allah, dž.š., s nebeskih katova. Nakon toga nastavi put prema Meki, dok ne dođedo doline Nahla i tu ostade nekolikodana. U toj dolini nalaze se dva mjesta pogodna za boravak - Es-Sejlul Kebir i Ez-Zejme, jer su se u njima nalazili voda i bilje. Tragajući po knjigama nismo utvrdili gdje se to tačno nalazi.

U vrijeme boravka u ovoj dolini, Allah, dž.š., posla Muhammedu, a.s., jednu skupinu džina. O njima Allah, dž.š., govori u Kur'anu na dva mjesta: u poglavlju "El - Ahkaf": "Kada ti poslasmo nekoliko džina da Kur'an slušaju, kada dođoše da ga čuju, oni rekoše: "Pst!" A kad se završi, vratiše se narodu svome da opominju: "O narode naš", govorili su, "mi smo slušali knjigu koja se poslije Musaa objavljuje, koja potvrđuje da su istinite i one prije nje i koja ka istini i na pravi put upućuje.O narode naš, odazovite se Allahovu glasniku i vjerujte u Allaha, dž.š., On će vam neke grijehe vaše oprostiti i od patnje vas neizdrživezaštititi!" (46:29 - 31)

U poglavlju "El -Džinn" stoji: "Reci: 'Meni je objavljeno da je nekoliko džina prisluškivalo i reklo: Mi smo, doista Kur'an, koji izaziva divljenje, slušali, koji na pravi put upućuje, i mi smo u nj povjerovali i više nikoga nećemo Gospodaru našem ravnim smatrati.'" (72:1, 2,) O njima Alah, dž.š., govori sve do kraja petnaestg ajeta.

Iz ovih navedenih ajeta, kao i iz predanja koja su nastala tumačenjem ovoga govora, jasno nam se ukazuje da Resulullah, a.s., nije do tada bio obaviješten o džinima. O njima je saznao tek nakon objave prethodnih ajeta. Ovo je bilo prvi put da bude u društvu džina. Tekst kasnijih predanja sadrži saznanje da su oni češće dolazili poslije ovih događaja.

Uistinu, Kur'an je otkrio Resulullahu, a.s., svijet džina i time mu dao na znanje jedan novi vid pružene pomoći i njegovi nedokučivih riznica Gajba (napoznatog i nedostupnog nama). Pomoć u vojsci koju ne zna i na vidi niko osim Njega, pozvrđena je objavljivanjem ajeta u kojima nagoviješтava uspjeh Resulullahove, a.s., da'ave (tumačenja i širenja islama).

Ovim novim saznanjem također je potvrđeno da ni jedna ovozemaljska sila nije u stanju da stane na put između islama i njegovog uspjeha. Allah, dž.š., kaže: "A oni koji se ne odazovu Allahovu glasniku, takvi Mu na Zemlji neće umaći i mimo Njega neće zaštitinika naći. Oni su u velikoj zabludi." (46: 32)

I Allah, dž.š., kaže: "I mi znamo da ne možemo Allahu na Zemlji umaći i da od Njega ne možemo pobjeći." (72:12)

Pred ovom pomoći, pred ovom pobjedomi ovim predskazanjima, raziđe se oblak tame, žalosti i očaja, koji je pratio Resulullaha, a.s. od njegovog izlaska iz Taifa, onako skrhanog i ojađenog, pa dok ne odluči da se vrati u Meku, sa čvrstim naumom da nastavi započeti posao oko tumačenja islama i dostavljanja vječne Allahove Objave s novim poletom, snagom, voljom i ushićenjem.

Tada otprilike Zejd bin Harise mu reče: "Kako ćeš ponovo u Meku, kad su te protjerali?" On odgovori: "O Zejde, Allah, kako vidiš, pronalazi izlaz i daje olakšanje. On će potpomoći Svoju vjeru i uzdignuti Svoga Poslanika."

Resulullah, a.s., u povratku za Meku svrati u pećinu Hira i posla čovjeka iz porodie Huza'at kod Ahnesa bin Šerika, da ga primi pod svoju zaštitu. On reče: "Ja nisam domaći, a samo oni mogu nekog uzeti pod svoju zaštitu." On posla čovjeka kod Suhejla bin Amra, a Suhejl reče: "Zaista porodica Benu - Amir ne može štititi porodicu Benu - Ka'b." On ga posla El - Mut'amu bin Adijju, pa Mut'am odgovori: "Da, ja ga uzimam pod svoju zaštitu." On zatim pozva svoje sinove i svoje pleme i reče im: "Stavite na sebe oružje i budite raspoređeni na uglovima Ka'be. Ja sam uzeo Muhammeda pod svoju zaštitu." Zatim posla po Resulullaha, a.s., neka dođe i uđe. Kad se Resulullah, a.s., pojavi sa Zejdom bin Harise i prođe do Mesdžidul - harama, gdje se zaustavi, Mut'am bin Adijj ustade na svojoj devi i pozva: "O Kurejšije, ja sam Muhammeda, a.s., uzeo pod svoju zaštitu i neka ga niko od vas ne vrijeđa." U tom Resulullah, koji je činio obilazak Ka'be, dođe do ugla na kojem je crni kamen i dotače ga.

Zatim je klanjao dva rekata i otišao svojoj kući. Mut'am i njegovi naoružani ljudi otpratili su ga do kuće.

Postoji priča da je Ebu - Džehel upitao Mut'ama: "Je si li mu zaštitnik ili sljedbenik?" Ovaj odgovori: "Samo zaštitnik." Ebu - Džehel reče: "Koga ti štitiš i mi ćemo štititi."[232]

Resulullah, a.s., nije zaboravio Mut'amu ovo dobro djelo,stoga ga slušamo da na Bedru po pitanju zarobljenika kaže:

"Da je živ Mut'am bin Adijj, i da mi je posredovao za ove ovdje,sve bih ih njemu ostavio."[233]

PREDOČAVANJE ISLAMA PLEMENIMA I POJEDINCIMA

U mjesecu zul-kade, desete godine od poslanstva, krajem juna ili početkom jula, godine 619. po kalendaru, Resulullah se vrati u Meku, da nastavi izlaganje islama plemenima i pojednicima. Zbog približavanja sezone hodočašća ljudi su masovno dolazili u Meku na iznurenim kamilama, i iz mjesta dalekih, da obave obred hadža, i da bi za sebe korist imali, te da bi u određene dane, prilikom klanja kurbana, kojim ih je Allah opskrbio, Njegovo ime spominjali. Resulullah, a.s., iskoristio je ovu priliku, pa je obilazio pleme po pleme, izlažući im temelje islama, pozivajući ih u Allahovu, dž.š., vjeru. To je činio s istom snagom, istim elanom i istim metodom, kao što je to činio od četvrte godine poslanstva.

PLEMENA KOJIM JE PONUDIO ISLAM

Pričao je Ez - Zuhri: "Plemena koja su nam spomenuta i kod kojih je otišao, ponudio islam i pozivao ih u njega, bila su: Benu Amir bin Sa'sa', Muharib bin Hasfe, Fizare, Gassan, Murre, Hanife, Selim, Abes, Benu - Nasr, Benul - Bekai, Kinda, Kelb, El - Haris bin K'ab, 'Uzrej, El - HAdarime, i niko od njih mu se nije odazvao."[234]

Ova plemena koja je naveo Ez - Zuheri nisu sva pozvana u islam tokom jednegodine ili za vrijeme jednog hadža, nego je to Resulullah, a.s., činio svake godine, počevši od četvrte kada je i dobio imperativ da javno nastupa, pa do posljednje sezone hadža pred Hidžru. Stoga se ne bi moglo reći da je određeno pleme pozivano u islam u jednoj određenoj godini. Učenjak El - Mensur Fevri navodi neka plemena koja je prvi puta pozivao u islam te desete godine [235], a Ebu - Ishak iznosi i metode pozivanja kao i njihovo odbijanje. Evo ukratko o tome:

1. Benu - Kelb: Resulullah, a.s., otišao je kod jedne njihove porodice koja se zvala Benu Abdillah, pa ih pozva da vjeruju u Allaha, dž.š., i njega kao Poslanika, a.s. On im je rekao. "O Benu-Abdullah, Allah je dao lijepo ime vašem ocu, a vi ne prihvaćate ono što On daje vama."

2. Benu - Hanifa: "On je njih obilazio u mjestu gdje su odsjeli i pozivao ih u islam ida povjeruju u njega kao Poslanika. Nikood Arapa nije ružnije odbio ponudu od njih."

3. Benu Amir bin Sa'saa starješina je kod kojega je otišao Resulullah, a.s., i pozvao ih

u islam, da vjeruju jednog Allaha, dž.š., i priznaju njega za Allahovog Poslanika. Jedan iz porodice, pod imenom Behiret bin Firas, reče: "Tako mi Boga, kada bih uzeo ovog mladića od Kurejšija, s njim bih zavladao nad Arapima." Zatim dodade: "Šta misliš ako ti damo prisegu na islam, zatim te Allah pomogne nad neprijateljima, hoćemo li te naslijediti (u poslanstvu)?" Resulullah, a.s., reče: "Odredba o tome je u Allahovim rukama. On poslanstvo daje kome hoće." Amir mu tada reče: "Onda nam ti nisi potreban." I oni ga odbiše.

Kada su se vratile porodice Benu - Amra svojim kućama, pričale su svome starješini, koji nije bio na hodočašću zbog starosti, šta im se dogodilo. Rekoše mu: "Dolazio nam je mladić iz plemena Kurejš od Beni Abdul - Muttaliba, koji sebe smatra Poslanikom. Poziva nas da ga štitimo i da ga povedemo sa sobom u našu zemlju." Starac se dohvati za glavu pa reče: "O sinovi Amrovi, kaku ste to glupost uradili? Kolike li štete zbog toga. Tako mi Boga, tako nešto nikada ne bi izmislio ni jedan Ismailit (od porijekla Ismaila) On je govorio istinu. Gdje vam je pamet bila?" [236]

VJERNICI ISLAMA VAN MEKE

Resulullah, a.s., izložio je i ponudio islam plemenima i delegacijama, također nije zanemario pojedince, kao i neke znamenite ličnosti. Neki su pozitivno odgovorili, tako da islam primiše mnogi ljudi, neposredno poslije perioda hodočašća. Evo nekih od tih:

1. Suvejd bin Samit bio je ugledni jesribski [237] pjesnik. Njegovi su ga zvali nadimkom Kamil (potpun), zbog njegovog pjesničkog dara, časti i porijekla. Došao je u Meku radi hadža ili umre, pa ga je Resulullah, a.s., pozvao u islam. On je odgovorio: "Možda je to što ti imaš, isto kao i ovo što ja imam. Resulullah, a.s., upita ga: "A šta ti imaš?" On reče: "Lukmanovu mudrost." Resulullah mu reče: "Kaži šta znaš." Suvejd mu izloži ono što je znao, pa mu Resulullah, a.s., reče: "Ovaj govor je lijep, ali ono što ja imam kod sebe vrednije je od toga, ja imam kur'anske ajete koje je obhjavio Uzvišeni Allah, dž.š., meni. Kur'an je putokaz i svjetlo ljudima." Zatim mu Resulullah, a.s., proučio odlomak iz Kur'ana i pozva ga u islam. On ponovi za Resulullahom, a.s., kelimei - šehadet i pređe na islam rekavši: "Ovo su divne riječi." Zatim se vratio u Medinu, ali je poslije toga bio ubijen u ratu Bu'as. [238]

Suvejd je primio islam početkom jedanaeste godine poslanstva. [239]

2. Ijjas bin Muaz bio je mlad dječak, porijeklom iz Jesriba. U Meku je došao sa delegacijom plemena El - Evs. Došli su u Meku da sklope savez s Kurejšijama protiv njihovih sunarodnjaka iz plemena El - Hazredž, neposredno pred čuveni rat Bu'as, početkom jedanaeste godine od poslanstva. Neprijateljski plamen bio je zapaljen između dva spomenuta plemena u Jesribu.

Pleme El - Hazredž bilo je brojnije od plemena El - Evs. Kada je Resulullah, a.s., saznao da su El - Evsovi došli u Meku, otišao je kod njih, sjeo irekao: "A kako to?" On reče: "Ja sam Allahov Poslanik, poslao me je vjernicima. Ja ih pozivam da vjeruju Allaha i da Mu ni u čemu druga ne pripisuju. Meni je spustio Knjigu." Zatim im je objasnio islam i proučio odlomak iz Kur'ana. Tada Ijjas bin Muaz reče: "O narode, bolje će biti da smo radi ovoga došli, nego radi saveza." Tada uze šaku pustinjskog praha Ebu - Hajser Enes bin Rafia, jedan član delegacije, i baci je Ijjasu u lice, pa reče. "Gubi se od nas! Tako mi života, mi smo došli zbog druge stvari." Ijjas zašutje, a Resulullah, a.s., ustade i napusti ih. Oni su se potom vratili u Medinu neobavljena posla. Savez sa Kurešijama nisu sklopili.

Nakon povratka u Jesrib, Ijjas je ubrzo umro donoseći šehadet, učeći tekbire, zahvaljujući i slaveći Allaha, dž.š. I niko ne sumnja u to da je Ijjas umro kao pravi musliman. [240]

3. Ebu Zerr El - Gaffari bio je stanovnik iz okoline Jesriba. Kada je došla vijest u Jesrib o Muhammedovom, a.s., poslanstvu preko Suvejda bin Samita i Ijjasa bin Muaza, legla je na srce Ebu - Zerra i bila povod njegovom islamu. [241]

Buharija prenosi od Ibn - Abbasa da je pričao: Rekao je Ebu - Zerr: Ja sam iz porodice Gaffar, čuli smo vijest da se u Meki pojavio čovjek koji sebe smatra Poslanikom, pa se obratih bratu: "Moj brate, otiđi kod tog čovjeka, razgovoaraj s njim i vrati mi se s informacijama." On ode, vidje Resulullaha, a.s., a potom se vrati kući. Kad je došao, ja ga upitah: "S kakvim vijestima si došao?" On odgovori: "Tako mi Allaha, vidio sam čovjeka koji naređuje dobro a odvraća od zla." Ja mu tada rekoh: "Nisi me zadovoljio s odgovorom." Onda, ja uzeh ranac (zavežljaj) i štap, pa kenuh u Meku. Kad tamo dođoh, počeh tražiti Muhammeda, a.s. Ne znam ga, a mrzi me da nekog pitam. Boravio sam u mesdžidu i pio vodu zem - zem. Zatim prođe pokraj mene Alija i reče: "Ovaj čovjek kao da je stranac?" Odgovorih mu: "Da." Zatim me on pozva kad krenu kući, i ja pođoh za njim. Niti on mene šta pita, a ni ja njega. Kod njega sam prespavao, a ujutro krenuh u mesdžid da pitam za Muhammeda. Do tada mi nije niko ništa pričao o njemu. Opet prođe Alija pored mene i reče: "Još uvijek nisi našao gdje ćeš odsjejsti?" Rekoh: "Ne." On reče: "Hajde sa mnom." Pa me upita: "Ko si? Šta te dovede u ovaj grad?" Rekoh mu: "Ako me nećeš izdati, reći ću ti." Alija reče: "Dobro." Ja mu rekoh: "Čuo sam da ovdje živi neki čovjek koji sebe smatra Božijim Poslanikom. Slao sam brata da s njim razgovara, pa se vratio bez obavljena posla. Želim da vidim lično tog čovjeka."

Alija, r.a., njemu reče: "Eto, ti si potrefio na vodiča. Ja upravo idem kod njega. Gdje ja uđem, uđi i ti. Ako vidim nekoga da je opasan po tebe, zastat ću i nasloniti se uza zid kao da popravljam svoju obuću, a ti produži." Alija je išao. a ja za njim, dok ne uđosmo u jednu kuću. S njim uđoh kod Allahovog Poslanika, a.s. Ja mu rekoh: "Predoči mi islam." On mi ga predoči. Primih islam isti čas, pa mi reče: "O Ebu - Zerr, nikom ništa ne govori o

ovome. Vrati se u svoje mjesto, pa kad čuješ da smo ojačali i ti nam se pridruži. Još se ne zna za nas i naš rad, ali i ti radi." Rekoh: "Tako mi Onoga ko ti je dostavio Istinu, pred svima ću sada glasno reći." Pa dođoh u mesdžid i zatekoh Kurejšije na okupu. Ja viknuh: "O narode Kurejša, zaista, ja svjedočim da nema drugog boga osim Allaha i svjedočim da je Muhammed Njegov rob i Njegov Poslanik." Oni povikaše: "Ustanimo i držimo ovog otpadnika." Ustadoše i izudaraše me do smrti. Zateče me Abbas u takvom stanju, nage se nad mene, okrenu se njima i povika: "Teško vama! Zar da ubijete čovjeka iz porodice Gaffar, a vaše trgovanje i vaši putevi vode preko njihove zemlje?" Ostaviše me na miru. Kada je osvanuo novi dan, vratih se u mesdžid i ponovih isto ono što sam jučer rekao. Oni rekoše: "Udrimo ovog otpadnika, pa ustadoše i učiniše sa mnom isto što su učinili i prethodni dan. Opet naiđe Abbas, nadnese se nad mene i ponovi svoj jučerašnji govor."[242]

4. Tufejl bin Amr ed - Dusi bio je častan i ugledan čovjek, daroviti pjesnik, poglavar plemena Dus. Njegovo pleme je imalo vlast, ili nešto kao dominaciju u nekim pokrajinama Jemena. Posjetio je Meku jedanaeste godine po poslanstvu. Stanovnici Meke prirediše mu topao doček sa velikim počastima. Onimu rekoše: "O Tufejle, stigao si u naš grad, a u njemu se nalazi čovjek, zagonetan i neshvatljiv za nas, koji nas podvoji na skupine. Međusobno nas zavadi. Govori kao vrač. Razdvaja oca od sina. brata od brata, muža od žene. Bojimo se za tebe i tvoju pratnju od onoga što nas je zadesilo. Ne razgovaraj s njim i ne slušajšta govori."

Tufejl priča: "Tako mi Allaha, toliko su bili uporni da sam odlučio, niti da ga čujem, niti da s njim razgovaram. Kad pođoh u mesdži, začepih uši pamukom da ne čujem ništa od njegova govora. Stigoh ja u mesdžid, kad on stoji i klanja kod Ka'be. Zastao sam blizu njega, pa me Allah ne ostavi, a da nečuh neke njegove riječi. Govor koji sam čuo, bio je ugodan. Rekoh u sebi: 'Jadna ti majka Tufejle! Tako mi Boga, ja sam daroviti pjesnik, dobro razlikujem lijep govor od ružnog, šta mi smeta da poslušam govor ovog čovjeka? Ako je nešto lijepo, prihvatit ću, a ako je ružno, zanemarit ću.' Proboravio sam tu dok on ne krenu kući. Slijedio sam ga. Kad uđe u kuću, uđoh za njim. Ispričah mu priče koje sam čuo i upozorenje i brigu ljudi za mene. Rekoh mu da sam začepio uši pamukom, ali da sam, ipak, čuo dio njegova govora. Rekoh mu: 'Pričaj mi, šta je s tobom.' On mi predoči islam i zauči Kur'an. Tako mi Boga, nikad do tada nisam čuo ništa ljepše od toga. Kakav divan govor! Primih islam, izgovorih šehadet istine i rekoh mu: 'Mene sluša moj narod,ja se vraćam u svoj kraj, pozvat ću ih u islam, moli Allaha da mi da neki znak!'" Resulullah, a.s., je molio.

Allah, dž.š., dade mu znak. Kada se vraćao kući, Allah mu obasja lice jarkom svjetlošću. Svjetlilo je kao kandilj. On reče: "Allahu moj, neka bude svjetlo mimo moga lica, bojim se da ne kažu: on je čarobnjak." Svjetlost se pretvori u njegov bič. On pozva u islam svoga oca i svoju ženu. Oni prihvatiše, ali njegov narod ne prihvati novu vjeru. Međutim, nisu ga

skidali s čela sve do njegovog odlaska, nakon Bitke na Hendeku. [243]

S njim se iselilo oko osamdesetak kuća iz plemena. U islamu je doživio lijepu starost. Pao je kao šehid u Bitki na Jemami. [244]

5. Dimad el - Ezdi porijeklom je iz plemena Ezd Šenuet iz Jemna. Liječio je ljude. Došao je u Meku i čuo njen ološ od ljudi kako govori: "Muhammed je, uistinu, lud." On u sebi pomisli: "Kad bih došao kod tog čovjeka, možda bi ga Bog izliječio uz moju pomoć." On nađe Muhammeda, a.s., i reče mu: "O Muhammede, ja liječim od ove bolesti, hoćeš li da te izliječim?" Resulullah, a.s., reče: "Hvala pripada Allahu. Njemu se zahvaljujemo i od Njega pomoći tražimo. Koga Allah uputi, taj neće zalutati, a koga On u zabludu dovede, niko ga iz nje ne može izvesti. Ja svjedočim da nema drugog boga osim Allaha, Jednog, Jedinog, On nema suparnika i svjedočim da je Muhammed Njegov rob i Njegov Poslanik." "A sad", reče El - Ezdi, "ponovi mi ove tvoje riječi." Resulullah, a.s., ponovi ih tri puta, pa ovaj reče: "Slušao sam riječi čarobnjak i vrača i riječi pjesnika, ali ovako nešto još nisam čuo. Tvoje riječi nadmašuju svaki govor. Pruži svoju ruku da ti se zakunem na islam", pa mu dade svoju prisegu. [245]

ŠEST DOBRIH STANOVNIKA JESRIBA

U vrijeme hadža, godine jedanaeste od poslanstva - jula 620. god. n. e., islam je našao plodne sjemenke za svoju ideju, koje ubrzo izrastoše u granata stabla u čijoj hladovini su se muslimani odmarali od dugogodišnjih patnji silnika i zulumćara.

Resulullah, a.s., posjedovao je duboku mudrost. On je uspijevao tokom svih patnji i stradanja u Meki - od utjerivanja u laž, pa do odvraćanja od Allahovog puta - da obilazi arapska plemena i da im predočava islam. To bi činio tokom mračnih noći, nastojeći da se mekanski nevjernici ne umiješaju između njega i tih plemena. [246]

Izašao je, jedne takve noći, s Ebu - Bekrom i Alijom i obišao plemena Zuhel i Šejban bin S'alebe. Pričao im je o islamu i pozivao ih u vjeru. Tako je poveden i jedan dijalog između Ebu - Bekra i čovjeka iz Zuhela, u vidu pitanja i lijepih odgovora. Benu - Šejban najljepše su odgovarali na pitanja. Međutim, i pored toga odbili su primanje islama. [247]

Zati m je Resulullah, a.s., otišao i na Minu, i to na Akabu. Na putu ka Akabi čuo je ljude kako razgovaraju. On požuri da ih stigne i da im se pridruži. Bila su tu šesterica momaka iz Jesriba, svi iz plemena Hazredž.

To su:

1. Es'ad bin Zeraret iz porodice Benu - Nedždžar,
2. 'Avn bin el - Haris bin Rifa'ta ibn Afra' iz Benu Nedždždar,
3. Rafi'a bin Malik bin el - Adžlan iz Beni - Zurejka,

4. Kutbet bin Amir bin Hudejde iz porodice Beni - Selema,

5. Ukbet bin Amir bin Nabi iz porodice Benu - Haram bin Ka'b,

6. Džabir bin Abdullah bin Ri'ab iz porodice Ubejd Abid bin Ganem.

To su bili sinovi jesbirske gospode. Oni su slušali od jevrejskih robinja Medine koje su govorile da će u ovom njihovom vijeku biti poslan Poslanik.

"On će se pojaviti i mi ćemo ga slijediti, pa ćete izginuti poput naroda Ada i Irema." [248]

Kad ih je sustigao, Resulullah, a.s., im se obratio: "Ko ste vi?" Odgovoriše: "Grupica Hazredžlija." Reče: "Od jevrejskih saveznika?" Odgovoriše: "Da." Reče im: "Hoćete li sjesti da malo popričamo?" Odgovoriše: "Da." Pa sjedoše s Resulullahom, a.s., i on im objasni stvarnost islama i suštinu vjere. Potom ih pozva da vjeruju Uzvišenog Allaha, dž.š., i prouči im odlomak izKur'ana. Oni rekoše jedan drugome: "Znate, tako nam Boga, ovo je Poslanik o kojem su pričali jevreji. Ne dozvolimo da nas oni preteknu." Oni tada priznadoše Resulullaha, a.s., za Allahovog Poslanika i primiše islam. Bili su među najpametnijim glavama Jesriba. Iscrpio ih je bratoubilački rat koji se nedavno završio i koji ponovo može buknuti, pa poželješe da Resulullahova vjera i misija bude razlog okončanju ratovanja. Oni rekoše: "Mi smo napustili svoje pleme, jer nismo mogli gledati šta rade. Nema niti jednog takvog naroda kao što su oni, u neprijateljstvu i zlu. Možda će ih Allah objediniti oko tebe. Mi ćemo im ponuditi i objasniti islam i pozvat ćemo ih da ti vjeruju. Izložit ćemo im razlog zbog kojeg ti se odazvasmo i ubrojasmo se u tvoje sljedbenike. Ako ih Allah okupi oko tebe, bit ćeš najcjenjeniji čovjek."

Kada se ovi vratiše u Medinu, vratiše se kao nosioci islama. U Medini ne ostade ni jedna ensarijska kuća, a da se u njoj nije spominjao Allah,dž.š., i Resulullah, a.s. [249]

NAPOMENA O RESULULLAHOVOJ, A.S., ŽENIDBI AIŠOM, R.A.

U mjesecu ševalu, ove iste, jedanaeste godine po poslanstvu, vjenča se Resulullah, a.s., s Aišom, Čednom, r.a., Imala je šest godina, a s njom je imao odnos u Medini poslije hidžre, kada je imala devet godina. [250]

EL - ISRA VE EL - MI'ARADŽI

الإسراء والمعراج

ISRA I MI'RADŽ
NOĆNO PUTOVANJE I UZDIGNUĆE

Resulullah, a.s., provodio je izuzetno težak period u životu krčeći trnoviti put islamu. NJegova misija širenja Allahove, dž.š., vjere, doživljavala je uspone i padove. A tamo negdje u dalekim božanskim prostorima, treperile su sjajne zvijezde koje su šaputale o novim uspjesima. U tom peridu, između uspjeha irazočaranja, desio se događaj Israa i Mi'radža, o kojem ćemo opširnije govoriti zbog njegove velike duhovne vrijednosti.

Postoji više mišljenja o vremenu u kome se desiše iisra i Mi'radž:

1. Isra' se dogodio u godini u kojoj je Allah, dž.š., počastio Resulullaha, a.s., poslanstvom. Ovo mišljenje drži Taberani.

2. Događaj se zbio, nakon pet godina od poslanstva, smatraju Nevevija i Kurtubi.

3. Zbio se ovaj događaj dvadeset sedme noći mjeseca redžepa, desete godine poslanstva, mišljenje je učenjaka El - Mensura Fevrija.

4. Prije hidžre na šesnaest mjeseci, ili mjeseca ramazana, godine dvanaeste od poslanstva.

5. Prije hidžre na godinu i dva mjeseca, ili muharemu, trinaeste godine od poslanstva, i6. Prije hidžre na godinu dana, ili u mjesecu rebiul - evelu, trinaeste godine od poslanstva.

Prva tri mišljenja uzeta su na osonovi nekih značajnih događaja u tom periodu islama.

Naime, h. Hatidža, r.a., preselila je na ahiret mjeseca ramazana, godine desete po poslanstvu. Do tada još nije bio objavljen propis o pet dnevnih namaza, a uopće nema spora oko toga da je pet dnevnih namaza propisano u nići Isra. [251]

Posljednja tri mišljenja donesena su na temelju objavljivanja sure - poglavlja Kur'ana "El - Isra'", čiji sadržaj ukazuje da je prilično kasno objavljen. Ne znam koje je ispravnije mišljenje. Svi imami hadisa prenose ovaj događaj, a mi ćemo ga izložiti u kratkim crtama slijedećim redom:

Ibn - Kajjim kaže: "Resulllah, a.s., doživio je Isra' kao stvarno, tjelesno putovanje, koje je započelo iz Mesdžidul - harama u Meki, a završilo se u Bejtul - Makdesu, u Kudusi Šerifu. Putovao je na Buraku (jahalici), u pratnji meleka Džibrila, a.s. Stigao je u Kudus, klanjao kao imam prethodnim poslanicima u džamiji, a Buraka je zavezao o halku džamijskih vrata.

Te noći bilo je Resulullahovo, a.s., uzdignuće iz Bejtul - Makdesa na prvi nebeski kat. Predvodio ga je melek Džibril, koji ga je uveo u to prvo nepoznato Allahovo prostranstvo. Tamo je vidio Adema, a.s., oca ljudskog roda. Nazvao mu je selam, a on mu uzvratio dobrodošlicom i odgovorio na selam. Priznao je njegovo poslanstvo. Tu mu je Allah, dž.š., pokazao duše šehida s desne strane i duše unesrećenih s lijeve strane.

Odatle je Resulullah, a.s., uzdignut na drugi nebeski kat. Dobio je dozvolu za ulazak. Tamo je ugledao Jahja'a, sina Zekerijaha i Isa'a, sina Merjemina. Sreo se snjima i nazvao im selam. Oni su mu odgovorili i nazvali dobrodošlicu i priznali ga za poslanika.

Nakon toga uslijedilo je uzdignuće na treći nebeski kat. Na njemu se sreo sa Jusufom. Nazvao mu selam i Jusuf mu je odgovorio selamaom i dobrodošlicom i priznao mu poslanstvo.

Zatim je uzdignut na četvrti nebeski kat. Na njemu je ugledao Idrisa. Nazvao mu je selam. On je izrazio dobrodošlicu i priznao njegovo poslanstvo.

Poslije toga uzdignut je na peti nebeski kat. Tamo je vidio Haruna, sina 'Imranova, nazvao mu selam, a ovaj njemu dobrodošlicu i priznao ga za poslanika.

Odatle je uzdignut na šesti nebeski kat. Tu se sreo sa Musaom, sinom 'Imranovim. Nazao muselam, a on njemu dobrodošlicu. I on je priznao njegovo poslanstvo.

Kada je napuštao šesti nebeski kat, Musa' je zaplakao. Upitan je: "Šta te to navede na plač?" On odgovori: "Plačem zbog toga, što će narod dječaka koji je iza mene došao za Poslanika, biti brojniji u Džennetu od mog naroda."

Poslije ovog razgovora, Resulullah, a.s., uzdignut je na sedmi nebeski kat.Tamo je sreo Ibrahima, a.s. Nazvao mu selam, a on njemu dobrodošlicu i priznao ga za poslanika.

Nakon ovog putovanja, Resulullah, a.s., uzdignut je do Sidretul - Munteha'a, a odatle do Bejtul - Ma'mura. Sasvim se približio Svevišnjem, Uzvišenom Allahu, dž.š. Zatim se približio, pa nadnio blizu koliko dva luka ili bliže. Objavio je robu Svome ono što je objavio. Tu mu je propisano klanjanje pedeset dnevnih namaza. Resulullah, a.s., krenuo je nazad. Kada je prolazio pokraj Musa'a, ovaj ga upita: "Šta ti je naređeno?" Odgovori: "Klanjanje pedeset dnevnih namaza." Musa' reče: "Tvoj ummet neće biti u stanju da to izvršava. Vrati se svome Gospodaru i moli Ga da olakša tvom ummetu." Resulullah, a.s., okrenu se meleku Džibrilu, kao da od njega traži savjet. On mu potvrdno naišareti: "Da, akoti to želiš." Džibril ga uzdignu ponovo kod Silnog, Slavljenog i Uzvišenog Allaha, dž.š. - Koji je bio na Svom mjestu (ovo je dio Buharijine rečenice umetnut u pojedinim predanjima hadisa).Allah, dž.š. mu skide s dužnosti deset namaza. Poslanik, a.s., spustio se do Musa'a i obavijesti ga. Musa' reče: "Vrati se Gospodaru svome i moli Ga da olakša tvome ummetu." Tako je Resulullah, a.s., odlazio tamo amo, između Musa'a i Gospodara svoga Uzvišenog, dok mu nije ograničio broj namaza na konačnih pet. Poslije toga Musa'ga je

još jedanput poslao gore, a Resulullah, a.s., odgovorio je: "Dosta sam dobio od Gospodara moga, zadovoljan sam i prihvaćam." Kada se Resulullah, a.s., udaljio, javi mu se Glas: "Proveo sam Svoju naredbu i olakšao Svojim robovima." [252]

Ibn - Kajjim potom je naveo različita mišljenja oko Allahovog, dž.š., viđenja. On je citirao riječi Ibn - Tejmija, sa sličnim sadržajem. Suština ukazuje da nije došlo do viđenja Stvoritelja golim okom i da ovo mišljenje nije preneseno ni od jednog ashaba. Ibn - Abbasovo predanje, koje govori o apsolutnom viđenju i doživljavanju Allaha, dž.š., nije u kontradiktornosti s drugim njegovim predanjem koje govori o doživljavanju Allaha, dž.š., srcem.

Ibn - Kajjam nastavlja: "Riječi Uzvišenog Allaha, dž.š., u suri "En - Nedžm": 'Zatim se približio pa nadnio' (53:8), znače drugačije približavanje od onoga u priči o noćnom uzdignuću, jer približavanje u suri "En - Nedžm" je Džibrilovo približavanje i njegovo nadnošenje, kao što kaže Aiša, r.a., i Ibn- Mes'ud, r.a., a tekst to potvrđuje. A "približavanje i nadnošenje" u hadisu 'O noćnom putovanju' - Isra'u, ukazuje jasno da je to Allahovo, dž.š., približavanje i nadnošenje. U suri "En - Nedžm" ima: 'On ga je i drugi put vidio kod Sidretul muntehaa.' Ovo se odnosi na Džibrila, a.s., kojeg je Resulullah, a.s. vidio u njegovom liku dva puta: prvi puta na Zemlji, a drugi puta kod Sidretul muntehaa, a samo Allah zna." [253]

U ovom periodu ponovila se mu'džiza čišćenja Resulullahovih, a.s., grudi, kao što su se desili i još neki događaji:

Ponuđeno je Resulullahu mlijeko i vino. On izabra mlijeko, pa mu je rečeno: "Upućen si na pravi put ili pogodio si pravi put, a da si slučajno uzeo vino, tvoj ummet bio bi zaveden."

Resulullah, a.s., vidio je četiri rijeke u Džennetu: dvije znane i dvije neznane. Dvije znane rijeke su: Nil i Eufrat. Njihova simbolika značila je da će se islam udomaćiti u plodnim dolinama tih dvaju rijeka, i da će stanovnici njihovih tokova biti nosioci islama, s generacije na generaciju. Pod ovim se nije podrazumijevalo da ove dvije rijeke izviru u Džennetu.

Resulullah, a.s., vidio je vladara džehenemskog prostranstva, namrštenog, kosmatog lica, bez osmijeha i vedrine. Također je vidio Džennet i Džehennem.

Na nebesima je vidio izjelice jetimskog imetka u teškim patnjama. Usna su im bile kao gubice deva. Žvakali su komade vatre džehenemske, kamenje usijano, koje je izbijalo kroz njihova leđa. Vidio je izjelice kamate, s ogromnim trbusima, zbog kojih se nisu mogli pomjeriti s mjesta. Pokraj njih su prolazili Faraonovi sljedbenici, i dok one prži džehenemska vatra, ovi gaze po njima.

Vidio je bludnike,u rukama su držali debelo ukusno meso, uporedo sa mršavim smrdljivim mesom. Jedu od ovog drugog, a ostavljaju od ono prvo, bolje.

I vidio je žene koje su svojim muževima podmetale tuđu djecu. One će trajno visiti obješene za grudi.

Vidio je mekanski karavan u odlasku i povratku s puta. Upozorio je vodič na odbjeglu devu na čelu karavana i napio se vode iz njihovog pokrivenog suda, dok su oni spavali. Ostavio je posudu opet pokrivenu. Sve je ovo ukazivalo na istinitost njegove priče koju je sljedećeg jutra ispričao poslije noćnog putovanja. [254]

Ibn - Kajjim kaže: "Kada je osvanulo jutro, Resulullah, a.s., obavijesti svoj narod, da mu je Allah, dž.š., pokazao te noći, neka znamenja Svoja. Oni pretjeraše u nevjerovanju i potvoriše ga još većim lažima nego do tada. Okomiše se na njega sa još žešćim nasiljem. Zatražiše od njega da im opiše Kudusi Šerif. Allah, dž.š., mu to dozvoli, on ga opisa u detalje, sa jasnim dokazima. Nisu bili u stanju da mu prigovore ni u čemu,nisu imali šta da mu kažu. Također ih obavijesti o njihovim karavanima u odlasku i povratku, i reče im kada će stići u Meku. Zatim im reče za odbjeglu devu s čela karavana. Sve je bilo tako, kako je rekao, ali sve to je u njima samo još više povećavalo srdžbu, a nevjernicisamo poriču." [255]

Znamo da je Ebu - Bekr, r.a., dobio naziv "Siddik" - Istinoljubivi, zato što je prvi povjerovao uistinitost ovog događaja (Isra'a i Mi'aradža) u momentu kada su ga svi zanijekali. [256]

Najsadržajnije i najveličanstvenije što je rečeno o ovom putovanju, sadržano je u riječima Uzvišenog Koji kaže: "I da mu pokažemo neka znamenja Naša." (17:1) Takav je bio Allahov običaj i prema drugim poslanicima. Allah reče: "I Mi pokazasmo Ibrahimu carstvo nebesa i Zemlje, da bi čvrsto vjerovao." (6:75) Musa'u je rekao: "Da ti pokažemo neka od naših velikih čuda." (20:23) Cilj ove Allahove želje bio je: "Da bi čvrsto vjerovao." (6:75)

Nakon oslanjanja na saznanja Poslanika o viđenju Allahovih velikih znamenja, omogućeno je čovjeku da spozna ono što se ne da vidjeti golim okom običnog smrtnika. A čuti nije isto, što i vidjeti! Samo su poslanici mogli podnijeti na Allahovom putu ono što nisu mogli drugi. Sve ovozemaljske sile i svi fizički zakoni, za njih su predstavljali lahko savladivu prepreku. Sve dunjalučke patnje nisu ih mogle skrenuti s pravog puta.

Sud i tajne koje se kriju iza pojedinosti ovog putovanja, predstavljaju predmet izučavanja tajni Šerijata. Istina, ima nekih malih činjenica koje su produkt ovog časnog putavanja, a ukazuju na cvjetne staze Poslanikovog, a.s., životopisa, - neka je na njega salavat, pozdrav i spas - pa smatram potrebnim da o nekima ukratko kažem:

Čitalac nalazi u suri "El - Isra" da je Allah, dž.š., spomenuo događaj noćnog putovanja samo u jednom ajetu.Nakon toga govori o sramoti jevreja i njihovim kriminalnim radnjama, a potom ih upozorava da ovaj Kur'an vodi jedinom ispravnom putu. Može čitalac pomisliti da ova dva ajeta nisu povezana, ali nije tako, jer Allah, dž.š., ovakvom metodom govora ukazuje da se El - Isra' dogodio u Kudusi Šerifu i da će jevreji sići sa vrha ljestvice vodiča

ljudskog društva, zbog zarađenih zlodjela koja su ih srozavala na dno. Umjesto njih, Allah, dž.š., uzdigao je Svoga Resulullaha, a.s. i s njim objedinio dva Ibrahimova vjerska centra. Došla su vremena da pređe duhovno vođstvo s naroda na narod, sa naroda koji jenatovario na svoja pleća zlo, prevaru, grijeh i neprijateljstvo, na narod koji je sklon dobročinstvu. To se sve dešava u vrijeme dok Resulullah, a.s., dobiva objavu - Kur'an koji vodi jedinom ispravnom putu.

Međutim, ima nekih razumnih pitanja: kako će se to vođstvo prenijeti na Poslanika, a.s., i njegove sljedbenike u vrijeme dok on luta obroncima Meke, proganjan od ljudi? Ovo pitanje skida pokrivač s jedne druge stvarnosti, a to je da ovaj krug islamskog djelovanja samo što se nije zatvorio jednim zaokruženjem okončanjem, i da treba početi drugi krug, koji će biti u potpunosti različit od prvog, svojim sadržajem i svojim tokovima. Stoga imamo neke ajete koji sadrže stroga upozorenja i žestoke prijetnje upućene nevjernicima: "Kad hoćemo jedan grad da uništimo, onima koji su u njemu na raskoš navikli prepustimo da se razvratu odaju i da tako zasluže kaznu, pa ga onda do temelja razrušimo." (17:16) "I koliko smo samo naroda poslije Nuha uništili! A dovoljno je što Gospodar tvoj zna i vidi grijehe robova Svojih." (17:17)

Upoedo s ovim ajetima,imamo druge ajete koji objašnjavaju muslimanima civilizacijske osnove, paragrafe i načela na kojima treba da izgrade svoje islamsko društvo. Ali muslimani, kao da su već odavno na zemlji, uzeli su stvar pod svoju kontrolu i izgradili čvrstu jedinku oko koje će se okretati čitav društveni sistem. U tome je nagovještaj da će Resulullah, a.s., naći utočište i sigurnost van Meke, da će se njegova situacija poboljšati, i da će formirati centar iz kojega će se širiti vjera islam širom cijelog svijeta. To je jedna od tajni ovog mubarek putovanja, koje se veže za našu studiju, pa smo to i naveli. Zbog ovakve mudrosti i njoj sličnih, vidimo da se putovanje Isra'a dogodilo neposredno pred prvu prisegu na Akabi, ili između dvije prisege, a Allah najbolje zna.

PRVA PRISEGA NA AKABI
(prisega na vjernost)
بيعة العقبة الأولى

Ranije smo spomenuli šest osoba, stanovnika Jesriba, koje su primile islam u vrijeme hodočašća, godine jedanaeste po poslanstvu. Oni su tada obećali Resulullahu da će širiti islam u svom narodu.

Tok događaja htio je da je slijedeće godine, dvanaeste h. u mjesecu julu 621. po kalendaru, na hodočašće došlo dvanaest ljudi, među kojima je pet iz one grupe(od šest)koja se srela s Resulullahom, a.s. protekle godine. Šesti, Džabir bin Abdullah bin Riab, nije došao. Osim njih došlo je sedam novih muslimana, a to su:

1. Muaz bin el - Haris, sin Afre iz porodice Beni - Nadždžar, pleme El - Hazredž.
2. Zekvan bin Abdul Kajs iz porodice Beni - Zurejk, pleme Hazredž.
3. Ubadet bin Samit iz porodice Beni - Ganem, pleme Hazredž.
4. Jezid bin S'alebe iz porodice Hulefa' Beni - Ganem, pleme Hazredž.
5. El - Abbas bin Ubadet bin Nadlet iz porodice Beni Salem, pleme Hazredž.
6. Ebu - Hajsem bin Tijhan iz porodice Beni - Abdul Ešhel, pleme El - Evs.
7. Uvjem bin Saide iz porodice Beni - Amr bin Avr, pleme El - Evs

Pet ih je bilo iz plemena El - Hazredž, a dvojica iz plemena El - Evs. [257]

Ova grupa sastade se s Resulullahom, a.s. kod Akabe na Mini, pa dadoše svoje obećanje navjernost Resulullahu, onako kako mu dadošežene prilikom oslobođenja Meke, o čemu ćemo govoriti.

Prenosi Buharija od Ubade bin Samita da je Resulullah, a.s., rekao:

"Dođite i dajte mi čvrsto obećanje na vjernost i da nećete Allahu ništa ravnim smatrati, da nećete krasti, blud činiti, djecu svoju ubijati i da nećete laž i potvoru na svoje žene bacati, te da mi nećete ni u čemu što je dobro, poslušnost odricati. Ko od vas prihvati, nagrada mu je kod Allaha, a ko iznevjeri bilo šta od ovoga, bit će kažnjen na ovom dunjaluku i to će mu biti otkup za grijeh. Ko od ovoga nešto prekrši, pa ga Allah pokrije, On će mu i kaznu odrediti ako hoće ili oprostiti ako hoće." Ubadet završi: "Tako je govorio pa mu dadoh riječ (a u drugoj verziji stoji: pa mu dadosmo riječ) za sve što je tražio." [258]

AMBASADOR ISLAMA U MEDINI

Pošto se prisega na vjernost završi i prođe period hodočašća, Resulullah, a.s., otpremi s ovom grupom muslimana prvoga svog posrednika u Jesrib da podučava tamošnje muslimane islamskim propisima i da ih uputi u prakticiranje vjere. On će širiti islam među tamošnjim nevjernicima.

Za ovu misiju odabra mladića iz redova muslimana, koji je među prvima prigrlio vjeru. Bio je to Mus'ab bin 'Umejr el - 'Abderi.

SJAJAN USPJEH

Mus'ab bin Umejr nastani se kod Es'aba bin Zerareta, i njih dvojica počeše s velikim entuzijazmom i odvažnošću tumačiti islam u Jesribu. Mus'ab je bio poznat pod nadimkom "Učač".

Najveći uspjeh u svom pozivu doživio je, kako se pripovijeda, povodom slijedećeg događaja: Jednog dana izađe Es'ad bin Zeraret sa Mus'abom i uputiše se prema kućama Beni Abdil - Ešhela da posjete to pleme, a zatim pleme Beni - Zufera. Kada stigoše na njihovu zemlju, uđoše u jedno dvorište Beni - Zufera. Sjedoše kraj bunara zvanog Merekk. Oko njih okupiše se muškarci koji su primili islam i Sa'd bin Muaz i Usejd bin Hudajr, dvojica starješina iz plemena Beni Abdil Ešhel - tada su još bili mušrici. Kada su čuli šta priča, Sa'd reče Usejdu: "Idi i ovu dvojicu, koja dođoše da ponize našu nejač, otjeraj i zabrani im da dolaze našim kućama. Es'ad bin Zuraret je sin moje tetke. Da nije to,sam bih se obračunao s njima."

Usejd uze svoje koplje i ode do njih. Kada ga ugleda, Es'ad reče Mus'abu: "Evo, ide starješina svoje porodice, prevedi ga na islam." Mus'ab mu odogovori: "Ako sjedne, govorit ću s njim." Usejd im priđe namršten, grdeći ih, stade i upita: "Zašto ste došli kod nas? Je li da ponizite našu riječ? Ostavite nas na miru i idite ako vam trebaju vaše glave." Mus'ab mu se obrati: "Zar nećeš sjejsti s nama i čuti, pa ako ti se dopadne prihvati, a ako ne dopadne, odbij to što mrziš." Usejd reče: "Uspio si me nagvoriti", zatim zabode koplje u zemlju i sjede. Mus'ab mu poče pričati o islamu, a zatim mu prouči odlomak iz Kur'ana.

Mus'ab je pričao: "tako mi Allaha, na licu mu se čitao islam, prije nego je i progovorio." On zatim reče: "Kako je divan i kako je krasan ovaj govor! Šta činite kada želite primiti ovu vjeru?"

Mus'ab i Es'ad rekoše: "Operi se, očisti svoju odjeću i posvjedoči istinitim kelime i

šehadetom, zatim klanjaj dva rekata." On potom reče: "Tamo, iza mene je čovjek, ako on pristane uz vas i sav će njegov narod pristati. Ja ću ga uputiti do vas, odmah, - to je Sa'd bin Muaz." Zatim Usejd uze svoje koplje i ode do Sa'da bin Muaza koji je sjedio u svom društvu. Sa'd reče: "Ljudi, kunem se Bogom, da se Usejd vraća drugačiji nego što je otišao od nas."

Kada zastade Usejd kod njih, Sa'd mu reče: "Šta si učinio?" On odgovori: "Razgovarao sam s onom dvojicom, i, tako mi Boga, nisam ništa loš primijetio. Zabranio sam im da tamo sjede, a oni rekoše:

'Učinit ćemo kako ti je drago.'

Ispričao sam im da su ljudi iz Beni - Hariseta krenuli da ubiju Es'ada bin Zurareta - jer su saznali da je sin tvoje tetke."

Sa'd ustade srdit zbog onog što je čuo, uze svoje koplje i krenu prema Mus'abu i Es'adu. Kada ih ugleda smirene, shvati da je Usejd želio da ih on sasluša. On im se obrati podrugljivo i reče Es'adu bin Zuraretu: "Tako mi Boga, o Ebu - Emamet, da nismo tako bliski rođaci, pogodio bih te ovim kopljem. Gušiš nas u našoj kući s onim što mrzimo."

Es'ad je ranije rekao Mus'abu: "Doći će ti starješina koji ima za sobom narod, ako njega pridobiješ, pridobio si sve njih." Mus'ab reče Sa'du bin Muazu: "Sjedni malo i saslušaj me! Ako ti se dopadne prihvati, a ako ne, odbij to što mrziš." On reče: "Prihvaćam." Zabode svoje koplje u zemlju i sjede. Mus'ab mu predoči islam, i prouči odlomak iz Kur'ana časnog.

"Znali smo, tako mi Boga, na licu mu se čitao islam prije nego je iprogovorio." Sa'd upita: "Šta činite da postanete muslimani?" I Mus'ab i Es'ad mu odgovoriše: "Operi se i očisti svoju odjeću, izgovori kelime i šehadet, pa klanjaj dva rekata." On tako i učini.

Nakon toga S'ad uze svoje koplje i uputi se kod svog naroda. Kad ga ugledaše rekoše: "Kunemo se Bogom, vraća se drugačijeg lica nego je otišao."

Kad je došao do njih, obrati i mse: "O narode Abdi Ešhel, šta mislite o meni?" Odgovoriše: "Naš si starješina i najpametniji si." On reče: "Zabranjujem i vama i vašim ženama da razgovarate sa mnom dok ne povjerujete u Allaha i Njegovog Poslanika." Niko od njegovih muškaraca, a ni žena, ne zanoći, a da ne primi islam, osim jednog čovjeka - a on je El - Usajrim. On je primio islam na dan Bitke na Uhudu. Žestoko se borio i poginuo, a da nije ni na jednu sedždu pred Allahom pao.

Resulullah, a.s. rekao je za njega: "Za malo truda, dobio je veliku nagradu." Mus'ab je boravio u kući Es'ada bin Zurareta, pozivajući ljude u islam, sve dok nije bila ni jedna ensarijska kuća, a da u njoj nije bilo ljudi i žena muslimana. Jedino kuće Umejjeta bin Zejda, Hatmeta i Vaila. Oni su imali pjesnika Kajsa bin El - Esleta i bili su njemu poslušni. On ih je spriječio da prime islam, ali na dan Hendeka, pete godine po hidžri i oni primiše islam. Neposredno pred sljedeći period hodočašća,to jest godine trinaeste po poslanstvu, vrati se Mus'ab bin Umejr u Meku, noseći Resulullahu, a.s., radosne vijesti o uspjehu. On mu ispriča vijesti o plemenima Jesriba o bogatsvu, snazi i blagodatima. [259]

DRUGA PRISEGA NA AKABI

بيعة العقبة الثانية

U hadžskim mjesecima, godine trinaeste od poslanstva, juna 622. godine po kalendaru, U Meku na hadž stiže sedamdeset i nešto muslimana iz Jesriba sa svojim rođacima mušricima. Usput su se ovi muslimani pitali, dokle će dozvoliti da Resulullah, a.s., pati, strahuje i tumara mekanskim brdima?

Kada stigoše u Meku, uspostaviše tajni kontakt sa Resulullahom, a.s., tokom kojeg se dogovoriše da se sastanu polovinom hadžijskog praznika tokom kojeg se dogovoriše da se sastanu polovinom hadžijskog praznika (Kurban - bajram) na mjestu Eš - Šu'ab, kod Akabe, kod Prvog džemreta na Mini. (Sastanak treba da se održi u potpunoj tajnosti, usred noći.) [260]

Iskoristi ćemo prigodu da nam o tome ispriča učesnik tog skupa, predstavnik Ensarija, ne zaboravljajući da je taj sastanak od velikog historijskog značaja, i da je iz temelja promijenio kolotečinu neprekidnog sukoba između idolatrije i islama.

K'ab bin Melik el - Ensari, r.a., ovako opisuje taj događaj:

"Krenuli smo da obavimo hadžske obrede, i da se sastanemo s Resulullahom, a.s., sredinom Bajrama, noću. S nama je bio Abdullah bin Amr bin Haram, jedan od naših starješina, častan i poštovan od naroda. Povedosmo ga nasastanak, a stvar smo krili od mušrika koji su došli s nama iz Jesriba. Obavijestismo našeg starješinu za sastanak i obratismo mu se riječima: "O Džabirov oče, ti si jedan od naših starješina, častan i poštovan. Bojimo se za te da ne budeš sutra gorivo za Džehennem. Zatim ga pozvasmo u islam i obavijestismo o sastanku s Resulullahom, a.s., na Akabi. Primio je islam i prisustvovao s nama na sastanku na Akabi, a bio je poglavar."

K'ab priča: Te noći legli smo zajedno s našim hodočasnicima iz Jesriba. Kada je prošla prva trećina noći, iskrali smo se iz šatora na sastanak s Resulullahom, a.s. Jedan po jedan, kradom smo e šuljali, dok ne stigosmo na dogovoreno mjesto. Bilo nas je sedamdeset i tri muškarca i dvije žene, obje iz porodice Beni Mazibin bin En - Nedždžar: Nesiba, kći K'abbova (Ummu Imareh), te Esma bint Amr - Ummu Menia, iz porodice Beni - Selema.

Očekivali smo dolazak Resulullaha, a.s. On se pomoli, a s njima amidža mu El - Abbas bin Abdul Muttalib - tada još uvijek u staroj vjeri. On je izrazio pred Muhammedom, a.s., želju da prisustvuje tom skupu, koji je od životne važnosti za njegovog bratića. On je prvi i govorio na tom skupu. [261]

POČETAK RAZGOVORA

ABBAS GOVORI O VELIKOJ ODGOVORNOSTI

Pošto su svi prispjeli na sastanak, počele su diskusije o učvršćivanju vjerskog i vojnog saveza. Prvi govornik bio je Abbas bin Abdul - Muttalib koji poče, sasvim otvoreno, objašnjavati težinu odgovornosti koja će pasti na njihova pleća, kao rezultat ovog saveza. On reče: "O narode Hazredža - Arapi su ensarije zvali Hazredžlijama u koje su ubrajali i El - Evsove - Muhammed je njegovih kvalitete koje ima. On ima ugled, ali i zaštitu u svom kraju. Međutim, on ništa od ovoga ne želi, već hoće da se iseli kod vas, i da vam se pridruži. Ako smatrate da ste saglasni s njim, i sa onim što on tumači, i zbog čega ste ga pozvali, te ako ćete ga štititi od onih koji se ne slažu s njim, onda nakon što ode odavde, ja mu odmah velim: 'Ne idi! Imaš čast, ugled i zaštitu od svojih, u svome mjestu.'"

K'ab priča: "Rekosmo mu: Čuli smo šta si rekao: 'Govori ti, o Allahov Poslaniče, i izaberi za sebe i svoga Gospodara ono što više voliš.'" [262]

Ovakav odgovor ensarija ukazuje na njihovu veliku odlučnost i hrabrost, na njihov jak iman i veliku privrženost, te prihvaćanje na sebe velike odgovornosti snošenja svih kobnih posljedica.

Resulullah, a.s., nakon toga iznese svoj stav i savez se uspostavi.

PARAGRAFI PRISEGE

O ovome nam detaljno pripovijeda imam Ahmed od Džabira, r.a., koji kaže: "Rekosmo: 'O Božiji Poslaniče, na čemu treba da ti iskažemo svoju vjernost?'" Resulullah, a.s., reče:

1. Na poslušnost i pokornost u radu i kad ste besposleni.
2. Na opskrbu u olakšici i poteškoći.
3. U naredbi za činjenje dobra i odvraćanje od zla.
4. Da ćete raditi u ime Allaha i da se nećete ničijeg prijekora bojati.
5. Da ćete mene potpomogati, kad vam se obratim i da ćete me štititi kao što štitite sami sebe, svoje žene i svoje sinove. S tim ćete zaraditi Džennet. [263]

U Kabovom predanju koju prenosi Ibn - Ishak, posljednji paragraf sadrži još dodatne stvari. K'ab reče: "Resulullah, a.s., govorio je, zatim proučio iz Kur'ana, pa se obratio Alahu, te pozvao u islam. Zatim je rekao: 'Od vas tražim da se obavežete da ćete me braniti od onoga od čega branite svoje žene i djecu.'"

Zatim ga uze za ruku El - Bera'a i reče: "Da, tako nam Onoga Koji te posla s Istinom, branit ćemo te od onoga od čega budemo branili svoje žene i djecu. Stupimo u savez, o Božiji Poslaniče, mi smo uistinu sinovi rata, narod koji nosi oružje, to smo naslijedili s koljena na koljeno."

K'ab priča: "Dok je Bera'a govorio Resulullahu, a.s., uplete se Ebu - Hejsem bin et - Tihan koji reče: 'O Božiji Poslaniče, između nas i nekih ljudi u Jesribu postoje veze. Mi hoćemo da to presječemo (to su jevreji). Hoćeš li se predomisliti ako to učinimo, pa nas ostaviti i vratitit se svojem narodu?'

"Resulullah, a.s., nasmija se i reče: 'Život je život, smrt je smrt, ja sam vaš, vi ste moji, borit ću se protiv onih protiv kojih se vi borite, a miriti se s onim s kojim ste vi u miru.'"

POTVRĐIVANJE VELIKE ODGOVORNOSTI KOJU NOSI PRISEGA

Nakon završenog razgovora u vezi s uslovima prisege, i nakon što su se usaglasili oko ugovora, ustadoše dva čovjeka, oba iz prve grupice koja je primila islam na hodočašću jedanaeste i dvanaeste godine po poslanstvu; prvo jedan, a za njim i drugi, uzeše da govore o velikoj obavezi i odgovornosti koja proizlazi iz ovog historijskog događaja.

Oni upozoriše svoj skup na pravo stanje. Time su htjeli da znaju kolika je njihova spremnost da se žrtvuju za sve što je dogovoreno. Ibn - Ishak kaže: "Kada su se sakupili na prisegu, Abbas bin Ubadet reče: "Da li ste sasvim svjesni na šta dajete riječ oovome čovjeku?" Odgovoriše: "Da." On reče: "Obećajte mu svoju riječ na rat s ljudima bili oni bijeli ili crni. Ako mislite da ćete, ukoliko nesreća uništi vaš imetak i vaše starješine poginu, njega iznevjeriti, od sada je to, tako mi Boga, patnja i na ovom i na budućem svijetu. A ako mislite da ste saglasni s njim zbog čega ste ga i zvali, pa nesreća uništi vaše imetke i poginu vaše časne starješin, a vi njega zadržite i podržite, onda je to nagrada i ovog i budućeg svijeta." Rekoše: "Vodimo ga sa sobom, taman da izgubimo imetke i poglavare, samo šta za to dobivamo, o Božiji Poslaniče?" On reče: "Džennet." Rekoše: "Pruži ruku!" On pruži ruku, a oni mu dadoše obećanje." [265]

U Džabirovom predanju stoji: "Ustadosmo da mu damo obećanje, pa uze njegovu ruku Es'ad bin Zerare, najmlađi od njih sedamdeset, i reče:

'Polahko, polahko narode Jesriba, mi mu ne bi u ruke stavili svoje živote da nismo sigurni da je on Allahov Poslanik. Njegov dolazak kod nas danas, znači okretanje protiv svih Arapa, pogibiju vaših poglavara, i vjere, pa ako ćete moći ustrajati u tome, primite ga, Allah će vas za to nagraditi, a ako ste kukavice i bojite se za sebe, onda ga pustite, on se opravdao zbog vas pred Allahom.'" [266]

ZAKLJUČIVANJE PRISEGE

Nakon utemeljenja paragrafa prisege, te nakon njihovog utvrđivanja i uvjeravanja, otpočelo je zaključivanje prisege čestitanjem. Džabir je rekao nakon govora Es'ada bin Zerareta, da su prisutni kazali: "O Es'ade, hajde, rukujte se i to okončajte, tako nam Allaha, nećemo dozvoliti, a niti ćemo htjeti da se prekine ovaj ugovor." [267]

Tada Es'ad shvati, koliko je ovaj narod spreman na žrtve za islam. U to je bio i sam ubijeđen - a bio je veliki misionar islama, zajedno sa Mus'abom - te je zahvaljujući tome postao vrhovni vjerski poglavar ovoga skupa. On je bio i inicijator ovoga sastanka i prvi čovjek koji je prihvatio ugovor. Ibn - Ishak je rekao: "I porodica Benu - Nedždždar smatra da je Ebu - Umamet Es'ad bin Zerare bio prvi čovjek koji je čestitao Resulullahu, a.s., na ugovoru." [268]

Nakon ovoga čina poče sveopće čestitanje. Džabir priča: "Prilazili smo Resulullahu, a.s., jedan po jedan, i svi mu pojedinačno prisegu dasmo, a on prihvati naše prisege preporučujući da na s Allah nagradi Dženetom." [269]

Što se tiče žena koje su dale svoju prisegu, one se nisu rukovale, nego su čestitanje iskazale riječima. Resulullah, a.s., se nije nikada rukovao sa ženom koja mu nije u srodstvu.[270]

DVANAEST POGLAVARA:

Poslije okončanja svih pojedinosti oko ugovora, Resulullah, a.s., zatraži da skup izabere dvanaest predstavnika koji će biti poglavari svoga roda i koji će biti odgovorni za provođenje navedenih pargrafa prisege, odnosno ugovora u djelo. Resulullah, a.s., reče prisutnima: "Dajte mi dvanaestericu između vas. Svaki od njih bit će odgovoran za svoje ljude." Izbor je odmah izvršen. Devet ih je bilo iz plemena El - Hazredž, a trojica iz El - Evsa.

Evo njihovih imena:

STARJEŠINE EL - HAZREDŽA:

1. Esad bin Terare bin Ades,
2. S'ad bin Er - Rebia bin Amr,
3. Abdullah bin Revvaha bin S'alebe,
4. Rafi' bin Malik bin El - Adžlan,
5. El - Berra' bin Ma'rur bin Sahr,
6. Abdullah bin Amr bin Haram,

7. Ubbadet bin es- Samit bin Kajs,
8. S'ad bin Ubbadet bin Dulejm,
9. El - Munzir bin Amr bin Hunejs.

STARJEŠINE EL - EVSA:
1. Usejd bin Hudajr bin Semmak,
2. S'ad bin Hajsame bin el - Haris,
3. Rifa'a bin Abdul - Munzir bin Zubejr.

Kada se okonča izbor, Resulullah, a.s., zatraži od njih čvrsto obećanje (zakletvu) i reče im: "Vi ste zaštitnici svoga naroda i njihov jemac, kao što su Havarijjuni - Učenici, bili zaštitnici Isa'a, a.s., sina Merjeminog, a ja sam zaštitnik moga naroda, tj. muslimana." Oni se složiše s tim. [271]

ŠEJTAN OTKRIVA UGOVOR

Kada se sve ovo završilo i kada su ljudi bili spremni da se raziđu, dođe do izdaje. Bila je iznenadna i neočekivana, a ljudi na sastanku zatečeni i nepripremljeni na nešto takvo. Taj izdajnik popeo se na jedno uzvišenje i iz svega glasa, kakav se do tada nikad nije čuo, zavikao: "O stanovnici Šu'aba, hoćete li Muhammeda i njegovo društvo žive? Evo ih na okupu, digli se protiv vas!"

Resulullah, a.s., reče: "Ovo je za Akabu nesreće. Tako mi Allaha, o ti Allahov neprijatelju, posebno ću se pozabaviti tobom." Zatim je naredio ljudima da se raziđu i odu u svoje šatore. [272]

SPREMNOST ENSARIJA DA UDARE NA KUREJŠIJE

Kada su muslimani začuli glas izdajnika, Abbas bin Ubade bin Nadle reče: "Tako ti Allaha, o Poslaniče, ako hoćeš, mi ćemo sutra svojim sabljama napasti stanovnike Mine." Resulullah, a.s., odgovori: "Nemam naredbu za to. Vi se vratite u svoje kampove, idite i naspavajte se." [273]

KUREJŠIJE ŠALJU PROTEST U JESRIB

Vijest o ovom događaju brzo se proširi Mekom. Kurejšije obuze strah i očaj. Oni su u potpunosti bili svjesni kakve će posljedice izazvati ovaj dogovor po njihov imetak i po njih ponaosob. Stoga slijedećeg dana upuptiše veliku delegaciju, sačinjenu od uglednih Mekalija i najvećih mekanskih silnika u šator hodočasnika iz Jesriba, da izraze svoj žestoki protest na ovaj ugovor. Oni rekoše: "O Hazredžljije, obaviješteni smo da ste došli kod ovog našeg čovjeka (Muhammeda, a.s.), sa ciljem da ga izbavite od nas, i da mu date podršku protiv nas. Znajte da je najmanje nama stalo, između svih Arapa, da dođe do rata između nas i vas." (između Meke i Jesriba). [274]

Pošto mušrici (nevjernici)Jesriba nisu imali pojma o čemu se radi, počeše se zaklinjati bogom, da oni ništa ne znaju, da ustvari i nema ništa. Oni zovnuše Abdullah bin Selula, koji dođe i reče: "Ovo ništa ne valja, ovo potpuno zanemarite. Moj narod ne bi tako nešto ni pomislio. Dok sam bio u Jesribu, oni ne bi ni počinjali ni jednu stvar dok se ne bi sa mnom dogovorili." Muslimani su se krišom pogledali. Ni jedan nije progovorio, šutjeli su. Niti su šta potvrdili, a niti zanijekali. Predstavnici Kurejšija povjerovaše mušricima Jesriba (nevjernicima), i vratiše se razočarani.

KUREJŠIJE SAZNAJU ZA ODRŽANI SKUP I PROTJERUJU NJEGOVE UČESNIKE

Predstavnici Meke vratiše se gotovo ubijeđeni da su lažno obaviješteni, ali su nastavili istragu po tom pitanju. Došli su do saznanja da je vijest istinita, da je skup stvarno održan. Međutim, to saznanje stiglo je kasno, pošto su hodočasnici otišli svojim kućama. Oni digošekonjicu i poslašeje u potjeru za Jeserbijama, ali dosta kasno. Uspjelo im je da ugledaju S'ad bin Ubbadeta i Munzir bin Amra. Munzir je sustigao svoje i tako i m umakao, a Amra uhvatiše. Svezaše mu ruke iza vrata a zatim ga vezaše devi za kolan, pa ga počeše tući i vući za kosu, dok ga ne dotjeraše u Meku. U tom dođoše El - Mut'am bin Adijj i Haris bin Harb bin Umejje i izbaviše ga iz njihovih ruku. S'ad je njima do tada garantirao siguran put karavana koji su prolazili pokraj Medine.

Kada su ensarije vidjeli da su izgubili Amra, dogovoriše se da ga potraže, ali on se pojavi pred njima. Tako se svi kompletno vratiše u Medinu. [275]

Ovako je protekla druga prisega na Akabi, poznata pod nazivom "Velika". Protekla je

u atmosferi međusobnog razumijevanja, ljubavi i poštovanja, protekla je uz veliko povjerenje, hrabrost i spremnost na žrtve. Vjernik iz Jesriba saosjećao je sa potlačenim bratom iz Meke, spreman da se bori za njega i da ga štiti, jer su se oni tajno zavoljeli isključivo radi Allaha, dž.š.

Ovakvo shvaćanje, te ovakva osjećanja i zapažanja, nisu bila prolaznog karaktera, jer njihov oslonac bijaše iman, tj. čvrsto vjerovanje u Allaha, dž.š., Njegovog Poslanika, a.s., i Njegove kitabe. Samo oni koji imaju čvrst iman, stoje uspravno pred silama mraka, jer iman usklađuje odnose između riječi i djela.

Muslimani su uz ovakav iman uspjeli da ispišu historiju svojim djelima i da ostave svoje tragove koje nije izbrisala prošlost, s kojima se ponosi na sadašnjost, a bez njih neće ostati ni budućnost.

PRETHODNICA HIDŽRE

طلائع الهجرة

Poslije završetka druge prisege na Akabi, a nakon što je islam uspio steći sebi domovinu usred pustinje zadojene nevjerstvom i neznanjem - a to je bila najveća dobit za islam od njegovog početka - Resulullah, a.s., dozvoli muslimanima da se isele u novu domovinu, to jest da učine hidžru.

Hidžra je značila zanemarivanje ličnih interesa, žrtvovanje imovine i spasavanje golog života. Čovjek je svjestan šta gubi, svjestan je da je legalno opljačkan i da može propasti bilo na početku ili na kraju svoga puta, ali onkreće u nepoznatu budućnost, znajući sigurno da iza sebe ostavlja tugu i razočarenje. Muslimani se počeše iseljavati, iako su sve to znali, a nevjernici se ispriječiše između njih i njihovog izlaska, i počiniše nova zla nad muslimanima.

Donosimo neke primjere:

1. Ebu - Selema bio je među prvim muhadžirima. On je iselio godinu dana prije druge prisege, kako kaže Ibn - Ishak (autor Sire Muhtasar). S njim su otišli njegova žena i sin. Kada su se spremili za napuštanje Meke, ženina rodbina mu reče: "Ti hoćeš mimo nas da odeš. Šta će biti s našom rođakom, a tvojom ženom? Zašto da ti dozvolimo da je vodiš u tuđinu." Uzeše mu ženu, i to bi povod žestoke svađe između njegove i njene porodice. Oni rekoše: "Ne damo joj naše dijete, ako je odvojite od njega." Otimali su se oko djeteta, dok mu ne strgaše ruku, ali ga amidže ne dadoše. Ebu - Selema je otišao sam u Medinu. Ummu - Selema je, poslije muževog odlaska i oduzimanja sina, izlazila svaki dan na brežuljak i tu plakala od jutra do mraka. Prođe od tog događaja dana, a ona se nije oporavljala. U tome se smilova jedan od njenih rođaka i reče: "Zašto ne pustite ovu siroticu?

Zar vam nije dosta što ste je rastavili od sina i muža?" Oni joj tada rekoše: "Ako hoćeš, idi svome mužu." Ona zatraži sina od njegova roda i krenu u Medinu. Put, dug petsto kilometara, a ona, sama s djetetom. Nigdje ni jednog drugog Allahovog stvorenja. Putovala je i putovala sve dok ne stiže do mjesta Et - Ten'im, gdje je susrete Osman bin Talha bin Ebi Talha. Kada saznade za njenu situaciju, isprati je do predgrađa Medine. Kada ugleda džamiju "Kubba" (prva džamija sagrađena u islamu), reče joj: "Tvoj muž je ovdje, u ovom selu. Idi k njemu s Allahovim blagoslovom."

On se poslije toga vrati nazad u Meku. [276]

2. Kada se Suhejb želio iseliti iz Meke (hidžru učiniti) u Medinu, rekoše mu Kurejšije, nevjernici: "Došao si kod nas kao bijedni prosjak. Zaimao si i obogatio se kod nas. Postigao si dosta u životu, a sad bi htio da izađeš i da izneseš svoj imetak. Tako nam boga , to ne može tako." Suhejb im reče: "A šta mislite, ako bihvam ostavio svoj imetak, hoćete li me onda pustiti da idem svojim pute.?" Odgovoriše: "Da.!" On im reče: "Ostavljam vam imetak." Ta vijest dođe do Resulullaha, a.s., i on reče: "Suhejb je na dobitku, Suhejb je na dobitku!" [277]

3. Omer bin el - Hattab, Ajjaš bin Ebi - Rebia i Hišam bin El - Asijj bin Vail dogovoriše se da osvanu kod prvoga od njih i da odatle krenu u Medinu. Omer i Ajjaš se nađoše, a Hišam bi sprječen.

Kada prva dvojica stigoše do Medine i odsjedoše u Kubbi, dođe Ebu - Džehl sa bratom El - Harisom do Ajjaša - sva trojica su od jedne majke. Rekoše mu: "Tvoja majka zavjetovala se da neće kosu češljati ni sa sunca se u hlad skloniti, dok ne vidi tebe. Vrati joj se." Omer mu se obrati: "O Ajjaše, tvoji te ljudi žele, tako mi Boga, samo da ti nažao učine i od vjere te odvrate! Znaj, ako tvojoj majci dojade uši, sama će se očešljati i ako joj dojadi vrelina Meke, sama će otići u hlad." Ajjaš ipak odluči da se s njima vrati, kako bi njegova majka skinula zavjet.

Omer mu reče: "Ako si donio odluku, onda uzmi moju devu, ona je jaka i brza. Drži se njenih leđa (ne silazi s nje), ako posumnjaš da će ti tvoji nauditi, spasi se na devi." Ajjaš uzjaha Omerovu devu i krenu s njima. U neko doba, Ebu - Džehel mu reče: "O moj bratiću, ja se napatih na ovoj svojoj devi, zar nećeš da se malo zamijenimo?" "Kako da ne", odgovori Ajjaš. Zastadoše, prizemljiše svoje deve i siđoše. Kad stadoše na zemlju, Ebu - Džehel i Haris ga oboriše i svezaše. Tako svezanog ga uvedoše u Meku usred dana. Rekoše: "O stanovnici Meke, ovako i vi uradite sa svojim odmetnicima, kao što smo i mi uradili s našim odmetnikom." [278]

Ovo su samo tri primjera koji nam pokazuju šta su nevjernici radili u Meki od onih koji su željeli učiniti hidžru, ako bi saznali za to. Inače se hidžra činila u tajnosti. Međutim, i pored svega toga ljudi su izlazili, jedni za drugim.

Nakon dva mjeseca i nekoliko dana od Velike prisege na Akabi, u Meki ostade od muslimana samo Resulullah, a.s., s Ebu - Bekrom i Alijom. Ova dvojica ashaba ostala su po

naređenju Resulullaha, a.s. Ostali su i oni koje su nevjernici na silu zadržali.

Resulullah, a.s., spremao je prtljag, čekajući od Allah, dž.š., naredbu za svoj odlazak iz Meke. Također je i Ebu - Bekr spremao svoje stvari. [279]

Buharija prenosi od Aiše, r.a., koja kaže. "Resulullah, a.s., rekao je muslimanima da je idio mjesto u koje će se oni iseliti. To će biti kod palme koja se nalazi između dvije vulkanske stijene. I tako je otpočela hidžra prema Medini. U Medinu su se vratili i svi muhadžiri iz Abesinije. I Ebu - Bekr se spremio da ide u Medinu, a Poslanik, a.s., mu reče: "Ja želim da dobijem dozvolu za put." Ebu - Bekr upita: "A hoćeš li je zaista dobiti?" "Hoću", odgovori Resulullah, a.s. Ebu - Bekr je tada odustao od hidžre čekajući Resulullaha, a.s., i od tada hranio dvije deve lišćem akacije puna četiri mjeseca.

ZASJEDANJE KUREJŠIJSKOG VIJEĆA

في دار الندوة (برلمان قريش)

Kad su vidjeli mušrici Meke da su Resulullahovi, a.s., drugovi spremili svoje stvari, poveli svoje žene i djecu i napustili Meku, obuze ih strah i očaj, nezapamćen do tada. Pred njima je stajala velika, stvarna opasnost, koja je prijetila da ugrozi njihovu idolatriju i njihovu ekonomiju. Oni su znali kakve kvalitete posjeduje Muhammed. Niko nije imao takav uticaj na ljude kao on. Imao je vrhunske kvalitete vođe koji vodi pravim putem. A njegovi ashabi, bili su spremni da se svojom odlučnošću i iskrenošću žrtvuju na njegovom putu. Bojali su se plemena El - Evs i El - Hazredž, poznatih među Arapima po neustrašivosti, plemenitosti, umnim ljudima, te ljubavi prema miru i svemu što je dobro. Znali su za njihove ogromne napore uložene na obustavljanje međusobnih, bratoubilačkih, dugogodišnjih ratova, što im je i uspjelo. Kurejšije su također znale kakav strateški značaj ima Medina za trgovinu, a obzirom na postojanje historijski značajnog puta koji je spajao Jemen sa Šamom prolazeći obalom Crvenog mora.

Trgovački putevi od Crvenog mora i Jemena pa do Šama, vodili su preko Medine. Mekanski trgovci nosili su robu u Šam u vrijednosti od četvrtine miliona zlatnih dinara (dukata) godišnje, osim vrijednosti koje su nosili stanovnici Taifa i drugih mjesta. Ovakva uspješna trgovina mogla se odvijati samo uz dobro osigurane trgovačke puteve. Stoga se nije mogla sakriti ogromna bojazan Kurejšija što se islam udomaćio u Medini - Jesribu i što se jesribski narod okrenuo protiv njih.

Nakon što su osjetili opasnost koja ih je iz temelja uzdrmala, počeše tragati za

najpogodnijim sredstvima za otklanjanje te opasnosti, čiji je najveći, a i jedini uzročnik, nosilac islamske ideje, islamske misli ili bolje rečeno vjere islama, Resulullah, a.s.

U četvrtak, dvadeset šestog safera, godine četrnaeste od poslanstva, odgovarajućeg 12. septembra 622. god. [281] po kalendaru, ili otprilike dva i po mjeseca nakon "Velike prisege" na Akabi, održa se u Meki zasijedanje parlamenta u Vijećnici početkom dana. [282]

Ovo je bila najznačajnija sjednica u historiji Meke. Na zasjedanje parlamenta stigli su delegati iz svih kurejšijskih plemena. Trebalo je da prouče odlučujući plan za konačno i trajno uništenje nosioca zastave islama. Njegovim okončanjem treba totalno prekinuti nadirući val svjetlosti postojeće vjere - islama.

Ovome skupu, od životnog značaja za Kurejšije, prisustvovali su slijedeći kurejšijski delegati:

1. Ebu - Džehel bin Hišam, ispred plemena Beni - Mahzum,

2. Džubejr bin Mut'am, Taimet bin Adij i El - Haris bin Amir, ispred plemena Beni - Nerfel bin Abdi Menaf,

3. Šejbe i Utbe, sinovi Rebi'ata, i Ebu - Sufjan bin Harb, ispred plemena Abdi Šems bin Abdi Menaf,

4. En - Nadar bin el - Haris, onaj koji je bacio na Resulullaha, a.s., drob, ispred plemena Beni Abdi - d - Dar,

5. Ebu el - Buhturi bin Hišam, Zem'at bin el - Esved i Hakim bin Huzzam, ispred Beni Esed bin El - Uzza

6. Nebih i Munebbih, sinovi El - Hadždžadža, ispred Benu - Sehm,

7. Umejje bin Halef, ispred plemena Džumeh.

Kada su stigli u Vijećnicu u dogovoreno vrijem, iznenadi ih Iblis (šejtan) u liku čestitog starca, u bijeloj odjeći. Zastade na vratima. Oni upitaše: "Ko si starče?" On odgovori: "Starješina stanovnika Nedžda. Čuo sam o čemu ćete razgovarati, pa sam došao da i ja prisustvujem. Nadam se da nećete odbiti moje mišljenje ili savjet." Rekoše: "Dobro, uđi", pa on uđe i sjede s njima.

JEDINSTVENA ODLUKA PARLAMENTA DA SE UBIJE MUHAMMED, A.S.

Kada otpoče sjednica, otpočeše i različiti prijedlozi i rješenja. Diskusija je dugo trajala. Ebu el - Esved reče: "Odreći ćemo ga se i protjerati ga iz našeg mjesta. Nije nas briga kuda će otići gdje će se nastaniti. Time ćemo popraviti našu situaciju i bit će kao i prije." Starac Nedždijac reče: "Ne, tako mi Boga! To nije mišljenje svih! Vi svi znate kako lijepo priča i logično razmišlja, i drugima život osmišlja. Tako mi Boga,ako tako učinite, nećete biti

sigurni ni od jednog arapskog naroda. Gdje god bude bio, oni će ga prihvatiti, a zatim se okrenuti protiv vas. Pobijedit će vas, i onda će on činiti s vama šta hoće. Tražite za njega drugo rješenje."

Ebu - Buhturi reče: "Okujte ga u željezo, zaključajte ga u tamnicu, a zatim gledajte kako će ga snaći zlo koje je snašlo i one pjesnike koji su bili prije njega - Zuhejra i Nabigu - pa umriješe. A i on će umrijeti kada ga snađe ono što je njih snašlo."

Starac Nedždijac: "Ne, tako mi Boga, ni ovo nije vaše mišljenje. Tako mi Boga, ako ga uhapsite, kao što kažete, nećete moći okovati njegov duh, njegove misli i ideje! One će izaći kroz zaključana vrata i odlepršati njegovim drugovima. Oni će vas napasti i njega oteti iz vaših ruku, a onda će i druge protiv vas podići dok vas ne pobijede. Nije, dakle, ovo za vas riješenje. Tražite bolje!"

Nakon što parlamentarci odbiše ova dva prijedloga, pojavi se i treći prijedlog s kojim se složiše svi prisutni i kojega usvojiše. Naime, najveći zlikovac Meke, Ebu - Džehel bin Hišam, pristupi i reče: "Tako mi Boga, ja imam rješenje. Smatram da ćete svi biti za njega. Rekoše: "Koje, Ebu - Hakeme?" On odgovori: "Smatram da treba uzeti iz svakog plemena po jednog snažnog i zdravog mladića da nas predstavlja, i da svakome od njih damo ubojitu sablju, da odu do njega i da ga ubiju svi odjednom. Odahnut ćemo od njega. Ako tako učinimo, krv će mu se rasplinuti na sva plemena, a Benu Abdi Menaf neće smjeti tražiti osvetu nad svima. Bio bi to rat protiv svih nas. Oni su htjeli nadmudriti nas, a mi njih nadmudrismo!" Starac Nedždijac reče: "Neka bude kako ovaj čovjek kaže. Ni ja ne vidim boljeg rješenja od ovoga." [283] Mekanski parlament usvoji ovaj strašni prijedlog jednoglasno. Članovi parlamenta vratiše se svojim kućama, nepokolebljivo odlučni da ovaj zaključak odmah sprovedu u djelo.

RESULULLAHOVA, A.S., HIDŽRA

هجرة النبي صلى الله عليه وسلم

Kad je donesena strašna odluka da ubiju Resulullaha, a.s., dođe Džibril s objavom od Uzvišenog i Slavljenog Gospodara i obavijesti Resulullaha, a.s., o zavjeri Kurejšija protiv njega, i ujedno o Allahovoj dozvoli za izlazak iz Meke. On mu odredi vrijeme hidžre govoreći: "Ne spavaj noćas na svojoj postelji, na kojoj si do sada spavao." [284]

Resulullah, a.s., odnese svoj prtljag kod Ebu - Bekra, r.a., i da se snjim dogovori o planu za put. Aiša, r.a., priča: "Sjedili smo u kući Ebu - Bekra iza podneva, kad neko reče Ebu - Bekru: 'Resulullah, s.a.v.s., dolazi umotanog lica! Dolazi u vrijeme koje nije običavao da nam dolazi. ' Ebu - Bekr reče: 'Dajem oca i majku za njega! Tako mi Allaha, došao je u ovo doba samo radi nečeg važnog.'" Aiša, r.a., kaže: "Pa je došao Resulullah, a.s., zatražio dozvolu da uđe i dozvoljeno mu je. Ušao je irekao: 'Neka izađu svi iz sobe!' Ebu - Bekr reče: 'Oni su tvoja porodica, ti si mi kao otac, o Allahov Poslaniče!' On reče: 'Dozvoljeno mi je da se iselim.' A Ebu - Bekr reče: 'A u tvom društvu i ja, kao otac si mi?'Resulullah, s.a.v.s., odgovori: 'Da.' [285] Nakon donesenog plana za putovanje varti se Resulullah, a.s., svojoj kući da čeka dolazak noći.

OPKOLJAVANJE RESULULLAHOVE, A.S., KUĆE

Najveći kurejšiski zlikovci proveli su ostatak dana u pripremi da izvrše zacrtani plan, kojeg su skovali članovi mekanskog parlamenta toga jutra u Vijećnici. Plan su trebali sprovesti u djelo slijedeći ljudi (njih jedanaest iz vijeća). To su:

1. Ebu - Džehel bin Hišam,
2. El - Hakem bin Ebil A'as,
3. Ukbe bin Ebi - Muit,

4. En - Nadar bin el - Haris,
5. Umejje bin Halef,
6. Zem'at bin el - Esved,
7. T'aimet bin Adijj,
8. Ebu - Leheb,
9. Ubej bin Halef,
10. Nebih bin el- Hadždžadž,
11. Njegov brat Munebih bin el - Hadždžadž.[286]

Ibn - Ishak kaže: "Kada pade mrak, ova grupa okruži kuću Resulullaha, a.s., i ostade čekati dok zaspi, pa da ga onda ubiju. [287]

Bili su u potpunosti ubijeđeni da će ovaj njihov sramni plan i ova velika zavjera uspjeti. Jedini je Ebu - Džehel bio nervozan i nesiguran, pa sa zebnjom u srcu stade pred svoje saučesnike govoreći zajedljivo i podrugljivo: "Muhammed smatra da ćete postati kraljevi Arapa i stranaca ako prihvatite njegovu vjeru, i da ćete biti oživljeni poslije svoje smrti, te da su za vas pripremljene bašče poput jordanskih vrtova, a ako ne prihvatite, da ćete ko stoka pomrijeti, a nakon oživljavanja ući u vatru u kojoj ćete gorjeti." [288]

Ubistvo se trebalo izvršiti nakon ponoći. Oni su stražarili u iščekivanju datog momenta. Međutim, Allah, dž.š., preuzima stvar u "svoje ruke". On, Vladar nebeskih i zemaljskih prostranstava, čini šta hoće. On uzima u zaštitu i od Njega, ako hoće da kazni, niko ne može biti zaštićen.

On i učini ono o čemu je obavijestio Svoga Poslanika, a.s., nakon toga: "I kad su ti nevjernici zamke razapinjali da bi te u tamnicu bacili ili da bi te ubili ili da bi te prognali: oni su zamke pleli, a Allah ih je ometao, jer Allah to najbolje umije." (8:30)

RESULULLAH, A.S., NAPUŠTA SVOJU KUĆU

Kurejšijski plan i pored vrhunske i precizne pripreme da se provede u djelo, totalno propade.

U kobnom trenutku Resulullah, a.s., reče Aliji bin Ebi - Talibu: "Lezi na moju postelju, obuci ovu moju zelenu hadremijsku (iz Hadramevta) burdu (ogrtač). Spavaj u njoj. Neće ti se ništa loše dogoditi od njih. Resulullah, a.s., je prilikom spavanja oblačio taj isti ogrtač. [289]

Nakon toga Resulullah, a.s., izađe iz kuće, probi njihove redove, uze šaku pijeska i prosu ga po njihovim glavama. Allah, dž.š., im zaslijepi vid, pa ga ne vidješe. Resulullah, a.s., je učio: "I Mi smo ispred i iza njih pregradu metnuli i na oči im koprenu stavili; zato oni ne vide." (36:9) U svakog Kurejšije na glavi bilo je prosute prašine.

Nakon ovoga Resulullah, a.s., krenu Ebu - Bekrovoj kući. Oni izađoše na stražnji izlaz

njegove kuće i uputiše se u pećinu "Sevr" koja se nalazila jugoistočno od Meke, na putu ka Jemenu. [290]

Zasjeda oko Resulullahove, a.s., kuće je i dalje trajala. Mušrički mladići iščekivali sukobni trenutak. Neposredno pred ponoć, na ruku im je išlo zlo i nesreća.

Pomoli im se neki čovjek, i kako ih ugleda ispred Resulullahovih, a.s., kućnih vrata upita: "Šta to tu radite?" Odgovoriše: "Čekamo Muhammeda." On im reče: "Izigrani ste i plan vam je propao. On je prošao kraj vas, bacio vam na glavu prašinu i otišao svojim poslom." Oni rekoše: "Nismo ga vidjeli, tako nam Boga!" Zatim počeše otresati prašinu s glave. Ali ubrzo se osvijestiše i navališe kroz vrata u kuću. Ugledaše nekoga na postelji i rekoše: "Tako nam Boga, ono Muhammed spava u svojoj burdi." Utom poče svitati i Alija se probudi i ispravi u postelji, a oni ga zgrabiše, poznadoše i upitaše za Resulullaha, a.s. On reče: "Ja za njega ništa ne znam." [291]

OD KUĆE DO PEĆINE

Resulullah, a.s., napusti svoju kuću 27. noći, mjeseca safera, godine 14. po poslanstvu, odgovarajućeg 12/13 septembra po kalendaru. [292]

Stiže do kuće svoga druga, najpovjerljivijeg prijatelja, Ebu - Bekra, r.a. Zajedno, i to odmah, napustiše njegovu kuću kroz stražnja vrata, da što prije izađu iz Meke, i to prije nego što svane zora. Resulullah, a.s., znao je da će Kurejšije odmah organizirati potragu i da će svi pogledi biti upereni prvo ka Medini, te će potjera i krenuti glavnim putem na sjever. Stoga on odabra put sasvim suprotan od toga, onaj koji kreće na jug od Meke, u pravcu Jemena. Ovim putem išli su oko pet milja, dok ne dođoše do brda zvanog "Sevr". Brdo je prilično visoko, udaljeno od puta, teško pristupačno i stjenovito. Resulullah, a.s., izranjavao je noge idući. Neki kažu da je išao na prstima kako bi sakrio svoje tragove, pa je tako ozlijedio noge. Bilo kako bilo, zna se da ga je Ebu - Bekr iznio na brdo i da je teturao dok nije stigao na vrh brda gdje se nalazi pećina, koja postade u historiji poznata pod imenom "Sevr". [293]

IZ HUMA FI - L - GARI: ("KAD SU NJIH DVOJICA BILI U PEĆINI" - AJET)

Kad su došli do pećine Ebu - Bekr reče: "Tako mi Allaha, nećeš ući dok ja prvi ne uđem, pa ako bude kakve opasnosti neka mene zadesi, a ne tebe." Ebu - Bekr uđe i pregleda pećinu, pa ugleda sa strane otvor. Pocijepa svoj ogrtač i zatisnu rupu i ostadoše dvije rupe koje on začepi svojim nogama. Zatim reče Resulullahu, a.s. "Uđi." On uđe, stavi svoju glavu njemu na krilo i zaspa. Ebu - Bekra nešto ujede za nogu. On se ne pomaknu iz bojazni da se ne probudi Resulullah, a.s. Od bola mu suze potekoše i sliše se na Resulullahovo, a.s., lice, pa Resulullah, a.s., upita: "Šta ti je Ebu - Bekre?" "Nešto me ujede, a ti si mi kao otac i mati!" Resulullah, a.s., protra svojom rukom ubod i bola nestade. [294]

U pećini su proboravili tri noći, od petka uveče do nedjelje uveče. [295] Abdullah, sin Ebu - Bekra noćivao je s njima. Aiša, r.a., priča: "Abdullah je bio momčuljak, oštrouman i dosjetljiv. Pred zoru bi otišao od njih i osvitao s Kurejšijama u Meki, kao da je u njoj i spavao. Slušao je pažljivo sve priče o njima dvojici, pa bi naveče dolazio i pričao im novosti.

A Amir bin Fuhejre, oslobođeni rob Ebu - Bekra u blizini pećine napasao je ovce, pa bi ih po jaciji natjerao ispred pećine i opskrbio njih dvojicu mlijekom. [296]

To je činio sve tri noći, a zatim bi potjerao ovce tragom Abdullaha, Ebu - BEkrovog sina, da ih stado izbriše nakon njegovog odlaska u Meku. [297]

Što se tiče Kurejšija, gotovo su poludjeli kada saznadoše da im je pobjegao Resulullah, a.s., one noći kad se zavjera trebala okončati ubistvom. Prvo što su tim povodom uradili, izudarali su Aliju, odveli ga u Kabu i držali ga jedan sat, ne bili saznali vijesti o Resulullahu, a.s., i Ebu - Bekru. [298]

Pošto od Alije nisu mogli ništa saznati, otišli su Ebu - Bekrovoj kući i zalupali na vrata. Pred njih je izašla Esma, Ebu - Bekrova kćerka, a oni je upitaše: "Gdje ti je otac?" "Ne znam gdje je on." Ebu - Džehel dže ruku - drznik pokvareni - i udari joj šamar, tako jak da joj izbi miđuhu iz uha. [299]

Kurejšije održaše hitnu sjednicu, na kojoj donesoše odluku da upotrijebe sva raspoloživa sredstva koja će im omogućiti hvatanje ova dva čovjeka. Postaviše na sve prohodne puteve od Meke jaku naoružanu kontrolu. Također odlučiše dati veliku nagradu, u vrijednosti od sto deva, za svakoga posebno, onome ko ih vrati u Meku, žive ili mrtve, ma ko taj bio. [300]

Zatim pogajretiše konjanici, pješaci i znalci tragova u potjeru. Razmiliše se dolinama i brdima, putevima i pustarama, ali bez uspjeha i rezultata. Potjera stiže i do pećinskog ulaza,

ali Allah, dž.š., vlada svakom situacijom pa i ovom. Pripovijeda Buharija od Enesa, a on od Ebu - Bekra, koji kaže: "Bio sam u pećini s Resulullahom, a.s., pa kako podigoh glavu, ugledah noge ljudi. Rekoh: 'O Allahov Poslaniče, ako neko spusti pogled, vidjet će nas.' On mi odgovori: 'Tiše, Ebu - Bekre. Nas smo dvojica, a treći je s nama Allah.'" Ima u drugoj verziji:: "Šta misliš, Ebu - Bekre, o dvojici s kojima je Allah treći." [301]

Desila se mu'džiza (Allahovo čudo), da je Allah, dž.š., pomogao Svoga Poslanika, a.s., i učinio da se potjera vrati, onda kada između Resulullaha, a.s., i njih nije bila udaljenost veća od nekoliko koraka.

NA PUTU ZA MEDINU

Kad se stiša strast progonitelja, i prestadoše kontrole puteva, i kada opade interes za nagradom (jer su izgubili nadu da će ih pronaći), i poslije totalnog neuspjeha Kurejšija da dođu do ikakvih saznanja za tri protekla dana, ukaza se prilika Resulullaha, a.s. i njegovom saputniku da krenu za Medinu.

Oni su unajmili Abdullaha bin Urejkita el - Lejsa, mirnog, povjerljivog i vještog vodiča, da ih najkraćim i najsigurnijim putem dovede u Medinu. Ovaj vodič, bio je mnogobožac kao Kurejšije. Oni zatražiše. Oni zatražiše od njega garanciju i diskretnost, pa pošto je dobiše, predadoše mu uzde svojih deva u ruke. To se desi u ponedeljak naveče, a nakon provedene tri noći u pećini. U osvit rebiul evela, godine prve hidžretske, ili 16. septembra 622. god. po kalendaru, njih dvojica napustiše pećinu.

Dakle, tog datuma dođe Abdullah bin Urejkit sa dvije deve, a Ebu - Bekr reče: "Zaklinjem te, o Poslaniče, da uzmeš jednu od ove dvije deve", a zatim mu približi bolju. Resulullah, a.s., na to pristade pod uslovom da mu je plati.

Tada je prispjela Esma, kćerka Ebu - Bekra, r.a., sa spremljenom hranom za put. Zaboravila je da uzme uže kojim će pričvrstiti zavežljaj za tovar, pa pocijepa svoj pojas na dvoje. Jednom polovinom pričvrsti hranu, a drugom se omota, pa joj dadoše naziv "Vlasnica dva pojasa" - "zatu - n - nitakajni" [302]

- Resulullah, a.s., i Ebu - Bekr, r.a., krenuše na put, a s njima Amir bin Fuhejre. Oni uzeše sa sobom i vodiča Abdullaha bin Urejkita. Krenuše priobalnim putem.

Put je vodio iz sigurnosnih razloga ka jugu, prema Jemenu, a zatim se uputiše na zapad, prema obali Crvenog mora, dok ne izađoše na koziju stazu, pa onda skrenuše na sjever, priobalnim putem Crvenog mora. Išli su zapuštenim putevima kojima je rijetko ko prolazio.

Ibn - Ishak navodi imenom krajeve kroz koje je prolazio Resulullah, a.s. On kaže: "Kad ih je vodič poveo, vodio ih je naniže od Meke, zatim je krenuo s njima obalom, pa su

prepriječili put niže od Asfana, pa naniže od Emedža. Zatim dobi od njih dvojice dozvolu da pređe preko teritorije koja ima vodu, mjesto Kudejd. Odatle su slijedili put El - Harrar (dolina) pa preko Senijjetul Mere. Zatim su išli dolinom Likfe, onda su ostavili iza sebe bunar Likf, a potom duboko zašli u područje zvano Merdžih do Zul - Gudvejna, a odatle u Kešr. Tada ih je poveo putem starih bunareva El - Dždžid, pa na brdo El - Edžred. Odatle krenuše putem za Selem, dolinom bazena Ta'hih, a onda su se uspeli na El - Ababid, mjesto tri milje udaljeno od grada Sukje. Zatim ih prevede preko mjesta El - Fadžeh na milju od Sukje. (Po nekima to je planina na kojoj se nalaze dva pitka izvora mineralne vode). Vodič se spusti s njima u El - Ardž, pa dolinom El - Air, desno od klanca Rukubet, pa u Reim, a odatle u Kubbu, selo dvije milje od Medine (ko ide u Meku dođe mu s lijeve strane). [303]

Spomenut ćemo neke događaje koji su se desili usput:

1. Prenosi Buharija od Ebu - Bekra, r.a., i kaže: "Požurili smo te noći i sutradan ujutro da što više puta pređemo. Negdje oko podne, kada upeče sunce, i kada na putu nije bilo ni žive duše, ugledasmo visoku stijenu. Zastadosmo kod nje i smjestismo se u hladovinu. Napravih Resulullahu, a.s., mjesto da legne i da malo zaspi. Prostrijeh na to mjesto krzno (ili haljetak od devinekostrijeti), pa rekoh: 'Zaspi, o Allahov Poslaniče, a ja ću bdjeti nad tobom.' On zaspa, a ja ustadoh i počeh osmatrati. Odjedanput, ugledah kako dolazi čoban tjerajući ovce, želeći se odmoriti u hladu kao i mi. Rekoh mu: 'Čiji si ti momče?' 'Ja sam jednog čovjeka iz Meke (ili iz Medine, Ebu - Bekr se ne sjeća tačno).' 'Imaju li tvoje ovce mlijeka?' 'Da', odgovori. Rekoh: 'Hoćeš li pomusti?' Odgovori: 'Da.' On privede ovcu, a ja rekoh: 'Očisti vime od prašine, dlaka i trnja!' On namuze u čunak mlaz mlijeka, a ja sam imao posudu iz koje je Resulullah pio i iz nje uzimao abdest. Dođoh do Resulullaha, a.s., i bi mi mrsko da ga probudim. Kad se probudi, saglasih se snjim da nalijem malo hladne vode na mlijeko da ga rashladim, pa rekoh: 'Je li vakat da idemo?' 'Svakako', reče, i mi krenusmo. [304]

2. Ebu - Bekr, r.a., bio je obazriv, pa je uvijek jahao iza Resulullaha, a.s., iako je on bio poznat starac, a Resulullah, a.s., mlad i nepoznat čovjek. Srete Ebu - Bekra tako, neki čovjek pa mu reče: 'Ko je ovaj ispred tebe?' Ebu - Bekr odgovori: 'On me vodi pravim putem.' Ovaj čovjek pomisli da mu je to obični vodič, a ne onaj koji ga vodi Allahovim putem. [305]

3. Resulullaha, a.s., i Ebu - Bekra slijedio je čovjek koji je za njihovo hvatanje očekivao veliku nagradu. Zvao se Suraka bin Malik bin Džu'ašem. Suraka pripovijeda: Sjedio sam na jednoj sjedeljki plemena Beni - Medledž, kad se pomoli jedan njihov čovjek, priđe meni i reče: "O Suraka, vidjeh maloprije crnu mrlju u pustinji. Mislim da je to Muhammed sa svojim drugom." Suraka reče: "Znao sam da su to oni", ali mu rekoh: "Nisu to oni već si vidio tog i tog koje smo vidjeli svojim očima kad su otišli." Na tom sijelu ostadoh još neko vrijeme, zatim sam ustao, došao kući i naredio svojoj robinji da mi spremi konja, i odvede iza

humke. Potom uzeh svoje koplje i izađoh na stražnja vrata. Kad dođoh do konja, uzjahah i pojurih trkom. Nakon nekog vremena vidjeh da im se približavam. Kada sam im se sasvim približio, moj konj posrnu i izbaci me iz sedla. Ustadoh, a ruke mi poletješe prema tobolcu za strijele. [306] Iz tobolca izvukoh strijelicu za sreću,hoću li imnauditi ili ne. Ispade mi ono što nisam htio. Ponovo uzjahah konja zanemarujući gatku. Odjednom čuh Resulullaha, a.s., kako uči Kur'an, smireno, ne okrećući se, dok je Ebu - Bekr bio stalno u pokretu i na oprezu.

Iznenada moj konj propade prednjim nogama u zemlju do koljena. Skočih s njega i podbodoh ga. Opet ga podpodoh, on poskoči, ali se ne izvuče skroz iz zemlje. Kad bi da će se gotovo izvući iz zemlje, šiknu pijesak čija se prašina diže uvis, kao dim. Opet dohvatih svoje strijelice. Nakon gatanja ukaza mi se loš ishod.

Tada zapomagah iz sveg glasa, moleći ih za spas. Oni mi obećaše sigurnost. Moj konj se spasi iz živog pijeska, ja ga uzjahah i odoh do njih. Kada sa spriječen da dođem do njih, u sebi sam pomislio da će misija Allahovog Poslanika, s.a.v.s., izaći na vidjelo, pa mu rekoh: "Tvoj narod je za tebe odredio nagradu" (u iznosu krvarine). Zatim sam im ispričao šta mušrici žele da urade, te sam im ponudio opremu i hranu, ali nisu uzeli niti su šta tražili. Zatim je Resulullah, a.s., rekao: "Idi od nas." Suraka ga tada zamoli da mu napiše garantno pismo. Resulullah, a.s., naredi Amiru bin Fuhejritu, pa ga ovaj napisa na komadu kože."

Iza toga Resulullah, a.s., nastavi svoj put. [307]

U predanju od Ebu - Bekra, r.a., kaže se: "Mi smo otputovali, a Kurejšije su tragale za nama. Niko nas od njih nije stigao, samo Suraka bin Malik el - Džu'ašem na svom konju. Ja rekoh: "On nas je tražio i našao, o Allahov Poslaniče!" On mi odgovori: "Ne žalosti se, Allah je s nama." [308]

Suraka se zatim vratio nazad. Usput je sreo još neke progonitelje, pa im je rekao: "Ispitao sam vijest o njima, vi na ovoj strani nemate šta tražiti." Na početku dana je uporno tragao za njima, a na kraju istog dana postao njihov čuvar. [309]

4. Resulullah, a.s., na svom putu prođe pokraj dva šatora Ummi Ma'bed (Ma'bedova majka, iz plemena Huza'at) Huzaijka. To je bila krupna i ugledna sredovječna žena. Sjedila je pokrqaj šatora, umotana, i nudila prolaznicima hranu i vodu. Njih dvojica je upitaše: "Imaš li šta za nas?" Ona odgovori: "Allaha mi, da imamo nešto ne bih vam uskratila gostoprimstvo. Ovca je jalova,a godina je bila dosta gladna."

Resulullah, a.s., pogleda u ovcu kraj šatora, pa upita: "Kakva je ovo ovca, majko Ma' bedova?" Ona odgovori: "Slaba, bolest ju je spriječila da ne krene s ovcama." On upita: "Ima li mlijeka?" Ona odgovori: "Ona je previše istrošena i stara da bi mlijeka imala." On upita: "Hoćeš li mi dozvoliti da je pomuzem?" Ona reče: "Da, tako ti Allaha, ako možeš. Ako ima mlijeka pomuzi je." Resulullah, a.s., potra svojom rukom ovcino vime, prizva Allaha, dž.š., zamoli ga dovom. Mlijeko nadođe u vime i poteče. Resulullah, a.s., zatraži zdjelu iz

koje se mogla napiti nekolicina ljudi i napuni je tako da pjena izađe na vrh. Dade ženi da se napije koliko god može, zatim pruži svojim saputnicima, pa se i oni napiše mlijeka koliko god mogoše. Napokon i Resulullah, a.s., popi dovoljnomlijeka. Ponovo pomuze ovcu, napuni zdjelu i dade je ženi, a oni krenuše dalje.

Ne prođe dugo, a njen muž, Ebu - Ma'bed vrati se tjerajući mršave i gladne koze. Kad uđe i ugleda mlijeko, iznenadi se i upita: "Odakle ti ovo? Ovca je stara i jalova, a nemamo muzare." Ona mu kaza: "Ne, tako mi Allaha, nije ga bilo, ali ovuda prođe mubarek čovjek, govorio je to i to, a izgledao je tako i tako. Mislim da je od Kurejšija i to baš onaj za kojim je potjera." "Opiši mi ga", reče njen muž. Ona ga opisa takvim rječnikom da je slušalac imao pravu sliku pred sobom. Taj opis ćemo dati kada budemo govorili o svojstvima Resulullaha, a.s. Ebu - Ma'bed reče: "Tako mi Allaha, on je taj Kurejšija što su o njemu pričali one priče. Imao sam na umu da mu se pridružim, a to ću svakako i učiniti ako mi se pružo prilika."

A tamo u Meki, osvanu u zoru eho zvonkoga glasa, koga svi čuše, ali niko ga ne vidje. Iz dubine duše orilo se:

Džezallahu Rabbul hajre džezaihii
rafikajni hala hajmetej Ummi M'abedi
Huma nezela bil birri summe terevveha
ve efleha men emsa refika Muhammedin
Lijuhenni Beni K'abin mekane Fetatihim
ve mek'aduha limu'minine bimersadin
Selu uhtek'um an šatiha ve inaiha
ve innekum in tes'elu - š - šate tešhedu.

Prijevod ilahije:
Nagradio Allah, Gospodar Arša, najboljom nagradom
dva druga, kod Ummi M'abed što dođoše.
Stigoše s dobročinstvom, a s njim i odoše,
spasen je onaj ko zanoći kao drug Muhammeda.
Neka čestitaju svojoj kćerki Benu-K'abi
njeno počasno mjesto je među vjernicima sad.
Pitajte svoju sestru za njenu ovcu i njenu zdjelu
a kad biste i ovcu pitali, i ona bi posvjedočila. [310]

Esma je rekla: "Nismo znali kuda se uputio Resulullah, a.s., kad u Meku dođe s donje strane jedan od džina recitujući ove stihove. Ljudi su išli za glasom, a nisu vidjeli nikoga sve

dok nije napustio Meku s gornje strane. Kada smo čuli ove riječi znali smo da se Resulullah, a.s., uputio u Medinu." [311]

5. Na putu od Meke do Medine Resulullah, a.s., srete Ebu - Beride, starješinu jednog plemena. I on je izašao u potjeru za Ebu - Bekrom i Resulullahom, a.s. Želio je i on da dobije veliku nagradu koju su Kurejšije obzanile. Kada se sreo licem u lice s Resulullahom, a.s., i kada je s njim porazgovarao, primi islam na licu mjesta sa sedamdeset ljudi iz svoga plemena. On tada skide svoj turban (imamu) sa glave i priveza je kao zastavu. Ta zastava trebale je svima biti najava da je došao vladar spasa i sigurnosti, koji će uspostaviti na dunjaluku pravdu i poštenje. [312]

6. Resulullah, a.s., sreo je na putu i Ez - Zubeira u grupi muslimana trgovaca, koji su se vraćali iz Šama. Zubeir odjenu Resulullaha, a.s., i Ebu - Bekra u bijelu odjeću. [313]

DOLAZAK U MJESTO KUBA'

U ponedeljak, osmog rebiul - evela, godine četrnaeste od poslanstva - ili prve godine hidžretske, ili 23. septembra, 622. god. po kalendaru, stiže Resulullah, a.s., u Kubu'. [314]

Urve bin ez - Zubeir priča: "Muslimani Medine su čuli za izlazak Resulullaha, a.s., iz Meke. Oni su svako jutro izlazili u pustinju (Harre) u blizini Medine i iščekivali njegov dolazak. Stajali bi sve dok ih podnevno sunce ne bi otjeralo. Posljednjeg dana potraja njihovo iščekivanje, pa se vratiše opet kućama. Samo što su stigli, čuše glas jednog jevreja koji se popeo na jenu od njihovih utvrda radi nekog posla. Nije mogao da se suzdrži ugledavši dolazak Resulullaha, a.s., i njegovog druga, obojicu u bijelom, od kojih se dizala fatamorgana, nego viknu što ga grlo nosi: "O narode, o Arapi, ide vaš djed koga iščekujete." Muslimani uzbuđeni skočiše. [315]

Ibn - Kajjim kaže: "Čuh tekbire i buku kod Beni Amra bin Avfa. Muslimani su donosili tekbire, radosni zbog njegovog dolaska. Izađoše mu u susret, dočekaše ga i pozdraviše poslaničkim pozdravom. Zagledali su ga kružeći oko njega, a on je padao u stanje spokoja u kojem mu je Objava dolazila. Allah, dž.š., objavi mu: "Allah je zaštitnik njegov, i Džibril, i čestiti vjernici; najposlije, i svi meleki će mu na pomoći biti." (64:4) [316]

Urvet bin ez - Zubeir reče: "Okupiše se svi oko Resulullaha, a.s., a on im pokaza na desnu stranu, te se zaustavi i siđe kod Benu - Amra bin Avfa. To se desilo u ponedeljak u mjesecu rebiul - evelu. Ebu - Bekre stajao je i dočekivao ljude, a Resulullah, a.s., sjeo je i šutio. Oko njega su kružili oni, koji ga sada vidješe prvi puta. Oni su ga pozdravljali, a Ebu - Bekr prišao je da ga zaštiti od sunčeve žege koja ga je pržila, te mu svojom odjećom načini hlad. Tada oni koji nisu znali, saznadoše ko je Resulullah, a.s."

Toga dana se cijela Medina digla na noge radi dočeka, a prizor je bio toliko veličanstven,

da ga do tada ne pamti medinska historija.

Jevreji su tada također slavili istinitost najave novog Poslanika u Habakkuki, knjizi u kojoj stoji: Bog se pojavio od Timaha, a svetac od Brda Faran (slon Meke). [317]

Resulullah, a.s., nije dugo sjedio na zemlji Benu Amra bin Avfa, nego ode da se smjesti kod Kulsum bin el - Hedma ili, kako neki misle, kod S'ada bin Hajsemeta u Kubi. Sigurnije je prvo mišljenje.

Iza njega je Alija bin Ebi - Talib proveo u Meki još ri dana. Ljudi su kod Resulullaha, a.s., držali na čuvanju razne vrijednosti, pa je Alija uspio to sve vratiti ljudima. Potom se upuptio pješice u Medinu. Sustigao ih je u Kubi, pa i on odsjede kod Kulsum bin el - Hedma. [318]

Resulullah, a.s., proveo je u Kubi četiri dana: ponedeljak, utorak, srijedu i četvrtak. [319] Tu je sagradio mesdžid i u njemu klanjao.

Mesdžid u Kubi prvi je mesdžid sagrađen u bogobojaznosti otkako je Resulullah, a.s., počeo dobivati Objavu. Kada je bio četvrti dan, tj. petak, uzjaha Resulullah, a.s., po Allahovom naređenju, a Ebu - Bekr u njegovoj pratnji, te krenuše. Obavijestio je Benu - Nedždžarije - svoje daidže, pa dođoše opasani sabljama i svi zajedno krenuše u Medinu. Džuma - namaz ih zateče u Beni Salem bin Avfa, te ih okupi u mesdžid u dolini, pa je tu i klanjaše.Bilo je sto ljudi. [320]

ULAZAK U MEDINU

Poslije džume, uđe Resulullah, a.s., u Medinu, i od tog dana Jesrib dobi ime "Grad Resulullaha, a.s. - Medinetu Resulullahi, a.s.", ili kraće Medina. Ovo je uistinu bio historijski dan. Stanovništvo Medine, nasmijano i razdragano,uz tekbire i veličanje, izašlo je iz kuća, zakrčilo puteve.

Ensarijske djevojke pjevale su od sreće i dragosti stihove dobrodošlice: [321]

Ešrekal Bedru alejna min Senijatil - Vedai
Vodžebeš - šukru alejna ma de'a lillahi dai
Ejjuhel - Meb'usu fina džite bi - l - emr i - l - muta'i.
Džite šerrefte - l Medina Merhaben ja hajre da'i.

Prijevod stihova:
Puni mjesec nas obasja od Senijetil veda,
Kevserom pojimo duše dok čekamo Ahmeda.
Ti koji si od Allaha cijelom svijetu poslan.
Doš'o si da grad Medinski ilumom nam obasjaš.

Ensarije, iako nisu bili ljudi od velikog bogatstva,svi su redom željeli da ugoste kod sebe Resulullaha, a.s. Nije mogao Resulullah, a.s., proći ni pokraj jedne njihovekuće, a da nisu vukli sebi povodac njegove deve, izgovarajući pozdrav i dobrodošlicu. Resulullah, a.s., odgovarao im je: "Pustite je neka ide, njoj je naređeno dokle. I tako su išli polahko, dok deva ne stiže na mjesto današnjeg Resulullahovog, a.s., mesdžida. Tu ona zastade.On nije sišao s nje dok se nije skroz zaustavila. Ona opet krenu malo naprijed, pa se okrenu i vrati na prvo mjesto. Tu se spusti, pa Resulullah, a.s., siđe s njenih leđa. To je na zemlji Beni - Nedždžara, njegovih daidža. To je zaista bilo po Allahovoj dozvoli, a i sam Resulullah, a.s., volio je da to bude na zemlji njegovih daidža. Time su i oni bili počašćeni. Ljudi su pozivali Resulullaha, a.s., sebi u goste. Ebu Ejjub el - Ensarija ode do njegove deve, uze je za povodac i uvede u svoje dvorište. Resulullah, a.s., je tom prilikom rekao: "Valja i čovjeku za njegovom jahalicom." U tom dođe Es'ad bin Zeraret te uze Resulullahov, a.s., prtljag i odnese ga kod sebe. [322]

U Enesovom predanju od Buharije stoji da je Resulullah, a.s., rekao: "Koja nam je rodbinska kuća najbliža?" Ebu - Ejjub reče: Moja, Allahov Poslaniče, ovo su moja vrata i ovo je moja kuća." On reče: "Idi i pripremi nam popodnevni odmor!" Ebu - Ejjub reče: "Ustanite uz Allahov blagoslov." [323]

Nakon nekoliko dana za Resulullahom, a.s., stigoše njegova žena, Sevda i njegove dvije kćereke: Fatima i Ummu Kulsum, zatim Usama bin Zejd, te Ummu Ejmen. S njima izađe iz Meke Abdullah bin Ebu - Bekr s djecom s kojom je bila i Aiša. Zejneb ostade kod Ebil A'asa, nije mogla tada otputovati, pa je hidžru učinila poslije Bedra. [324]

Aiša priča: "Kada je Resulullah, a.s., stigao u Medinu, Ebu - Bekra i Bilala obuze groznica, ja uđoh kod njih i rekoh: 'O oče, kako si, i ti Bilale, kako si?' Ebu - Bekr znao je reći, kad ga uhvati vrućica: 'Svaki čovjek želi da osvane sa svojom porodicom, ali je smrt bliža čovjeku od jake za vratom', a i Bilal je recitovao stihove u kojima postoji aluzija na daljinu i strah od samoće." Aiša dalje priča: "Zatim uđoh kod Resulullaha, i ispričah mu o ovome, a on reče: "Moj Allahu, učini da volimo Medinu, kao što volimo Meku, ili još više! Poboljšaj stanje u njoj, blagoslovi i berićet daj u hrani njenoj, odstrani iz Medine vrućicu i prenesi je u Džuhfu." [325]

Ovdje se završava jedan period Resulullahovog života, i završava se dio njegovog poslaničkog islamskog djelovanja, koji se zove mekanski život i rad Resulullaha, a.s.

ŽIVOT U MEDINI

الحياة في المدينة

Medinski period možemo podijeliti u tri stadija:

1 - period u kome su podsticane smutnje i napetosti, i u kojem su rasli unutrašnji problemi. Neprijatelji u Medini su radili na povezivanju s njenimsmutljivcima izvana kako bi iskorijenili muslimane. Ovaj period će se završiti primirjem na Hudejbiji u zul - kadetu, šeste godine po Hidžri;

2 - period primirja sa starješinama idolopoklonstva, a završit će se oslobađanjem Meke, mjeseca ramazana, osme godine po hidžri. To je, ujedno, period pozivanja vladara i kraljeva u islam;

3 - period sveopćeg prelaska naroda na islam, u skupinama. To je period dolaska plemenskih delegacija drugih naroda u Medinu. Ovaj period trajat će do preseljenja Resulullaha, a.s., na ahiret, mjeseca rebiul - evela, godine jedanaeste po Hidžri.

PRVO SVIJETLO RAZDOBLJE

STVARNO STANJE U MEDINI PRILIKOM HIDŽRE

المرحلة الأولى الحالة الراهنة في المدينة عند الهجرة

Hidžra nije zančila samo oslobađanje od smutnji i izrugivanja, nego je imala značenje potpomaganja i saradnje na uspostavljanju temelja novog društva u zemlji. Stoga je hidžra postala "farz", neprikosnovena dužnost svakog muslimana sposobnog da priskoči u pomoć izgradnji ove nove domovine i da na tom putu utroši svu svoju snagu, za njeno utemeljenje, uzdizanje i njen ugled.

Bez svake sumnje, Resulullah, a.s., bio je njen imam i onaj koji upućuje na pravi put kako treba da se izgrađuje to društvo. Neosporno je da su sve stvari bile u njegovim rukama.

Narod u Medini, nakoji je naišao Resulullah, a.s., sastojao se iz tri klase. Svaka klasa se, na svoj način, vidljivo razlikovala od ostalih.

Resulullah, a.s., morao je imati različite metode u ophođenju sa svakom od ovih klasa, jer su im problemi vbili sasvim druge prirode. Te tri klase ljudi su:

a) njegovi drugovi, elita časnih i privrženih Resulullahu, a.s;

b) nevjernici, koji još nisu primili islam, a plemena su čisto medinskog porijekla;

c) jevreji ili jehudije.

a) Problemi koje je Resulullah imao u vezi s ashabima lakše su prirode i vezani za promjenu sredine i način življenja. U Medini su uslovi bili sasvim drugačiji od onih u Meki. U Meki okupljali su se oko jedne riječi, imali su zajedničke ciljeve, ali su bili raštrkani po raznim mjestima i različitim kućama, proganjani i mučeni, bez ikakvih građanskih prava. Ta prava su držali u svojim rukama neprijatelji njihove vjere. Ovi muslimani nisu mogli osnovati novo islamsko društvo na načelima kojih nije lišeno ni jedno društvo na svijetu. Stoga vidimo da mekanske sure potenciraju tumačenje islamskih načela, zakona koji se mogu primjenjivati na svakog pojedinca. Mekanski ajeti sadrže podsticaj na dobročinstvo, na sve što je korisno, podsticaj na plemenit i lijep moral, a čuvanje od sramote, i svega zabranjenoga.

U Medini su muslimani držali situaciju u svojim rukama od prvog dana. Nisu imali nikakve

potčinjenosti ni od koga. Tu im se pružila prilika da dođu u kontakt s kulturom i civilizacijom, da se bave problemima življenja, ekonomije, politike i vlasti, te problemom mira i rata, zatim halala i harama, prakticiranja vjere, problemom morala i drugim sličnim životnim pitanjima.

Pružila im se prilika da budu jedno novo društvo, islamsko društvo, koje se u svim svojim strukturama razlikuje od predislamskog - džahilijetskog društva i koje se odlikuje nad svim postojećim društvenim uređenjima svijeta. To društvo treba biti vjerodostojan predstavnik islamskog učenja, zbog kojeg su muslimani podnijeli razne vrste nasilja i odmazde tokom prvih deset godina.

Poznato je, da formiranje bilo kojeg društvenog uređenja na novim osnovama, ne može trajati jedan dan, ili jedan mjesec, ili jednu godinu. Njemu treba dug period u kojem će se upotpuniti zakon ili zakonske norme, obrazovanje, praksa i odgoj, i to postepeno. Jedino je Allah, dž.š., bio jamac i garancija ovog zakona, a Resulullah, a.s., izvršavao je i provodio u djelo, upućivao i odgajao muslimane: "On je neukima poslao Poslanika, jednog između njih, da im ajete Njegove kazuje i da ih očisti, i da ih Knjizi i mudrosti nauči." (XLII: 2)

Ashabi, r.a., su od Resulullaha, a.s., primali svim srcem i dušom, spremni da u svako doba provedu Allahove propise u djelo: "A kad im se Allahove riječi kazuju,vjerovanje im učvršćuju i samo se na Gospodara svoga oslanjaju." (8: 2)

Pošto nije tumačenje svih ovih pitanja u domenu našeg rada, to ćemo se opredijeliti samo na neke, prema potrebi.

Najpreče što je Resulullah, a.s., imao da čini za muslimane, a što je i njegova osnovna zadaća, bilo je tumačenje i širenje islama. Međutim, ovo nije bio i njegov jedini zadatak. Bilo je svakako mnogo drugih problema koje je trebalo hitno rješavati.

Muslimani Medine činili su jednu skupinu vjernika, sastavljenu od domaćih vjernika koji su bili na svojoj zemlji, u svojim domovima i sa svojim imetkom. Oni su bili zainteresirani za one stvari o kojima razmišlja svaki situiran i siguran čovjek. Među takvim ljudima postojalo je od pamtivjeka jedno mudro nadmetanje i hronična netrpeljivost. To su ensarije.

S druge strane su došljaci, muhadžiri, koji su ostali bez svega navedenog. Oni su spasili svoj goli život i došli u Medinu. Nisu imali povratka nazad, nisu imali svoje zemlje, svojih domova, svoga posla od kojega će život živjeti i za starost zarađivati. Broj ovih izbjeglica nije bio mali, a rastao je iz dana u dan, jer je hidžra odobrena svima koji su vjerovali u Allaha, dž.š., i Njegovog Poslanika, a.s.

Bilo je poznato da Medina nije osobito bogato mjesto. Pa se njena ekonomska ravnoteža poremetila.

U ovim presudnim momentima za islam, neprijateljske snage učiniše nešto slično kao ekonomsku blokadu Medine, zbog čega se istrošiše zalihe i pogorša situacija.

b) Druga klasa, ili druga struktura ljudi u Medini bili su domaći idolatrijci, bezbožnici ili mušrici. Oni nisu imali nikakve vlasti nad muslimanima. Među njima bilo je onih koji su živjeli

u nekom stanju nestabilnosti ili sumnje. Mnogi su se predomišljali da napuste vjeru svojih očeva. Međutim, nisu ispoljavali neprijateljstvo i netrpeljivost prema muslimanima, i nije ni prošlo dugo vremena, a oni primiše islam i postadoše odani Allahovoj vjeri.

Među njima bilo je i onih koji su ispoljavali žestoku mržnju i neprijateljstvo prema Resulullahu, a.s., i muslimanima, s tim što to nisu činili javno. Javno su iskazivali privrženost i lažnu ljubav, povodeći se za javnim mnijenjem ili kako su im već diktirale prilike.

Na čelu svih ovih stajao je Abdullah bin Ubej, čovjek pod čijim vodtvom se izmiriše plemena El - Evs i El - Hazredž nakon rata "Buas". Do tada ih nije uspio niko pomiriti. Oni su za njega pripremali krunu da ga ustoliče za svoga kralja, i malo je trebalo da postane kralj Medine.

Kada dođe Resulullah, a.s., i kada Ubejju njegov narod okrenu leđa, shvatio je da je izgubio krunu, pa stoga poče ispoljavati žestoko neprijateljstvo protiv Resulullaha, a.s. Međutim, kada je vidio da događaji ne idu njemu u prilog i da će mu biti uskraćene mnoge ovozemaljske blagodati, primi islam nakon Bitke na Bedru. No, to je bilo samo prividno, jer je duboko u njegovom biću tinjalo nevjerstvo.

Stoga je koristio svaku priliku da uskoči u spletke i među spletkaroše protiv Resulullaha, a.s., i muslimana, jer je postao neostvareni vladar, promašenih mogućnosti, s izgubljenim političkim pozicijama. Oni koji mu nisu pomogli da dođe do vlasti, sada su ga huškali i pozivali na bunu, koristeći neke od događaja u Medini i neke od muslimana slabića, plaćenika, za sprovođenje njegovih planova u djelo.

c) Treća klasa ili supstanca medinskog društva bili su jevreji (jehudije ili židovi). Oni su se nastanili u Hidžaz u vrijeme nestorijanskog (asirskog) i rimljanskog ugnjetavanja, kako smo ranije kazali. Oni su u stvari bili Hebrejci, ali nakon doseljenja u Hidžaz prihvatiše arapske običaje u odijevanju, jeziku i kulturi, tako da su pojedinci, a i plemena, nadijevali i arapska imena. Međusobno su se ženili i tazbinovali.

Ono što je za njih ipak najvažnije, sačuvali su nacionalno jedinstvo i nisu se nikada utopili u arapsku naciju. Ponosili su se svojim izraelćanskim porijeklom - jevrejstvom. S tog aspekta mrzili su Arape i često ih iz poruge zvali "ummijjun" što znači: neuki, zaostali i nazadni. Smatrali su da im je arapska imovina dozvoljena, (halal) i da s njom mogu da rade šta hoće. Oni su se držali parole: "Nama nije grijeh što učinimo neukima." (3:75) Nisu bili entuzijasti u širenju svoje vjere, ali su bili iskusni trgovci vjerom. Trgovali su optimističkim predskazanjima, vradžbinama, talismanima, čarolijama i sličnim, pa su stoga sebe smatrali superiornim znalcima, odabranim vođama i duhovnim vodičima. Bili su veliki vještaci u sticanju sredstava za život. U svojim rukama držali su trgovinu žitaricama, datulama, vinom i odjećom. Uvozili su žitarice, vino i odjeću, a izvozili datule (hurme). U svojim rukama držali su i mnoge druge profitne poslove od kojih su imali mnogostruku dobit od svih Arapa. Ni to im nije bilo dovoljno, nego su afirmirali kamatu i njome se bogatili. Davali

su pozajmice arapskim prvacima, velikodostojnicima, kako bi ti prvaci stekli hvalospjeve pjesnika nakon što pozajmljeni novac podijele bez ikakve koristi, zatim bi židovi uzimali od onih prvaka zemlju, žitarice i posjede kao zalog, a potom bi ti posjedi kroz nekoliko godina postali njihovo vlasništvo.

Jevreji su bili autori smutnje, zavjere, arogancije i razvrata. Zavađali su susjedna arapska plemena, huškali jedne na druge podmuklim i tajnim metodima, koje Arapi nisu mogli dokučiti. Stoga su ta plemena živjela u stalnim ratovima. Kad god bi jevreji vidjeli da bi se stanje smirivalo i primirje približavalo, ponovo bi raspirivali žar mržnje. Ako bi i pored toga dolazilo do prekida neprijateljstva, oni bi onda sa strane posmatrali i gledali šta će se desiti i od koje će strane imati veću korist. Nudili su im ogromne kredite s kamatom kako ne bi odustajali od rata zbog finansija. Tako su se arapska plemena stalno zaduživala kod njih, a oni su sticali ogromnu dobit iz svega toga. Čuvali su svoje jevrejsko biće. Finansirali su trgovinu kamatom, te od toga živjeli i debelo zarađivali.

U Jesribu su živjela tri poznata jevrejska plemena:

1. Benu - Kajnuka' (bili su saveznici Hazredža i nastanjivali su Medinu.),
2. Benu en - Nadir,
3. Benu - Kurejza,

Ova zadnja dva jevrejska plemena bila su saveznici El - Evsa. Njihova naseobina je bila u predgrađu Medine.

Ova plemena su podsticala rat između arapskih plemena Hazredž i Evs još od davne prošlosti. A podsticali su rat Buas' svi, sa svim svojim saveznicima.

Svakako, nije se moglo očekivati da jehudije gledaju na islam miroljubivo i blagonaklono. Ne, oni su s neprijateljstvom i s mržnjom gledali na sve što donosi ta vjera. Resulullah, a.s., nije bio njihov čovjek da bi mogao obuzdati nacional - šovinistički nemir koji je vladao njihovim razumom. Posebno je važno naglasiti da je vjera islam ispravna vjera koja zbližava ljude bez obzira na boju, rasu i naciju, te da gasi požar neprijateljstva i mržnje, a poziva na čuvanje emaneta i povjerenja u svim vidovima života. Islam uporno insistira na halal zaradi i opskrbi.

Sve je to značilo da arapaska plemena Jesriba treba da žive u slozi i ljubavi. Tada će se sigurno moći suprotstaviti jehudijskim smicalicama. Svojim zajedničkim snagama djelovat će na slabljenju njihove trgovačke djelatnosti, i na zabrani kamate na kojoj se temeljilo svo njihovo bogatstvo. Muslimani će za kratko vrijeme uspjeti da vrate svoju imovinu i svoju zemlju koju su izgubili plaćanjem kamate. I jevreji su o svemu tome vodili računa, još i prije nego se islam temeljio u Jesribu, te su na osnovi toga skrivali najveću mržnju prema islamu i Allovom Poslaniku još od kada je došao u Medinu, iako tu mržnju nisu otkrivali izvjesno vrijeme.

Imamo primjer koji prenosi Ibn-Ishak. On kaže: "Preneseno je od Safijje, kćerke Hajj bin Ahtaba, da je rekla: "Bila sam najdraže dijete svom ocu i amidži Ebu - Jasiru. Nikad nisu ni jedno dijete držali tako kao mene. Kada je Resulullah, a.s., stigao u Medinu, i kada je odsjeo u Kubi kod Benu Amra bin Avfa, moj otac i amidža odoše prije zore da ga posjete. Otac mi se zvao Hajj bin Ahtab, a amidža Ebu - Jaser bin Ahtab. Kući su se vratili u vrijeme zalaska sunca. Bili su umorni i iscrpljeni. Kad ih ugledah, potrčah im u susret kao po običaju, ali se ni jedan, tako mi Allaha, i ne okrenu na mene. Tada čuh kako amidži Ebu - Jaseru kaže moj otac: "Je li ono on?" "Da", odgovori on. "Ti ga poznaješ i možeš garantirati?" Amidža odgovori: "Da." Otac upita: "Pa šta osjećaš prema njemu?" "Neprijateljstvo do smrti." [326]

I drugi nam primjer nam dosta govori o neprijateljstvu jevreja. Buharija pripovijeda o islamu Abdullaha bin Selema, r.a.: "Bio je poznat inajučeniji jevej. Kada je došao Resulullah, a.s., u Medinu kod daidže, Benu - Nedždždar pohita da ga vidi i postavi mu pitanja na koja niko nije mogao odgovoriti osim Poslanika. Kada je saslušao Resulullahov odgovor na sva pitanja, istog momenta primi islam, i reče: "Židovi su narod koji potvara (druge). Ako saznaju da sam primio islam, a da oni o tome ne znaju ništa, pokudit će me kod tebe." Resulullah, a.s., posla po njih i oni dođoše. A u kući je bio skriven Abdullah bin Selam. Resulullah, a.s., upita: "Kakav je čovjek Abdullah bin Selam?" Odgovoriše: "Najznaniji od nas i sin naj odabranijeg." U drugom predanju stoji: "Naš starješina i sin našeg starješine." Au trećoj verziji: "Najbolji od nas i sin najboljeg od nas. Najvredniji i sin najvrednijeg." Resulullah, a.s., reče: "A šta mislite ako Abdullah primi islam?" Odgovoriše: "Neka ga Bog sačuva od toga!" Dva puta, ili tri, to ponoviše. Abdullah izađe pred njih i reče: "Svjedočim da nema drugog boga osim Allaha i da je Muhammed Njegov Poslanik." Oni povikaše: "Najgori od nas i sin najgoreg!", pa nasrnuše na njega. U drugoj verziji stoji: On reče: "O jevrejski narode, bojte se Allaha, tako mi Njega, Jednog, Jedinog, vi ćete svakako znati da je ovaj ovdje Allahov Poslanik, a.s., i da je došao s Istinom." Oni odgovoriše: "Slagao si!" [327]

Ovo su bila prva iskustva koja je Resulullah, a.s., imao s jevrejima, i to na prvi dan svog dolaska u Medinu.

Ovako je to izgledalo iznutra, u šarolikom društvu Medine. A što se tiče odnosa van Medine prema islamu i Resulullahu, a.s., ostaje da je najjači neprijatelj islama u Meki i da su to Kurejšije. Mi ih poznajemo preko deset godina, od poslanstva Resulullaha, pa do Hidžre. Dobro znamo šta su činili prema muslimanima dok su bili pod njihovom rukom, počevši od zastrašivanja, prijetnje, pritiska, izgladnjivanja, izolacije, progona i potjere. Oni su pokrenuli čitav jedan psihološki rat širokih razmjera i domena. Kada muslimani učiniše hidžru u Medinu, zauzeše njihovu zemlju, kuće, imetak, razdvojiše i razrušiše porodična ognjišta i rodbinske veze, a povrh svega, zatvarali su i mučili koga su stigli zarobiti. Oni se nisu ni na ovome zadržavali, nego odlučiše ubiti Resulullaha, a.s., i time stati islamu u kraj. Oni na tom planu nisu žalili truda ni imetka.

Cilj je bio provesti plan zavjere u djelo. Kada muslimani učiniše hidžru u Medinu, udaljenu od Meke 500 km, otpočeše politički rat s obzirom na svoje vjersko i trgovačko vođstvo među Arapima, jer oni su stanovnici Harema, pod zaštitom Božije kuće i njene svetosti, pa će se i drugi mušrici Arabije okrenuti protiv stanovnika Medine. Smatrali su da će Medina biti u stalnom okruženju, te da će osiromašiti ekonomski, a i broj izbjeglica je rastao iz dana u dan. Doći će sigurno do rata između ovih zulumćara iz Meke i muslimana koji žive u svojoj novoj domovini.

Muslimani su imali pravo da konfisciraju imovinu ovih drznika, kao što su oni konfiscirali njihovu imovinu, da im nanesu razne vrste poniženja kao što su i oni njima, da im život učine teškim, kao što su i oni njima, te da im vrate sve istom mjerom.

Ovo su problemi i pitanja s kojima se susreo Resulullah, a.s., nakon što dođe u Medinu kao Allahov Poslanik i imam, onaj koji upućuje pravim putem, vodi i predvodi.

Resulullah, a.s., otpoče u Medini svoju misiju duhovnog poglavara. Bio je prema svakom plemenu onakav kako je dotično pleme zasluživao, blag ili oštar, pažljiv ili strog. Bez sumnje, milost je uvijek imala prednost nad strogošću, tako da islam i njegovi sljedbenici preuzeše inicijativu na Arabijskom poluotoku za nekoliko godina. O tome ćemo govoriti na slijedećim stranicama.

IZGRADNJA NOVOG DRUŠTVA

Ranije smo spomenuli da je Resulullah, a.s., došao u Medinu i odsjeo kod Beni - Nadždžara u petak 12. rebiul-evela, 1. godine hidžretske ili 27. septembra 622. godine po kalendaru. Prvo se odmorio pred kućom Ebu - Ejjuba i rekao: “Ovdje je moj dom, ako Allah da”, a potom je ušao u kuću.

GRADNJA POSLANIKOVE, A.S., DŽAMIJE

Prvi korak koji je učinio Resulullah, a.s., jeste gradnja Poslanikove džamije. Na mjestu gdje se zaustavila njegova deva, naredi da se gradi džamija. To zemljište kupio je od dvojice dječaka, jetima, u čijem vlasništvu je bilo. I sam je lično učestvovao u gradnji. Prenosio je čerpić i kamenje govoreći stihove:

Moj Alahu nema života doli život poslije smrti,
molimo te, ensarijama i muhadžirima Ti oprosti."
A onda je nastavio:
Ovaj tovar a ne tovar Hajbera,
ovakav je Rabbu našem najdraži."
Ovakvo njegovo bodrenje davalo je ashabima volju i elan za rad, pa jedan od njih zapjeva:
"Ako mi sjednemo, a naš Poslanik nastavi,
od nas bi to bilo kao da smo blesavi."

Na tom mjestu gdje je otpočela gradnja džamije, nalazili su se grobovi mušrika (nevjernika). Bila je tu ruševina, nešto palmi i jedno drvo zvano "Garkad". Resulullah, a.s., naredi da se mezarluk prekopa, ruševina zaravni, a palme i stablo posijeku. Zatim se odredi kibla, koja je bila određena prema Kudusu. Temelji su bili od kamena, a zidovi od čerpića i gline. Krov je bio od palminih grana, a stupovi stablo palme. Tlo džamije prekriše pijeskom i prostriješe hasure. Džamija je imala troja vrata. Dužina od kible do ulaznih vrata iznosila je sto aršina, a širina slična toj ili malo manja. Temelji su bili visoki tri aršina.

Uz džamiju sagradiše kuću, prostorije od kamena i maltera, a krov od granja stabala. To su bile sobe za Poslanikove, a.s., žene. Nakon što se završi gradnja kuće, Resulullah, a.s., preseli se iz kuće Ebi - Ejjuba u svoj dom. [328]

Mesdžid nije bio mjesto samo za namaz. Bio je i škola u kojoj su muslimani saznavali islam, proučavali ga i učili. Tu se se okupljala različita plemena, i rješavala svoje sukobe, plemenske nesuglasice i netrpeljivost. Tu su se donosile odluk o obustavi plemenskih ratova. Mesdžid je bio ustanova u kojoj su se donosile sve odluke od životnog interesa za muslimane. Na kraju, mesdžid je bio zgrada parlamenta, gdje su se održavale sjednice Šure - vijeća i donosile odluke.

Uz sve ovo, mesdžid je bio prihvatilište mnoge sirotinje i muhadžira (izbjeglica), koji nisu imali svoje domove, ni imetka, ni rod, ni porod.

Početkom hidžretske godine dođe propis o učenju ezana - visokim glasom, koji se diže u nebea; muslimani su pet dnevno pozivani na namaz (molitvu). Taj poziv se i danas razliježe pet puta dnevno cijelom zemaljskom kuglom. Priča o snu Abdullaha bin Zejda bin Abdi Rabbih ovim povodom je poznata. Pripovijedaju je Tirmizi, Ebu - Davud, te Ahmed i Ibn - Huzejmet. [329]

BRATIMLJENJE MUSLIMANA

Nakon što je Resulullah, a.s., uradio ogromno djelo izgradnjom mesdžida, centra za okupljanje i druženje muslimana, učinio je korak dalje, pa uradio još veću stvar. Pobratio je muhadžire i ensarije. To bratimljenje polučilo je velike rezultate u izgradnji muslimanskog društva. Ibn el - Kajjim kaže: "Zatim Resulullah, a.s., izvrši bratimljenje između muhadžira i ensarija u kući Enesa bin Malika, gdje je prisustvovalo devedeset ljudi. Pola su bili muhadžiri, a pola ensarije. Bratimljenje se temeljilo na potpomaganju i nasljeđivanju nakon smrti bez krvnog srodstva. To je nasljeđe važilo do Bitke na Bedru. Tada Allah, dž.š., objavi: "A rođaci su, prema Allahovoj knjizi, jedni drugima preči." (8:75) Tada se ukinu svako pravo na naslijedstv, osim putem srodstva.

Ima mišljenje po kome se izvršilo i drugo bratimljenje između samih muhadžira. Međutim, muhadirima, zbog međusobnog prirodnog i prijateljskog bratstva, te onog po prijeklu, nije bilo potrebno novo bratimljenje, za razliku od onog bratimljenja s ensarijama. [330]

Značenje ovog bratimljenja, kako kaže Gazalija, bijaše da se prevaziđe asabijja džahilija - privrženost plemenu, jer odanost i privrženost može biti samo islamu. S bratimljenjem padaju u vodu razlike u porijeklu, boji, naciji. U islamu ne može niko ići dalje, tj. napredovati, a ni nazadovati, osim prema stepenu čovječnosti i bogobojaznosti.

Resulullah, a.s., ovaj je ugovor o bratimljenju proveo u djelo. To nije bilo prazno slovo na papiru, a ni djelo koje se veže za bogatstvo i krv. Nije to bila pusta igra riječi koje se nisu provodile u djelo.

Ovakvo bratstvo bilo je prožeto potpomaganjem, osjećajem dobrote i druželjubivosti, i ono je sudjelovalo u izgradnji novog društva koje će imati svoje slavne primjere. [331]

Buharija je prenio da je po dolasku u Medinu Resulullah, a.s., pobratio Abdurrahmana i S'ad bin Rebia. S'ad je rekao Abdurrahanu: "Ja sam najbogatiji među ensarijama. Svoju imovinu dijelim na dvoje. Imam dvije žene, pogledaj koja ti se više od njih sviđa, pa mi reci, ja ću je pustiti, a kad joj prođe iddet, ti se njom oženi." Na to mu Abdurrahman reče: "Neka ti Allah podari berićet u tvojoj porodici i u tvome imetku."

"Gdje vam je čaršija?" Uputiše ga u čaršiju kod Benu - Kajnuka'a, jevrejskog plemena. I nije se vratio sve dok sa sobom nije donio nešto sira i masla, i tako je nastavio; kada je jednog dana došao, na njemu su bili tragovi: "Šta je to?" On odgovori: "Oženio sam se." Resulullah, a.s., upita: "Koliko si platio?" "Jednu zlatnu košpicu." [332]

Prenosi se od Ebu - Hurejrea da je rekao: "Rekoše ensarije Resulullahu, a.s.: 'Podijeli plantaže hurmi između nas i naše braće muhadžira.' On odgovori: 'Ne!' Oni rekoše: 'Onda pomozite u obradi, a rod (plod) neka nam je zajednički.' Poslanik reče: 'U redu.' A oni

odgovoriše: 'Slušamo i pokoravamo se.'" [333]

Sve ovo nam ukazuje da su enarije vodile veliku brigu o svojoj braći muhadžirima i da nisu žalili uložili trud, ljubav i pažnju, jer su i muhadžiri to uistinu zaslužili, svojim velikim žrtvama, koje su učinili radi Allahove vjere.

Moramo zaključiti da je čin bratimljenja, čin velike mudrosti. To je bilo izvanredno rješenje za mnogobrojne probleme na koje su muslimani nailazili, a o kojima smo pričali.

POVELJA ISLAMSKOG SAVEZA

Nakon što je Resulullah, a.s., učvrstio ugovor o bratimljenju među muslimanima, baci se na novi posao. Trebalo je sačiniti novi ugovor o eliminaciji svih navika, običaja koji su podsjećali na predislamski život. Nije od njih smjelo ostati, ama baš nikakvog traga.

Paragrafi te povelje, ili tog ugovora glase ukratko: "Ovo je isprva izdana od Muhammeda, vjerovjesnika, s.a.v.s., među vjernicima i muslimanima iz plemena Kurejš i iz Jesriba i onima koji su njih slijedili, pa im se priključili i borili se uz njih:

1. Oni su jedna zajednica (ummet), a ne i drugi ljudi

2. Muhadžiri iz plemena Kurejš u mjestu svog prebivališta zajednički daju krvarinu. Oni daju otkup za njihove sužnjeve, uz podjednako i pravedno učešće vjernika. Svaki ogranak plemena Kurejš u mjestu svog prebivališta zajednički daje krvarinu kako su to prije činili. Svaka njihova skupina daje otkup za svoje sužnjeve uz podjednako i pravedno učešće vjernika.

3. Vjernici neće ostaviti čovjeka pritisnutog dugovima među njima, nego će mu učiniti dobro, bilo da se radi o plaćanju otkupa ili krvarine.

4. Bogobojazni vjernici su protiv onoga ko ih ugnjetava, ili traži da im se nepravda čini, ili nad njima nasilje sprovodi, ili razdor među vjernicima sije.

5. Oni su svi protiv njega, pa makar on bio dijete jednoga od njih.

6. Vjernik neće ubiti vjernika zbog nevjernika.

7. Niti pomoći nevjerniku protiv vjernika.

8. Zaštita muslimana je jedna. Allah i Poslanik u zaštitu uzimaju najslabijeg među njima.

9. Oni jevreji koji budu nas slijedili, imat će pomoć od nas, i u nama lijep uzor, osim onih koji su nasilje činili i međusobno se pomagali protiv nas.

10. Muslimanski mir (sigurnost) je nedjeljiv. Musliman ne smije sklopiti mir bez svoga brata u ratu na Allahovom putu, osim pod jednakim uslovima i na temelju istih prava među njima.

11. Vjernici se moraju međusobno razdužiti ako su prolili jedni drugima krv na Allahovom putu.

12. Mušrik ne može uzeti u zaštitu Kurejšije niti njihov imetak, niti se može ispriječiti između toga i vjernika.

13. Ko bespravno ubije vjernika, uz svjedoka, on je za njega odmazda, osim ako s tim nije zadovoljan staratelj ubijenog.

14. Svi vjernici će bti protiv njega i oni su dužni da ustanu protiv njega.

15. Musliman ne smije podržavati i pomagati onoga koji uvodi u novotarije u vjeru. Ako to učini, neka ga prati Allahovo prokletstvo i njegova srdžba do Sudnjeg dana. Od takve osobe ne prima se pokajanje, a ni pravda.

16. Za svaku stvar, za koju ne budete mogli naći zajedničko rješenje, obratite se Allahu, dž.š. - potražit njeno rješenje u Kur'anu i Muhammedu, a.s. - potražite njeno rješenje koje može biti u hadisu. [334]

UTJECAJ RESULULLAHOVE, A.S., MISLI NA DRUŠTVO

S ovakvom mudrošću i oštroumnošću Resulullah, a.s., učvrstio je temelje novog društva. Međutim, ne smijemo zaboraviti da je ovaj uspjeh bio rezultat Resulullahovih, a.s., misli kojima su se služili i njegovi ashabi, pijući svi zajedno s istog izvora. Resulullah, a.s., podučavao ih je, odgajao, duševno napajao i bio im lijep primjer u ponašanju.

Odgojio ih je na temeljima ljubavi, bratstva, časti, vjere i bogobojaznosti.

Jedan čovjek je upitao: "Šta je najbolje u islamu?" Resulullah, a.s., je odgovorio: "Da nahraniš gladnog i da nazoveš selam i znanom i neznanom." [335]

Abdullah bin Selam priča: "Kada je stigao Resulullah, a.s., u Medinu, otišao sam da ga dočekam. Kada se ukaza njegovo lice, odmah sam znao da on nije lažov. Prve njegove riječi bile su: 'O vi ljudi, nazivajte selam, nahranite gladne, čuvajte rodbinske veze, molite se Allahu noću, dok drugi spavaju, s mirom ćete ući u Džennet.'" [336]

Resulullah, a.s., govorio je: "Neće ući u Džennet onaj od koga miran nije njegov komšija." [337]

Rekao je Resulullah, a.s.: "Musliman je onaj od čijeg su jezika i loših djela sigurni drugi muslimani." [338]

Također je rekao a.s.: "Niko od vas ne može biti vjernik, dok ne poželi svome bratu ono što želi samom sebi." [339]

Resulullah, a.s., rekao je: "Vjernici trebaju biti kao jedan čovjek. Ako ga boli oko, boli ga cijelo tijelo, a ako ga boli glava, cijelo tijelo osjeća bol." [340]

On, a.s., kaže: "Vjernik vjerniku je kao stup stupu, jedan drugoga podupiru", tj. jedan se na drugoga oslanja! [341]

Resulullah, a.s.,rekao je: "Nemojte se međusobno mrziti, svađati i zavidjeti jedan drugome, budite u ime Allaha braća. Nije lijepo da musliman bude u gostima svoga brata više od tri dana." [342]

Resulullah, a.s., rekao je: "Musliman je brat muslimanu, neće nasilje nad njim učiniti, niti ga izdati. Ko učini svome bratu uslugu, Allah će njemu učiniti; ko muslimana razriješi brige, Allah će njemu razriješiti jednu od njegovih briga na Sudnjem danu. Ko pokrije muslimanu sramotu, Allah će pokriti njegovu na Sudnjem danu." [343]

Resulullah, a.s., rekao je: "Smilujte se onima koji su na Zemlji, vama će se smilovati Onaj Koji je na nebesima." [344]

Rekao je Resulullah, a.s.: "Nije vjernik onaj koji ima da se najede, a njegov komšija pored njega gladuje." [345]

Rekao je Resulullah, a.s.: "Griješnik je onaj koji psuje vjernika, a nevjernik je onaj koji ga ubije." [346]

Resulullah, a.s., rekao je da je sadaka ukloniti s puta prepreku, i smatra takav postupak jednim od sastavnih dijelova imana (vjerovanja). [347]

Bodrio je vjernike da udjeljuju. Spominjao je za njih takve nagrade od kojih srce zatreperi. On je rekao: "Koji musliman da muslimanu odjeću da pokrije golotinju, Allah će ga obdaritit zelenom dženetskom odorom. A koji musliman nahrani gladnog muslimana, Allah će ga nahraniti dženetskim plodovima. I koji musliman napoji žednog muslimana, Allah će ga napojiti zapečaćenim mošus pićem." [348]

Resulullah, a.s., kaže: "Pričuvajte se džehenemske vatre, pa makar i s polovinom hurme, a ko nema, onda lijepom riječju." [349]

Pored svega ovoga Muhammed, a.s., je veoma mnogo podsticao muslimane na suzdržavanje od traženja milostinje i spominjao vrijednosti sabura i skromnosti. On je traženje milostinje poredio sa ogrebotinama na licu onoga ko je traži. Osim ako je prisiljen na to.

Također je Resulullah, a.s., tumačio vjernicima vrijednost prakticiranja vjere, nagrade i sevapa kod Allaha. Sve je to povezivao i potvrđivao Objavom spuštenom s nebesa. Učio je Kur'an i primjerom pokazivao kako i oni trebaju raditi. I šta su dužni činiti prema obavezi širenja islama.

Tako je rastao ugled vjernika, obogaćen najvišim vrijednostima, i najljepšim primjerima, dok ne postadoš uzvišeni primjer vjernika, kakvog ne poznavaše historija čovječanstva nakon Poslanika.

Abdullah bin Mes'ud, r.a., rekao je: "Ko hoće da se na nekoga ugleda neka se ugleda na one koji su već umrli, jer se ne može garantirati za onoga koji je još živ, da neće

skrenuti s pravog puta; to su drugovi Resulullaha, a.s. Oni su najbolji dio našeg ummeta. Imali su najčišće srce, najdublje znanje i najmanje pretjerivanja. Allah, dž.š., je njih obdario da prate, slijede i druže se sa svojim Poslanikom, a.s., i da mu budu na pomoći oko utemeljenja vjere. Muslimani su shvatili njihovu vrijednost, slijedeći njihovu tradiciju. Svi se trebamo okititi što više njihovim lijepim osobinama i iskustvo stičemo na njihovim primjerima. Oni su uistinu bili upućeni pravim putem."[350]

Resulullah, a.s., posjedovao je i neke vidljive osobine, koje su privlačile svakog sagovornika. Bio je lijepo građen, lijepog ophođenja, spretan u poslu. Stoga je privlačio ljude, pa su hrlili da ga vide i čuju. U svom ophođenju obraćao se ashabima, uvažavao ih, volio ih i cijenio. Zato bi oni svaku njegovu riječ prihvatili i odmah je u djelo provodili.

Samo na ovakav način uspio je Resulullah, a.s., kratko vrijeme udariti čvrste i jake temelje jednoj novoj ljudskoj, vjerskoj zajednivci, najčistijoj, koju je ikada historija poznavala. Udario je temelje zajednici koja je odolijevala svim strujama toga vremena i uspjela ih usmjeriti na pravi način i da napravi veliki preokret u historiji čovječanstva.

SKLAPANJE UGOVORA S JEVREJIMA

معاهدة مع اليهود بنود المعاهدة

Nakon što je Resulullah, a.s., učinio hidžru u Medinu i nakon što je uspostavio stabilne temelje novom islamskom društvu, koje je počivalo navjerskom, političkom i zakonskom jedinstvu muslimana, otpoče uređivanje odnosa sa nemuslimanima. Njegova osnovna briga bila je da osigura sigurnost, mir, sreću i dobro svim stanovnicima, uz konstituiranje tritiorije koja će biti domovina svih. Zato je oblikovao zakone popustljivosti i prevazilaženja, kakve nije do tada poznavao svijet pun plemenske sebičnosti i plemenske veličine. Najbliži susjedi Medine, nemuslimani, bili su jevreji. Oni i pored prikrivenog neprijateljstva prema muslimanima, nisu ispoljavali javno nikakav otpor ili mržnju.

Resulullah, a.s., sačini s njima ugovor, koji im ostavlja punu vjersku i ekonomsku slobodu. Nije se upuštao u politiku izolacije, konfiskacije i netrpeljivosti.

Ovaj ugovor bio je samo još jedan u seriji ugovora koji su sačinjeni za muslimane, a o kojima smo ranije govorili. Spomenut ćemo ovdje najvažnije poglavlje ovog ugovora.

PARAGRAFI UGOVORA

1. Jevreji Benu - Avf su narod koji živi s muslimanima. Oni imaju svoju vjeru, a muslimani svoju. Svako ima svoj imetak i svoju ličnu slobodu. To važi i za jevreje koji ne pripadaju tom plemenu.

2. Jevreji će imati svoju ekonomiju, a muslimani svoju.

3. Dužni su i jedni i drugi braniti zajedničku slobodu od vanjskog neprijatelja.

4. Međusobno se mogu savjetovati i dogovarati samo na osnovama dobročinstva.

5. Saveznici se trebaju čuvati međusobnih smutnji i smicalica.

6. Treba pomoći onome koji bude ugrožen.

7. Jevreji trebaju biti u dobrim odnosima s muslimanima, ako su ovi u ratu.

8. Jesrib postaje zaštićeno mjesto ovoga ugovora. U njemu se ne smije voditi rat.

9. Ako izbiju neke nesuglasice između dva naroda, koje bi mogle ugroziti sigurnost, trebaju se obratiti Allahu i Muhammedu, Allahovom Poslaniku.

10. Da se Kurejšije ne uzimaju u zaštitu, niti neko ko im pomaže.

11. Međusobno se moraju pomagati protiv onih koji napadaju Jesrib.

12. Ovaj ugovor ne štiti nasilnika, niti grješnika. [351]

Okončanjem i ozvaničenjem ovoga ugovora, Medina je sa svojom okolinom postala uvažena država, s glavnim gradom El - Medina, i predsjednikom, ako važi ovaj izraz, Resulullahom, a.s.

Vodeću vlasti i vodeću riječ imali su muslimani. S ovim je Medina postala i prva prijestolnica islama.

Da bi se mir i sigurnost proširili i na druga područja, Resulullah, a.s., sklopi savez i s ostalim, mnogobrojnim plemenima na sličan način ovome, a prema postojećim životnim prilikama, o čemu ćemo govoriti.

NASTAVAK SUKOBA

KUREJŠIJSKE PROVOKACIJE PROTIV MUSLIMANA NAKON HIDŽRE I NJIHOVO POVEZIVANJE S ABDULLAHOM BIN UBEJJOM

Ranije smo spomenuli šta su sve poduzimali nevjernici Meke protiv muslimana u vrijeme dok su činili hidžru, a i poslije hidžre, zbog čega su zaslužili ekonomske sankcije, a potom i oružani sukob. Međutim, oni se nisu osvijestili i nisu prestajali sa svojim neprijateljstvima.

Naprotiv, iseljenje muslimana i pronalaženje sigurnijeg utočišta u Medini, izazvalo je kod njih još veću mržnju, nervozu i neprijateljstvo.

Oni, stoga, napraviše pismo Abdullahu bin Ubejju bin Selulu - koji je bio mušrik, kao i oni i poglavar ensarija prije hidžre, i koji je trebao postati kralj idolopoklonika da nije došao Resulullah, a.s., u Medinu - te njegovim pristašama, u kojem kažu: "Vi ste ugostili i primili našeg čovjeka, ami se kunemo Bogom, ili ćete ga ubiti, ili protjerati, ili ćemo svi mi napsati vas. Borit ćemo se s vama do posljednjeg vašeg borca, a onda ćemo vaše žene sebi dopuštenim učiniti." [352]

Po dobivanju ove prijetnje, diže se Abdullah bin Ubejj da izvrši naredbu svoje braće mušrika iz Meke. On je bio zavidan Poslaniku, a.s., što ga je potisnuo s kraljevskog prijstolja.

Abdurrahman bin K'ab kaže: "Kada Abdullah bin Ubejj dobi ovu poruku, sakupi svoje sljedbenike, obožavaoce kipova, da ubiju Resulullaha, a.s. Kad ta vijest dođe do Resulullaha, a.s., on ode do njih i reče im: 'Kurejšijska prijetnja vam ozbiljna bi; oni vas ne mogu uvući u veću zamku nego što to možete sami sebi učiniti. Želite da prolijevate krv vašu i vaše braće, je li?' Oni saslušaše Poslanika, a.s., a zatim se raziđoše i sami svjesni te istine. Abdullah bin Ubejj bin Selul zabrani tom prilikom izbijanje sukoba i prolijevanje krvi, pogotovo kada je vidio klonulost, ili je to možda bila razboritost, njegovih sljedbenika. Ali, kako je i dalje ostao u dogovaranju s Kurejšijama, to je koristio svaku priliku da ubaci kost između muslimana i mušrika. Stalno je u to uvlačio i jevreje, kako bi imao njihovu podršku. Međutim, Resulullah, a.s., velikom je mudrošću uspijevao, s vremena na vrijeme, ugasiti vatru njihovog zla. [354]

PROGLAS ODLUKE O ZABRANI POSJETE MESDŽIDUL-HAREMU

S'ad bin Muaz odluči se da ode u Meku i da obavi umru. U Meki uze za zaštitnika Umejjet bin Halefa. S'ad mu reče: "Gledaj da uđem u harem kad je malo svijeta. Možda ću moći učiniti tavaf (obilazak) oko Kabe." Kad poodmaknu dan, oni krenuše u harem i tamo ih srete Ebu - Džehl. On upita Umejjeta: "Ebu - Safvane, ko je to s tobom?" On odgovori: "S'ad." Ebu - Džehl mu reče: "Vidim da slobodno i sigurno obilaziš oko Kabe, a primili ste odmetnika. Kunem se Bogom, da nisi s Ebu - Safvanom, ne bi se čitav vratio svome narodu." S'ad mu odgovori, podigavši glas: "Tako mi Allaha, da si mi pokušao zabraniti, ja bih tebi zabranio i više od toga, zabranio bih ti prolazak medinskim putem!" [355]

KUREJŠIJE PRIJETE MUHADŽIRIMA

Nakon neuspjelog pokušaja da Abdullah bin Ubejjom, Kurejšije Meke napisaše muslimanima u Medinu: "Ne zanosite se time da ste izmakli od nasu Jesrib. Doći ćemo vam i uništiti u sred vašeg mjesta!" [356]

Sve ovo nije bila obična prijetnja. Resulullah, a.s., se osvjedočio, jer su počeli s velikim spletkama, zbog koji je noći bdio ili spavao pod stražom svojih drugova. Muslim je prenio u svom Sahihu od Aiše, r.a., koja kaže: "U prve dane svog boravka u Medini, Resulullah, a.s., je naveče bdio. Pa jedne noći reče: 'Kamo sreće da me neko od mojih dobrih drugova čuva noću.' Dok smo o tome govorili, čusmo zveket oružja. On upita: 'Ko je to?' Glas odgovori: 'S'ad bin Ebi - Vekkas.' Resulullah, a.s., upita ga: 'Šta te je dovelo ovamo?' On odgovori: 'Dođe mi strah za tebe, o Allahov Poslaniče. Dođoh da te čuvam ove noći.' Resulullah, a.s., pomoli se za njega dovom i zaspa." [357]

Ovakvo stražarenje nije bilo ograničeno na nekoliko noći, ono je od tada postalo stalno. Pripovijeda se od Aiše, r.a., da je rekla: "Resulullaha, a.s., čuvali su preko noći sve dok Allah, dž.š., ne objavi: 'A Allah će te od ljudi štititi.' (5:67) Resulullah, a.s., proturi glavu kroz šator i viknu: 'O ljudi, idite, slobodni ste, mene će čuvati Allah, dž.š.'" [358]

Nije samo Resulullah, a.s., bio u opasnosti, nego su i svi muslimani bili u opasnosti. Pripovijeda Ubejj bin K'ab: "Kada je došao Resulullah, a.s., s ashabima u Medinu, i kada su osjetili opasnost od nemuslimana, nisu smjeli zaspati u kući bez oružja, a s njim su i osvitali."

ALLAH ODOBRAVA BORBU

U ovim teškim uvjetima življenja u kojima je direktno bilo ugroženo muslimansko biće u Medini, a prijetnje sve češće dolazile iz Meke, u kojoj se Kurejšije nisu budile iz tmine i idolopoklonstva, Allah, dž.š., objavi muslimanima dozvolu za borbu, koja nije bila naredba. Allah, dž.š., kaže: "Dopušta se odbrana onima koje drugi napadnu, zato što im se nasilje čini, a Allah je, doista kadar da im pomogne." (22:39)

Ovaj ajeti kerim objavljen je među ajetima koji upućuju na to da je ova dozvola došla radi otklanjanja nevaljalština i uspostavljanja Allahovih propisa. Allah, dž.š., kaže: "One koji će, ako im damo bvlast na Zemlji, molitvu obavljati i milostinju udjeljivati, i koji će naređivati da se čine dobra djela, a odvraćati od nevaljalih." (22:41)

Činjenica je da so ovi ajeti, bez sumnje, objavljeni u Medini poslije hidžre, a ne u Meki, ali mi ne znamo tačno na kojem mjestu Medine su objavljeni. Nakon ove Allahove dozvole za borbu, Allhova, dž.š., mudrost bila je u trenucima, kada su Kurejšije imale veliku moć i snagu, da su muslimani blokirali trgovački put Meka - Šam, pokraj Medine. Muslimani preuzeše kontrolu nad ovim putem. Za ostvarivanje ovog plana Resulullah, a.s., napravio je plan u dvije faze.

Prva faza: sklopio je savez sa svim plemenima koja su bila nastanjena duž ovog trgovačkog puta, ili su presijecala ovaj put prema Medini.

Ranije smo govorili o savezu s jevrejima. Također je ugovor o savezu sadržavao i dogovor o nenapadanju i nemiješanju sa strane u vrijeme bornenih dejstava. Sklopljen je savez i s plemenom Džuhejne, prije borbe. Njihove kuće bile su nedaleko od Medine.

Druga faza: stalno slanje vojske, izvidnice za izvidnicom, na relaciju ovog puta.

BITKE I IZVIDNICE PRIJE BEDRA [359]

S dvije prethodne faze otpočeše muslimani svoju pravu aktivnost nakon Allahove dozvole za borbu.

Prvi vojni pokreti ličili su na izviđačke pohode. Cilj im je bio otkrivanje i upoznavanje užeg i šireg terena oko Medine, kao i svih puteva koji vode u Meku. Resulullah, a.s., uspostavio je primirje s plemenima koja su naseljavala ove prostore. Također je bio cilj pokazati mušricima Jesriba, jevrejima i beduinima, da su muslimani jaki i da su se oporavili od nekadašnje slabosti. Isto tako trebalo je zaprijetiti Kurejšijama, koji su još uvijek živjeli u zabludi i dubokom nevjerstvu iz kojeg se nisu nikako osvješćivali. Trebalo bi da Kurejšije Meke osjete opasnost po svoju ekonomiju i po svoje živote, te da prihvate primirje i prestanu

prijetiti muslimanima uništenjem i odvraćanjem od Allahovog puta. To bi bila ujedno prijetnja da prestanu mučiti slabe i nezaštićene muslimane u Meki.

Konačni cilj bio je da muslimani dobiju punu vjersku slobodu i da slobodno mogu tumačiti i ispoljavati svoju vjeru širom Arabijskog poluotoka.

Evo ukratko o tim izvidnicama:

1. Izvidnica područja Sejful bahri, dogodila se u ramazanu, 1. godine Hidžretske, odgovarajućeg marta, 623. godine po kalendaru.

Resulullah, a.s., naredi Hamzi da predvodi ovu izvidnicu. Hamza bin Abdul - Muttalib izađe na čelu trideset ljudi, muhadžira, da se ispriječi kurejšijskom karavanu koji je dolazio iz Šama. Na čelu karavana nalazio se Ebu - Džehl ibn Hišam sa tristo ljudi. Oni su došli do sejful bahra iz pravca 'Ijesa. [360] Sretoše se i poredaše sa suprotne strane spremni za borbu. Tuda naiđe Medždi bin Amr el - Džuhenij, bio je u savezu s obje strane. On krenu između dva tabora, tako da do borbe ne dođe.

Hamzina zastava u ovom izvidničkom pohodu bila je prva zastava koju je Resulullah, a.s., poslao u islamu, i bila je bijele boje. Nosio ju je Ebu - Mersed Kenaz bin Husajn el - Ganevij.

2. Izvidnica područja Rabig, dogodila se u ševalu 1. godine Hidžretske ili aprila 623. godine. Resulullah, a.s., posla Ubejda bin el - Harisa bin el - Muttaliba na čelu 60 konjanika, muhadžira. Oni sretoše Ebu - Sufjana na čelu 200 ljudi u dolini Rabig. Dvije strane su se samo strijelama gađale. I ovaj put nije došlo do sukoba.

Ovoj muslimanskoj četi priključiše se dva čovjeka iz mekanske vojske, i to El - Mikdad bin Amr el - Behrani i Utbe bin Gazvan el - Mazini. Oni su ranije primili islam tajno, a krenuli su s mušricima kako bi mogli prebjeći kod muslimana. I ovaj put bila je bijela Ubjedova zastava, a nosio ju je Musattah bin Esase bin el - Muttalib bin Abdi Menaf.

3. Izvidnica područja El - Harrar je bila u mjesecu zul - kade, 1. godine Hidžretske, ili odgovarajućeg maja 623. godine. [361]

Resulullah, a.s., posla S'ada bin Ebi - Vekkasa na čelu dvadeset konjanika da presretnu kurejšijski karavan, a da ne prelaze Harrar. Oni su krenuli, krijući se po danu, a putujući noću. Stigoše u El - Harrar u četvrtak ujutro, ali s izvjesnim zakašnjenjem, jer je dan prije karavan već prošao. S'adova zastava također je bila bijela, a nosio ju je Mikdad bin Amr.

4. Pohod na El - Ebva' i Veddan dogodio se mjeseca saffera, 2. godine Hidžretske ili augusta 623. godine. [362]

Od njega do Rabiga prema Medini udaljenost je 29 milja. El - Ebva' je blizu Veddana.

Resulullah, a.s., lično je krenuo u ovaj pohod na čelu sedamdeset muhadžira, nakon što je ostavio S'ada bin Ubadeta da ga zamjenjuje u Medini.

Cilj ovog pohoda bio je presresti kurejšijski karavan. Došao je do Veddana. Na svom putu nije naišao ni na kakvu zamku. Iako nije presreo karavan, ipak je ovaj pohod imao

političkog uspjeha. Resulullah, a.s., uspostavi savez sa Hamrom bin Mahšij Damerantom, koji je u to vrijeme bio starješina plemena Beni - Damret.

Ovaj savez sklopljen je pod ugovorom čiji tekst donosimo: "Ovo je ugovor između Muhammeda, Allahovog Poslanika i plemena Beni - Damret, neka znaju da su sigurni i oni i njihov imetak, i da će imati pomoć protiv svakoga ko ih napadne, sve dotle dok ne napadaju Allahovu vjeru. Ako ih Poslanik pozove u pomoć, trebaju se odazvati." [363]

Ovo je bio prvi pohod u kojem je učestvovao Resulullah, a.s. Trajao je petnaest dana. Zastava je bila i ovaj put bijela, a nosio ju je Hamza bin Abdul - Muttalib.

5. Pohod na Bevat, mjeseca rebiul - evela, 2. godine Hidžretske, ili septembra 623. godine.

Resulullah, a.s., krenuo je na čelu dvjesto svojih drugova, da izvrši prepad na kurejšijski karavan, koji je predvodio Umejje bin Halef el - Džumehij. U njegovoj pratnji bilo je sto ljudi i dvije hiljade i pet stotina deva. U bevat je došao sa strane Radve, ali nikoga nije našao. [364]

Ovoga puta u Medini je ostavioi za svog zamjenika S'ada bin Muaza. Zastava je bila bijela, a nosio ju je S'ad bin Ebi - Vekkas, r.a.

6. Pohod na Safvan, mjeseca rebiul - evela, 2. godine Hidžretske ili septembra, 623. godine. Povod ovog izlaska bio je napad šest mušrika na čelu s Kerezom bin Džabir el - Fihrienom na medinske pašnjake, gdje opljčkaše nešto stoke. U potjeru za njima krenu sedamdeset ashaba na čelu sa Resulullahom, a.s.

Tjerali su ih do doline Sefvan u blizini Bedra. Kerz i njegova pratnja uspjeli su pobjeći, te i ovaj put nije bilo borbe. Ovaj pohod ima još jedan naziv: "Prvi pohod na Bedr".

U Medini je Resulullaha, a.s., zamjenjivao Zejd bin el - Harise. Zastava je bila bijela, a nosio ju je ovaj put Alija bin Ebi - Talib.

7. Pohod na Zil - Ušejret, u mjesecu džumadel - ula i džumadel - ahire, 2. godine Hidžretske, ili novembrai decembra 623. godine. Resulullah, a.s., krenuo je sa sto i pedeset (ili dvije stotine, po mišljenju nekih pripovjedača) dobrovoljaca - muhadžira, sa trideset deva koje su naizmjenično jahali.

Krenuli su da presretnu kurejšijski karavan koji je išao za Šam. Resulullahu, a.s., došla je vijest da je ovaj karavan krenuo iz Meke natovaren kurejšijskom robom. On je stigao na Zil - Ušejret, ali karavan je već prošao prije nekoliko dana. [365]

To je bio isti karavan za kojim je tragao kada se vraćao iz Šama, i zbog čega je došlo do velike bitke na Bedru.

Ovaj Resulullahov, a.s., izlazak bio je krajem mjeseca džumadel - ula, a povratak pada početkom mjeseca džumadel - ahira, kako piše Ibn - Ishak. Autori mnogih Sira pišu ili jedan ili drugi mjesec, pa su otuda razlike u datumu događaja.

Na ovom pohodu Resulullah, a.s., sklopio je primirje s plemenom Benu - Mudelledž i s njihovim saveznicima iz plemena Beni - Damre, o nenapadanju.

U Medini je ostavio za uamjenika Ebu - Seleme bin Abdil - Esed el - Mahzumia. Zastava je bila bijela, a nosio ju je Hamza bin Abdul - Muttalib, r.a.

8. Izvidnica zvana Nahla, bila je u redžepu, 2. godine Hidžretske ili januaru 624. godine. Resulullah, a.s.,poslao je Abdullaha bin Džahš el - Esedija na Nahlu.

Predvodio je dvanaest ljudi - muhadžira sa šest deva - po dvojica su se mijenjala na jednoj devi. Napisa mu Resulullah, a.s., pismo - poruku, i naredi mu da je ne smije pročitati dok se ne udalji dva dan hoda od Medine, zatim da je otvori i pročita. Abdullah je putovao dva dana, zatim pročita poruku u kojoj je pisalo: "Kad pročitaš ovo moje pismo, nastavi put dok ne dođeš u Nahlu, koja se nalazi između Meke i Taifa. Odatle motri na kurejšijske karavane, te nam dostavi sve što saznaš o njima." "Odmah, o Allahov Poslaniče", (čujem i pokoravam se naredbi).

Abdullah o tome obavijesti ljude i reče im da nema odlaska na silu. Idu samo dobrovoljci. Ko voli biti šehid, neka krene, a ko mrzi smrt, neka se vrati nazad. Što se tiče mene, rekao je, ja ću ići, pa svi i krenue. Na putu se izgubi deva koju su jahali S'ad bin Ebi - Vekkas i Utbe bin Gazvan, pa zastadoše da je traže.

Abdullah bin Džahš je nastavio put i došao do Nahle. Putem je prošao kurejšijski karavan noseći plodove iz Šama, začine i raznu trgovačku robu. Predvodili su je Amr bin Hadremij, Osman i Nevfel, sinovi Abdullaha bin el - Mugire, i Hakem bin Kisan, oslobođeni rob El - Mugire. Muslimani se posavjetovaše šta da uade. Rekoše: "Mi smo u posljednjem danu mjeseca redžepa, mjeseca u kome je zabranjeno ubijanje, jer je jedan od svetih mjeseci. Ako ih napadnemo povrijedit ćemo svetost mjeseca, ako ih propustimo, ove noći će ući u Meku."

Tada se saglasiše za napad. Jedan od njih odape strijelu, pogodi Amra bin el - Hudramija i ubi ga., a zarobiše Osmana i El - Hakema. Nevfel pobježe. Zarobiše karavan i ljude i povedoše ih u Medinu. Od robe odvojiše petinu. To jebila prva petina u islamu. Tada je pala i prva žrtva u islamu i prva dva zarobljenika su zarobljena od neprijatelja.

Resulullah, a.s., nije odobrio ovaj njihov gest pa je rekao: "Nisam vam naredio da napadate u ovom svetom mjesecu." I do daljeg zamrznuo status karavana i dva zarobljenika.

U ovom događaju mušrici Meke ugledaše priliku da optuže muslimane da su dozvolili ono što je Bog zabranio i oko toga su tekle mnoge priče i priče. Tada Allah, dž.š., objavi ajete koji presjekoše razna nagađanja, te da su mušrici počinili mnogo gore stvari od ovoga što su uradili muslimani. Allah, dž.š., kaže:

"Pitaju te o svetom jesecu, o ratovanju u njemu. Reci: 'Ratovanje u njemu veliki je grijeh ali je nevjerovanje u Allaha, odvraćanje od Njegovog puta i časnih mjesta i izgonjenje stanovnika njegovih iz njih, još veći grijeh kod Allaha. A zlostavljanje je gore od ubijanja.'" (2:217)

Ova objava je sasvim razjasnila da je zlo koje su počinili mušrici, da bi posijali strah u srcima muslimanskih boraca, mnogo veće. Sve svetinje su narušene i neispoštovane, kad je bilo u pitanju rušenje islama, ubijanje muslimana i protjerivanje članova njihovih porodica. A zar muslimani nisu bili nastanjeni u svetom mjestu, kada je donesena odluka o konfiskaciji njihove imovine i ubistvu njihovog Poslanika? Šta im sada bi da ovim svetostima iznenada vrate njihov status svetosti, pa je svako skrnavljenje odjednomgrijeh i zločin? Svako je njihovo optuživanje koje šire protiv muslimana propaganda, bazirana na bestidnosti i nemoralu.

Nakon svega ovoga Resulullah, a.s., oslobodi ona dva zarobljenika, i plati krvarinu za onoga ubijenoga njegovim nasljednicima. [366]

To su bile izvidnice i pohodi prije Bedra. Ni u jednom nije došlo do oduzimanja imovine i ubijanja ljudi, osim nakon Kerzovog napada i krađe stoke, što su opet prvi učinili mušrici, sa svim onim ranijim učinjenim zlom.

Tek nakon ovog zadnjeg događaja s izvidnicom Abdullaha bin Džahša, potvrdi se strah mušrika. Pred njima se po prvi put utjelovi prava opasnost. Oni su sadazapali u situaciju u koju su željeli dovesti druge. Oni saznadoše ishvatiše da je Medina na visokom stepenu budnosti i pripravnosti, te da prati svaki njihov pokret i korak na trgovačkom putu. Shvatili su da su muslimani u stanju držati pod prismotrom i kontrolom gotovo 300 milja razdaljine, te da na toj daljini ubiju ili zarobe i ljude i robu, i da se vrate čitavi i bogati. Osjetiše mušrici da je njihovatrgovina sa Šamom došla u veliku opasnost, i to ne za kratko, već na duže vrijeme.

Međutim, umjesto da se počnu osvješćivati i okretati svoju politiku ka primirju i pomirenju - kao što su to učinili Džuhejnet i Benu - Damret - ovi još više pojačaše mržnju i neprijateljstvo, a njihovi poglavari i gospodari odlučiše da svoja obećanja i prijetnje provedu u djelo. Cilj je bio jasan. Iskorijeniti muslimane u njihovim domovima. To je bio i razlog koji ih pokrenu na Bedr u bitku.

Allah, dž.š., propisao (naredio) je muslimanima da se bore nakon pohoda na Abdullaha bin Džahša, mjeseca šabana 2. godine Hidžretske. Tim povodom objavljeni su direktni ajeti:

"I borite se na Allahovom putu protiv onih koji se bore protiv vas, ali vi ne otpočinjite borbu! Allah, doista, ne voli one koji zapodijevaju kavgu. I napadajte takve gdje god ih sretnete i progonite ih odande odakle su i oni vas prognali. A zlostavljanje je teže od ubijanja! I ne borite se protiv njih kod Časnog Hrama, dok vas oni ne napadnu. Ako vas napadnu, onda ih ubijajte! Neka takva bude kazna za nevjernike. Ako se prođu. pa, Allah zaista prašta

i Samilostan je. I borite se protiv njih sve dok mnogoboštva ne nestane, i dok se Allahova vjera slobodno ispovijedati ne mogne. Pa ako se okane, onda neprijateljstvo pretaje, jedino protiv nasilnika ostaje." (2:190 - 193)

Ubrzo iza toga Allah, dž.š., objavi ajete u kojima objasni muslimanima način ratovanja uz podsticanje i bodrenje. Uz to objašnjava neke šerijatske norme u borbi. Allah, dž.š., kaže:

"Kada su u borbi s nevjernicima sretnete, po šijama ih udarajte sve dok ih ne oslabite, a onda ih vežite, i poslije ih ili velikodušno sužanjstava oslobodite, ili otkupninu zahtjevajte, sve dok borba ne prestane. Tako učinite! Da Allah hoće, On bi im se osvetio, ali On želi da vas iskuša jedne pomoću drugih. On neće poništiti djela onih koji na Allahovom putu poginu i On će ih, sigurno, uputiti i prilike njihove poboljšati, i u Džennet ih uvesti, o kome ih je već upoznao. O vjernici, ako Allaha, pomognete, i On će vama pomoći i korake vaše učvrstiti." (47:4 - 7) [367]

Nakon ovih ajeta neki se muslimani koji su bili slabići i prevrtljivci, uplašiše borbe. Takve Allah, dž.š., pokudi i o njima kaže:

"A kada bi objavljena jasna sura i u njoj spomenuta borba, ti si mogao da vidiš one čija su srca pritvorna, kako te gledaju pogledom pred smrt onesviještenog." (47:20)

Nakon ovih ajeta bi sasvim jasno da je prihvaćanje naredbe za borbu, pripremanje i podsticanje na nju, bilo osnovna stvar koju je i sama situacija zahtijevala. Da je ovakve naredbe izdao čak i neki sposobni vijskovođa, one bi u svakom sluačaju bile prihvaćene, a kamoli naredbe od Uzvišenog Stvoritelja, kojima se želi pobjeda pravde nad nepravdom.

Pohod Abdullaha bin Džahša bio je žestok udarac svim mušricima i njihovim saveznicima, od kojeg su se prevrtali kao na žeravici.

Objavljeni ajeti u kojima se naređuje borba sadrže saznanje da se primaklo vrijeme za borbu i da će ishod borbe biti konačna pobjeda muslimana. Pogledajmo kako Allah, dž.š., naređuje muslimanima da protjeraju mušrike odande, odakle su oni njih protjerali, i kako usput obučava muslimanske vojnike metodama ratovanja. Zatim donosi neke propise u vezi sa zarobljenicima, plijenom, zemljom, ustrajnšću u borbi i slično, dok se rat ne okonča i ne postigne pobjeda. Sve je ovo upućivalo na stvarnu pobjedu muslimana.

Međutim, Allah, dž.š., je sve ovo ostavio tajnovito, dopuštajući muslimanima da maštom i razumom pokrenu svoju neustrašivost za borbu na Allahovom putu.

U tim danima, mjeseca š'abana, 2. godine hidžretske ili februara, 624. godine, Allah, dž.š., naredi muslimanima da promijene kiblu od Kudusa pema Kabi. To je doprinjelo da muslimani u potpunosti otkriju one jevrejske munafike (dvoličnjake), koji se priključuju muslimanskim redovima, a siju smutnju i zabunu. Oni se promjenom kible, koja je ujedno bila i njihova, odmetnuše potpuno od islama.

Tako se muslimanski redovi pročistiše od mnogih izdajnika i spletkaroša. Promjenom kible, na veoma simboličan način dano je muslimanima da će doći do mnogih promjena u

njihovu korist, i da za njih otpočinje jedan novi period. To je također značilo da se muslimani neć smiriti dok ne zauzmu i ne oslobode tu novu kiblu, jer je nemoguće da ona ostane u neprijateljskim rukama naroda koji ne vjeruje.

Nakon svega ovoga kod muslimana poraste moral, borbeni duh i aktivnosti koje su pozivale u džihad - borbu na Allahovom putu i susret s neprijateljima, u odlučujuću bitku.

VELIKA BITKA NA BEDRU - PRVA ODLUČUJUĆA BITKA ZA ISLAM

POVOD ZA SUKOB غزوة بدر الكبرى

U pohodu na Ušejru spomenuli smo kurejšiski karavan koji je umakao Poslaniku, a.s., a kretao se iz Meke prema Šamu. Kada se primaklo vrijeme njegovog povratka iz Šama, Resulullah, a.s., posla Talhu bin Ubejdullah i Seida bin Zejd na sjever i Uzviđanje. Oni stigoše U Havru i tu ostadoše dok ne naiđe karavan na čelu sa Ebu - Sufjanom. Oni pokupiše informacije i vratiše se u Medinu da obavijeste Resulullaha, a.s.

Karavan je bio ogroman. Hiljadu deva natovarenih svim vrstama robe. U njega je utrošeno veliko kurejšijsko bogatstvo, koje nije iznosilo manje od pedeset hiljada zlatnih dinara, s minimalnim obezbjeđenjem od četrdeset ljudi.

Bila je to idealna prilika za medinske vojnike, a za nevjernike težak vojni, politički i ekonomski udarac, ako izgube ovo silno bogatstvo. Stoga Resulullah, a.s., obavijesti muslimane govoreći: "Ide kurejšijski karavan, bogato natovaren, izađite i dočekajte ga, možda će nam ga Allah plijenom učiniti."

Resulullah, a.s., nije nikomeni naredio, a ni zabranio da krene na ovaj karavan. Ostavio je punu slobodu u odluci. Resulullah, a.s., nije očekivao nikakav sukob sa kurejšijskom vojskom zbog karavana. Nije očekivao da će doći do velike Bitke na Bedru. Stoga većina ashaba ostade u Medini. Oni su smatrali Resulullahov, a.s., izlazak na ovakvo presretanje karavana nije kao izlazak u predhodne izvidnice i pohode, te je zbog toga i dozvolio da ko hoće ide, a ko hoće ostane.

BROJ MUSLIMANSKE VOJSKE I ODREĐIVANJE VOJSKOVOĐA

Resulullah, a.s., pripremao se za odlazak. S njim je krenulo tristo deset i nešto ljudi (313, 314 ili 317), među kojima je bilo 82, 83 ili 86 muhadžira. Njih 61 iz El - Evsa i 170 iz El - Hazredža. Oni nisu pridavali veliku važnost ovom odlasku, pa ga nisu obilježili ni uobičajenim svečanim ispraćajem. Imali su samo dva konja. Jedan je bio Es - Zubejra ibn el - Avvama, a jedan El - Mikkadov ibn el - Esved el - Kendi, i sedamdeset deva, tako su na svaku dolazila po dva ili tri čovjeka. Resulullah, a.s., Alija i Mersed imali su zajedničku devu.

Resulullah, a.s., ostavi za svoga zamjenika u Medini Ibn Ummi - Mektuma, koji ga zamjenjivao i bio u mihrabu imam umjesto njega. Kad su stigli u Revhu, Resulullah, a.s., vrati u Medinu Ebu - Lubabeta bin Abd Munzira, koga postavi za namjesnika.

Glavnu komandu i zastavu dade u ruke Mus'abu bin Umejr el - 'Abdereu, Kurejšiji. Zastava je bila bijela.

Vojsku su podijelili na dva odreda:

a) odred muhadžira, kojim je komandirao Alija bin Ebi - Talib, i

b) odred ensarija, kojim je komandirao S'ad bin Muaz.

Desnom stranom je komandirao Ez - Zubeir bin el - Avvam, a lijevom je komandirao El - Mikkad bin Amr. Jedino njih dvojica su bili konjanici. Odstupnicom je komandirao Kajs ibn Ebi - Sa'sa', a vrhovna komanda nad vojskom bila je u rukama Resulullaha, a.s.

MUSLIMANSKA VOJSKA KREĆE NA BEDR

Resulullah, a.s., krenu na čelu ove vojske, koja nije bila dobro pripremljena. Napusti Medinu i izađe na glavni put za Meku. Putovali su do bunara Er - Revha, a odatle krenuše na desnu stranu, (put prema Meki ostade na lijevoj strani) ka području En - Nezijet (u pravcu Bedra). Stigoše u dolinu zvanu Rahkan, koja se nalazi između Nazijeta i tjesnaca Safra'. Pređoše preko doline i približiše se Safri. Tamo posla Busejsa bin Omer el - Džuhenija i Adijja ibn Ebi ez - Zugaba' el - Džuhenija na Bedr u misiju izviđanja i praćenja karavana, te informiranja Resulullaha, a.s.

UPOZORENJE MEKI

Ebu - Sufjan, kao vođa karavana, bio je krajnje obazriv i oprezan. Zna je da je put za Meku veoma opasan i da su moguća razna iznenađenja. Poslao je svoju špijune da motre na svakoga ko prolazi tim putem i da ga obavještavaju. Ubrzo dođe do njega vijest da je Muhammed, a.s., podigao vojsku da presretne njihov karavan. Stoga on otpremi u Meku Damdama bin Amr el - Gafariju s paničnim vijestima da mu pošalju ljude koji će odbraniti karavan od Muhammeda, a.s. i njegovih drugova. Po dolasku u Meku Damadam ustade na svojoj devi i viknu iz sveg glasa, sav pjenušav, umoran i poderan od žurbe.:

"O Kurejšije, spašavajte, spašavajte! Vaša imovina koju prati Ebu - Sufjan će propasti. Muhammed i njegovi drugovi će napasti, a hoćete li stići na vrijeme, nisam siguran. Upomoć, upomoć!"

PRIPREMA MEKELIJA ZA POHOD

Ljudi u Meki se brzo digoše: "Zar misli Muhammed da će se s našim karavanom desiti i sto što i s karavanom Ibn el - Hadremije? Ne, tako nam Boga, bit će drugačije." Svi prvaci Meke trebali su krenuti, ako neko nije mogao, morao je naći sebi zamjenu. Niko od njih nije ostao u Meki, osim Ebu - Leheba koji umjesto sebe posla jednog od svojih dužnika. Oni podigoše i neka susjedna arapska plemena. Od kurejšijskih srodnika na ovaj pohod nije krenulo pleme Benu - Adijj, a sva ostala su krenula.

SASTAV MEKANSKE VOJSKE

Vojsku je sačinjavalo oko 1300 boraca u startu. Imali su sto konja, šest stotina oklopnika, a deva su imali toliko da im se i ne zna tačan broj.

Glavni komandant je bio Ebu - Džehl bin Hišam, a devet najuglednijih starješina Meke osiguravalo je opskrbu. Oni su svaki dan klali deve, jedan dan devet, a drugi dan deset deva.

PROBLEM PLEMENA BENU - BEKR

Kada se vojska iskupi da krene, Kurejšije se sjetiše svoga neprijateljstva s plemenom Benu - Bekr, pa se pobojaše da ih oni ne napadnu s leđa, te da ne zapadnu između dvije vatre. Tada im se ukaza Iblis u liku Surake bin Malik bin Džašem el - Medledža, starješine Kenaneta, koji im reče: "Ja vam garantiram da vam neće Kenanije ništa nažao s leđa učiniti!"

POKRET MEKANSKE VOJSKE

Mekelije se pokrenuše upravo onako, kako o tome govori Kur'an: "Da se pokažu svijetu, nadmeno si iz svog grada izašli da bi od Allahova puta odvraćali." (8:47) Pojavili su se onako, kao je Resulullah, a.s., rekao: "Sa svojom snagom i svojim oklopima, da bi Allahu i njegovu Poslaniku bili neposlušni", i kako Allah kaže: "I oni poraniše, uvjereni da će moći to provesti." (68:25)

Velikom brzinom Kurejšije krenuše na sjever prema Bedru. Putovali su dolinom Asfan, pa Kudejada, zatim el - Džuhfe. U Džuhfi dobiše novu poruku od Ebu - Sufjana u kojoj kaže:

"Vi ste krenuli da spasite svoje karavane, ljude i imetke. Bog je sve to učuvao. Vratite se u Meku!"

KARAVAN JE SPASEN

Pripovijedao je Ebu - Sufjan da su oni išli sa svojim karavanom glavnim putem, uz veliki oprez i pažljivo osmatranje. Kada su se približili Bedru, sreli su na putu Medždi bin Amra i pitali ga za medinsku vojsku. On im je rekao da nije ništa naročito primijetio osim dvojice konjanika koji su se odmarali kod ovog brežuljka, zatim su napunili svoje mješine vodom i otišli. Ebu - Sufjan krenu prema mjestu gdje su se odmarali, pa je našao izmet njihovih deva, izmrvio ga i u njemu vidio koštice i rekao: "Boga mi, ovo je od jesribskih životinja." On brzo okrene karavan i krene zapadno prema obali, ostavljajući glavni put koji prolazi lijevo pokraj Bedra. Ovim potezom spasio je svoj karavan od sigurnog pada u ruke medinske vojske. On tada posla poruku mekanskoj vojsci, koju su ovi dobili u Džuhfi, da se vrate u Meku.

ŽELJA MEKELIJA ZA POVRATKOM

I NJIHOVA PODJELA ZBOG TOGA

Kada je mekanska vojska dobila poruku od Ebu - Sufjana, htjede se vratiti, ali njihov zločinac Ebu - Džehl, sav uznevjeren povika: "Nećemo se vratiti dok ne stignemo do Bedra. Tamo ćemo se odmoriti tri dana, zaklati deve, najesti se i napiti vina, a zatim proslaviti. Treba da čuju Arapi za naš pohod, za našu snagu i moć, te da nas više nikada ne pomisle napasti."

Međutim, i pored Ebu - Džehlove želje El - Ahnes bin Šerik naredi povratak. Mnogi mu se suprotstaviše i nastaviše put, on se vrati u Meku sa plemenom Ebu - Zehra. On je bio njihov poglavar i vođa u ovom pohodu. U Bitki na Bedru nije učestvovao ni jedan Zehrijanac, a bilo ih je oko tri stotine. Oni su ostali vjerni i odani svom vođi.

I pleme Benu - Hašim htjelo se vratiti u Meku, ali im Ebu - Džehl prepriječi put i reče: "Ne ostavljajte nas sada, vratit ćemo se svi skupa."

Nakon odlaska Benu - Zehre, u kurejšijskoj vojsci ostade oko hiljadu oraca koji krenuše na Bedr. Oni stigoše kod mjesta Kusejb koje se nalazi na granici doline Bedra.

TEŽAK POLOŽAJ MUSLIMANSKE VOJSKE

Resulullah, a.s., i medinska vojska saznadoše za mekanski karavan i vojsku koja je krenula iz Meke kao pojačanje, još dok su bili u dolini Zukrean. Utvrdili su da nemaju izbora i da ne mogu izbjeći sukob, jer bi to bilo kukavički. Stoga moraju nastaviti put s velikom hrabrošću, junaštvom, smjelo i odvažno, bodreći svoje vojnike. Svakako nije smio dozvoliti kurejšijskoj vojsci da se baškari na tim putevima kako hoće i da pokazuje svoju vojnu moć. Nema sumnje, oni bi bili u stanju nabaciti svoju vojnu, političku i ekonomsku dominaciju. To bi u svakom slučaju oslabilo pozicije muslimana na tim područjima, a islam bi postao kao paralizirano tijelo, što bi oživjelo mržnju i srdžbu svih protivnika islama na ovim prostorima.

A nakon svega ovoga, ko bi bio taj koji bi garantirao muslimanima da mekanska vojska neće krenuti na Medinu i poraziti muslimane na pragu njihovih kuća?!

Ne, muslimanska vojska se ne smije zavaravati. Svako i najmanje kolebanje moglo bi ostaviti najgore tragove na biće i ugled muslimana.

ZASJEDANJE ŠURE [368]

Gledajući na sve ovo Resulullah, a.s., sazva sastanak vojnog savjetničkog tijela i ukaza na stvarno stanje i moguće posljedice povratka u Medinu ili ostanka na Bedru. Nakon međusobnog dogovaranja rukovodećih ljudi, iznesoše problem pred cijelu vojsku i njene starješine. U to doba neki ljudi, njih manja grupica, uplašiše se sukoba i pokazaše i pokazaše svoj strah i kukavičluk. Za njih Allah, dž.š., kaže: "Tako je bilo i onda kada te Gospodar tvoj s povodom iz doma tvoga izveo, što jednoj skupini vjernika nikako nije bilo po volji." (8:5, 6)

Što se tiče vojskovođa, evo njihovog mišljenja. Ebu - Bekr es - Siddik, r.a., prihvati sve Resulullahove, a.s., prijedloge i pohvali ih, a potom se diže Omer bin el - Hattab, r.a., pa ponovi i on isto. Poslije njega se digao El - Mikkad bin Amr i reče: "O Allahov Poslaniče, idi putem koji ti je Allah pokazao. Mi smo s tobom. Tako mi Allaha, ma šta se dogodilo, nećemo reći tebi onako kako su rekli Benu-Izraelćani Musau: 'Idi i ti i tvoj Bog pa se borite, a mi ćemo ovdje sjediti.' Ne, mi tebi kažemo: Idi ti sa svojim Gospodarom, pa se borite, a mi ćemo se uz vas boriti. Tako mi Stvoritelja, koji te učini Poslanikom, da kreneš s nama na sami kraj Jemena (Berkul Gamdana) borili bi se s tobom, dok ga ne bi osvojio."

Resulullah, a.s., zahvali mu i uputi za njega dovu Allahu, dž.š.

Ova trojica vojskovođa su bila iz redova muhadžira, koji su bili u manjini u ovoj vojsci. Stoga Resulullah, a.s., htjede da zna i mišljenje ensarijskih vojskovođa, jer su oni predstavljali većinski dio vojske i jer će teret bitke pasti njima na leđa.

Međutim, sjetimo se teksta prisege na Akabi, u kojem stoji da oni nisu dužni ići u borbu van svog mjesta, pa stoga Resulullah, a.s., reče: "O ljudi, dajte mi savjet" (govorio je ensarijama). Oštroumni vojskovođa ensarija, njihov bajraktar S'ad bin Muaz reče: "Tako mi Allaha, kao da želiš i mi da govorimo?"

Resulullah, a.s., reče: "Tako je."

S'ad odgovori: "Nemamo mi šta govoriti. Mi smo sve rekli onda kada priznadosmo da si Poslanik, i kada potvrdismo da je Objava koju prenosiš Istina, i kada primismo islam, i kada ti dadosmo svoju prisegu i obećanje da ćemo biti poslušni i pokorni. Idi Allahov Poslaniče kuda želiš, jer tako mi Stvoritelja, kada bi nam se ispriječilo, čak, i more, a ti krenuo da ga pređeš, krenuli bismo za tobom i znaj ni jedan od nas ne bi odustao. Mi se ne bojimo sutra sresti s neprijateljem. Mi smo strpljivi u ratu, iskreni u životu. Možda će ti Allah nas prikazati onakvim kakvim nas ti želiš vidjeti. Računaj na nas, uz Allahov blagoslov."

U jednoj drugoj verziji stoji da je S'ad bin Muaz rekao Resulullahu, a.s.: "Možda ti misliš da ensarije uzimaju sebi za pravo da ti pomognu samo kod svojih kuća, i da ne idu dalje od njih, a ja ti kažem u njihovo ime, i njihov odgovor ti dajem, kreni kuda hoćeš, a nama daj šta hoćeš. Ono što ćeš uzeti bit će nam draže nego ono što nećeš. Svaka tvoja naredba je za nas naredba koju draga srca prihvaćamo i izvršavamo, kada bi išao sve do Berkul Gamdana

išli bismo s tobom."

Resulullah, a.s., obradova se S'adovim riječima. To mu dade volje za akciju. On reče: "Krenite i donesite radost. Uzvišeni Allah mi je obećao jednu od dvije skupine. Tako mi Allaha, kao da gleda mjesta njihove pogibije."

MUSLIMANSKA VOJSKA NASTAVLJA PUT

Resulullah, a.s., napusti Zafran i krenu prema mjestu El - Asafir, a odatle pređe na područje koje se zove Ed - Dijjet. Mjesto El - Hanan ostvai s desne strane, a to je jedno brdo ogromno kao planina. Odatle se spusti blizu Bedra.

RESULULLAH, A.S., LIČNO U IZVIDNICI

U blizini Bedra, odluči Allahov Poslanik da lično ode u izviđanje sa svojim drugom Ebu - Bekrom es - Siddikom, r.a. Dok su oni kružili nedaleko od mekanskog logora, ugledaše jednog starca, Arapa. Resulullah, a.s., upita ga za Kurejšije, a i za Muhammeda i njegove drugove. Upita za obje vojske, praveći se da ništa ne zna. Međutim, starac mu reče: "Ja ti neću ništa reći dok vas dvojica ne kažete meni, ko ste vi?" Resulullah, a.s., mu odgovori: "Ako ti nama kažeš ko si ti, i mi ćemo tebi." On reče: "Odgovor za odgovor?" Resulullah, a.s., odgovori: "Da."

Starac reče: "Saznao sam da je Muhammed izašao sa svojim drugovima iz Medine, tada i tada. Ako je istinu govorio onaj što me je obavijestio, onda bi danas trebali biti na tom i tom mjestu (gdje se upravo nalazila medinska vojska). A obaviješten sam da su Kurejšije krenule toga i toga dana, pa ako je bila istina, oni bi danas trebali biti na tom i tom mjestu (na mjestu gdje je zaista bila mekanska vojska)."

Kad završi upita: "Ko ste vas dvojica?" Resulullah, a.s., odgovori: "Mi smo iz vode", zatim se okrenu s Ebu - Bekrom i ode. Starac ostade otvorenih usta. Šta znači iz vode? Je li iz vode Iraka?

NAJVAŽNIJE INFORMACIJE O MEKANSKOJ VOJSCI

Te noći Resulullah, a.s., posla ponovo svoje osmatrače da čuju vijesti o neprijatelju. Trojica vojskovođa muhadžira krenuše u izviđanje: Alija, Zubeir i S'ad, uz malu grupicu ljudi u pratnji. Oni odoše do bunara na Bedru. Tu ugledaše dva dječaka kako toče vodu za mekansku vojsku. Oni ih uhvatiše i dovedoše pred Resulullaha, a.s. On je bio na namazu. Dječake ispitaše ne čekajući Resulullaha, a.s. Njih dvojica rekoše: "Mi smo nosili vodu Kurejšijama. Poslali su nas po vodu." Muslimani im ne povjerovaše, sumnjajući da su to Ebu - Sufjanovi špijuni. Stoga ih izudaraše, a oni progovoriše: "Mi smo Sufjanovi." Oni ih ostaviše na miru čekajući Resulullaha, a.s. Kada Resulullah, a.s., završi namaz, reče im prekornim glasom: "Ako istinu govore, vi ih udarate, ako lažu, ne udarate ih, kako to? Oni su rekli istinu. Nisu oni Sufjanovi, oni su Kurejšije."

Zatim se Resulullah, a.s., obrati dječacima i reče im: "Šta znate o Kurejšijama?" Rekoše: "Oni se nalaze iza ovog brijega koji gleda na El - Udvetul - Klusva." "Koliko ih ima?" Odgovoriše: "Mnogo." "Koliko ih je broj?" Rekoše: "Ne znamo." "Koliko kolju na dan?" Odgovoriše: "Jedan dan devet, a drugi deset." Resulullah, a.s., proračuna i reče: "Ima ih između devet stotina i hiljadu." Potom se obrati dječacima: "Ko je među njima od časnika kurejšijskih?" Odgovoriše: "Utbe i Šejbe, sinovi Rebiata, Zatim Ebul - Buhturi bin Hišam, Hakim bin Hazam, Nevfel bin Huvejlid, El - Haris bin Amir, Taime bin Adij, Nadar bin el - Haris, Zem'at bin el - Esved, Ebu - Džehl bin Hišam i Ummeje bin Halef, s još nekim ljudima." Resulullah, a.s., okrenu se ljudima i reče: "Meka vam nudi, evo, najuglednije ljude."

PADANJE KIŠE

Allah, dž.š., te noći posla kišu koja je mušricima izazvala tegobu i neugodnost, jer im je otežavala put i kretanje, a za muslimane je bila milost Allahova, koja ih opra, očisti njihova tijela i odijela, rashladi i pokvasi zemlju, učvrsti pijesak i unese ljubav u njihova srca. Kiša je, dakle, za muslimane bila Božija milost.

MUSLIMANI ZAUZIMAJU ZNAČAJNE STRATEŠKE POLOŽAJE

Resulullah, a.s., odluči se da krene s vojskom prema Bedru i preduhitri Kurejšije u zauzimanju veoma važnog izvorišta vode.

Početkom večeri dođoše podno izvorišta Bedra. Habab bin Munzir, jedan od vojnih eksperata ustade i reče: "Da li misliš, o Allahov Poslaniče, da ovdje odsjednemo? Je li ti Allah, dž.š., naredio da budemo na ovom mjestu i da ne smijemo naprijed, ni nazad, ili je to stvar mišljenja, rata i varke?" Resulullah, a.s., odgovori: "Ovo je mjesto za dogovor, rat i varku." Habab bin Munzir nastavi: "Poslaniče, ovo mjesto nije za ostajanje. Kreni s ljudima dok ne dođeš do najbližeg bunara kod Kurejšija. Bunar sruši i zatrpaj. Tako učini i s ostalim bunarima. Zatim ćemo za sebe iskopati kanal i napuniti ga vodom. Tek tada ćemo krenuti u napad. Mi ćemo imati da pijemo, a oni neće." Resulullah, a.s., mu reče: "Tvoj plan je dobar."

Resulullah, a.s., podiže vojsku i krenuše do najbližeg neprijateljevog bunara. Tamo stigoše oko pola noći. Iskopaše kanal i zatrpaše glavne izvore.

MJESTO ZAPOVJEDNIŠTVA

Nakon što muslimani dovedoše sebi vodu, S'ad bin Muaz predloži Resulullahu, a.s., da muslimani iskopaju utvrđenja i da osiguraju zapovjedno mjesto, u slučaju da dođu u situaciju da se povuku prije pobjede. On reče: "Božiji Poslaniče, treba da sagradimo tebi zaklon u kome ćeš biti. Kod tebe ćemo pripravnu držati tvoju jahaću devu, a potom ćemo krenuti na neprijatelja. ako nas bude Allah pomogao i nad neprijateljem uzdignuo, tek će biti ono što svi priželjkujemo, a ako bude ono drugo, uzjaši na svoju devu i kreni kod onih koji su ostali iza nas (u Medini). Iza tebe je, o Allahov Poslaniče, ostao narod koji te voli isto tako kao i mi. Da su znali da ćeš u rat ići i bitku biti, ne bi ni oni ostali. Tebe će Allah zbog njih štititi. Mnogo će oni od tebe savjeta zatražiti i u mnogim bitkama se s tobom boriti."

Resulullah, a.s., mu se toplo zahvali i zaželi mu svako dobro.

Muslimani mu sagradiše sklonište na jednom uzvišenju na sjeverozapadnoj strani bojišta, odakle je mogao kontrolirati čitavu bitku.

Muslimani izabraše grupu mladića na čelu sa S'adom bin Muazom, da štite svog komandanta, Resulullaha, a.s.

RASPOREĐIVANJE VOJSKE I KONAČENJE

Resulullah, a.s., rasporedi svoju vojsku [369] i ode na prvu liniju. Stade pokazivati rukom:"Ovdje će sutra poginutu, inšallah [370], taj i taj, a ovdje će sutra poginuti, inšallah, taj i taj."Zatim je Resulullah, a.s., proveo ostatak noći klanjajući namaz okrenut prema stablu drveta koje je bilo tamo. Noć muslimani provedoše smireni pod sjajnim nabeskim svodom, puni samopouzdanja. Odmarali su se željni da im Allah, dž.š., da neki dobar znak, kojeg će sutra vidjeti svojim očima.

Allah, dž.š., objavi:

"Kad je On učinio da se radi sigurnosti svoje u san zavedete, i s neba vam kišu spustio da bi vas njom očistio, i da bi vas od šejtanovog uznemiravanja odstranio, i da bi srca vaša jakim učinio, i njome korake učvrstio." (8:11)

Ova noć uoči bitke, bila je uoči petka, 17. ramazana 2. godine hidžretske, a Muhammed, a.s., krenuo je iz Medine 8. ili 12. istog mjeseca.

RASCJEP KUREJŠIJSKE VOJSKE NA BOJNOM POLJU

Kurejšije su tu noć provele u svom taboru na El - Udvetul Kusva. Kad se probudiše, krenu njihova konjica u dolinu Bedra. Nekoliko ih naiđe na kanal koji su muslimani iskopali. Resulullah, a.s., reče: "Pustite ih, ko god se od njih napije vode, bit će danas ubijen osim Hakima bin Huzama [371]."

Kad se Kurejšije smjestiše u dolinu, ode Umejr bin Vehb el - Džumehi da sazna nešto o muslimanskoj vojsci.

Umejr, jašući na konju, osmotri muslimansku vojsku; vrati se Kurejšijama i reče im. "Ima ih tristo ljudi, možda malo više, a možda i malo manje." Zatim reče: "Pričekajte malo, dok vidim da nisu postavili zamku ili da nemaju iza sebe pojačanje." On žurno odjaha dolinom, ali ne vidje ništa, ode i dalje, ali opet ne vidje ništa. Vrati se kod njih i reče: "Nisam nikoga vidio, ali znam i osjećam, o Kurejšije, da nesreća donosi smrt. Tegleće deve Jesriba nose mrtve. Ta vojska nema utvrđenja ni skloništa. sve što imaju to su njihove sablje. Tako mi Boga, ni jedan njihov neće poginuti dok ne ubije nekog od vas. Kada pobiju veliki broj vas, nema lijepog života poslije toga. Vidite šta vam je činiti."

Tada, ponovo izbi protest protiv Ebu - Džehla. On je bio čvrsto odlučio da se ratuje. Pobunjenici su pozivali vojsku da se vrati u Meku bez borbe.

Hakim bin Hizam obilazio je vojnike želći da ih smiri. On dođe do Utbeta bin Rebia i reče mu: "O Ebu - Velide, (Velidov oče), ti si stari Kurejšija, poglavar plemena, tebe slušaju i tebi se pokoravaju, imaš li u ovom presudnom momentu šta da kažeš?" Utbe upita: "A šta bi to trebalo Hakime?" On odgovori: "Vrati ljude nazad. Ti snosiš odgovornost za umorstvo tvog saveznika Amra bin el - Hadremija, koji je ubijen u Nahli od muslimanske izvidnice." Utbe

reče Hakimu: "Ja sam to uradio uz tvoju garanciju. Ja garantujem za njega i ja ću platiti njegovu krvarinu i sve što izgubi od imetka."

Zatim Utbe reče Hakimu: "Dovedi Ebu - Džehla, bojim se da ljudi ne učine nešto bez njegovog znanja."

Utbe bin Rebia ustade i poče govoriti:

"O narode Kurejšija, vi, tako mi Boga, ništa nećete učiniti susretom sa Muhammedom i njegovim drugovima. Tako mi Boga, ako ga ubijete, i dalje ćete mržnjom gledati one koje ne bi željeli vidjeti. Ubit ćete amidžića ili dajidžića, ili bilo koga od svoje rodbine. Vratite se i pustite ostale Arape i Muhammeda. Ako ga ubijete, to je vaša čast i vaša želja, ako bude drugačije, on će se domoći vas, i nećete dobiti ono što ste željeli."

Hakim odžuri do Ebu - Džehla, koga zateče kako priprema svoj oklop, i reče mu: "Utbe me je poslao do tebe za to i to...", pa mu Ebu - Džehl reče: "Tako mi Boga, preplašio se otkad je vidio Muhammeda i njegove drugove. Ne, ne! Tako mi Boga, nećemo se vratiti u Meku dok ne presudi Bog između nas i Muhammeda, bez obzira šta Utbe priča. On je vidio s Muhammedom i njegovim drugovima i svog sina - Ebu - Huzejfeta bin Utbea, koji je među prvima primio islam i hidžru učinio. On strahuje zbog njega."

Kad Utbe čuše šta kaže Ebu - Džehl: "Tako mi Boga, preplašio se...", reče: "Znat će Ebu - Džehl ko se preplašio, ja ili on!"

U tom Ebu - Džehl pohiti da smiri situaciju, koja je prijetila još većim rasulom. On odmah posla po Amira bin el - Hadremiju, brata ubijenog Amra u Abdullah bin Džahšovom pohodu.

Ebu - Džehl mu reče: "Utbe je tvoj saveznik, on hoće da se s ljudima vrati u Meku, a ti si svojim očima vidio ubistvo. Ustani, sjeti se groba svog ubijenog brata!" Amir ustade i zakuka iz sveg glasa: "O Amre, Amre, tebe nema više!" Ovaj vrisak prostruji masom, osvijesti ih i otvori im oči. Shvatiše da se moraju pribrati, zbiti svoje redove i ustrajati u svojoj zloj namjeri. Propade Utbeova pobuna. Mekalije će se boriti. Lahkomislenost je odnijela pobjedu nad mudrošću.

DVIJE VOJSKE SE ODMJERAVAJU

Kada mušrici izađoše na bojno polje, izađoše i muslimani prema njima.

Resulullah, a.s., obrati se Allahu, dž.š.: "Allahu dragi, ovo su Kurejšije, dođoše sa svojom konicom i svojom slavom. Tebi prijete, i laž na Tvog Poslanika govore. Moj Allahu, priži mi Tvoju pomoćkoju si mi obećao! Porazi ih danas."

Resulullah, a.s., gledajući kurejšijsku vojsku, ugleda: "Utbe bin Ebi - Rebia je tamo na crvenoj devi. Ako iko, danas, od njih bude sreće imao, imat će je jahač crvene deve - ako njega poslušaju, ispravno će postupiti."

Resulullah, a.s., rasporedi svoju vojsku. Dok je on uspostavljao redove, desi se čudna stvar. Držao je u svojoj ruci strijelu kojom je pravio raspored, pa njome dotače Sevada u stomak i reče mu: "U red, ne iskači iz reda." Sevad vrisnu: "O Allahov Poslaniče, ti me udari, hoću da ti vratim istom mjerom!" Resulullah, a.s., mu reče: "Približi se", i otkri mu svoj stomak, pa reče: "Udri!" Sevad priđe i poljubi ga u stomak, a Poslanik, a.s., upita: "Šta ti bi, zašto ovo učini?" Sevad reče: "Vidio si što si vidio, a mi smo tu gdje jesmo. Želim da posljednji moj dodir na ovom dunjaluku bude s tobom, da dotaknem tvoje mubarek tijelo."

Resulullah, a.s., obrati se Allahu, dž.š., moleći za dobro Sevadu.

Kada Resulullah, a.s., povede vojsku, izdade naređenje da niko ne smije otpočeti bitku dok ne dobije njegovu konačnu naredbu.

Potom im se obrati s posebnim uputama vezanim za tok borbe. On reče: "Kada navale na vas, vi prvi odapnite svoje strijele.[372] Sablje ne isukujte[373] dok ne bude borba prsa u prsa." Zatim se vrati na svoje zapovijedno mjesto s Ebu - Bekrom. S'ad bin Muaz i stražari odoše na konjima da ga štite.

Ebu - Džehl istupi pred mušrike Meke i reče: "Bože moj, onoga ko vaše rodbinske veze kida i ko nepravilinije postupa, obeshrabri danas! Bože, ko je tebi draži i od koga si Ti zadovoljan, danas mu pomozi!"

Povodom ovoga Allah, dž.š., objavi sljedeće ajete:

"Ako ste se molili da pobijedite - pa, došla vam je, eto, 'pobjeda'! A da se okanite, bolje bi vam bilo! I ako se ponovo vratite, Mi ćemo se ponovo vratiti i nimalo vam neće koristiti tabor vaš, ma koliko brojan bio, jer Allah je na strani vjernika." (7:19)

POČETAK BITKE

Prva žrtva sukoba bio je El - Esved Abdil - Esed el - Mehzumi. Bio je zao i loš čovjek. On istupi i reče: "Zavjetujem se Bogu, da ćemo piti njihovu vodu: ili ćemo im srušiti kanal, ili ćemo umrijeti boreći se." (Ovo je bio izazov i podizanje borbenog duha.)

Hamza, r.a., izađe da mu se suprotstavi, pa se sukobiše. Udari ga sabljom i rasječe mu nogu do pola koljena, prije nego što stiže do vode. Pade na leđa, krv šiknu prema njegovim drugovima, a on poče puzati prema kanalu, dok ne dođe i sruči se, da time ispuni svoju zakletvu. Međutim, Hamza ga stiže, udari ga svojim drugim udarcem i ubi.

DVOBOJ

Ovo ubistvo značilo je i početak obračuna među sukobljenim stranama. Odmah poslije njega istupiše tri najbolja kurejšijska junaka, svi iz jedne porodice. To su: Utbe i Šejbe, sinovi Rebiata i El - Veid, sin Utbeta.

Oni zatražiše odmuslimana trojicu ljudi za dvoboj. Pred njih izađoše trojica mladića ensarija. Avf i Muavez, sinovi El- Harisa, a majka im je 'Afra', i Abdullah bin Revaha. Kurejšije ih upitaše: "Ko ste vi?" Odgovoriše: "Ensarije." Pa im rekoše: "Vi nama ne trebate. Mi hoćemo naše amidžiće." Zatim jedan od njih povika: "O Muhammede, pošalji na nas nama dotrasle ljude, našeg soja." Resulullah, a.s., reče: "Ustani, Ebu - Ubejde bin el - Haris, i ti, Hamza i ti, Alija!" Oni izađoše, a Kurejšije ih upitaše: "Ko ste vi?" Oni rekoše ko su, a ovi izjaviše: "Vi nam po svemu odgovarate, po porijeklu i po časti."

Partneri dvoboja su bili:

1. Ebu - Ubejde : Utbe bin Rebia
2. Hamza : Šejbe
3. Alija : El - Velid [374]

Ebu - Ubejde bio je najstariji učesnik dvoboja. Hamza i Alija nisu oklijevali. Bili su jači i spretniji, te odmah ubiše svoja dva protivnika. Ubejde i Utbe se potukoše i raniše jedan drugog. Alija i Hamza kidisaše na Utbeta i ubiše ga. Podigoše Ubejdea - noga mu je bila odsječena - i ponesoše ga. Od tada nije progovorio ni riječi. Umro je pet ili šest dana poslije toga na Safri, kada su se muslimani vraćali s Bedra u Medinu. Alija, r.a., zaklinjao se da je slijedeći ajet objavljen u vezi dvoboja:

"Ova dva protivnička tabora spore se oko Gospodara svoga." (22:19)

OPĆI NAPAD

Završetak ovog dvoboja bio je porazan za mušrike. Izgubiše tri najbolja junaka, i tri svoja najbolja komandantaodjednom. Stoga navališe na muslimane svi kao jedan.

A muslimani, nakon što zamoliše pomoć od Allah, dž.š., i na Njega se osloniše, čvrsto riješeni da se bore u Njegovo ime, zauzeše odbrambeni položaj inanesoše mušricima ogromne žrtve, uz poklik: "Ehadun, Ehad! - Allah je jedan, Allah je jedan! Allahu Ekber! Allah je najveći!"

RESULULLAH, A.S., POZIVA ALLAHA, DŽ.Š.

Resulullah, a.s., od momenta kada je poredao vojsku za bitku, i kada se vratio na osmatračnicu, prizivao je i molio Allaha. dž.š., da im obećanu pomoć i pobjedu da. On je molio:

"Gospodaru moj, ispuni svoje obećanje koje si mi dao. Molim te, Gospodaru moj, Ti nam pomozi, mi čvrsto vjerujemo u Tvoju riječ!"

Bitka je plamtjela svom žestinom. Prsa u prsa, borba dugotrajna i neprekidna. Vrhunac bitke, mrtvi na sve strane. Resulullah, a.s., povika, moleći očiju uprtih u nebesa: "Gospodaru moj, ako strada ova skupina ljudi danas, neće Te drugi vjerovati, Gospodaru moj, Ti ako hoćeš, od danas možeš učiniti da te nikad više niko ne vjeruje!"

Resulullah, a.s., nastavi u još većem zanosu. Spao mu je ogrtač s leđa, a Ebu - Bekr mu ga podiže i reče: "Dosta je, o Allahov Poslaniče! Usrdno si molio tvog gospodara."

Allah, dž.š., objavi Svojim melekima: "Ja sam s vama, pa učvrstite one koji vjeruju! U srca nevjernika ja ću strah uliti." (8:12)

A zatim objavi Svome Poslaniku, a.s.:

"Poslat ću vam hiljadu meleka koji će jedni za drugim dolaziti." (7:9)

Oni će dolaziti po potrebi, jedni za drugim, a neće svi odjednom priteći u pomoć!

DOLAZAK MELEKA

Resulullah, a.s., zaspa na tren. Zatim podiže glavu i reče: "Raduj se, Ebu - Bekre, imam radosnu vijest. Dođe mi Džibril, oblak ga donese. Na krilima mu prašina."

U Ishakovom predanju stoji da je Resulullah, a.s., rekao: "Raduj se, Ebu - Bekre, Allah ti posla pomoć. Džibril dođe, upravljao je svojim konjem, na krilima mu prašina."

Resulullah, a.s., izađe iz svog skloništa. Udarao je u oklop i vikao:

"Skup će sigurno poražen biti, a oni će se u bijeg dati." (54:45)

Zatim on uze šaku prašine i baci je na Kurejšije i reče: "Lica vam se unakazila", baci

prašinu njima u lice. Ni jedan mušrik nije ostao a da ga pijesak nije pogodio u oko ili nos ili u usta. Povodom toga Allah, dž.š., objavi: "I nisi ti bacio kad si bacio, nego je to Allah bacio." (8:17)

KONTRANAPAD

Resulullah, a.s., izda svojoj vojsci posljednje naredbe za kontranapad. On reče: "Zbijte redove i udrite svom snagom." Potom dodade:

"Tako mi Stvoritelja, ko god danas učestvuje u ovoj bitki i s velikim strpljenjem, boreći se (a ne bježeći od borbe) bude ubijen, sigurno će u Džennet ući!"

Također je govorio bodreći borce: "Krećite, krećite, idite u Džennet čija su prostranstva koliko nebesa i Zemlja." Tada Umejr ibn el - Hamam reče: "Uh, uh." Resulullah, a.s., ga upita: "A šta misliš s tim, uh, uh ?" "Tako mi Allaha, o Poslaniče, ništa drugo nego da mi je biti jedan od njegovih stanovnika!" Poslanik, a.s., mu reče: "Ti ćeš zaista biti dženetlija." Zatim El - Umejr izvadi datule iz džepa i reče: "Ako budem živ dok ne pojedem ove hurme, onda mi je dugo čekati." On uze one hurme i baci ih, a onda nastavi da se bori. Ubrzo je poginuo. [375]

Interesantno je spomenuti šta je Avf bin el - Haris, sin Afre, pitao Resulullaha, a.s.: "Čime rob može razveseliti svoga Rabba?" On mu odgovori: "Da bez oklopa gurne svoju ruku na neprijatelja." On skide oklop sa sebe i baci ga, a zatim uze svoju sablju i s njom seborio dok ne poginu."

Kada je Resulullah, a.s., izdao naredbu za direktan napad, neprijateljski borbeni duh počeo je jenjavati, a želja za borbom opadati. Ovakav mudar potez Resulullaha, a.s., imao je velikog utjecaja u poboljšanju stanja muslimana. Kada su dobili naredbu da svom žestinom navale na neprijatelja - a vladali su vrlo malim ratnim iskustvom - krenuše zaista svom silinom i svom žestinom. Išli su na sve ili ništa. Rušili su pred sobom neprijateljske redove, otkidali glave, a još veću volju su dobili kad su vidjeli Resulullaha, a.s., da udara o štit i da iz sveg glasa ponavlja kur'anske riječi: "Skup će sigurno poražen biti, i oni će se u bijeg dati." (54:45)

Muslimani su se žestoko borili, a u borbi su im pomogli i meleki koje je Allah, dž.š., slao u grupama.

U predanju Ibn - S'ada prenosi se da je Ikrime rekao: "Tog dana rijetko je kome bila odsječena glava ili ruka, a da se zna ko ih je odsjekao."

Ibn - Abbas priča: "Jedan musliman ježurno tjerao mušrika ispred sebe. Tada začu fijuk biča iznad glave i glas konjanika koji reče: 'Naprijed, o Hajzume!' Tada ugleda ubijena mušrika ispred sebe. Sve je to vidio i čuo jedan od ensarija, pa ode kod Resulullaha, a.s.,

i ispriča mu. Resulullah, a.s., reče: 'Istinu govoriš, to je glas s trećeg neba.'" [376]

Ebu - Davud el - Mazini priča:

"Slijedio sam jednog mušrika da ga ubijem, kada mu glava odleti s ramena prije nego je moja sablja došla do nje. Znadoh da ga je ubio neko drugi."

Također jedan je ensarija doveo Abbasa bin Abdul - Muttaliba zarobljenog. Abbas reče: "Ovja ovdje me nije zarobio, tako mi Boga! Zarobio me jedan ćelav čovjek, najljepši čovjek, bio je na šarenom konju, a ja ga ne vidim među borcima." Ensarija reče: "Ja sam ga zarobio, Allahov Poslaniče." Resulullah, a.s., reče mu: "Šuti, Allah ti je pripomogao časnim melekom."

IBLIS BJEŽI S BOJNOG POLJA

U toku bitke pojavljivao se Iblis u liku Surake bin Malika.

Kada je vidio kako meleki navaljuju na mušrike, pobježe taj Suraka glavom bez obzira. Za njim se dade u potjeru El - Haris bin Hišam. On dohvati Harisa za prsa i baci ga na zemlju, a zatim pobježe. Mušrici mu rekoše: "Gdje ćeš Suraka? A zar nisi rekao da ćeš s nama biti, i da nas nećeš napuštati?" On odgovori: "Ja vidim ono što vi ne vidite. Bojim se Boga. Bog teško kažnjava." Potom pobježe i baci se u more.

OGROMAN PORAZ MUŠRIKA

U redovima mušrika nasade nered. Znaci poraza bili su sve vidljiviji. Mušrici počeše posrtati pred sve većim naletima muslimanske vojske. Kraj bitke se približavao. Mušrici počeše masovno bježanje s ratišta. Muslimani su ih pristizali, ubijali i zarobljavali, dok ih potpuno ne poraziše.

EBU - DŽEHLOVA UPORNOST

Što se tiče najvećeg zlikovca, Ebu - Džehla, kada je primijetio prve znake dezerterstva u svojim redovima, odluči da bude ustrajan u svojoj borbi do zadnjeg momenta. Poče bodriti svoju vojsku, govoreći vojnicima pun (lažnog) optimizma: "Neka vas ne žalosti Surakin odlazak! Ne dajte se poraziti. On je bio u dogovoru s Muhammedom. Neka vas ne žalosti pogibija Utbeta, Šejbeta i El - Velida, oni su bili prebrzi. Tako mi Lata i Uzata (njihovih bogova) nećemo se vratiti, dok ih sve ne povežemo u lance! Ne smije biti niko od vas, a da nije ubio nekoga od njih, da im pokažemo kako su loše postupali."

Međutim brzo postade i njemu jasno pravo stanje. Domalo, navali vojska u bijeg pred talasom muslimanskih boraca. Da, svi su bježali osim male grupe ljudi privrženih Ebu - Džehlu. Gomile i gomile bačenog oružja ležale su na sve strane. Ebu - Džehl nije znao šta da radi. Muslimani ga vidješe kako se na svom konju vrti u krug. Smrt je čekala da popije i njegove kapi krvi iz ruku dvojice dječaka ensarija.

STRADANJE EBU - DŽEHLA

Abdurrahman bin Avf priča: "Bio sam u borbenom redu na Bedru, pa se okrenuh i ugledah s desne i s lijeve svoje strane dva mlada momčuljka. Obuze me nelagodnost, jer se nisam osjećao sigurnim između njih dvojice. Jedan od njih mi tiho, da ne čuje drugi, reče: 'Amidža, pokaži mi Ebu - Džehla.' Odgovorih mu: 'Drago dijete, šta ćeš od njega?' 'Čuo sam da on psuje Resulullaha, a.s.', reče on. 'Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, ako ga vidim neću se odvojiti od njega sve dok ne umre onaj čija je smrt bliža.' 'To mi se veoma dopada', odgovorih.

Zatim mi, dodirujući me, reče drugi mladić isto što i prvi. Ja ne izdržah, nego pogledah u Ebu - Džehla koji je hodao između ljudi, pa rekoh: 'Zar ga niste vidjeli? Eno osobe za koju pitate.' Njih ddvojica jurnuše prema njume, izudaraše ga abljama i ubiše. Nakon toga odošekod Resulullaha, a.s., a on upita: 'Koji ga je od vas dvojice ubio?' Svaki od njih odgovori: 'Ja.' 'A da li ste obrisali svoje sablje?' 'Ne', rekoše. Resulullah, a.s., pogleda u njihove sablje, a zatim reče: 'Obojica ste ga ubili.'"

Resulullah, a.s., odredi da Ebu - Džehlovo oružje i oprema pripadne Muazu ibn Amr ibn el - Džemuhu. Dvojica mladića koja su ga ubila bila su u stvari Muaz bin Amr bin el - Džemuh i Muavez bin Afra. [377]

Ibn - Ishak to pripovijeda ovako: Muaz bin Amr bin el - Džemuh reče:

"Čuo sam od naroda da Ebu - Džehl porede sa stablom toliko visokim, da do njegovog vrha ne možeš doći. Tako od mušričkih kopalja i sablji, što su oko njega radi zaštite i čuvanja, nisi mogao doći do Ebu - Džehla. Njegovi čuvari su govorili: 'Ebu - Džehlu neće niko moći nauditi.'" "Kad ja to čuh", reče Muaz bin Amr, "stavih sebi u zadatak da ga ubijem, pa pojurih na njega. Udarih ga i prvim udarcem mu odsjekoh nogu do koljena. Tako mi Allaha, kad je letjela, ne uporedih je ni sa čime, osim sa košpicom koja leti ispod kamena za tucanje, kad ježelite razbiti. Tada me udari njegov sin, Ikrime, u slobodnu ruku. Otkide mi je. Visila je na parčetu kože, te je prebacih oko vrata. Bez te ruke sam nastavio borbu. Tog dana sam samo ubijao, vukući ruku sa sobom. Kad mi dojadi, nogom stadoh na nju, otrgoh je i bacih." [378]

Zatim prođe pokraj Ebu - Džehla Muavveza bin Afra. On ga udari tako jako, da ga sveza za zemlju. Ostavi ga tako da izdahne. Muavez se borio dalje dok nije i sam poginuo.

Kada se bitka okonča, Resulullah, a.s., reče: "Ko će pogledati šta je bilo sa Ebu - Džehlom?" Ljudi se raziđoše da ga traže. Nađe ga Abdullah bin Mes'ud na izdisaju. Nogom mu stade na vrat, povuče ga za bradu, prodrma mu glavu i reče: "O Allahov neprijatelju, je li te Allah sada postidio?" "Čime me je postidio? Nije me sramota, jer jedan sam od onih koje je ubio njegov narod. A da li ste ubili čovjeka većeg od mene?" Zatim reče: "Da me nije barem ubio prezren čovjek." Potom upita: "Raci mi, ko je danas pobjednik?" Abdullah bin Mes'ud mu reče: "Allah, dž.š., i Njegov Poslanik, a.s." Ebu Džehl reče Ibn - Mes'udu, koji mu je svojom nogom stao na vrat: "Uzdigao si se na opasnu visinu, o čobane!", jer Ibn - Mes'ud je čuvao ovce u Meki.

Nakon ovog razgovora Ibn - Mes'ud mu odsječe glavu i donese je pred Resulullaha, a.s., govoreći: "Ovo je glava Allahovog neprijatelja, Ebu - Džehla." Resulullah, a.s., reče: "Allah je jedan, nema drugog boga osim Allaha." To ponovi tri puta, zatim reče: "Allahu ekber, Allah je najveći. Hvala Allahu Koji je ispunio Svoje obećanje i pomogao Svome robu, a pokorio neprijatelja. "Hajde, pokaži mi ga." Ja mu ga pokazah, a on reče: "On je faraon ovog naroda."

LIJEP PRIMJER NEKOLIKO BORACA BEDRA SA ČVRSTIM IMANOM

Spomenuli smo dva primjera, Umejra bin el - Humama i Avfa bin el - Harisa, sina Afre, a spomenut ćemo još neke koji su u ovoj bitki svojim primjerom osvjetljavali krvave staze Bedra. Neophodno je istaknuti da su pojedinci, svojim ponašanjem, svojom razboritošću, svojom velikom ljubavlju prema Allahu, dž.š., i Njegovom Resulullahu, a.s., ostali zapamćeni

u ovoj bitki ne kao hrabri i neustrašivi, već kao ljudi čiji je iman (vjerovanje) bio na najvišem mogućem stupnju.

U Bitki na Bedru, koplja su ukrštali otac i sin, brat i brat, osobe koje je krv vezivala, a ideja razdvajala. Ideja je bila jača od krvi. Zbog nje isukaše se sablje, zbog nje dobismo pobjednike i pobijeđene.

Evo nekoliko takvih primjera:

Ibn - Ishak pripovijeda od Ibn - Abbasa, r.a., da je Resulullah, a.s., rekao svojim drugovima:

"Znam da su mnogi ljudi iz porodice Benu - Hašima krenuli u ovu bitku mimo svoje volje. Oni nisu imali razloga da se bore protiv nas. Ko od vas vidi nekoga d njih, neka mu poštedi život. Ko ugleda Ebu - Buhturija bin Hišama, neka mu pokloni život. To važi i za Abbasa bin Abdul - Muttaliba. Oni su povedeni u borbu na silu."

Ebu - Huzejfe bin Utbe reče: "A zar da ubijamo očeve naše, sinove naše, baraću i rodbinu našu, a da poštedimo Abbasa? Tako mi Allaha, glavu ću mu sabljom odsjeći."

Ove riječi Ebu - Huzejfea stigoše do Resulullaha, a.s., pa se on obrati Omeru bin el - Hattabu: "Omere, a zar će on ubiti amidžu Resulullaha, a.s., sabljom?" Omer, r.a., odgovori: "Allahov Poslaniče, dozvoli mi da mu glavu sabljom odsječem ja. Tako mi Allaha, postao je munafik (licemjer)."

Ebu - Huzejfe je često govorio: "Ja nisam siguran da je moj iman ispravan poslije toga što sam izgovorio, i sada još uvijek strahujem od toga i strahovat ću sve dok se ne iskupim pred Allahom, dž.š. Šehid moram biti, to je moj iskup."

On je zaista i umro kao šehid u Bitki na Jemami

Pomilovan od ubistva na Bedru bio je Ebu - Buhturi, jer je najviše od svih branio Resulullaha, a.s., u Meki. Nikada nije nanio zlo Resulullahu, a.s., niti mu nepravdu učinio. Bio je jedan od ljudi koji su organizirali prekid izolacije muslimana od strane Kurejšija i skidanje ugovora o izolaciji. (Onaj ugovor čiji je tekst crv izgrizao,osim Allahovog imena).

I pored svega ovoga Ebu - Buhturi ubijen je na Bedru. Naime, El - Mudžzir bin Zijad el - Belvi sreo je Buhturija s jednim njegovim drugom na bojnom polju. Zajedno su se borili protiv muslimana. El - Mudžzir mu se obrati:

"O Ebu - Buhturi, Resulullah, a.s., zabranio nam je da te ubijemo." "A moga druga?", upita on. "Ne, ne, tako mi Allaha, tvoga druga neću poštedjeti",reče Mudžzir. Ebu - Buhturi tada reče: "Onda ćemo, tako mi Allaha, obojica umrijeti zajedno." Oni se potom potukoše i El - Mudžzir ubi Ebu - Buhturija.

Abdurrahman bin Avf bio je dobar drug s Umejjetom bin Halefom prije islama. Na dan Bedra, prođe Abdurrahman pokraj Umejjeta koji je stajao sa svojim sinom Alijom bin Umejjeom, držeći ga za ruku. Abdurrahman je nosio oružje koje je zarobio. Kad ga ugleda Umejjet, upita ga: "Bi li ti bilo draže mene da si zarobio? Ja sam vredniji od tog oružja, čak i

od sveg oružja koje danas vidjeh ovdje!" Zatim nastavi: "Treba li vam mlijeka?" (Pod ovim se podrazumijeva: od onoga koji me zarobi, otkupit će se s mnogo deva koje daju mlijeko). Abdurrahman baci oružje (oklope i štitove), i zarobi njih dvojicu, (oca i sina), pa ih povede. Abdurrahman priča kasnije:

"Umejje bin Halef upitao me je dok sam išao između njega i njegovog sina: 'Ko je onaj vaš čovjek, prepoznatljiv po perjanici od noja na grudima?' Odgovorih: 'Hamza, to je Hamza bin Adul Mutalib.' On reče: 'Taj nas je dotukao.'"

Aabdurrahman priča dalje: "Ja sam vodio njih dvojicu, kad Bilal ugleda Umejjea sa mnom. To je onaj Bilal kojeg je Umejje mučio u Meki, pa reče: 'Glava nevjerstva, Umejje bin Halef! Meni nema spasa ako se on spasi! Ja ga upitah: 'Šta je Bilale? Ovo je moj zarobljenik.' Bilal opet ponovi: 'Nema meni spasa ako on ostane živ' Bilal ponovi i treći put: 'Nema meni spasa, ako se on spasi.' Zatim viknu iz sveg glasa: 'O ensarije, o Allahovi pomagači, znajte da je glava (poglavar) nevjerstva Umejje bin Halef, i ako on ostane živ, meni nema spasa.'

Zatim se okupi narod oko njih sa svih strana."

Abdurrahman priča: "Stisnuše nas u obruč, jedan od naših isuka sablju i odsječe Umejjeovom sinu nogu. On pade na zemlju, a Umejje vrisnu vriskom kakvog do tada nisam nikada čuo. Rekoh: 'Spasavaj se, ali znaj da ti nema spasa. Tako mi Allaha, neće ti biti od koristi sve što imaš.' Potom ih muslimani isjekoše sabljama dok ih ne dokrajčiše."

Abdurrahman je znao mnogo kasnije govoriti: "Neka Allah oprosti Bilalu, prvo izgubih oružje, a i namuči me sa zarobljenicima."

U djelu "Zadul - Mead" stoji da je Abdurrahman bin Avfrekao Umejjeu: "Klekni!" Ovaj kleknu, a on se baci na njega. Muslimani ga isjekoše ispod Abdurrahmana i ubiše ga, a jedna sablja dohvatila je i ranila Abdurrahmana u nogu. [379]

Omer bin el - Hattab, r.a., toga je dana ubio svoga daidžu El - Asa bin Hišama bin el - Mugiru.

Ebu - Bekr es - Siddik, r.a., dozivao je svoga sina Abdurrahmana, koji je tada bio mušrik, pa ga je pitao: "Gdje je moje gogatstvo, o nevaljalče?" Sin, koji je raskućio očevo bogatstvo, povika u stihu: "Osta' samo konj ti brzi i dobra oprema, i sin hrabri da ubije tog jadnog starca."

Kada su muslimani počeli plijeniti i zarobljavati mušrike, Resulullah, a.s., sjedio je na svom zapovjednom mjestu, a S'ad bin Muaz je sa sabljom u ruci čuvao stražu kod njega. Resulullah, a.s., primjeti na S'adovom licu negodovanje zbog onoga što ljudi rade. Resulullah, a.s., ga upita: "O S'ade, ti kao da nisi zadovoljan onim što ljudi rade?" On odgovori: "Tako je, o Allahov Poslaniče. To je bila prva bitka u kojoj je Allah porazio mušrike, pa mi je ubijanje mušrika bilo draže nego njihovo zarobljavanje."

Tog bedranskog dana sablja Ukkaša bin Muhsin el - Esedija se prelomi, pa dođe kod Resulullaha, a.s., a on mu dade drveni štap i reče: "Bori se s ovim, o Ukkašu." Kad Ukkaš

uze štap od Resulullaha, a.s., i zamahnu njime, a on se pretvori u dugu sablju, čvrstu i dobru, veoma bijelu i sjajnu. Onse s njom borio do kraja bitke. Tu sablju su nazivali imenom El - avnu (pomoć). [380]

S tom istom sabljom učestvovao je u mnogim bitkama, sve dok sam ne pade kao šehid u bitki protiv odmetnika od islama, ili u takozvanom (harbur - rida). Poginuo je s istom sabljom ruci.

Nakon završetka bitke prođe Mus'ab bin Umejr pokraj svoga brata Ebi - Aziza bin Umejra koji je podstrekavao borbu protiv muslimana. U prolazu vidje da ga jedan ensarija vuče za ruku. Mus'ab reče ensariji: "Povuci ga objema rukama, njegova majka ima veliko blago, možda će ga otkupiti od tebe. Ebu - Aziz reče tada Mus'abu: "Zar su ovakvi tvoji savjeti u vezi sa mnom?" Mus'ab reče: "Ovo je moj brat (ensarija), a ne ti."

Kada je Resulullah, a.s., naredio da se bace leševi mušrika koji su polčeli zaudarati u stari bunar Ebu - Huzejfe lično uze Utbeta bin Rebia, pa ga poče vući u jamu, a zatim Resulullah, a.s., pogleda u lice Utbetovog sina, Ebu - Huzejfea i vidje ga neveselog i smušenog. Resulullah, a.s., ga upita: "Žao ti je oca?" On odgovori: "Ne, tako mi Allaha, Allahov Poslaniče, nije mi žao oca ni njegove sudbine. No, moj otac. No, moj otac je bio razuman čovjek, pametan, blag i dobar. Molio sam i nadao se da će ga to naputiti u islam. Nakon što sam vidio šta ga je zadesilo, i nakon što se sjetih da je umro u nevjerstvu, uz sve moje želje da bude drugačije, osjetih žalost." Resulullah, a.s., zamoli od Allaha, dž.š., da sinu dade svako dobro i utješi ga lijepim savjetom.

POGINULI U BORBI

Bitka se završi velikim porazom mušrika i uz veliki uspjeh muslimana. Muslimani su imali četrnaest šehida Bedra (šest muhadžira i osam ensarija). Mušrici su imali strašne gubitke. Poginulo je sedamdeset, zarobljeno sedamdeset, uglavnom vojskovođa, starješina i prvaka.

Kada je okončan bitka, Resulullah, a.s., dođe i nad ubijenim mušricima održa riječ: "Loša li ste rodbina bili svome Poslaniku. Svi ste me u laž utjerivali, a drugi svijet mi je vjerovao. Vi ste mi odmagali, a drugi su mi pomagali. Vi ste me protjerali, a drugi mi dom pružili." Zatim naredi da ih zatrpaju u jedan stari bunar Bedra.

Prenosi se od Ebu - Talhe da je Resulullah, a.s., naredio na Bedru da se dvadeset i četiri čovjeka, kurejšijskih prvaka, ubace u ozidani bunar Bedra kao nevaljalci. Poslanik bi nakon pobjede ostajao do tri dana na mjest pobjede.

Trećeg dan od bitke Resulullah, a.s., naredi da mu pripreme devu za put. Krenu u Medinu uz pratnju ashaba, pa kad stigoše na ivicu bunara, poče prozivati Kurejšije po

imenu: "O ti i ti, o ti i ti! Bi li vas radovalo da ste bili pokorni Allahu, dž.š., i Njegovom Poslaniku? Mi smo, zaista, dobili ono što nam je Allah obećao. A da li ste vi dobili ono što je vama obećao?" Omer, r.a., reče: "O Allahov Poslaniče, kako možeš govoriti leševima koji duše nemaju?" Resulullah, a.s., na to odgovori: "Tako mi Allaha, vi ništa bolje ne čujete od njih." U drugoj verziji stoji: "Vi ništa bolje od njih ne čujete, samo što oni ne odgovaraju." [381]

VIJEST O PORAZU STIŽE U MEKU

Mušrici su bježali s Bedra glavom bez obzira, pojedinačno i u grupama, kako je ko stizao. Tumarali su putevima, dolinama i stazama, želeći što prije da se domognu Meke, ali s velikim strahom, kako će se tamo pojaviti poraženi.

Ibn -Ishak kaže: "Prvi koji je stigao s tužnom viješću Kurejšijama bio je El - Hajsuman bin Abdullah el - Huzai. Kurejšije ga dočekaše s pitanjem: 'Šta ima tamo, kakve nam vijesti donosiš?' On odgovori: 'Ubijen je Utbe bin Rebia, Šejbe bin Rebia i Ebu - Hakem bin Hišam, zatim Umejje bin Halef s ostalim prvacima', koje nabroja.

Kad je nabrojao kurejšijske prvake, Safvan bin Umejje koji je ostao da čuva Meku, povika: 'Da li je nornalan ovaj čovjek? Pitajte ga za mene!' Oni ga upitaše: 'Šta je sa Safvanom bin Umejjeom?' 'On još uvijek sjedi kod vas. Ali, tako mi Boga, gledao sam njegovog oca i brata kada su ubijeni.'"

Priča Ebu - Rafi' - rob Resulullaha, a.s.: "Radio sam kao dječak kod Abbasa, kada su islam primili neki iz naše kuće. Islam primismo Abbas, Ummul - Fadl i ja. Abbas je krio svoju novu vjeru. Ebu - Leheb nije krenuo na Bedr, poslao je za sebe zamjenika. Ali kada mu dođoše vijesti s Bedra, Allah ga sruši i ponizi, a mi osjetismo snagu i veličinu. Ja sam tad bio siromašan čovjek. Pravio sam strjelice i glačao ih u prostorijama zemzema (šator).

Tako sam ja radio u toj sobici, a kod mene je sjedila Ummul - Fadli, kad do nas stiže vijest koja nas je mnogo obradovala. Sjede na ivicu šatora, okrenuvši leđa mojim leđima. Tada neko povika: 'Eno Sufjan bin Abdul - Muttalib dolazi.' Ebu - Leheb povika: 'Hodi ovamo, pričaj, sigurno imaš vijesti!' Ebu - Sufjan sjede kod njega, a ljudi se okupiše oko njih. Ebu - Leheb reče: 'Sine moga brata, pričaj mi, šta je bilo s ljudima?' 'Ništa naročito, mi se sukobismo s njima, podmetnusmo svoja pleća, a oni su nas ubijali kako su htjeli, zarobljavali kako su htjeli. Ali pored toga ja ne krivim naše borce, jer su se čuda desila, pa se naš svijet razbježa. Sretali smo bijele ljude na krilatim konjima, jure i slijeću s neba. Niti dotiču zemlju, niti slijeću na nju. I nikog ne ostavljaju niti im se iko može suprotstaviti.'"

Ebu - Rafi' priča dalje: "Podigoh šatorsko krilo sobice rukom i rekoh: 'To su, tako mi Allaha, meleki.' Ebu - Leheb podiže ruku i udari mi jak šamar. Oduprijeh mu se, a on me dohvati i baci na zemlju. Pritisnu me i poče me udarati, a bio sam slabašan čovjek. Ummu -

l - Fadl ustade, zgrabi kolac od šatora , njime udari Ebu - Leheba po glavi i napravi mu ranu, pa reče: 'Napadaš slaboga jer mu nije gospodar tu, sram te bilo!' Ebu - Leheb ustade i ode teturajući, a ne prođe više od sedam noći i on, tako mi Allaha, umrije od rane i još od neke pjegave zaraze. Zbog zaraze, sinovi mu se ne smjedoše tri dana približiti da ga zakopaju. Kada se pobojaše da ga tako drže, onda ga uguraše štapovima u raku i zatrpaše ga kamenjem koje su bacali s daljine."

Eto, u ovakvom stanju Meka dočeka vijest o porazu na Bedru. To izazvau njima veliko razočarenje, a i srdžbu. Poraz, poraz, kako je moglo doći do njega? Stoga zabraniše naricanje nad mrtvima Bedra, da se ne bi muslimani zlu radovali.

Desilo se da su El - Esvedu bin Abdul - Muttalibu stradala tri sina na Bedru. Dugo je plakao za njima, a bio je slijepac. On, jedne noći, ču glas narikače. Posla svog slugu, rekavši mu : "Vidi je li nariče za poginulim ili za nekim umrlim? Vidi da li Kurejšije plaču za poginuli, pa da i ja zaplačem za Ebi - Hikmetom, svojim sinom utroba mi sagori." Dječak se vrati i reče: "Ta žena nariče za izgubljenom devom."

El - Esved nije se više mogao obuzdati, pa zakuka:

"*A zar plače za odbjeglom devom,*
i zbog nje nema tvrdog sna.
Ne plač' zbog nje, već plači za Bedrom,
gdje nam ode mladost naša sva.
Bedr posrami Ben' Hasisa,
Ben' Mehzuma i Benil - Velida.
Za Akilom ti zaplači, ak' je plakat reda,
i Harisom i Esedom i sinom Esveda.
Njih oplakuj, al' ih sve pomeni,
Ebu - Hikmeta niko ne utješi
*****
Sad poslije njih dsrugi su Gospoda
ne bi bili, da im nije Bedra [382]

VIJEST O POBJEDI STIŽE U MEDINU

Kada muslimani ostvariše pobjedu na Bedru, Resulullah, a.s., posla dva glasnika sa radosnim vijestima staanovnicima Medine. On posla Abdullaha bin Revvaha i Zejda bin el - Harisa.

Jevreji i munafici (dvoličnjaci) širili su u Medini lažnu propagandu, pa su pronijeli vijest i da je Resulullah, a.s., ubijen. Kad je jedan od munafika ugledao Zejda na Resulullahovoj,

a.s., devi, povika: "Muhammed je ubijen, evo njegove deve, poznao sam je. Evo Zejda, on ne zna od straha šta govori, došao je posramljen i ponižen."

Kad stigoše glasnici, muslimani ih okružiše i saslušaše njihove vijesti.Kad čuše radosnu vijest, nastade pravo, sveopće veselje. Medinom se zaoriše tekbiri. Muslimanski prvaci koji su ostali u Medini, krenuše u pravcu Bedra, da dočekaju Resulullaha, a.s., i da mu čestitaju na ovoj slavnoj pobjedi.

Usama bin Zejd priča: "Kada smo zakopali Rukajju, kćerku Allahovog Poslanika, a.s., koja je bila za Osmanom, r.a., a mene je Poslanik, a.s., zadužio da pomažem Osmanu, stiže vijest o pobjedi na Bedru."

POVRATAK U MEDINU

Nakon bitke Resulullah, a.s., proveo je na Bedru tri dana. Pred povratak u Medinu izbi među borcima nesporazum oko podjele ratnog plijena. Kada se nesporazum pretvori u svađu, Resulullah, a.s., naredi da svi vrate ono što su uzeli i da se to sabere na jedno mjesto. To i uradiše, a Allah, dž.š., razriješi problem plijena, objavljivanjem ajeta kojeg ćemo navesti.

Prenosi se od Ubadeta bin Samita koji kaže: "Krenuli smo s Resulullahom, a.s., i učestvovali na Bedru. Strane se sukobiše i Allah, dž.š., porazi neprijatelja. Jedna grupa naših boraca krenu u potjeru za neprijateljem, ubijajući onoga koga sustigne, a druga grupa navali na ratni plijen, sakupljajući ga i uzimajući sebi što im se svidjelo. Treća grupa koja je okruživala Resulullaha, a.s., niti je tjerala neprijatelja, niti je kupila plijen. U tom pada i noć, a grupe se prepirahu oko ratnog plijena. Oni što su skupljali plijen rekoše: 'Mi smo ga sakupili i on je naš. Ni s kim ga nećemo dijeliti.' Potjernica povika: 'Niste u pravu! Mi smo se borili, a potom tjerali neprijatelja. Niste vi sami taj plijen zaradili.' Treća grupa povika: 'Mi smo bili zaduženi za obezbjeđenje i zato smo se zadržali uz Poslanika, a.s.'

U tom momentu Allah, dž.š. objavi:

'Pitaju te o plijenu. Reci: 'Plijen pripada Allahu i Poslaniku. Zato se bojte Allaha i izgladite međusobne razmirice i pokoravajte se Allahu i Njegovog Poslaniku, ako ste pravi vjernici.'" (8:1)

Nakon ovog ajeta Resulullah, a.s., će raspodijeliti plijen kako je bilo pravedno. [383]

Resulullah, a.s., uputi se u Medinu vodeći sa sobom mušričke zarobljenike. Vodio je za sobom i plijen zarobljen u bitki. Plijen je bio povjeren Abdullahu bin Ka'bu.

Kada su stigli u mjesto Kesib, između tjesnaca i En - Nazie, Resulullah, a.s., raspodijeli plijen podjednako na muslimane, nakon što je izuzeo petinu.

Kada je Resulullah, a.s., stigao kod Safre, naredio je da se ubije En - Nadar bin el - Haris

(zarobljen). Taj Nadar je zastavnik mušrika na Bedru. On je jedan od najvećih mušričkih zlikovaca. Najžešće spletke je pravio islamu i Resulullahu, a.s. Stoga je zasluženo dobio kaznu. Alija bin Ebi - Talib mu je odsjekao glavu.

Kada je Resulullah, a.s., stigao do mjesta Irku - Zabjet, naredi da se pogubi Ukbe bin Ebi - Muajl. Spominjali smo šta je činio Resulullahu, a.s., dok je klanjao kraj Kabe. On je bacio na Resulullahovu, a.s., glavu crijeva. On je taj koji ga je vezao ogrtačem i umalo ga nije ubio, da se nije suprotstavio Ebu - Bekr, r.a. Kada je Resulullah, a.s., naredio da ga ubiju, rekao je: "Gdje će dječaci? U vatru!" [384]

Ubio ga je Asim bin Sabit, ensarija, a neki kažu, Alija bin Ebi - Talib, r.a.

Ubistvo ove dvojice bilo je veoma nužno s vojnog aspekta. Oni nisu bilisamo zarobljenici. Oni su bili i ratni zločinci, kako se to danas kaže.

DELEGACIJA ZA DOBRODOŠLICU

U Revhi, Resulullaha, a.s., dočeka delegacija medinskih prvaka, koji su krenuli da mu požele dobrodošlicu, nakon što su glasnici donijeli vijest o pobjedi na Bedru, te da mu čestitaju na pobjedi. Tada im se obrati Seleme bin Selamet i reče: "Na čemu nam vi to čestitate? Mi smo, tako mi Allaha, tamo sreli nemoćne i ćelave ljude poput ugojenih deva." Resulullah, a.s., nasmiješi se, zatim reče: "Moj brate, oni su velikaši!" Usejd bin Hudajr reče: "Hvala Allahu, dž.š., koji te je pobjedom uzdigao, i koji te je razveselio. Tako mi Allaha, o Poslaniče, ja ne bih izostao od Bitke na Bedru da sam znao da ćeš se i ti boriti, ali ja sam mislio da idete samo zbog karavana. A da sam znao za bitku, ne bih nikako izostao." Resulullah, a.s., reče: "Vjerujem ti."

Nakon ovoga Resulullah, a.s., uđe u Medinu, pobjednički i ponosno. Svi njegovi neprijatelji, u Medini i van nje, osjetiše strah i bojazan.Tada mnogo stanovništva Medine primi islam. Tada islam primiše i Abdullah bin Ubej i njegovi drugovi, ali samo reda radi. Nisu oni islam srcem prihvatili.

Ratni plijen stiže u Medinu dan iza Resulullaha, a.s. Zarobljenike Resulullah, a.s., podjeli ashabima i oporuči da se s njima dobro postupa. Ashabi su znali jesti hurme, a zarobljenicima davati hljeb, (koji je bio vredniji od hurmi) izvršavajući time preporuku Resulullaha, a.s.

PROBLEM ZAROBLJENIKA

Kada je Resulullah, a.s., došao u Medinu, pozva ashabe da se snjima dogovori oko zarobljenika. Ebu - Bekr reče: "O Allahov Poslaniče, oni su svi amidžići, članovi kurejšijskih porodica i sinovi njihovi. Mislim da bi trebali uzeti od njih otkupninu, to bi za nas značilo dobit. Možda će ih Allah uputiti na pravi put, pa da udu naši pomoćnici."

Resulullah, a.s., upita Omera: "A šta ti misliš, sine Hattabov?" On reče: "Ja se ne slažem s Ebu - Bekrom. Želio bih da mi daš jednog rođaka, pa da mu skinem glavu; da to Alija učini od Akila bin Ebi - Taliba; a Hamza od onog svog bratića, kako bi Allah znao da znao da nemamo prema nevjernicima milosti. Ti ljudi su vodiči, starješine i poglavari navjerstva."

Resulullah, a.s., prihvati Ebu - Bekrov prijedlog, a odbi Omerov: "Negdje oko podne", priča Omer, "odoh kod Resulullaha, a.s. Kod njega je sjedio Ebu - Bekr. Obojica su plakala. Upitah, šta vam je? Ako se desilo nešto zbog čega plačete da i ja plačem s vama, a ako nije onda ću plakati zbog plača vas dvojice!"

Resulullah, a.s., reče: "Ja plačem zbog prijedloga tvojih drugova. Neki ne prihvaćaju otkup, već hoće da ih mučimo." [385]

Tada Allah, dž.š., objavi: "Ni jednom vjerovjesniku nije dopušteno da drži sužnje dok ne izojuje pobjedu na zemlji; vi želite prolazna dobra ovoga svijeta, a Allah želi onaj svijet. Allah je silan imudar. Da nije Allahove odredbe, snašla bi vas velika patnja zbog onoga što ste uzeli." (8: 67, 68)

A ranija Alahova odredba je bila: "Kada se u borbi s nevjernicima sretnete, po šijama ih udarajte sve dok ih ne oslabite, a onda ih vežite, i poslije, ili ih velikodušno sužanjstva oslobodite, ili otkupninu zahtijevajte." (47:4) U ovom ajetu ima dozvola da se za zarobljenike uzme otkupnina, a ne da se zlostavljaju. Ali ima i prijekor, jer su zarobili ljude prije nego su izvojevali pobjedu na zemlji, a primili su otkupninu i od silnika i lopova koji nisu bili ratni zarobljenici, već su bili najveći ratni zločinci i profiteri, koje ne bi ni danas ostavio ni jedan ratni sud nekažnjenim. Oni bi zbog svoga kriminala i zvjerstva u ratu, bili osuđeni na smrtnu kaznu ili na vječnu robiju.

Međutim, svi prihvatiše mišljenje Ebu - Bekra es - Siddika, r.a., da se odredi otkupnina za ratne zarobljenike. Otkupnina je vrijedila 4000, 3000 i 2000 drahmi.

Ima tu još nešto: Mekelije su bile pismen narod, a Medinlije nepismen. Svaki pismeni zarobljenik, ako nije imao čime da se otkupi, dobio je obavezu da opismeni deset Medinlija i to mu je bila cijena otkupa.

Resulullah, a.s., također je oslobodio nekoliko zarobljenika, bez otkupnine. To su bili: El-

Muttalib bin Hantab, Sajfi bin Ebi - Rufaa i Ebu - Izet el - Džumehi, koji je ubijen na Uhudu , o čemu će biti riječi. Također je pustio svoga zeta, Ebul - A'asa pod uvjetom da se razvede od Zejneb, koja je već poslala za njega otkupninu, i to ogrlicu koju je dobila od Hatidže, r.a., kada su je udavali za Ebul - A'asa. Kada je Resulullah, a.s., vidio tu Hatidžinu ogrlicu, to ga je duboko potreslo i raznježilo. On naredi svojim drugovima da puste Ebul - A'asa, pod uvjetom da dadne Zejnebi slobodu. Ovi ga pustiše, a on pusti Zejnebu i ona odseli u Medinu.

Resulullah, a.s., posla Zejd bin Harisa i još jednog enasariju pred nju i reče im: "Čekajte je u dolini Jedžedž. Kada je ugledate, dopratite je." Oni tako i učiniše.

Priča o Zejnebinoj hidžri duga je i bolna.

Među zarobljenicima također je bio i Suhejl bin Amr. Bio je dobar govornik. Omer, r.a., reče: "O Allahov Poslaniče, dozvoli mi da mu izbijem prednje zube, pa da tepa, te da više nikad i nigdje ne održi govor protiv tebe." Izgleda da je Resulullah, a.s., odbio ovaj prijedlog, da ne bi ušao u običaj, a bojao se i Allahove kazne na Sudnjem danu.

Nakon ovih zbivanja, iz Medine krenu S'ad bin Nu'man da obavi "umru" u Meki, pa ga Ebu - Sufjan zarobi. Sufjanov sin Amr bin Ebi - Sufjan bio je u Medini među zarobljenicima Bedra, pa ga oslobodiše u zamjenu za S'ada bin Nu'mana.

KUR'AN O BITKI NA BEDRU

U povodu Bitke na Bedru, Allah, dž.š., objavi suru "El - Anfal" - Plijen. Ova sura Allahovo je objašnjenje - komentar,ako smijemo tako reći - Bitke na Bedru, objašnjenje koje se u mnogome razlikuje od objašnjenja vladara i vojskovođa.

Allah, dž.š., prvo je skrenuo pažnju muslimanima na moralne nedostatke koje su zadržali kod sebe, a neke od njih i praktično ispoljili, sa ciljem da teže ka usavršavanju duše i odstranjivanju tih nedostataka.

Zatim je Allah, dž.š., skrenuo pažnju na uspjeh uz pomoć meleka koje mi ne vidimo. To im Allah, dž.š., napominje, da se ne bi osilili i umislili da su pobjedu izvojevali zahvaljujući svojoj hrabrosti. To bi ih učinilo arogantnim i oholim. Stoga trebaju se na Allaha osloniti, da Mu budu pokorni, da su poslušni Njegovom Poslaniku, a.s., a pritom i da se sami potrude.

Zatim im Allah, dž.š., jasno govori o plemenitim motivima i ciljevima zbog kojih je Resulullah, a.s., vodio ovu bitku, strašnu i opasnu, ali korisnu i poučnu, zbog razloga i okolnosti koje dovedoše do pobjede.

Nakon ovoga Allah, dž.š., obraća se nevjernicima (mušricima) i munaficima (dvoličnjacima), jevrejima i ratnim zarobljenicima s Bedrom, i ubjedljivo ih lijepim primjerom, uzorom i visokom rječitošću upućuje na predaju, popuštanje i prihvaćanje islama, putem

kojeg će doći do Istine.

Potom se Allah, dž.š., obraća muslimanima i govori im o ratnom plijenu donoseći zakone, pravila i rješenja za ovaj problem.

U ovoj suri, Allah, dž.š., po prvi put objavljuje muslimanima zakone rata i mira, pogotovo za ovaj period u domenu islamskog učenja (daveta), kako bi se islamski način ratovanja razlikovao od ratovanja u predislamsko doba. Borci, muslimani, moraju biti na daleko višoj ljestvici etike i borbenih ciljeva, kako bi svijet bio ubijeđen da islam nije samo obična teorija, ili pogled na svijet, već da on praktično odgaja svoje pripadnike na osnovama i temeljima na koje se poziva.

Kur'an je postavio paragrafe zakona u islamskoj državi, koji prave razliku između muslimana koji žive unutar i onih koji žive izvan granica islamske države.

Druge godine po hidžri, Allah, dž.š., propisa post u mjesecu ramazanu

U isto vrijeme dođe i propis o zekatul - fitru, kao i određivanje normi za ostale vrste zekata došao je kao olakšanje mnogobrojnim tegobama i nedaćama materijalne prirode, koje su pogađale veliki broj muhadžira - izbjeglih i raseljenih iz Meke. Oni su, zaista, bili pravi siromasi, nisu bili u mogućnosti da privređuju.

Najljepše iznenađenje i najpametniji događaj dolazak prvog muslimanskog Bajrama u islamu. To je Ramazanski bajram koji je stigao u mjesecu ševalu 2. godine hidžretske neposredno poslije velike i stvarne pobjede u Bitki na Bedru. Nije moglo biti većeg praznika od ovog Bajrama, koji je Allahovom, dž.š., naredbom objavljen da kruniše uspjeh i pobjedu.

Veličanstven je prizor bio obavljanje Bajram - namaza, na koji su izašli svi muslimani iz svojih kuća, puneći zemaljski i nebeski prostor glasnim tekbirima, tevhidima i tahmidima. [386]

Sva su srca stremila ka Allahu, dž.š., žudila za Njegovom milošću i zadovoljstvom. On ih je uzdigao, duševno i materijalno obogatio. Uz Njegovu pomoć došli su do pobjede i On to ne poriče, već ih podsjeća govoreći:

"I sjetite se kad vas je bilo malo, kad ste na Zemlji bili potlačeni - bojali ste se da vas ljudi ne pohvataju, pa vam je On sklonište dao. I Svojom pomoći vas pomogao, i plijenom vas opskrio, da biste bili zahvalni." (8:26)

VOJNE AKTIVNOSTI IZMEĐU "BEDRA" I "UHUDA"

النشاط العسكري بين بدر وأحد

Bitka na Bedru bila je prvi oružani sukob između muslimana i mušrika. To je bila odlučujuća bitka u kojoj su muslimani zaradili pobjedu za koju svi Arapi saznaše veoma brzo.

Najveći nezadovoljnici ove bitke bili su oni koji su izgubili velike ljudske žrtve i štetovali direktno materijalna dobra. To su bili mušrici Meke.

Drugi su bili oni koji su s pobjedom muslimana doživjeli veliki udarac za svoje vjersko biće i svoju ekonomiju. To su jevreji.

Otkad muslimani dobiše Bitku na Bedru, ova dva naroda obuze velika mržnja i veliko neprijateljstvo prema muslimanima: "Ti ćeš sigurno naći da su vjernicima najljući neprijatelji jevreji i mnogobošci." (5:82)

U Medini bilo je i prikrivenih neprijatelja. Primiše islam radi svoje koristi, a ne radi vjere. Na čelu im je Abdullah bin Ubejj i njegovo društvo. Oni nisu, ni u kom pogledu, bili manje opasni za muslimane od prva dva neprijatelja.

Postojala je i četvrta skupina neprijatelja, a to su beduini nastanjeni oko Medine. Njih nije zanimala vjera ili nevjera, jer su bili pljačkaši i banditi. Njih obuze očaj i strah od pravde, pa se okrenuše protiv muslimana i njihove pobjede i slave. Jaka, čvrsta i pravedna medinska država će svakako nauditi njihovom pljačkaškom i hajdučkom načinu života, te zbog toga postadoše njeni otvoreni neprijatelji.

Kako vidimo, opasnost je okruživala muslimane sa svih strana. Međutim, svaka se strana odredila prema muslimanima onako kako je po nju bilo najbolje i kako će najlakše ostvarivati svoje ciljeve. I dok su muslimani Medine učvršćivali svoju životnu trasu, stajući na put zavjerama, pobunama i sličnim smicalicama, jevreji se oglasiše javnim neprijateljstvom, izražavajući tako svoj gnjev i mržnju, a Meka također zaprijeti žestokom osvetom, najavljujući

odmazdu, čineći sve to javno i otvoreno.

I stvarno, mušrici će pokrenuti jednu novu bitku, tešku i kobnu po muslimane, a poznatu u historiji pod nazivom "Bitka na Uhudu".

Muslimani u Medini, okruženi neprijateljima sa svih strana, vodili su mudru politiku, vodeći računa da ne zapadnu u greške, a imali su neobično sposobnog vođu u Resulullahu, a.s., koji je bio oštrouman, uvijek trezven, obaviješten o svakoj opasnosti, te je uspješno odolijevao svim neprijateljstvima.

Evo nekoliko neprijateljskih pokušaja:

POHOD PROTIV BENU - SULEJMA

Prva nepovoljna vijest koja je došla Resulullahu, a.s., u Medinu bila je da plemena Benu - Sulejm od Gatafana pripremaju svoju da napadnu Medinu.

Resulullah, a.s., iznenada, neočekivano sakupi dvije stotine konjanika i krenu na ova plemena; zateče ih na njihovim imanjima kod El - Kudra. 387

Benu - Sulejmanova vojska se razbježa, ostavivši u dolini pet stotina deva koje zarobi medinska vojska. Resulullah, a.s., podijeli deve vojnicima, nakon što je izdvojio petinu. Svaki vojnik je dobio po dvije deve. Resulullah je dobio zarobljenog dječaka, po imenu Jesar, pa mu dade slobodu. Resulullah, a.s., se zadrža na njihovoj zemlji tri dana, a potom se vratiše u Medinu.

Taj pohod je bio u ševalu 2. godine Hidžretske ili nakon povratka s Bedra do sedam dana. U Medini je za zamjenika ostavio Sebaa bin Urfeta, a neki kažu Ibn Ummi Mektuma. [388]

MEKANSKA ZAVJERA O UBISTVU RESULULLAHA, A. S.

Mekanski mušrici bili su ogorčeni porazom na Bedru. Nikako nisu mogli shvatiti kako je došlo do njega. Zato je njihova mržnja svakim danom bivala sve veća protiv čovjeka koji je kriv za svu njihovu nesreću, protiv Allahovog Poslanika, Muhammeda, a.s.

Zavjeru sklopiše dva mekanska junaka. Cilj je okončati s onim ko je kriv za sav ovaj razdor, a to je Resulullah, a.s.

Umejr bin Vehb el - Džumehi i Safvan bin Umejje sjedoše kod Kabe ubrzo poslije Bedra da kuju grozni plan. Umejr je inače prozvan imenom Šejtan Kurejšija, jer je stalno zlostavljao

Resulullaha, a.s., i njegove ashabe. Njegov sin Vehb bin Umejr bio je zarobljenik Bedra. On mu napomenu dpgađaj vezan za bacanje ljudi u stari bunar Bedra, pa Safvan reče: "Zaista od našeg života, poslije njihove pogibije, nema hajra." Umejr odgovori: "Tako je! Da nemam dug koji treba da vratim i djecu koju treba da zaštitim, tako mi Boga, išao bih ubiti Muhammeda. A imam i prema njima obavezu, jer je moj sin njihov zarobljenik." Safvan iskoristi priliku i reče: "Tvoj dug primam na sebe, ja ću ga vratiti za tebe, tvoja djeca će biti s mojom djecom, pomagat ću ih do smrti. Ništa ja neću imati, a da oni nemaju." Umejr mu reče: "Nikome ništa ne govori o ovome." "Dobro", odgovori Safvan. Umejr naredi da mu se sablja naoštri, pa krenu u Medinu.

Kad je došao do mesdžida, sjaha i poče vezati devu. Tu ga ugleda Omer bin el - Hattab koji je stajao s grupom muslimana i razgovarao o uspjesima Bedra, pa reče: "Taj pas, Allahov neprijatelj - Umejr, nije došao s dobrim namjerama." Zatim uđe kod Resulullaha, a.s., i reče: "O Allahov Poslaniče, eno dođe Allahov neprijatelj Umejr, opasan sabljom." Poslanik, a.s., reče: "Uvedi ga kod mene." Umejr priđe, a Omer ga povuče za opasač sablje, objesi mu ga za vrat i reče nekolicini ensarija: "Uđite i sjedite kod Resulullaha, a.s. Dobro ga čuvajte od onog zlikovca. On nije došao s dobrim namjerama." Onda ga Omer uvede. Kad ga vidje Resulullah, a.s., i Omera kako drži za njegovu sablju, reče: "Pusti ga Omere." Zatim Poslanik reče: "Približi se, o 'Umejre!" Umejr pozdravi: "Dobro jutro", a Resulullah, a.s., reče: "Allah nas je boljim pozdravom počastio od tvog pozdrava. Selam je naš pozdrav i pozdrav stanovnika Dženneta." [390]

Zatim Resulullah, a.s., upita:

"Što si došao, Umejre?"

"Zbog onog mog zarobljenog sina, da budete dobri prema njemu."

"A što će ti sablja oko vrata?"

"Allah ružnim neka sablje učini, zar su nam išta vrijedile?"

"Dobro, a sad budi iskren, Umejre, zašto si došao?"

"Već sam rekao, samo zbog sina."

"A zar nisi sjedio sa Safvanom bin Umejje u polukrugu kod Kabe (Hidžr) i tu ste spominjali ljude iz bunara na Bedru - Kurejšije, pa si ti rekao: 'Da nemam duga i djecu, krenuo bih da ubijem Muhammeda!', pa Safvan prihvati i tvoj dug i tvoju djecu, samo da me ubiješ, a Allah, dž.š., svjedok je tome."

Umejr reče: "Svjedočim da si ti Allahov Poslanik. Mi ti nismo vjerovali da si Allahov Poslanik i da ti dolazi Objava s nebesa. Ovom dogovoru smo prisustvovali samo ja i Safvan. Tako mi Allaha, ja sad znam da te je samo Allah mogao obavijestiti o ovome. Hvala Allahu koji me uputi u islam i dovede me na ovo mjesto." On zatim izgovori Kelimei Šehadet.

Resulullah, a.s., tada reče ashabima: "Podučite svoga brata vjeri, naučite ga iz Kur'ana

i oslobodite njegovog sina."

Što se tiče Safvana, on je govorio u Meki: "Radujte se onome što ćete ubrzo čuti. Bit će to vijest takva, da ćete zaboraviti nesreću Bedra."

Pošto se Umejr nije odmah vratio, on se propitivao kod putnika za njega. Tako ga jedan putnik obavijesti o Umejrovom islamu, pa se Safvan zareče da s njim nikada progovoriti neće i da mu nikada i ni u čemu pomoći neće.

Nakon nekog vremena, Umejr se vratio u Meku i u njoj djelovao kqao da'ija - (tumač vjere), te pred njim primiše islam mnogi ljudi. [391]

BITKA SA JEVREJIMA BENU - KAJNUKA'

Ranije smo govorili o paragrafima ugovora koji je Resulullah, a.s., sklopio s jevrejima. Resulullah, a.s., strogo se pridržavao svake tačke ovog ugovora i stoga se s pravom može reći, da muslimani ni jednim svojim postupkom nisu povrijedili ni jedno njegovo slovo.

Što se tiče jevreja, naroda poznatog u historiji po izdaji, prevari, vjerolomstvu i kršenju zadane riječi, moglo se očekivati da će slijediti svoj stari običaj u tome. Oni uistinu počeše praviti smutnju, bodriti na nered i očaj u muslimanskim redovima, te praviti zamke i kovati zavjeru protiv muslimana. O tome imamo jako mnogo primjera.

JEVREJSKE SPLETKE

Ibn - Ishak kaže: "Š'as bin Kajs, jevrejski starješina, ostario u nevjerstvu, žestoki pakosnik muslimanima i potajni im zavidnik, prođe jedanput pokraj Resulullahovih, a.s., ashaba (Hazredžlije i Evsovci) koje je Resulullah, a.s., pozvao na dogovor. Vidio ih je kako u slozi, ljubavi i miru, objedinjeni islamom, međusobno razgovaraju i diskutiraju. A sjetio se u kakvoj su neslozi i neprijateljstvu živjeli prije islama. To sadašnje stanje ga je iznutra razdiralo, pa reče: "Okupi se narod o kojem se govorkalo i tračalo u ovome gradu. Ne, tako mi Boga, mi ne možemo s njima zajedno živjeti. Nema nama opstanka dok su oni zajedno."

Potom naredi mladiću jevreju koji je bio s njima, da ode u to muslimansko društvo, da sjedne među njih i da pioćne pričati o minulom ratu Biasu i neprijateljstvu između plemena Benu - Hazredž i Benu el - Evs. I još mu reče da ih podsjeti na ono što su govorili jedni protiv drugih, te da citira stihove pjesnika iz tog džahilijskog (predislamskog) doba.

Mladić ga posluša i učini sve kako mu je rekao Š'as bin Kajs. Muslimani razviše priču

o minulim danima prije islama, pa se oko toga i zavadiše. dvojicqa se digoše, jedan iz plemena Hazredž, drugi iz plemena El - Evs, pa pretjeraše u govorkanju ivrijeđanju, dok jedan od njih ne reče: "Ako ste voljni, ponovo ćemo zaratovati!" Prisutni iz oba plemena skočiše na noge i u srdžbi i bijesu povikaše: "Oružje, oružje!" Zatim s tim povicima izađoše napolje i zamalo ne dođe do sukoba.

Vijest dođe do Resulullaha, a.s., koji izađe s grupom muhadžira, stade pred njih i reče: "O muslimani, tako vam Allaha, a zar ćete se vratiti u džahilijet, a ja živ među vama?! A zar ćete se vratiti u nevjerstvo, nakon što vas je Allah uputio u islam i njime vas obdario. Islam je završio s džahilijskim običajima, problemima i načinom života. On vas je spasio nevjerstva, i među vas ljubav i slogu unio!"

Ljudi shvatiše da je šejtan upleo svoje prste među njih i da su pogriješili. Znadoše da im je krvni neprijatelj spletku podmetnuo, stoga zaplakaše, a potom se izgrliše, izmiriše i odoše zajedno s Resulullahom, a.s., poslušni, pokorni i zahvalni Allahu, dž.š., što ugasi vatru koju zapali njihov i Allahov neprijatelj Š'as bin Kajs. [392]

To je samo jedan od primjera djelovanja jevreja na stvaranju razdora među muslimanima. To je samo jedan od njihovih pokušaja da unesu nestabilnost među vjernike i time olabave tek svježe izgrađene temelje mlade države i mlade vjere.

Međutim, u tim svojim zlim namjerama, bili su neumorni i neustrašivi. Njihov najvažniji zadatak bio je širiti anti propagandu o islamu. Oni su se jutrom budili u vjeri, a noći zanoćivali u nevjeri. Sijali su sjeme sumnje tamo gdje su srca bila slaba. Materijalno su ugrožavalione s kojima su imali ikakvih poslovnih veza, a ako su oni bili nekom nešto dužni, zavaravali su ga danima i noćima lažnim obećanjima. Znali su govoriti: "Mi smo bili tebi dužni prije islama, dok si bio u vjeri svoga oca, a sad nemamo s tobom nikakve veze. Mi nismo od muslimana ništa uzeli, niti smo muslimanu išta dužni. Otkako si promijenio vjeru, ti s nama nemaš ništa!" [393]

Sve su to jevreji činili prije Bedra, i pored ugovora koji su sačinili sa Resulullahom, a.s.

Resulullah, a.s., i ashabi strpljivo su podnosili sve to, bojeći se nereda, želeći sačuvati sigurnost i mir na terenu.

JEVREJI BENU - KAJNUKA' KRŠE UGOVOR

Kad su jevreji vidjeli da je Allah, dž.š., pomogao muslimanima na Bedru i osigurao im slavnu pobjedu, te da su muslimani stekli slavu i ugled, a postali strah i trepet neprijateljima, pojavi se na površini njihova skrivena mržnja, zavist i ljubomora, pa počeše otkrivati svoje neprijateljstvo i javno činiti pakost i zlo. Najžešći i najveći zlobnik bio je Kab bin el - Ešref (govorit ćemo o njemu kasnije). To je što se tiče pojedinaca, a što se tiče jevrejskih plemena, najopasniji po muslimane su bili jevreji Benu - Kajnuka', a koji suživjeli unutar Medine. Imali su svoje naselje, koje se zvalo njihovim imenom. Bili su zanatlije: zlatari, kovači, kujundžije, itd. Zbog bavljenja takvim poslovima, svaki od njih imao je oružje. Imali su sedam stotina naoružanih boraca. Bili su najhrabriji jevreji toga kraja i prvi koji su prekršili ugovor i zadanu riječ. Nakon Bedra počeše otvoreno napadati muslimane. Proširiše mrežu svoga djelovanja protiv njih. Širili su strah, muslimane ismijavali i napadali svakoga ko bi došao u njihovu čaršiju. Počeše napadati i žene, muslimanke. Kad se "čaša žuči" napuni, Resulullah, a.s., okupi ih i održa im govor, pozivajući ih da se drže pravde i da slijede put dobra. On im zaprijeti da neće moći dugo činiti svoja zlodjela, i da će se zbog toga žestoko kajati. Oni od svega toga ništa ne poslušaše, nego postadoše još žešći u nedjelima. Ebu - Davud prenosi, a i drugi prenosioci hadisa, od Ibn - Abbasa, r.a., da je rekao: "Kad je Resulullah, a.s., potukao Kurejšije na Bedru, i kada se vratio u Medinu, okupio je jevreje na čaršiji Benu - Kajnuka', te im se obratio:

'O narode jevrejski, primite islam prije nego što vam se desi ono što se desilo Kurejšijama.'

Oni rekoše: 'O Muhammede nemoj da se zanosiš porazom i pogibijom jednog broja Kurejšija, koji su neuki i neiskusni, i koji nemaju pojma o ratovanju. Ti, kada bi s nama zaratio, znao bi da smi mi pravi ratnici, i da nisi sreo takve kao što smo mi.'"

Tada Allah, dž.š., objavi ajete u kojima govori o jevrejima:

"Reci onima koji neće da vjeruju: 'Bit ćete pobijeđeni i u Džehennenmu okupljeni, a on je grozno boravište! Imate pouku u dvjema vojskama koje su se sukobile: jednoj, koja se borila na Allahovom putu, i drugoj, nevjrničkoj, kojoj se činilo da pred sobom ima dva puta više protivnika. A Allah Svojom pomoći čini moćnim onoga koga on hoće. To je, zaista, dalekovidna pouka.'" (3:12, 13) [394]

Reakcija Benu - Kajnuka' bila je javno nagovještavanje rata. Resulullah, a.s., prikri svoju srdžbu, skupi strpljenje a naredi i muslimanima da budu strpljivi. Tako su čekali šta će im donijeti slijedeće noći.

A oni, jevreji, od plemena Benu - Kajnuka' nastavili su s bunama i neredima u Medini.

Počeše sipati nered, izazivati strah, širiti zlo i time pred sobom zatvarati vrata mirnom i udobnom životu.

Ibn - Hišam prenosi od Ebi - Avna da je žena, Arapkinja, došla na pijacu Benu - Kajnuka' da proda neku robu. Robu je prodala, a zatim ušla kod zlatara. Jevreji se okupiše oko nje i zatražiše da otkrije lice. Ona to odbi, a zlatar priđe i jedan dio njenog vela zakači preko njenih leđa. Ona je bila nehajna pa to nije primijetila. Kad je ustala, veo se zategnu i otkri joj dio tijela. Svo joj se nasmijaše, a ona vrisnu. Jedan musliman skoči na zlatara i ubi ga. Zatim jevreji ubiše muslimana. Rodbina muslimana dozove u pomoć ostale muslimane i tako dođe do tuče između njih i jevreja Benu - Kajnuka'. [395]

OPSADA, PREDAJA I ISELJENJE KAJNUKA'

Resulullahu, a.s., bi svega dosta. On postavi za nadzornika u Medini Ebu - Lubabeta bin Abdil - Munzira, a muslimansku zastavu predade Hamzi bin Abdul - Muttalibu. Tada povede Allahovu vojsku na Benu - Kajnuka'. Kad saznadoše za dolazak vojske, jevreji se dobro utvrdiše u svojoj četvrti, postaviše straže i barikade.

Resulullah, a.s., petnaest je dana opsjedao njihovo utvrđenje počevši od subote, polovinom ševala, 2. godine hidžretske pa do prvog zul - kadeta.

Allah, dž.š., ulio je strah u njihova srca (kada Allah htjedne poniziti i uništiti neki narod, onda ubaci strah u njihova srca), te su se predali Resulullahu, a.s., da on donese presudu o njima, njihovim imecima, ženama i djeci. Resulullah, a.s., naredi da se povežu.

Tadase probudi munafička svijest Abdullaha bin Ubejj bin Selula koji pohita Resulullahu, a.s., moleći da oprosti jevrejima. On reče:

" O Muhammede, budi milostiv prema mojim saveznicima (a on je Hazredžlija). Resulullah, a.s., ne odgovori, a Ibn - Ubejj ponovi svoj zahtjev, a zatim se okrenu prema Resulullahu, a.s., i zavuče ruku u džep njegove košulje, a Resulullah, a.s., mu reče: "Bježi od Mene", pa se naljuti da mu vidješe na licu srdžbu, i reče: "Teško tebi, idi od mene!" Munafik nije popušta. Uprno je i dalje držao Resulullaha, a.s. A zatim reče: "Ne, tako mi Boga, neću te pustiti, sve dok ne popustiš prema mojim saveznicima kaznu. Četiri stotine stražara i tri stotine oklopnika, branili su me od svih neprijatelja, crnih i crvenih, a ti želiš da ih ubiješ za jedan dan. Bojim se teških posljedica nakon ovoga!"

Resulullah, a.s., pažljivo se odnosio prema ovom munafiku koji je tek od prije jedan mjesec primio islam, pa mu popusti u zahtjevu. Naredi da se isele iz Medine i da ne budu u njenoj blizini. Oni tada odseliše u Šam i nastaniše se u Ezraetu. Većina ih se nije snašla u novoj sredini, pa su mnogi pomrli.

Resulullah, a.s., konfiscirao njihovu imovinu. Iz te imovine uzeo je tri luka, dva oklopa, tri sablje i petinu plijena. Plijen je sakupljao Muhammed bin Meslemet. [396]

POHOD NA SUVEJK

Dok su u Medini protivnici Resulullaha, a.s., Safvan bin Umejje, jevreji i munafici pravili zavjere i dizali na bunu, Ebu - Sufjan je u Meki razmišljao o ideji da sa što manje vidljivih radnji, napravi što veće zlo muslimanima.

Hitno je morao pristupiti takvom jednom poslu kako bi povratio svoj izgubljeni ugled u narodu i ponovo dokazao svoju snagu i moć. Stoga se zavjetovao da neće oprati glavu od prljavštine i džunupluka dok ne napadne Muhammeda, a.s.

On uze dvjesto konjanika i krenu put Medine. Kad je došao u klanac planine Nejb, otprilike oko dvanaest milja od grada, tu se zaustavi, jer nije htio vidljiv i direktan napad na Medinu. On odluči da to bude napad sličan gusarskim napadima.

Pod okriljem tamne noći, skriven od znatiželjnih pogleda, dođe u četvrt u kojoj je živio Hujej bin Ahtab. Zatraži da uđe, ali ga ovaj ne primi iz straha za svoj život i za svoju porodicu. Ebu - Sufjan zatim ode kod Selama bin Miškema - starješine Beni en - Nadira, drugog jevrejskog plemena i njihovog rizničara - pa zatraži da uđe kod njega. Taj ga primi, nahrani ga i napi vinom, te ga obavijesti o novim vijestima u Medini.

Poslije toga Ebi - Sufjan izađe iste noći i ode do klanca, gdje su ostali njegovi konjanici. On posla jednu trupu koja napade medinsku četvrt El - Arid. Porušiše zidove, posjekoše i popališe palme i naniješe veliku materijalnu štetu. Usput ubiše jednog ensarija i jednog saveznika njegovog, koji su bili na svojim posjedima. Nakon toga pobjegoše nazad prema Meki.

Resulullah, a.s., saznade za taj gusarski napad Ebu - Sufjana, pa krenu u potjeru za njim i njegovom konicom, koji su već pobjegli velikom brzinom. U bijegu su, a da bi se rasteretili i olakšali, odbacivali mnogu opremui živežne namirnice. Stoga su i uspjeli pobjeći. Resulullah, a.s., tjerao ih je do ravnice Kudr, zatim se odluči na povratak. Muslimani su usput kupili opremu koju su idolopoklonici usput odbacivali. Stoga se ovaj pohod i nazvao "Pohod na Suvejk" (na opremu). Desio se u zul - hidžeu, 2. godine hidžretske, a poslije Bedra do dva mjeseca.

U Medini je ostavljen Ebu - Lubab bin el - Munzir za nadzornika do povratka Resulullaha, a.s. [397]

POHOD NA ZI - EMR

To je bio najveći i najbrojniji pohod koji je poveo Resulullah, a.s., prije bitke na Uhudu. Poveo je vojsku u mjesecu muharemu 2. godine Hidžretske protiv Benu - Salebe i Muhariba. Naime, do Resulullaha, a.s., došle su vijesti da ovi neprijatelji žele udariti na pogranične dijelove Medine i opljačkati ih. Stoga podiže 450 boraca, pola konjanika, a pola pješaka, pa krenu na put. U Medini ostavi za svog zamjenika Osmana bin Afana.

Usput uhvate jednog čovjeka po imenu Džebbar iz plemena Benu - Salebe i odvedu ga Resulullahu, a.s. On ga pozove u islam i on primi. Resulullah, a.s., ga postavi uz Bilala i povedoše ga sa sobom protiv neprijatelja.

Kad neprijatelj vidje da dolazi ogromna vojska, razbježa se narod u brda, a muslimanska vojska stiže do bunarske vode zvane "Zi - Emr".

Resulullah, a.s., se s vojskom tu ulogori i ostade cijeli mjesec safer, 3. godine hidžretske. Ostali su toliko dugo da pokažu beduinskim arapskim plemenima da imaju ljudi, snage i moći i van Medine. I zaista su im zadali veliki strah i trepet i bez borbe.

Poslije toga se Resulullah, a.s., vratio s vojskom u Medinu. [398]

UBISTVO KA'BA BIN EL - EŠREFA

Ka'b bin el - Ešref bio je jevrej koji je najviše od svih mrzio islam i muslimane, koji je Resulullaha, a.s., uznemiravao i koji se lažno izdavao za muslimana sve do sukoba.

On je bio pripadnik plemena Tajj od Benu - Nebhana, a majka mu je porijeklom od Benu en - Nadira.

Živio je u raskoši, nadaleko poznat po svojoj ljepoti, jedan od znamenitih jevrejskih pjesnika. Živio je u jugoistočnoj, dobro utvrđenoj jevrejskoj četvrti Medine, u savezništvu s jevrejima Benu - en - Nadira.

Kada je saznao da je Resulullah, a.s., odnio pobjedu na Bedru i da su poginuli znameniti

ljudi Kurejšija, rekao je:

"Da li je to istina? Ti ljudi su bili najugledniji Arapi, starješine njihove, da li je istina da ih je Muhammed porazio? Tako mi Boga, ako je Muhammed pobijedio njih, onda je bolje biti pod zemljom, nego živjeti na njoj."

Kad se Ka'b el - Ešref uvjerio u istinitost vijesti o pobjedi Resulullaha, a.s., i muslimana, odluči Allahov neprijatelj da napadne Poslanika, a.s.

On se poče služiti svojim pjesničkim darom i u svojim pjesmama hvaliti Kurejšije i bodriti ih protiv muslimana. To nije bilo dovoljno, pauzjaha devu i uputi se u Meku. Dođe kod El - Muttaliba bin Ubejja Vedata es - Sehemije i stade recitirati svoje stihove plačući nad žrtvama Bedra, oplakujuću posebno žrtve bunara "Kaliba". Time je unio novi nemir među njih i ponovo raspalio mržnju protiv Poslanika, a.s. Pozvao je Kurejšije u rat protiv njega.

I dok je bio u Meki, Ebu - Sufjan i Kurejšije ga upitaše: "Je li ti draža naša vjera ili Muhammedova? Jesmo li mi, ili oni, na pravom putu?" On odgovori: "Vi ste na pravom putu, pa prema tome i bolji od njih."

Tim povodom Allah, dž.š., objavi ajete: "Zar ne vidiš one kojima je dan jedan dio Knjige, kako kumire i šejtana vjeruju, a o neznabošcima govore: 'Oni su na ispravnijem putu od vjernika.'" (4:51)

Zatim se Ka'b vrati u Medinu i nastavi sa svojim intrigama. Poče u svojim đavolskim stihovima blatiti muslimanke - žene ashaba i svojim jezikom im nanositi najveću bol i patnju.

Kad Resulullah, a.s., sav ogorčen upita: "Ko će se obračunati s Ka'bom bin Ešrefom? On uznemirava Allaha i Njegovog Poslanika." Javiše se Muhammed bin Meslema, Ubbad bin Bišr i Selkan bin Selama, zvani Ebu - Naile, Ka'bov brat po mlijeku. Također se javiše: El - Haris bin Evs i Ebu - Abes bin Hubr. Oni za svog vođu odabraše Muhammeda bin Meslemu.

Ima nekoliko predanja koja rasvjetljavaju ubistvo Ka'ba bin el - Ešrefa.

Kad je Resulullah, a.s., upitao: "Ko će se obračunati s Ka'bom? On uznemirava Allaha i Njegovog Poslania", ustao je Muhammed bin Meslema i rekao: "Ja, Allahov Poslaniče, hoćeš li da ga ubijem?" "Da", odgovori Poslanik, a.s. "Onda mi dozvoli da kažem nešto." Poslanik reče: "Kaži!"

Evo prijedloga i dogovora:

Muhammed bin Meslema ode do Ka'ba i reče: "Taj čovjek, Muhammed, a.s.,stalno od nas traži zekat. Zamorio nas je time.

Ka'b reče: "Sigurno će vam dojaditi."

Muhammed bin Meslema reče: "Mi smo mu sljedbenici. I ne želimo da ga napustimo dok ne vidimo šta smjera. Htjeli smo da nam daš zajam, vesek [399] ili dva veseka žita."

Ka'b reče: "Hoću, ali mi dajte zalog unaprijed."

Ibn - Meslema: "Čime da ti to založimo?"

Ka'b reče: "Dajte mi u zalog svoje žene."

Ibn - Meslema: "Kako ćemo ti u zalog dati naše žene, ti si najljepši Arap?"

Ka'b: "Založite mi svoje sinove."

Ibn - Meslema: "Kako ćemo ti dati naše sinove pa da ih čitav život psuju i da im se govori da su zalog za jedan ili dva veska. To bi bila sramota za nas. Ali, možemo ti dati u zalog oružje."

Dogovoriše se da ga donesu.

Sličan razgovor s njim je vodio i Ebu - Naile. On je došao kod Ka'ba i s njim na kratko recitirao stihove njegovih pjesama. Zatim mu reče: "Teško tebi, došao sam kod tebe zbog nečega. Reći ću ti, ali da nikome ne govoriš."

Ka'b reče: "Reci!"

Ebu - Neile reče: "Taj čovjek (Muhammed, a.s.) dođe nam i donese nevolje. Arapi nam postadoše neprijatelji. Više nismo jedinstveni. Putevi nam se raziđoše, djeca nam se rasturiše. Ljudi se izmoriše. Mi se mučimo svaki dan, a i naša djeca. Gladni smo." ...i ako poteče isti razgovor kao što je tekao i s Ibn - Meslemom.

Tokom razgovora Ebu - Naile reče: "Ja imam prijatelje koji misle isto kao ja. Želio sam ih dovesti kod tebe da im prodaš hrane, učinit ćeš dobro."

Međutim, Ibn - Meslema i Ebu - Naile htjeli su iz ovog razgovora doći do istog cilja, a to je da mogu s oružjem i svojim ljudima doći kod njega.

Jedne svijetle noći, 14. rebiul - evela, 3. godine hidžretske, sabra se izabrana grupa kod Resulullaha, a.s., i on ih otpremi do medinskog groblja (Baki' el - Garkad), govoreći im: "Krenite Allaha radi, Moj Allahu, budi im na pomoći!"

Poslije toga Resulullah, a.s., vrati se kući i provede cijelu noć klanjajući i moleći Allaha.

Odabrana grupa dođe do bedema Ka'bove četvrti. Ebu - Naila ga zovnu. On ustade da izađe, a žena s kojom se nedavno oženio mu reče: "Gdje ćeš u ovo doba noći? Čuješ li, ja osjećam, kao da iz ovog glasa kapa krv."

Ka'b odgovori: "To je moj brat Muhammed bin Meslema, moj brat po mlijeku Ebu - Naile. Ponosan domaćin će izaći na poziv, pa makar bio pozvan da ga ubiju." Zatim izađe pred njih dobro namirisan.

Ebu - Naile je prije toga rekao svojim drugovima: "Ako izađe, ja ću pomirisati njegovu kosu. Ako vidite da mi je to pošlo za rukom i da držim za kosu, vi ga udarite."

Kad je Ka'b sišao do njih, malo su popričali, a onda Ebu - Naile reče: "Hoćeš li, o Ibn - Ešrefe da se prošetamo do starog stabla i da tamo popričamo?" On odgovori: "Ako hoćete."

Oni krenuše šetajući, a Ebu - Naile reče usput: "Kakav divan miris! Još takvog nisam mirisao." Ka'b se razveseli i odgovori: "Imam ženu najstručniju u mirisima." Ebu - Naile

upita: “Dozvoljavaš li da pomirišem tvoju glavu?” Ka’b reče: “Da.” Ebu - Naile zavuče ruku u njegovu kosu da pomiriše i on, a i njegovi drugovi.

Tako su pješačili neko vrijeme, pa Ebu - Naile upita: “Da pomirišem?” Ka’b reče: “Da.” Ebu - Naile učini isto kao i prvi put, pa ga pusti, da ne bi izgledalo sumnjivo.

Zatim su išli još malo, pa Ebu - Naile upita: “Da pomirišem?” Ka’b reče: “Da.” On zavuče ruke u njegovu glavu, pa kad ga se domože povika: “Udarite Allahovog neprijatelja!” Sablje zazveketaše,ali ga ne ubiše. Tada Muhammed Bin Meslema uze oslonac, povali ga na njega i presiječe mu vrat. Allahov Neprijatelj pada ubijen, puštajući stravičan krik kojim preplaši sve oko sebe.

Ne ostade ni jedna tvrđava, a da u njoj ne potpališe vatru.

Odabrana grupa poče se povlačiti. El - Haris bin Evs bio je ranjen s nekoliko nehotičnih uboda mačem od svojih drugova, jer je bila noć. On je krvario i zbog toga zaosato za družinom. Kad se društvo domoglo otvorenog puta, primijetiše da nema El - Harisa. Zastali su da ga sačekaju. On ih sustiže nakon jednog sata, slijedeći njihove tragove. ONo ga povedoše sa sobom. Kad stigoše na Baki’l Garkad, zaučiše tekbire. Tekbiri dopriješe do Resulullaha, a.s., i on znade da je Ka’b ubijen i da se odabrana grupa vraća. Kad dođoše do njega on reče: “Radosna vam lica bila.” Odgovoriše: “I tvoje, o Allahov Poslaniče!” Oni baciše pred njega glavu zlotvora, a Resulullah, a.s., zahvali se Allahu, dž.š., na pomoći. Svojom mubarek rukom protra rane Harisove i on ozdravi. Nakon ovog događaja situacija se u Mdini malo primiri.[400] Kada jevreji saznadoše za stradanje njihovog silnika, Ka’ba bin el - Ešrefa, obuze ih strah i uvuče se u njih bojazan od novih stradanja. Shvatiše da Resulullah, a.s., ne upotrebljava snagu i silu prema onima koji poštuju zadanu riječ i potpisane ugovore, a da nema spasa onima koji to ne rade, koji prave smutnju i siju mržnju. Stoga se i ne pomjeriše s mjesta zbog Ka’bovog ubistva. Oni se primiriše, naočigled spremni da poštuju sve dogovre i ugovore, a oni najgori, to zmijsko jevrejsko klupko, pobjegoše u svoje rupe, da se u njima skrivaju.

Tako se Resulullah, a.s., morao s vremena na vrijeme posvetiti i smirivanju unutrašnjih neprilika koje nisu izazivali muslimani, tako da nakon ovog događaja predahnuše malo u miru.

POHOD NA BAHRAN

Resulullah, a.s., krene s tri stotine boraca u veliku izvidnicu, mjeseca rebiul - ahira, 3. godine Hidžretske ka mjestu zvanom Bahran, gdje se nalazi nekoliko hidžaskih gradova u području Fer’a. Na tom strateški važnom izviđanju ostao je dva mjeseca, a zatim se vratio

u Medinu, bez borbe na tom putu. [401]

IZVIDNICA ZEJD BIN HARISETA

To je posljednji pokret muslimanske voske prije Bitke na Uhudu. Taj izviđački pokret bio je u mjesecu džumadel - ahire, 3. godine hidžretske.

Naime, nakon Bitke na Bedru, Kurejšije su provele proljeće u očaju i žalosti, a kako se približavalo ljeto, obuze ih briga i strah za sigurnost trgovačke sezone sa Šamom.

"Muhammed i njegovi drugovi nanesoše veliko zlo našoj trgovini. Odbiše trgovce od nas. Ne znamo šta da učinimo s njima. Oni kontroliraju sve sporedne puteve, a pogotovo glavni. Čak se i priobalno stanovništvo priključilo njemu. Šta da mi učinimo i kuda da idemo? Ako ostanemo kod svojih kuća pojest ćemo glavnicu svog imetka, pa nećemo imati ništa. Naš život u Meki ovisi od naše ljetine, trgovine sa Šamom, a od zimske trgovine s Abesinijom."

Eto, takve su razgovore vodili mekanski trgovci.

El - Esved bin Abdul - Muttalib reče Safvanu: "Zaobiđi priobalni put i kreni prema Iraku. To je odista dug put, ide preko Nedžda za Šam, a prolazi daleko na zapad od Medine." Kurejšije nisu imale pojma o ovome putu, ni koliko je dug ni kuda sve vodi. El - Esved bin Abdul - Muttalib predloži Safvanu da uzme Furat bin Hajana, iz plemena Benu - Bekr, da im bude vodič, a da Safvan bude vođa karavana.

Kurejšijski karavan krenu novim putem u Šam. Međutim, vijesti o njoj stigoše u Medinu sasvim slučajno.

Naime, sjedio je Sulejt bin Nu'man (tada musliman) s Muajmanom bin Mes'udom el - Ešdžerijem (koji do tada još nije bio primio islam) i pili su alkohol. Zabrana o pijenju alkohola još nije bila objavljena.

Kad su se ponapili, Nuajm ispriča do u detalje plan o promjeni puta kurejšijskog karavana i o novom pravcu kretanja. Sulejt to sasluša, pa pohita kod Resulullaha, a.s., da mu ispriča.

Resulullah, a.s., u tren oka skupi stotinu konjanika pod vođstvom Zejda bin el - Hisreta el - Kelbije. On pohita i iznenada i neočekivano udari na karavan kada je on silazio na

vodu u Nedždu, zvanu "Kardetun". Zarobi cijeli karavan. A Safvan i svi čuvari karavana pobjegoše glavom bez obzira, ne pružajući ama baš nikakav otpor.

Muslimani uhvatiše vodiča karavana, Furata bin Hajana i još dva čovjeka. Tom prilikom zarobiše ogorman plijen koji je nosio karavan, u vrijednosti od sto hiljada. Resulullah, a.s., uze petinu plijena, a ostale četiri petine podijeli učesnicima akcije. Tom prilikom je Furat bin Hajan primio islam lično od Resulullaha, a.s. [401]

To je bio drugi tragičan događaj koji pogodi Kurejšije nakon Bedra. Oni više nisu imali mnogo da biraju. Pred njima bile su samo dvije mogućnosti otvorene: slomiti svoj ponos, moć i slavu, i krenuti putem primirja i dobrosusjedskih odnosa s muslimanima, ili pokrenuti sveopći rat, koji će im vratiti slavu i nekadašnji ugled, u kojem će dokrajčiti muslimanske snage, i preuzeti od njih vlast i kontrolu nad cijelom Arabijom.

Meka izabra drugu soluciju. Oni pojačaše propagandu krvne osvete, dižući na oružje sve što ga je moglo nositi. Susret s muslimanima mora biti konačan iodlučujući. Čvrsto odlučiše da povedu bitku na pragu njihovih kuća u Medini. Taj događaj s karavanom, a i prethodno spomenuti događaji, bili su čvrst i ubjedljiv povod za to.

BITKA NA UHUDU

غزوة أحد

PRIPREMA KUREJŠIJA ZA OSVETNIČKU BITKU

Meka je izgarala mržnjom prema muslimanima. Povoda je tome bilo mnogo, od gubitaka na Bedru, do stradanja posljednjeg trgovačkog karavana. Strast za osvetom rasla je iz dana u dan. Vratiti muslimanima istom mjerom, ili još većom. Stoga se nije smjelo naricati za žrtvama Bedra, nije se smjelo požuriti s otkupom zarobljenika, da ne bi muslimani znali kolika je njihova tuga i žalost, a oni ne vole sažaljevanje.

Neposredno poslije Bedra, oni su se bili dogovorili za jedan sveopći rat protiv muslimana, koji će zacijeliti njihove rane, ugasiti njihovu srdžbu i stišati mržnju koja ih je izgarala Oni su se za ovu drugu bitku počeše pripremati, bolje nego za prvu.

Najorganiziranije pripreme, kao i najveći podsticaj za borbu vodila je grupa mekanskih prvaka: Ikrime bin Ebi - Džehl, Safvan bin Umejje, Ebu - Sufjan bin Harb i Abdullah bin Abdullah ibn Ebi - Rebia'.

Prvo što su uradili jeste da su sabrali sve deve i razbježali karavan koji je spasio Ebu - Sufjan pred Bitku na Bedru, a koja je u stvari i bila povod te bitke. Oni rekoše vlasnicima imovine i robe: "O Kurejšije, Muhammed vam je učinio nepravdu i pobio vaše najbolje sinove, stoga nas pomozite tim sredstvima u ratu protiv njega. Moguće je da dođemo do osvete. Oni im udovoljiše zahtjevu. Prodadoše hiljadu deva za pedeset hiljada drahmi - dinara zlatnih.

S tim u vezi Allah, dž.š., objavi: "Oni koji ne vjeruju, troše imanja svoja da bi od Allahova puta odvraćali. Oni će ih sigurno utrošiti, zatim će zbog toga žaliti, i na kraju će pobijeđeni biti." (8:36)

Potom ova grupa otvori mogućnost dobrovoljnog učestvovanja svima onima koji su se htjeli boriti protiv muslimana: Abesincima, Kenanijama (starosjedilačko arapsko pleme),

Tihamijama (stanovnici primorske obale od Hidžaza) i u tom smislu dozvoliše različite metode ratovanja. Čak je Safvan bin Umejje prisiljavao pjesnika Ebu - Izeta, (koj je bio zarobljenik Bedra i koga je Resulullah, a.s., lično oslobodio, pod uvjetom da ne napada njega i muslimane), da obilazi arapska plemena i da ih bodri protiv muslimana. Obećao mu je da će mu dati silno bogatstvo, ako se živ vrati iz bitke, a ako pogine, onda će mu Safvan izdržavati kćeri.

Ebu - Izet poče obilaziti plemena i svojim rodo ljubivim stihovima pozivati ih na borbu. Za istu stvar uzeše još jednog pjesnika, Mesafia bin Abdi Menafa el - Džumehiju.

Ebu - Sufjan se posebno žestoko okomio na muslimane nakon povratka s pohoda na "Suvejk". Bio je preplašen, a nije ostvario ono što je želio, već je izgubio veliki dio opreme u pohodu.

Posebno se vatra rasplamsala u njemu nakon neuspjelog prolaska karavana, kada mu je Zejd bin el - Haris nanio ogromnu materijalnu štetu koja je osiromašila cijelu ekonomiju Meke. Gubitak cijelog karavana sa svom robom bio je direktan povod za brzu intervenciju Kurejšija protiv muslimana.

FORMIRANJE KUREJŠIJSKE VOJSKE I NJEN SASTAV

Kad se završi godina i kada Kurejšije okončaše svoje pripreme, u Meki se sastade tri hiljade boraca: Kurejšija, Abesinaca i saveznika. Kurejšijske vojskovođe odlučiše da sa sobom povedu i žene, kao potporu muževima... Iz Meke krenulo je, dakle, i petnaest žena.

Uz svu oružanu spremu, vojnici su imali tri hiljade deva i dvije stotine konja, za konički odred [403], a od odbrambenog oružja iamli su sedam stotina oklopa.

Glavnu komandu pješadije držao je Ebu - Sufjan, komandu konjice Halid bin El - Velid, kojemu je pomogao Ikrime bin Ebi - Džehel. Kurejšijski zastavnik bio je Benu Abdi - Dar.

POKRET IZ MEKE

Mekanska vojska krenu na put ka Medini dobro opremljena i dobro psihički pripremljena, uz rasplamsale predislamske ratne osvetničke poklike, puna nade u pobjedu i dobar ishod bitke.

RESULULLAH, A.S., DOBIVA INFORMACIJE O POKRETU VOJSKE

Abbas bin Abdul - Muttalib, amidža Resulullaha, a.s., cijelo je vrijeme pratio pripremanje i opremanje vojske, pa kad ona krenu iz Meke, on posla preporučeno pismo Resulullahu, a.s., u kojem ga je obavijestio o svim detaljima vojnog pohoda.

Glasonoša pohita u Medinu velikom brzinom, tako da za tri dana pređe razdaljinu od pet stotina kilometara.

Pismo je predao Resulullahu, a.s., u mesdždidul - Kuba, gdje ga je zatekao.

Pismo je Resulullahu, a.s., pročitao Ubej bin Ka'b, pa mu Resulullah, a.s., naredi da nikome ništa ne govori. Potom se brzo vrati u Medinu i obavi dogovor sa zapovjednicima muhadžira i ensarija.

PRIPREMA MUSLIMANA NA IZNENAĐENJE

Medina je bila sva na nogama. Sve je bilo pod oružjem. Klanjalo se pod oružjem, spavalo se s oružjem. Nije smjelo biti nikakvog propusta.

Jedna grupica ensarija pređe u stalnu pratnju Resulullaha, a.s. S'ad bin Muaz, Usejd bin Hudajr, S'ad bin Ubadet nisu ga napuštali ni danju ni noću. Stražari su noćivali na njegovim kućnim vratima. U Medini formiraše se male odbrambene grupe koje su stalno patrolirale oko grada i čuvale ga od izdajnika.

Muslimanske izvidnice krenuše da motre na kretanje neprijatelja. Obilazili su puteve kojima bi neprijatelj mogao doći do Medine i napsati muslimane

MEKANSKA VOJSKA SE PRIBLIŽAVA GRADU MEDINI

Mekanska vojska kretala se glavnim uobičajenim putem zapadno prema Medini. Kad su došli u mjesto El - Ebva, Hinda, žena Ebu - Sufjanova predloži da raskopaju grob Amine, Muhammedove, a.s., majke. Vojskovođe joj to ne dozvoliše, jer su se bojale teških polsljedica koje bi ih snašle ako bi otpočeli s ovako gnusnim zločinom.

Mekanska vojska nastavila je put prema Medini, dok joj se ne približiše u dolini El - Akik. Kad su prešli dolinu, skrenuše desno dok se ne spustiše blizu brda Uhud, u mjesto zvano Ajnejn u dolini Sebhe, sjeverno od Medine. Tamo se ulogoriše u petak, 6. ševala, 3. godine hidžretske.

KONSULTACIONO VIJEĆE MEDINE DONOSI PLAN ZA ODBRANU

Vijesti su stizale u Medinu iz časa u čas, sve do posljednje o podizanju logora. Tada Resulullah, a.s., održa vojno vijeće na nivou zapovijednog kadra, na kome se raspravljalo o zauzimanju jedinstvenog stava o odbrani. Koju taktiku, koju metodu ili na koji način da se suprotstave toj velikoj sili. Resulullah, a.s., obavijesti ih o predznaku putem sna (ruje) koji je vidio. On reče: "Vidio sam, tako mi Allaha, dobro, vidio sam gdje se kolju goveda i svoju sablju nanvrhu prorezanu i vidio sam da stavljam ruku na čvrsti oklop." Goveda u snu je protumačio da će jadan broj dobrih ashaba poginuti, a oštricu mača kao jednog od članova njegove porodice koji će nastradati, dok oklop protumači kao grad Medinu.

Resulullah, a.s., predloži ashabima da ne izlaze iz Medine. Neka pojačaju utvrđenje grada, pa ako nevjernici ostanu ulogoreni na tom lošem mjestu, neće im koristiti. A ako slučajno napadnu Medinu i uđu u grad, muslimani će ih ubijati bez milosti po sokacima Medine, a žene će ih tući s krovova kuća. Takav je bio prijedlog Resulullaha, a.s.

Interesantno je reći da ovo Resulullahovo mišljenje prihvati i munafik Abdullah bin Ubej bin Selul, koji je došao na ovaj sastanak kao predstavnik plemena El - Hazredž. Očito da ovo njegovo usaglašavanje nije bilo zbog toga što je ovo bio pravi plan s vojnog aspekta, već da bi mogao izbjeći borbu bez ičijeg znanja. Allah je htio da se sramota njegova i njegovih sljedbenika otkrije pred muslimanima, te da muslimani u posljednji momenat shvate kakve su zmije otrovnice skrili u svojim njedrima namijenjene sljedbenicima islama.

Na tome skupu gdje su padali prijedlozi i razumijenjivana mišljenja, iznese svoje mišljenje jedna grupa uvaženih ashaba koji nisu imali priliku da idu na Bedr. Oni predložiše Resulullahu, a.s., da izađu s vojskom van Medine. U tome su bili toliko uporni, da jedan od njih reče: "Mi smo, o Allahov Poslaniče, očekivali ovaj trenutak i molili Allaha da do ovoga dođe, pa kad nam usliši molbu, i kada se približi dan obračuna, povedi nas na neprijatelje, da vide da nismo kukavice koje se boje."

Na čelu ovih zagrijanih ratnika bio je i Hamza bin Abdul - Muttalib, amidža Resulullaha, a.s., čiji se bljesak mača već vidio na Bedru. On reče Resulullahu, a.s.: "Tako mi Allaha, neću zalogaja hrane okusiti dok se s njima ne pomačujem s ovim mojim mačem, izvan Medine." [404]

Pošto na kraju i većina prisutnih bi za ovaj prijedlog, Resulullah, a.s., povuče svoje mišljenje i složi se da susret s neprijateljem bude na terenu van grada Medine.

PRIPREMA MUSLIMANSKE VOJSKE I IZLAZAK NA MEGDAN

Resulullah, a.s., klanjao je džuma - namaz i u hutbi objasnio značaj ovoga sukoba, te naredio da budu smjeli i ustrajni, i da najozbiljnije shvate težinu cijele stvari. Upozorio ih je, veoma glasno i jasno, da će dobiti bitku ako budu imali strpljenja. Naredi im da budu spremni za susret s neprijateljem. Na to se ashabi obradovaše.

Resulullah, a.s., klanjao je ikindija - namaz u džamiji. Vojska je bila u mobilnom stanju. Njima su se pridružilči i stanovnici iz okoline Medine.

Resulullah, a.s., nakon namaza uđe u svoju kuću s Ebu - Bekrom i Omerom, r.a. Oni ga obukoše u ratnu odjeću i opasaše oružjem. S dva oklopa i mače izađe pred narod.

Ljudi su s nestrpljenjem čekali Resulullahov, a.s., izlazak iz kuće. S'ad bin Muaz i Usejd bin Hudajr obratiše se nekim ashabima i rekoše:

"Resulullaha, a.s., nagovorili ste protiv njegove volje da krene van Medine. Hajde da mu predložimo neka on ponovo donese odluku onako kako on hoće." Svi se pokajaše zbog svoje prethodne upornosti, pa kad se Resulullah, a.s., pojavi, rekoše:

"O Allahov Poslaniče, nije trebalo da ti se onako suprotstavljamo, učini onako kako ti hoćeš. Ako više voliš da ostanemo Medini, ostat ćemo."

Resulullah, a.s., tada reče: "Nije dozvoljeno Allahovom Poslaniku, a.s., ako stavi svoj oklop na sebe da se razoruža, sve dok Allah ne presudi između njega i njegovog neprijatelja..." [405]

Resulullah, a.s., podijeli vojsku na tri grupe:

1. grupa muhadžira sa zastavnikom Mus'abom bin Umejrom el - Abderi,

2. grupa ensarija El - Evs sa zastavnikom Usejdom Hudajrom i

3. grupa ensarija El - Hazredž sa zastavnikom El - Hababom bin el - Munzirom. Vojsku je sačinjavalo hiljadu boraca.

Od toga je bilo stotinu oklopnika, pet stotina konjanika [406], (a ima onih koji kažu da nije bio ni jedan konjanik). Ostalo je bila pješadija. U Medini je ostavio svog zamjenika Ibn Ummi Mektuma, koji je bio imam preostalim muslimanima.

Resulullah, a.s., naredi pokret. Vojska krenu na sjever. Kad su prošli dolinu Senijjetul - Vedai, Resulullah, a.s., ugleda jednu odvojenu i dobro naoružanu jedinicu, koja se razlikovala od njegove vojske, pa upita ko su oni. Obavijestiše ga da su to jevreji, saveznici El - Hazredža [407], koji žele da učestvuju u bitki protiv mušrika. Resulullah, a.s., upitao je da li su primili islam, pa mu je rečeno da nisu. On odbi da primi pomoć nevjernika protiv mnogobožaca (mušrika).

SMOTRA VOJSKE

Kad je došao Resulullah, a.s., na mjesto zvano "Eš - Šejhan", izvrši smotru vojske. Maloljetne vojnike vrati nazad u Medinu. Među njima su bili: Abdullah bin Omer bin el - Hattab, Usama bin Zejd, Usejd bin Zuhejr, Zejd bin Sabit, Zejd bin Erkam, Arabet bin Evs, Amr bin Hazm, Ebu - Said El - Hudrij, Zejd bin Hari's el - Ensari i S'ad bin Habbe. Među maloljetnim vojnicima spominje se El - Berra bin Azib, ali je on spomenut u Buharijinom hadisu kao učesnik Bitke na Uhudu. To su Rafi'a bin Hadidž, jer je bio vješt strijelac, i Semure bin Džunde. Naime, kad je Resulullah, a.s., dozvolio Rafiu da ide s njima, Semure je rekao: "Ja sam jači od Rafia, ja ga nathrvem!" Kad su obavijestili Resulullaha, a.s., o tome, on naredi da se njih dvojica pohrvaju, pa Semure nathrva Rafiu, te i njemu dozvoli Resulullah, a.s., da se priključi borcima.

KONAČENJE IZMEĐU UHUDA I MEDINE

Na istom mjestu vojska zanoći, nakon što klanjaše akšam i jaciju. Resulullah, a.s., odabra pedeset vojnika koji će držati noćnu stražu i obilaziti oko vojnog logora. Zapovjednik im je bio Muhammed bin Meslema, Ensarija, heroj izvidnice protiv K'aba bin el - Ešrefa.

Resulullaha, a.s., je posebno čuvao Zukvan bin Abdul Kajs.

POBUNA ABDULLAHA BIN UBEJJA I NJEGOVE DRUŽINE

Neposredno pred zoru, kada je uskoro trebalo klanjati sabah, i kada je vojska bila na sasvim maloj razdaljini od neprijatelja kojeg su gledali, i koji je njih vidio, uzoholi se Abdullah bin Ubejj, čuveni munafik, i napusti muslimansku vojsku s oko tristo svojih boraca. On reče: "Ne znam zašto i zbog čega da ginemo?" Pravdao se da je nezadovoljan što je Resulullah, a.s., prihvatio mišljenje drugih, a njegovo odbacio.

Činjenica je da to nije bilo razlog za njegovo izdajstvo pred samu bitku, jer inače ne bi ni kretao iz Medine. Odustao bi od puta odmah na početku. Osnovni njegov cilj bio je, da, u tom teškom momentu stvori nered i gužvu u muslimanskoj vojsci. Naočigled neprijatelja, veliki munafik napravi rasulo vojske, misleći da će i ostali krenuti za njima, i da će ostaviti Resulullaha, a.s. To se ne desi, ali se desilo da je ostala vojska izgledala zbunjena i nesigurna

u svoju moć, pogotovo nakon radosnih poklika neprijatelja koji su to sve promatrali. Njima će biti mnogo lakše savladati Poslanika, a.s., i njemu privržene ljude. Nakon toga će vratiti ugled i slavu onog munafika, koji će dobiti krunu na glavu. Tako su razmišljali mnogobošci s druge strane.

I stvarno, u Poslanikovoj, a.s., vojsci došlo je do kolebljivosti, bolje rečeno, kod dijela vojske. Dvije skupine vojske, jedna iz plemena El - Evs, s ljudima Benu - Harisa i druga iz Hazredža s ljudima Benu - Seleme gotovo da se razbiše, ali je Allah, dž.š., ponovo među njih unio mir i sigurnost, te ne odoše nazad u Medinu. Allah, dž.š., o njima kaže:

"Kad dva krila vaša (vojske) gotovo uzmakoše, Allah ih je sačuvao. Neka se zato vjernici samo u Allaha pouzdaju!" (3:122)

U tim teškim momentima pokušao je Abdullah bin Haram, otac Džabir bin Abdullaha, podsjetiti munafike na njihovu dužnost u ovome ratu. Krenuo je za njima ne bi li ih osvijestio i nagovorio da se vrate u svoje redove. On im je govorio: "Vratite se i borite se na Allahovom putu, i branite se!" Oni rekoše: "Kad bismo znali da ćete se vi boriti mi se ne bismo vratili." Abdullah bin Haram ih napusti govoreći: "Allah vas udaljio, o Allahovi neprijatelji. Allah će spasiti Svog Poslanika, a.s., i bez vas."

MUSLIMANSKA VOJSKA KREĆE NA UHUD

Nakon ovih neprijatnih događaja, Resulullah, a.s., diže se s ostatkom vojske, njih oko sedamsto boraca, da nastavi put prema neprijatelju. Međutim, ogromna neprijateljska vojska ulogorila se na velikom prostranstvu uhudske doline, pa je bilo veoma teško na tom putu zaobići neke njene grupe. Stoga se Resulullah, a.s., obrati pitanjem: "Ko bi mogao da nas provede tim putem, da zaobiđemo neprijatelja, i da ne nailazimo na njih u prolazu?"

Ebu - Hajsema reče: "Ja, o Allahov Poslaniče!" On zaista izabra kratki put do Uhuda koji je prolazio preko zemlje Benu - Hariseta, ostavljajući vojsku mušrika na zapadu.

Muslimanska vojska prođe pokraj imanja jednog slijepog munafika, zvanog Merbea bin Kajzi. Kad je osjetio da je to Poslanikova, a.s., vojska stao je uz ogradu i bacao im prašinu u oči. Govorio je, obraćajući se Resulullahu: "Nisi dobro došao i ne ulazi u moja dvorišta ni ako si Allahov Poslanik!" Muslimani ga htjedoše ubiti, ali Resulullah, a.s., reče: "Ne ubijajte ga! Njegove oči su slijepe, a i njegovo srce je slijepo."

Resulullah, a.s., nastavi put dok ne izbi na planinski put Uhuda. U prevoju oaze zaustavi vojsku i tu se ulogoriše okrenuti prema Medini. Zaleđe im je bilo strmovita strana Uhuda, a neprijatelj se nalazio između njih i Medine.

PLAN ODBRANE

Resulullah, a.s., na tome mjestu postavi vojsku i rasporedi je u redove i krila, spremnu na borbu. On izabra jednu grupu od pedeset vještih strijelaca i dade zapovjedništvo u ruke Abdullahu bin Džubejru en - Nu'manu, koji je bio Ensarija iz plemena El - Evs, i koji je učestvovao na Bedru. Naredio im je da se učvrste na brdu s južne strane prema dolini - to brdo je kasnije dobilo naziv "Brdo strijelaca" - a jugoistočno od muslimanskog logora ili na oko sto pedeset metara od muslimanske vojske.

Cilj postavljanja strijelaca na to mjesto bio je, kako je objasnio Resulullah, a.s., u govoru obraćajući se vođi strijelaca: "Spriječite prolazak neprijateljske konjice na nas. Spriječite ih strijelama da nam ne dođu iza leđa. Bili pobjednici ili pobijeđeni, ne napuštajte taj položaj, ne smiju nam doći s vaše strane." [408]

Potom reče strijelcima: "Štitite naša leđa. Ako izginemo, ne spasavjte nas. Ako dobijemo bitku, ne idite za nama naprijed." [409]

U Buharijinom predanju stoji da im je rekao: "I da vidite da su nas i ptice grabljivice zgrabile, nikako ne napuštajte svoje mjesto, sve dok vam ja za to ne dam dozvolu, i ako vidite da nanosimo poraz neprijatelju, ne napuštajte svoje mjesto sve dok vam to dozvolim." [410]

S utvrđivanjem ovog planinskog prelaza, i uz strogu vojnu naredbu o nepomjeranju, Resulullah, a.s., isključi i tu jedinu mogućnost mušrika da prođu muslimanima iza leđa, i da ih na taj način postave u svoje ralje.

Ostatkom vojske komandirali su: desnim krilom El - Munzir bin Amr, a lijevim Ez - Zubeir bin el - Avvam, kome je pomagao Mikdad bin el - Esved.

Ez - Zubeir imao je važan zadatak da daje žestok otpor konjici Halid bin el - Velida. U prve redove on postavi najhrabriju i najelitniju jedinicu boraca.

To je bio mudar potez u kojem se ogledala velika vojna pronicljivost Resulullaha, a.s., koju nije mogao dostići ni jedan vojskovođa, ma koliko iskusan bio.

Iako su muslimani došli u podnožje Uhuda poslije neprijatelja koji je sebi odabrao bolji položaj za bitku, ipak su na ostatku prostora mudrijim vojnim rasporedom sebi odabrali dobar položaj.

Zaleđe i desno krilo štitile su strme padine Uhuda, a lijevu stranu i pješadiju je prilikom borbe štitila jedna škrbina, rupčaga koja se nalazila uz leđa vojske. Također je Resulullah, a.s., odabrao i za komandno mjesto položaj na uzvisini u slučaju povlačenja muslimanske vojske, gdje bi se povukli umjesto da srljaju direktno u neprijateljske ruke. A ako bi oni krenuli k njemu, nanio bi im velike gubitke. Tako da neprijatelji ukoliko pobijede, neće moći

ubrati plodove pobjede, a ako izgube neće imati kuda bježati. A manjak u ljudstvu nadoknadio se izborom najhrabrijih. Eto tako je Resulullah, a.s.,postavio svoju vojsku te subote, sedmog ševala izjutra, 3. godine hidžretske.

RESULULLAH, A.S., PODIŽE BORBENI DUH VOJNIKA

Resulullah, a.s.,naredi da niko ne smije ni strijelu odapeti bez njegovog naređenja. Lijepo mu je stajao dvostruki borbeni oklop s kojim je ponosito išao od borca do borca, hrabreći ih i upućujući na strpljenje u čekanju, i na neustrašivost i hitrinu u okršaju. U jednom momentuizvuče svoj mač iz korica, prorezan na vrhu, i upita ashabe: “Ko će da mu dam ovaj mač?” Nekolicina se podiže i primače Resulullahu, a.s.: Alija bin Ebi - Talib, Zubeir bin Avvam, Omer bin el - Hattab, a ustade i Ebu - Dudžanet Semak bin Harše, pa upita: “A šta ovaj mač treba uraditi, o Allahov Poslaniče?” On odgovri: “Da njim siječeš neprijatelja dok se ne iskrivi.” Ebu - Dudžanet reče: “Pod tim uvjetom ga uzimam”, pa mu ga Resulullah, a.s., dade.

Ebu - Dudžanet bio je veoma hrabar čovjek. U vrijeme bitke pravio bi se važan. Imao je crveni turban. Kad bi ga omotao oko glave ljudi su znali da će biti borbe, ida će se boriti do smrti. Kada uze Resulullahov, a.s., rat mu udari u glavu, i on krenu između redova vojske šepureći se. Kad ga ugleda, Resulullah, a.s., reče: “Takav način pokreta i hoda Allah ne voli, osim u ovakvoj prilici.”

POSTAVLJANJE MEKANSKE VOJSKE U REDOVE

Kurejšije poredaše svoju vojsku u redove. Glavnokomandirajući bio je Ebu - Sufjan, koji se postavi u sredinu vojske. S desne strane postavi Halida bin Velida - tada je bio idolopoklonik - a sa lijeve strane postavi Ikreme bin Ebi - Džehela. Za komandirajućeg pješadijom postavi Safvana bin Umejja. Strijelcima je zapovjednik bio Abdullah bin Ebi - Rebia.

Zastavnik je bio Mafreza iz plemena Abdud - Dar. Benu Abdud - Dar imali su tradiciju nošenja borbene zastave od kada su je naslijedili od Kussajja bin Kilaba. Tu čast nije niko mogao preuzeti od njih, jer je u pitanju tradicija prenošena s koljena na koljeno, ali ih Ebu - Sufjan, glavni vojskovođa, podsjeti šta se desilo Kurejšijama na Bedru kada je zastavu nosio En - Nadr bin el - Haris.

Ebu - Sufjan, da bi raspalio borbenu mržnju, obrati se zastavniku: “O Beni Abdu - d -

Dar, vi ste i na Bedru nosili našu zastavu, pa nas zadesi ono što svi vi znate. Ako padne zastava, pada i pobjeda. Ako ona ostane uzdignuta u borbi, i pobjeda je naša. Ili ćete vi čuvati dobro zastavu, ili na ne treba nikako."

Ono što je želio Ebu - Sufjan, postigao je. Abdud - Dar se rasrdiše, pa mu dadoše čvrsto obećanje da će se i sam sutra uvjeriti u njihovu spremnost da do kraja bitke iznesu uzdignutu zastavu. Oni su se hrabro borili kada je bitka počela sve dok nisu svi poginuli.

KUREJŠIJSKA POLITIČKA MANEVRIRANJA

Neposredno pred bitku, Kurejšije pokušaše još jedanput napraviti razdor u muslimanskim redovima. Ebu - Sufjan posla poruku ensarijama, u kojoj im kaže: "Pustite da se mi obračunamo s našim amidžićem, a vas nećemo dirati. Nama nije potrebno da s vama ratujemo."

Šta je mislio tada Ebu - Sufjan, da je mislio, istina je da pojma nije imao kome se obraća. On se sada obraćao ensarijama muslimanima, a ne onim Jesriblijama iz predislamskog vakta. Iman ovih ovdje ljudi - na Uhudu - bio je toliki da se nije mogao planinama izmjeriti.

Ensarije otposlaše oštar odgovor Ebu - Sufjanu u kome ga napadoše i rekoše da predlaže nemoralne stvari.

Kada dođe čas sukoba, Kurejšije opet, u tom posljednjem momentu, pokušaše još jednu spletku učiniti.

Naime, pred muslimanima se pojavi izdajnik Ebu - Amir, kome je pravo ime Abdu Amr bin Sajfi - zvani kaluđer. Resulullah, a.s., ga je prozvao "fasikom" (propalica i pokvarenjak).

On je bio u vrijeme džahilijeta poglavar Evsa. pa kada dođe islam, on odbi da ga primi i javno poče ispoljavati neprijateljstvo prema Resulullahu, a.s. On napusti Medinu i ode Kurejšijama da ih nagovara da ubiju Muhammeda, a.s. Kurejšijama je obećao da će ljudi njegovog plemena preći na njegovu stranu kada ga vide.

"O narode Evsa, ja sam Ebu - Amir." Oni mu odogovoriše: "Allah te kaznio i nikad mira ne imao, o pokvarenjače!" On reče: "Moj narod je nakon mene snašlo zlo!"

(Stoga, kad je počela borba, on je ubijao ensarije El - Evsa žestoko, čak ih je i kamenjem gađao.)

Tako je i taj drugi kurejšijski manevar da razbiju i razjedine muslimanske redove propao, ali je ipak to govorilo koliki su strah imali od Resulullaha, a.s., a i njegove vojske, i pored toga što su bili brojniji i spremniji.

UČEŠĆE KUREJŠIJSKIH ŽENA U BITKI

Kurejšijke su dale svoj veliki udio u bitki. Vođa im je bila Hind, kći Utbeta, žena Ebu - Sufjana. Ona je s ostalim ženama obilazila vojničke redove; žene su udarale u defove i pjevale o bivšim junacima. Bodrile su na borbu, podsjećale na poginule očeve, sinove i braću.

POČETAK BITKE

Dva neprijatelja približiše se i prvu varnicu upali nosač mušričke zastave Talha bin ebi Talha el - Abderij, jedan od najjačih junaka Kurejšija, kojeg su muslimani zvali Ovan (Zvonar.

Iziđe ispred vojske jašući kamilu i pozva na dvoboj. Pred njim ustuknuše mnogi, bojeći se njegove sile i hrabrosti. Međutim, Zubeir istupi iz muslimanskih redova i uputi se prema njemu, pa se velikom brzinom ustremi na njega poput razjarenog lava, zaskoči mu se na kamilu, obori ga na zemlju, odmače ga od sebe i presiječe mu vrat.

Resulullah, a.s., motrio je taj slavni dvoboj, pa kad vidje ishod, zauči tekbire, i zaučiše muslimani s njim. Resulullah, a.s., pohvali Zubeira i reče za njega: "Svaki poslanik imao je svog pomoćnika, a moj pomoćnik je Ez - Zubeir." [411]

TEŽIŠTE BITKE OKO KUREJŠIJSKE ZASTAVE

Bitka je otpočela svom žestinom na svim dijelovima bojišta. Težište bitke bilo je oko kurejšijske zastave. Pohitaše Benu Abdud - Dar da pdignu zastavu nakon ubistva njihovog predvodnika Talhe. Talhinu zastavu ponese brat mu Ebu - Šejbe Osman bin Ebi - Talha, koji iskorači u novi dvoboj. Na njega krenu Hamza bin Abdul - Muttalib. Zamahnuo je mačem tako jako, da mu je odsjekao cijelu stranu od ramena zajedno sa rukom u kojoj je bila zastava, pa do struka.

Zastavu ponovo podiže i ponese Ebu - S'ad bin Ebi - Talha. Njega pogodi S'ad bin Ebi - Vekas košpljem u grlo. Presiječe mu jezik i on pade mrtav.

U drugoj verziji stoji da je Ebu - S'ad bin Ebi - Talha izišao i pozvao na dvoboj jednog muslimana, pa se odazva Alija bin Ebi - Talib. Dva, tri puta su zamahnuli i Alija probode Ebu - S'ada i ubi ga.

Kurejšijska zastava se ponovo zavihori u rukama Mesafia bin Talhe bin Ebi - Talhe, a njega pogodi kopljem Asim bin Sabit bin Ebi el - Eflah i ubi ga. Zastavu poslije njega uze brat mu Kilab bin Talha bin Ebi - Talha, a s njim se obračuna Ez - Zubeir bin el - Avvam, te i on njega ubi. Od njega uze zastavu i posljednji mu brat El - Džellas bin Talha bin Ebi - Talha, a njega ubi Talha bin Ubejdullah smrtonosnim udarce. Ima verzija da ga je pogodio Asim bin Sabit bin Ebi el - Eflah strijelom, i da ga je usmrtio.

U ovom dvoboju poginula su šesterica ljudi iz jedne kuće, kuće Ebu - Talhe Abdullah bin Osmana bin Abdu d - Dara. Svi poginuše braneći kurejšijsku zastavu.

Nakon njih zastavu ponesoše iz istog plemena Ertat bin Šerhabil pa i on pogibe od Alije bin Ebi - Taliba, a neko kaže od Hamze bin Abdul - Muttaliba. Zatim je zastavu uzeo Šerih bin Kariz, pa ga ubi Kuzman. On je bio munafik koji se u ovoj bitki borio zbog usrdnosti i lične želje, a ne zbog islama. Nakon toga zastavu uze Ebu - Zejd Amr bin Abdi Menaf el - Abderi, pa i njega ubi Kuzman, i napokon zastavu uze dječak Šerhabila bin Hašim el - Abdij, pa i njega ubi Kuzman.

Ovo je deset poginulih iz iste porodice, svi iz porodice Beni Abdud - Dara, tako da od njih ne osta niko ko bi mogao ponijeti zastavu.

Tada pristupi Kurejšijama abesinski mladić, zvani Savab, koji ponese zastavu i pokaza hrabrost, junaštvo veće od svih kurejšijskih prethodnika. Borio se sve dok nije izgubio obje ruke, pa zastavu prihvati bradom uz prsa, da ne bi pala na zemlju. Na kraju i on poginu govoreći: "Bože moj, jesam li učinio koliko je trebalo, jesam li od sebe sve dao?"

Nakon tog abesinskog mladića kurejšijska zastava pade na zemlju, i niko je više ne ponese u toj bitki.

BITKA NA OSTALOM DIJELU BOJIŠTA

Dok je centralno žarište bila bitka za očuvanje ili pak za skidanje zastave, ostali dio vojske uveliko vodio žestoku bitku na drugom dijelu ratišta. Muslimani su se žestoko borili puni vjere u Allaha, dž.š. Iman se ogledao na njihovim licima, a junaštvo u pokretu. Jurili su naprijed s riječima na usnama: "emut, emut" - "hoću da umrem, hoću da poginem".

To je bila jedna od parola toga dana u Bitki na Uhudu.

Ebu - Dudžanet, čovjek koji je dobio mač od Resulullaha, a.s., da s njim siječe dok mahati može, pojavi se prepoznatljiv po crvenom povezu, uporan da ispuni Poslaniku, a.s., zadanu riječ. Koga god je toga dana zakačio njegov mač, padao je kao klada.

Pripovijeda Zubeir bin el - Avvam da je on tražio od Resulullaha, a.s., njegov mač prije Dudžneta i da mu ga Poslanik, a.s., nije dao, iako je Zubeir sin Safije, sestre Resulullahovog oca, pa je Kurejšija. Stoga je Zubeir naumio da prati Dudžneta i da vidi šta će on uraditi.

Zubeir priča: "Pomoli se Dudžanet, izvadi svoj crveni povez i njime omota glavu, a ensarije rekoše: 'Ebu - Dudžanet izvadio je povez smrti.' On je u bitku ušao sa stihovima:

"Prijatelj mi darovao emanet
da na Uhudu ostvarim sel'amet.
U prvim se redovima borim,
u zadnjim se kukavice kriju.
Božija sablja, sablja Abdullaha
stvorena je zbog kufra i straha."[412]

Zubeir nastavlja priču: "Ebu - Dudžanet ubio je svakoga s kim se sukobio. U redovima Kurejšija bio je jedan čovjek koji je nad svakim našim ranjenikom kliktao ženidbi (jer se na to zarekao svome vođi), a ja zamolih Allaha da sastavi Ebu - Dudžaneta s tim drznikom. I sretoše se, i sablje zazvečaše, pa mušrik udari Dudžaneta i rasiječe mu štit, a onda Ebu - Dudžanet mačem jurnu na njega, udari ga i ubi." [413]

Ebu - Dudžanet odmaknuo je daleko kroz redove neprijatelja i dođe do ženskog vođe, i ne znajući da je žena. Ebu - Dudžanet priča: "Vidjeh osobu kako iz sveg snage bodri vojnike, juri za njima i podstiče ih, pa odlučih da je ubijem. Kad nadnijeh svoj mač osoba zakuka, bila je to žena. Zbog velike počasti Resulullahovoj, a.s., sablji, ne htjedoh je isprljati ženskom krvlju."

To je bila Hinda, kći Utbeta, a žena Ebu - Sufjana.

Zubeir pripovijeda kako je vidio Ebu - Dudžaneta s mačem nad Hindinom glavom, a zatim se povukao nazad, a ja dodadoh: "Allah i Njegov Poslanik zanaju zašto." [414]

Hamza bin Abdul - Muttalib borio se snagom razjarenoglava. Prodro je u srce mušričke vojske, birajući njihove heroje ko mehke kruške, uklanjajući ih sa scene kao kad bura ponese list papira. Hamza je bio "Allahov lav", na početku bitke s bajraktarima, kao i tokom bitke s njihovim junacima. Na kraju bitke poginu braneći islam, rušeći tminu. Ubiše ga mučki iza leđa, a ne kao junaci, gledajući mu u lice.

POGIBIJA HAMZE BIN ABDUL - MUTTALIBA, ALLAHOVOG LAVA

Hamzin ubica Vahš bin Harb priča: "Bio sam sluga kod Džubejra bin Mutama čiji je amidža Tu'ajme bin Adijj poginuo u Bitki na Bedru. Kad Kurejšije krenuše na Uhud, Dužubeir mi reče: 'Ako ubiješ Hamzu, Muhammedovog amidžu i osvetiš mog amidžu Tu'ajmu, dobit ćeš slobodu.'"

Vahšij nastavi: "Krenuo sam i ja s ljudima na Uhud, a porijeklom sam Abesinac, od

onih Abesinaca koji barataju kopljem i rijetko kad promaše cilj. Kad stigosmo na ratno bojište, počeh motriti na Hamzu, šta radi, kuda i kako se kreće.

Kad je Hamza bio posred bojišta i sasijecao sve oko sebe, izgledao je kao razjareni dromedar [415] koji ne preza ni od čega. Gledajući ga, počeh ciljati na njega želeći da ga što prije maknem. Krio sam se iza drveta ili kamena, da me ne vidi. Prema njemu krenu Sibaa bin Abdul Uza. Kad ga Hamza ugleda reče: 'Dođi ovamo, sine žene koja obrezuje djecu.' Zatim ga je udario tako kao da mu glava nije bila na pravome mjestu. Ja sve to gledah i ciljah na Hamzu svojim kopljem. Kad odlučih da ga bacim, bacih ga. Ono se zabode u trbuh, a iziđe među njegovim nogama. On krenu prema meni da mi se osveti, ali je bio nemoćan. Ostavih ga s kopljem dok nije umro. Nakon toga mu priđoh, izvukoh svoje koplje, vratih se u logor i sjedoh. Nisam imao ništa lično s Hamzom, nisam imao razloga da ga ubijem, ali njim sam kupio svoju slobodu. Kad se vratih u Meku, bio bih oslođen." [416]

OVLADAVANJE SITUACIJOM

I pored ove velike nesreće koja zadesi muslimane ubistvom Allahovog i Resulullahovog Lava, Hamze bin Abdul - Muttaliba, muslimani su gospodarili čitavom situacijom. U borbi su neustrašivo učestvovali Ebu - Bekr, Omer bin el - Hattab, Alija bin Ebi - Talib, Zubeir bin Ubejdullah, Abdullah bin Džahš, S'ad bin Muaz, S'ad bin Ubadet, S'ad bin er - Rabia, Enes bin en - Nadar i još mnogi heroji islama, koji uspješe razrijediti neprijateljske redove i pobiti mnoge njihove junake.

IZ MLADINOG ZAGRLJAJA U ZAGRLJAJ SMRTI

Jedan od muslimanskih junaka toga dana bio je Hanzala bin Ebi - Amir el - Gasil 417, a Ebu - Amir bio je čuveni kaluđer, zvani "fasik", o kome smo nedavno govorili. Hanzala se oženio neposredno pred Uhud. Bio je u zagrljaju svoje žene kad je čuo poziv na džihad. Skočio je iz postelje i odmah krenuo na Uhud. Kad je borba otpočela, bio je u prvim borbenim redovima, sijekući mušrike bez milosti. Odjednom se sreo, licem u lice, s vojskovođom Ebi - Sufjanom. Navali na njega i gotovo ga savlada, kad ga ugleda Šeddad bin el - Esved, potrča u pomoć Sufjanu, udari Hanzalu i ubi ga.

ULOGA MUSLIMANSKIH STRIJELACA U BORBI

Odred strijelaca koji je Resulullah, a.s., postavio na Uhudu, odigrao je značajnu ulogu u početku bitke. Čuvali su jedini prolaz preko Uhuda prema muslimanskoj vojsci.

Mekanska konjica, pod vođstvom Halida bin el - Velida i uz pomoć Ebu - Amira "El - Fasika", pokušavala je tri puta proboj preko uhudskog prevoja, kako bi uništila lijevo krilo muslimanske vojske. Želja im je bila zaći muslimanima iza leđa i izazvati pometnju i nered u njihovim redovima. Na taj način bi ih sigurno vrlo brzo porazili.

Međutim, ovi strijelci su svaki put odbili Halidov napad i uspjeli sačuvati taj vrlo važan strateški položaj. [418]

MUŠRICI DOŽIVLJAVAJU PORAZ

I dok su strijelci čuvali svoja mjesta i odbijali Halidove napade, tok borbe je išao u korist muslimana. Malobrojna muslimanska vojska kontrolirala je cijelu bitku. Mušrički junaci, malo po malo, gubili su nadu u pobjedu. Vojnici su bezglavo tumarali bojnim poljem. Izgledalo je kao da se protiv tri hiljade mušrika bori trideset hiljada muslimana, a ne samo nekoliko stotina. Međutim, tih nekoliko stotina bili su divna slika vrhunskih heroja.

Mušrici nisu mogli više izdržati muslimanske napade i pored bezbrojnih pokušaja da ih makar samo zaustave. O kontranapadu nije bilo moguće ni pomsliti. Do tada niko nije uspio ni zastavu podignuti, koja je pala nakon pogibije Savaba, da bi se makar oko nje okupljali i za nju bitku bili. Stoga se počeše povlačiti, a potom bježati, zaboravljajući da su došli uzeti osvetu i vratiti svoju slavu, ugled i veličinu.

Ibn - Ishak nam pripovijeda: "Allah, dž.š., muslimanima dade da pobijede. On Svoje obećanje ispuni. Poraz je, bez ikakve sumnje, bio na mušričkoj strani. Oni su bježali glavom bez obzira."

Abdullah bin Zubir pripovijeda da je njegov otac rekao: "Tako mi Allaha, vidio sam potkoljenicu Hind bint 'Utbe, a njene drugarice su brzo trčale..." [419]

U Buharijinom hadisu, koji prenosi El - Bera' bin Azib, kaže se: "Kada smo se sukobili sa njima pobjegli su tako da sam vidio njihove žene kako žurno trče podignutih haljina. Vidjeli su im se halhali na nogama." [420]

Muslimani su gonili mušrike, ubijali ih i uzimali ratni plijen.

KOBNA GREŠKA STRIJELACA

Nakon što je mala muslimanska vojska po drugi put porazila slavnu idolatrijsku Meku, i nakon što se neprijatelj u trku povlačio s bojišta, ostavljajući sve iza sebe, neoprostivu grešku napraviše strijelci. Grešku zbog koje se stvar okrenu skroz drugačije, grešku zbog koje će muslimani doživjeti veliku štetu i nesreću. Ta greška je dovela gotovo do ubistva Resulullaha, a.s. Ta greška je udarila crn pečat na obraz muslimana, i na slavu koju su stekli nakon pobjede na Bedru.

Ranije smo naveli stroge naredbe koje je Resulullah, a.s., izdao strijelcima, da su obavezni ostati na brdu, ma kakav ishod bitke bio: pobjeda ili poraz. Ali i pored ove stroge naredbe, kada su ovi strijelci vidjeli da muslimani uzimaju plijen od neprijatelja, pobijedi ljubav prema materiji, te jedni drugima rekoše : "Plijen, plijen, naši drugovi su pobijedili. Šta čekate?"

Njihov zapovijednik Abdullah bin Džubeir ih podsjeti na Resulullahove, a.s., naredbe i reče: "A zar ste zaboravili šta vam je rekao Allahov Poslanik, a.s.?"

Većina nije pridavala značaj njegovom upozorenju. Oni povikaše: "Tako nam Allaha, i mi ćemo se domoći plijena."[421] Njih oko četrdeset napustiše svoja mjesta na Uhudu i pohitaše za ostalima, da učestvuju u sakupljanju plijena. Tako ostade zaleđe muslimana bez zaštite. Na položaju je ostao samo Ibn - Džubeir sa svojih devet drugova. Oni se nisu micali, čvrsto odlučivši da tu budu sve dok ne dobiju dozvolu, ili ne budu pobijeni.

HALID BIN EL - VELID OPKOLJAVA MUSLIMANSKU VOJSKU

Halid bin el - Velid iskoristi zlatnu priliku koja mu se ukaza tog momenta. On velikom brzinom krenu preko uhudskog prevoja, uništi Abdullaha bin Džubeira i njegove drugove, zatim jurnu na muslimane s leđa. Njegov konj vrisnu i mušrici znadoše da je došlo do preokreta stvari. Oni se okrenuše protiv muslimana. Jedna njihova žena, Amra, kći Alkmeta el - Harisije, potrča, podiže mušričku zastavau iz prašine i oko nje se iskupiše Kurejšije dozivajući jedan drugoga, pa odlučno krenuše protiv muslimana. Oni okružiše muslimane sa svih strane, i otpoče nanovo žestoka bitka.

NEUSTRAŠIV POTEZ RESULULLAHA, A.S., TOKOM OKRUŽENJA

U ovom teškom času Resulullah, a.s., bio je s jednom malom grupom od devet svojih drugova [422] u pozadini muslimanske vojske. [423] Pratio je kako njegovi vojnici tjeraju mušrike s ratišta.

Odjednom ga iznenadi vrisak Halidovog konja. Znao je šta se može odgoditi. Pred sobom je imao dvije mogućnosti: da se spasi na brzinu - on i njegova mala grupa drugova - na sigurno mjesto, a pritom da ostavi okruženu svoju vojsku na milost i nemilost neprijatelju, ili da se lično izloži opasnosti i pozove svoju vojsku da se konsolidira, te da ih sam izvede iz toga začaranog kruga prema Uhudu.

Pobijedi Resulullahova, a.s., oštroumnost i njegova hrabrost, zastade i povika iz sveg glasa, dozivajući svoje drugove: "O Allahovi robovi, o vjernici!" Vikao je znajući da će ga mušrici čuti prije muslimana, ali je bio uporan da ih dozove, izlažući sopstveni život velikoj opasnosti u tom kobnom času.

I zaista, mušrici ga čuše prije muslimana, pa pojuriše u pravcu njegovog glasa.

RASULO MUSLIMANSKE VOJSKE

Kada muslimani padoše u okruženje, grupa njih je u tim trenucima vodila računa samo o sebi. Oni se dadoše u bijeg, ostavljajući bojno polje, ne vodeći računa šta im se dešava iza leđa.

Neki od njih krenuše pravo u Medinu, a neki pobjegoše na vrh Uhuda. Druga grupa muslimana se vrati nazad, pa udari direktno na mušrike. Mačevi se ukrstiše, ljudi se izmješaše da se nije moglo prepoznati ko je ko. Desilo se da su se neki muslimani međusobno ubijali.

Buharija prenosi da je h. Aiša, r.a., rekla: "Kad je bila Bitka na Uhudu, mušrici su bili poraženi vidljivim porazom. Tada je šejtan povikao: 'O ljudi, čuvajte se onih iza vas', pa se oni sprijeda okrenuše i sudariše sa ovima iza sebe. Huzejfe se osvrnu i ugleda pred sobom svoga oca, pa povika: 'Moj otac, moj otac', ali već je bilo kasno, muslimani ga ubiše. Huzejfe je znao reći: 'Allah vam oprostio!'" Urvet kaže: "Tako mi Allaha, i pored toga Huzejfe je ostao dobar čovjek sve do smrti svoje." [424]

Taj događaj napravio je još veću pometnju u muslimanskim redovima. Mnogi nisu znali ni kuda će, ni šta će. I dok su se oni tako vrtili ukrug, čuše kako neko viče: "Muhammed je

ubijen, Muhammed je ubijen!" Pred njima se svijet okrenu. Brzo se osvijestiše, šta ako je istina? A šta ako je laž? Neki pomišljahu da odustanu od borbe i da traže od Abdullaha bin Ubejja zaštitu kod Ebu - Sufjana. Drugi stvarno i baciše oružje.

U tom času pored ove izbezumljene grupe prođe Enes bin en - Nadar. Oni ga onako spuštenih ruku pogledaše, a on upita: "Šta čekate?" Odgovoriše: "Ubijen je Resulullah, a.s." On upita: "Pa šta ćete od svog života, nakon njega? Ustanite i umrite za ono za šta umrije Resulullah, a.s."

Zatim reče: "Moj Allahu, ograđujem se kod Tebe od onoga što su učinili ovi (muslimani), a utječem se tebi od onoga što su uradili oni (mušrici)." On krenu naprijed i ugleda ga S'ad bin Muaz pa ga upita: "Kuda ćeš, Ebu - Enese?" Enes odgovori: "Ah, miris iz Dženneta me mami, ja ga osjećam." Zatim nastavi ubijati nevjernike oko sebe dok i sam ne pade ubijen. Nije ga niko mogao prepoznati poslije bitke, jedino njegova sestra, i to po njegovim jagodicama. Na njemu su prebrojali više od osamdeset uboda, što mačem, što kopljem ili strijelom. [425]

U tim teškim trenucima podiže svoj glas Sabit bin ed - Dahdah i povika: "O Ensarije, ako je Muhammed mrtav, Allah je zaista živ! On ne umire! Borite se za svoju vjeru, Allah će vas pomoći i pobjedu vam donijeti!"

Oko njega okupi se grupa ensarija i oni krenuše na konjicu Halid bin el - Velida. Sabit se žestoko borio, dok ga ne pogodi kopljem, lično Halid. Pogibe on, a poginuše i njegovi drugovi. [426]

Jedan iz redova muhadžira prođe pokraj jednog ensarije koji je bio obliven krvlju, pa ga upita: "Čovječe, je li istina da je Muhammed ubijen?" Ensarija mu odgovori: "Čuli smo tu vijest, ali ako je Muhammed ubijen, branite svoju vjeru." [427]

Ovakva, i slična međusobna bodrenja, podigoše moral muslimanskim borcima i povratiše gotovo ugašeni borbeni duh. Oni se ponovo osvijestiše. Boriti se za islam danas, ili za Ibn - Ubejja sutra, šta je bolje?

Ponovo zgrabiše oružje i počeše odbijati neprijatelja koji je nadolazio u valovima. Pokušavali su da se probiju do svoje komande. Usput saznadoše vijest da je Resulullah, a.s., i da je ono bila čista laž, namjerna laž.

To im vrati nadu, vrati im samopouzdanje i snagu, pa se uspješe izvući iz neprijateljskog okruženja i okupiti oko centrane komande.

Postojala je i treća grupa ljudi koju nije ništa drugo interesiralo do sam Resulullah, a.s. Oni su od početka bili uz Resulullaha, njega okruživali i njega čuvali. Među prvima bili su Ebu - Bekr es - Siddik, Omer bin el - Hattab, Alija bin Ebi - Talib i još neki vjerni njegovi ashabi, r.a.

Oni su u početku bitke bili u prvim borbenim redovima. Kada su osjetili da je život Allahovog Poslanika, a.s., u opasnosti, bili su prvi njegovi branioci.

VRHUNAC BITKE OKO RESULULLAHA, A.S.

I dok su raštrkani muslimani trpjeli posljedice stravičnog okruženja, u kome su ih mušrici gotovo istrijebili, težište bitke prenosilo se ka Resulullahu, a.s., i oko njega. Ranije smo spomenuli da je u vrijeme prodora Halid bin el - Velida uz Resulullaha, a.s., bilo svega devet ljudi. Kad je Resulullah pozvao muslimane da se okupe oko njega, njegov glas su čuli i prepoznali mušrici, pa su pojurili prema njemu u napali ga. Dočekala ih je ova mala, ali hrabra družina deveterice i pružile neviđen otpor, zasnovan na velikoj ljubavi, brizi i povjerenju prema Resulullahu, a.s.

Muslim prenosi od Enes bin Malika da je Resulullah, a.s., toga dana na Uhudu bio okružen sedmericom ensarija, i dvojicom muhadžira. Kada su ga Kurejšije napale rekao je: "Ko će ih odbiti od nas pa da zasluži Džennet?" Ili je rekao: "Pa da bude moj drug u Džennetu?" Jedan ensarija istupi i stade se boriti i boriti. Ubijao je ubijao, dok i njega ne ubiše. Tako je izlazio jedan po jedan ensarija, dok ne poginuše sva sedmerica. Tada Resulullah, a.s., reče preostaloj dvojici muhadžira: "Nismo pravedno postupilio prema našim drugovima." [428]

Posljednji od ove sedmerice bio je Immaret bin Jezid bin es - Seken. On se borio sve dok ne zadobi smrtonosne udarce od kojih pade. [429]

NAJKRITIČNIJI TRENUTAK U RESULULLAHOVOM, A.S., ŽIVOTU

Nakon pogibije Ibn es - Sekena uz Resulullaha, a.s., ostadoše samo dvojica muslimana Kurejšija - muhadžira.

U Buhariji i Muslimu prenesen je hadis od Ebu - Osmana, koji je pričao: "U tom kritičnom trenutku, koji je bio i najteži u životu Resulullaha, a.s., uz njega su ostala samo dva čovjeka: Talha bin Ubejdullah i S'ad bin Ebi Vekas. [430] Kurejšije - mnogobošci imali su po prvi puta ogromnu, zlatnu priliku, koju nisu uspjeli iskoristiti.

Oni su se obrušili na Resulullaha, a.s., s namjerom da ga ubiju.

Utbe bin Vekas pogodi Resulullaha, a.s., kamenom u lice, rasiječe mu gornju vilicu, gornju usnu i izbi prednji zub.

Abdullah bin Šihab ez - Zuhri priđe Resulullahu, a.s., i rani ga u čelo.

Abdullah bin Kum'et, neustrašivi konjanik, udari Resulullaha, a.s., sabljom u pleća (ili rame), tako jako da je više od mjesec dana osjećao bolove od te rane. Jedva su mu skinuli

dupli oklop. Taj Kum'et zamahnu još jednom sabljom i pogodio Resulullaha, a.s., u očnu jagodicu, isto tako jako kao i prvi put, da mu zabi obruč šljema u lice, pa mu reče: "Evo ti ovaj obruč, i zapamti, ja sam Ibn - Kum'et." Resulullah, a.s., mu reče, brišući krv sa svoga lica: "Ponizio te Allah!" [431]

U sahih hadisu stoji da su Resulullahu, a.s., izbijeni prednji zubi (sjekutići), da je imao posjekotine na glavi i dok mu je krv tekla rekao je: "Kako će se spasiti narod koji napravi posjekotine na licu Poslanika svoga (Kurejšije), i koji mu izbi prednje zube u momentu dok ih poziva u Allahovu vjeru." Tom prilikom Allah, dž.š., objavi: "Od tebe ne zavisi da li će On pokajanje njihovo primiti, ili će ih na muke staviti, jer oni su zaista nasilnici." (3:128) [432]

U Taberijinom predanju stoji da je Resulullah, a.s., rekao toga dana: "Povećana je Allahova srdžba nad narodom koji okrvavi svoga Poslanika", pa malo odšuti, a zatim reče: "Moj Allahu, oprosti mom narodu, jer oni nisu upućeni." [433]

Isto to stoji u Muslimovom sahihu,[434] a u djelu "Eš - Šifa" Kadija Ijjada stoji: "Moj Allahu, uputi moj narod, jer oni ne znaju." [435]

Na osnovu svega spomenutog, sasvim je jasno, i to bez imalo sumnje, da su mušrici imali za cilj da ubiju Resulullaha, a.s. U toj namjeri spriječila su ih dva velika heroja: S'ad bin Ebi - Vekas i Talha bin Ubejdullah, koji su se žestoko borili. Sami njih dvojica, najbolji arapski strijelci, odbili su žestok napad mušrika na Resulullaha, a.s.

Resulullah, a.s., je S'ad bin Ebi - Vekasu lično dodavao strijele iz tobolca, govoreći: "Baci, iskupili te moj otac i majka!..." [436] (zakletva). Resulullah, a.s., često je spominjao samo jednog roditelja, a sad je prvi put kod S'ada spomenuo oba svoja roditelja. [437]

O Talhi bin Ubejdullahu nam prenosi Nesaija od Džabira koji priča o nadiranju mušrika oko Resulullaha, a.s., kada je oko njega bila grupica ensarija. Džabir kaže: "Kad mušrici dođoše do Resulullaha, a.s., on zapita: "Ko će pred njih?" Talha odgovori: "Ja." Potom Džabir navodi borbu ensarija i pogibiju jednog po jednog, kao što smo prenijeli iz Muslimovog predanja.

Poslije ensarija istupi Talha i o tome Džabir kaže: "Talha se borio za desetericu, sve dok ga ne pogodiše u ruku i odsjekoše mu prste. On reče: "Odlično", a Resulullah, a.s., mu kaza: "Da si rekao: 'U ime Allaha' - meleki bi te podigli u vis, da sav svijet vidi." Poslije toga Allah, dž.š., potisnuo je mušrike. [438]

Hakim u djelu "El - iklil" prenosi da je Talha na Uhudu ranio trideset devet ili trideset pet mušrika pa su mu odsjekli prste, odnosno kažiprst i srednji prst. [439]

Buharija prenosi od Kajs bin Ebi - Hazima, koji kaže: "Vidio sam Talhinu ruku, posječenih prstiju, kojom je odbranio Resulullaha, a.s., na Uhudu." [440]

Tirmizi prenosi da je Poslanik, a.s., rekao za Talhu, toga dana: "Ko hoće da gleda šehida kako hodi zemljom, neka gleda Talhu bin Ubejdullaha." [441]

Prenosi također Ebu - Davud od Aiše, r.a., da je rekla: "Kad god bi Ebu - Bekr spomenuo Bitku na Uhudu, rekao bi: 'Taj cio dan je Talhin dan!'" [442]

Ebu - Bekr, r.a., je o Talhi i stihove spjevao:

"Blago tebi, Talha, Uhud je tvoje ratište, hurije ti miljenice, a Džennet ti boravište." [443]

Toga kobnog dana u kojem se branio život Resulullaha, a.s., Poslanika svim muslimanima svijeta, branila se vjera islam, branio se muslimanski iman, uz pomoć Svevišnjeg Allaha, dž.š., i Njegove obaviještenosti o onome što je nama nepoznato.

Buharija i Muslim prenose od S'ada da je rekao: "Vidio sam Resulullaha, a.s., na Uhudu i s njim dva čovjeka. Bili su u bijeloj odjeći, a mačem su branili Resulullaha, a.s. Ja ih nisam nikad prije, a ni poslije, više vidio." U predanju stoji da su to bili Džibril i Mikail. [444]

OKUPLJANJE ASHABA OKO RESULULLAHA, A.S.

Dok su se događale tragične stvari na bojnom polju i oko Resulullaha, a.s., ashabi s prve linije nisu bili upoznati s događajima. Oni nisu imali pojma šta se sve dešava na Uhudu, jer su se neprekidno borili. Nisu mogli čuti Resulullaha, a.s., kada ih je dozivao da mu priteknu u pomoć. Oni su se odjednom pobojali da mu se šta ne dogodi što ne bi bilo na čast muslimanima, pa pohitaše do njega. Stigli su dosta kasno, jer je Resulullah, a.s., bio već izranjavan. On, a.s., ranjen, šest njegovih branilaca mrtvi, a sedmi u ranama leži na zemlji. Još dvojica kao ljuti tigrovi, žestoko sijeku sve ispred sebe, štiteći Resulullaha, a.s. Bili su to S'ad i Talha.

Kad ashabi ugledaše sve to, okružiše Resulullaha, a.s., da ga zaštite svojim tijelima i svojim oružjem. Oprezno su motrili da ga ko od neprijatelja ne pogodi. U isto vrijeme odbijali su žestoki napad neprijatelja.

Prvi koji je prišao Resulullahu, a.s., bio je njegov vjerni prijatelj i ashab Ebu - Bekr, r.a. On je bio drug iz hidžre, drug iz pećine Sevr. Dođe do svog Poslanika, a.s., te kad ga ugleda, zahvali Allahu što ga zateče živog.

U svojoj zbirci sahih hadisa Ibn - Hiban prenosi od Aiše, r.a., koja priča: "Rekao je Ebu - Bekr es - Sadik, da su na dan Uhuda svi otišli od Resulullaha, a.s., (da se bore). Bio je on prvi koji se vratio da vidi šta je s njim. On kaže: 'Ugledao sam čovjeka koji siječe neprijatelja oko sebe, velikom žestinom i svojim tijelom zaklanja Resulullaha, a.s. Ja mu rekoh: - Udri Talha, nagradio te Allah, čuvaj Talha, nagradio te Allah!'"

Uskoro me sustiže Ebu - Ubejde bin Džerrah. Jurio je kao na krilima. Pohitasmo do Resulullaha, a.s., i ugledasmo Talhu na zemlji, svog u ranama.

Resulullah, a.s., nam reče: "Vidite svoga brata, idite i pomozite mu. On je svoj posao odradio i Allah će ga za to nagraditi."

Resulullah, a.s., imao je nekoliko rana. Pogođen je strjelicom koja je probila obruč šljema na licu i zajedno s njim zabila se u njegovu jagodicu.

Ebu - Bekr nastavlja priču: "A ja uzeh da izvučem krajeve obruča pa Ebu - Ubejde reče: 'Tako ti Allaha, pusti, ja ću!' On uze ustima obruč šljema i poče ga micati ustima nastojeći da ne povrijedi Allahovog Poslanika, a.s. Zatim je izvukao strijelu ustima i slomio zub. Zatim krenuh da izvučem drugi kraj obruča a Ebu - Ubejde opet reče: 'Tako ti Allaha, Ebu - Bekre, pusti ja ću.' On ga je uzeo ustima, i micao sve dok ga nije izvukao, ali je slomio i drugi zub. Tada Resulullah, a.s., reče: 'Pustite mene, pomozite svome bratu Talhi. On je svoju obavezu izvršio. 'Mi se okrenusmo Talhi. Imao je više od deset rana.'" [445]

Ovi primjeri išli su u prilog Talhe. Govore o njegovoj neustrašivoj borbi za Resulullaha, a.s., i za islam.

U to su se oko Resulullaha, a.s., počeli okupljati i ostali borci među kojima su bili: Ebu - Dudžanet, Mus'ab bin Umejr, Alija bin Ebi - Talib, Sehm bin Hunejf, Malik bin Sinan - otac Ebu - Saida el - Hudrije, Ammarova majka Nesiba kći Ka'ba, Katade bin En Nu'man, Omer bin el Hattab, Hatib bin Ebi - Beltea, Sahm bin Hanijf i Ebu - Talha.

UDVOSTRUČEN NAPAD MUŠRIKA

Svakog trenutka broj mušrika koji su napadali na Resulullaha, a.s., povećavo se stalno . Njihovi napadi bili su sve žešći i žešći. Ashabi su morali uzmicati i povlačiti se. Odjednom Resulullah propade u zamku, koju mu je ranije postavio Ebu - Amir, zvani Fasik (Pokvarenjak). U tom padu Resulullah je ozlijedio oba koljena. Alija mu pruži ruku da izađe iz rupe, a Talha bin Ubejdullah onako ranjen prihvati ga i pomože mu da se održi na nogama.

Nafi bin Džubejr, priča: "Čuo sam jednog muhadžira kako kaže: 'Bio sam na Uhudu i gledao kako sa svih strana padaju strijele na Resulullaha, a.s., a ni jedna ga ne pogodi u tom času. Sve su se odbijale od njega.'"

Abdullah bin Šihab ez - Zuhri, mušrik, tada je povikao: "Gdje je Muhammed, pokažite mi ga. Ako se on spasi, nakon ovoga, onda neka umrem." Resulullah, a.s., stajao je pokraj njega, sam samcat, bez i jednog ashaba. On je čak i prošao pokraj Resulullaha, a.s., a da ga nije vidio.

Slično se desilo i Safvanu koji je povikao: "Tako mi Boga, ni ja ga ne vidim. Kunem se Bogom, da je on za nas nevidljiv."

Poslije je on kazivao: "Dogovorismo se nas dvojica, i još druga dvojica, da ga ubijemo, ali ne mogasmo, jer je za nas bio nevidljiv." [446]

IZUZETNI PRIMJERI HRABROSTI

Muslimani su pokazali veliku hrabrost i požrtvovanost u ovoj bitki, kakvu do tada nije poznavala historija.

Ebu - Talha svojim je tijelom štitio Resulullaha, a.s. Svojim grudima je dočekivao neprijateljska koplja.

Enes, r.a., pripovijeda: "Kad je bila Bitka na Uhudu, strada svijet oko Resulullaha, a.s., a Ebu - Talha je ispred njega sa štitom u rukama dočekivao strijele.

Talha je bio vješt strijelac, a toga dana je dva ili tri luka polomio. Resulullah, a.s., je tako stajao i nadzirao bitku, a Talha povika: "Allahov Poslaniče, ne stoj i ne nadziri, ustrijelit će te neprijatelj. Ja ću se žrtvovati za tebe." [447]

Također prenosi se od Enesa, r.a., da je rekao: "Talha je znao i sebe i Resulullaha, a.s., pokrivati jednim štitom. Pošto je bio veliki strijelac, pratio bi dolijetanje strijela i znao bi putanju kretanja, gdje će koja pasti, te je i na taj način štitio Resulullaha, a.s." [448]

Ebu - Dudžanet također je štitio Resulullaha s leđa. Po njemu su strijele padale, a on se ne bi ni pomjerio.

Hatib bin Ebi - Bettea pratio je Utbeta bin Ebi - Vekasa (onog istog koji je Resulullahu, a.s., izbio zube), pa kad ga ugleda udari ga sabljom i otkide mu glavu. Sa'd bin Ebi - Vekas je žarko želio da ubije svoga brata, ovog Utbeta, ali to ne učini on, već tu sreću imade Hatib.

Sehl bin Hanijf, jedan od hrabrih strijelaca zakleo se Resulullahu na smrt, pa se borio tako žestoko, da ga je interesiralo samo koliko je mušrika brojem ubio. Resulullah, a.s., također je, i sam sa strijelcima gađao neprijatelja. Prenosi se od Katadeta bin en - Numana, da je Resulullah, a.s., odapinjao luk toliko da se od upotrebe iskrivio. Katade ga uze sebi, a dade mu drugi.

Spominje se usput, da je neprijatelj Katadu pogodio u oko koje mu je iskočilo iz duplje i da ga je Resulullah, a.s., uzeo i ponovo vratio na mjesto. I bilo mu je ljepše i bolje od drugoga.

Toga nezaboravnog dana žestoko se borio i Abdurrahman bin Avf koji je bio pogođen u desni, pa mu je zub izbijen, a imao je i preko dvadeset rana. Neke su bile na nozi, zbog kojih je kasnije bio hrom. Malik bin Sinan, otac Ebu - Seida el - Hudrija sisao je krv iz rane na obrazu Resulullahu dok je nije očistio. Resulullah mu reče: "Ispljuj!" On odgovori: "Tako mi Allaha, nikada neću ispljunuti." A zatim je otišao boreći se. Resulullah tada reče: "Ko ima želju da gleda u stanovnika Dženneta neka gleda u ovog. Tog dana i on poginu kao šehid."

Ummu - Amaret direktno je učestvovala u bici. Navalila je na Ibn - Kum'eta koji je napadao grupu muslimana. On je udari u rame i napravi joj otvorenu ranu, a ona njega s nekoliko udaraca sabljom izudara. Imao je dva oklopa, pa se spasio. Ummu - Amaret nastavila je da se bori. Na svome tijelu imala je dvanaest rana.

Mus'ab bin Umejr je s velikom hrabrošću branio Resulullaha, posebno kada je Kum'et nasrtao sa svojom družinom. Mus'ab je u desnoj ruci nosio muslimanski bajrak, pa kad mu odsjekoše desnicu, on ga uze u lijevu. Kad i ovu odsjekoše, uze ga na prsa pa pritisnu bradom i tajko ga je držao dok ne pade ubijen. Ubio ga je Ibn - Kum'et, misleći da je ubio Resulullaha. Mus'ab je mnogo ličio na Poslanika, a.s. Tada je Kum'et sav sretan doviknuo mušricima: "Muhammed je ubijen!" [449]

EHO LAŽNE VIJESTI

Kad je Kum'et pronio lažnu vijest da je Muhammed, a.s., ubijen, ona se velikom brzinom pronijela duž cijelog ratišta. Zbog nje je nastala pometnja u muslimanskim redovima. Osjetili su se obezglavljeni i osakaćeni. Međutim, ta vijest napravila je pometnju i u redovima mušrika. Oni su za kratko obustavili svoje napade, misleći da je sve gotovo i da su pobijedili. Stoga su mnogi od njih počeli prevrtati mrtve radi masakriranja.

RESULULLAH, A.S., NASTAVLJA BITKU

Kad poginu Mus'ab, Resulullah, a.s., predade bajrak Aliji bin Ebi - Talibu, r.a., koji svom žestinom nastavi bitku. Tada Resulullahu, a.s., pođe za rukom da se probije do okružene vojske. Kad im se primače, prepozna ga K'ab bin Malik i povika iz sveg glasa: "O muslimani, radujte se, evo Resulullaha." Resulullah mu dade znak da šuti, kako ga ne bi mušrici otkrili. Međutim, muslimani su čuli K'aba, pa svi potrčaše prema Poslaniku, a.s. Oko njega se okupi oko tridesetak ashaba. Svi se zajedno počeše povlačiti polahko prema klancu Uhuda.

Resulullah, a.s., probijao se s muslimanima, dok su mušrici za njima pojačavali napad. Uza sve njihove napade, plan okončanja bitke uništenjem muslimana pade u vodu pred mudrim potezima Resulullaha, a.s.

Osman bin Abdullah bin el - Mugire, jedan od kurejšijskih junaka, približi se Resulullahu, a.s., i reče: "Ako se on (Muhammed, a.s.) spasi, meni nema spasa." Resulullah, a.s., okrenu se da se bori s njim, ali konj ovog mušrika posrnu u neku rupu. Na njega skoči El - Haris bin es - Summe, udari ga preko nogu, a zatim ga dokrajči i uze njegovo oružje, pa požuri za Resulullahom, a.s.

Abdullah bin Džabir, drugi mekanski konjanik, veliki junak, navali na El - Harisa i sabljom mu zadade težak udarac u pleća, pa su ga muslimani morali dalje nositi. Na ovog zlikovca, Abdullah bin Džabira, nasrnu heroj s crvenim povezom - Ebu Dudžan, pa zamahnu sabljom i jednim udarcem mu otkide glavu.

Tokom ove žestoke bitke, muslimane je uzela blaga opuštenost i lagani san. Allah, dž.š., želio je da se time oni malo oporave od umora. O tome govori Kur'ani Kerim, a Ebu - Talha priča: "I mene je obuzimao san na Uhudu, pa mi ispade sablja iz ruke. Ja je uzeh, a ona opet ispade, i tako više puta." [450]

I tako, malo po malo, ova grupa muslimana krčila je sebi put prema planinskom klancu, a time i ostalim borcima muslimanima koji su se povlačili na sigurno mjesto. Tako su ipak muslimani nadmudrili mušrike, a sam Resulullah, a.s., Halida i njegovu čuvenu oštroumnost.

POGIBIJA UBEJA BIN HALEFA

Ibn - Ishak priča: "Kad Resulullah, a.s., stiže u klanac Uhuda, sustiže ga Ubej bin Halef i reče: "Gdje je Muhammed? Zakleo sam se da meni nema spasa, ako se on spasi." Neko upita Resulullaha, a.s.: 'Da se malo pozabavimo njime?' On odgovori: 'Pustite ga.' Kad ga pustiše Resulullah, a.s., uze koplje od Harisa bin Summe. Kad ga uze, zadrhta, strese se i nakostriješi poput deve kada je uzme groznica, a zatim dočeka Ubeja, potraži njegovu ključnu kost i slabu tačku između oklopa i vrata, te ga pogodi žestokim udarcem od kojeg se zaljulja na sedlu. Uspio je, ipak, da se vrati do Kurejšija i dok je krv lila iz njegovog vrata, on prokrklja: 'Ubi me Muhammed, tako mi Boga!' Oni mu odgovoriše: 'Gotovo je s tvojim srcem - umrijet ćeš, tako nam Boga! A bio si tako snažan!' On reče: 'Muhammed mi je rekao u Meki: - Ja ću te ubiti. [451]- Tako mi Boga, da je samo pljunuo na mene, ubio bi me.'"

Tako umrije Allahov neprijatelj u Serfu, a Kurejšije ga odnesoše u Meku. [452] A u drugoj verziji, Ebu el - Esveda, koji prenosi od Urveta stoji: "Rikao je poput bika i vikao: 'Tako mi Stvoritelja, da se ovim našima ovako desilo, svi bi bili mrtvi.'" [453]

TALHA POMAŽE POSLANIKU, A.S.

Kad su se ashabi i Resulullah, a.s., povlačili u planinu, pred Resulullahom, a.s., ispriječila se stijena, pa je pokušao da je pređe, ali se nije mogao popeti, jer su ga rane jako boljele. Tada Talha podmetnu svoja leđa, on se pope na njih, pa na stijenu, i tako pređe preko prepreke. Resulullah, a.s., tom prilikom reče: "Talha bin Ubejdullah je zaradio Džennet." [454]

POSLJEDNJI NAPAD MUŠRIKA

Resulullah, a.s., se s muslimanima povuče na sigurno mjesto, a mušrici odlučiše da ih ponovo napadnu, ne bi li ih se kako - tako domogli. Bit će to i njihov posljednji napad na Uhudu. Ibn - Ishak kaže: "Dok je Resulullah, a.s., bio na brdu, s vrha Uhuda je krenuo Ebu - Sufjan s vojskom na njega i muslimane u društvu Halid bin el - Velida. Resulullah, a.s., tada reče: "Bože moj, ne doliči im da budu iznad nas."

U susret Kurejšijama krenu Omer ibn el - Hattab s grupom boraca te ih napadoše. Navaljivali su i borili se sve dok ih ne stjeraše s Uhuda. [455]

U djelu El - Megazi el - Emvijje stoji da su se mušrici popeli na brdo, a Resulullah, a.s., rekao S'adu: "Napast ćemo ih." S'ad reče: "Natjerat ću ih da se vrate." "Zar ti sam?" upita Resulullah, a.s. "Da, ja sam", odgovori S'ad i ponovi to tri puta. Zatim S'ad uze strjelicu iz tobolca, odape je na jednog mušrika, i ubi ga. On ode po svoju strjelicu koju dobro poznaje, pa njome pogodi drugoga, te i njega ubi. Tako uradi još jednom, te i trećeg ubi, a mušrici se brzo spustiše niz Uhud. S'ad tada reče: "Ova moja strjelica je mubareć." On je ponovo stavi u tobolac i imao ju je uza se sve do smrti. Nakon njega uzeli su je njegovi sinovi. [456]

MASAKRIRANJE ŠEHIDA

Prethodni napad bio je i posljednji koji su Kurejšije oprobale protiv Resulullaha. Oni nisu bili sigurni šta se dogodilo s njim, i da li je uopće živ. Međutim, smatrali su da je bitka završena, pa se po povratku s Uhuda u dolinu, počeše spremati za povratak u Meku. Njihove žene također su se spremale za povratak. One nisu spremale svoje stvari, već su prevrtale muslimanske šehide, otkidale im uši, noseve, udove, sjekle stomake i uživale u tim strašnim zvjerstvima. Hinda Utbetova kćer, a Sufjanova žena, raspori utrobu Hamze, r.a., izvadi mu džigericu i poče žvakati, ali pošto nije mogla da je lahko proguta, ispljunula ju je, a zatim je i ona odsijecala uši i noseve, da pravi đerdane svojim slugama. [457]

KOLIKA JE BILA SPREMNOST MUSLIMANSKIH HEROJA DA NASTAVE BORBU DO KRAJA?

U zadnjim trenucima, a pred kraj bitke, desila su se dva događaja koji jasno pokazuju kolika je bila spremnost muslimanskih heroja da nastave borbu i kolika je bila njihova ozbiljnost na Allahovom putu.

1. Ka'b bin Malik priča: "Bio sam među muslimanima koji su napustili borbu. Međutim, kada sam vidio šta rade mušrici od muslimanskih šehida, ustadoh i priđoh. Ugledah jednog mušrika kako sakuplja oklope ljudi koji bježe i govori: 'Skupite se, saberite se ko ovce u toru.' Tada ugledah muslimana u oklopu koji ga je posmatrao. Odoh i stadoh iza njega. Zatim sam odmjeravao muslimana i kafira. Kafir je bio bolje građen i bolje naoružan. Čekao sam šta će se desiti. Kafir krenu prema muslimanu, a ovaj ga dočeka, udari ga, podiže na sablju i raspolovi na dvoje. Tada musliman otkri svoje lice i reče: 'Kako ti se ovo čini Ka'be? Ja sam Ebu - Dudžanet.'" [458]

2. Nakon završetka bitke dođoše žene muslimanke na mjesto sukoba. Enes, r.a., pripovijeda: "Ugledah Aišu, kćer Ebu - Bekra i Ummu Sulejm. Hitro su hodale, a na nogama su im se vidjele halhale, vješto su nosile krbe sa svježom vodom na glavi i napajale žedne ranjenike. Vraćale su se, punile krbe, dolazile, napajale ranjenike [459] i tako stalno."

Omer, r.a., pripovijeda: "Ummu Sulejm donosila nam je mješine s vodom na dan Bitke na Uhudu." [460]

Među tim ženama bila je i Ummu Ejmen. Kad je vidjela grupe muslimana sa Uhuda koji su se vratili i htjeli ući u Medinu, grabila je šakom prašinu i bacala im u lice. Nekima je dovikivala: [461] 'Evo ti preslica, daj mi svoju sablju.' Zatim je pohitala na bojno polje i napajala ranjenike. Tamo ju je ranio Hiban bin el - Arkat kopljem. Pala je i haljina joj se zadigla, a kafir, Allahov neprijatelj, gušio se od smijeha. To je teško palo Resulullahu, pa dodade S'ad bin Ebi - Vekasu koplje koje nije na vrhu imalo šiljak, i reče mu: 'Gađaj s njim.' S'ad ga baci, a koplje pogodi Hibana u grlo, on pade i otkri mu se tijelo, a Resulullah, a.s., nasmija se da su mu se desni ugledale, a potom reče: 'Osvetio ju je S'ad, Allah usliša njegovu molbu.'" [462]

NAKON SPASAVANJA RESULULLAHA, A.S.

Kad se Resulullah, a.s., sklonio u klanac Uhuda, otišao je Alija bin Ebi - Talib da napuni svoju mješinu s vodom, iz kamenog korita u jednoj stijeni, koju zovu "voda Uhuda". Iz tog korita pije stoka.

Kad Alija donese Resulullahu, a.s., da pije, on osjeti čudan okus, pa ispljunu i ne htjede piti. Tom vodom opra samo krv s lica i pokvasi glavu, pa reče:

"Povećat će se Allahova srdžba na onoga koji je okrvavio Resulullahovo lice." [463]

Sehl, jedan od ashaba, kaže: "Tako mi Allaha, ja znam ko je oprao rane Resulullahu, ko ga je vodom napojio, čime su ga liječili."

Fatima, kćer mu, prala ga je.

Alija bin Ebi - Talib napajao ga je. Kad je Fatima vidjela da poslije pranja opet teče krv, uzela je komadić tkanine, zapalila je i prilijepila na ranu, pa se krv zaustavila. [464]

Kod Resulullaha, a.s., došao je Muhammed bin Meslema s pitkom hladnom vodom, pa se napio Resulullah, a.s., i zaiskao mu od Allaha svako dobro. [465]

Resulullah, a.s., klanjao je podne - namaz sjedeći. Zbog rana nije mogao stajati. I svi prisutni muslimani su iza njega klanjali sjedeći. [466]

EBU - SUFJANOVA ZLOBA NAKON BITKE I NJEGOV DIJALOG S OMEROM

Kad su se spremili mušrici za povratak u Meku, Ebu - Sufjan je stajao i motrio na Uhud, na mjesto gdje su bili muslimani. On poče dozivati: "Je li među vama Muhammed?" Niko mu ne odgovori. On opet upita: "Je li među vama Ibn Ebi - Kuhafet (Ebu - Bekr) ?" Pa mu niko ni ovoga puta ne odgovori. On upita i treći put: "Je li među vama Omer bin Hattab?" Niko opet ne odgovori, jer im je Resulullah, a.s., zabranio da govore. On ne upita više ni za koga, osim za ovu trojicu. Dobro su znali i on i njegov narod da su oni stup islama. Sufjen opet povika: "Ako nema njih trojice, vi nam ostali niste interesantni."

Omer se nije mogao suzdržati pa reče: "O Allahov neprijatelju, sva trojica koje si prozvao, živi su. Allah je ostavio u životu one, zbog kojih ćeš ti biti žalostan." Sufjan reče: "Vi ste dobili primjernu kaznu, ja je nisam naredio, a i ne žalosti me to."

Zatim reče: "Hubel (kip - bog) je velik." Resulullah, a.s., upita: "A zar mu nećete odgovoriti?" "A šta da mu kažemo?"

Recite: "Allah je veći i moćniji." Sufjan: "Mi imamo Uzata, a vi nemate." Poslanik, a.s.: "Recite - Allah je naš Gospodar, a vi nemate Gospodara." Sufjan: "Osvetismo se. Ovaj dan

je za dan Bedra. Rat je promjenljive sreće."

Omer odgovori: "Nismo na istom, naši poginuli će u Džennet, a vaši u vatru."

Sufjan povika: "Izađi pred mene Omere!" Resulullah, a.s., reče: "Idi i vidi šta hoće?" Omer izađe, a Ebu - Sufjan ga upita: "Kunem te Allahom Omere, jesmo li ubili Muhammeda?" Omer viknu: "Tako mi Allaha, ne! Evo ga, on sluša tvoj govor, sada." Sufjan reče: "Ti si za mene iskreniji i pošteniji od Ibn - Kum'eta." [467]

DOGOVOR ZA SUSRET NA BEDRU

Ibn - Ishak kaže: "Kad Ebu - Sufjan krenu sa svojim ljudima, viknu: 'Da se sretnemo dogodine na Bedru?', a Resulullah, a.s., reče jednom od ashaba: 'Reci - Da, između nas je sklopljen dogovor za susret.'" [468]

PROVJERAVANJE DALJIH KUREJŠIJSKIH NAMJERA

Resulullah, a.s., posla Aliju bin Ebu - Taliba i reče mu: "Idi za njihovim tragom i vidi šta čine? I šta smjeraju? Ako su sjahali s konja i uzjahali deve, onda su se naumili vratiti u Meku. Ako su pak uzjahali konje i poveli deve, onda su naumili krenuti na Medinu. Tako mi Stvoritelja, ako su naumili u Medinu, otići ćemo za njima, a onda ćemo se boriti protiv njih."

Alija priča: "Pa ja krenuh za njihovim tragovima da vidim šta čine. Oni su uzjahali deve i okrenuli da idu u Meku." [469]

PREPOZNAVANJE UBIJENIH I RANJENIH

Nakon što Kurejšije odoše, ljudi se raziđoše po bojnom polju da traže svoje mrtve i ranjene.

Zejd bin Sabit priča: "mene posla Resulullah, a.s., da odem i potražim S'ada bin Rebia i da mu prenesem selam od Resulullaha, te da ga upitam kako se osjeća.

Tako ja krenuh tražeći među mrtvima i ranjenim S'ada bin Rebia. Nađoh ga pred samim izdisajem. Na njemu je bilo sedamnaest rana, što od koplja, što od sablje, mača i strijele. Ja mu rekoh: 'O S'ade, Resulullah ti šalje po meni selam i pita kako se osjećaš?!'...

On odgovori: 'I ti Resulullahu, a.s., pošalji od mene selam i prenesi mu moje riječi: - O Allahov Poslaniče, dobro sam i osjećam miris Dženneta. - I poruči ensarijama, mome

narodu: 'Nećete imati nikakvo opravdanje pred Allahom, ako išta učine (mušrici) Resulullahu, a.s., dok ima iko od nas da okom trepće.' - Nakon tog ispusti dušu." [470]

Među ranjenicima nađoše Amr bin Sabita el - Usajrima, koji je još davao znake života. Ranije su ga pozivali u islam pa je odbio. Kad ga sad ugledaše, upitaše ga: "Šta te dovelo ovamo? Ljubav prema tvom narodu, ili želja za islamom?" On odgovori: "Želja za islamom. Vjerujem u Allaha i u Njegovog Poslanika. Zatim sam se borio na strani Resulullaha, a.s., dok me ne snađe ovo što vidite." Potom izdahnu.

Ashabi ispričaše Resulullahu, a.s., za njega, a on reče: "Amr bin Sabit je dženetlija." A Ebu - Hurejre rekao je: "On nikad nije klanjao ni jedan namaz." [471]

Među ranjenicima nađoše Kuzmana, velikog junaka koji je sam ubio sedam ili osam mušrika. Vidjeli su ga nepomičnog od rana. Odnijeli su ga kući Beni - Zufera. Muslimani su ga bodrili, a on reče: "Tako mi Allaha, svim srcem sam se borio." Kad ga rane pritisnuše, ubode se sam u grlo i izdahnu.

Kad su upitali Resulullaha, a.s., za njega, on reče: "On će u vatru.[472] To će biti sudbina svih poginulih boraca, koji su se borili u ime rodoljublja, ili u ime bilo kakvog drugog cilja, a ne u ime Allaha, pa makar i bili pod islamskom zastavom, pa i više od toga, makar bili i u vojsci Resulullaha,a.s., i njegovih ashaba."

Nasuprot tome, među poginulim muslimanima bio je i jedan jevrej, Benu - S'alebe. On, na dan Uhuda, reče svome narodu: "O jevreji, treba da znate, da ste dužni pomoći Muhammedu." Oni odgovoriše: "Ali, danas je subota." On odgovori: "Danas za vas nije subota."

Potom on uze svoju sablju i opremu, pa reče: "Ako poginem, sav svoj imetak ostavljam Muhammedu, neka radi s njim šta hoće." On, potom, ode, i borio se svom snagom do zadnjeg daha na strani muslimana. Resulullah, a.s., za njega je rekao: "On je najbolji jevrej." [473]

SAHRANA ŠEHIDA

Resulullah, a.s., brižno je nadzirao sakupljanje šehida. On reče: "Ja ću svjedočiti za ove ljude. Svakome ovome koji god je ranjen u ime Allaha, kada bude oživljen na Sudnji dan, rana će se crvenjeti kao krv, a mirisat će miskom." [474]

Neki ashabi prenijeli su svoje šehide u Medinu. Resulullah, a.s., naredi da ih vrate i zakopaju na mjestu borbe.

Neka ih ne gasule (ne kupaju) i neka im ne skidaju odjeću, samo da odstrane željezo (oklop i oružje) i kožu i kožne stvari (prsluke, obuću itd.). Kopali su po dva i tri zajedno u jedan mezar. A i po dvojicu zamotene u jednu haljinku (deku, čaršaf i sl.). Zatim su pitali: "Ko

je znao najviše Kur'ana napamet?" Kada kažu na osobu, onda toga prvoga spuste u mezar (malo odvojeno u zajedničkom mezaru). Resulullah reče: "Ja ću biti na Sudnjem danu svjedok za ove šehide."

Tako su pokopali Abdullaha bin Amr bin Haram i Amra bin el - Džemhur u isti mezar, jer su bili veliki prijatelji. [475]

Ashabi zagubiše Hanzalin tabut i dok su ga tražili, vidješe ga na zemlji, a s njega je curila voda. Oni obavijestiše Resulullaha, a.s., a on im reče, da to meleki njega gasule. Potom im reče, da se kod njegove rodbine raspitaju o njemu. Oni upitaše njegovu ženu, a ona im ispriča priču o njemu i događaj zbog kojega ga meleki ogasuliše. Zato Hanzala koga meleki okupaše, bi prozvan "Gasilul - melaike" čovjek kojeg su okupali meleki. [476]

Kad Resulullah, a.s., vidje šta je bilo s Hamzom, njegovim amidžom i bratom po mlijeku, obuze ga velika tuga. Kad je došla Safija, sestra Hamzina, htjede da ga vidi, Resulullah, a.s., naredi njenom sinu Zubejru da je odvrati, da joj ne dozvoli šta joj bi s bratom. Ona reče: "Ne, čula sam šta je učinjeno s mojim bratom. Njegova žrtva bila je u ime Allaha, dž.š., pa i njegova nesreća je u ime Allaha, dž.š. Mi ćemo svakako biti strpljivi u ovome, ako Allah da." Ona priđe i pogleda ga. Molila je, i tražila od Allaha da mu oprosti grijehe.

Resulullah potom naredi da ga zakopaju s Džahšom - sinom njegove sestre i brata mu po mlijeku.

Ibn - Mes'ud priča: "Nikad do tada nismo vidjeli Resulullaha, a.s., da tako žestoko plače kao za Hamzom bin Abdul Muttalibom. Resulullah, a.s., ga okrenu prema kibli i klanja mu dženazu. Gorko je plakao dok ga suze ne zagrcnuše." [477]

Prizor kopanja šehida bio je strašno težak. U čovjeku su se džigerice trgale od bola i tuge. Habab priča: "Hamzu nismo imali u šta zamotati, osim u njegovi sivkasti ogrtač. Kad bi mu pokrili glavu, vidjele bi se noge, a kad bi pokrili noge, vidjela bi se glava. Na kraju su pokrili glavu, a noge su pokrili žukvom. [478]

Abdurrahman bin Avf priča: "Poginuo je jedan junak, bolji od mene. Mus'ab bin Umejr. Zamotan je u njegov ogrtač. Kad bi mu pokrili glavu, otkrile bi se noge, a kad bi pokrili noge, otkrila bi mu se glava." Slično je prenio i Habbab koji dodaje: "Rekao nam je Resulullah, a.s.: 'Pokrijte mu glavu, a na noge mu stavite mirisnu žukvu.'" [479]

RESULULLAH, A.S., OBRAĆA SE ALLAHU, DŽ.Š., I MOLI GA DOVOM

Imam Ahmed prenosi zbivanja na Uhudu, nakon odlaska mušrika, i kaže: "Rekao je Resulullah, a.s.: 'Poredajte se da se pomolimo Allahu, dž.š.', pa se poredaše iza njega u redove i on poče učiti dovu:

'Gospodaru moj. Tebi pripada svaka hvala. Niko ne može oduzeti nikome život, ako mu

je određeno da živi, i niko ne može dati život, ako mu je došao čas da umre, osim Ti. Nema spasa i upute onima koje si Ti ostavio u zabludi, a niti može zalutati onaj, koga si Ti uputio.

Niko nikome ne može dati ono što mu Ti ne daš, a ni oduzeti ono što mu Ti daš. Niko se ne može približiti Tebi, ako si ga Ti udaljio, a ni udaljiti, ako si ga Ti približio.

Gospodaru moj, prospi na nas svoj berićet, milost, dobrotu i opskrbu.

Gospodaru moj, molimo re za život obasut Tvojim blagodatima koje neće prestajati i nestajati.

Molimo Te, Gospodaru, za pomoć u teškom času i za sigurnost u času straha.

Utječemo se Allahu moj, Tebi, od svake vrste zla, znanog i neznanog.

Gospodaru naš, omili nam iman i s njim okiti naša srca, a učini da mrzimo nevjerstvo, griješenje i nepokornost. Uputi nas na pravi put. Kada nam dođe smrtni čas, učini da umremo kao muslimani, i da budemo oživljeni kao muslimani. Učini da se pridružimo Tvojim dobrim robovima, koji nisu osramoćeni i na kušnju stavljeni. Gospodaru moj, ubij nevjernike koji u laž utjeruju Tvoje Poslanike i koji odvraćaju od Tvoga puta. Spusti na njih svoju srdžbu i stradanje.

Gospodaru moj, ubij nevjernike kojima je dana Knjiga, a ne vjeruju Allaha, o Istinski Bože!'" [480]

POVRATAK U MEDINU I NEOBIČNI PRIMJERI LJUBAVI I PREDANOSTI

Kad su muslimani pokopali šehide i kada je Resulullah, a.s., proučio dovu Allahu, dž.š., krenuše u Medinu. U putu je Resulullah, a.s., doživio rijetke prizore izljeva ljubavi i predanosti od žena muslimanki, isto kao što je to doživio od muslimana tokom borbe.

Na putu ga je dočekala Hamna, kćer Džahša, pa joj javiše da joj je poginuo brat Abdullah bin Džahš. Ona se prisabra, i obrati se Allahu, dž.š. Pa joj rekoše da joj je poginuo daidža Hamza bin Abdul - Muttalib, a ona se opet prisabra i obrati Allahu, dž.š., a kad joj javiše da joj je i muž poginuo, Musa'b bin Umejr, vrisnu i zaplaka. Tada Resulullah, a.s., reče: "Muž je kod žene na posebnom mjestu." [481]

Resulullah, a.s., prođe pokraj žene iz porodice Benu - Dinar. Na Uhudu su joj poginuli: muž, brat i otac. Kad su je obavijestili o tome ona upita: "A šta je s Resulullahom, a.s." Odgovoriše joj: "On je dobro, on je dobro, hvala Allahu, onako kako i ti želiš." Ona reče: "Pokažite mi ga! Hoću da ga vidim!" Oni pokazaše na Resulullaha, a.s., a ona kad ga vidje reče: "Svaka nesreća koja je tebe zaobišla malena je." [482]

Kod Resulullaha, a.s., dođe majka S'ad bin Muaza zajedno s njim. On je vodio svoga

konja za uzdu, pa se obrati Resulullahu, a.s.: "Allahov Poslaniče, ovo je moja majka." Resulullah, a.s., odgovori: "Dobro došla", te ustade prema njoj i izrazi žalost za poginulog joj sina na Uhudu, Amra bin Muaza. Ona reče: "Nek' vidjeh da si ti dobro, odmah mi je nesreća manja." Tada Resulullah, a.s., zamoli Allaha, dž.š., za poginule na Uhudu i reče: "O S'adova majko, budi radosna i obraduj rodbinu poginulih, da će se njihovi šehidi svi zajedno družiti u Dženetu. Oni će se svi zauzimati kod Allaha, dž.š., za svoje porodice."

Ona mu odgovori: "Mi smo zadovoljni, o Allahov Poslaniče, ko bi više plakao za njiima poslije ovoga?" Pa reče ponovo: "Allahov Poslaniče, moli za one koji su ostali poslije njih." (porodica) On reče: "Gospodaru moj, odagnaj tugu iz njihovih srca, umanji njihovu nesreću i budi dobar onima koje su iza sebe šehide ostavili." [483]

RESULULLAH, A.S., U MEDINI

Resulullah, a.s., vratio se u Medinu u subotu navečer, sedmog mjeseca ševala 3. godine po Hidžri. Kad je stigao svojoj kući, Kći mu Fatima uze njegovu sablju, a Resulullah, a.s., reče: "Operi s nje krv, kćeri moja. Ona je danas dobro poslužila." I Alija bin Ebi - Talib isto to: "Operi i sa ove sablje krv, i ona je meni danas dobro poslužila." Resulullah, a.s., reče Aliji: "Ti si danas bio pravi borac, ali i Sehl bin Hanif i Ebu - Dudžane." [484]

POGINULI NA OBJE STRANE

Sva pouzdana predanja govore o sedamdeset poginulih muslimana na Uhudu. Većina poginulih su ensarije. Njih je poginulo šezdeset pet. Četrdeset i jedan iz plemena Hazredž, a dvadeset četiri iz plemena Evs. Jedan je jevrej poginuo, a samo četverica muhadžira.

Kod mušrika su dvadeset dvojica poginula na Uhudu. Međutim, nakon tačnih proračuna i detaljnih iščitavanja velikog broja djela o bitkama, te raznih "sira" u kojima su navedena i imena ubijenih mušrika, dolazimo do podatka da je na Uhudu poginulo trideset i sedam mušrika, a ne dvdeset i dva. Allah najbolje zna. [485]

VANREDNO STANJE U MEDINI

Prvu noć u Medini, muslimani s Uhuda proveli su u vanrednom stanju. Tog osmog ševala 3. godine po Hidžri još su bili pod velikim utiskom bitke i poginulih. Legoše umorni, ali s velikom strepnjom i dobrim osiguranjem grada, bojeći se novih iznenađenja. Osnovno im je bilo čuvati svog Resulullaha, a.s., i biti na oprezu.

POHOD NA HAMRAUL - ESEDI

Resulullah, a.s., legao je te noći razmišljajući o situaciji u kojoj su se našli muslimani. Bojao se da mušrici ne preduzmu neke korake, pogotovo što im uhudska bitka nije donijela nikakvu dobit, a niti kakvu slavu. Mora da će pokušati da na drugoj strani nađu zadovoljenje. Možda će pokušati da napadnu Medinu, što ne bi valjalo. Stoga čvrsto odluči da krene u potjeru za mekanskom vojskom, koja je još uvijek bila na putu.

Učesnici pohoda pričaju da je Resulullah, a.s., naredio ljudima da se spreme za put i za susret s neprijateljem. To je bilo sljedećeg jutra, poslije Bitke na Uhudu, ili u nedjelju osmog ševala 3. godine po Hidžri, kada Resulullah, a.s., reče: "S nama mogu krenuti samo oni koji su se borili na Uhudu." Abdullah bin Ubej upita: "Mogu li ići s tobom Poslaniče?" "Ne", odgovori Resulullah, a.s.,

Muslimani se odazvaše Resulullahovom, a.s., pozivu na pohod, iako su imali i teške rane i veliki strah. Oni rekoše: "Slušamo i pokoravamo se."

Džabir bin Abdullah obrati se Resulullahu, a.s., i reče: "O Allahov Poslaniče, ti znaš da ja ne volim da igdje ideš, a da nisam ja uz tebe. Otac mi je u amanet ostavio brigu o svojim kćerima, ali te ja molim da mi i pored toga dozvoliš da idem s tobom." Resulullah, a.s., mu dozvoli.

Resulullah, a.s., krenu, a muslimani s njim. Kad su stigli do Hamraul - Esedi, osamdeset kilometara od Medine, tu se ulogoriše.

Resulullaha, a.s., na Hamri dočeka M'abed bin Ebi - M'abed el - Huzai i primi islam. Neki kažu: "Bio je mušrik, ali je i pored toga u sklapanju primirja između Huzaata i Benu - Hašima bio Resulullahov, a.s., savjetnik. On reče: "O Muhammede, bilo nam je žao, tako mi Boga, šta je zadesilo tebe i tvoje drugove. Poželjeli smo da te Allah ozdravi i ojača."

Resulullah, a.s., naredi mu da krene za Ebu - Sufjanom i da ga isprovocira.

Sve Resulullahove, a.s., sumnje i bojazni od ponovnog mušričkog napada nisu bile bez osnove.

Kad su mušrici napustili Uhud i krenuli prema Meki, zaustavili su se u Revhi, mjestu trideset i šest milja udaljenom od Medine. Tu su međusobno analizirali Uhud, i došli do zaključka da nisu ništa pametno uradili. Muslimanima su nanijeli bol i žrtve, a poslije toga su krenuli kući ostavivši muslimansko vođstvo oko koga će se ponovo iskupljati ljudi. Stoga neki rekoše: "Vratimo se da ih uništimo."

Izgledalo je da je to bilo samo površno mišljenje, posebno za one koji su bili previše umorni i iscrpljeni, pa nisu pridavali veliku pažnju toj ideji. Posebno se Kurejšijama suprotstavio jedan od značajnih starješina, Safvan bin Umejje. On reče: "O narode, ne činite to, bojim se da će se protiv vas sakupiti i oni koji nisu učestvovali na Uhudu. Vratite se u Meku i pobjeda je vaša. Nisam siguran ako krenete ptrema Medini, da se neće vaša pobjeda pretvoriti u poraz."

Ovo mišljenje odbi većina zlobnika. Mekanska se vojska podiže i krenu prema Medini. Međutim, prije nego krenu Sufjan sa svojom vojskom, stiže ga M'abed bin Ebi - M'abed el - Huzai. Sufjan nije znao da je on primio islam. On ga dočeka i upita: "Šta nam donosiš?" Započinjući rat nerava i propagande, M'abed reče: "Muhammed. Eto ga sa svojom vojskom, kojoj se ni broja ne zna. Zove na sukob. Uništit će vas potpuno. Pridružili su mu se svi koji su izostali sa Uhuda, žalosni i pokajni što nisu bili na bojnom polju. Ogorčeni su i srditi na vas kako nikad nisu bili."

Ebu - Sufjan reče: "Teško tebi, šta to govoriš? A šta misliš da uradim?"

M'abed: "Mislim da ne trebaš ići dok ne ugledaš prašinu od konja, ili dok se ne pojavi prethodnica vojske iza ovog vrha."

Ebu - Sufjan: "Mi smo se dogovorili, tako mi Boga, da ih napadnemo i da ih uništimo."

M'abed: "Ja ti savjetujem da to ne činiš."

Tada se javiše i ostale kurejšijske vođe iz Meke, koje je već uzela panika i strah. Oni su vidjeli jedini izlaz u bijegu i povratku u Meku.

Međutim, neprijateljstvo Ebu - Sufjanovo nije prestajalo. On povede novu vrstu rata protiv muslimanske vojske i to odmah, prije nego što će i stići u Meku. Treba muslimane prestrašiti i navesti da odustanu od potjere za njima, dok se ne spase.

Tada je pokraj Sufjana i mušrika naišao Abdul - Kajsov karavan koji je putovao u Medinu. Sufjan im reče: "Hoćete li ponijeti Muhammedu od mene poruku, a ja ću vaše deve natovariti hurmama i grožđicama na Ukkazu (čaršija - sajam), ako dođete u Meku?"

Odgovoriše: "Da."

Sufjan reče: "Poručite Muhammedu da smo se svi skupili i krenuli da uništimo njega i njegove drugove."

Karavan prođe pokraj Resulullaha, a.s., i njegovih drugova u Hamrai i prenesoše mu Sufjanovu poruku. Oni još dodadoše: "U velikom broju idu na vas, čuvajte se!"

Muslimani se ne prepadoše. U njihovim srcima poraste iman. Od tih riječi oni postadoše

jači. I rekoše: “Dovoljan je nama Allah i divan je On Gospodar.” “I oni su se povratili obasuti Allahovim blagodatima i obiljem, nikakvo ih zlo nije zadesilo, i postigli su da Allah bude njima zadovoljan, - a Allah je neizmjerno dobar.” (3: 173, 174)

Resulullah, a.s., provede u Hamraul - Esedi tu nedjelju, pa ponedeljak, utorak i srijedu, ili 9., 10. i 11. ševal 3. godine po Hidžri, a onda se vrati u Medinu.

Resulullah, a.s., zarobi prije odlaska u Medinu Ebu - Izzeta el - Džumehiju - čovjeka koji je bio među zarobljenicima Bedra, pa ga je oslobodio Resulullah, a.s., jer je bio siromašan, a imao je mnogo ženske djece. Oslobodio ga je pod uvjetom da nikoga ne huška protiv njega. Taj Ebu - Izzet izdade i prevari Resulullaha, a.s., jer svojim stihovima poče buniti i dizati svijet protiv Resulullaha, a.s., i muslimana. Kad ga Resulullah, a.s., zarobi, on reče: “O Muhammede, pusti me, i ostavi me mojim kćerima, dat ću ti riječ da više nikad neću činiti ono što sam učinio.” Resulullah, a.s., reče: “Nećeš više nikada kročiti u Meku i govoriti: ‘Prevario sam Muhammeda dvaput!’ Vjernika ne smije ujesti zmija dva puta iz iste rupe.” Tada Resulullah, a.s., naredi Zubejru ili Asimu bin Sabitu, pa mu odsiječe glavu.

Također je kaznio smrću jednog od mekanskih špijuna, Muaviju bin el - Mugire bin Ebu - Aasa, djeda majke Abdul - Melika bin Mervana. Evo kako se to desilo:

Kad su se mušrici vratili s Uhuda, Muavija je došao kod Osmana bin Afana, r.a., koji mu je bio amidžić, pa Osman, r.a., zatraži od Allahovog Poslanika, a.s., da uzme Muaviju pod svoju zaštitu. Resulullah, a.s., je to uradio pod uvjetom da ne smije ostati u Medini duže od tri dana, inače će ga ubiti. Kada je muslimanska vojska izišla iz Medine, Muavija je ostao u njoj više od tri dana špijunirajući u korist Kurejšija. Kad je čuo da se Resulullah, a.s., vraća, pobjegao je iz Medine. Resulullah, a.s., naredio je Zejd bin Harisetu i Ammar bin Jasiru da ga pronađu i ubiju, što i učiniše. [486]

Kako vidimo, ovaj pohod na Hamrau bio je samo nastavak Uhuda, a nikako posebna bitka. On je dovršetak Uhuda i jedna od njegovih epizoda.

To je bila Bitka na Uhudu sa svim pojedinostima i detaljima. Dugo, veoma dugo, istraživači su tragali za pravom riječju, da li je to bio poraz ili nije?

Bez sumnje, vojna nadmoć u drugom dijelu bitke bila je na strani mušrika. Oni su gospodarili situacijom na bojnom polju.

Ogromne žrtve i veliki gubitak bijahu na strani muslimana. Jedna skupina muslimana doživjela je i stvarni poraz.

Međutim, ima nekih pitanja koja nas koče u prihvaćanju da su mušrici pobijedili i osvojili.

Činjenica je da mekanska vojska nije uspjela zauzeti teritoriju gdje se vodila bitka. Također, veliki dio muslimanske vojske ostao je na bojištu, i pored velikog i jakog okruženja, i potpune pometnje u muslimanskim redovima koji su se konsolidirali nakon okupljanja

oko zapovjednog kadra i mjesta.

Mušrici nisu uspjeli zarobiti ili ubiti glavnu komandu, koja se povukla.

Niko od medinskih vojnika nije pao u zarobljeništvo mušrika.

Mušrici nisu imali nikakvu materijalnu dobit od bitke.

Mušrici nisu pokušali uzvratiti borbu u Hamrai, iako je muslimanska vojska bila u vojnom logoru.

Mušrici nisu ostali na bojnom polju dan, dva ili tri, kako je to bio običaj osvajača u to doba, nego su požurili s odlaskom, ostavljajući bojno polje prije nego što su ga napustili muslimani.

Nisu udarili na Medinu da je opljačkaju i pokore, iako je bila na pragu Uhuda, potpuno otvorena i bez vojske.

Sve to nam potvrđuje da ono što su postigle Kurejšije nije ništa više od jednog pokušaja za nanošenje ogromnih žrtava muslimanima, a koji su iskoristili u datome momentu.

Potupno im je propao plan uništenja muslimanske vojske koja je bila u okruženju.

Ono što treba da napomenemo jeste da su mnogi osvajači doživljavali ovakve poraze kao što je bio ovaj za muslimane. A da li je, uistinu, bio poraz ili pobjeda? Oboje, bez sumnje.

Sufjanov brz povratak u Meku govori nam da se on žestoko bojao vojnog poraza ako nastavi dovršetak bitke, što nam potvrđuje njegovo odustajanje od napada na Medinu zbog prisustva muslimanske vojske u Hamranl - Esedi.

Napokon, ova bitka ili ovaj pohod, bijaše vrsta nezavršenog rata, u kojem je svaka strana imala i uspjeha i neuspjeha, a onda svaka odustala od dalje borbe bez bježanja i prepuštanja teritorije neprijatelju. Eto, zbog toga je to nezavršeni rat.

Na ovo nas upućuje Allahov, dž.š., govor: “Nemojte malaksati tražeći neprijatelja, ako vi trpite bol, trpe i oni bol kao i vi, a vi se još od Allaha nadate čemu se oni ne nadaju. - A Allah sve zna i mudar je.” (4:104)

Allah, dž.š., poredi jednu stranu s drugom u pretrpljenim gubicima, žrtvama, patnjama i boli, što nam potvrđuje da su obje strane bile u približno istoj situaciji i da su se razišle bez pobjede.

KUR’AN O BITKI NA UHUDU

O Uhudu nam govori Kur’an koji osvjetljava svaki važan stupanj ove bitke, dio po dio, i komentira razloge koji su doveli do ogromnih žrtava. On iznosi slabosti koje vjernici nisu prevazišli, a morali su ih prevazići u ovako teškim situacijama, ako ni radi čega drugoga, a ono radi visokih i plemenitih ciljeva na kojima se zasniva ovaj ummet (narod) različit od

drugih, "... vi ste najbolji narod od svih koji su se ikada pojavili..." (3:110)

Kur'an govori o poziciji munafika; on ih je otkrio i iznio u javnost njihovo skriveno neprijateljstvo prema Allahu, dž.š., i Njegovom Poslaniku. Na taj način Kur'an je eliminirao svaku sumnju koja je nagrizala nejaka muslimanska srca, a koju su stalno pothranjivali ti munafici i njihova braća jevreji, uzročnici haosa i zavjere. Kur'an je ukazao na određene propise i pohvalne ciljeve koji su proistekli iz te bitke.

Na temu Uhuda objavljeno je šezdeset ajeta u suri "Ali - Imran" počevši od samog početka bitke: "A kad si ti poranio, i čeljad svoju ostavio da vjernicima odrediš mjesta pred borbu." (3:121), da bi na kraju dao koncizan komentar o rezultatima i porukama ove bitke.

Uzvišeni Allah, dž.š., kaže: "Allah neće vjernike s licemjerima izmiješane ostaviti, već će loše od dobrih odvojiti. Allah vam neće, ono što je skriveno, otkriti, već On za to odabere onoga koga hoće od poslanika Svojih; zato vjerujte u Allaha i poslanike Njegove; ako budete vjerovali i Allaha se bojali, čeka vas nagrada velika." (3:179)

POUKE I PORUKE BITKE

Ibn - Kajjim naširoko govori o svim detaljima Bitke na Uhudu. [487]

Ibn - Hadžer kaže: "Učenjaci su rekli: 'Događaj na Uhudu i pouka koju su muslimani imali od ove bitke, te božanski propisi nastali ovom prilikom veličanstveni su.'"

Evo nekih:

- Predočavanje muslimanima loših posljedica zbog neposlušnosti;

- Izazivanje nesreće zbog kršenja naredbi, kao što se desilo kada su strijelci prekršili Resulullahovu, a.s., naredbu da ne napuštaju položaj. Običaj je bio kod svih poslanika da iskušaju na djelu svoje sljedbenike, za prekršaj bila je i kazna, a za poslušnost nagrada. Zbog prekršaja uslijedio je poraz, a zbog dosljednosti u naredbi pobjeda. Da nije bilo toga, i da su stalno pobijeđivali, u redove vjernika, mu'mina uvukli bi se oni koji im ne pripadaju. Tada bi veoma teško bilo razlikovati ko je iskren, a ko nije. A da su stalno gubili ne bi poslanstvo imalo svoju svrhu. Mudrost Allahova nalagala je da se događa i jedno i drugo radi razlučivanja istine od laži. Dobro je poznato da je licemjerje prikrivena osobina dvoličnjaka - munafika, koje samo pronicljivi otkriju. Na Uhudu je licemjerje isplivalo na površinu i riječima i djelom, a tajanstvenost je postala javnost;

- Muslimani su shvatili da imaju neprijatelja i u svojim redovima, stoga su se i za njih pripremili i bili na oprezu pred tim neprijateljem;

- Odlaganje pobjede i pomoći u nekim periodima bitke trebalo je slomiti nefs (pohlepu i oholost) kod vjernika. A kad su stavljeni na kušnju, mu'mini su pokazali sabur (strpljenje),

a licemjeri (munafici) veliki strah.

Allah, dž.š., omogućio je Svojim robovima da steknu nekepovlastice na budućem svijetu, koje ne bi mogli zaraditi svojim dobrim djelima, pa je stvorio uzroke i načine koji će im olakšati put do specifičnih povlastica. U njih spada šehadet;

- Allah je želio kazniti neprijatelje Svojih šehida, pa im je omogućio da putem nevjerstva (kufra), iskažu svoju zloću, silu i zvjerstvo prema Njegovim evlijama. Takvim metodama je Allah, dž.š., otklanjao grijehe vjernicima, a tim istim metodama je Allah, dž.š., također uništavao nevjernike. [488]

VOJNE IZVIDNICE I MISIJE IZMEĐU UHUDA I AHZABA

السرايا و البعوث بين أحد و الأحزاب

Tragične posljedice Uhuda nanijele su velike štetu ugledu i časti muslimana. Oslabilo je strahopoštovanje, uvažavanje, prestiž, autorite i sl., a unutrašnje i vanjske patnje muslimana bivale su sve veće. Medina je bila okružena raznim opasnostima sa svih strana. Jevreji, munafici i beduini pokazivali su otvoreno neprijateljstvo. Svako od njih želio je da nanese štetu muslimanima, pa ne samo to, nego su silno željeli i da ih potpuno unište.

Ne prođoše ni dva mjeseca od Bitke na Uhudu, a mnogobrojni neprijatelji ispružili su svije ruke prema Medini i muslimanima.

Pleme Benu - Esed napade Medinu, a potom krenuše s ratnim napadima plemena Adi i Karet u mjesecu saferu 4. godine po Hidžri, kad pogibe deset ashaba. Istog mjeseca slične napade izvrši i pleme Benu - Amir, te u sukobu s njim pogibe sedamdeset ashaba. Taj posljednji napad poznat je pod imenom Bitka "Bi'ru Meunet".

Jevrejsko pleme Benu - Nadir je javno ispoljavalo svoje neprijateljstvo čitav ovaj period, da bi u mjesecu rebiul - evelu, 4. godine po Hidžri pripremili plan o ubistvu Resulullaha, a.s.

I pleme Benu - Gatafan naumi napad na Medinu u mjesecu džumadel - ula, 4. godine po Hidžri.

Neuspjeh koji su muslimani doživjeli na Uhudu dovodio ih je neko vrijeme u vrlo opasnu situaciju.

Međutim, Resulullah, a.s., svojom je mudrošću uspio da muslimanima vrati samopouzdanje. Oni su za kratko vrijeme ponovo stali na svoje noge i počeli nove aktivnosti za vraćanje slave, ugleda i uvažavanja.

Prvi napredak osjetio se odlaskom vojske na Hamrau, čime je dato svim neprijateljima na znanje, da je vojska spremna na nove pohode, što je silno iznenadilo i razočaralo jevreje i munafike.

Potom je Resulullah, a.s., krenuo s novim manevrima koji su muslimanima vratili dostojanstvo i prestiž. Evo nekih primjera.

POHOD NA EBU - SELEME

Prvi koji ustadoše na muslimane, nakon napuštanja Uhuda, bilo je pleme Benu - Esed bin Huzejmeta. U Medinu stigle su vijesti da su Talha i Selema, sinovi Huvejlida, krenuli sa svojim retnicima i saveznicima da pozovu Benu - Esed da zajenički napadnu Medinu i Resulullaha, a.s.

Resulullah, a.s., hitno posla izvidnicu od dto i pedeset boraca muhadžira i ensarija pod vođstvom Ebu - Seleme, kojem povjeri i muslimanski barjak.

Ebu - Selema iznenadi pleme Benu - Esed na njihovom kućnom pragu, prije nego što su krenuli u napad na Medinu. Oni se uplašiše i razbježaše, a muslimani zarobiše deve i od plijena šta su željeli. Natovariše deve i sretno se vratiše u Medinu, s velikim ratnim plijenom koji uzeše bez borbe.

To se desilo na dan pojave mlađaka mjeseca, prvog muharema 4. godine po Hidžri. Ebu - Selema vrati se bolestan od upaljenih rana zadobijenih na Uhudu i ubrzo umrije. [489]

VOJNI POHOD ABDULLAHA BIN UNEJSA

Petog dana istog mjeseca muharema, 4. godine hidžretske, stigoše vijesti u Medinu da je Halid bin Sufjan el - Huzelij sakupio mnoštvo ljudi u rat protiv muslimana. Resulullah, a.s., posla na njega Abdullaha bin Unejsa da ga porazi.

Abdullah bin Unejs odsustvovao je iz Medine osamnaest noći, zatim se vratio nazad 23. muharema, noseći Halidovu glavu. Kad je stavio glavu neprijatelja pred Resulullaha, a.s., on mu darova svoj štap i reče: "Taj štap će na Sudnjem danu biti znak između mene i tebe." Kad je Abdullah umirao, oporučio je da stave s njim u tabut i taj štap. [490]

TRAGIČAN DOGAĐAJ NA ER-REDŽI'U

U mjesecu saferu, iste godine, 4. g. H. kod Resulullaha, a.s., dođoše predstavnici naroda Adal i El - KAreta i izjaviše da naginju islamu, ali da ne znaju ništa o njemu. Zatražiše da pošalje s njima ljude koji će ih naučiti vjeri i podučiti učenju Kur'ana.

Resulullah, a.s., posla s njima šest osoba, (prema podatku Ibn - Ishaka i Buharije - deset) na čelu s Mersedom bin Ebi - Mersedom, (prema mišljenju Ibn - Ishaka, a prema Buhariji, Asima bin Sabita, djeda Asima bin Omer ibn el - Hattaba). Ti ljudi krenuše s došljacima na put. Kad su došli do mjesta Er - Redži'u, bunar vode plemena Huzejl u Hidžazu, između mjesta Rabiga i Džide, Benu - Adal i El - Karet zatražiše pomoć ljudi iz plemena Huzejl - Benu-Lihjan, a protiv muslimana. Oni poslaše stotinu strijelaca. Grupiva muslimana ispe se na jednu pješčanu uzvisinu, bježeći od neprijatelja. Goniči su slijedili njihove tragove i kad ih stigoše, okružiše ih.

Nevjernici im viknuše: "Imate našu riječ i garanciju, ako siđete i predate nam se, nećemo ubiti ni jednoga od vas." Asim odbi silazak i predaju i naredi svojoj grupici da im pruži otpor. Oni su se branili, ali ih je sedam poginulo od pogodaka strijelom. Ostali su Hubejb, Zejd bin ed - Desinnet i još jedan čovjek. Nevjernici ih još jednom pozvaše uz obećanje i datu riječ. Oni siđoše i predadoše se. Ovi ih prevariše i svezaše ih tetivama svojih lukova. Onaj treći čovjek reče: "Ovo je početak prevare", pa odbi da ih slijedi. Oni su ga vukli i tjerali da ide s njima. On, i pored svega toga ne htjede ići. Onda ga ubiše. Zatim odvedoše Hubejba i Zejda koje prodaše u Meki, jer su na Bedru ubili neke mekanske prvake.

Hubejba zatvoriše, a onda se okupiše da ga ubiju. Izvedoše ga iz harema Kabe da ga razapnu. Kad su ga htjeli razapeti, on reče: "Pustite me da klanjam dva rekata", pa ga pustiše i on klanja. Kad predade selam, reče: "Tako mi Allaha, da nećete reći da se plašim klanjao bih još koji rekat." Zatim Hubejb diže ruke na dovu i povika: "Moj Gospodaru! Svedi njihov broj (pobroji ih), ubij ih pojedinačno i nikog od njih ne ostavi!" Zatim izrecitova stihove u kojima opisuje svoje stanje od kada su ga zarobili, pa do momenta pogubljenja. Najdivnije je što u jednom stihu kaže da nimalo ne brine što će ga ubiti, jer umire kao musliman, a smrt u ime Allaha je nešto što će i sam Allah, dž.š., blagosloviti.

Nakon izrecitiranih stihova, obrati mu se Ebu - Sufjan i upita ga: "Bi li te veselilo da je Muhammed kod nas da ga ubijemo, a tebe da pustimo tvojoj kući?" On odgovori: "Ne, tako mi Allaha, ne bi me veselilo da sam ja kod svoje porodice, a da je Muhammed na ovome mjestu, pa da ga makar i trn ubode."

Kurejšije ga potom razapeše i odrediše čovjeka da čuva njegovo tijelo. Po noći dođe

Amr bin Umejje, pa ga na prevaru stražara odnese i zakopa.

Hubejba je ubio Ukbebin el - Haris, čijeg oca je ubio Hubejb na Bedru.

Činjenica je da je Hubejb prvi čovjek koji je klanjao dva rekata sunneta pred ubistvo.

Interesantno je spomenuti da je Hubejb dok je bio zarobljen i svezan u prostoriji, viđen da jede jedan grozd, a u Meki nije bilo ni jedne datule, a kamoli grožđa.

Zejda bin el Desineta kupi Safvan ibn 'Umejje i ubi ga kao osvetu za svog oca.

Kurejšije poslaše ljude da donesu Asimovo tijelo, kako bi bili sigurni da je i on ubijen. Asim je na Bedru ubio jednog njihovog starješinu. Allah, dž.š., posla roj skakavaca koji pokriše njegovo tijelo i kada dođoše, Kurejšije nisu mogli da mu priđu. Ranije je Asim molio Allaha da ga ne dotakne ruka mušrika, a potom se zavjetovao Allahu da će se boriti i čuvati od nevjernika. Kada je h. Omer, r.a., čuo za ovaj slučaj, rekao je: "Allah, dž.š., čuva Svog roba mu'mina i nakon smrti, kao što ga čuva i dok je živ." [491]

TRAGIČAN DOGAĐAJ KOD BUNARA "M'AUNET"

Istoga mjeseca u kojem se desio strašan događaj na Er- Redžiu, dogodila se još veća tragedija koja je poznata u historiji pod imenom "Okršaj kod bunara M'aunet".

Taj događaj po svom je zbivanju otpočeo slično kao i prethodni. Naime, u Medinu kod Resulullaha, a.s., dođe Ebu - Berra Amir bin Malik iz Nedžda. Nadimak mu je bio "Mula'ibu el - Esinne" (vješt borac kopljem). Resulullah, a.s., pozva ga da primi islam, a on, niti prihvati niti odbi, već reče: "O Allahov Poslaniče, pošalji svoje drugove stanovnicima Nedžda da im objasne islam, ja se nadam da će ga prihvatiti." Resulullah, a.s., reče: "Bojim se za njih. Stanovnici Nedžda im mogu zlo nanijeti." Ebu - Berra odgovori: "JA ću ih štititi."

Resulullah, a.s., posla s njim četrdeset ljudi, kako navodi Ibn - Ishak, a u sahih hadisu stoji sedamdeset ljudi - zadnja brojka je tačnija.

Nadredi im El - Munzira bin Amra, jednog iz plemena Benu - Saide, koji je imao nadimak "Oslobođen da umre" (Molio je da ga oslobode iz zarobljeništva, a za uzvrat će se boriti za islam dok ne umre). Ljudi koji su izabrani da idu u Nedžd bili su sve probrani, cijenjeni muslimani, učači Kur'ana i poznavaoci islama. U putu su činili i dobra djela. Sabirali su drva, prodavali ih, a zatim kupovali hranu za siromahe ispred džamija, učili su i tumačili Kur'an, klanjali noću i tako putovali dok nisu stigli do bunara Ma'unet, koji se nalazio na zemlji između plemena Amir i Hurret bin Sulejm. Oni tu odsjedoše. Odatle poslaše glasnika Harama bin Mulhana, brata Sulejmove majke s Resulullahovom, a.s., porukom Allahovom neprijatelju Amiru bin Tufejlu. Amir ne pogleda ni poruku ni čovjeka, već naredi da ga udare s leđa kopljem. Kad koplje probi njegovo tijelo, i kad ugleda krv Haram zavika: "Allahu ekber, uspio sam, gospodara mi Kabe!"

Allahov neprijatelj, Amir bin Tufejl pozva pleme Benu - Amira da krenu i pobiju ostale muslimane, ali im se oni ne odazvaše zbog garancije koju je dao Ebu - Berra bin Amir. Oni zatim pozvaše pleme Benu - Sulejm, pa im se odazvaše Isij, Real i Zukvan. Udružiše se i opkoliše Resulullahove, a.s., ashabe. Sve ih redom pobiše u žestokom okršaju, osim Ka'ba bin Zejda bin en - Nedždžara. On je bio ranjen, ali je ostao u životu do Bitke na Hendeku, gdje je poginuo.

Amr bin Umejje ed - Dameri i El - Munzir bin Ukbe bin Amr otišli su prije ovog strašnog događaja da napasu deve, pa su iz daljine ugledali gavranove kako kruže oko mjesta gdje se odigrala bitka. Munzir i njegov drug vratiše se i navališe na neprijatelja. Borili su se do zadnjeg daha. Munzir poginu uz svoje drugove, a Amr bin Umejjea zarobiše. Kad saznadoše da je porijeklom od Mudara, Amir ga otkupi i oslobodi u ime svoje majke koja je bila dužna osloboditi roba.

Amr bin Umejje vrati se u Medinu, noseći strašne i tužne vijesti o tragediji koja je zadesila sedamdeset časnih i vrijednih muslimana, čija se tragedija mogla porediti sa tragedijom Uhuda, s razlikom što su ljudi na Uhudu krenuli u borbu spremni da poginu, a ovi krenuli na posao spremni da rade i djeluju u miru.

Kad je Amr bin Umejje bio nedaleko od Medine, sjede u hladovinu jednog drveta da se odmori. Tada naiđoše dvojica ljudi iz plemena Kulab, pa i oni sjedoše da se odmore. Kad ova dvojica zaspaše, Amr ih iznenada ubi, smatrajući da se osvetio zbog svojih drugova. Kad ih je prekopao, našao je kod njih ugovor o primirju od Resulullaha, a.s., za koji nije znao.

Kad se vratio u Medinu, obavijestio je Resulullaha, a.s., šta je učinio, a Resulullah, a.s., mu reče: "Ubio si dva čovjeka zbog kojih ću morati platiti veliku krvarinu i zbog kojih će muslimani biti u teškoj neprilici od njihovih saveznika jevreja." [492]

Taj neuračunljivi potez Amra bin Umejja bit će uzrok bitke s jevrejskim plemenom Benu - Nadir, o čemu ćemo govoriti.

Resulullah, a.s., bio je jako pogođen ovom tragedijom kod Ma'une kao i tragedijom kod Er - Redži'a, koje se desiše neposredno jedna za drugom. [493] Obuze ga očaj i tuga [494] do te mjere, da je prokleo ova plemena i narod koji pobi njegove drugove.

U sahih hadisu koji prenosi Enes, r.a., navodi se da je: Resulullah, a.s., proklinjao ubice svojih drugova na Ma'unetu trideset jutara, prozivajući na jutarnjem namazu Reala,Zukvana, Lahjana i Isijjeta. Govorio je: "Isijjete, odbio si pokornost Allahu i Njegovom Poslaniku, teško tebi!" Allah, dž.š., objavi Svom Poslaniku, a.s., ajet koji smo učili dok nije derogiran.

"Obavijestite naš narod da smo se sreli s našim Gospodarom i da je On zadovoljan nama, a mi smo zadovoljni Njegovom odredbom."

Tek nakon ovoga, Resulullah, a.s., prestao je s proklinjanjem. [495]

BITKA S BENI EN - NADIROM

Ranije smo spominjali da su jevreji stalno pravili smutnju i da su uznemiravali muslimane, te i druge dizali protiv islama. U većini slučajeva nisu istupali s otvorenim sukobima i ratovima.

Najčešće su kovali zavjere, a otvoreno i javno ispoljavali mržnju i neprijateljstvo. Pravili su često smicalice, zbog kojih su muslimani bivali uznemiravani. Sve su to činili i pored potpisanih dogovora isporazuma.

Nakon poraza jevrejskog plemena Benu - Kajnuka i nakon ubistva Kaba bin el - Ešrefa, prepali su se za sebe, pa su se malo primirili i stišali svoje neprijateljske strasti.

Ali, nakon Bitke na Uhudu, ponovo im se vrati njihova gordost i ponovo počeše ispoljavati svoju mržnju i netrpeljivost prema muslimanima. Često su kontaktirali s munaficima i mušricima iz Meke. S njim su tajno radili protiv muslimana. [496]

Resulullah, a.s., dugo je podnosio i strpljiv bio, dok oni ne pretjeraše u svom neprijateljstvu i zlu, posebno poslije događaja na Redži'u i Ma'uni, pa pokušaše Resulullaha, a.s., ubiti.

Evo kako se to dogodilo. Nakon što je Amr bin Umejje ubio ona dva čovjeka iz plemena Kilab, krenuo je Resulullah, a.s., da od muslimana i jevreja sakuplja krvarinu. S jednom grupom otišao je kod jevreja (a po već ranijem paragrafu ugovora s njima, imao je pravo na to), i kad im je zatražio, oni odgovoriše: "Učinit ćemo to, o Ebu - Kasime. Sjedi ovdje, dok ne obavimo posao." Resulullah, a.s., sjede kraj jednog zida da sačeka dok izvrše obećanje. S njim sjedoše i Ebu - Bekr, Omer, Alija i grupa ashaba.

Jevreji se osamiše, a šejtan ih je nagovorio na ovaj čin bijede koja im je propisana, i oni skovaše plan da ubiju Allahovog Poslanika, a.s.

Zatim rekoše međusobno: "Ko će od nas uzeti ovu stijenu, popeti se na zid i baciti je na njegovu glavu i njome je razmrskati?" Najgori od njih Amr bin Džahš reče: "Ja!" Zatim im se obrati Selam bin Meškem i reče: "Ne činite to, tako mi Boga, on će biti obaviješten o vašoj namjeri. Neka nam ugovor bude sudija." Oni su i pored toga bili uporni da svoju odluku provedu u djelo.

U tome momentu, Džibril Emin obavijesti Resulullaha, a.s., o njihovoj namjeri, pa Resulullah, a.s., žustro ustade i pohita u Medinu. Ashabi ga sustigoše i upitaše: "Ti ustade i ode, a da mi i ne primijetismo." Resulullah, a.s., ispriča im šta su spremali jevreji.

Ubrzo iza toga Resulullah, a.s., posla Muhammeda bin Meslemu kod jevreja Beni - Nadir s porukom: "Napustite Medinu, ne možete sa mnom stanovati u istom gradu. Dajem vam rok od deset dana. Koga poslije toga vidim, posjeći ću mu glavu."

Jevreji poslije ovoga nisu imali izbora. Počeše se spremati za odlazak. Međutim, vrhovni vođa munafika Abdullah bin Ubejj zatraži od jevreja da se nigdje ne iseljavaju i da se odupru tom zahtjevu. On im poruči da ima dvije hiljade ljudi koje će poslati da se s njima utvrde u njihovim kućama. I oni su spremni umrijeti braneći ih. "Ako budete protjerani, mi ćemo sigurno s vama poći, i kad se bude ticalo vas, nikad se nikome nećemo pokoriti, a ako budete napadnuti, sigurno ćemo vam u pomoć priteći." (59:11) I priteći će vam u pomoć Kurejza i vaši saveznici Gatafan.

Tada jevreji povratiše samopouzdanje i odlučiše da ostanu i da se brane. Njihov poglavar Hujej bin Ahtab povjerova u riječi munafičkog vođe i posla Resulullahu, a.s., poruku: "Mi nećemo napuštati naše domove, a ti čini šta hoćeš!"

Ovakav odgovor jevrejskog vođe dovodio je muslimane u vrlo tešku situaciju. Povesti novu bitku i sukobiti se sa novim prijateljem u tim za njih teškim historijskim trenucima, nije bio lahak posao. Beduini su bili protiv njih, poraz Uhuda još se osjećao. Tragedija, jedna za drugom, najboljih muslimanskih prvaka još nije osušila suze u očima, a sada i jevreji, dobro naoružani, brojno nadmoćniji, izazivaju na sukob i ne pomišljaju na predaju.

Sve to navodi muslimane, mimo njihove volje na borbu, međutim, njihova čula su bila svježe uzdrmana prethodnim tragedijama, tako da su bili izloženi mnogim neuobičajenim nasiljima, bilo pojedinci ili skupine, stoga se nisu mnogo dvoumili, nego donesoše odluku da se bore protiv Beni - Nadira, posebno nakon njihovog pokušaja da ubiju Resulullaha, a.s., pa ma kakav ishod bitke bio.

Kad je Resulullahu, a.s., došao odgovor Hujej bin Ahtaba, on prizva Allaha, a ashabi zaučiše tekbire, a zatim pozvaše muslimane. U Medini postavi za svoga zamjenika Ummi Mektuma, a Aliji dade barjak. Kad stigoše do naselja Benu - Nadir, okružiše ga, i Resulullah, a.s., naredi blokadu.

Benu - Nadir zatvoriše se u svoje tvrđave. Iz njih su gađali muslimane strijelam i kamenjem. Njihove bašče i u njima palme i razno drveće bili su im uveliko zaštita.

Resulullah, a.s., naredi da se palme posijeku, a bašče spale. O tome govori Kur'an Kerim: "To što ste neke palme posijekli, ili da uspravno stoje ostavili - Allahovom voljom ste učinili." (59:5)

Pleme Benu - Kurejza napusti ih, Abdullah bin Ubejj iznevjeri ih, i njihovi saveznici od Gatafana ih izdadoše, i niko se od njih ne usudi da ih brani ili da im pomogne, stoga Allah, dž.š., poredi njihovu stvarnost: "Slični su šejtanu kad kaže čovjeku: 'Budi nevjernik!' - pa kad on postane nevjernik, on onda rekne: 'Ti se mene više ne tičeš!'" (59:16)

Opsada nije dugo trajala, svega šest noći, ili pak kako neki kažu petnaest noći, a onda Allah usadi u njihova srca strah, i oni pobacaše oružje i prihvatiše predaju. Poslaše poruku Resulullahu, a.s., u kojoj kažu: "Mi ćemo izići iz Medine." Resulullah, a.s., odgovori im da mogu izići s ličnim stvarima u rukama i sa svim što mogu ponijeti njihove deve, osim oružja.

Oni prihvatiše uvjet, ali svoje kuće srušiše svojim rukama, tovareći na deve vrata i prozore, a neki čak i stupove. Sve ovo natovarili su na šest stotina deva, a povrh svega toga natovariše na njih žene i djecu. Većina njih otputova u pravcu Hajbera zajedno sa svojim prvacima Ibn - Ahtabom i Selam bin Ebi el - Hakikom. Jedna grupa otputova u Šam. Dvojica jevreja primiše islam i to Jamin bin Amr i Ebu - S'ad bin Vehb. Oni zaštitiše svoj imetak.

Resulullah, a.s., zaplijeni oružje Beni - Nadira, zauze njihova imanja, kuće i preostali imetak.

Od oružja zateče 50 oklopa, 50 kaciga i 340 sablji.

Zemlja i imovina Benu - Nadira pripadala je samo Resulullahu, a.s. Preko nje se nisu otvarali slobodni pješački ili karavanski putevi. Nije je dijelio na petinu kao ratni plijen.

Resulullah, a.s., podijeli je zatim prvim muhadžirima, koji nisu imali svoje zemlje i svoga doma. Također dade dvojici ensarija: Ebu - Dudžanetu i Sehlu bin Hunijfu, jer su bili siromašni. S te zemlje uzimao je godišnju opskrbu za svoju porodicu, a ostatak prihoda trošio je za naoružanje i konje koji će služiti u borbi na Allahovom putu.

Pohod na Beni - Nadir bio je u mjesecu rebiul - evelu, 4. godine po Hidžri ili augusta 635. godine. Povodom tog događaja Allah, dž.š., objavio je suru "El - Hašr" u cijelosti. Allah je opisao progon jevreja i objelodanio ponašanje munafika. Također je objavio propis "El - fej'a", plijena koji je u vlasti samo Resulullaha, a.s.; pohvalio je muhadžire i ensarije. Zatim je Allah, dž.š., objasnio mogućnost rašćišćavanja terena oko neprijatelja; primjer za to je sječa stabala i paljenje terena. To se ne smatra fesadom, tj. neredom na zemlji, već se smatra ratnom potrebom. Allah, dž.š., je u ovoj suri oporučio vjernicima obaveznu bogobojaznost i pripremu za ahiret. Suru je završio o svojoj moći i veličini, navodeći svoja lijepa imena i Svoja svojstva.

Ibn - Abbas znao je reći za suru "El - Hašr": "Reci - To je sura 'En - Nadir'." [497]

BITKA U NEDŽDU

Pobjedom nad jevrejima Beni - Nadira, a bez gubitaka i žrtava, muslimani u Medini vratiše svoj ugled i samopouzdanje. Munafici stišaše svoje strasti i prestadoše s javnim spletkarenjem.

Resulullahu, a.s., pružala se prilika da se obračuna s beduinima, koji su uznemiravali muslimane od poraza na Uhudu, i koji su napadali islamske učenjake na putu njihove misije širenja i tumačenja vjere, ubijajući ih u niskosti i nevjerstvu. [498]

Bili su se tako uzoholili da su pomišljali povesti rat protiv Medine.

Prije nego što će Resulullah, a.s., krenuti u pohod da dade dobru lekciju tim nabusitim i umišljenjim junacima pustinje, do njega dođoše vijesti o grupiranju beduina i arapskih mnogobožačkih plemena iz Gatafana, od porodica Benu - Muhariba i Benu - S'alebeta, pa Resulullah, a.s., pozva vojsku da se spremi za pohod. Pretražiše pustinjske rupčage Nedžda, posijaše sjeme straha u srca tih osornih beduina, da im više nikada ne padnu na pamet ružna djela koja su počinili prema muslimanima.

Tako uđe strah u pustinjska plemena koja su navikla na pljačku i ubijanje, da su svaki put kad čuju za pokret muslimana, bježali u brda da se tamo spasu.

Nakon ovih uspješnih pohoda na Benu - Nadir i Nedžd vrijedno bi bilo napomenuti još jednu bitku koju su muslimani vodili u Nedždu, a oko koje ima nekih nesporazuma kod historičara islama i autora sira.

Ta bitka u Nedždu je po njima bila u mjesecu rebius - sani ili džumadel - ula, 4. godine po Hidžri, a nazvana je Zatur - Rika'a. Međutim, izgleda da je ovdje ime sporno. Bitka nije sporna, jer su muslimani u ovom periodu zaista vodili bitke, i čistili teren od neprijatelja koji su ih svakodnevno ugrožavali. Strateški položaj Medine zahtijevao je da bude sigurna sa svake strane i od svakog neprijatelja, bilo unutrašnjeg ili vanjskog, pogotovo što je Ebu - Sufjan pripremao obećanu bitku - revanš obećan kada je napustio Uhud, a vrijeme tog obećanja se približavalo.

Zato su muslimani vodili pohode na arapska plemena da ih umire ili pokore. Politika rata zahtijeva da se prag osigura prije nego što se krene na vanjskog neprijatelja.

A ta bitka koju je vodio Resulullah, a.s., krajem mjeseca, rebius - sani ili početkom džumadel - ula, 4. g.h., nije nikako mogla biti bitka Zatur- Rika'a jer su u toj bitki učestvovali Ebu - Hurejre, r.a. i Ebu - Musa el - Eš'ari, r.a. Ebu - Hurejre učestvovao je u toj bitki kao musliman, a pouzdano se zna da je islam primio par dana prije Bitke za Hajber (koja je bila 7. g.h.). Također je i Ebu - Musa el - Eš'ari prispio s Resulullahom, a.s., u Bitku za Hajber kao musliman. Znači Zatu - r- Rika'a nije mogla nikako biti prije Hajbera, nego poslije Hajbera. U Bitki Zatur - Rika'a Resulullah, a.s., klanjao je "salatu - l - havl", namaz za strah, a propis za ovaj namaz objavljen je u Bitki za Asfan, koja je bila poslije Bitke na Hendeku. Bitka na Hendeku bila je krajem 5. g.h.

DRUGA BITKA NA BEDRU

Kad su muslimani presjekli opasnost od arapskih beduinskih plemena i ugušili njihovu pohlepu, počeše se pripremati za ozbiljan susuret sa svojim najvećim neprijateljem, Kurejšijama. Prođe godina dana od Bedra, i približi se vrijeme zakazanog susreta dogovorenog na Uhudu.

Suđeno bi da Muhammed, a.s., sa svojim drugovima da dočeka Ebu - Sufjana i njegovu vojsku i da se ponovo okušaju na bojnom polju, pa da se konačno zna ko je pobijeđen, a ko je pobjednik, i ko zavređuje vlast, a ko ne. [499]

Dođe mjesec š'aban, 4. g.H. ili januar 626. g. i Resulullah, a.s., krenu na čelu 1500 boraca i deset konja na zakazano mjesto. Bajrak je nosio Alija bin Ebi - Talib, a u Medini je Muhammed, a.s., ostavio za zamjenika Abdullaha bin Revaha.

Resulullah, a.s., stigao je na Bedr i tu je čekao mušrike.

Ebu - Sufjan krenuo je s 2000 mušrika iz Meke i s pedeset konja. Zaustavio se na putu prema Merri ez - Zahran, jedan dan hoda od Meke i odsjeo kod vode Midžne.

Ebu - Sufjan nerado je krenuo iz Meke , duboko zamišljen i uplašen zbog borbe s muslimanima. Obuzimao ga je veliki strah. Nesreća je plijenila njegovim čulima. Kad je stigao do Zahrana, dalje nije smio ići. Odluči da se vrati nazada. Svojim drugovima reče: "O Kurejšije, vama odgovara samo dobra rodna godina u kojoj ćete birati plodove i piti mlijeko, a ova vaša godina sušna je i neplodna. (Znači naučili ste se na pobjedu i dobit, a ja osjećam poraz). Stoga se ja vraćam nazad, vratite se i vi."

Izgleda da nije jedino Sufjan osjećao strah i bojazan od neuspjeha, nego da je i čitava vojska to osjećala.

Ljudi se bez imalo dvoumljenja ili suprotstavljanja ovom prijedlogu, a u isto vrijeme i bez pokušaja da nastave put i da se sretnu sa muslimanima, odlučiše na povratak.

Što se tiče muslimana, oni ostadoše na Bedru osam dana čekajući neprijatelja. Obaviše za to vrijeme velike trgovačke poslove. Ponijeli su dosta robe koju prodadoše i zaradiše za svaki dirhem - dva. Potom se uputiše u Medinu. Iznenađenje i neizvjesnost koji su visili u zraku, sada su bili pod njihovom kontrolom. Strah i bojazan postali su prošlost, a oni su gospodarili situacijom.

Taj pohod poznat je pod nazivom "Sastanakl na Bedru" ili "Drugi Bedr" ili "Posljednji Bedr" ili čak "Mali Bedr". [500]

BITKA NA DAVMETU - L - DŽENDELU

Resulullah, a.s., vratio se s Bedra u sigurnu zonu Medine. Sve je naokolo odisalo mirom i sigrunošću. Resulullahova, a.s., država učvrstila je svoje temelje.

Od sada će se Resulullah, a.s., posvetiti i najudaljenijim arapskim granicama, sve dok muslimani ne zagospodare čitavim područjem, i dok ih ne priznaju i prijatelji i neprijatelji.

Nakon "Malog Bedra" Resulullah, a.s., provede u Medini šest mjeseci. Zatim stigoše do njega vijesti da plemena oko Davmetu - l - Dzendela, u blizini Šama (Sirije) presijecaju trgovački put i vrše prepade i pljačke na sve prolaznike, i da su okupila veliki broj ljudi s

kojima će udariti na Medinu.

Resulullah, a.s., postavi u Medini Seba'a bin Urfeta el - Gaffarija i krenu s hiljadu muslimana 25. rebiul - evela, 5. g.H.

Za vodiča puta uze čovjeka iz plemena Benu - Uzre, a zvao se Mezkur.

Putovao je noću, a odmarao se danju kako bi iznenadno napao neprijatelje. KAd im se približio, oni se dadoše u bijeg. Onda Resulullah, a.s., udari na pješadiju i vođe.

Koga je stigao ubio ga je, a ko je uspio pobjeći, pobjegao je.

Stanovnici, domaćini Davmetu - l - Dždendela, razbježaše se na sve strane. KAd muslimani stigoše u njihovo naselje, ne nađoše nikoga. Tu Resulullah, a.s., provede nekoliko dana, razasla vojsku na sve strane, ali nikoga od njih ne nađoše. Potom se vrati u Medinu. U tom pohodu se pomiri s Ujejnet Hi'snom. Dumet je poznato mjesto na granici sa Sirijom. Između njega i Damaska udaljenost je pet noći.

S tim brzim i žestokim prepadima i mudrim i odlučnim potezima, uspio je Resulullah, a.s., podastrijeti sigurnost i uspostavljanje mira u čitavoj regiji i konačno držati pod svojom kontrolomčitavu situaciju.

Time je uspio usmjeriti sva zbivanja muslimana, nastojeći da umanji njihove probleme unutrašnje i vanjske prirode, koji su se itekako bili nagomilali i sa svih strana ih okružili.

Smirili su se munafici i više se nisu otvoreno pojavljivali. Iselilo je jedno jevrejsko pleme, mada je ostalo još jedno, ali je ono čuvalo komšijske odnose, poštovalo ugovor i primirje. Arapska i beduinska plemena, također se primiriše, a Kurejšije odustadoše od sukoba s muslimanima.

Tada muslimani dobiše priliku za širenje i tumačenje islama - vjere Allaha, Gospodara svjetova.

BITKA "EL - AHZAB" - NA HENDEKU

غزوة الأحزاب

Nakon što se vrati mir i sigurnost, smiri se i situacija na Arabijskom poluotoku, poslije bitaka i pohoda koji su trajali više od godinu dana.

Jedini se još nisu opametili jevreji, iako su okusili poniženje i sramotu kao razultat izdaje, zavjere i njihovih spletkarenja, oni se nisu probudili iz magle u kojoj su živjeli. Oni se i pored prividnih pokušaja ne smiriše, a niti uzeše pouku iz poraza i nesreće koja ih je zasluženo snašla. Nakon sklanjanja u Hajber, iščekivali su rezultate Resulullahovih, a.s., akcija, da vide šta će se desiti s muslimanima u sukobu s mušricima (mnogobošcima).

Pošto vrijeme krenu u korist muslimana, jevreji izgubiše priliku za širenje svoga utjecaja na tom prostoru i za učvršćivanje svoje vlasti, pa počeše izgarati od jada i muke.

Donesoše nanovo neopozivu odluku da otpočnu svoje djelovanje protiv muslimana. Počeli su spremati plan i tražiti priliku da zadaju udarac muslimanima, koji će biti smrtonosan i konačno posljednji u njihovom životu.

Pošto nisu imali ni nalazili u sebi povoda za direktno blamiranje muslimana, iskovaše strašan plan za tu priliku.

Krenu dvadeset jevrejskih prvaka i uglednih ličnosti plemena Benu - Nadir kod Kurejšija u Meku podstičući ih da napadnu Resulullaha, a.s., i da njih, jevreje, nadrede muslimanima u vlasti. Obećaše im da će i oni njima pomoći. Kurejšije im to obećaše, posebno nakon njihovog sramnog povratka s puta bez vođene Bitke na Bedru. U toj novoj situaciji vidjeli su priliku za spasavanje časti i svoga ugleda.

Ova delegacija jevreja otputova u Gatafan pa pozva i arapske beduine, isto kao i Kurejšije. I oni prihvatiše poziv. Potom učini isto i s arapaskim plemenima - mušricima, pa im neka obećaše, a neka odbiše savez. Tako su jevrejske vođe i poglavari uspjeli ujediniti stranke kufra (nevjerstva) protiv Allahovog Poslanika, a.s., i njegove vjere i muslimana.

I stvarno s juga krenuše Kurejšije, Kenanije i njihovi saveznici Ehlu Tihame. Svima njima vođa je bio Ebu - Sufjan. Vojska je brojala četiri hiljade boraca.

Njima se pridružiše Ebu - Sulejm na putnom prevoju Zahra. S istoka krenuše plemena Gatafana, i to: Benu - Fezzaret pod vođstvom Ujejneta bin Hisna, Benu - Murre pod vođstvom El - Harisa bin Avfa, Benu - Ešdžea pod vođstvom Musara bin Ruhajle, te Benu - Esed i druga plemena.

Te plemenske skupine krenuše ka Medini prema prethodno utvrđenom dogovoru.

Nakon nekoliko dana stigoše i smjestiše se oko Medine. Bilo ih je deset hiljada ratnika. Broj koji u svakom pogledu premašuje brojku sveukupnog stanovništva Medine, uzimajući u obzir i žene, i djecu, i starce.

Da je kojim slučajem ova gomila od plemena ili regrutiranih vojnika izbila iznenada pred Medinu, bila bi to najveća opasnost po opstanak muslimanskog bića od početka islama pa do tada. Međutim, medinsko vođstvo bilo je budno i trezveno. Dan - noć imalo je svoje izvidnice koje su motrile na sva zbivanja, ne samo oko Medine, već diljem Poluotoka. Sve ove plemenske skupine nisu se bile ni pomjerile iz svojih mjesta, a već su muslimani imali vijesti sa svim potrebnim podacima.

Resulullah, a.s., sazva vrhovno vijeće, "Šuru", na kome se raspravljalo o planu odbrane Medine i muslimana. Nakon iscrpne analize čitave situacije, i rasprave koja je vođena između vijeća i vojnog vrha, složiše se da prihvate prijedlog časnog ashaba Selmana Farisije, r.a.

Selman reče: "O Allahov Poslaniče, mi smo u Perziji imali običaj, ako nas napadnu u gradu, da se osiguramo hendekom (oko grada iskopan kanal)." To je bio mudar prijedlog i vrsta odbrambene taktike koju Arapi do tada nisu poznavali.

Resulullah, a.s., pohita da ovaj plan provede u djelo. Naredi svakoj grupi od deset ljudi da iskopaju četrdeset aršina kanala. Muslimani su s velikim elanom i ozbiljnošću pristupili ovom poslu. Kopali su rovove, a Resulullah, a.s., bodrio ih je i sam učestvovao u ovome poslu. U Buhariji se navodi od Sehla bin S'ada koji priča: "Bili smo s Resulullahom, a.s., na (hendeku) kopanju kanala oko Medine. Oni su kopali, a mi nosili zemlju na leđima. Tad je Resulullah, a.s., izrekao stihove: 'Allahumme, la ajše ill ajše - l - Ahira fagfir lil muhadžirine ve - l - Ensara.' [501]

"Moj Allahu, ovaj život nije ništa
tek je život, život ahireta.
Oprosti muhadžirima i ensarijama
ljudima mog ummeta."[502]

Od Enesa, r.a., prenosi se: "Otišao je Resulullah, a.s., da vidi kopanje hendeka i ugledao muhadžire i ensarije kako kopaju, a bilo je prilično hladno jutro. Oni nisu imali sluge i robove da to rade za njih. Kad je ugledao Resulullah, a.s., i ashabe kako su umorni i gladni, citira stihove:

'Allahume inne - l - ajše, ajše - l - ahire
fagfir bil ensari ve - l - muhadžire.'
Moj Allahu, zaista je pravi život život ahireta,
Oprosti ensarijama i muhadžirima.'
Kopači mu odgovoriše svim srcem:
'Nahnu - l - lezine bajena Muhammeda
Ale - l - džihadi ma bekina ebbeda.' [503]
'Mi smo ti koji smo se zarekli Muhammedu
na vječni džihad dokle god smo u životu.'"

Prenosi se također od Beraa' bin Aziba, koji kaže: "Vidio sam Resulullaha, a.s., kako odnosi zemlju iz kanala. Od silne prašine nije mu se vidjela koža na stomaku. Resulullah, a.s., je znao dosta stihova; čuo sam ga kako citira stihove Ibn - Revvahe, dok je odvlačio zemlju:

'Allahumme lev la ente mehtedejna
ve la tesaddekna ve la sallejna
Fenzilenne sekineten alejna
ve sebbiti - l - akdame in la kina
Inne - l - ula kad begu alejna
ve in eradu fitneten ebejna.'"
Ovi stihovi u prevodu su prepričani:

"Gospodaru moj, da nije Tebe mi ne bismo bili na pravom putu. Ne bismo znali udijeliti sadaku, a niti klanjati namaz. Spusti na nas smiraj Svoj i učvrsti nam noge ako posrnemo. Nevjernici nam nasilje čine, a ako hoće nered, mi ga odbijamo."

El - Beraa' nastavlja: "Resulullah, a.s., je posebnom dužinom melodije naglašavao rimu ovih stihova."Muslimani su s velikim elanom radili na kopanju Hendeka. Uz veliki fizički napor bili su gladni da su osjećali bolove u stomaku. Enes, r.a., priča: "Kopači su dobivali pregršt pšenice od koje bi se za svaku grupu (od deset ljudi) pravio po jedan hljepčić, koji su prismakali s malo masnoće. Ljudi su bili gladni, a to jelo je izazivalo nelagodnost i imalo je neugodan miris." [504]

Ebu - Talha priča: "Požalili smo se Resulullahu, a.s., na glad i kada smo otkrili stomake svako je imao privezan po jedan kamen, zatim je Resulullah, a.s., otkrio svoj stomak i imao je privezana dva kamena." [505]

Prilikom kopanja hendeka pojavili su se znakovi (ajeti) kojima se potvrđuje poslanstvo Resulullahu, a.s.,

Vidio je Džabir binAbdullah na Resulullahu, a.s., da ga žestoko pati glad, pa zakla bravče, a njegova žena samelje nekoliko pregršti pšenice i napravi jelo. On pozva

Resulullaha, a.s., da dođe s nekolicinom ljudi i da to pojedu, a da ostali ne znaju. Resulullah, a.s., povede sve ljude s hendeka. Bilo ih je hiljadu. Svi su jeli to isto jelo i svi su se najeli, a meso osta kakvo je bilo. Tijesto od kojega je pravila i pekla hljeb, ostade kao netaknuto. [506]

Sestra Nu'mana bin Bešira dođe i donese u pletari hurmi na hendek, da ručaju otac im i daidža. Ona prođe pokraj Resulullaha, a.s., i on joj zatraži hurmi. Ona mu istrese u krilo, a Resulullah, a.s., pozva kopače Hendeka da priđu i jedu. Prilazili su, uzimali i jeli, a hrpa hurmi se stalno povećavala dok se nije počela prosipati mimo krila. Svi su jeli i najeli se i na kraju odustali od jela. [507]

Mnogo interesantnije od ovoga pripovijeda Tirmizi, on prenosi od Buharije, a Buharija od Džabira, koji kaže: "Dok smo kopali hendek, udarismo na veliku stijenu. Dovedosmo Resulullaha, a.s., i rekosmo: "Šta da činimo dalje, ova stijena se popriječila?" On reče: "Ja ću je izvaditi." Zatim priđe, a uz stomak mu privezan kamen. Tri dana smo proveli a da nismo zalogaja okusili. Resulullah, a.s., uze kramp i udari po stijen, a ona se rasu u prašinu i pijesak."[508]

Također pripovijeda El - Beraa': "Dok smo kopali hendek, ispriječi nam se stijena koju nismo mogli razbiti krampom. Požalismo se Resulullahu, a.s. On dođe, uze krampu i reče: 'U ime Allaha', zatim udari jednim zamahom i reče: 'Allahu ekber!', tada se otkide komad. Resulullah, a.s., reče: 'Dobio sam ključeve ŠAma, tako mi Allaha, vidim njegove crvene dvorce ovog momenta', potom zamahnu drugi puta i udari. Otpade drugi komad, a on reče: 'Allahu ekber! Osvojit ću Perziju, tako mi Allaha, ja vidim bijele dvore na trgovima, sada.' Zatim udari i treći put i reče: 'Bismillahi - u ime Allaha', pa se izdrobi ostatak stijene, a on reče: 'Dobio sam ključeve Jemena, tako mi Allaha, s ovog mog mjesta vidim vrata San'e'" [509]

Slično ovome pripovijeda Ibn - Ishak od Selmana Farisije, r.a. [510]

Što se tiče strateškog položaja Medine, okruživala su je brda, kamenjari i plantaže palmi, sa svih strana osim sa sjeverne. Stoga je Resulullah, a.s., kao vrli strateški i vojni tručnjak znao da će sva vojska neprijatelja navaliti na Medinu s te sjeverne strane i da je nemoguće prići lahko gradu s ostalih strana. Stoga je Hendek kopan samo s te sjeverne strane.

Muslimani su hendek kopali po cio dan, a navečer bi se vraćali kućama na odmor. Hendek je završen prema planu prije dolaska idolopokoničke vojske pod zidine Medine. [511]

Kurejšije se pomoliše s četiri hiljade vojnika koji se spustiše u dolinu u kojoj su se skupljale bujice iz Rume, a između El - Džerfa i Zeabeta.

Gatafanska plemena i ostala koja su im se pridružila usput iz Nedžda pomoliše se sa šest hiljada ratnika i smjestiše se na Zeneb Nekamu s uhudske strane.

"A kad su vjernici saveznike ugledali, rekli su: 'Ovo je ono što su nam Allah i Poslanik Njegov obećali, i Allah i Poslanik Njegov istinu su govorili!' - i to im je samo učvrstilo vjerovanje i predanost." (33:22)

A munaficima - dvoličnjacima i prevrtljivcima, slabićima, kada ugledaše ovu silnu vojsku srca se pokolebaše i strah ih obuze: "Kad su licemjeri i oni bolesna srca govorili: 'Allah i Poslanik Njegov su nas samo obmanjivali kad su nam obećavali!'" (33:12)

Resulullah, a.s., iziđe s tri hiljade muslimana, okrenutih leđima brdu Sel'u i tu se učvrstiše. Između njih i neprijatelja bio je hendek. Njihova stalna parola bila je: "Oni neće pobijediti".

Resulullah, a.s., u Medini je ostavio za svog zamjenika Ibn - Ummi Mektuma. Naredio je ženama i djeci da se sklone u tvrđave Medine.

Kad su mušrici htjeli da napadnu muslimane i provale u Medinu, ugledaše širok kanal između sebe i grada, te bijahu primorani na blokadu muslimana za koju se nisu spremili kada su pošli. Taj hendek, ova novina u strategiji ratovanja u potpunosti ih je iznenadila i nisu je nikako mogli ni predvidjeti, a kamoli prema njoj plan donositi.

Mušrici su srdito hodali duž kanala, bez uspjeha da pređu. Ipak su tragali za slabom tačkom odakle bi im pošlo za rukom da prodru u grad.

Muslimanska vojska izlazila je u izvidnicu, napadajući mušrike strijelama, kako ne bi mogli narušiti kanal, ili ga zatrpati na nekome mjestu i time napraviti prolaz za napad.

Dojadi kurejšijskim junacima da beskorisno stoje i šetkaju oko hendeka bez ikakvih uspješnih rezultata. Nisu opsadom mogli ništa učiniti, a nisu bili ni spremni za to.

Stoga se izdvoji jedna grupa mušrika u kojoj su bili Amr bin Abdu Vudd, Ikrime bin Ebi - Džehel i Dirar bin el - Hattab, pa nađoše najuže mjesto na kanalu da preskoče. Na konjima su išli uokolo između zidova Hendeka, unutar kanala. Pred njih iziđe Alija bin Ebi - Talib s grupom muslimana, pa im blokiraše uski prolaz kojim su uskočili u kanal.

Amr pozva na dvoboj. Alija bin Ebi - Talib uputi mu nekoliko riječi zbog kojih se raspali - a bio je jedan od hrabrih mušričkih junaka - on skoči s konja i udari na Aliju. Nakon hrvanja i tuče, Alija ga ubi. Ostali su bili poraženi, pa pobjegoše iz Hendeka kroz isti prolaz. Bili su uplašeni, pa Ikrime u strahu bježeći ostavi svoje koplje.

Mušrici su pokušavali u nekoliko sljedećih dana da prodru preko Hendeka, ili da naprave prelaz preko njega, ali su ih muslimani u tome ometali uporno i konstantno. Napadali su ih strijelama i kopljima, tako da im propadoše svi pokušaji.

Zbog ovih čestih akcija koje su bile nužne i neophodne, Resulullahu, a.s., i muslimanima je prošlo nekoliko namaza.

U Muslimu i Buhariji od Džabira, r.a., stoji, da je Omer ibn el - Hattab došao na dan Bitke na Hendeku i hulio kurejšijske nevjernike, a zatim rekao: "O Allahov Poslaniče, nisam stigao klanjati, a sunce samo što nije zašlo, šta da radim?" Resulullah, a.s., mu reče: "Tako mi Allaha, nisam ni ja klanjao."

Mi tada uzesmo abdest, a i Resulullah, a.s., pa klanjasmo ikindiju nakon zalaska sunca, a iza nje klanjasmo akšam.

Resulullah, a.s., bio je veoma žalostan što mu je prošao ikindija - namaz, pa zamoli Allaha da kazni mušrike. U Buhariji stoji preneseno od Alije, da je Resulullah, a.s., rekao na dan Hendeka:

"Neka im Allah napuni njihove kuće i njihove grobove vatrom, zato što su nas zadržali od namaza ikindijskog, pa ga moradosmo klanjati poslije zalaska sunca." [513]

U Ahmedovom i Šafiijinom Musnedu stoji da su muslimani zbog zauzetosti oko mušrika propustili podne, ikindiju, akšam i jaciju, pa su sve namaze klanjali zajedno.

Nevevija kaže: "Ova predanja mogu se uskladiti ovako: Bitka na Hendeku trajala je danima pa su nekoliko dana spajali samo neke namaze, a nekoliko dana klanjali su sve namaze zajedno." [514]

Iz navedenih hadisa zaključujemo da je pokušaj probijanja preko Hendeka trajao više dana. Mušrici su se pokušavali probiti, a muslimani su se branili. Hendek je bio između njih, te zbog toga nije ni došlo do direktnog sukoba i krvavog rata. Zadovoljile su se obje strane prebacivanjem strijela i kopalja, kad nije moglo drugačije.

U čitavome ovom mušričkom pohodu i muslimanskoj odbrani, poginulo je samo nekoliko ljudi s obje strane, mogu se na prste izbrojati. Šest muslimana i deset mušrika pogođeno je strijelom, a od toga dvojica i sabljom.

U ovom streljačkom prebacivanju ranjen je S'ad bin Muaz, r.a., kopljem u riku, pa mu je presječena središnja vena. Ranio ga je Kurejšija Hiban ibn el - Arka. S'ad se pomoli Allahu dovom: "Moj Allahu, Ti znaš da nemam dražeg neprijatelja s kojim bih se borio u Tvoje ime od neprijatelja koji je zanijekao Tvoga Poslanika i protjerao ga iz kuće. Ja sam siguran, Gospodaru moj, da si Ti odredio rat između nas i njih, pa ako treba s njima još ratovati, poživi me zbog rata, zbog borbe protiv njih, a u Tvoje ime. A ako je rat gotov, onda neka pukne ova moja vena i neka umrem od nje." [515]

Na kraju dove reče: "Ne dozvoli da umrem dok ne ugledam poraz Benu - Kurejze." [516]

I dok su muslimani preživljavali ove teške trenutke na borbenoj liniji, u svojim jazbinama su se prevrtale otrovne zmije kujući novu zavjeru, želeći da izliju svoj otrov muslimanima u tijelo.

Najveći zlikovac Benu - Nadira pohita kod Benu - Kurejze (jevreji) i dođe do njihovog vođe Ka'b bin Eseda, potpisnika ugovora i čuvaoca zadane riječi, koji je obećao Resulullahu, a.s., da će mu priteći u pomoć u slučaju izbijanja rata. Hujej stiže do Ka'bovih vrata koja mu ovaj zalupi pred nosom, međutim, Hujej je bio toliko uporan da mu Ka'b otvori vrata, a Hujej reče: "Došao sam kod tebe zbog starog poznanstva i starih veza. Doveo sam Kurejšije i svu njihovu gospodu i junake. Eno ih na Mudžeme'u - l - Esjal iz Rime. I doveo sam Gatafane sa njihovom gospodom i ratnicima. Eno ih na Zenibu Nekami kod Uhuda. Oni mi obećaše i dadoše riječ da neće otići dok ne porazimo Muhammeda i one s njim."

Ka'b mu odgovori: "Ti si došao kaod mene u nezgodno vrijeme. Ne može iz vedra neba

grmjeti i sijevati. Teško tebi, Hunejne! Pusti me na miru. Muhammed je prema meni iskren i osoba koja drži do riječi obećanja."

Hujej je bio uporan s Ka'bom dok ga nije uspio nagovoriti da prekine zakletvu na vjenost i zadani riječ: ako budu Kurejšije i Gatafan odustali od borbe s Muhammedom, da oni ostanu u čvrstom savezu, pa šta se desi s jednima, neka bude i s drugima.

Ka'b s tim potezom raskide ugovor s Muhammedom, a.s., i pristupi savezu s mušricima, protiv muslimana.[517]

I zaista, jevreji Benu - Kurejze krenuše s pripremama za rat.

Ibn - Ishak kaže: "Safija, kćer Abdul - Muttalibova, bila se sklonila u kuću Hasana bin Sabita. Bio je i on sa ženam i djecom. Safija priča: 'Pokraj nas prođe neki jevrejin, obilazio je oko bedema. Znali smo da su Benu - Kurejza stupili u rat s Resulullahom, a.s., jer su prekinuli ugovor. Nas nije imao niko odbraniti, jer su Resulullah, a.s., i svi ratnici van Medine, brane nas na Hendeku. Ma šta da se nama desi, oni nam ne mogu doći u pomoć. Rekoh tada - O Hasane, vidiš ovog jevreja, on ne misli dobro, ja se bojim da on ostalim židovima ne otkrije naš nezaštićen položaj, a nema ni Resulullaha, a.s., ni njegovih drugova. Siđi dole i ubij ga. - Hasan joj odgovori: -Tako mi Allaha, nemam ja za to hrabrosti.' Safija reče: 'Ja se obukoh, uzeh jedno drvo i siđoh do njega, zatim ga izudarah batinom dok ga ne ubih. Vratih se ne bedem i rekoh: - O Hasane, siđi dole i uzmi stvari s njega. Ja bih to učinila, ali on je muško. - Hasan reče: - Meni nisu potrbne njegove stvari.'"

Ovaj slavni podvig tetke Allahovog Poslanika, a.s., imao je dalekosežne posljedice u zaštiti žena i djece. Vjerovatno su jevreji mislili da ove bedeme čuva muslimanska vojska, pa su poslali svog špijuna da to izvidi i ne znajući da su bili potpuno nezaštićeni. Međutim, ubistvo njihovog špijuna navelo ih je na takvo uvjerenje, pa nisu više smjeli nikoga ni poslati.

Međutim, ipak su pružali pomoć mušričkoj vojsci, pokazujući djelom da su uz njih, a protiv muslimana. Stoga ih muslimani kazniše i uzeše im dvadeset deva.

Vijest o izdaji jevreja Benu - Kurejza stiže do Resulullaha, a.s., i muslimana, pa Resulullah, a.s., hitno posla ljude da utvrde pravo stanje. Ako budu prekršili ugovor i primirje prekinuli, onda će ih Resulullah, a.s., napasti kako to i dolikuje, i kao nalažu vojna pravila. U izvidnicu krenuše: S'ad bin Muaz, S'ad bin Ubadet, Abdullah bin Revahha, Huvat bin Džubejr. Naložio im je: "Idite i provjerite da li je tačna ona vijest koja je došla do nas? Ako je tačna, meni signal pošaljite, a ne objavljujte javno pred narodom. A ako je vijst lažna, onda je glasno obznaite, neka narod čuje."

Kad se približiše, muslimani vidješe da je stanje gore nego što su očekivali. Dočekaše ih sa psovkom i mržnjom, a napadoše i Resulullaha, a.s., pa rekoše: "Ko je Resulullah, a.s.? Nema primirja između nas i Muhammeda, a nema ni ugovora." Muslimani se vratiše u Medinu i signaliziraše Resulullahu, a.s., šifrom: "Adlun i Karetun", što znači: jevreji su

učinili kao što su učinili Adl i Karet s ashabima na dan "Er - Redžia".

I pored njihovog nastojanja da sakriju lošu vijest, ljudi saznadoše za ovu tešku jevrejsku obmanu i ugledaše pred sobom još jednu veliku opasnost.

Za muslimane je situacija bila teža nego se moglo zamisliti. Između njih i Benu - Kurejze nije postojala prirodna prepreka koja bi štitila leđe muslimana. Oni su mogli udariti s leđa, a muslimani su ispred sebe imali brojčanu silu preko koje se nisu mogli povući.

A muslimanske žene i djeca bili su u blizini ovih agresivnih napadača, bez sigurne zaštite i odbrane. Oni su bili u situaciji, upravo onakvoj kakvu opisuje Kur'an: "Kad su vam došle i odozgo i odozdo (vojske), a duša došla do grkljana, i kada ste o Allahu svašta pomišljali - tada su vjernici bili u iskušenja stavljeni i ne mogu biti gore uznemireni." (30:10, 11)

Jedan od munafika poče smutnju plesti govoreći: "Muhammed nam obeća da ćemo se opskrbiti blagom Kisraa i Kajsara (Perzije i Vizantije), a danas nam niko ne garantira da možemo sigurno otići i u nužnik." Jedan drugi dobaci Resulullahu, a.s.: "Naše kuće su nezaštićene, dozvoli nam da odemo odavde i da se vratimo svojim kućama. Naše kuće su van Medine."

O ovima Allah, dž.š., objavi:

"Kad su licemjeri i oni bolesna srca govorili: 'Allah i Poslanik Njegov su nas samo obmanjivali kad su nam obećavali', kad su neki među njima rekli: 'O stanovnici Jesriba (Medine), ovdje vam nema stanka, zato se vratite', a drugi među njima tražili su dopuštenje od Vjerovjesnika i govorili: 'Kuće su naše nezaštićene!' - a nisu bile nezaštićene, već su oni htjeli da se izvuku..."

Resulullah, a.s.,povukao se u razmišljanje, od momenta kada je čuo za izdaju Benu - Kurejza. Dugo je ležao i šutio, a onda, u jednom momentu ustade i povika: Allahu ekber, muslimani budite radosni, Allahova pomoć i pobjeda stižu." Nakon toga, skova plan za borbu. Kao dio ovoga plana, on posla stražu u Medinu da zaštiti žene i djecu od odmazde. Potom je ostalo ono bez čega se nije moglo izaći iz ove situacije; odlučujući sukob koji će uništiti savezna plemena.

Da bi olakšao situaciju , odluči da sklopi primirje s Ujejnom bin Hisnom i El - Harisom bin Avfom, dvojicom poglavara Gatafana, te da im da trećinu medinske ljetine, a da oni da svojim narodom napuste ostala plemena. Tada bi se muslimani žestoko obračunali s Kurejšijama, čiju su snagu dobro upoznali ranije,

Oko ovog Resulullahovog, a.s., prijedloga povede se raspava. On zatraži mišljenje dvojice S'ada (S'ad bin Muaza i S'ad bin Ubadeta), pa mu odgovoriše: "OAllahov Poslaniče, ako ti je tako naredio Allah, mi se pokoravamo tome, a ako to ti hoćeš da uradiš tako radi nas, nama to ne treba. I mi i oni ljudi, živjeli smo u nevjerstvu, činili smo širk Allahu (pripisivali mu druga) i vjerovali u kipove. Oni se ni ranije nisu nikada hranili našim plodovima, osim u

gostoprimstvu, ili kad bi ih kupili. A sada, kada nas je Allah, dž.š., počastio islamom i uputio nas u vjeru, kada nas je s tobom nagradio, zar da im sada damo od naše imovine? Tako nam Allaha, ne! Mi ćemo njima dati samo ono što im sablje naše pruže."

Resulullah, a.s., prihvati njihovo mišljenje i reče: "Želio sam to uraditi radi vas, pošto sam vidio da su svi Arapi stali pod jednu zastavu protiv nas."

Nakon ovoga, Uzvišeni Allah, Njemu hvala, učini nešto na štetu neprijatelja, zavadi ih, razjedini i oslabi njihovu snagu i želju za borbom.

Povod tome je bio jedan događaj:

Naime, dođe kod Resulullaha, a.s., jedan čovjek iz plemena Gatafan, a zvao se Nuajm bin Mes'ud bin Amir el - Ešdžei, r.a., i reče: "O Allahov Poslaniče, ja sam primio islam. Niko iz mog naroda ne zna da sam musliman. Naredi šta trebam raditi."

Resulullah, a.s., reče mu: "Ti si samo jedan čovjek, pomozi nam koliko možeš. Rat je vještina, taktika i varka." On odmah ode kod Benu - Kurejze - s njima se u predislamsko doba družio - i kad ga primiše, reče:

"Vi znate koliko vas ja volim i cijenim i u kakvom sam odnosu s vama." Oni odgovoriše: "Tako je, znamo." On nastavi: "Kurejšije nisu kao što ste vi i ne misle isto što i vi. Vi ste na svojoj zemlji, u svojim kućama, sa svojom djecom, ženama i rodbinim. Imate svoj imetak. Za vas nije moguće da se selite odatle i mijenjate mjesto boravka. Znate i to da su Kurejšije i Gatafanci došli da ratuju protiv Muhammeda i njegovih drugova. Vi ih podupirete i pomažete protiv njega. Njihova zemlja, imeci, žene i djeca su na sigurnom i nisu u opasnosti, daleko su od Muhammeda. Ako se ukaže prilika Kurejšijama i Gatafancima, oni će to osvojiti, a ako ne, vratit će se svojim kućama, a vas će ostaviti da se s Muhammedom obračunate."

Oni povikaše: "A šta trebamo raditi, o Nuajme?"

On odgovri: "Nemojte se snjima zajedno boriti dok vam ne dadnu svoje ljude kao garanciju (da budu vaši taoci)."

Oni rekoše: "Dao si nam ideju."

Potom Nuajm ode od njih i dođe kod Kurejšija. On im reče:

"Vi dobro znate koliki sam vam ja prijatelj. Želim, stoga, da vam dam jedan savjet!"

Rekoše dobro: "Dobro."

"Slušajte", reče on, "jevreji su se pokajali što su prekršili zadanu riječ i ugovor sklopljen s Muhammedom i njegovim drugovima. Oni su ga obavijestili da će uzeti od vas ljude i poslati ih Muhammedu kao taoce, a zatim će ga potpomoći protiv vas. Ako kojim slučajem zatraže od vas taoce, nemojte mi ih dati."

Nakon toga ode kod Gatafana pa i njima ispriča isto.

Kada dođe subota navečer, mjeseca ševala, 5. g.H., Kurejšije poslaše poruku jevrejima: "Mi nismo na svojoj zemlji, propast će nam konji i deve, osiromašit ćemo. Dignite se s nama

da se zajedno borimo protiv Muhammeda."

Jevreji im odgovoriše da je tog dana subota i rekoše: "Vi znate šta je bilo s prijašnjim jevrejima kad su radili subotom, a još uz to i kad prođe subota, mi se nećemo boriti zajedno s vama dok nam ne date svoje ljude, koji će nam garancija biti za kasnije (taoci)." Kad Kurejšije čuše ovu vijest i oni i Gatafanci rekoše: "Bog ti je dao Nuajme što si nas posavjetovao. Istinu si rekao." Oni poslaše odgovor jevrejima:

"Mi, tako nam Boga, nećemo nikoga dati, bolje vam je da idete s nama da se borimo protiv Muhammeda!"

Kurejza tada povikaše: "Istinu nam je rekao Nuajm!"

Oni se opremiše i međusobno se sukobiše. Izbi krvoproliće između jevreja i idolopoklonika. A u tom vremenu, muslimani su molili Uzvišenog Allaha: "Naš Gospodaru, pokrij našu sramotu, i učini sigurnima naše porodice." Resulullah, a.s.,dovom je molio Allaha, dž.š., protiv nevjerničkih skupina koje su se nalazile oko njih: "Gospodaru moj, Ti Koji si spustio Knjigu i Koji brzo račune svodiš, pokori i porazi (Ahzabe) ujedinjenog neprijatelja, Gospodaru moj, porazi ih i rasturi ih." [518]

Allah, dž.š., usliša dove Resulullaha, a.s., i muslimana.

Nakon što se zavadiše jevreji i mušrici, i nakon što sablje sijevnuše među njima, Allah, dž.š., posla tako strašan vjetar, da je bilo čudo gledati kako lete šatori, predmeti, stvari, drveće, ljudi. I odjednom uz taj strašni orkan, zemlja se zatresla zemljotresom koji se nastani u njihova srca, od meleka koje je Allah poslao, uzdrma njihovu snagu, sigurnost i samopouzdanje, a probudi strah i bojazan.

Resulullah, a.s., te strašne noći posla Huzejfea da vidi šta dušmani rade. On ih zateče u pređašnjem stanju. Trčali su bezglavo unaokolo, kupili što im je do ruku dolazilo i bježali prestrašeni. Huzejfe se vrati i prenese Resulullahu, a.s., da se plemena razilaze.

Resulullah, a.s., zahvaljivao je Allahu, dž.š., koji odbi neprijatelja, a da ništa ne dobiše i nikoga ne ubiše. Allah, dž.š., je Svoje obećanje ispunio, Svoju vojsku osnažio, Svog Resula pomogao, i Sam dušmane porazio. Nakon toga Resulullah, a.s., i muslimanska vojska vratiše se u Medinu. Bitka na Hendeku je bila 5. g.H. u mjesecu ševalu, prema ispravnijem mišljenju. Mušrici su u opsadi držali Resulullaha, a.s., i muslimane mjesec ili gotovo mjesec dana. Nakon usklađivanja izvora došlo je do toga da je opsadno stanje počelo u mjesecu ševalu, a završilo se u zul - kadetu. Prema Ibn - S'adu, Resulullah, a.s., vratio se s Hendeka u Medinu 23. zul - kadeta.

Bitka "El - Ahzab" ili "Hendek", nije prozrokovala nikakve štete. To je bila bitka nerava. To je bio psihološki rat. Iako nije bilo žrtava a ni štete, to je bila za muslimane najteža i najopasnija bitka u historiji islama. Bio je to poraz za muslimansku vojsku koja izrasta u Medini. Arapi nisu imali više nikakvih šansi, jer nisu ni mogli sakupiti veću silu u ljudstvu od ove koja je došla do Medine, udružena i sastavljena od mnogih plemena.

Stoga je Resulullah, a.s., rekao nakon njihovog bijega: "Od sada ćemo mi njih napadati, a ne oni nas. Mi ćemo ići na njih." [519]

POHOD NA BENU - KUREJZA

غزوة بني قريظة

Na dan kada se Resulullah, a.s., vratio u Medinu, Allh, dž.š., mu posla Džibrila, a.s., u samo podne. On se taman okupao u kući Ummu Seleme. Džibril mu reče: "Je si li ti to odložio oružje? Znaj da meleki nisu odložili svoje oružje. Ja se ne vraćam dok ti, odmah sada, ne pozoveš narod, s kojim imaš da kreneš protiv Benu - Kurejze. Ja ću ići ispred tebe i drmati njihove zidine i utvrde. U njihova srca ulijevat ću strah." Džibril, a.s., tada je krenuo melekima.

Resulullah, a.s., naredi mujezinu da svijetu obznani: "Ko je poslušan i pokoran, neka se odmah digne, ikindija - namaz neka ne klanja na drugome mjestu nego kod Benu - Kurejza."

On ostavi u Medini Ibn - Ummi Mektuma, bajrak dade Aliji bin Ebi - Talibu i uputi vojsku prema Benu - Kurejzi. Alija je išao, i kada se približio zidinama Benu - Kurejze, ču ružan govor o Resulullahu, a.s.

Resulullah, a.s., krenu na čelu muhadžira i ensarija protiv Benu - Kurejza. Kada stigoše do bunarskih voda, odsjedoše kod bunara "Ena", samo na trenutak. Požuriše da bi mogli izvršiti Resulullahovu, a.s., naredbu. Krenuše prema Kurejzama. Ikindija ih zateče na putu. Neki rekoše: "Ikindiju ćemo klanjati kako nam je naređeno, kod Benu - Kurejza", tako da su neki klanjali ikindiju tek nakon jacije.

Neki rekoše: "Nije se to od nas tražilo, već se tražilo da brzo stignemo na odredište", pa klanjaše ikindiju na putu. Međutim, Poslanik nije ukorio ni jednu stranu.

Eto tako je na brzinu krenula muslimanska vojska. Kad su i oni zakašnjeli pristigli, bilo ih je tri hiljade. Bilo je i trideset konja. Oni opkoliše Benu - KUrejze i proglasiše blokadu.

Kad opsada potraja i kada ih pritisnu glad, jevrejski poglavar K'ab bin Esed predloži jevrejima tri moguća rješenja:

1. da se predaju i prime islam, te sačuvaju sebe, svoj imetak, sinove i žene. Tada im K'ab reče: "Tako mi Boga, obistinilo vam se do sada da je Muhammed Božiji Poslanik, a o tome kaže i vaša Sveta knjiga";

2. da pobiju svojim rukama svoju djecu i žene i da sa sabljama navale na Resulullaha, a.s., i muslimane, te da se bore dok neko ne pobijedi;

3. ili da napadnu Resulullaha, a.s., i muslimane u subotu, a oni su sigurni da neće biti napadnuti subotom.

Jevreji odbiše sva tri K'abova prijedloga, a Ka'b bin Esed, njihov vođa - u srdžbi i ljutnji reče: "Nikad, od kada vas je majka rodila pa do sada, niste imali odlučnosti i pameti."

Nakon svega toga Benu - Kurejzi nije ostao izbor drugačiji već da potpadne pod Resulullahov, a.s., sud. Prije toga željeli su saznati od nekih muslimana, svojih saveznika, šta će biti s njima, ako prihvate Resulullahovu, a.s., presudu.

Poslaše molbu Resulullahu, a.s., da im pošalje Ebu - Lubabeta, da ga pitaju za savjet. On je bio s njima u dobrim odnosima, njegova djeca i imanja bila su na području Beni - Kurejz.

Kad ga ugledaše, prema njemu krene grupa ljudi, žena i djece, plačući. On ih umiri, a oni upitaše: "Šta misliš Ebu - Lubabe, da li da prihvatmo da nam Muhammed sudi?" On odgovori: "Da!", a zatim pokaza rukom ispod vrata, kazavši im da ih čeka klanje.

Ebu - Lubabe istog je momenta shvatio šta je uradio, to jest da je prevario Allaha i Njegovog Poslanika, a.s., pa se direktno uputi u Medinu, ne svraćajući kod Resulullaha, a.s. Kad je stigao u Poslanikovu, a.s., džamiju, zaveza se za stup džamije i zakle se, da ga neće niko odvezati dok ga Resulullahova, a.s., ruka ne odveže i zakle se da neće nikada više njegova noga kročiti na zemlju Beni - Kurejze.

Kada dođe vijest do Resulullaha, a.s., šta je učinio Ebu - Lubabe, on reče: "Da je došao direktno do mene, oprostio bih mu, ali kad je uradio to što je uradio, ja ga neću odvezati s tog mjesta dok mu Allah ne oprosti."

I pored toga što je Ebu - Lubabe nagovijestio Benu - Kurejzi, oni odlučiše da prihvate Resulullahov , a.s., sud nad sobom.

Jevreji su mogli dugo da izdrže opsadu, jer su u svojim zalihama imali svega dovoljno, a muslimani su bili nažestokoj hladnoći, a i hrane je nestalo, pa su bili i gladni i bosi, a potom još i iscrpljeni zbog neprekidnih prethodnih ratova.

I rat s Kurejzom je bio psihološkog karaktera. Benu - Kurejze bili su isprepadani. Allah, dž.š., uselio je strah u njihova srca.

Njihova motivacija oslabi i dostiže najniži stupanj kada Alija bin Ebi - Talib i Zubejr bin el - Avvam istupiše i Alija viknu: "O odredu vjernika! Tako mi Allaha, okusit ću ono što je Hamza okusio, ili ću osvojit njihovu utvrdu."

Tada oni pohitaše da prihvate Resulullahovu, a.s., presudu.

Resulullah, a.s., naredi da se muškarci zarobe. Ruke su im vezali pod kontrolom Muhameda bin Seleme (ensarije), a žene i djecu odvojili su na drugu stranu.

Predstavnici plemena El - Evs dođoše do Resulullaha, a.s., i rekoše: "O Allahov Poslaniče, učinio si s Benu - Kajneka ono što si učinio, i oni su saveznici naše braće iz plemena El - Hazredž, a ovo su naši Prijatelji, pa budi dobar prema njima." Resulullah, a.s.,

upita: “Bi li vam bilo drago da nad njima presudu donese neko vaš?” Odgovoriše: “Da.”

Resulullah, a.s., reče: “Neka to bude Sa’d bin Muaz.” Oni odgovoriše: “Prihvaćamo.”

Resulullah, a.s., posla vijest Sa’d bin Muazu u Medinu, koji nije s njima krenuo na put zbog rane zadobijene u Ahzab - bitki, pa on uzjaha magarca i dođe do Resulullaha, a.s., a jevreji, sada kao njegovi štićenici, povikaše: “O Sa’de, budi fin i dobar prema svojim podanicima. Resulullah, a.s., te postavio da budeš dobar”, a on je šutio i ni jednu im nije odgovarao. Kad mu dojadiše s govorom, on reče: “I Sa’du dođe vrijeme da se na Allahovom putu ničijeg prijekora ne boji.” Kad to čuše, neki jevreji vratiše se u Medinu, a vijest o smrti će mi saopštiti narod. Kad Sa’d dođe do Resulullaha, a.s., Poslanik reče svojim ashabima: “Ustanite prema svome poglavaru.” Pošto su mu napravili mjesto da sjedne, rekoše: “O Sa’du, ovaj narod prihvaća tvoj sud.” A on dodade: “I moja odluka će se provesti u djelo?” Odgovoriše: “Da.” “A hoće li je prihvatiti muslimani?” Rekoše: “Da.” “I ostali?”, pa naišareti, “svi koji su ovdje?”, pa okrenu lice na stranu gdje je sjedio Resulullah, a.s., iz poštovanja prema njemu. “Da.” “Važit će i za mene!”, odgovori Resulullah, a.s.

On zatim reče: “Donosim presudu: da se muškarci pobiju, djeca i žene zarobe, a imetak podijeli.” Resulullah, a.s., reče: “Sudio si prema Allahovom zakonu koji je iznad sedam nebesa.”

Sa’dova presuda bila je više nego pravedna. Benu - Kurejza su za neprijateljstvo, izdaju, prevaru i svo zlo koje su nanosili muslimanima, spremili oružje za krvavi obračun s njima.

Nakon pregleda njihovih kuća muslimani nađoše: 1500 sablji, 2000 strijela i kopalja, 300 oklopa, 500 štitova i kofa.

Resulullah, a.s., naredi da se zatvore muškarci Benu - Kurejza u kuću Harisove kćerke, žene iz plemena Benun - Nedždžar. Za njih se iskopaše rupe na trgu Medine. Odvodili su ih na rupe i tu ih ubijali, grupu po grupu. Oni koji su bili u zatvoru sa svojim vođom K’ab bin Esedom, upitaše ga: “Šta misliš, šta će biti s nama?” On odgovori: “Zar ni ovdje pameti nemate? Zar ne vidite da oni koji prozivaju ne odustaju, a ko od vaših ode, ne vraća se. Tako mi Boga, ubijanje.” Bilo je oko 600 ili 700 ubijenih.

Jedino na ovaj način moglo se stati u kraj zmijama otrovnicama i njihovom zlu i izdaji. Oni su prekršili zadanu riječ, pogazili čvrsti ugovor, pomagali ujedinjenim plemenima da unište muslimane u njima najtežem momentu u životu. Oni su tim svojim postupcima upisani u najveće ratne zlikovce, koji su zaslužili smrtnu kaznu.

U ovoj skupini ubijen je i najveći savezнички zlikovac, spletkaroš i lopov svih vremena, Hujej bin Ahtab, otac Safije, majke svih mu’mina, r.a.

On je ušao s Benu - Kurejzom u savez kada su ih napustile Kurejšije i Gatafani pa se s njima utvrdio. K’ab bin Esed mu je ranije obećao utočište u vrijeme Bitke na Hendeku, kad je došao da traži od Kurejze prekid ugovora, i da pritekne u pomoć plemenima.

Kada ga privedoše ruku svezanih za vrat, a na njemu je bio ogrtač na kojem je posvuda napravio rupe koliko za jedan prst kako mu ne bi bio oduzet, reče Allahovom Poslaniku, s.a.v.s.: "Neću koriti sebe zbog neprijateljstva prema tebi, ali onaj ko se bori protiv Allaha, dž.š., biva pobjeđen." Zatim reče: "O ljudi, nema sumnje u Allahovu naredbu, tu je Knjiga i Njegova odredba, i krvavi obračun koji je Allah propisao za Benu-Izraelćane." Zatim sjede, pa mu odsjekoše glavu.

Od njihovih žena ubijena je samo jedna, koja je ubila muslimana Hillada bin Suvejda, bacivši na njega veliki kamen. Zbog toga je tako završila.

Resulullah, a.s., naredio je da ne ubijaju one koji nisu bili punoljetni. Takav je bio Atijja el - Kerezi. On osta u životu, zatim primi islam i ubroja se u ashabe.

Sabit bin Kajs zatraži od Resulullaha, a.s., da mu pokloni Ez - Zubejra bin Bataa s njegovim imetkom i porodicom, a Sabit je Ez - Zubejru dugovao dobročinstvo, i Resulullah, a.s., njega i njegovu porodicu dodijeli Sabitu. Sabit reče Ez - Zubejru: "Meni te je poklonio Resulullah, a.s., kao i tvoju porodicu i imetak, a ja ti ih vraćam." Nakon što sazna za pogubljenje svoga naroda, Ez - Zubejr reče: "Ja od tebe tražim, radi našeg ranijeg prijateljstva, da me pridružiš mojim najmilijim", tj. da ga ubije. Sabit mu to ispuni i ubi ga. Jedino od njegove djece ostavi u životu Abdurrahmana bin Zubeira, koji primi islam i postade jedan od ashaba.

Također, Umul - Munzir, Selma, poznata kao kćer Kajsa en - Nedždžarije, zatraži da joj poklone Rufaat bin Samuela el - Karziju, pa joj to i učiniše. Ona ga ostavi u životu, a on primi islam i postade ashab.

Noć uoči presude, islam je primila jedna grupa koja je bila pomilovana. Oprostiše im krv, imetke i porodice. Te noći, Medinu je napustio i jedan neutralni jevrej koji nije učestvovao u neprijateljstvu prema Resulullahu, a.s. On se zvao Amr. Njega ugleda Muhammed bin Selema, vođa straže Poslanikove, pa kada ga prepozna, pusti ga da ode, ali ne zna gdje je otišao.

Resulullah, a.s., podijeli imovinu Benu - Kurejze nakon što odvoji petinu. Tri dijela za konjanike, od toga dva za konja i jedan dio za pješaka. Roblje posla u Nedžd po S'ad bin Zejdu, ensariji, da ih proda i za njih kupi oružje i konje.

Resulullah, a.s., odabra za sebe Rejhanu, kćer Amra bin Hanakata, koja je bila kod Resulullaha, a.s., u vlasništvu sve do njegove smrti, kako kaže Ibn - Ishak [520], a El - Kelbi kaže: "Resulullah, a.s., nju je oslobodio zarobljeništva i 6. g.H. oženio se njome. Ona je umrla kad se on vratio sa Oprosnog hadža, pa ju je zakopao u Džennetu - l - Bekii. [521]

Kad se završi problem sa Kurejzom, Allah, dž.š., usliša dovu Svoga dobrog roba Sa'd bin Muaza, r.a. , koju smo ranije naveli u okviru Bitke na Hendeku. Nakon bitke, Resulullah, a.s., njemu je razapeo šator u svom mesdžidu, da ga u bolesti može obilaziti. Kad je stradalo pleme Benu - Kurejza i njegova rana se raspade. Aiša, r.a., priča: "Rana mu se

raspade i nisu je mogli nikako previti, jer je krv stalno tekla. U mesdžidu je bio također šator Benu - Gaffara, pa kad je krv dotekla do njih, upitaše: 'O vi komšije, šta nam ovo dolazi s vaše strane?', kad ono Sa'd krvari iz svoje rane. Umro je ubrzo od toga. [522]

U Buhariji i Muslimu prenosi se od Džabira da je Resulullah, a.s., rekao: "Zatresao se Aršur - Rahmani (Božije prijestolje) zbog smrti Sa'da bin Muaza." [523] Tirmizi je uvrstio u sahih hadise Enesov hadis u kojem kaže: "Kad su ponijeli dženazu Sa'da bin Muaza, munafici su rekli: 'Kako je lahko njegovo tijelo', a Resulullah, a.s., reče: 'Zaista su ga meleki nosili!'" [524] U toku opsade Benu - Kurejze, ubijen je jedan musliman i to Hallad bin Suvejd, kada ga je gađala jevrejka kamenom. U toku opsade umro je prirodnom smrću Ebu - Sinan bin Muhsin, brat Ukkaša. Što se tiče Ebu - Lubabe, koji se svezao za stup u mesdžidu, proveo je šest noći tako svezan. Žena mu je dolazila svaki namaski vakat, pa bi ga odvezala da klanja, a onda bi ga opet svezala. Tada do Resulullaha, a.s., dođe njegova dova pokajanj, navečer, dok je Resulullah, a.s., bio u kući Ummu - Seleme. Ummu Selema ustade i kroz kućna vrata reče Ebu - Lubabu: "Obraduj se , o Ebu - Lubaba, Allah ti je oprostio!", a ljudi pohitaše da ga oslobode. On odbi pomoć bilo kog osim Resulullaha, a.s. Kad je Resulullah, a.s., išao na sabah - namaz, prošao je pokraj njega i odvezao ga. Na kraju, da još jednom spomenemo, da je bitka Benu - Kurejza bila u zul - kadetu, 5. g.H., i da je opsada trajala 25 dana. [525]

U povodu ove bitke El - Ahzab ili Hendek i bitke s Benu - Kurejzom, Allah, dž.š., objavio je ajete u suri El - Ahzab. U njima je komentirao najznačajnije događaje između mu'mina (vjernika) i munafika (licemjera), zatim napuštanje borbe od plemena, kao i rezultate izdaje od pripadnika "Knjige" - jevreja.

VOJNE AKTIVNOSTI POSLIJE BITKE BENU - KUREJZE

UBISTVO SELAMA BIN EBI EL - HAKIKA

Selam bin Ebu el - Hakik - nadimkom Ebu Rafi' - bio je jedan od najvećih jevrejskih kriminalaca, koji je podigao i ujedinio arapska plemena protiv muslimana i pomogao ih velikim materijalnim dobrima. [526] On je lično vrijeđao Resulullaha, a.s.

Kad su se muslimani obračunali s Benu - Kurejzom, zatražiše dozvolu od Resulullaha, a.s., da ubiju Ebu - Rafia.

K'ab bin el - Ešrefa imali su privilegiju ubiti ljudi iz plemena El - Evs.

Pleme El - Hazredž je također željelo učiniti veliko djelo za islam, pa da budu na istom nivou kao i El - Evs. Stoga pohitaše da dobiju dozvolu od Resulullaha, a.s., da njima dodijeli privilegiju da ubiju Selama bin Ebu el - Hakika (Ebu - Rafi').

Resulullah, a.s., dozvoli im, ali zabrani da se ubijaju žene i djeca. Opremi se grupica od pet ljudi, svi iz porodice Benu - Selema, Hazredžlije. Vođa im je bio Abdullah bin Atik.

Ova grupica krenu prema Hajberu gdje su se nalazile utvrde Benu - Rafia. Kad im se približiše, padao je mrak i ljudi su zatvarali stoku s paše. Abdullah bin Atik reče svojim drugovima: "Ne idite s tog mjesta, ja odoh da obiđem ne bih li našao otvorena vrata da uđem." On ode i nađe otvorena vrata, a zatim se zagrnu svojim ogrtačem kao da će obaviti nuždu i tako ostade čučeći dok ljudi ne uđoše u kuće. Zatim mu se obrati vrata: "O Abdullahu, [527] ako hoćeš da uđeš, uđi, jer ja hoću da zaključam vrata."

Abdullah bin Atik priča: "Ja uđoh i pritajih se. Kad ljudi uđoše u kuće i kapije se zatvoriše, a reze se postaviše, ustadoh iz mraka, pa skidoh rezu i otvorih vrata. Ebu - Rafia sijelio je sa svojim društvom u dvorištu. Kad ode društvo od njega, odoh do njega. Otvarao sam i zatvarao vrata svima koji su dolazili. Pomislih: ako me ljudi primijete, neće me uhvatiti dok ga ne ubijem. Ja mu se privukoh. On je sjedio u mraku u kući među svojom djecom. Nisam mogao tačno znati gdje on sjedi. Viknuh: 'Ebu - Rafia!' - a on upita: 'Ko je to?' Krenuh prema glasu i udarih svojom sabljom, a ni sam ne znam kako. On vrisnu, a ja izletih i sklonih se malo u stranu u mrak. Pričekah, a onda opet uletjeh kod njega i upitah: 'Ko to viče , o Ebu - Rafia?' On odgovori: 'Kukala ti majka, neki čovjek je u kući, maloprije me je udario sabljom.'

Potom ga ja udarih sabljom više puta, ali ga ne ubih. Na kraju zabodoh sablju u njegov

stomak i kad ona iziđe na leđa, znadoh da sam ga ubio. Zatim sam otvarao vrata jedna za drugim, sve dok nisam došao do vrata iza kojih su bile stepenice. Ja zakoračih i nađoh se na zemlji, a bila je mjesečina. Slomio sam nogu, pa je zamotah svojim turbanom. Zatim sam sjeo na vrata i rekao sebi da neću otići dok ne saznam da li sam ga ubio ili ne. Kad pijevci zapjevaše, glasnik puhnu u rog i reče: 'Oglašavam smrt Ebu - Rafia, trgovca, stanovnika Hidžaza.' Kad to čuh, pohitah kod svojih drugova i rekoh: 'Spas, Allah je ubio Ebu - Rafia.' Zatim odosmo u Medinu i ja ispričah Resulullahu, a.s., šta se dogodilo, a on reče: 'Pruži svoju nogu.' Ja je pružih, a on protra ranu svojom rukomi bi kao da i nije slomljena." [528]

Ovo nam je prenio Buharija, a Ibn - Ishak kaže da je cijela grupa ušla kod Ebu - Rafia i da su svi učestvovali u njegovom ubijanju, a zadnji koji mu je zadao smrtonosni udarac, bio je Abdullah bin Enis. U Ishakovom predanju stoji da su Hazredžlije poslije ubistva Ebu - Rafia krenule da iziđu, a bio je mrak, te Abdullah bin Atik slomi nogu. Oni ga ponesoše do korita za vodu i tu se sakriše. Jevreji zapališe vatre na sve strane, a zatim počeše pretraživati okolicu. Kad ne nađoše nikoga, vratiše se svom ubijenom drugu. Kad jevreji odoše, Hazredžlije ponesoše Abdullaha bin Atika i odoše u Medinu do Resulullaha, a.s. [529]

Ova akcija je bila u zul - kadetu, ili zul - hidžetu, 5. g.H. [530]

Kad se vratio Resulullah, a.s., iz Bitke Ahzab i Kurejza, i kada je izvršio presudu nad ratnim kriminalcima, započeo je nove odgojne pohode na arapska i beduinska plemena koja nisu prihvaćala prirodne zakone mira i sigurnosti na lijep način, već samo silom.

POHOD MUHAMMEDA BIN MESLEME

To je bio prvi pohod na odmetnička plemena koja su učestvovala u Ahzabu protiv muslimana.

U ovoj konjičkoj izvidnici učestvovalo je trideset jahača, koji se uputiše u El - Karta' pokraj Darje u El - Bikratu (Nedžd).

Između Darjetza i Medine je sedam dana puta. Krenuli su 10. muharema, 6. g.H. Od Darjeta su nastavili do doline Benu Bekra bin Kulaba. Odmah su ih napali, i oni pobjegoše, a muslimani zarobiše veliki plijen. U Medinu su se vratili 29. muharema. Sa sobom su povelizarobljeništvo Sumamea bin Esala el - Hanefiju, poglavara plemena Benu - Hanife. On je kriomice krenuo da ubije Resulullaha, a.s., po naredbi Musejleme Kezzaba. [531] Muslimani ga uhvatiše i povedoše sa sobom. Kad ga dovedoše u Medinu, zavezaše ga za stup mesdžida. Kad je Resulullah, a.s., došao da ga vidi, reče: "Šta je s tobom Sumame?" "Ništa, sve je u redu, o Muhammede; ako ćeš da ubiješ, prolit ćeš samo krv, ako ćeš pomilovati, pomilovat ćeš zahvalnog, ako tražiš imetak, reci, što god zatražiš dobit ćeš." Muhammed, a.s., ostavi ga i ode.

Kad naiđe drugi put pored njega postavi mu isto pitanje, a on mu odgovori kao i prvi put. Kad prođe Resulullah, a.s., pokraj njega treći put, i pošto bi isto pitanje i isti odgovor, Resulullah, a.s., reče: "Pustite Sumamea."

Pustiše ga, a on ode do najbliže palme kraj mesdžida, okupa se, a zatim dođe kod Poslanika, a.s., primi islam i reče: "Tako mi Allaha, nije na zemlji bilo meni mržeg lica od tvoga lica, a sada mi tvoje lice postade najdraže na svijetu. I tako mi Allaha, nije bilo na zemlji meni mrže vjere od tvoje vjere, a sada mi postade najdraža vjere. Tvoji me konjanici pokupiše, a ja sam želio ići da obavim umru." Resulullah, a.s.,obradova ga i reče mu da ode obaviti umru.

Kad je on stigao u Meku, Kurejšije mu rekoše: "Ti promijeni vjeru, o Sumame?" On odgovori: "Ne, tako mi Allaha, već postadoh musliman kao što je i Muhammed, a.s. Znajte dobro, da vam neće doći s Jemame ni zrno pšenice bez dozvole Resulullahove, a.s." Jemama je bio seoski predio Meke gdje su uspijevale žitarice. Kad Sumame ode u svoj kraj, zabrani da se pšenica isporuči u Meku.

Kurejšije su se uzmučile, a onda napisaše Resulullahu, a.s., pismo u kojem ga mole da im se smiluje i da zamoli Sumamea da im pošalje žitarice. Resulullah, a.s., to i učini, a on im isporuči. [532]

POHOD NA BENU - LIHJAN

Benu - Lihjan je pleme koje je obmanulo deset ashaba na Er - Redžiu i koje je bilo uzrok njihovom stradanju. Ali, pošto je njihovo naselje bilo duboko u području Hidžaza, gotovo na granici s Mekom, a neprijateljstvo između muslimana, beduina i Kurejšija žestoko učestalo, Resulullah, a.s., smatrao je da ne treba prodirati tako duboko u blizinu najvećeg neprijatelja. Međutim, kada su plemena iznevjerila jedna druge u Bitki Ahzab, kada je oslabila njihova moć i kada su se zbog teškog stanja donekle primirili, Poslanik, a.s., uvidio je da je došlo vrijeme da se osveti Benu - Lihjanu za ubijene drugove na Er - Redžiu.

Stoga krenu u pohod na njih u rebiul - evelu ili džumadel - ula, 6. g.h. na čelu dvjesto drugova. U Medini ostavi za zamjenika Ibn - Ummi Mektuma. Najavi svima da ide u Šam i krenu na sjever od Medine. Međutim, nakon kraćeg putovanja prema sjeveru, skrenu ka dolini Garan, koja se nalazi između Emeđi i Usfana, gdje su stradali ashabi. Resulullah, a.s., stigao je u velikom trku na odredište i počeo dozivati starješine. Narod Benu - Lihjana pobježe u brda, obuzet žestokim strahom od muslimanske vojske, tako da u naselju ne zatekoše nikoga.

Resulullah, a.s., u njihovoj domovini ostade dva dana. Slao je u brda svoje izvidničke grupe ne bi li koga uhvatilii, ali bez uspjeha, jer su se već razbježali i posakrivali.

Nakon toga Resulullah, a.s., krenu u Asfan Odatle posla deset konjanika u Kera - l - Gamim, blizu Meke, da bi za njih čule Kurejšije. Kad je i taj posao urađen, vrati se Resulullah, a.s., u Medinu iz koje je na ovom putu odsustvovao četrnaest dana.

NASTAVAK VOJNIH AKTIVNOSTI U VIDU IZVIĐANJA, PREPADA I MISIJA

Resulullah, a.s., u sljedećem periodu bio je veoma ažuran u slanju vojnih trupa na izviđanje i čuvanje granica iz sigurnosnih razloga, te u slanju istih u pregovaračke misije iz političkih razloga.

Evo u kratkim crtama pregleda tih aktivnosti:

1. Vojna akcija Ukaša bin Muhsina na El - Gumer, u mjesecu rebiul - evelu ili rebiul - ahiru, 6. g.H. Ukaše je krenuo s četrdeset ljudi na Gumer, vodu koja je pripadala Benu - Esedu. Kad stigoše u njihovo naselje, narod se razbježao, a muslimani uzeše ratni plijen od dvjesto deva i povedoše ih u Medinu.

2. Vojna akcija Muhammed bin Mesleme na mjesto Zu - l - Kissa u mjesecu rebiul - evelu ili ahiru, 6. g.H. Ibn - Meslema krenu s deset ljudi u Zu - l - Kissa, naselje Benu - Sa'lebe. Narod se pritaji i posakriva, ali kad pade noć, i kad ova grupa zaspa, njih oko stotinu opkoliše ih i pobiše sve osim Ibn - Mesleme, koji pobježe ranjen.

3. Akcija Ebu - Ubejdet bin El - Džerrah na Z l - Kissa, u mjesecu rebiul - ahire, 6. g.h.

Resulullah, a.s., posla Ebu - Ubejdeta neposredno nakon stradanja drugova Muhammed bin Mesleme, da ih osveti. S Ebu - Ubejdeom krenu četrdeset ljudi u obračun. Putovali su pješice cijelu noć i u zoru napadoše Benu - Sealebe, te ih nagnaše u bijeg. Sklonili su se u brda. Samo su jednog čovjeka potrefili, ali on primi islam. Stekli su veliko bogatsvo u devama i sitnoj stoci.

4. Akcija Zejda bin Hariseta u El - Džemumu, mjeseca rebiul - ahire, 6. g.H. Džemum je bunar plemena Benu - Sulejm, u mjestu Merru - Zahran.

Zejd stiže u Merru Zahran, pa uhvati jednu od njihovih žena iz porodice Muzejne, a zvala se Halima. Ona im pokaza sjedište Benu - Sulejma, a oni napadoše, zarobiše veliko bogatsvo i pokupiše ljude u zarobljeništvo. Kad ostaviše ono što je zaplijenjeno, Resulullah, a.s., pokloni Muzejnijki slobodu, kao i njenom mužu.

5. Akcija Zejda bin Hariseta na El - Asa, u mjesecu džumadel - ula, 6. g.H. na čelu sto i sedamdeset jahača.Oni zaplijeniše kurejšijski karavan koji je predvodio Ebu el - Haris. On dođe kod bivše žene Zejnebe i zatraži od nje da moli Resulullaha, a.s., da vrati imovinu

karavana. Ona to učini, a Resulullah, a.s., objasni ljudima da vrate imovinu na lijep način, bez prisile. Muslimani vratiše sve što su uzeli, od najvećeg do najmanjeg, a Ebu el - HAris vrati se u Meku i ljudima predade njihovu robu. Nakon toga primi islam i odseli u Medinu.

Resulullah, a.s., vrati mu Zejnebu za ženu na osnovu prethodnog braka, i pored odvojenog života više od tri godine, što potvrđuje i sahih hadis. [533] To je učinio Resulullah, a.s., zato, što ajeti o zabrani udaje muslimanke za nemuslimana nisu bili do tada objavljeni. Što se tiče hadisa koji navodi da ju je dao Ebu el - Asu pod novim nikahom (vjenčanjem), ili vratio mu je nakon šest godina odvojenog života, oni nisu sahih hadisi ni po značenju, ni po lancu prenosilaca (senedu). [534]

Čudno je da se neki čvrsto drže ovog slabog hadisa, kad imaju sahih hadis. Oni kažu: "Ebu el - Haris primio je islam pred kraj 8. g.H., neposredno pred oslobađanje Meke." Potom sebe pobijaju pa kažu: "Zejneb je umrla početkom 8. g.H." Mi smo primili dokaze u komentaru djela "Bulugul - meram", a Musa ibn 'Ukbe sklon je mišljenju da se ovaj događaj dogodio 7. g.H.

6. Zejdova akcija, ponovo, u Tarf ili Tark u mjesecu džumadel - ahire, 6. g.H. Zejd krenu s petnaest ljudi na Benu - Selabea. I opet beduini pobjegoše. Bojali su se da nije Resulullah, a.s., krenuo na njih. Od njih Zejd zaplijeni dvadeset deva, a odsustvovao je četiri dana.

7. Zejdova izvidnica u Vadi - l - Kura, u mjesecu redžepu, 6. g.h. Zejd krenu s dvanaest ljudi u Vadi - l - Kura, radi izviđanja neprijateljskog kretanja. Napadoše ih stanovnici Vadi - l - Kura, pa ubiše devet, a trojica se spasiše. Među njima je bio i Zejd bin el - Harise. [535]

8. Akcija El - Habet. Taj izviđački pohod dogodio se u redžepu, 8. g.H. Međutim, prema događaju, izgleda da je bio prije primirja na Hudbeji. Džabir priča: "Poslao nas je Resulullah, a.s., s tristo jahača (na čelo nam je postavio Ebu - Ubejdea bin el - Džerraha), da motrimo na kurejšijski karavan. Dok smo izviđali, spopade nas žestoka glad, pa smo jeli lišće koje jedu deve (a lišće se zove El - Habet), te je po njemu vojska dobila ime "El - Habet". Tada jedan od ljudi zakla tri grla,pa još dva puta po toliko. Ebu - Ubejde zabrani dalje klanje grla. Zatim nam more izbaci morsku životinju zvanu "El - Anber". Jeli smo od nje meso pola mjeseca, također smo od nje i osušili mesa. Od toga se oporavismo. Ebu - Ubejde uzeo je jedno rebro te životinje i izabrap najvišeg čovjeka s najkrupnijomdevom, te mu naredio da prođe ispod njega. Rebro je bilo toliko da je jahač prošao ispod njega. Od toga smo mesa sa sobom ponijeli suhih komada. Kad smo se vratili u Medinu, ispričasmo Resulullahu, a.s., šta se sve desilo, a on reče: 'To je bila opskrba koju vam je Allah, dž.š., darovao. Da li imate još toga mesa da i nama date?' Mi poslasmo meso Resulullahu, a.s."[536]

Napominjemo, da ova priča po svom sadržaju ukazuje da je ovo bilo prije El - Hudejbije, jer muslimani nisu presretali kurejšijske karavane poslije primirja na Hudejbeji.

BITKA BENU - L - MUSTALAK ILI BITKA EL - MERISI' (mjesec šaban, 6. g. H.)

غزوة بني المصطلق أو غزوة المريسيع

Taj pohod, iako nije bio širokih dometa i velikih borbenih djejstava s vojnog aspekta, imao je i te kako važnih drugih činilaca koji su uzdrmali islamsko društvo i unijeli nered, ali i bili razloggoomm da se otkriju i pokažu munafici (licemjeri). Tim povodom objavljeni su i neki ukoravajući propisi koji su isalmskom društvu dali posebnu sliku blagosti, časti i duševne čistoće.

Prvo ćemo reći nešto o bitki, a potom o tim psihiloškim vrednotama.

Taj pohod se odigrao u mjesecu šabanu, 6. g.H. prema najpouzdanijim saznanjima.[537] Uzrok je namjera poglavara Benu el - Mustalak, El - Harisa bin Ubejja Dirara, koji je krenuo s vojskom da pokori Resulullaha, a.s. Ta vijest dođe do Resulullaha, a.s., te on posla Burejdet bin Husajjib el - Eslema da provjeri tačnost vijesti.

On srete El - Harisa bin Ebi - Dirara, pa je s njim razgovarao, i on mu je potvrdio svoju namjeru.

Pošto je vijest bila tačna, Resulullah, a.s., iskupi ashabe i pohita s vojskom. Na put su krenuli 2. šabana. S njima je krenula i grupa munafika koji nisu učestvovali u ranijim bitkama. Resulullah, a.s., ostavi u Medini Zejda bin el - Harisa, a neki kažu Ebu - Zerra ili Samilet bin Abdullahael - Lejsa, za svoga zamjenika.

Haris bin Dirar poslao je špijuna u Medinu da sazna vijesti o muslimanskoj vojsci. Muslimani ga uhvatiše i ubiše.

Kada dođe vijest Harisu bin Ebi - Diraru o Resulullahovom, a.s., dolasku i o ubistvu njegovog izviđača, on se veoma uplaši, a arapska plemena koja su mu se bila pridružila da zajednički napadnu Resulullaha, a.s., napustiše ga.

Resulullah, a.s., stiže s vojskom u mjesto El - Murejsiu, koje je dobilo ovo ime prema jednom od njihovih vrelau Kudejdu, i pripremi se za borbu.

Resulullah, a.s., postroji vojsku i nad muhadžirima postavi Ebu - Bekra, a nad ensarijama S'ad bin Ubada.

Oni su jedan sat napadali strijelama, a potom Resulullah, a.s., naredi napad prsa u prsa. Muslimani brzo dobiše ovu bitku, a mušrici izgubiše. Na njihovoj strani bilo je poginulih, a ostatak pobježe. Resulullah, a.s., zarobi žene, djecu i veliko bogatstvo. Kod muslimana

poginuo je samo jedan čovjek i to od ruke ensarije, koji je od njega mislio da je neprijatelj. Ovako su ovu bitku opisali historičari Resulullahovih, a.s., bitaka, a Ibn - Kajjim kaže:

"Ovakav tok bitke odudara od stvarnosti. Sukoba između Resulullaha, a.s., i El - Harisa bin Ebi -Dirara, nije ni bilo. Resulullah, a.s., izvršio je napad samo kod bunara. Zarobio je porodice i njihov imetak." Tako stoji u sahih hadisu: "Resulullah, a.s., iznenada je napao na Benu el - Mustalek [538]."

Među zarobljenima je bila kćer El - Harisa, poglavara Benu el - Mustaleka, koja se zvala Džuvejrija. Nju je zarobio Sabit bin Kajs, pa je Resulullah, a.s., otkupi i oženi se njom. Tim povodom muslimani oslobodiše, zbog ženidbe, stotinu pripadnika plemena Benu el - Mustaleka, koji su primili islam. Oni rekoše: "Mi smo sada tazbina Resulullahu, a.s.[539]"

Što se tiče događaja koji su se desili u ovoj bitki, u većini slučajeva su uzrokovani dezinformacijama i smicalicama vrhovnog licemjera, poglavara munafika, Abdullaha bin Ubejja i njegove družine.[540] Prikazat ćemo neke njihove ružne radnje koje su nanijele veliku štetu islamskom društvu Medine.

DJELOVANJE MUNAFIKA (PETOKOLONAŠA) PRED BITKU BENU EL - MUSTALAK

Više puta smo do sada navodili da je Abdullah bin Ubejj mrzio islam i muslimane, a pogotovo je žestoku mržnju ispoljavao prema Resulullahu, a.s. Ta mržnja je izuzetno porasla od kada su plemena El - Evs i El - Hazredž prihvatila vlast Resulullaha, a.s., i za njega počela raditi neke zanatske poslove. Time je Ibn - Ubej bio na gubitku. On je također okrivljavao Resulullaha, a.s., da mu je uzeo vlast iz ruku.

Ova njegova mržnja kao i žestoko neprijateljstvo, bili su vidljivi prije nego će simulirati islam, a i poslije, kada se pretvarao da je musliman.

Jednoga dana Resulullah, a.s., uzjaše magarca i krene da obiđe S'ad bin Ubada. U prolazu pokraj Abdullah bin Ubejja, Ubejj mu reče, nadignuvši nos: "Ne upadajte iznenada između nas!" A kada je Resulullah, s.a.v.s., prioučio nešto iz Kur'ana, Abdullah bin Ubejj rekao je: "Sjedi u svojoj kući i ne dolazi na naše skupove." [541]

Ovo se desilo prije lažnog primanja islama. A kada je navodno primio islam, poslije Bitke na Bedru, nije se nimalo promijenio, nego je ostao i dalje Allahov i Resulullahov, a.s., i svih vjernika, neprijatelj. On je stalno planirao i smišljao kako će razbiti i razjediniti islamsko društvo i time obezvrijediti islam. On je prijateljevao s neprijateljima islama. Tako se desilo i kada je stao na stranu Benu - Kurejze, kao što smo naveli.

Također je u Bitki na Uhudu izazavao svojim smicalicama i zlim namjerama rascjep i razjedinio muslimane, te bio uzrokom nestabilnosti u muslimanskim redovima, što je

izazvalo sveopći haos.

Jedno od njegovih najlukavijih djela bilo je obmanjivanje muslimana da podržava Resulullaha, a.s. Nakon njegovog lažnog primanja islama, svake džume bi sjedio u džamiji i kada bi se Resulullah, a.s., digao da održi hudbu, on bi naglas vikao: "Pred vama je Resulullah, a.s., vas je Allah počastio i proslavio njim, pomozite ga, veličajte ga, slušajte i pokoravajte mu se!" Tada bi sjeo, a Resulullah, a.s., bi otpočeo svoj govor.

Koliko je bio licemjeran govori i događaj da je na džumi poslije Uhuda, i pored toga što je na Uhudu učinio, opet ustao u džamiji da kaže svoju lažnu hvalu, a muslimani ga zgrabiše i rekoše mu: "Sjedi, Allahov neprijatelju, ti nisi dostojan da govoriš te riječi. Dobro znaš šta si učinio!" On ustade i iziđe preko muslimana iz džamije, govoreći: "Tako mi Boga, kao da ću govoriti zlo, ako ću ga pohvaliti!" Na vratima mesdžida dočeka ga jedan ensarija i reče: "Teško tebi, vrati se i moli Resulullaha, a.s., da ti oprosti!" On odgovori: "Tako mi Boga, ne želim da mi oprosti!" [542]

Imao je vrlo česte kontakte s jevrejima Benu - Nadira i s njima kovao zavjeru protiv muslimana. On je taj koji im je rekao: "Ako vi odete sa svoje zemlje, i mi ćemo (munafici) s vama, a ako se budete borili, mi ćemo vam pomoći."

Tako je isto učinio zajedno sa svojim drugovima u Bitki Ahzab - Hendek. On je unosio među muslimane očaj i nepovjerenje. Punio je njihova srca strahom i kukavičlukom, o čemu je Allah objavio suru El - Ahzab.

"Kad su licemjeri i oni bolesna srca govorili: 'Allah i Poslanik Njegov su nas samo obmanjivali kad su nam obećavali!'" Pa do ajeta: "Oni misle da saveznici nisu još otišli. A kad bi saveznici opet došli, najdraže bi im bilo da su među beduinima pustinje i da se raspituju za vas, a da s vama ostanu malo bi se borili." (33:12 - 20)

Činjenica je da su svi neprijatelji islama: jevreji, licemjeri i mušrici, dobro znali da uspjeh i uspon islama ne leži u materijalnom napretku: u mnoštvu oružja, vojske i opreme, već da su načela, etika i ideali kojima raspolaže islamsko društvo, uzrok tom brzom uspjehu. Svaki musliman spreman je da umre za ovu svoju vjeru. Dobro su znali da je žila kucavica ovog društva lično Resulullah, a.s., osoba koja predstavlja uzvišeni primjer čovjeka koji se pridržava svih načela vjere, do granice neshvatljivog.

Također bili su svjesni, nakon svih ovoih petogodišnjih zbivanja - ratova i pohoda, da nije moguće uništiti ovu vjeru oružjem. Stoga odlučiše da pokrenu propagandni rat protiv islama, udarajući po moralu, običajima, tradiciji i da im prva žrtva ovoga propagandnog rata bude Resulullah, a.s. Pošto su munafici (licemjeri) bili peta kolona u muslimanskim redovima, a stanovnici su Medine, i u stalnom su kontaktu s muslimanima, mogu u svako doba da ih iznerviraju i uznemire, te će oni biti nosioci ovog propagandnog rata, na čelu sa svojim vođom, najvećim licemjerom Ibn - Ubejjom.

Taj njihov pakleni plan dobi svoje konture nakon Bitke Ahzab, uz neposredan povod

ženidbe Resulullaha, a.s., sa Zejnebom. kćerkom Džahša, pošto se od nje razveo Zejd bin Harise.

Zejd je bio posvojče Resulullaha, a.s. Običaj Arapa bio je da smatraju posvojče kao i rođeno dijete. Posvojeni sin nasljeđivao je kao i rođeni sin. Njegova žena bila je staratelju zabranjena kao i žena rođenog sina. Kad je Zejd pustio Zejnebu, pa se njom oženio Resulullah, a.s., smatrali su munafici da će im to biti dobra podloga da unesu među muslimane netrpeljivost i svađu protiv Resulullaha, a.s., a za to su koristili još nekoliko povoda.

1. Ova Resulullahova, a.s., žena bila je po redu peta Resulullahova, a.s., žena, a Kur'an je dozvolio samo sa četiri žene po Šerijatu. Kako mu je onda ispravan ovaj peti brak?

2. Zejneba je bila žena njegovog sina (usvojenog), pa je brak s njom spadao u najveći grijeh - prema tradiciji Arapa.

Stoga su učestale propagandne optužbe. Ispredali su na računa ove priče i bajke. Rekoše: "Muhammed ju je ugledao slučajno. Ali ga ona obuze svojom ljepotom, koja ga je zanijela. Ona mu je legla na srce. Za ovu stvar saznao je i njegov posinak Zejd, pa ju je zato otpustio da bi se Muhammed oženio njome." Oni su širili ove lažne vijesti takvim metodama, da su njihovi tragovi ispunili stranice i stranice tefsira i hadisa, pa se i danas osjećaju tragovi tih polemika.

Ta lažna propaganda posebno je djelovala na ljude slabog imana, pa je Allah, dž.š., objavio jasne ajete o tom pitanju. U njima je objašnjen problem. To je bilo olakšanje onima kojima je sumnja imalo razdirala grudi. Ti ajeti bili su lijek za njihovu boljku. Allah upozorava na veliku opasnost od širenja lažnih vijesti. Ovim problemom Allah, dž.š., započinje objavu sure El - Ahzab: "O Vjerovjesniče, Allaha se boj, a nevjrenike i licemjere ne slušaj! Allah, uistinu, sve zna i mudar je." (33:1)

Ovo je samo jedan primjer, ali veoma jasan, šta su munafici činili prije Bitke Beni el - Mustelak. Sve je to Resulullah, a.s., podnosio s velikim strpljenjem, sve dok ih nije Allah, dž.š., porazio kur'anskim ajetima, kojima u potpunosti otkriva njihove namjere:

"Zar oni ne vide da svake godine jedanput ili dvaput u iskušenje padaju, pa opet, nit' se kaju, nit' se opamećuju?" (9:126)

ULOGA LICEMJERA U BITKI BENU EL - MUSTALAK

Kad je otpočela Bitka Benu el - Mustalak i kada se u nju uključiše munafici, postupiše upravo onako kako Kur'an kaže: "Da su pošli s vama, bili bi vam samo na smetnji, i brzo bi među vas smutnju ubacili, a među vama ima i onih koji ih radoslušaju." (9:47)

Oni u redovima muslimana nađoše one koji su skloni zlu, pa ih međusobno povezaše i naložiše im ubitačnu propagandu protiv Resulullaha, a.s. Evo nekoliko takvih primjera:

1 - PAROLA MUNAFIKA (LICEMJERA): "AKO SE VRATIMO U MEDINU, SIGURNO ĆE JAČI ISTJERATI IZ NJE SLABIJEGA." (63:8)

Nakon povratka iz bitke Resulullah, a.s., odsjeo je na El - Murejsi' (mjesto gdje je bunar pod tim imenom). Ljudi su dolazili po vodu. Omer bin el - Hattab imao je slugu koji se zvao Džehdžah el - Gafari. On se posvađa oko vode sa Sinanom bin Vebrom el - Džuhnijem, i potukoše se. El - Džuhni zapomaga: "O ensarije", a zapomaga i Džehdžah: "O muhadžiri!" Resulullah, a.s., reče: "A zar ćete se vratiti u predislamsko doba u mom prisustvu? To ne miriše na dobro!"

Ova čarka dođe do ušiju Abdullaha bin Ubeja bin Selula, pa se žestoko naljuti. On je sjedio u društvu svojih licemjera. S njima je bio i Zejd bin Erkam, tek punoljetni mladić. Ibn - Selul progovori: "Oni nas još i napadaju, a primili smo ih u svoje kuće i pustismo ih, pa nas i brojem pretekoše (muhadžiri). Oni se sada ponašaju kao što kaže poslovica: "Uhrani psa, pa će i tebe na kraju pojesti." Tako mi Boga, ako se vratimo u Medinu, sigurno će jači istjerati iz nje slabijega!" Ljudi - licemjeri su se okupljali oko njega, a on nastavi: "Svi ste vi krivi za ovo. Sami ste sebe doveli u ovu situaciju. Dali ste im svoju domovinu. Dozvolili im da se koriste vašim imetkom. Tako mi Boga, kad biste im to uskratili, oni bi morali potražiti sebi drugo mjesto."

Onaj mladić, Zejd bin Erkam, obavijesti svoga amidžu o ovoj zavjeri, a njegov amidža obavijesti Resulullaha, a.s., koji je sjedio s Omerom, r.a.

Omer, r.a., reče: "Naredi Ubadu bin Bišru neka ga ubije." Resulullah, a.s., odgovori: "Kako, Omere, pa daljudi pričaju da je Muhammed ubio druga." "Ne, ne mora tako, naredi da krenemo!" Iako je kasno, iako nije vrijem za pokret, oni krenuše, a do Resulullaha,

a.s., dođe Usejd bin Hujdar i poselami ga, a zatim mu reče: "Krenuo si u neuobičajeno vrijeme." Resulullah, a.s., reče mu: "A jeste li čuli šta kaže Ibn - Ubejj?" "Šta kaže?", upita on. Resulullah, a.s., ponovi ono što je čuo: "On misli, kad se vrati u Medinu, da jači svakako istjera slabijeg iz nje." Usejd reče: "A ti Poslaniče! Možeš ga istjerati ako hoćeš, on je, tako mi Allaha, slab, a ti si jak!" Zatim reče: "O Allahov Poslaniče, smiluj mu se, nama je Allah poslao tebe u vrijeme kada je njegov narod spremao krunu da ga njome kruniše. On misli da si mu ti preoteo vlast."

Zatim prođe taj dan. Prođe i ta noć. Sljedećeg dana, kad užeže sunce, Resulullah, a.s., iziđe među svijet i vidje da je narod umoran, polijegali ljudi, odmaraju se. I on ode da se odmori. Nije želio počinjati bilo kakav razgovor.

A Ibn - Ubejj saznade da je Ibn - Erkam prenio njihov razgovor Resulullahu, a.s., i zakle se Allahom da nije rekao ono što je rekao, pa ne samo to, već da nikako o tome nije ni pričao.

Ensarije koje su bile na sijelu s Ibn - Ubejjom rekoše Resulullahu, a.s.: "Možda je to sve mladić izmislio, možda on nije dobro čuo šta je Ibn - Ubejj govorio, vjeruj čovjeku..."

Zejd priča: "Mene poklopi briga kakvu do tada nisam nikada osjetio. Zatvorih se u kuću."

A Allah, dž.š., objavi Resulullahu, a.s.: "Kada ti licemjeri dolaze, oni govore: 'Mi tvrdimo da si ti, zaista, Allahov poslanik i Allah zna da si ti zaista Njegov poslanik, a Allah tvrdi i da su licemjeri pravi lašci. Oni se iza zakletvi svojih zaklanjaju, pa od Allahova puta odvraćaju. Ružno je, doista, kako postupaju. To je zato što su vjernici bili, pa nevjernici postali, i onda su im srca zapečaćena, pa ne shvaćaju. Kad ih pogledaš, njihov izgled te ushićuje, a kad progovore, ti slušaš riječi njihove. Međutim, oni su kao šuplji, naslonjeni balvani i misle da je svaki povik protiv njih. Oni su pravi neprijatelji, pa ih se pričuvaj! Allah ih ubio, kuda se odmeću?! A kad im se rekne: 'Dođite, Allahov Poslanik će moliti da vam se oprosti!' - oni glavama svojim tresu i vidiš ih kako nadmeno odbijaju. Isto im je - molio ti oprosta za njih ili ne molio - Allah im, zaista, neće oprostit. Allah, doista, narodu nevjerničkom neće na pravi put ukazati. Oni govore: 'Ne udjeljujte ništa onima koji su uz Allahova Poslanika, da bi ga napustili!' A blaga nebesa i Zemlje Allahova su. Ali licemjeri neće da shvate. Oni govore: 'Ako se vratimo u Medinu, sigurno će jači istjerati iz nje slabijeg!' A snaga je u Allaha i u Poslanika Njegova, i u vjernika, ali licemjeri neće da znaju." (63:1 - 9)

Resulullah, a.s., posla po mene (priča Zejd) i prouči mi ajete, koje mu je Allah, dž.š., objavio, a zatim reče: "Allah je potvrdio da si ti istinu govorio." [543]

Interesantno je spomenuti da je sin ovog munafičkog vođe, a zvao se Abdullah bin Abdullah bin Ubejj, bio plemenit čovjek, cijenjen od ashaba. On se ogradi od svoga oca, ispriječi se na kapiju Medine sa isukanom sabljom i kada naiđe njegov otac, on reče:

"Tako mi Allaha, nećeš proći ovuda dok to ne dozvoli Resulullah, a.s. On je jak, a ti si slab!" Kad dođ Resulullah, a.s., dozvoli mu prolazak, i onda ga tek sin propusti. Njegov sin, Abdullah bin Abdullah bin Ubejj tada reče: "O Poslaniče, ako želiš da ga ubijem, samo mi naredi i ja ću ti, tako mi Allaha, donijeti njegovu glavu!" [544]

2 - DOGAĐAJ "EL - IFK"

U vrijeme ovih događaja koji su se zbivali u okviru Bitke Benu el - Mustalak, desio se i događaj "El - Ifk" - lažna potvora.

Sadržaj ovog događaja vezan je za Aišu, r.a. Resulullah, a.s., je u ovu bitku poveo sa sobom i h. Aišu, r.a. On je uvijek vodio po jednu ženu koju bi izvukao kockom. Tako je činio sa svojim ženama, da se ne bi koja naljutila.

Kad su se vraćali iz bitke, usput su se zaustavili u nekom mjestu. Aiša iziđe poradi sebe. Usput izgubi ogrlicu koju je pozajmila od svoje sestre. Vratila se da je potraži na mjestu gdje je prethodno bila. Ljudi koji su nosili njenu nosiljku podigoše je na devu i ne znajući da u njoj nije Aiša, r.a. Inače je bila nježna i mršava, pa im nosiljka bila lahka kao i uvijek. Tako je Resulullah, a.s., s vojskom nastavio put.

Kad je Aiša, r.a., našla ogrlicu, vrati se na mjesto gdje su se odmarali i tamo ne nađe nikoga. Sjede na mjesto gdje su boravili misleći da će se oni, kad vide da je nema, vratiti po nju. A samo Allah upravlja situacijom, on na svom prijestolju donosi planove kako hoće.

Ona zadrijema i zaspa. Probudi se tek kad ču riječi Safvana bin el - Muattala: "Inna lillahi ve inna ilejhi radžiuri." "Mi smo Allahovi i mi ćemo se njemu vratiti!" (2:156)

"Dragi Allahu, Resulullahova, a.s., žena!" Safvan je također zaostao za vojskom, jer je volio mnogo da spava, pa kad je vojska krenula on je još spavao.

Kad je ugledao h. Aišu, r.a., prepoznao ju je. Upoznao ju je prije objave o pokrivanju. On ode i dovede svoju devu i h. Aiša, r.a., uzjaha. S njom nije progovorio ni jednu jedinu riječ. Zatim je poveo devu i stigao muslimansku vojsku koja je zastala da klanja podne i da se odmori.

Kad ugledaše prizor Safvana i h. Aiše, r.a., na devi, svako okrenu priču kako mu odgovara.

Allahov neprijatelj, najžešći i najopasniji, Ibn - Ubejj, ugleda prizor i onako sav usplahiren i razdragan od zlobe, a pun mržnje i pakosti, poče izmišljati priču i potvoru, i poče je prepričavati i širiti, šireći time teški fitneluk - smutnju među ljudima.

Kad stigoše u Medinu, nastaviše i u Medini prepričavati izmišljenu laž.

Za svo to vrijeme Resulullah, a.s., šutio je i nije ni jedne riječi progovorio. Duže vremena

mu nije ni Objava dolazila, pa on potraži savjet svojih najbližih drugova, šta da radi u vezi s h. Aišom, r.a. Alija bin Ebi - Talib predloži mu da je pusti i da se oženi drugom. To mu je samo pokazao išaretom, a nije i riječima potvrdio. Usame i ostali prisutni dadoše svoje mišljenje da je zadrži i da se ne osvrće na ono što njegovi neprijatelji pričaju.

Resulullah, a.s., pope se na mimber smatrajući da je malo onih poput Ibn - Ubejja, te ga optuži za lažnu potvoru.

Usejd bin Hudjar, starješina El - Evsa izrazi želju da ubije Ibn - Ubejja, a S'ad bin Ubadet, starješina El - Hazredža, čijem plemenu pripada i Ibn - Ubejj, ustade da ga brani. Tako se između njih zametnu kavga, te se diže Resulullah, a.s., i umiri ih, pa zašutješe.

Što se tiče h. Aiše, r.a., kad se vratila u Medinu, razboli se. Bolovala je cio mjesec dana, a da ne osjeti ni malo nježnosti i pažnje od Resulullaha, a.s., koje je do tada imala u sličnim situacijama. Ona još ništa nije čula.

Kad se malo pridigla, iziđe jedno veče s Ummu Mistah u polje. Ummu Mistah ču priču o potvori, pa zaruži svoga sina, koji je bio u društvu. H. Aiša je priupita, šta je to, pa joj Ummu Mistah ispriča.

Aiša, r.a., vrati se kući, pa zatraži od Resulullaha, a.s., da ode kod roditelja dok se stvar ne razjasni. On joj dozvoli i ona ode. Kod njih saznade cijelu priču. Plakala je dvije noći i cio dan. Oka nije zatvorila da prilegne ili zaspi. Suze se nisu sušila s lica. Plač joj je trgao džigerice. U tom stanju zateče je Resulullah, a.s., prouči šehadet i reče: "O Aiša, za tebe su rekli to i to, ako si čista i nemaš na sebi ljage, to će Allah ,dž.š., obzaniti, i On će ti oprostiti. A ako si zgriješila, moli Allaha da ti oprosti i pokaj se! Kad Allahov rob prizna grijeh, a potom se pokaje da ga više neće činiti, Allah mu oprosti."

Tada joj suze prestadoše, ona obrisa oči i reče svojim roditeljima, da i oni nešto kažu, ali su oni šutjeli. Potom ona reče: "Znam, tako mi Allaha, da ste čuli ovu priču i da vjerujete u nju. Čak ste i sigurni da sam zgriješila. Ako vam kažem: 'Ja sam nevina', a Allah zna da je tako, vi mi nećete vjerovati, a ako priznam grešku, a Allah zna da je nisam učinila, vi biste mi vjerovali. Tako mi Allaha, ne nalazim za vas druge riječi osim onih koje je izgovorio Jusufov otac: 'I ja se neću jadati, od Allaha ja tražim pomoć protiv ovoga što vi iznosite.'" (12:18) [545]

Ona se okrene i ode da legne, a u isti vakat dođe Objava Resulullahu, a.s., i on se poče smijati. Tada joj se , u tom vremenu, prvi puta obrati: "O Aiša, Allah te je opravdao i potvrdio tvoju vjernost." Tada joj se obrati majka: "Idi, priđi mu." Aiša reče, čvrsto ubijeđena u svoju bezgrješnost i još više uvjerena u Resulullahovu, a.s., ljubav: "Tako mi Allaha, neću mu prići, i neću nikome zahvaliti osim Allahu, dž.š."

Ajeti koji su objavljeni povodom potvore jasno govore o toj situaciji. Allah, dž.š., kaže: "Među vama bilo je onih koji su iznosili potvoru. Vi ne smatrajte to nekim zlom po vas; ne, to je dobro po vas. Svaki od njih bit će kažnjen prema grijehu koji je zaslužio, a onoga od

njih koji je to najviše činio, čeka patnja velika." Deset ajeta govori o ovom događaju (24:11 - 21). Sa po osamdeset batina kažnjeni su oni koji su prepričavali lažnu potvoru: Mistah bin Esase, Hassan bin Sabit, Hamna bint Džalis, a najveći lažac, koji je i izvor ove potvore, nije dobio kaznu. Ona bi donekle oprala njegov grijeh, za to mu je Allah, dž.š., obećao velike patnje na ahiretu. A možda je pošteđen zbog istog razloga, zbog kojega nije ubijen, već je ostavljen u životu. [546]

I tako je, tek nakon mjesec dana, otklonjena sumnja i nevjerica koja je kružila Medinom, i koja je dovodila svojim pričama čitavo stanje do usijanja.

Poglavar licemjera pokunjio je svoju glavu onoga momenta kada ga je Allah, dž.š., razotkrio, te je dugo nije mogao ispraviti. Ibn - Ishak kaže: "Kad bi Ibn - Ubejj poslije toga nešto izmislio ili pokušao, njegov narod bi ga kažnjavao. Resulullah, a.s., jednom prilikom upitao je Omera, r.a.: 'Kakvo je stanje sada Omere, šta čini Ibn - Ubejj?' 'Tako mi Allaha, da sam ga ubio onda kada sam te molio, mnogi bi se bunili, a da im sada naredim da ga oni ubiju, odmah bi to učinili.'"

Omer kasnije priča: "Shvatio sam, tako mi Allaha, da je Resulullahovo, a.s., mišljenje daleko berićetnije od moga." [547]

VOJNE AKTIVNOSTI POSLIJE BITKE BENU EL - MUSTALAK (EL - MUREJSI')

1. Vojni pohod Abdurrahamana bin Avfa na područje nastanjeno Benu - Kelbom, zvano Devmetu - l - Džendel, bio je u mjesecu šabanu, 6. g.h. Resulullah, a.s., lično ga posadi preda se, zamota mu turban svojim rukama i dade mu osnovna uputstva za rat. On mu reče: "Ako ti se pokori pleme Benu - Kelb, onda oženi kćer njihovog vladara." Abdurrahman provede tri dana pozivajući ih u islam. Narod primi islam, a on se oženi djevojkom Tumarid bint el - Asbeg. Njen otac bio je poglavar, a ona će kasnije postati majka Ebu - Seleme.

2. Pohod Alije bin Ebu - Taliba u pleme Benu S'ad bin Bekr, u mjesto Fedk, mjeseca šabana, 6. g.h.

Povod je bio što je u tom plemenu bilo ljudi koji su željeli pomoći jevrejima protiv muslimana. Resulullah, a.s., posla im Aliju na čelu dvjesto ljudi. Putovali su noću, a danju se skrivali. Alija uhvati njihovog glasnika koji izjavi da su ga poslali u Hajber da im zatraži pomoć u ljudstvu, u zamjenu za hajberske datule. Glasnik pokaza Aliji, r.a., mjesto gdje se ljudi Benu - Sa'da iskupljaju. Alija ih napade i zaplijeni 500 deva i 2000 ovaca. Benu - S'ad pobjegoše u mjesto Za'n na čelu s poglavarom Veberom bin Alimom.

3. Pohod pod vođstvom Ebu - Bekra es - Siddika ili Zejda bin Hariseta u Vadi - l - Kura, mjeseca ramazana, 6. g.h.

Pleme Batnu - Fuzare željelo je mučki ubiti Resulullaha, a.s., pa on posla Ebu - Bekra na njih.

Pripovijeda jedan od učesnika ovog pohoda, Selema bin el - Ekv'a: "Krenuo sam s Ebu - Bekrom. Kad smo tamo stigli i klanjali sabah, naredi nam da izvedemo napad. Došli smo do vode i tu je Ebu - Bekr poubijao neke ljude.

Ja ugledah gdje velika grupa s djecom bježi prema brdu, pa se pobojah da ne pobjegnu u brda. Sustigoh ih i odapeh strijelu između brda i njih. Oni zastadoše uplašeni. Među njima nalazila se jedan žena, Ummu Kirfe. Na sebi je imala odjeću od ukrašene kože. S njom je bila njena kćer, prava arapska ljepotica. Povedoh ih Ebu - Bekru. On mi pokloni njenu kćer. Ja je i ne dotaknuh.

Resulullah, a.s., zatraži je od Ebu - Bekra za kćer Ummu Kirfe, pa je posla u Meku i za nju dobi zarobljene muslimane iz Meke. [548]

Neki kažu da je ovaj pohod bio 7. g. H. Ummu Kirfa bila je pravi šejtan. Ona je ta koja je pokušala organizirati ubistvo Resulullaha, a.s., i za to pripremila trideset konjanika iz svog plemena.

Stoga je dobila zasluženu kaznu, pobijeno je i svih 30 njenih vojnika.

4. Kerez bin Džabir el - Fihrij [549] na područje Urejne, krenuo je u mjesecu ševalu 6. g.h. To se desilo kad j jedna grupa ljudi iz plemena 'Ukel i 'Urejne primila islam i kad su se nastanili u Medini. Nije mi prijao zrak Medine, pa ih je Resulullah, a.s., poslao u pašnjački kraj Zevd i naredio im da piju mlijeko i mokraću deva. Kad su ozdravili, ubiše Resulullah, a.s., pastira, pa potjeraše deve i odmetnuše se od islama.

Resulullah, a.s., posla Kereza s dvadeset ashaba da ih traži. Resulullah, a.s., molio je Allaha: "Moj Allahu, učini ih slijepim da ne vide put (odmetnici od vjere), neka im put bude tješnji nego što mogu proći." Allah, dž.š. usliša Resulullahovu, a.s., dovu. On im zaslijepi vid i zamrači put. Kerez ih sustiže s ashabima, odsječe im ruke i noge i izbi oči, kao kaznu za ono što su učinili. Ostavljeni su na pustom mjestu gdje su i umrli.[550] Priču o njima nalazimo u sahih hadisu koji prenosi Enes.[551]

Nakon ovih vojnih poduhvata, pisci "Sira" navode još pohod Amr bin Umejjea ed - Damerije sa Selemom bin Ebi - Selemom, u ševalu, 6. g. H.

Oni su krenuli u Meku da tamo ubiju Ebu - Sufjana, jer je Ebu - Sufjan bio poslao beduina da ubije Resulullaha, a.s. Sufjanovi egzekutori nisu uspjeli u djelo provesti svoj zadatak.

Spominje se da je Amr usput ubio trojicu ljudi. Također se spominje da je Amr na ovom putu uzeo tijelo Hubejba, šehida, a nama je poznato da je Hubejb ubijen poslije Er - Redžia, nekoliko dana ili nekoliko mjeseci. A događaj Er - Redžia bio je 4. g. H. Meni nije jasno da li su pisci pomiješali ova dva putovanja ili su ova dva događaja bili u okviru jednog putovanja, onog u 4. g. H.

Profesor El - Mensur Fevri tvrdi da ovaj pohod i nije bio ratni pohod ili sukob. Jedino Allah zna.

To su bili vojni pohodi i borbe poslije Ahzaba - Hendeka, i Benu - Kurejze. Ni u jednom nije došlo do žestokog uzajamnog okršaja. To su samo bili mali iznenadni napadi, jer su ovi muslimanski pohodi bili samo izviđačkog karaktera ili pohodi revanša za učinjeno zlo, bilo od beduina ili drugih arapskih plemena koja se nisu htjela pokoriti.

Očito je da su svi događaji poslije Bitke Ahzab krenuli drugim tokovima. Moral neprijatelja islama bio je u stalnom padu. Izgubili su nadu u razbijanje snage muslimana.

Ovaj preokret je veoma jasno došao do izraza u "Primirju na Hudejbiji". Priirje je moglo značiti samo jednu jedinu stvar: priznavanje snage i vrijednosti islama i njegovog prihvaćanja na arabijskim prostorima.

DOGAĐAJI NA HUDEJBIJI
(zul - kade 6. g. H.)

وقعة الحديبية

"Umra" je razlog za odlazak na Hudejbiju.

Nakon što događaji na Arabijskom poluotoku uveliko krenuše u korist muslimana, počeli su se malo po malo pojavljivati predznaci "veličanstvene pobjede" - oslobođenja Meke i uspjeha širenja islama.

Otpočele su pripreme za utvrđivanje prava muslimana u izvršavanju njihovih vjerskih obreda u Mesdžidu - haramu, koja su uzurpirali mušrici prije šest godina.

U Medini je Resulullahu, a.s., u snu prikazano da ulazi sa svojim ashabima u Mesdžidul - haram, te da je uzeo ključ Kabe i da su učinili "tavaf" (obilaženje oko Kabe) i "umru". U snu je vidio također da su neki u sklopu obreda umre obrijeli glave, a neki skratili kosu. Kad se probudio, obavijestio je ashabe o tome, a oni se silno obradovaše i shvatiše da će iste godine ući u Meku.

Resulullah, a.s., obavijesti svoje drugove da će on ići da obavi umru, pa neka se spreme za put.

OKUPLJANJE MUSLIMANA

Resulullah, a.s., pozva okolna beduinska plemena da krenu s njim, ali mnogi od njih ne odazvaše se. Resulullah, a.s., spremi svoju čistu odjeću, uzjaha svoju deve "El - kasva" i ostavi u Medini za nadzornika Ibn - Ummi Maktuma, a neki kažu Nemileta el - Lejsija. Iz Medine krenu u ponedjeljak u osvit prvog zulkadeta, 6. g. H. Sa sobom je poveo svoju ženu Ummu - Selemu, uz još hiljadu i četiri stotine ili hiljadu i pet stotina ljudi. Niko s njim nije krenuo naoružan, osim putničkim oružjem, koje čini sablja u koricama.

MUSLIMANI KREĆU KA MEKI

Resulullah, a.s., krenu put Meke, i kad je stigao u Zul - Hulejfu, odabra kurbane i obilježi ih, te obuče ihrame (hadžijsku odjeću) za umru. Ko ga vidi tako obučena, neka zna da ne ide ratovati.

Ispred sebe posla jednog izviđača iz plemena Huzaat da ga obavještava o Kurejšijama. Kad je došao blizu mjesta Asfana, dođe mu njegov izviđač i reče: "Prošao sam pokraj K'ab bin Lu'ja, koji je podigao protiv tebe Abesince (kršćane). Njima su se pridružile još neke skupine Arapa i hoće da te napadnu i da ti zabrane dolazak u Meku i Kabu".

Resulullah, a.s., pozva svoje drugove na dogovor, i reče: "Šta mislite da krenemo preko njihovih pašnjaka (drugim putem) pa da im nanesemo štetu? Ako nas oni budu čekali, ostat će prevareni i ožalošćeni, a ako pobjegnu, bit će to skupina koju je Allah razjedinio.

Ili možda želite da idemo u Meku i uđemo u Kabu, pa ko nas pokuša spriječiti u tome, borit ćemo se s njim?"

Ebu - Bekr, r.a., reče: "Allah i Njegov Poslanik to najbolje znaju. Mi dolazimo s namjerom da umru obavimo, a ne dolazimo s namjerom da nekoga ubijemo, ali ko stane na put između nas i Kabe ubit ćemo ga." Resulullah, a.s., reče: "Krećite!" - i oni krenuše.

POKUŠAJ KUREJŠIJA DA ODVRATE MUSLIMANE OD DOLASKA U MEKU

Čim su Kurejšije čule za dolazak Resulullaha, a.s., sazvaše i održaše konzultaciono vijeće, na kojem zaključiše da odbiju muslimane od Kabe, kako znaju i umiju.

Nakon što se udaljio, Resulullah, a.s., od Abesinca, prenese mu neki čovjek iz Benu - K'aba da su Kurejšije sišle u Zi Tuva i da ima sto konjanika Halid bin el - Velida u vojnoj postaji u Kurai - l - Gamimu, na glavnom putu koji vodi do Meke. Halid je pokušavao spriječiti dolazak muslimana. Stoga je krenuo sa svojim konjanicima prema njima, pa se dvije vojske nađoše jedna drugoj na vidiku.

Halid ugleda muslimane na podne - namazu kako ruku čine i na sedždu padaju, pa je rekao: "Bili su neoprezni. Da smo ih napali, nanijeli bismo im žrtve."

On zatim odluči da ponovo naiđu i napadnu muslimane kad budu na ikindija - namazu, i to da ih odjednom potuku. Međutim, Allah, dž.š., objavi propis o namzu "salatul - havf", koji se klanja u situacijama opasnim po život. Tim namazom su klanjali ikindiju, s dva rekata, pa tako Halidu propade i ta prilika.

PROMJENA PUTNOG PRAVCA I POKUŠAJ DA SE IZBJEGNE KOBNI SUSRET

Resulullah, a.s., opet promijeni pravac kretanja prema Meki. On s muslimanima krene golim, stjenovitim putem. Krenuše na desnu stranu iza El - Hamda (El - Humša), puta koji vodi na Senijjetul - Merari, i koji se ispod Meke spušta na Hudejbiju. On zaobiđe glavni putšto odvodi do Harema, pa prođe pored Ten'ima, koji ostavi s lijeve strane. Kad ugleda Halid upornu muslimansku vojsku koja je došla sasvim drugim putem, pohita galopom da upozori Kurejšije.

Resulullah, a.s., išao je sve do Senijjetul - Merara, kad mu zastade deva. Ljudi to primijetiše pa povikaše: "Hajde, hajde", a ona kao da je ukopana na mjestu. Oni povikaše: "Iznevjeri El - Kasva, iznevjeri El - Kasva!" Resulullah, a.s., na to povika: "Nije El - Kasva iznevjerila, nije to njoj u prirodi, ali joj se ispriječio onaj koji se ispriječio i slonu. Tako mi Allaha, kad bi Kurejšije zatražile od mene bilo šta od onoga što veličaju, a dato ne prelazi Allahove zabrane, odobrio bi im."

Nakon toga potjera devu i ona ga ponese. On nastavi put i dođe na gornju Hudejbiju, kod korita za vodu u jednoj stijeni. Voda je polagano curila, a ljudi su pili. Ubrzo su vodu iz korita iscrpili, pa se požališe Resulullahu, a.s., da su žedni. On izvadi strjelicu iz svog tobolčeta pa naredi da je stave u korito. I tako mi Allaha, voda im nadođe, preli korito, zapljusnu ih da su morali ustuknuti.

BUDEJL POSREDUJE IZMEĐU RESULULLAHA, A.S., I KUREJŠIJA

Kad je Resulullah, a.s., osigurao mjesto za odmor, pojavi se Budejl bin Verkae Huzaija, s grupom svojih ljudi kod Resulullaha, a.s. Pleme Benu - Huza'a, stanovnici Tihama, bilo je povjerljivo Allahovom Poslaniku, a.s. Budejl reče: "Ostavio sam K'ab bin Luaja, negdje kod hudejbijske vode. Oni su sa sobom poveli žene i djecu, oni hoće po svaku cijenu da te napadnu i spriječe tvoj dolazak u Kabu."

Resulullah, a.s., odgovori mu: "Mi nismo došli da ikoga ubijamo, nego smo došli da "umru" obavimo. Rat je Kurejšije mnogo iscrpio, a i velike im štete nanio, ako žele da ih rasteretim duga, onda neka meni i narodu oslobode put.

Ako žele da prime islam kao što su ga primili mnogi, onda neka to i učine, a ako neće ni to, onda su pretjerali. Ako sve odbijaju osim borbe, onda ću se, Tako mi Allaha, boriti i u

ovakvom mom stanju (u ihramima), makar ostao sam ja, ili dok Allah svoju volju ne izvrši."

Budejl mu na te riječi odgovori: "Obavijestit ću ih o svemu što si rekao." On zatim ode kod Kurejšija i reče im: "Ja dolazim od onoga čovjeka (Resulullaha), a i usput sam čuo kako govori interesantne stvari. Ako hoćete, ponovit ću njegove riječi." Zlobnici kurejšijski povikaše: "Nema potrebe da nam išta od njega prenosiš", a jedan pametniji čovjek reče: "Hajde, daj reci nam to što si čuo." On ispriča sve što je Resulullah, a.s., kazao. Kurejšije su željele provjeriti tačnost njegovih riječi, pa poslaše Mikreza bin Hafsa do Resulullaha, a.s. Kad ga ugleda, Resulullah, a.s., reče: "To je zloban i lukav čovjek." A kad on dođe i kad mu se Resulullah, a.s., obrati, reče mu sve isto kao što je rekao i Budejlu. Mikrez se vrati Kurejšijama i prenese im ono što je čuo.

OSTALI KUREJŠIJSKI DELEGATI

Kurejšije su željele poslti još nekoga da provjeri namjeru muslimana. Jedan Kenanija, s imenom El - Hulejs bin Alkamet reče: "Pustite mene da odem do njega." Kurejšije rekoše: "Idi." Kad ga ugleda Resulullah, a.s., da dolazi, poznade ga pa reče: "To je taj i taj čovjek. On je iz plemena koje obožava devu. Pokažite mu ih, izvedite pred njega kurbane."

Narod dočeka El - Hulejsa s telbijom (dove koje uče uz Kurban - bajram). Kad on to ugleda, reče: "Slava Allahu, ovom narodu ne treba zabranjivati dolazak u Kabu." On se vrati svojim drugovima i reče: "Vidio sam kurbane, namijenjene i obilježene. Moje je mišljenje da ih pustimo u Meku." I povede se razgovor između ovog Kenanije i Kurejšija. Evo ukratko, o čemu je bilo riječi:

Urve bin Mes'ud es - Sekafi reče: "Onaj tamo (Resulullah, a.s.) nudi vam realan prijedlog, pa ga prihvatite. Dopustite mi da ja odem do njega i s njim razgovaram." Pa mu dozvoliše i on ode. Resulullah, a.s., je i njemu rekao isto što je rekao i Budejlu.

Urve mu se na to obrati: "O Muhammede, šta misliš da vratiš svoj narod nazad, ili si možda čuo da je neko prije tebe poveo svoj narod u propast. Ako ih povedeš, ja vidim, tako mi Boga, svakakva lica oko tebe, ima tu i ološa, oni će prebjeći i tebe ostaviti (Kurejšijama)." Ebu - Bekr tada mu se obrati i grubo ga prekori, a onda reče: "Zar mi da pobjegnemo od njega?" Urve upita: "Ko je ovaj?" Odgovoriše: "Ebu Bekr", a on reče: "Tako mi Boga, da nije već bilo ranijeg prijateljstva između mene i tebe, ja bih ti odgovorio kako zaslužuješ."

Zatim se Urvet okrene Resulullahu, a.s., da s njim razgovara, dodvoravajući mu se i stalno mu dodirujući bradu. [552] Mugire bin Šu'be, koji je stajao s isukanom sabljom kraj Resulullaha, a.s., svaki puta kad Urve pogladi Resulullahu, a.s., bradu, udario bi sabljom o korice, i konačno ljutito viknu: "A ko je ovaj?" Odgovoriše mu: "El - Mugire bin Šu'be." Urve

povika: "O kakve li izdaje, a da ne misliš da ću i ja poći stopama tvoga izdajstva?"

Mugire je u predislamsko doba putovao u društvu nekog plemena, pa je ljude pobio, njihovu imovinu oduzeo, a zatim otišao i primio islam.Kad je došao kod Resulullaha, a.s., i ispričao mu šta je učinio, Resulullah, a.s., rekao je: "Što se tiče tvog islama, prihvaćam, a od tog imetka ne želim ništa." (Mugire je bio Urveu bratić).

Urve je bio drzak i bezobrazan s ashabima Resulullaha, a.s. Svakog je prozivao i podsjećao ga na njihovu raniju vezu. Potom se vrati svojim drugovima u Meku i reče: "O narode, obilazio sam mnoge kraljeve (kao izaslanik). Bio sam i kod "Kajsara" (Cezara), i "Kisra'a" (Kserksa), i "Nedžašije" (Negusa). Tako mi Boga, nisam vidio da ijednog kralja vole i poštuju njegovi ljudi, kao što to čine Muhammedovi ljudi Muhammedu. Ako pljune, njegova pljuvačka obavezno završi na dlanu nekog od njegovih ashaba, koji je potare po svome licu i koži. Kad im nešto naredi, natječu se da to urade. Kad on uzima abdest, hoće da se pobiju oko ostatka vode iza njega. Kad on govori, oni spuste svoje glasove, a kad ga gledaju, gledaju ga blagim pogledom iz poštovanja prema njemu. Taj čovjek vam je ponudio pravi prijedlog, pa ga prihvatite."

"ON JE ZADRŽAO RUKE NJIHOVE OD VAS I VAŠE OD NJIH USRED MEKE"

Kad su kurejšijski mladići, razuzdani i oholi, željni rata radi samodokazivanja, vidjeli da njihovi poglavari žele mir, počeli su smišljati plan koji bi poremetio i odložio mir. Oni odlučiše da po noći krenu, i da se malo zabave u muslimanskoj vojnoj postaji, te da počine radnje koje će zapaliti baklju rata.

To i ostvariše. Krenu njih sedamdeset ili osamdeset mladića, pa se spustiše niz brdo Et - Ten'im i htjedoše ući u logor. Ali nisu imali sreće jer ih sve pohvata Muhammed bin Mesleme, zapovjednik straže. Iz želje za primirjem, Resulullah, a.s., pusti ih na slobodu. U vezi s tim, Allah, dž.š., objavi u Kur'anu:

"On je zadržao ruke njihove od vas i vaše od njih usred Meke, i to nakon što vam je pružio mogućnost da ih pobijete." (48:24)

OSMAN BIN AFFAN, MUSLIMANSKI DELEGAT KUREJŠIJAMA

Uzimajući sve to u obzir, Resulullah, a.s., odluči da pošalje svoga delegata koji će Kurejšijama potvrditi Resulullahov, a.s., stav i cilj ovoga putovanja.

On pozva Omer bin el - Hattaba, da ga pošalje. On se ispriča govoreći: "O Poslaniče, ja nemam nikoga u Meki da bi me mogao odbraniti, ako me Benu - K'ab stavi na muke. Pošalji Osman bin Affana. Njegova porodica je u Meki. On će prenijeti poruku koju želiš."

Resulullah, a.s., pozva Osmana i posla ga Kurejšijama rekavši mu: "Obavijseti ih da mi nismo došli da ratujemo, došli smo da obavimo umru. I pozovi ih u islam. Zatim mu Resulullah, a.s., naredi da u Meki obavijesti vjernike muškarce i vjernice žene da će ubrzo biti oslobođenje Meke, i da im prenese radosnu vijest da će Allahova vjera gospodariti Mekom, i da niko više neće skrivati svoj iman u Meki.

Osman bin Affan pohita u Meku. Naiđe pokraj nekih Kurejšija u Beldal dolini. Oni ga upitaše: "Gdje ideš?" On odgovori: "Šalje me Resulullah, a.s., o tom i tom pitanju." - pa im ispriča sve po redu, a oni rekoše: "Čuli smo, idi i obavi svoja zaduženja."

Zatim se diže Eban bin Seid bin el - As, pa mu nazva dobrodošlicu, te mu osedla novoga konja, uze Osmana i podiže ga na konja, te pohita s njim u Meku. Osman prenese poruku kurejšijskim poglavarima. Kad se Osman odmorio, oni mu ponudiše da učini tavaf oko Kabe. On odbi ovu ponudu i ne htjede da učini tavaf dok to ne uradi Resulullah, a.s.

GLASINE O UBISTVU OSMANA, R.A., I PRISEGA "ER - RIDVAN"

Kurejšije zadržaše Osmana kod sebe, vjerovatno želeći da se dogovore šta dalje da rade, i da dobro osmotre svoje pozicije, pa da po Osmanu pošalju odgovor Resulullahu, a.s.

Osmanovo zadržavanje potraja, pa se pronese glas među muslimanima da je Osman ubijen.

Kad to ču, Resulullah, a.s., reče: "Nećemo odustati dok ne kaznimo taj narod", a onda pozva svoje drugove da polože zakletvu. Oni su se zaklinjali da neće pobjeći, potom se javi grupa koja se zakle na vjernost do smrti.

Prvi koji mu dade prisegu bio je Ebu - Sinan el - Esedijj. Također mu je zakletvu na vjernost dao Selema bin el - Ekv'ea, i to se tri puta zakleo na vjernost do smrti. Zakletvu je dao među prvim ljudima, pa potvrdio je među onima u sredini, pa opet na kraju s onim posljednjim.

Resulullah, a.s., dohvati svoju drugu ruku, stavi šaku u šaku i reče: "Ova moja druga ruka je za Osmana."

Kad se završi davanje podrške, prispije i Osman te se i on zakle na vjernost Resulullahu, a.s. (Za njega je to Resulullah, a.s., već učinio, a on je samo potvrdio).

Od ove podrške odustao je samo jedan jedini čovjek - munafik - licemjer, zvani Dždedd bin Kajs.

Ova se ceremonija podrške odvijala pod drvetom. Omer, r.a., držao je Resulullaha, a.s., za ruku, a Ma'kil bin jesar podizao je granu drveta kako ne bi smetala Allahovom Poslaniku, a.s.

Ova prisega nazvana je "Er - Ridvan". O njoj Kur'an kaže: "Allah je zadovoljan onim vjernicima koji su ti se pod drvetom na vjernost zakleli." (48:18)

SKLAPANJE PRIMIRJA I NJEGOVI PARAGRAFI (SULUHL - HUDEJBIJJA)

Kurejšije su shvatile ozbiljnost situacije, pa poslaše hitno Suhejla bin Amra da sklopi primirje. Oni mu strogo podvukoše da od primirja neće biti ništa ako se ove godine ne vrate odmah u Medinu. "Nećemo da arapi pričaju o nama kako je ušao u Meku iznenada i na silu."

Suhejl bin Amr dođe kod Resulullaha, a.s. Kad ga ugleda, Resulullah, a.s., reče: "On će olakšati našu situaciju. Kurejšije sigurno žele primirje, dok njega šalju!.." Suhejl je dugo i dugo govorio, a zatim se složiše o uvjetima primirja, a to su:

1. Da se Resulullah, a.s., vrati u Medinu i da ove godine ne ulazi u Meku, a sljedeće godine da dođe s muslimanima i da provedu u njoj tri dana, samo s oružjem koje nosi putnik, a to je sablja u koricama. Kurejšije im za to vrijeme ne smiju praviti nikakave smetnje.

2. Obustavljanje neprijateljskog djelovanja između dvije strane za period od deset godina. U tom vremenu, dok traje primirje, ljudi će se sigurno kretati, a oni će jedni druge štititi.

3. Ko od plemena želi da stupi u savez s Muhammedom i da poštuje uvaj ugovor, može to da učini, a ko to isto želi s Kurejšijama, neka to učini. Svako takvo pleme smatrat će se kao dio tog naroda. Svako neprijateljstvo prema savezniku, smatrat će se neprijateljstvo s tom skupinom.

4. Ako neko od Kurejšija prebjegne Muhammedu, bez dozvole svoga starješine, on će im ga vratiti u Meku, a ako neko od Muhammedovih dođe Kurejšijama, to jeste, ako prebjegne kod njih, oni mu ga neće izručiti.

Zatim Resulullah, a.s., pozva Aliju da to napiše na papir. Resulullah mu je, a.s., diktirao: "Bismillahir - Rahmanir - Rahim", a Suhejl reče: "Što se tiče toga 'Er - Rahman', tako mi Boga, mi ne znamo ko je taj. Nego, piši ovako: 'Bismikellahumme'", pa Resulullah, a.s., naredi Aliji neka tako napiše.

Zatim Resulullah, a.s., nastavi diktirati:

"S ovim se saglašava Muhammed, Resulullah", a Suhejl ga prekide: "Da znamo da si Resulullah, ne bi ti zabranili ulazak u Kabu, a ne bi s tobom ni ratovali, nego piši ovako: 'S ovim se saglašava Muhammed, sin Abdullaha.'" Resulullah, a.s., reče: "Ja sam Resulullah iako mi vi ne vjerujete", te naredi Aliji, r.a., da napiše kako Suhejl kaže, te da izbriše apoziciju Resulullah. Alija, r.a., ne htjede da to izbriše, pa to učini Resulullah, a.s., svojom rukom. Potom je ostalo napisao.

Kad je primirje sklopljeno, pleme Huzaat pristupi u savez s Resulullahom, a.s. Oni su bili saveznici Benu - Hašima još od vakta Abdul - Muttalibova, stoga je njihovo pristupanje ovoj strani bilo potvrda tog starog savezništva.

Pleme Benu - Bekr uđe u savez s Kurejšijama.

VRAĆANJE EBU - DŽENDELA KUREJŠIJAMA

Dok je Alija pisao tačke ugovora, s gornje strane Meke se među muslimane spusti Ebu - Džendel, sin Suhejlov, vezan u lancima. Suhejl reče: "To je prva osoba koju potražujem od tebe da mi je vratiš." Resulullah, a.s., reče: "Još nismo završili ugovor." Suhejl reče: "Ako je tako, nećemo ništa ni dogovarati."

Resulullah, a.s.: "Daj mi ga!"

Suhejl bin Amr: "Ne dam ti ga!"

Resulullah, a.s.: "Hajde, učini to."

Suhejl: "Neću to da učinim."

Suhejl udari Ebu - Džendela u lice, zatim ga dohvati za jaku i potjera ga da ga vrati mušricima. Ebu - Džendel derao se iz sveg glasa: "O muslimani, a zar ću se vratiti mušricima, pa da me skrenu s moje vjere?"

Resulullah, a.s., reče mu: "Strpi se, o Ebu - Džendel, i uzdaj se u Allahovu nagradu. Allah, dž.š., će tebi i takvima kao što si ti, nejakim i nezaštićenima, donijeti olakšanje i naći izlaz. Mi smo već sklopili međusobni ugovor o primirju i dali im Allahovu riječ, kao i oni nama, pa ih ne smijemo prevariti."

Ustade Omer bin El - Hattab, r.a., da isprati Ebu - Džendela, pa mu reče: "Strpi se Ebu - Džendel, oni su zaista mušrici, krv ni jednog od njih ne vrijedi više od krvi psa."

On se okrene tako da se drška sablje primače Ebu - Džendelu, a Omer, r.a., o tome

naknadno priča i kaže: "Poželio sam da izvuče sablju i njom ubije svoga oca." Međutim, njemu je bilo teško da to uradi svome ocu i tako se to završi.

KLANJE KURBANA I BRIJANJE GLAVE, ČIN ZAVRŠETKA UMRE

Kad je Resulullah, a.s., završio s ugovorom o primirju, obrati se muslimanima i reče: "Ustanite, zakoljite kurbane i obrijte glave." Niko od prisutnih, tako mi Allaha, dž.š., ne ustade, iako je ponovio tri puta.

Nakon toga on se diže i ode kod svoje žene Ummu - Seleme. ISpriča joj šta mu se desilo, da ga niko nije poslušao. Ona mu reče: "O Allahov Poslaniče, ako želiš da te poslušaju, iziđi, i nemoj ni s kim progovoriti ni riječi dok ti ne zakolješ svoj kurban i ne pozoveš svog brijača da te obrije." [553]

Ustade Resulullah, a.s., iziđe i ni s kim nije govorio dok nije zaklao svoj kurban i pozvao svoga brijača koji ga je obrijao. Kada to vidje narod, svi ustadoše, zaklaše kurbane i počeše jedni druge brijati, tako da su gotovo jedni druge ubili zbog velike gužve.

Jedna deva bila je kurban za sedmero, a i jedna krava za sedmero. Resulullah, a.s., zaklao je devu koja je ranije pripadala Ebu - Džehlu. U nozdrvi je imala srebrenu halku. To je bio imidž Ebu - Džehla da bi izazvao ljubomoru mušrika.

Resulullah, a.s., tri puta molio je Allaha, dž.š., za oprost onima koji su obrijali glave, a jedanput za one koji su se samo podšišali. Na ovom putovanju Allah, dž.š., je pored ovih propisa, propisao iskup za one koji iz opravdanih razloga obriju glavu ili podšišaju kosu prije vremena, da mogu postom, sadakom ili žrtvom, poput slučaja Ka'b bin Udžreta, da se iskupe.

ZABRANA POVRATKA MUHADŽIRKI MUŠRICIMA

Resulullahu, a.s., dođoše žene mu'minke iz Meke, a njihovi staratelji dođoše da ih vrate, shodno ugovoru koji je potpisan na Hudejbiji. Ovaj njihov prijedlog je odbijen, zbog toga što u paragrafu vezanom za ovu tačku stoji riječ: "I da svaki naš bjegunac koji ti dođe (pobjegne kod tebe od nas), makra i bio tvoje vjere, mora biti vraćen nama" [554], ne podrazumijeva žene, koje nisu ni spomenute.

Allah, dž.š., tim povodom objavi:

"O vjernici, kad vam vjernice kao muhadžirke dođu, ispitajte ih - a Allah dobro zna kakvo je vjerovanje njihovo... U braku mnogoboške ne zadržavajte." (60:10)

Resulullah, a.s., stavljao ih je na ispit čitajući im uzvišene riječi Kur'ana: "Kad ti dođu vjerniceda ti polože prisegu - da neće Allahu nikoga ravnim smatrati i da neće krasti, i da neće bludničiti, te da neće djecu svoju ubijati..." (60:12)

Onu vjernicu koja bi prihvatila sve uvjete i dala prisegu, nije vraćao nazad.

Muslimani otpustiše svoje žene nevjernice putem ovog propisa. Omer, r.a., pustio je dvije žene koje su bile u nevjerstvu. Jednom od njih oženi se Muavija, a drugom Safvan bin Umejje.

REZULTATI UGOVORA

Proučavajući paragrafe ugovora, bilo da tražimo njihov dubinski smisao ili površinsko značenje, dolazimo, bez ikakve sumnje, do veoma značajnog zaključka, a to je, da je primirje i ugovor na Hudejbiji prva verbalna pobjeda muslimana, za koje Kurejšije do tada nisu htjeli ni čuti, a kamoli u bilo čemu priznati. Naprotiv, oni su željeli da iskorijene muslimane do posljednjeg, i željno iščekivali da dočekaju trenutak njihovog kraja. Oni su svim silama nastojali da se isprječe između islamske misije i ljudi s obzirom da su zauzimali i duhovno i svjetsko vođstvo na Arabijskom poluotoku.

Činjenica je da i sam pristanak Kurejšija na ponuđeno primirje znači priznavanje jedne nove snage na tim prostorima, snage muslimana, te da Kurejšije nisu u moći da ratuju snjima. Važno je napomenuti da treći paragraf hudejbijskog ugovora ukazuje na to, da su Kurejšije zaboravile na svoje vjersko i svjetovno vođstvo u Arabiji, i da ih sada više niko i ništa ne interesira, te da se moraju brinuti o sebi.

A što se tiče ostalih plemena, pa i čitave Arabije, ako hoće da prihvate islam si, to Kurejšije ne interesira, i oni se neće ni u šta miješati.

Nije li, onda, to totalni poraz njihov i nije li to velika i jasna pobjeda muslimana?

Veoma je važno napomenuti, da dugotrajni ratovi i povremene bitke koje su vođene između muslimana i njihovih neprijatelja nisu bili sa ciljem - govorimo o muslimanima - da se steknu materijalna dobra, osvoji teritorija, ubijaju ljudi, ili na silu neprijatelj prevede na islam, već je jedini cilj bio da su muslimani putem ovih ratova i bitaka željeli potunu slobodu ljudima u iskazivanju uvjerenja i vjere. "Pa onaj ko želi da vjeruje neka vjeruje, a ko želi da ne vjeruje, neka ne vjeruje." (Kur'an)

Između čovjek i onoga što on želi ne smije se ispriječiti nikakva sila. Vjerska tolerancija i socijalna jednakost su moto islama. Uspjeh koji je isčam doživio u mirno doba poslije ovog ugovora, ne bi se mogao postići ratovanjem ni onda kad je pobjeda bila očigledna.

Zbog velike širokogrudnosti islama, muslimani su postigli ogroman uspjeh na polju ed - d'aveta - širenja same vjere. I dok je broj muslimana prije primirja na Hudejbiji bio svega 3000, muslimanska vojska je, samo dvije godine nakon primirja, brojala 10000 boraca

(prilikom oslobađanja Meke).

Drugi pozitivni paragraf ove sjajne pobjede je u činjenici, da muslimani nisu prvi otpočinjali ratove i bitke, već su to uvijek činili drugi (Kurejšije). Kur'an o tome kaže: "A oni su vas prvi napali." (9:13)

Što se tiče muslimana, njihovi vojni pohodi imali su osnovni zadatak da osvijeste Kurejšije od njihove umišljenosti i njihovog odvraćanja od Allahovog puta, te da ih navedu na uvažavanje muslimana. Neka svako radi svoj posao i neka se ne miješa u tuđe stvari. Prekid rata od deset godina je prepreka ovoj umišljenosti i ovom ometanju u vjeri, i dokaz o propasti onoga koji otpočne rat, njegovoj slabosti i gubljenju ugleda.

Prvi paragraf je konačni dokaz o propasti Kurejšija. Zabrana muslimanima da posjete Kabu svedena je na određeni period, ona nije stalna i vječna. Oni su tim svojim gestom uspjeli odbiti muslimane samo za tu godinu, tako da za njih ni u tome nema nikakvog uspjeha.

Kurejšije su kroz tri prve tačke udovoljili muslimanima, a pritom su za sebe dobili samo jednu - to je četvrti paragraf ugovora.

Međutim, i to je vrlo jeftin dobitak. U njemu nema ništa što bi naškodilo muslimanima. Poznato je da neko, ko je musliman, neće napustiti Allaha i Njegovog Resula, a.s., niti će pobjeći iz islamske sredine, osim ako se odmetne od vjere, javno ili tajno. A ako se odmetne od vjere, onda on i nije više potreban muslimanima. Njegovo udaljavanje iz islamskog društva mnogo je vrednije od njegovog ostanka u njemu.

Na ovo je mislio Resulullah, a.s., kada je rekao: "Onoga od nas koji ode njima, njega je Allah udaljio." [555]

A ko primi islam, neke od stanovnika Meke, i pored toga što mu je iseljenje u Medinu zabranjeno, nije mu zabranjeno iseljenje u druga mjesta, a Allahova zemlja je prostrana. Zar nije Abesinija bila prostrana za muslimane, kada stanovnici Medine nisu znali o islamu ništa? Resulullah, a.s., je upravo i mislio na ovu soluciju kada je rekao: "Ko nama dođe od njih, Allah će za njega naći olakšanje i rješenje." [556]

Pribjegavanje mjerama suzdržanosti na ovakav način, iako predstavlja vid kurejšijske moći i slave, u stvari proizlazi iz njihove velike uznemirenosti, nesigurnosti i velikog straha za njihovo mnogobožačko bivstvovanje. Oni kao da su znali da su danas, više nego ikada do tada, na rubu provalije, kad nemaju drugog izbora, osim da prihvate ovakve mjere suzdržanosti.

Resulullahovo, a.s., uvažavanje, da se oni od muslimana koji prebjegnu Kurejšijama ne mogu više vratiti nazad, samo je jedan dokaz da se on pouzdaje u čvrstinu svog egzistiranja, svoje snage i cjelokupnog povjerenja, i stoga se ni malo ne boji za primirje s ovakvim uvjetom.

ŽALOST MUSLIMANA I RAZGOVOR OMERA, R.A., S RESULULLAHOM, A.S.

Ugovor o primirju potpisan je i objasnili smo suštinu tačaka tog ugovora, ali moramo spomenuti dva događaja koji baciše u očaj i nedoumicu sve muslimane.

1. Muslimani su bili obaviješteni da će moći ući u Harem i da će obaviti tavaf, ali se vratiše neobavljena posla i s tim se nikako nisu mogli pomiriti.

2. Resulullah, a.s., svjesno je popuštao kurejšijskim zahtjevima, iako ga je Allah, dž.š., obavijestio da je islam vjera perspektive, i da će ona ubrzo dominirati arabijskim prostorima.

Ove dvije pojave - iako je Resulullah, a.s., sasvim bio u pravu - izazvaše kod muslimana sumnju, nedoumicu i svakakva nagađanja. Zbog toga bili su duboko povrijeđeni, i skoro žalosni zbog eventualnih posljedica koje mogu uslijediti nakon primirja.

Izgleda da je najžalosniji bio Omer bin el - Hattab, r.a. On dođe kod Resulullaha, a.s., i obrati mu se: "O Allahov Poslaniče, a zar mi nismo u pravu. a zar nije istina na našoj strani, a ne na njihovoj?"

Resulullah, a.s., odgovori: "Jeste."

Omer, r.a.: "A zar neće naši ubijeni u Džennet, a njihovi u Džehennem?"

Resulullah, a.s.: "Hoće."

Omer, r.a.: "Pa zašto onda sramotimo našu vjeru, i zašto da se vratimo, a nismo pustili da Allah prsudi između nas i njih?"

Resulullah, a.s.: "O sine Hattabov, ja sam Allahov Poslanik, i nisam htio da Mu budem neposlušan. On je moj pomagač i nikad me neće napustiti."

Omer, r.a.: "A zar nam nisi rekao da ćemo doći u Meku i da ćemo ući u Hrem i tavaf oko Allahove kuće učiniti?"

Resulullah, a.s.: "Svakako, a jesam li rekao da ćemo doći u Allahovu kuću ove godine?"

Omer, r.a.: "Ne."

Resulullah, a.s.: "Ti ćeš doći i ti ćeš tavaf oko nje učiniti."

Omer, r.a., ode srdit od Resulullaha, a.s., i dođe kod Ebu - Bekra. Postavi mu ista pitanja kao i Resulullahu, a.s. Ebu - Bekr mu na sve dade odgovor kao i Resulullah, a.s., s tim što još dodade: "Možeš i da umreš od jada, ali, tako mi Allaha, on je (Resulullah, a.s.) u pravu."

Tada je Allah, dž.š., objavio suru "El - Feth", gdje kaže:

"Mi ćemo ti dati sigurnu pobjedu", (itd. do kraja sure).

Nakon objave ove sure Resulullah, a.s., posla po Omera, r.a., pa mu je prouči.

Omer, r.a., upita: "O Allahov Poslaniče, je li to Feth (pobjeda)?"

Resulullah, a.s., odgovori: "Da."

Omer, r.a., bio je zadovoljan ovim što je čuo. Međutim, žestoko se kajao zbog onakvog svog postupka. On je pričao:

"Želio sam da se za to iskupim, pa još uvijek daje sadaku, postim, klanjam nafile, oslobađam roblje, da bih sebi olakša savjest zbog onakvih riječi koje sam izrekao. Molio sam Allaha, dž.š., da bude na kraju sve dobro." [557]

RIJEŠEN PROBLEM UGROŽENIH U MEKI

Kad se Resulullah, a.s., vratio u Medinu, i kada se malo odmorio, prebježe jedan od mučenih muslimana iz Meke. Zvao se Ebu - Basir iz plemena Sekif, koje je bilo u savezu s Kurejšijama.

Kurejšije poslaše dvojicu ljudi kod Resulullaha, a.s., da zatraže njegovo izručenje nazad. Oni spomenuše ugovor koji ga obavezuje na to, i Resulullah, a.s., im predade Ebu - Basira.

Mušrici ga povedoše u Meku. U Zul - Hulejfi sjedoše da se odmore i da prezalogaje koju hurmu. Ebu - Basir reče jednome od njih dvojice: "Vidim da imaš dobru sablju, čovječe", a ovaj je izvuče iz korica i potvrdi: "Stvarno je dobra, dobro sam je isprobao." Ebu - Besir reče: "Pokaži mi je, da je malo bolje vidim." Ovaj mu dade, aon ga udari njom i ubije.

Drugi čovjek pobježe, vrati se u Medinu i uđe u mesdžid. Kad ga ugleda Resulullah, a.s., reče: "Ovaj kao da je ugledao avet." Čovjek dođe do Resulullaha, a.s., i reče: "Ubijen je moj drug, i mene će ubiti." U tom dođe Ebu - Besir i reče: "O Allahov Poslaniče, ti si svoje obećanje izvršio, pred Allahom si čist, vratio si mene njima, a potom je mene Allah spasio od njih." Poslanik, a.s., reče: "Teško tebi, možeš biti uzrokom rata, ako onaj ima nekoga svoga da ga osveti."

Kad to ču Ebu - Besir, znade da će ga Resulullah, a.s., vratiti ponovo u Meku, pa brzo pobježe iz Medine i ode u Sejful - Bahri, gdje se skrivao. Od Kurejšija pobježe Ebu - Džendel bin Suhejl, pa se pridruži Ebu - Besiru. I koji god bi čovjek pobjegao od Kurešija nije više išao u Medinu, već bi se priključivao Ebu - Besiru, koji oformi svoju grupu.

Napadali su svaki kurejšijski karavan koji je kretao za Šam ili iz Šama za Meku, pa bi opljačkali i ubili koga bi stigli od vodiča.

Kurejšijama to dojadi, pa poslaše molbu Resulullahu, a.s., zaklinjući ga Allahom i krvnim srodstvom da ih spasi te grupe, a oni će pustiti svakoga ko hoće da dođe u Medinu, neće mu braniti.

Resulullah, a.s., pozva Ebu - Besira u Medinu i on se vrati sa svojom družinom. [558]

PRELAZAK KUREJŠIJSKIH JUNAKA NA ISLAM

Početkom 7. g. H., a nakon ovog primirja, pređoše na islam Amr bin el - As, zatim Halid bin el - Velid i Osman bin Talha. Kad su došli kod Resulullaha, a.s., on reče: "Meka nam je poslala svoje najdraže sinove." [559]

DRUGO RAZDOBLJE

NOVA ETAPA U HISTORIJI ISLAMA

المرحلة الثانية (طور جديد)

Primirje na Hudejbiji bijaše početak jednog novog razdoblja u životu muslimana i u okviru samog islama u Arabiji.

Kurejšije su bile najjača snaga, najoholiji i najljući neprijatelji islama. Silaskom Kurejšija s ratne pozornice zbivanja u sigurnosne vode mira, slomljen je najjači od tri udružena neprijatelja: Kurejšije, Gatafan i jevreji. Pošto su Kurejšije bili predstavnici idolopoklonika, to jest njihovi lideri na Arabijskom poluotoku, to je s prethodnim događajima opao njihov idolopokloničkі zanos za vjerske obrede i uveliko je ohladilo njihovo neprijateljstvo prema muslimanima. Stoga ne nailazimo kod Gatafana na velike provokacije muslimana poslije ovog primirja. Međutim, i ono što je dolazilo od njih, bilo je inicirano i pripremano od jevreja.

Jevreji su nakon izgnanstva iz Jesriba (Medine), uzeli Hajber za svoj centar, gdje su nastavili kovanje svojih podlih fitneluka (smicalica). Oni su huškali beduine oko Medine na muslimane, a životna želja bila im je ubiti Muhammeda, a.s. i muslimane dokrajčiti. Ako im to ne bude pošlo za rukom, onda im je trebalo bar što više zla nanijeti. Zbog svega toga, prvi odlučujući korak od Resulullaha, a.s. nakon primirja na Hudejbiji bio je - borba protiv ovog jevrejskog legla.

Međutim, ovaj period koji je započeo poslije primirja na Hudejbiji, bio je velika prilika za tumačenje i dostavljanje islama i njegovog učenja. Udvostručila se aktvivnost muslimana na ovom polju, pa je prevazišla vojne aktivnosti. Stoga, ovaj period možemo podijeliti na dva dijela:

1. aktivnosti na području dostavljanja i tumačenja vjere, ili period dopisivanja s kraljevima i vladarima i

2. period vojnih aktivnosti.

Prije nego nastavimo s praćenjem vojnih aktivnosti u ovom periodu, posvetit ćemo veću pažnju međusobnom dopisivanju Resulullaha, a.s., s vladarima i kraljevima. U korespondenciji im nudi islamsko učenje zbog kojeg su muslimani inače pretrpjeli sve dotadašnje patnje, bol, nesreću, smicalice, licemjerstvo, bitke i ratove.

KORENSPONDENCIJA ALLAHOVOG POSLANIKA (SLANJE PISAMA KRALJEVIMA I VLADARIMA)

مكاتبة الملوك والأمراء

Krajem 6. g.h. kad se Resulullah, a.s., vratio sa Hudejbije, napisao je kraljevima poruku kojom ih poziva u islam.

Kad je donio odluku za pisanje, rekoše mu da oni ne primaju nikakvu korenspondenciju bez pečata. Resulullah, a.s., uze srbreni prsten i na njega ugravira Muhammed, Resulullah. Ovaj pečat je ugraviran u tri reda: u prvi red Muhammed, u drugi red Resul, a u treći red Allah, ali su se redovi čitali odozdo na gore: Allah, Resul, Muhammed. [560]

Resulullah, a.s., izabra među ashabima najučenije i najsposobnije ljude da budu njegovi ambasadori, preko kojih će komunicirati s kraljevima.

Profesor El - Allama el - Mensur Fevri tvrdi da je Resulullah, a.s., poslao svoje delegate u osvit mjeseca muharema 7. g.h. prije odlaska u Hajber na nekoliko dana. [561]

Mi ćemo dati tekst ovih prepiski.

1. PISMO NEGUSU, KRALJU ABESINIJE

Pravo ime Negusa - Nedžašije je Ashamet bin el - Ebdžer. Resulullah, a.s., njemu je napisao poruku po Amru bin Umejjeti ed - Dameriji krajem 6. g. H. ili u muharemu 7. g. H. Taberani navodi tekst pisma. Međutim, preciznije gledajući, vidi se da taj tekst nije pravi tekst koji je napisao Resulullah, a.s., poslije Hudejbije, već je moguće da je to tekst koji je poslao po Dža'feru kad je on sa svojim drugovima muhadžirima otišao u Abesiniju, dok je Resulullah, a.s., još bio u Meki. Nalazimo na kraju pisma imena tih muhadžira u ovoj rečenici: "Evo vam šaljem mog amidžića Džafera i s njim grupu muslimana, pa ako dođu do tebe prihvati ih, i ne budi ohol prema njima."

Prenosi Bejhekija od Ibn - Ishaka tekst Resulullahovog, a.s., pisma upućenog Nedžašiji, koji glasi: "To je pismo od Muhammeda, Poslanika, Nedžašiji el - Ashametu, velikanu Abesinije, neka je mir na onoga koji slijedi Allahovu uputu i vjeruje u Allaha i Njegovog Poslanika, a ja svjedočim da nema drugog boga, osim Allaha, Jedinog, Koji nema sudruga, Koji nema žene ni sina, i svjedočim da je Muhammed Njegov rob i Njegov Poslanik, i pozivam te da primiš islam, jer ja sam zaista Njegov poslanik. Primi islam, bit ćeš spasen."

"O sljedbenici Knjige, dođite da se okupimo oko jedne riječi, i nama i vama zajedničke: da se nikome osim Allahu ne klanjamo, da nikoga Njemu ravnim ne smatramo, i da jedni druge, pored Allaha, bogovima ne držimo! A ako oni ne pristanu, vi recite: 'Budite svjedoci da smo mi muslimani.' (3:64), pa ako odbiješ snosit ćeš grijeh cijelog kršćanskog naroda!"

Veliki istraživač, doktor Hamidullah iz Pariza, pronašao je nedavno tekst Resulullahovog, a.s., pisma, isti što ga je Ibn - Kajjim našao, s razlikom samo u jednoj riječi. Doktor Hamidullah utrošio je veliki trud u provjeravanju toga teksta, konsultirajći mnoga djela i mnoge izvore. On je u svom jednom djelu objavio tekst toga pisma, koje glasi:

U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog!

ili

Bismillahirrahmanirrahim

Od Muhammeda, Resulullaha, Nedžašiju, velikodostojniku Abesinije!

"Neka je mir na onoga koji slijedi Allahovu uputu!"

"Zahvaljujem se Allahu. On je Allah - nema drugog boga osim Njega, Vladar, Sveti, Onaj Koji je bez nedostatka, Onaj Koji svakog osigurava, Onaj Koji nad svima bdi. I tvrdim da je Isa, sin Merjemin, živo biće storeno Allahovom odredbom i Njegovom riječju koju je Merjemi, djevici neprisutupačnoj, dostavio, pa je zanijela Isaa od njegovog duha, koji je udahnuo, kao što je Allah stvorio Adema, Svojom snagom. Ja pozivam Allahu, dž.š., Jednom Jedinom, Koji nema sudruga. Pozivam na prijateljstvo u ime Allaha, dž.š. i da slijediš mene i da vjeruješ u Objavu koja mi je dostavljena, jer ja sam Allahov Poslanik. Ja pozivam tebe i tvoju vojsku Uzvišenom Allahu. Ja sam ti prenio poziv i dao ti savjet, pa ga primi.

Neka je mir na onoga koji slijedi Allahovu uputu." [562]

Poštovani doktor Hamidullah tvrdi da je to tekst koji je Resulullah, a.s., uputio Nedžašiji, nakon Hudejbije. Da je to zaista pravi tekst mi ne sumnjamo, pogotovo nakon iznošenja činjenica.

Međutim, da li je on napisan nakon Hudejbije ili ne, o tome nema pouzdanih dokaza.

Tekst pisma koji je pronašao Bejhekija i uzeo od Ibn - Ishaka, liči na pisma koja je Resulullah, a.s., slao kraljevima i vladarima kršćanima nakon Hudejbije. U njemu se nalazi

ajet: "O sljedbenici Knjige, dođite da se okupimo oko jedne riječi i namai vama zajedničke." (3:64), kao što mu je bio običaj pisati u takvim pismima. U ovom pismu nađeno je ime El - Ashamet jasno napisano (ime Nedžašije), a tekst do koga je došao doktor Hamidullah, po mome mišljenju, originalni je tekst Resulullaha, a.s., i to nakon smrti Ashameta, upućeno njegovom nasljedniku. Možda je ovo razlog što je izostalo ime Ashameta.

Za ovakvo komentiranje ja nemam nepobitan dokaz, osim onih argumenata koji se načaze unutar ovih pisama. Čudno je da je doktor Hamidullah kategoričan u tome, da je tekst koji prilaže Bejhekija od Ibn - Abbasa - doslovni tekst pisma koje je napisao Resulullah, a.s., nakon smrti Ashameta, njegovom nasljedniku, iako je ime Ashamet jasno i čitko napisano, a Allah najbolje zna. [563]

Kad Amr bin Umejje ed - Damerij donese pismo Negusu, on ga uze, pa ga primače očima, ustade iz kreveta, stade na zemlju i primi islam od Džafera bin Ebi - Taliba, te napisa odgovori Resulullahu, a.s., o tome, i evo tog teksta:

"Bismillahirrahmanirrahim

Muhammedu, Resulullahu, od Nedžašije Ashameta, selamun alejke, o Allahov Poslaniče, mir od Allaha i milost i berićet Njegov na tebe, Allah je jedan Bog i nema drugog boga osim Njega.

Dobio sam tvoje pismo, o Allahov Poslaniče, u kome spominješ Isaa. Tako mi Gospodara neba i Zemlje, zaista Isa nije ništa više od onoga što si naveo. On je ono što si rekao. Shvatili smo šta si nam poručio. Pročitao nam je tvoj amidžić i tvoj drug. Ja svjedočim da si ti, uistinu, iskreni Allahov Poslanik. Mi ti dajemo našu prisegu na vjernost, a to sam dao i tvom amidžiću. Ja sam primio islam pred njim i predao se Allahu, Gospodaru svjetova." [564]

Resulullah, a.s., zatražio je od Nedžašija da pošalje Džafera i muhadžire koji su bili s njim u Abesiniji. Poslao ih je u dvije lađe s Amrom bin Umejjeom ed - Damerijem. Oni su stigli u Medinu kad je Resulullah, a.s., bio u Hajberu. [565] Nedžašija je umro u redžepu mjesecu, 9. g. H. nakon Tebuka. Resulullah, a.s., obaviješten je od Allaha, dž.š., o njegovoj smrti, pa mu je klanjao dženazu i odsutnosti. Kad je Nedžašija umro, iza njega je naprijesto došao drugi kralj, kojemu je Resulullah, a.s., također napisao pismo u kome ga je pozvao u islam. Međutim, ne zna se da li je ovaj primio islam ili ne. [566]

2. PISMO MUKAVKISU, KRALJU EGIPTA

Napisao je Resulullah, a.s., pismo Džurejdžu bin Meti[567] zvanome El - Mukavkis, kralju Egipta i Aleksandrije:

"Bismillahirrahmanirrahim, od Muhammeda, Allahovog roba i Njegovog Poslanika,

koptskom velikodostojniku Mukavkisu. Mir na one koji slijede Allahovu uputu!

Ja te pozivam islamskom učenju. Primi islam, bit ćeš spasen. Primi islam, dobit ćeš od Allaha duplu nagradu, a ako odbiješ, snosit ćeš grijeh koptskog naroda. [568] "O sljedbenici Knjige, dođite da se okupimo oko jedne irječi, i nam i vama zajedničke: da se nikome osim Allahu ne klanjamo, da nikoga Njemu ravnim ne smatramo i da jedni druge, pored Allaha, bogovima ne držimo! Pa ako oni ne pristanu, vi recite: 'Budite svjedoci da smo mi muslimani.'" (3:64) [569]

Resulullah, a.s., odabra Hatib bin Beltaa da ponese to pismo. Kad Hatib dođe kod El - Mukavkisa reče: "Prije tebe Egiptom je vladao čovjek koji je sebe smatrao vrhovnim bogom, pa ga Allah, dž.š., uze sebi da bude opomena ljudima i ovoga i onoga svijeta. Kaznio je samoga sebe, a kaznio je i druge zbog njega. A ti uzmi pouku od drugih, a nemoj da budeš za pouku drugima."

Mukavkis reče: "Mi imamo vjeru koju ne bi mijenjali, osim za neku koja je bolja od nje."

Hatib reče: "Mi tebe pozivamo u vjeru islam. To je najsavršenija Allahova vjera. Ovaj Poslanik poziva ljude u islam, pa su protiv njega bili najžešći idolopoklonici, Kurejšije, a s njima u neprijateljstvu se udružiše i jevreji. Najbliži Poslaniku su kršćani. Tako mi života, nagovještaj Musaa o dolasku Isaa nije ništa drugo nego kao nagovještaj Isaa o dolasku Muhammeda. Mi tebe pozivamo Kur'anu, kao što ste vi sljedbenike Tore (Tevrata) pozivali Evanđelju (Indžilu). Svaki Poslanik je dužan da poziva sve ljude svoga doba. To je njegov narod, i dužni su da mu se pokore. I ti si jedan od onih kojeg zateče vrijeme našeg Poslanika. Mi tebi ne zabranjujemo da vjeruješ u Isaa, mi ti također određujemo da ga vjeruješ."

Mukavkis na to reče: "Ja sam slušao o dolasku tog Poslanika, a vidim da ne primorava druge da ga slijede, a i ne zabranjuje onima koji hoće da ga slijede. Vidim da on nije zalutali vrač, a ni lažni čarobnjak. Nalazim da on nosi znakove poslanstva, jer otkriva skriveno i nepoznato, i obavještava o izbavljenju i spasu. Razmislit ću."

On uze Resulullahovo pismo, stavi na njega pečat, dade ga svojoj robinji da ga stavi u kutiju od slonovače. Zatim pozva svoga pisara koji piše arapski i napisa odgovor Resulullahu, a.s.:

"Bismillahirrahmanirrahim, Muhammedu, sinu Abdullaha, od Mukavkisa, velikodostojnika koptskog, mir s tobom!,

Pročitao sam tvoje pismo i razumio sam o čemu govoriš i čemu pozivaš. Znao sam da će se pojaviti Poslanik, ali sam mislio da će to biti u Šamu. Počastio sam tvog glasnika i po njemu ti šaljem dvije robinje koje su imale ugledno mjesto kod koptskog velikodostojnika, i šaljem ti ove darove i poklanjam ti mazgu da je jašeš, i na kraju esselamu alejke."

On nije više ništa dodao, a nije ni islam primio. Dvije robinje su Marija i Sirjana. Mazga "Deldel" živjela je do Muavijinog vremena. [570] Resulullah, a.s., uzeo je za sebe Mariju. Ona mu je rodila sina Ibrahima, a Sirjanu je poklonio Hassan bin Sabitu, el - Esariji.

3. PISMO KISRI, KRALJU PERZIJE

Resulullah, a.s., napisao je pismo Kisri, kralju Perzije:

"Bismillahirrahmanirrahim, od Muhammeda Reulullaha velikodostojniku Perzije Kisri, mir na onoga ko slijedi Allahovu uputu i vjeruje Allaha i Njegovog Poslanika, i ko svjedoči da nema drugog boga osim Allaha, Jednog, Jedinog, Koji nema sudruga i da je Muhammed Njegov rob i Njegov Poslanik. Pozivam te Allahovim pozivom. Ja sam Allahov Poslanik cijelom čovječanstvu, "poslan da opominjem onoga ko ima pameti, i da zasluže kaznu nevjernici" (36:70). Primi islam, bit ćeš spasen. A ako odbiješ, sve grijehe "Medžusa"[571] snosit ćeš sam."

Resulullah, a.s., odredi Abdullah bin Huzafeta, Es - Sehmiju, da odnese to pismo, pa ga Es - Sehmi predade velikodostojniku Bahrejna. Nismo sigurni da li je ovaj poslao pismo po nekome od svojih ljudi, ili je poslao lično Abdullaha Es - Sehmiju do kralja Perzije.

Bilo kako bilo, kad je Kisra pročitao Resulullahovo pismo, on ga pocijepa i reče arogantno: "Ružni rob mojih podanika stavlja svoje ime prije moga." Kada dođe ova vijest do Resulullaha, a.s., on reče: "Pocijepao Allah njegovo carstvo."

Tako se i dogodilo, kako je rekao Resulullah, a.s. Kisra je napisao pismo namjesniku Jemena, Bazanu u kojem kaže: "Pošalji kod onog čovjeka u Hidžazu dvojicu ljudi, sposobnih i jakih, pa neka mi ga dovedu." Bazan posla svoja dva čovjeka i po njima posla pismo Resulullahu, a.s., u kome mu naređuje da se uputi kod Kisre. Kad su ova dva čovjeka stigla u Medinu i srela se s Resulullahom, a.s., jedan od njih reče: "Šahin - šah, kralj kraljeva, Kisra, napisao je kralju Bazanu da pošalje nekoga ko će te dovesti, pa sam došao da ideš sa mnom." On još izgovori neke prijetnje, a Resulullah im naredi da dođu kod njega sutra.

U to vrijeme je na dvoru Kisre do šlo do dvorskih nemira, nakon što je perzijska vojska doživjela težak poraz od Cezarove vojske.

Širvah, sin Kisre, digao se protiv svoga oca i ubio ga, a potom preuzeo prijestolje Perzije. To se desilo u utorak, desetog džumadeluka, 7. g.h. Resulullah, a.s., saznao je za tu vijest putem vahja - objave, pa kad su ona dvojica došla sutradan kod njega, on ih obavijesti, i oni rekoše: "Znaš li ti šta to govoriš? Mi smo o tebi rekli lahke klevete, a zar hoćeš da kažemo to što pričaš? Ti hoćep da mi to prenesemo kralju, Bazanu, je li?"

Resulullah, a.s., reče: "Da, prenesite mu sve to od mene, i još mu poručite da će moja vjera i moja vlast tići do granica do kojih je stigla Kisrova vlast, i da će se pružati dokle god ljudska noga može doprijeti. I recite mu: ako primi islam, ostat će i dalje na vlasti u svom carstvu, i da će ga kasnije nasljeđivati njegovi sinovi."

Dva čovjeka krenuše od Resulullaha, a.s., i stigoše kod Bazana, pa mu ispričaše sve po redu. Potom stiže poruka iz Perzije da je Širvah ubio svoga oca. U toj istoj poruci Širvah piše Bazanu: "Potraži mi čovjeka o kome ti je moj otac izdao naredbu. Nemoj ga dirati dok ne dobiješ moju naredbu."

Ova Širvahova preporuka bila je razlog da Bazan sa svim svojim Perzijancima u Jemenu primi islam. [572]

4. PISMO HERAKLIJU, CARU BIZANTIJE

Buharija iznosi u okviru jednog drugog hadisa tekst pisma koje je napisao Resulullah, a.s., kralju Bizantije, Herakliju. Evo tog teksta:

"Bismillahirrahmanirrahim, od Muhammeda, Allahovog roba i Njegovog Poslanika, Herakliju, velikodostojniku Bizanta. Neka je mir na onoga koji slijedi Božiju uputu. Primi islam, bit ćeš spasen. Primi islam, Allah će ti udvostručiti nagradu. Ako odbiješ, snosit ćeš grijeh Erisijjuna." [573]

"O sljedbenici Knjige, dođite da se okupimo oko jedne riječi i nama i vama zajedničke: da se nikome, osim Allahu ne klanjamo, da nikoga Njemu ravnim ne smatramo i da jedni druge, pored Allaha, bogovima ne držimo! Pa ako oni ne pristanu vi recite: 'Budite svjedoci da smo mi muslimani'. (3:64) [574] "

Resulullah, a.s., izabra za glasnika koji će nositi to pismo, Dihje bin Hulejfe el - Kelbi i naredi mu da ga preda velikodostojniku Basre, a da on preda caru.

Buharija prenosi od Ibn - Abbasa da tga je obavijestio Ebu - Sufjan o tome kako je njega i njegovu pratnju pozvao Heraklije dok su bili u trgovini u Šamu.

To je bilo dok je vladalo primirje između muslimana i Kurejšija. Ebu - Sufjan i njegova pratnja došli su u Aeliu, i car ih je pozvao i priredio im prijem. Oko njega su bili bizantijski velikodostojnici, pa je pozvao Kurejšije i prevodioca, te upitao:

"Ko je od vas u najbližem rodu s ovim čovjekom, koji sebe smatra Poslanikom?"

Ebu - Sufjan odgovori: "Pa, rekoh, ja sam mu najbliži." On reče: "Približite ga do mene i privedite njegove drugove, neka stoje njemu iza leđa." Zatim reče prevodiocu: "Ja ću ovoga ovdje (Ebu - Sufjana) pitati za onog čovjeka (Resulullaha, a.s.), pa ako mi zataji istinu, neka oni resgiraju. Ebu - Sufjan reče: "Tako mi Boga, da me nije sramota da od mene čuju laž, ja bih o njemu lagao."

Zatim Ebu - Sufjan reče: "Prvo što me je upitao glasilo je: 'Kakvog je porijekla?' Odgovorih mu: 'On je uglednog porijekla.'"

Herakle: "Da li je ikad iko od vas, prije njega, govorio takve slične stvari?"

Ebu - Sufjan: "Nije."

Herakle: "Je li neko od njegovih predaka bio kralj?"

Ebu - Sufjan: "Ne."

Herakle: "Da li ga slijede ljudi od položaja ili siromašni?"

Ebu - Sufjan: "Siromašni."

Herakle: "Da li se njihov broj povećava ili smanjuje?"

Ebu - Sufjan: "Povećava."

Herakle: "Da lije iko od njih napustio njegovu vjeru iz srdžbe, nakon što ju je primio?"

Ebu - Sufjan: "Nije."

Herakle: "Da li je prije toga bio lažov?"

Ebu - Sufjan: "Nije."

Herakle: "A da li je vjerolomnik?"

Ebu - Sufjan: "Nije, - ali otkako nismo s njim ne znamo šta sad radi (i više mi nije dozvolio da i jednu riječ dodam od sebe)."

Herakle: "Da li ste se borili protiv njega?"

Ebu - Sufjan: "Jesmo."

Herakle: "Kako ste se borili?"

Ebu - Sufjan: "Vodili smo međusobni rat, rat nadmetanja, nekad on pobijedi, a nekad mi."

Herakle: "Šta traži od vas?"

Ebu - Sufjan: "Govori nam: Vjerujte samo jednog Boga, i pored Njega ne vjerujte u druga božanstva, napustite vjeru svojih djedova i očeva, naređuje nam da se Bogu molimo (da klanjamo), da iskreno govorimo, da pošteni budemo, da rodbinske veze održavamo..."

A on reče prevodiocu: "Prevedi mu: pitao sam te kakvog je porijekla, pa si rekao da je uglednog porijekla. Pitao sam te da li je ikad iko od vas ovako govorio prije njega, pa si odgovorio da nije, pa sam pomislio da je neko prije njega nešto slično govorio, pomislio bih da čovjek oponaša druge. Pa sam te upitao da li su mu roditelji i djedovi bili vladari, pa si odgovorio da nisu, pa sam pomislio: da mu je neko od starine bio kralj, čovjek traži kraljevstvo. Pa sam te upitao da li ga optužujete da je prije toga bio lažov, pa si odgovorio da nije, a ja znam da on nije mogao biti iskren prema ljudima, a lagati na Boga. Pa sam te pitao da li su njegovi sljedbenici velikodostojnici ili običan narod, pa si odgovorio da je obični, nezaštićeni narod, a oni su sljedbenici svih Poslanika, pa sam te pitao da li im se broj povećava ili smanjuje, a ti si odgovorio da se sljedbenici Poslanika brojem povećavaju.Takvo je inače stanje s vjerom dok se objava ne upotpuni. Pa sam te pitao da li neko od njegovih sljedbenika napusti njegovu vjeru iz mržnje prema njoj nakon što ju je primio, pa si odgovorio da ne, a tako se dešava kad ljudi vjeru prihavte srcem. Pa sam te pitao da li je vjerolomnik ili izdajnik, pa si rekao da nije, a također Poslanici ne izdaju svoju vjeru. Pa sam te pitao šta naređuje od vjere, a ti si rekao, da vam naređuje da vjerujete Allaha i da uz Njega u druga božanstva ne vjerujete, što znači da vam zabranjuje vjerovanje

u kipove, a naređuje da obavljate namaz, dijelite sadaku, i čestitost, pa ako je to tako kako kažeš, on će brzo zavladati ovim područjem gdje sam ja. Ja sam znao da će on doći, ali nisam znao da je od vas (Arap). Kad bih znao da ću moći do njega doći, učinio bih sve da se sretnemo. Da sam uz njega, noge bih mu prao!"

Zatim je pozvao da mu pročitaju Resulullahovo, a.s., pismo. Kad završi čitanje pisma, začuše se glasovi oko njega i narediše nam, pa izidosmo. Ebu - Sufjan reče: "Rekoh njegovim drugovima kad nas je izveo: Podržao je sina Ebu - Kebša (pogrdan naziv za Resulullahove pretke). Boji se za svoju vlast." Bio sam tada tako čvrsto uvjeren u Resulullahov uspjeh da sam i sam osjetio da će i meni Allah uliti islam u srce." [575]

Ovako je pripovijedao Ebu - Sufjan. On je ispričao kakav je dojam na cara ostavilo to Resulullahovo pismo. Dokaz za to su i skupocjeni radovi kojima je obdario Dihju bin Hulejfa bin el - Kelbija, donosioca Resulullahovog, a.s., pisma. Dobio je blaga i poklone, pa kad je Dihja bio u Hasmeju, u povratku za Medinu, napali su ga neki ljudi iz plemena Džizzam i opljačkali ga u potpunosti. On dođe kod Resulullaha, a.s., i obavijesti ga, a Resulullah, a.s., posla Zejda bin Harisa u Hasmej, koji se nalazi iza Vadil - Kura, i posla s njim pet stotina ljudi. Zejd izvrši napad na pleme Džizzam i poubija mnoge, a zaplijeni blago i sablje. Zaplijenio je hiljadu deva i pet hiljada ovaca i zarobio stotinu žena i djece.

Između Resulullaha, a.s., i plemena Džizzam bilo je uspostavljeno pomirenje, pa pohita Zejd bin Rifa'at el - Džizzami, jedan od poglavara toga plemena, da uloži prigovor Resulullahu, a.s. On i muškarci njegovog plemena bili su u islamu i pomogoše Dihji kad su ga napali na putu, a sada je molio za pleme Džizzam oprost.

Resulullah, a.s., primi njegovu ispriku i naredi da se vrate plijen i roblje.

Većina historičar spominju ovaj vojni pohod prije Hudejbije, a to je greška, i to očita, jer slanje pisma caru bilo je poslije Hudejbije. Stoga kaže Ibn - Kajjim da je ovaj pohod, bez sumnje, bio poslije Hudejbije. [576]

5. PISMO EL - MUNZIRU BIN SAVIJU, VLADARU BAHREJNA

Resulullah, a.s., napisa pismo Munziru bin Saviju, vladaru Bahrejna, kojim ga poziva u islam. Pismo posla po El - Ala'u bin el - Hudramiju. Kad ga dobi i pročita, Munzir, nakon nekog vremena, otposla odgovor u kome kaže:

"O Allahov Poslaniče, pročitao sam tvoje pismo narodu Bahrejna, pa se nekome od njih islam dopada i zavoli ga, pa postade musliman, a ima ih i koji ga ne prihvatiše. U mojoj zemlji ima i poklonika vatre i jevreja, pa mi opširnije objasni kako da postupim."

Resulullah, a.s., odgovori mu na pismo:

"Bismillahirrahmanirrahim, od Muhammeda Resulullaha, Munziru bin Saviju, mir s tobom. Zahvaljujem Allahu, nema drugog boga osim Allaha i Nejmu se zahvaljujem, i svjedočim da je Muhammed Božiji rob i Nejgov Poslanik, a zatim, podsjećam te na Uzvišenog Allaha, dž.š. Znaj, da onaj ko daje nekome savjet, prvo ga sebi mora dati, a i onaj koji je pokoran poslanicima i slijedi njihove zapovijedi i meni je pokoran. Ko posluša njihov savjet, poslušao je i moj. Moji poslanici su mi o tebi dobro kazali. Ja od tebe tražim da pustiš da u miru žive ti muslimani koji su primili islam, i da primiš ispriku onih koji ti se ispričaju. Dokle god si ti tako dobar, nećemo te sakidati s tvog položaja. Ko ostane u jevrejstvu i parsi (obožavanju vatre) neka plaća džizju." [577]

6. PISMO HUZEU BIN ALIJU, VLADARU JEMAME

Resulullah, a.s., napisao je pismo Huzeu bin Aliju, vladaru Jemame:

"Bismillahirrahmanirrahim, od Muhammeda, Allahovog Poslanika, Huzeu bin Aliju, neka je mir na onoga koji slijedi Allahovu uputu! I znaj da će se moja vjera pojaviti u cijelom svijetu, stoga primi islam, bit ćeš spasen i ostat ćeš da vladaš gdje jesi."

Resulullah, a.s., predade pismo Sulejtu bin Amru el - Amiriju, pa kad on dođe Huzeu, predade mu zapečaćeno pismo, pozdravi ga i pročita mu poruku. Huze odgovori Resulullahu, a.s., sljedećim riječima:

"Kako je lijepo i divno čemu me pozivaš. Arapi osjećaju strahopoštovanje prema mom položaju, a ti učini da i ja imam udjela s tobom, pa ću te slijediti!"

Huze nagradi Sulejta novčano i darova mu skupocjenu odjeću, pa sa svim tim dođe kod Resulullaha, a.s., i obavijesti ga.

Resulullah, a.s., pročita pismo i reče: "Da mi je zatražio dio zemlje ne bih mu učinio, jer će izgubiti i ono što ima u rukama."

Kad se Resulullah, a.s., vratio iz pohoda za oslobođenje Meke, Džibril, a.s., donio mu je vijest da je Huze umro. Resulullah, a.s., reče: "U Jemami će se pojaviti čovjek koji će se lažno predstaviti da je poslanik, bit će ubijen poslije moje smrti." Neko od prisutnih povika: "O Allahov Poslaniče, ko će ga ubiti?" Resulullah, a.s., reče: "Ti i tvoji drugovi!", pa na kraju tako i bi. [578]

7. PISMO HARISU BIN EBI - ŠEMERU EL GASSANIJU, VLADARU DAMASKA

Resulullah, a.s., napisa pismo Harisu: "Bismillahirrahmanirrahim, od Muhammeda Resulullaha, Harisu bin Ebi - Šemeru, neka je mir na onoga koji slijedi Allahovu uputu, koji Ga vjeruje i koji istinu govori. Ja te pozivam da vjeruješ u Allaha, da mu druga božanstva ravnim ne smatraš, ostat ćeš da vladaš svojim prijestoljem."

Resulullah odabra da pismo nosi Šudža' bin Vehb iz Beni - Esed bin Huzejmeta. Kad je Haris dobio pismo, zavika: "Ko to meni može oduzeti prijestolje moje? Ići ću ja da vidim njega!" On nije primio islam. [579]

8. PISMO KRALJU AMMANA

Resulullah, a.s., napisa pismo kralju Ammana, Džejferu i njegovom bratu Abdu Ibn el - Dželendiju, sljedeć sadržaja: "Bismillahirrahmanirrahim, od Muhammeda bin Abdullaha, Džejferu i Abdu Ibn el - Dželendiju. Neka je mir na onoga koji slijedi Allahovu uputu! Ja pozivam vas dvojicu islamskoj vjeri. Primite islam, bit ćete spaseni. Ja sam, zaista, Allahov Poslanik cijelom čovječanstvu, da opomenem one koji imaju pameti, i da zasluže kaznu nevjernici. Ako vi budete ustrajni i postojani u islamu, dobit ćete vlast, a ako odbijete, vlast ćete izgubiti. Konji će kročiti na vaše područje, a moje predskazanje obistinit će se nad vašom vladavinom."

Resulullah pozva Amra bin el - Asa, r.a., da po njemu pošalje pismo. Amr, r.a., pripovijeda: "Krenuh na put i stigoh u Amman, namjerih se na Abdu, koji je bio blage naravi i lijepog ponašanja, pa rekoh: 'Ja sam delegat Allahovog Poslanika. Došao sam kod tebe i tvog brata.' On odgovori: 'Moj brat je stariji od mene u godinama, a i na vlasti, ja ću te odvesti do njega, pa neka on pročita pismo koje si donio.' A zatim upita: 'A čemu ti pozivaš?'"

Amr: "Pozivam Allahu, Jednom, Jedinom, da Mu druga božanstva ravnim ne prepisujete, da se odrekneš vjere u druga božanstva, da posvjedočiš da je Muhammed Allahov rob i Njegov Poslanik."

Abd reče: "O Amre, ti si sin poglavara tvog naroda, šta je učinio tvoj otac kad si ti primio islam? Mi u svom ocu imamo uzor."

Amr: "Umro je, a da nije priznao Muhammeda Resulullaha, a.s., a ja sam želio da on povjeruje i primi islam. I ja sam imao isto mišljenje kao i on, dok me Allah nije uputio u islam."

Abd: “A kad si primio islam?”

Amr: “Nedavno.”

Abd: “A gdje si primio islam?”

Amr: “Kod Nedžašija”, (Njegusa), i rekoh mu da je i Nejgus primio islam.

Abd: “A šta je učinio njegov narod u kraljevstvu?”

Amr: “Priznali ga za vladara i primili i oni islam.”

Abd: “A patrijarsi i crkveni oci, jesu li i oni isto učinili?”

Amr: “Da.”

Abd: “Pazi, o Amre, šta govoriš, ti zanš da je za čovjeka najopasnija mana - laž!”

Amr: “Nisam slagao, a laž je i našom vjerom zabranjena.”

Abd: “Mislim da Herakle ne zna za Nedžašijev islam.”

Amr: “Zna.”

Abd: “Kako ti to znaš?”

Amr: “Nedžašija je njemu plaćao porez, a otkad je primio islam i priznao Muhammeda, a.s., za Poslanika, rekao je: ‘Ne dam nu, tako mi Allaha, ni dirhema.’ Pa je ta vijest došla do Heraklija. Najstariji brat upitao ga je: ‘Zar ćeš dozvoliti da ti tvoj potčinjeni ne plaća porez i da vjeruje u drugu vjeru osim tvoje, i to u neku novu vjeru?’ A Heraklije mu je odgovorio: ‘Čovjek hoće vjeru koju je izabrao za sebe, šta da činim s njim? TAko mi Boga, da mi nije žao vlasti, i ja bih učinio isto kao i on.’”

Abd: “Pazi Amre, šta to govoriš?”

Amr: “Tako mi Allaha, istinu ti kažem.”

Abd: “Raci mi šta naređuje tvoja vjera, a šta zabranjuje?”

Amr: “Naređuje pokornost UzvišenomAllahu, dž.š., a zabranjuje činjenje grijeha. Naređuje dobročinstvo, održavanje rodbinskih veza, a zabranjuje nasilje i neprijateljstvo. Zabranjuje blud, alkohol, obožavanje kamenog kipa i krsta.”

Abd: “Ovo je najljepša vjera za koju sam čuo, kako poziva divnim stvarima. Kad bi htio moj brat da me posluša, uzjahali bismo i otišli kod muhammeda, a.s., da posvjedočimo i povjerujemo u njegovo poslanstvo. Ali moj brat voli vlast, da bi je napustio i ostao po strani.”

Amr: “Ako on primi islam, ostavit će ga Resulullah, a.s., da bude kralj svome narodu. Onda će on uzeti zekat, dio imetka bogatih i podijeliti ga siromašnim.”

Abd: “Divne li etike, kako je lijepa ta raspodjela. A šta je to zekat?”

Amr: “Ja mu tada objasnih šta je sve Resulullah, a.s., ubrajao u zekat, i šta se sve od imetka daje, dok ne dođoh do deva...”

Abd: “O Amre, zar u obzir dolazi i naša stoka, koja jede travu i pije vodu?”

Amr: “Da.”

Abd: “Tako mi Boga, mislim da moj narod ne bi prihvatio i pokorio se toj odredbi.”

Amr: "Proveo sam dane i dane pred njegovim vratima, a on bi odlazio svome bratu i prenosio mu svaku moju riječ. Zatm me pozva jednog dana, i ja uđoh kod njega (starijeg brata), pa me njegovi dvorjani uzeše za mišice, a on reče: 'Pustite ga', pa me pustiše i ja dođoh da sjednem, a oni mi zabraniše dok mi on ne da dozvolu. Ja ga pogledah, a Džajfer (stariji Abdov brat) reče: 'Govori, šta tražiš?'"

Amr: "Pružih mu zapečaćeno pismo. On slomi njegov pečat i pročita ga do kraja. Zatim ga dodade svome bratu, pa ga i on pročita. Tad sam vidio da je njegov brat nježniji od njega."

Džajfer: "Reci mi šta su uradile Kurejšije?"

Amr: "Slijede ga (Resulullaha, a.s.). Ima i onih koji su to svojevoljno uradili iz želje za vjerom, a ima i onih koji su to nerado učinili!"

Džajfer: "A ko je uz njega?"

Amr: "Ljudi koji vole islam i koji su ga sebi izabrali mimo drugih vjera, i koji su svojim razumom shvatili da su uz Allahovu uputu spaseni zabludu u kojoj su živjeli. Ja ne znam do sada nikoga da je ostao u takvoj nedoumici kao ti. Ti, ako danas ne prihvatiš islam i ne počneš ga slijediti, pregazit će te konjanici i iskorijeniti. Stoga, primi islam, bit ćeš spasen i bit ćeš priznat vladar kod svoga naroda. Neće te spasiti naša vojska. Ja sam još danas ovdje, a sutra se vraćam."

Ja se vratih kod njegovog brata Abda, a on reče: "O Amre, ja se nadam da će on primiti islam, samo ako mu ne bude žao vlasti."

Amr: "Otišao sam drugi put, pa me nije htio primiti. Ja se opet vratih njegovom bratu i rekoh mu da nisam mogao doći do njega. Abd me odvede do Džajfera, a on reče:

Ja sam razmišljao o tvom prijedlogu da primim islam, ali sam uvidio da ću postati najslabiji Arap, ako to tvoje carstvo dam tom čovjeku. Njegova vojska neće doći ovdje, a ako dođe, bit će žestok okršaj."

Amr: "Ja sutra putujem nazad."

Kad bi sutradan, Abd se pozabavio svojim bratom kome nasamo reče: "Zašto i mi ne bismo prihvatili? Kome god je poslao poziv za islam, odazavao mu se i primio ga."

Amr: "Kad osvanu, Džajfer posla po mene, pa primi islam i on i njegov brat i potvrdiše Resulullahovo, a.s. poslanstvo, a meni omogućiše da ubirem zekat i objašnjavam propise. I bili su mi od pomoći protiv onih koji su mi se suprotstavljali." [580]

Sadržaj toga pisma ukazuje da je to pismo upućeno dvojici braće uveliko zakasnilo za ostalim pismima upućenim kraljevima, a većina misli da je poslano nakon oslobođenja Meke.

S ovim pismima Resulullah, a.s., dostavio je vjeru islam većini znamenitih vladara toga doba. Među njima ima onih koji su primili islam, a i onih koji su ostali u nevjerstvu. Međutim, bitno je da su oni počeli razmišljati o Muhammedu, a.s., i o islamu.

VOJNE AKTIVNOSTI POSLIJE PRIMIRJA NA HUDEJBIJI

النشاط العسكري بعد صلح الحديبية

POHOD NA EL - GABU ILI POHOD NA ZI - KARED

Ovaj vojni pohod jedna je potjera odmetničke grupe plemena Benu - Fezar, koja se borila razbojništvima i nastojala na taj način doći do Resulullaha, a.s.

To je prva bitka koju je poveo Resulullah, a.s., poslije Hudejbije, a prije Hajbera. Buharija u svojoj zbirci navodi da je pohod bio prije Hajbera na tri godine. Prenosi Muslim također sa spojenim lancem prenosilaca hadis od Seleme bin el - Ekvea. A historičari ovih bitaka navode da je ona bila prije Hudejbije. Ono što je u Sahihu (zbirci hadisa) tačnije je od mišljenja historičara. [581]

Sadžaj ove bitke je iz pripovijedanja hrabrog učesnika Seleme bin el - Ekve'a, koji kaže: "Poslao Resulullah, a.s., dječaka Rebaha u mojoj pratnji, a ja sam pošao s njim i vodio Talhinog konja.

Kad smo ujutro osvanuli, ugledasmo da je Abdurrahman el - Fezarij napao ispašu, pokupio deve mliječnice, a ubio pastira. Ja povikah: 'O Rebahu, uzmi ovoga konja i odjuri Talhi, pa obavijesti Resulullaha, a.s.' Dječak odjuri, a ja se popeh na brežuljak, okrenuh se ka Medini i povikah iz sveg glasa tri puta: Evo neprijateljskog pljačkaškog upada. Zatim krenuh za tragovima napadača i počeh ih gađati strijelama pjevajući stihove: Ja sam Ibn el - Ekve'a, a ovaj dan - dan je osvete.'"

El - Ekve'a pripovijeda dalje: "Ja sam ih neprekidno gađao i plašio ih, kad se pojavi konjanik. Ja se zaklonih za drvo, pa odapeh na njega strijelu i on pade. Ostali zađoše u uski klanac, a ja ih poče gađati kamenjem. I tako sam ih slijedio dok Allah, dž.š., ne dade da se nađu Resulullahove, a.s., deve iza mojih leđa. Razbojnici se nađoše između mene i deva. I ja ih opet nastavih pratiti i gađati, a i oni su bacili više od trideset testija na mene, i trideset kopalja da me zadrže. Kud god sam hodio slijedeći njih, iza sebe sam ostavljao tragove po kojima bi me Resulullah, a.s., sa ashabima mogao pronaći.

Razbojnici dođoše u klanac Senijjeta, pa sjedoše da ručaju. Ja sjedoh na vrh litice, kad njih četverica krenuše prema meni. Ja ih upitah: 'Da li me poznajete? Ja sam Selema bin el - Ekve'a, ko smije sa mnom da se bori neka izvoli, pa ko koga pobijedi, a ja do sada nisam nikada promašio.' Oni se vratiše nazad. Nisam se dugo zadržao na tome mjestu, kad

ugledah u daljini Resulullahovu, a.s., vojsku i konje koji dižu prašinu. Prvi je bio Ahram, a iza njega Ebu - Katade, a iza njega El - Mikdad bin el - Esved. Sukobiše se Abdurrahman (vođa razbojnika) i Ahram (konjanik Resulullahov, a.s.). Ahram natjera konja na Abdurrahmana, a ovaj ga rani i ubi, pa uzjaha njegovog konja. Katade pojuri za Abdurrahmanaom, sustiže i ga i ubi.

Kad to vidje grupa odmetnika, dade se u bijeg. Mi smo ih slijedili. Ja trčim za njima (bez konja), a oni skrenuše prije zalaska sunca u klanac gdje ima vode. Voda se zvala Zi Kired. Htjedoše da piju. Bili su žedni. Ja ih odbih od vode, i oni se ni kapljice ne napiše. Sustiže nas Resulullah, a.s., s konima u jacijsko vrijeme. Rekoh: 'O Allahov Poslaniče, razbojnici su žedni. Kad bi me poslao s vodom, dok bi oni pili, ja bih spasio što se spasiti može, ubio bih nekoliko njih.' Resulullah, a.s., reče: 'O Ibn el - Ekve'a, ti to možeš, ali budi suzdržljiv.' Zatim reče: 'Oni će se sada zaustaviti u Gatafanu.'

Rekao je Resulullah, a.s.: 'Naš najbolji konjanik toga dana bio je Ebu - Katade, a najbolji pješak Selema bin Amr el - Ekve'a.'

On je menni dao dva dijela iz plijena, dio koji sljeduje pješaka i dio koji sljeduje konjanika. Zato me posadio iza sebe na devu kad smo se vraćali u Medinu."

Resulullah, a.s., u vrijeme ovoga pohoda ostavio je u Medini Ibn Ummi - Mektuma da ga zamjenjuje, a ratni bajrak nosio je El - Mikdad bin Amr. [582]

BITKA ZA HAJBER I VADI - L - KURA
Muharem, 7. g. H.

غزوة خيبر ووادي القرى

Hajber je bio veliki utvrđeni grad s prostranim pašnjacima, na udaljenosti oko sedamdeset milja sjeverno od Medine. Danas je to selo s nešto teškom i nezdravom klimom.

UZROK BITKE

Kad se Resulullah, a.s., osigurao od jednog od tri udružena neprijatelja, i to najopasnijeg, nakon primirja na Hudejbiji, želio je da se obračuna s dva preostala neprijatelja, i to jevrejima i arapskim plemenima Nedžda. To je bilo nužno radi uspostavljanja mira i sigurnosti na cijelom području Arabije. Tek tada bi muslimani, nakon dugih i teških

godina ratovanja, imali prilike da se posvete proučavanju i dostavljanju Allahove Objave.

Kako je hajber bio grad špijunaže i zavjere, centar vojnih provokacija, leglo neprijateljskih miješanja i podstrekavanja na ratove, zavrijedio je da se muslimani okrenu pravo njemu.

Pored ovakvog Hajbera, ne smijemo zaboraviti da su njegovi stanovnici bili inicijatori udruživanja svih neprijatelja u zajednički rat protiv muslimana. Oni su nagovorili jevrejsko pleme Benu - Kurejza na izdaju i prevare. Oni su se povezali munaficima (licemjerima i petokolonašima) u islamskom društvu. Oni su pokrenuli pleme Gatafan i druga beduinska plemena ili treće krilo udruženog neprijatelja, a i sami su se spremali za napad. Oni su sa svim tim pripremama bacali muslimane u neprekidna iskušenja i muke. Jevreji su pripremili plan da ubiju Resulullaha, a.s., nakon čega su muslimani bili prisiljeni da prave stalne vojne pohode izviđanja i prepade, kako bi se dokopali vodećih zavjereničkih ličnosti, poput Selama bin Ebi el - Hakika, Esir bin Zarema i drugih.

Međutim, obaveza muslimana prema ovim jevrejima bila je veća od toga još mnogo ranije, ali su je zanemarili smišljeno i s razlogom dok ne raščiste odnose s najvećim, najjačim, najtvrdoglavijim neprijateljem, Kurejšijama iz Meke, koji su se stalno opirali muslimanima. Kad je to opiranje popustilo, i kada su muslimani uspostavili s njima primirje na Hudejbiji, te potpisali ugovor o primirju, teren je bio čist za obračun s ostalim zlikovcima. Stoga se približavao i dan obračuna.

ODLAZAK NA HAJBER

Ibn - Ishak pripovijeda: "Resulullah, a.s., po povratku s Hudejbije proveo je u Medini mjesec zul - hidže i dio muharema, a u drugoj polovini muharema krenu na Hajber."

Komentatori - mufessiri Kur'ana - kažu: "Allah, dž.š., Hajber je obećao muslimanima. Uzvišeni u Kur'anu kaže: "Allah vam obeća bogat plijen koji ćete uzeti, a s ovim je požurio, i ruke ljudi od vas je zadržao, da bi to bio poučan primjer za vjernike i da bi vam na pravi put ukazao." (48:20) Allah je požurio s primirjem na Hudejbiji, da bi stekli obećani plijen zauzećem Hajbera.

BROJ MUSLIMANSKE VOJSKE

Kad su se licemjeri i ljudi slabog karaktera i imana odvojili od Resulullaha, a.s., na Hudejbiji, Allah, dž.š., naredi svome Poslaniku, a.s., kako da s njima postupi: "Oni koji su izostali sigurno će reći kad pođete plijen da uzmete: 'Pustite i nas da vas pratimo!', da bi izmijenili Allahove riječi. Reci: 'Vi nas nećete pratiti, to je još prije Allah rekao!', a oni će reći: 'Nije tako, nego, vi nama zavidite.' A nije ni to, već oni malo šta razumiju." (48:15)

Kad je Resulullah, a.s., htio da krene na Hajber, objavi da s njim ne kreće niko ko nije spreman za džihad - borbu na Allahovom putu. I zaista niko drugi osim ashaba sa prisege na vjernost, nije krenuo, a njih je bilo 1400 boraca.

U Medini Resulullah, a.s., ostavi za zamjenika Sebba'a bin Urfetata el - Gaffarija, a po Ibn - Ishaku, Numejleta bin Abdullaha el - Lejsiju. Prema istraživačima historije islama ispravnije je prvo ime. [583]

U to vrijeme Ebu - Hurejre došao je u Medinu kao musliman. Zatekao je Sebba'a bin Urfetata na sabah-namazu. Pristupio je za njim, a nakon predaje selama Ebu - Hurejre prišao je Sebba'u i obavijestio ga o prelasku na islam. Kad se vratio, Resulullah, a.s., muslimanima je rekao da uključe Ebu - Hurejrea i njegove drugove u podjelu plijena.

VEZA LICEMJERA S JEVREJIMA

Licemjeri su radili za jevreje. Njihov vođa, mušrička glava, Abdullah bin Ubejj, posla izvještaj u Hajber, koji glasi: "Muhammed je krenuo direktno na vas, pazite se dobro i ne bojte ga se. Vi ste brojniji i spremniji. Muhammedova vojska mala je grupa neorganiziranih i slabo naoružanih ljudi."

Kad u Hajberu saznadoše za ovu vijest, poslaše Kenaneta bin Ebi el - Hakika i Hozeta bin Kajsa kod Gatafana da ih pozovu u pomoć. Oni su bili saveznici hajberskih jevreja i štitili su njihovo zaleđe od muslimana. Hajberci im obećaše pola ljetine Hajbera ako pobijede muslimane.

PUT DO HAJBERA

Resulullah, a.s., krenuo je u Hajber preko brda Isra,zatim preko Es - Suhbe, pa putem preko doline Er- Redžia. Od Er - Redžia pa do Gatafana udaljenost je dvadeset četiri sata hoda.

Gatafanci su se spremili i krenuli u Hajber da pomognu jevrejima. Kad su bili na putu, čuli su iza seb veliku buku i galamu, pa su pomislili da su muslimani napali njihove porodice i njihove imetke, te se vratiše nazad. Tako je put između Resulullaha, a.s., i Hajbera bio slobodan.

Zatim je Resulullah, a.s., pozvao dva mladića (jednom od njih bilo je ime Husejl) koji su pošli s vojskom da mu pokažu sigurniji i bolji put, kako bi ušao u Hajber sa sjeverne strane, ili sa strane Šama, te da onemogući bježanje jevrejima u Šam, a ujedno da im prepreiječi put prema Gatafanu.

Jedan od dvojice vodiče reče: "Ja ću vas povesti, o Allahov Poslaniče." On ih dovede do jedne raskrsnice, a potom reče: "Svaki od ovih puteva vodi do željenog cilja." Resulullah, a.s., naredi mu da kaže ime svakog puta. On reče: "Jedan se zove Huzn, drugi Šaš, treći Hatib, a četvrti Husejl." Resulullah, a.s., ne htjedne krenuti ni jednim od tih puteva. Ostao je samo još jedan pravac, pa Omer, r.a., upita: "A kako se zove ovaj put?" Vodič odgovori: "Merhab", te Resulullah, a.s., odabra da idu tim putem.

NEKI DOGAĐAJI NA PUTU ZA HAJBER

Prenosi se od Seleme bin el - Ekve'a koji kaže: "Krenuli smo s Resulullahom, a.s., na Hajber, pa smo putovali noću. Jedan od ljudi reče Amiru: 'O Amre, hajde da čujemo neke tvoje stihove" - Amir je bio pjesnik - pa on poče pjevati:

"O Allahu, da nije Tebe ne bi bili upućeni,
ne bi dijelili sadaku i ne bi bili klanjači.
Oprosti Tvojim borcima koji Te vjeruju,
učvrsti im putne staze dok dušmana tjeraju.
Spusti na nas smiraj Svoj,
mi nećemo odbiti boj,
pa nek vrišti njihov soj." [584]

Resulullah, a.s., slušao je ovu pjesmu pa upita: "Ko je taj što vodi (pjeva)?" Odgovoriše: "Amir bin el - Ekvae", a Resulullah, a.s., reče: "Smilovao mu se Allah." Onaj čovjek (što je rekao Amiru da pjeva) reče: "Sigurno će biti, o Allahov Poslaniče. Zar i mene nećeš time obradovati.?" [585]

Muslimani su zanli da nijednom čovjeku nije zatražio od Allaha oprost a da taj čovjek nije pao kao šehid. [586] I stvarno, taj je Amir poginuo u borbi na Hajberu.

Putujući, vojska je ugledala iz daljine dolinu Hajbera, pa svi u jedan glas zaučiše tekbire: "Allahu ekber, Allahu ekber, la ilahe illallah", a Resulullah, a.s., reče: "Budite pažljivi prema sebi, vi ne dozivate gluhoga, a ni odsutnoga, vi dozivate Onoga Koji sve čuje i koji je najbliži vama." [587]

U Suhbi blizu Hajbera, Resulullah, a.s., klanjao je ikindija - namaz. Zatim je pozvao da se donese putna opskrba. Ništa ne donesoše osim kaše.

On naredi da se napravi hrane dovoljno, zatim pojede i jedoše ostali, a iza toga se diže, izapra usta, pa izapraše i ostali, pa uze da klanja akšam, a nije obnovio abdest [588] (bio je pod abdestom od ikindije), te nakon akšama klanja jaciju s istim abdestom.[589]

MUSLIMANSKA VOJSKA POD ZIDINAMA HAJBERA

Muslimani su prespavali posljednju noć uoči bitke blizu Hajbera, a da ih jevreji nisu primijetili. Resulullah, a.s., imao je običaj da, kada dođe navečer blizu neprijatelja, ne napada dok ne svane. Kad je osvanulo jutro, klanjao je sabah, a još je bila tama, a onda su uzjahali i krenuli.

Stanovnici Hajbera izišli su s lopatama i korpama na svoja imanja, a da nisu ništa primijetili. Kad su ugledali vojsku, rekoše: "Muhammed, tako nam Boga, Muhammed i vojska!"

Bježeći, oni se vratiše u grad, a Resulullah, a.s., reče: "Allahu ekbe, opustošen bio Hajber, Allahu ekber, opustošen bio Hajber." Mi, ako se spustimo do jevrejskih avlija, zlo će jutro osvanuti onima koji su bili opomenuti." (37:177)

Resulullah, a.s., izabra za vojni logor jedno mjesto blizu zidina grada. U to mu dođe Habab bin el - Munzir i reče: "O Allahov Poslaniče, da li ti je Allah, dž.š., naredio da se tu ulogorimo ili je to po tvom ratnom planu?" Resulullah, a.s., odgovori mu: "To je moj izbor." Habab mu reče: "Allahov Poslaniče, to mjesto je veoma blizu zidina Hajbera. Svi hajberski borci bit će tu. Oni znaju naše stanje, a mi ne znamo njihovo. Njihove strijele dolijetat će do nas, a naše neće moći do njih. Ne možeš biti siguran od njih noću. A ono drugo mjesto je između palmi, kamuflirano je. Mogu se razapeti šatori. Ako narediš da promijenimo mjesto, neka to bude to, tu da se ulogorimo."

Resulullah, a.s., reče mu: "Neka bude mjesto logoravanja to koje si predložio." Poslije toga premjestili su mjesto logorovanj.

Kad su se približili Hajberu, i kad su ga ugledali, Resulullah, a.s., reče: "Stanite!" Kad vojska stade, Resulullah, a.s., povika: "O Allahu, Gospodaru sedam nebesa i prostora koji

pokrivaju, Gospodaru sedam zemalja i onoga što one obuhvaćaju, i Gospodaru šejtana i onih koje oni dovode u zabludu, mi Te molimo za dobro od ovo naselja i dobro od ovog naroda i dobro od onoga što u njemu ima, a utjčem Ti se od zla ovog naselja, i zla njegovih stanovnika, i zla onoga što u njemu ima. Krenite u ime Allaha!" [590]

PRIPREMA ZA BORBU I OSMATRANJE HAJBERSKIH UTVRĐENJA

Uoči bitke Resulullah, a.s., rekao je: "Sutra će ovaj islamski bajrak ponijeti čovjek koji voli Allaha i Njegovog Poslanika i kojeg vole Allah i Njegov Poslanik." Kad osvanu dan, svi pohrliše i svaki od njih želio je da on lično dobije bajrak. Resulullah, a.s., upita: "Gdje je Alija bin Ebi - Talib?" Odgovoriše mu: "Allahov Poslaniče, žali se na oči." 591 Resulullah, a.s., reče: "Idite po njega." Ljudi ga dovedoše, a Resulullah, a.s., tada mu dade islamski bajrak, a Alija, r.a., upita: "O Allahov Poslaniče,hoću li se boriti protiv njih, dok ne postanu kao i mi?" On mu odgovori: "Obuzdaj svoju pratnju, dok ne stigneš u njihova dvorišta, zatim ih pozovi u islam i objasni im njihove obaveze prema Allahu, dž.š. Tako mi Allaha, kad bi Allah jednoga od njih tvojim sebebom (posredstvom) uputio na pravi put, vrednije bi ti bilo, nego da imaš svo bogatstvo ovoga svijeta." [592]

Hajber je bio podijeljen na dva dijela. Svaki dio imao je svoja utvrđenja, utvrde. Prvi dio:

1. utvrda Naim
2. utvrda Es - Sa'b bin Muaz
3. utvrda Kal'atu - z - Zubeir
4. utvrda Ebej
5. utvrda En - Nezar.

Prve tri utvrde nalaze se u području koje se zove "En - Netat", a dvije posljednje u području "Eš - Šekku".

Drugi dio grada poznat je pod nazivom El - Kutejbet. On je imao tri utvrde:

1. utvrda El - Kamus (to je bilo utvrđenje Benu Ebi el - Hukajk iz plemena Benu en - Nadira)
2. utvrda El - Vetih
3. utvrda Es - Selalim.

U Hajberu je bilo i drugih tvrđava i kula osim ovih osam, ali su bile male i nisu imale značajnu stratešku ulogu kao ove.

Bitka je vođena u prvoj polovini Hajbera (koja je imala pet utvrda), a druga polovina grada, i pored velikog broja njihovih ratnika, predal se bez borbe.

POČETAK BITKE I ZAUZIMANJE UTVRDE "NAIM"

Utvrda Naim bila je prva od ukupno osam koju su muslimani napali. Jevreji su strateški bili jači i prvi njihov potez bio je odbrambenog karaktera. Tom utvrdom vladao je i upravljao Murehhab, jevrejski junak koji se smatrao ravnim hiljadi boraca.

Alija bin Ebi - Talib, r.a., poveo je muslimane na ovo utvrđenje i pozvao jevreje u islam. Oni odbiše ovaj poziv i iziđoše pred muslimane na čelu sa svojim vladarom Murehhabom. Kad se dvije vojske poredaše za sukob, pozvaše junake na dvoboj. Selema bin el - Ekve'a priča: "Pred nas je izišao njihov vladar Murehhab, vitlajući sabljom i govoreći:

"Cio Hajber zna da sam Murehhab ja,
ne žalim se na oružje, sposoban sam junak znaj.
Kad ratovi otpočnu, raspalim i ja."

U istom ritmu odgovori mu moj amidža Amir:

"Cio Hajber zna, da sam Amir ja,
ne žalim se na oružje, pustolov sam znaj."

Njih dvojica povedoše dvoboj. Izmijeniše par udaraca, te se Murehhabova sablja zabode u Amirov štit. Moj amidža Amir krenu na njega, a sablja mu je bila pokratka, pa dohvati nogu ovom jevreju da ga udari. Sablja se odbi od Mrehhabovu nogu, vrati se nazad i udari mog amidžu direktno u vrat. Od tog udarca pade mrtav. Za njega je Resulullah, a.s., rekao: "On će dobiti duplu nagradu", pokazujući dva prsta spojena. "On je marljiv vojnik i pravi borac za vjeru." [593]

Murehhab pozva ponovo nekoga od muslimana pjevajući: "Cio Hajber zna da sam Murehhab ja...", pa mu iziđe na dvoboj Alija bin ebi - Talib. Selema bin el - Ekve'a pripovijeda da je i Alija, r.a., njemu odgovorio u stihovima:

"Mene majka prozva da sam Hajdera,
Car svih gustih šuma, ružnog manzara (izgleda)." [594]

Alija, r.a., zamahnu sabljom, udari Murehhaba po glavi i na mjestu ga ubi.

Ubistvom Murehhaba konačno je palo utvrđenje. [595]

Kad se Alija, r.a., približio utvrđenju, s utvrđenja povika čovjek: "Ko si ti?" Alija, r.a., odgovori: "Alija bin Ebi - Talib." Jevrej: "Uzdigli ste se. tako mi onoga što je objavljeno Musau."

Poslije tog pojavi se Jaser, Murehhabov brat, govoreći: "Ko će na dvoboj?" Pred njega iziđe Zubejr. Zubejrova majka, Safija, obrati se Resulullahu, a.s., i reče: "O Allahov Poslaniče,

a zar da pogine moj sin?" On odgovori: "Ne, nego će tvoj sin njega ubiti." I Zubejr ga stvarno ubi.

Poslije ovog događaja krenu žestoka borba oko utvrđenja Naim. U njoj je poginulo nekoliko jevrejskih vođa, zbog čega splasnu otpor jevreja. Poslije toga nisu mogli zaustaviti navalu muslimana.

Historijski izvori navode da je osvajanje ove tvrđave trajalo nekoliko dana, te da su muslimani nailazili na veoma jak otpor. Jevreji su izgubili nadu da će očuvati to utvrđenje, pa se povukoše na utvrđenje Es - Sa'b. Tako su muslimani zauzeli zidine Naima.

ZAUZIMANJE UTVRĐENJA ES - SA'B BIN MUAZ

Utvrđenje Sa'b bilo je drugo po veličini, poslije utvrđenja Naim. Ono je bilo za jevreje na drugome mjestu i po važnosti i po strateškom položaju.

Muslimani su ga napali pod vođstvom Habab bin el - Munzira el - Ensarije. Muslimani su im postavili ultimatum od tri dana. Terćeg dana se Resulullah, a.s., obratio Allahu, dž.š., posebnom dovom, moleći Ga da mu omogući zauzimanje ovog utvrđenja.

Ibn - Ishak pripovijeda da je u plemenu Benu - Sehm bilo muslimana koji su došli kod Resulullaha, a.s., izgladnjeli, pa rekli: "Mi se borimo na Allahovom putu iako nemamo šta jesti. Resulullah, a.s., tada reče: "O Allahu, Ti znaš za njihovo stanje, Ti znaš da oni nemaju nimalo snage, a i ja nemam uza se ništa da im dam da jedu. Omogući im da zauzmu najznamenitije i najbogatije utvrđenje. U tom dijelu Hajbera ima najviše hrane i masnog mesa." [596]

Vojska je krenula na utvrđenje i Allah, dž.š., omogući im zauzimanje Es- Sa'ba.

Resulullah, a.s., pozva muslimane nakon dove, da osvoje to utvrđenje i da puste ljudima iz Benu - Eslema da budu prvi u redovima napadača. Dvoboj i bitka odigrali su se ispred utvrđenja, na otvorenom prostoru, tog trećeg dana prije zalaska Sunca. Muslimani su zatekli nekoliko katapulta i bornih kola.

Zbog prevelike gladi u muslimanskoj vojsci, o čemu je bilo riječi u Ibn - Ishakovom predanju, vojnici su zaklali nekoliko magaraca i pekli ih u loncima. Kad je saznao Resulullah, a.s., za to, zabrani jedenje mesa domaćeg magarca.

ZAUZEĆE UTVRĐENJA ZUBEJR

Nakon zauzeća utvrđenja Naima i Es - Sa'ba, jevreji iz prethodna dva utvrđenja Netata pređoše u utvrđenje Zubejr. To utvrđenje bilo je sagrađeno na stjenovitim uzvisinama, do kojih su teško mogli doći i ljudi i konji. Resulullah, a.s., naredi opsadu koja potraja tri dana. Nakon trećeg dana dođe neki jevrej Resulullahu, a.s., i reče mu: "O Ebu - Kasime, (po Resulullahovom, a.s., sinu Kasimu) kad bi i mjesec dana opsjedao, ne bi hajali. Oni imaju podzemne izvore i vrela. Navečer izlaze iz utvrđenja i snadijevaju se vodom, a po danu se zatvore u tvrđavu i ti im ništa ne možeš. Međutim, kad bi im presjekao dotok vode, oni bi izišli pred tebe." Resulullah, a.s., posluša savjet ovoga jevreje, pa presječe dovod vode. I doista, jevreji iziđoše ispred utvrđenja i sukobiše se s muslimanima u žestokom okršaju. Svom žestinom su se borili. Poginuo je jedan broj muslimana, a oko deset jevreja je stradalo. Tako Resulullah, a.s., zauze i to utvrđenje.

ZAUZIMANJE UTVRĐENJA EBIJ

Kad su muslimani zauzeli utvrđenje Ez - Zubejr, jevreji se iz prethodnih utvrđenja premjestiše u Ebij i tu se zatvoriše. Muslimani ih opkoliše i najaviše im opsadu. Potom dođoše dvojica jevreja i zatražiše dvoboj. Obojicu ubiše muslimanski junaci u dvoboju. Drugoga je ubio čuveni Ebu - Dudžanet Semak el - Ensari, poznat po nošenju crvenog poveza na glavi u vrijeme bitaka.

Ebu - Dunadžet načini juriš na to utvrđenje, a za njim krenu i muslimanska vojska. Vodila se žestoka bitka cio jedan sat unutar utvrđenja. Potom se jevreji povukoše i iz tog utvrđenja i pobjegoše u utvrđenje En - Nezzar, posljednje od utvrđenja u tom dijelu Hajbera.

ZAUZIMANJE UTVRĐENJA EN - NEZZAR

To je bilo najnepristupačnije utvrđenje u ovom dijelu Hajbera. Jevreji su bili gotovo sigurni da muslimani neće moći prodrijeti u to utvrđenje, čak ako upotrijebe i svu svoju snagu na tom put. Stoga su u to utvrđenje sklonili svoju djecu i žene iz prethodne četiri utvrde.

Muslimani narediše najžešću opsadu ove tvrđave. Vršili su na jevreje veliki pritisak.

Međutim, utvrđenje je bilo na još višem brdu i s još većom nepristušačnošću terena,

tako da muslimani nisu nalaziliput do njega.

Jevreji nisu ni pomišljali da napuste tvrđavu i da iziđu na mejdan s muslimanima, ali su zato žestoko gađali muslimane strijelama i bacanjem kamenja s katapulta.

Kad se ispriječilo utvrđenje En - Nezzar ispred muslimana, Resulullah, a.s., naredi upotrebu katapulta. Muslimani su žestokim gađanjem oštetili zidine utvrđenja, te kroz rupe i otvore prodrli u unutrašnjos. Žestoka borba se vodila unutar utvrđenja. Jevreji su bili do nogu potučeni, jer se nisu mogli povući iz ovoga utvrđenja kao što su se povlačili iz ostalih. Onaj, koji bi se uspio izvući živ iz utvrde bježao bi ostavljajući muslimanima žene i djecu.

Nakon ovoga uspješnog zauzeća En - Nezzara, muslimani su okončali zauzimanje prve polovice Hajbera, područja En - Netat i Eš - Šekk.

Između ovih velikih utvrda bilo je manjih tvrđavica koje su jevreji sami napuštali, bježeći ispred muslimanske vojske u drugi dio Hajbera.

OSVAJANJE DRUGE POLOVINE HAJBERA

Kad su osvojena područja En - Netat i Eš - Šekk, Resulullah, a.s., krenu na drugi dio Hajbera, zvani El - Kutejbet, koji je imao tri utvrđenja: El - Vetih, Es - Sulalem i Ebu el - Hukajk bin en - Nadira, tvrđavu zvanu El - Kamus.

U ovaj dio Hajbera uselili su se stanovnici iz svih prethodnih utvrđenja i dobro se zabarikadirali.

Analitičari bitaka koje su vođene za Hajber nisu jedinstveni oko pitanja da li su vođene bitke unutar bilo kojeg od utvrđenih kvartova El - Kutejbeta. Tekst Ibn - Ishaka sasvim je jasan da je bitka vođena pri osvajanju El - Kamusa. Iz njegovih riječi razumije se da je to utvrđenje zauzeto upravo u borbi bez prethodnih pregovora o predaji. [597]

Historičar El - Vakidi opet jasno navodi da su sve tri utvrde ovoga dijela Hajbera zauzete nakon pregovora, a zauzeće El - Kamusa moglo je biti poslije borbe, i to opet putem pregovora.

Bilo kako bilo, kada je Resulullah, a.s., došao u ovaj dio Hajbera, naredio je najstrožu opsadu, koja je trajala četrnaest dana. Jevreji za to vrijeme nisu izlazili iz utvrđenja, dok Resulullah, a.s., nije naredio gađanje iz katapulta. Tek kda su osjetili da će strdati u ruševinama, zatražili su od Resulullaha, a.s., primirje.

PREGOVORI S JEVREJIMA

Ibn Ebi el - Hakijk posla poruku Resulullahu, a.s.: "Doći ću da se sporazumijemo", pa Resulullah, a.s., odgovori: "Dobro."

Sklopiše ugovor da se ne ubijaju jevreji koji su u utvrdama, pod uvjetom da napuste Hajber i njegovo područje. Mogu povesti svoje obitelji, a da ostave Resulullahu, a.s., sve što su imali: kuće, imanja, zlato, srebro, stoku i tržište, te da ponesu sa sobom odjeću i ručni prtljag. [598] Resulullah, a.s., tom je prilikom rekao: "Allah i Njegov Poslanik neće biti odgovorni za vaše stradanje." [599] Oni mu obećaše da ništa neće sakriti.

Nakon ovih dogovora izvršena je predaja ovih utvrđenja muslimanima i time je ostvareno zauzimanje Hajbera.

UBISTVO DVA SINA EBU EL - HAKIJKA ZBOG KRŠENJA DOGOVORA

I pored postignutog dogovora oko imetka, dva sina Ebu el - Hakijka sakriše veliko bogatstvo, koje su uzeli od Lejs bin Ahtaba kad je ovaj to ponio sa sobom, dok se njegovo pleme, Benu - Nadir, iseljavalo iz Hajbera.

Ibn - Ishak priča: "Došao je Resulullah, a.s., kod Kenaneta bin Rebia, koji je držao riznicu Benu - Nadira i upitao ga gdje mu je. On se pravio da ne zna gdje je njeno mjesto. U to dođe neki jevrej i reče: 'Vidio sam Kenaneta da svako dan odnosi tamo - amo ovaj sanduk.' Resulullah, a.s., upita Kenaneta: 'A šta misliš, ako blago nađem kod tebe, da te ubijem?' On odgovori: 'Ubij!' Resulullah, a.s., naredi da se ruševine prekopaju. U njima nađoše veliki dio blaga, a Resulullah, a.s., upita ga ima li gdje još toga. On prešuti i odbi da kaže išta više. Resulullah, a.s., predade ga Zubejru i reče mu: 'Stavi ga na muke dok ne dobijemo i ostalo što ima.' Zubejr ga je pritisnuo laktom u prsa, ali bez uspjeha. Resulullah, a.s., predade ga Muhammedu bin Meslemi, a on ga ubi u osvetu za svog brata Mahmuda ibn Meslemea, koji je ubijen pred zidinama utvrđenja Naim." (On se skrivao uza zid, a na njega je bačen veliki kamen i tako je ubijen). Ibn el - Kajjim navodi da je Resulullah, a.s., naredio da se ubiju oba Hakijkova sina, a njih je izdao amidžić Kenanet da skrivaju blago.

Resulullah, a.s., zarobio je Safiju, kćer Hujeja bin Ahtaba, a bila je žena Kenaneta bin Ebi el - Hakijka. Bila je mlada nevjesta, tek udata.

PODJELA PLIJENA

Resulullah, a.s., želio je da se jevreji isele iz Hajbera, ali oni povikaše: "O Muhammede, ostavi nas da živimo na ovoj zemlji, da je obrađujemo, mi je bolje poznajemo i vičniji smo joj od vas." Resulullah, a.s., i njegovi ashabi nisu imali najamnike koji bi je obrađivali, a oni sami nisu imali vremena za nju. Resulullah, a.s., dozvoli im da ostanu u Hajberu, a da imaju polovinu od svih vrsta prihoda, i povrća i voća. To će tako biti dok im Resulullah, a.s., ne ustanovi drugačije.

Resulullah, a.s., postavi Abdullaha bin Revahu da izvršava procjenu prihoda i podjelu.

Plodovi hajberske zemlje dijelili bi se na trideset i šest dijelova. Svaki dio mao je svojih sto podioka, tako da je bilo ukupno tri hiljade i šesto podioka. Muslimani su dobivali polovinu, ili hiljadu i osamsto. Resulullah, a.s., dobivao je dio kao i svaki musliman.

Druga polovina zemlje pripala je Resulullahovim, a.s., namjesnicima; jedan dio, te ostalo za opće potrebe ostalih muslimana. Polovina je bila izdijeljena na 1800 podioka, od čega je 1400 dodijeljeno učesnicima Hudejbije kao nagrada Allaha, jer im je obećana nagrada. S hudejbijskom vojskom bilo je 200 konja, a svaki konj dobio je po dva podioka (za izdržavanje), tako da su konjanici imali po tri podioka, a pješaci po jedan. [600]

Koliko je plijen Hajbera bio bogat saznajemo također iz Buharijinog predanja koji prenosi da je Ibn - Omer rekao: "Nismo se najeli, dok ne osvojismo Hajber."

Buharija prenosi i od Aiše, r.a., koja kaže: "Kad je osvojen Hajber, rekli smo: 'Sada ćemo se najesti hurmi!'" [601]

Kad se vratio Resulullah, a.s., u Medinu, muhadžiri vratiše ensarijama voćnjake datula koje su dobili od njih jer su sada imali svoja imanja u Hajberu. [602]

DOLAZAK DŽAFERA BIN EBI - TALIBA I EBU - MUSA'A EL - EŠARIJE

U toku ove bitke dođe Resulullahu, a.s., njegov amidžić Džafer bin Ebi - Talib sa svojim drugovima i s njima El - Eš'arija sa svojim drugovima. Ebu - Musa reče: "Čuli smo dok smo bili u Jemenu da je Resulullah, a.s., krenuo na Hajber. Krenuli smo za njim, ja i moje društvo. Ima nas nešto više od pedeset ljudi. Ukrcali smo se na lađu. Lađa nas je prebacila do Nedžašije u Abesiniju. Tamo smo zatekli Džafera i njegove drugove. Džafer reče: 'Resulullah, a.s., nas je poslao i naredio da budemo u Abesiniji. Ostanite i vi s

nama.' Ostali smo s Džaferom, a onda zajedno krenusmo do Resulullaha, a.s. Stigli smo taman kad je zauzet Hajber. Tako smo i mi dobili dio zemlje, a nije dobio niko ko nije učestvovao u osvajanju Hajbera, osim Džaferovih saputnika u lađi." [603]

Kad je Džafer bin Ebi - Talib došao kod Resulullaha, a.s., on ga dočeka i poljubi pa reče: "Ne znam, tako mi Allaha, šta me je više obradovalo, zauzimanje Hajbera ili dolazak Džafera." [604]

Dolazak Džafera i njegovog društva bio je neposredno nakon odlaska Resulullahovog, a.s., delegata, Amra bin Umejeta ed - Damerije kod Nedžašije, da traži povratak Džafera. S Amrom se vratilo šesnaest ljudi koji su u dvije lađe doputovali sa svojim porodicama. A ostali su došli direktno u Medinu. [605]

ŽENIDBA SAFIJOM

Safija je bila među zarobljenicama kad joj je poginuo muž Kenanet bin Ebi el - Hakijk, zbog svoje podlosti. Kad su zarobljenice sakupljene, došao je kod Resulullaha, a.s., Dihjet bin Halifa el - Kelbi i zatražio jednu robinju za Sebe. Resulullah, a.s., odobri mu i reč da izabere koju hoće. Dihjet izabra Safiju, kćer Hujeja. Utom dođe jedan čovjek Resulullahu, a.s., i reče: "Allahov Poslaniče, dao si mu Safiju, kćerku Hujeja, a gospodaricu plemena Kurejza i Benu - Nadira. Ona zaslužuje da bude samo tvoja!" Resulullah, a.s., reče: "Pozovite ga da dođe s njom." Kada dođoše i kad je pogleda, Resulullah, a.s., reče: "Uzmi sebi drugu robinju, osim nje."

Resulullah, a.s., predloži joj da primi islam što ona i prihvati. On je tada oslobodi ropstva i oženi se njom. Njeno oslobađanje bilo je vjenčani dar. Kad su na povratku u Medinu došli u mjesto Seddi - s - Suhbai, Safija je bila spremna za brak. Za Resulullaha, a.s., opremila ju je Ummu - Selema, i predala mu je iste noći. Postala mu je žena. Resulullah, a.s., je povodom ženidbe s njom pripremio jelo od datula s maslom i finim brašnom. Resulullah, a.s., proveo je s njom kao s nevjestom tri dana od svoga puta. [606]

Resulullah, a.s., ugledao je na Safijinom licu modrilo, pa je upita: "Šta je to?" Ona odgovori: "O Allahov Poslaniče, prije tvog dolaska u Hajber ugledala sam kako se Mjesec pokrenuo i pao meni u krilo. Tako mi Allaha, nisam o tebi imala ikakvog pojma. Ispričah svome mužu, a on me udari preko lica i reče: 'Ti želiš toga kralja koji je u Medini, za sebe.'" [607]

DOGAĐAJ S OTROVANOM OVCOM

Kad je Resulullah, a.s., bio siguran da je stanje u Hajberu sigurno nakon zauzeća, donese mu na poklon pečenu ovcu Zejneba, kći El - Harisa, žena Selama bin Miškema, a prije toga se interesirala koji dio mesa najviše voli jesti. Rekli su joj: "Plećku." Ona natrpa otrova u taj dio ovce, a zatrova i ostalo meso, pa ga donese. Kad ga je predala Resulullahu, a.s., on otkide plećku i zagrize od nje zalogaj. Nije ga ni prožvakao kad osjeti goraka okus i ispljunu. Zatim reče: "To mi govori da je meso zatrovano." Resulullah, a.s., pozva Zejnebu i upita je, a ona priznade. Resulullah, a.s., upita je: "Šta te je navelo na to?" Ona odgovori: "Pomislila sam, ako je Muhammed samo kralj (vladar) oslobodit ću ga se, a ako je Poslanik, ostat će živ, jer će biti obaviješten (da ne jede)." On joj oprosti ovaj čin.

S Resulullahom , a.s., bio je Bišr bin el - Berra bin Ma'rur, pa je i on uzeo od mesa zalogaj. On ga je progutao, otrovao se i umro.

Mnoga predanja imaju različite podatke o toj ženi, Zejnebi, da li je Resulullah, a.s., oprostio ili je naredio da je ubiju. Ipak je na kraju preteglo mišljenje da joj je isprva oprostio, ali kada je Bišr podlegao, da je naredio da je ubiju. [608]

UBIJENI NA HAJBERU S OBJE STRANE

Na Hajberu poginulo je šesnaest muslimanskih boraca: četverica Kurejšija, jedan iz plemena Eždžea, jedan koji je primio islam, jedan od stanvonika Hajbera, a ostali su ensarije.

Ima ih koji kažu da je muslimanskih šehida bilo osamnaest, a Mensur Fevri kaže devetnaest, a zatim dodaje: "Ja sam našao nakon detaljnog provjeravanja dvadeset i tri imena. Jedno sam ime našao samo kod Taberanija, jedno samo kod El - Vakidijja, jedan je umro zbog jedenja otrovane ovce, a za jednog nisu sigurni da li je ubijen na Bedru ili Hajberu, a tačno je da je taj poginuo na Bedru." [609]

Na jevrejskoj strani poginula su dvadeset i tri čovjeka.

HAJBERSKO SELO FEDK

Kad je Resulullah, a.s., stigao u Hajber, poslao je Mahisata bin Mes'uda jevrejima Fedka da ih pozove u islam. Oni odbiše taj poziv. Ali kad je Allah, dž.š., omogućio muslimanima zauzimanje Hajbera, strah se useli među stanovnike Fedka, pa poslaše poruku Resulullahu, a.s., da se žele pomiriti s njim, i da mu zauzvrat daruju pola Fedka, kao što su dali stanovnici Hajbera svoju polovinu. Resulullah, a.s., to prihvati. Fedk je pripao lično Resulullahu, a.s., jer ga nije osvojila ni konjica, ni pješadija. [610]

VADI - L - KURA

Prilikom napuštanja Hajbera, Resulullah, a.s., krenuo je u Vadi - l - Kuru. U tome mjestu živjela je jedna skupina jevreja, kojima se pridružila i skupina Arapa.

Kad su ušli u grad, jevreji ih dočekaše strijelama, a jedna strijela ubi Resulullahovog, a.s., slugu. Muslimani povikaše: "Prijatan mu bio Džennet." Resulullah, a.s., kada to ču povika: "Ne, tako mi Allaha, dž.š., ogrtač koji je uzeo iz nepodijeljenog plijena (ukrao) izgorjet će na njemu u Džehennemu." Kad su to čuli prisutni, dođe jedan od ashaba kod Resulullaha, a.s., i reče: "O Allahov Poslaniče, uzeo sam (ukrao sam) jedan ili dva kaiša za svoju obuću, šta da radim?" Resulullah, a.s., odgovori: "Jedan ili dva kaiša, isto je, izogrjet će na tebi u Džehennemu." [611]

Potom Resulullah, a.s., pripremi i povede svoje borce za napad. On predade komandu Sa'du bin Ubadetu, koji dade jedan bajrak Habab bin Munziru, drugi Shlu bin Hunejfu, treći Ubadetu bin Bišru. Zatim pozva stanvonike u islam, a oni odbiše. Oni poslaše čovjeka na dvoboj, pa mu izađe Zubejr bin el - Avvam i ubi ga. Zatim iziđe drugi , pa i on poginu. Kada iziđe treći čovjek na dvoboj, iziđe pred njega Alija bin Ebi - Talib, r.a., pa ga ubi. Tako je u dvoboju poginulo jedanaest ljudi iz Vadi - l - Kure.

Nakon svakog dvoboja Resulullah, a.s., pozivao je ostale u islam, a oni su odbijali.

Resulullah, a.s., toga je dan klanjao, a poslije namaza ih je pozvao u islam, pozivao ih je da vjeruju u Allaha, dž.š., i Njegovog Poslanika, a kad sve odbiše, onda ih je napao. Borba je trajala do noći. Nastavila se i sutradan. Tek što je Sunce odskočilo za jedno koplje, oni dođoše dignutih ruku i predadoše se.

Resulullah, a.s., tada je zauzeo Vadi - l - Kuru i pokorio ga. Zaplijenio je njihovo bogatstvo. Tu su zarobili i mnogo pokućstva, kao i raznovrsnu robu.

Resulullah, a.s., proveo je u Vadi - l - Kuri četiri dana. S ashabima je podijelio plijen, a zemlju i plantaže palmi ostavio je jevrejima da obrađuju. Imenovao je namjesnika[612], kao što je učinio i u Hajberu.

JEVREJSKI GRAD TEJMA

Kad su jevreji Tejme čuli za pad Hajbera, pa Fedka i Vadi - l - Kure, odustali su od namjere da pruže bilo kakav otpor muslimanima. Oni sami od sebe poslaše predstavnika koji su ponudili predaju. Resulullah, a.s., to prihvati. Muslimani zaplijeniše njihova imanja i imetke. [613] Resulullah, a.s., ostavi im pismenu potvrdu o njihovom statusu koja glasi:

"Ovo je garancija od Muhammeda, Allahovog Poslanika, narodu Benu - Adija, da imaju zaštitu i da plaćaju džizju (porez). Nema neprijateljstva, a nema ni iseljavanja, noć je za odmor, a dan je za rad." Ovu garanciju je napisao Halid bin Seid. [614]

POVRATAK U MEDINU

Nakon predaje Tejme, Resulullah, a.s., uputi se u Medinu. U povratku su putovali cijelu noć do pred zoru. Kad ih umor savlada, zastadoše na putu da se malo odmore. Resulullah, a.s., reče Bilalu: "Odspavat ćemo malo, probudi nas na sabah." Međutim, Bilala je savladao san na devi, pa se niko nije probudio, dok sunce nije izašlo. Prvi se probudi Resulullah, a.s. Digli su se i ostali i krenuli dalje, a kad su izišli iz te doline, zaustavio se, pozvao ljude na namaz, pa su klanjali sabah. Ima mišljenja da se taj događaj zbio na nekome drugom putovanju. [615]

Nakon analize svih bitaka s jevrejima do podatka da se Resulullah, a.s., vratio u Medinu krajem safera ili početkom rebiul - evela, 7. god po Hidžri.

POHOD EBAN BIN SEIDA

سرية أبان بن سعيد

Resulullah, a.s., znao je više nego i jedan drugi vojskovođa, da je mir i sigurnost u Medini, nakon isteka mjeseci zabrane (ešhuru - l - hurumi), veoma nesiguran, ima beduina koji oblijeću oko Medine i čekaju zgodnu priliku da napadnu muslimane, opljačkaju, zaplijene imovinu ili čine razbojnička djela. Stoga Resulullah, a.s., posla izvidnicu i Nedžd da zaplaši arapska plemena. Izvidnicu je vodio Eban bin Seid, dok je Resulullah, a.s., bio u Hajberu. Eban bin Seid vratio se nakon obavljenog zadatka i došao za Resulullahom, a.s., u Hajber,

i to nakon njegovog osvojenja. Pretpostavlja se da je ovaj pohod bio u mjesecu saferu, 7. god po Hidžri. Buharija u svojoj zbirci navodi ovaj pohod. [616] Ibn - Hadžer kaže da ne zna ništa o tome. [617]

OSTALI POHODI I BITKE SEDME HIDŽRETSKE GODINE POHOD "ZATE - R - RIKAI"

بقية السريا و الغزوات في السَنةِ السابعة غزوة ذات الرقاع

Nakon što je Resulullah, a.s., slomio dva opasna neprijateljska krila - Kurejšije i jevreje, ostalo mu je treće krilo kojem se mogao posvetiti u potpunosti. To su bili opasni beduini Arabljani, koji su krstarili Nedždom i koji su s vremena na vrijeme vršili razbojničke pljačkaške pohode.

Teško je bilo poduzeti neku ozbiljniju akciju protiv ovih beduina kad oni nisu imali svoje stalne zemlje, ni svoga stalnog mjesta boravka. Teško ih je bilo pokoriti ili potčiniti i utrniti vatru zla i neprijateljstva, koja je bila opasnija od prve dvije, to jest Meke i Hajbera.

Stoga je za njih odgovarala taktika brzih i direktnih sukoba, više odgojnog karaktera, ili u vidu kazne.

Muslimani su imali nekoliko ovakvih pohoda uzastopno.

Zbog zadavanja bola muslimanima ili zbog pristajanja beduina da se udruže s ostala dva neprijatelja, Resulullah, a.s., krenu u pohod da opomene, opameti, a ako treba i kazni beduine. Taj pohod bio je pod imenom "Bitka Zate - r - rikai".

Veliki broj historičara navodi da je taj pohod bio 4. g po Hidžri, ali učestvovanje Ebu - Musaa el - Ešarije i Ebu - Hurejrea u ovoj bitki ukazuje da je ona bila poslije Hajbera. Mišljenja smo da je bilo u mjesecu rebiul - evelu, 7. g. po Hidžri.

Historičari "Es - Sire" navode da je Resulullah, a.s., čuo za okupljanje plemena Enmar ili Benu S'alebeta s Benu - Muharibom iz Gatafana, pa je pohitao da ih zatekne na okupu. Poveo je 400 ili 700 ashaba. U Medini je imenovao Ebu - Zerra ili Osmana bin Affana.

Resulullah, a.s., putovao je i duboko prodirao u njihovu zemlju. Kada je došao do mjesta koje se zove Nahla, na dva dana hoda od Medine, susreo je skupinu Gatafana. Tu su postigli saglasnost, pa do sukoba nije došlo. Jedino je Resulullah, a.s., klanjao toga dana "Salatu - l - hfvi" - namaz za strah.

U Buhariji stoji, od Ebu - Musa el - Ešarije, r.a., da je rekao: "Krenuli smo s Resulullahom,

a.s. Šesterica smo se smjenjivali na jednoj devi. Noge nam se izranjavaše, meni nokti otpadoše. Povrijedili smo stopala, pa smo ih zamotali krpama. Po tome je ovaj pohod dobio naziv zate - r - rikai (rikaun je od riječi ruk'atun što znači zakrpa, zavoj)." [618]

U Buhariji prenosi se od Džabira: "Bili smo s Resulullahom, a.s., na mjestu Zate - r - Rikai, ugledasmo stablo s debelim hladom, pa ga ostavismo Resulullahu, a.s. On sjaha, a i ostali se raziđoše oko drugih stabala. Resulullah, a.s., raskomotio se pod drvetom i na njega okačio svoju sablju." Džabir dalje pripovijeda: "Izgleda da smo svi zaspali. U tom trenutku došao je neki čovjek, od mušrika, pod Resulullahovo, a.s., drvo, te uzeo Resulullahovu, a.s., sablju, pa ga upitao: 'Bojiš li me se?' Odgovorio je: 'Ne.' 'A ko te može spasiti od mene?' Resulullah, a.s., odgovori:'Allah.'" Džabir dalje priča: "Tada nas je Resulullah, a.s., pozvao i mi dođosmo i ugledasmo čovjeka beduina da sjedi pored njega.

Resulullah, a.s., reče: 'Ovaj ovdje je izvukao moju sablju, dok sam spavao. Kad sam se probudio u ruci mu je bila isukana sablja. Rekao mi je: - Ko ćete spasiti od mene? - Odgovorih: -Allah, dž.š. - Eto ga sada tu sjedi.'"

Međutim Resulullah, a.s., nije ga kaznio.

U jednom predanju stoji: "Bilo je vrijeme za namaz. Resulullah, a.s., klanjao je s jednom grupom dva rekata, zatim su se povukli, a na njihovo mjesto došla je druga grupa, pa je Resulullah, a.s., i s njima klanjao dva rekata. Tako je Resulullah, a.s., i s njima klanjao dva rekata."[619]

U predanju Ebu - Avaneta stoji: "Beduinu je ispala sablja iz ruke. Resulullah, a.s., sagnu se, uze sablju i reče: 'Ko će tebe zaštititi od mene?' Beduin odgovori: 'Budi dobar (prema meni).' Resulullah, a.s., upita ga: 'Hoćeš li posvjedočiti da nema drugog boga osim Allaha i da sam je Njegov Poslanik?' Beduin reče: 'Dajem ti riječ da te neću ubiti, i da neću biti s ljudima koji se bore protiv tebe.'"

Ebu - Avane kaže: "Resulullah, a.s., oslobodi ga, a on kad se vrati svom narodu, reče: 'Dolazim vam od najboljeg čovjeka.'" [620]

U Buharijinom predanju priča Musede od Ebi - Avaneta, od Ebi - Bišra: "Ime ovog beduina je Gavres bin el - Haris.[621] Ibn - Hadžer kaže: "Vakidija navodi u povodu ove priče da je beduinu bilo ime D'asur i da je primio islam. Međutim, on misli da su to dvije različite priče i da su iz dvije različite bitke, a Allah najbolje zna." [622]

U povratku iz ove bitke muslimani zarobiše ženu, mušrikinju, pa se njen muž zavjetovao da se neće vratiti kući dok ne prolije krv Muhammedovim, a.s., drugovima.

Dođe noć, a Resulullah, a.s., postavi dvojicu ljudi kao predstražu muslimanima. To su bili Ubad bin Bišr i Amir bin Jaser. Ubad je bio pogođen strijelom dok je stajao na kijamu u namazu. On izvadi strijelu i nastavi klanjati. Pogodile su ga još tri strijele, a on nije prekidao namaz. Kad je predao selam, probudi svoga druga koji je spavao, a ovaj reče:

"Subhanallah, zašto me nisi probudio! Ubad mu reče: "Bio sam na namazu i učio jednu suru, pa nisam želio da je prekinem." [623]

Ovaj pohod imao je za cilj da unese strah u srca nepokornih beduina, koji nisu poštivali ničiji zakon, i nisu se bijali nikoga. Proučavajući ove pohode nakon prethodnih bitaka primjećujemo da su ova plemena Gatafana uveliko smanjila svoja razbojnička djelovanja i uveliko se primirila. Ona su malo po malo popuštala dok se nisu skroz predala. Uskoro ćemo vidjeti neka od ovih plemena kako učestvuju s muslimanima u oslobađanju Meke. Oni su se borili na Hunejnu, pa su učestvovali i u raspodjeli plijena. Oni su dobivali i uzdarja nakon povratka iz osvajanja Meke.

Na ovaj način slomljen je i treći neprijatelj koji je učestvovao protiv muslimana udružen s Kurejšijama i jevrejima.

Arabijskim poluotokom zavlada mir i sigurnost. Nakon ovoga, muslimani su s lahkoćom otklanjali svaku drugu opasnost. Izuzetak su bili manji incidenti s nekim pokrajinama.

Međutim, nakon posljednjeg pohoda otpočele su pripreme za zauzimanje velikih zemalja i velikih kraljevina, jer je unutrašnja situacija u islamskoj zemlji bila okrenuta u korist muslimana i islama.

Resulullah, a.s., je ševal proveo u Medini, a onmda je iste godine, 7. g. po Hidžri poslao vojsku u još nekoliko pohoda. Evo nešto o tome u kratkim crtama.

1. Pohod Galiba bin Abdullaha el - Lejsija protiv El - Melevveha u Kudejdu, mjeseca safera ili rebiul - evela, 7. g. po Hidžri. Pleme El - Melevveha ubilo je drugove Bešir bin Suvejda, pa Resulullah, a.s., posla vojsku da uzme krvnu osvetu. Muslimani ih napadoše noću, ubiše koga su stigli, povedoše sa sobom plijen i krenuše nazad. Za njima je krenula velika potjera naoružane neprijateljske vojske. Međutim, kad su se primakli muslimanima, pade jaka kiša, velika bujica naletje i razdvoji dvije vojske. Muslimani se tako spasiše i čitavi dođoše u Medinu.

2. Pohod zvani Hasma, koji se desio u mjesecu džumade-s-sanijeti (džumadel-ahir), 7. g. po Hidžri. O tome je bilo govora u poglavlju "Pozivanje vladara i kraljeva u islam".

3. Pohod Omera bin Hattaba u Turbet, mjeseca šabana, 7. g. po Hidžri. S njim je krenulo 30 ljudi.Putovali su noću, a krili se danju. Vijerst o dolasku vojske stiže plemenu Havazin, koje je inače živjelo u turbetu, te oni pobjegoše. Kad je stigao Omer, r.a., ne nađe nikoga, okrenu se i vrati u Medinu.

4. Pohod Bešira bin Sa'da el - Ensarije plemenu Benu - Murre kod grada Fedka, mjeseca šabana, 7. g. po Hidžri, s 30 ljudi. On stiže do njih, zarobi plijen i povede stoku. U povratku, navečer, stiže za njima neprijateljska potjernica. Strijelci počeše gađati Bešira i njegove ljude. On je ranjen, a poginulo je svih 30 njegovih ljudi. Bešir je uspio pobjeći u Fedk, i sakriti se kod jevreja. Tu je ostao dok mu rane nisu zacijelile, a potom se vratio u Medinu.

5. Pohod Galiba bin Abdullaha el - Lejsija na plemena Benu - Avval i Benu Abdi Salebe u mjesecu ramazanu, 7. g. po Hidžri u mjesto El - Mejfiat, a neki kažu u El - Harekat, koji je u Džuhejni. Galib je poveo 130 ljudi, pa svi odjednom navališe. Ubili su svakog ko im se ispriječio. Zaplijenili su dosta stoke i blaga.

U ovom pohodu Usama bin Zejda ubio je Nuhejk ibn Mirdasa. Ovaj Mirdas je izdahnuo nakon "kelime-i-šehadeta", pa je Resulullah, a.s., rekao: "A da li si ti otvorio njegovo srce, pa vidio da li je istinu rekao ili slagao?" [624]

6. Pohod Abdullaha bin revahe na Hajber, mjeseca ševala, 7. g. po Hidžri s 30 konjanika. Povod je bio što je neki Esir ili Bešir bin Zuram okupljao Gatafance da krenu protiv muslimana. Muslimani pozvaše Esira i njegovih 30 drugova i izraziše namjeru da ga Resulullah, a.s., postavi za namjesnika Hajbera. On krenu s njima, ali kad su stigli do plodnog zemljišta Nejjar, dvije grupe iskazaše nepovjerenje jedna prema drugoj, te dođe do sukoba u kojem poginu Esir i svih njegovih 30 ljudi.

7. Pohod Bešira bin Sa'da el - Ensarije u Jemen i Džabar (Mjesto koje pripada plemenu Gatafan ili Fezaretu ili Uzreti), mjeseca ševala, 7. g. po Hidžri, na čelu trista muslimana. Tamo se iskupila velika vojska koja je htjela napasti okolicu Medine. Bešir i muslimani putovali su noću, a skrivali se danju. Kad je vojska čula da dolazi Bešir, razbježala se. Bešir je donio dobar plijen, a zarobio je i dva čovjeka koje dovede u Medinu i predade ih Resulullahu, a.s., a oni primiše islam.

8. Pohod Ebu - Hadreda el - Eslemije u El - Gabu. Taj pohod je spomenuo Ibn - Kajjim među pohodima u sedmoj godini hidžretskoj, a prije "Umre El - kad" (Naknadna umra). Povod je bio što je neki čovjek iz plemena Džešem bin Muavije došao u El - Gabu s velikim brojem ljudi, koji su željeli da okupe pleme Kajs i krenu protiv muslimana. Resulullah, a.s., posla Ebu - Hadreda s dvojicom ljudi, a Ebu - Hadred izabra mudar korak i porazi totalno neprijatelje, zarobi i povede mnogo deva i ovaca. [625]

NAKNADNA UMRA

عمرة القضاء

Hakim pripovijeda: "Neprekidno su kružile vijesti da je Resulullah, a.s., početkom zul-kadeta naredio svojim ashabima da se pripreme za odlazak na umru, koju su trebali da obave tokom sklapanja primirja na Hudejbiji, a nisu je obavili. Dogovoreno je da svi živi učesnici Hudejbije krenu zajedno na ovu dužnost, a da im se mogu pridružiti i drugi koji žele.

Tako je osim žena i djece, krenulo 2000 muškarca. [626]

Resulullah, a.s., ostavi u Medini za svoga zamjenika Uvejfa, oca Rehima el - Gafarija.

Resulullah, a.s., povede 60 kurbana o kojima je vodio brigu Nadžibe bin Džended el - Eslemi.

Za umru su obukli ihrame u Zul - Hulejfi, i Resulullah, a.s., učio je telbiju, a i muslimani su učili za njim.

Resulullah, a.s., opremio se borbenim oružjem, bojeći se da ih ne bi Kurejšije obmanule. Kad su stigli na Je'dždž, ostavio je svo oružje: kožne štitove, oklopne štitove, strijele, koplja i s oružjem ostavio Evsa bin Hulija, ensariju, s 200 ljudi. U Meku krenuše s putničkim oružjem i sabljama u koricama. [627]

Pri ulasku u Meku Resulullah, a.s., jahao je svoju devu Kasva, a muslimani su išli uz njega, naoružani sabljama okružujući ga sa svih strana, učeći telbiju. Mušrici si izišli na brdo Kajkaan, na sjevernom dijelu Meke, da gledaju muslimane. Oni su međusobno govorili: "Dolazi vam delegacija koju trese jesbirska groznica."

Resulullah, a.s., naredi svojim drugovima da žurno pređu tri kruga, a da hodom između dva "rukna" (crnog kamena i jemenskog ugla). Mogao im je narediti da žurno obiđu sve krugove, ali ga je u tome spriječila želja da pokaže Kurejšijama svoju snagu 628 i brojnost muslimana. Naredio je također da muslimani ihrame nose tako, da im se vidi desno rame, a krajeve ihrama da prebace preko lijevog ramena.

Kad je Resulullah, a.s., ulazio u Meku, došao je s prijevoja Senijjeta koji gleda na Hadžun - a mušrici su se bili poredali da ga gledaju, a on nije prestao donositi "telbiju" (Lebbekallahumme lebbejk, lebbejke la šerike leke lebbejka, inne - l - hamde, ve - n - niamete leke ve - l - mulk, la šerike leke lebbejk). (Odazivam ti se Allahu, odazivam, Ti nemaš sudruga, i sva vlast pripada Tebi, Ti nemaš sudruga, odazivam se tvome pozivu.)

Telbiju je glasno učio dok nije došao do ugla na Mihdženu, a onda je obavio tavaf (obilazak oko Kabe) i s njim su tavafili muslimani.

U toku tavafa, a ispred Resulullaha, a.s., pjevušio je Abdullah bin Revaha, opasan sabljom, sljedeće stihove:

"Sklonite se nevjernici s njegovoga puta,
sklonite se, svo je dobro uz našeg Resula.
Milostivi Allah naš, spusti po Džibrilu,
u Kur'anu kog dostavi svome Resulu.
Moj Allahu, ja vjerujem u Tvoju Objavu,
i Tvoj Hakk ja vidim u mome islamu.
Najljepša je časna smrt, na Allahovom putu,
bit ćemo vas, o mušrici, po uzoru Kur'ana.
Bit ćemo vas mi udarcem, skinut glavu mušričku,
neće hajat drug za druga u svom tom vrtlogu." [629]

U Enesovom hadisu prenosi se da je Omer, r.a., rekao: "O Ibn - Revvaha, a zar pred

Resulullahom, a.s., i to u Allahovom haremu, kazuješ i pjevaš stihove?" Tada mu Resulullah, a.s., reče:

"Pusti ga, Omere, stihovi će na njih brže djelovati nego odapete strijele!" [630]

Resulullah, a.s., s muslimanima je u tri kruga oko Kabe činio "reml" (reml je polutrčanje s tresenjem ramenima). Kad ih ugledaše mušrici tako čile i kreposne, povikaše: "Jesu li to oni ljudi za koje ste rekli da ih drme jesribska groznica? Oni su snažniji od bilo koga drugog." [631]

Kada je Resulullah, a.s., obavio tavaf otišao je na Saffu da obavi trčanje između Saffe i Merva (dva brijega između kojih je trčala Hadžera, Ismailova majka). To trčanje od sedam krugova zove se "Sa'j". Nakon sa'ja zaustavio se na Mervu, a tu su stajali i pripremljeni kurbani, pa je Resulullah, a.s., rekao: "Ovdje je mjesto za klanje kurbana, i svaki klanac i slobodni prostor Meke je "menhar" (mjesto za klanje kurbana).

Resulullah, a.s., zakla kurbana na Mervi, a tu obrija i glavu (što spada u obrede hadža i umre). To isto učiniše i ostali muslimani. Nakon toga Resulullah, a.s., posla ljude na Je'dždž, gdje je ostavio oružjr, da ga čuvaju i da zamijene onu grupu koja treba doći da obavi sve obrede umre. Tako i uradiše.

Resulullah, a.s., ostade u Meki tri dana, a četvrtog dana, izjutra, dođoše mušrici kod Alije, r.a., i rekoše mu: "Kaži svome drugu (Resulullahu, a.s.), neka i de od nas, vrijeme mu je isteklo." Resulullah, a.s., spremi se i napusti s muslimanima Meku. Kad su stigli na mjesto "Seref", tu zastadoše da borave neko vrijeme.

Dok je Resulullah, a.s., kretao iz Meke, za njim je krenula Hamzina, r.a., kćer, sirotica, dozivajući: "O amidža, o amidža!" Alija, r.a., htjede je uzeti kod sebe, ali u isto vrijeme i Džafer i Zejd. Međutim, Resulullah, a.s., dodijeli je Džaferu, jer joj je majčina sestra bila Džaferova žena, pa će je ona bolje pazizti i njegovati.

Na ovoj "umri" Resulullah, a.s., oženi Mejmunu, kćerku El - Harisa el - Amirijja. Resulullah je , a.s., prije ulaska u Meku poslao Džafera bin Ebi - Taliba da mu zaprosi Mejmunu. Mejmuna uze za staratelja El - Abbasa, jer joj je sestra bila Abbasova žena Umul - Fadli. Abbas, r.a., udade je za Resulullaha, a.s. Stoga je Resulullah, a.s., u povratku iz Meke zadužio Ebu - Rafia, da mu dovede Mejmunu, pa se s njom sastao u Serefu. [632]

Ta umra nazvana je umretu - l - kadi ili zbog toga što je došla kao dug za neobavljenu umru na Hudejbiji, ili zbog toga što je padala u vrijeme primirja koje je prethodne godine sklopljeno na Hudejbiji. Istraživači uzimaju to drugo mišljenje [633] Inače se ova umra imenuje s četiri imena:

UMRETU:

1. El - kada', 2. El - Kadijjet 3. El - kasas i 4. Es - Sulh. [634]

Nakon povratka s ove umre Resulullah, a.s., posla nekoliko pohoda. Spomenut ćemo ih redom:

1. Pohod Ibn - Avdžae, mjeseca zul-hidžeta, 7. g. H., na čelu je 50 ljudi. Resulullah, a.s., poslao ih je do Benu - Sulejma. Zadatak je bio da ih pozovu u islam. Pleme Benu - Sulejm odgovori: "Nama nije potrebna vaša vjera." Nakon tog odgovora došlo je do žestokog sukoba u kojem je ranjen Ebul - Avdžae, a muslimani su zarobili dva čovjeka Benu - Sulejma.

2. Pohod galiba bin Abdullaha radi osvete ashaba Bešira bin S'ada u jevrejskom Fadku. Bilo je to mjeseca safera, 8. g. H. Galib je krenuo na čelu 200 ljudi. Oni su vodili žestoku bitku u kojoj je bilo mnogo neprijateljskih žrtava, a zalijenili su i bogat plijen.

3. Pohod zvani Zate Atlah, mjeseca rebiul - evela, 8. g. H. Pleme Benu - Kuda'at sabralo je veliku vojsku da napadne muslimane. Kad je to saznao Resulullah, a.s., posla Ka'ba bin Umejrea el - Ensariju s 15 ljudi. Oni sretoše neprijatelja i pozvaše ljude u islam, a ovi se ne odazvaše, već zasuše muslimane strijelama i sve ih poubijaše, osim jednog čovjeka koji je bio ranjen i ostao živ među ubijenima. [635]

4. Pohod zvani Zate Irk, na pleme Benu - Havazin, mjeseca rebiul - evela, 8. g. H. Benu - Havazin su stalno produžavali svoje neprijateljstvo i ispoljavali ga veoma često, tako da Resulullah, a.s., posla Šudža bin Vehba el - Esedijja s 15 ljudi. Oni zarobiše i ponesoše bogat plijen, a da nisu imali nikakvih neprilika. [636]

BITKA NA MU'TI

معركة مؤتة

Ta bitka je najveća i najteža koju su muslimani vodili za života Resulullaha, a.s. To je ujedno bio i najžešći rat kojim je započela serija osvajanja kršćanskih zemalja.

Bitka na Mu'ti dogodila se mjeseca džumadel-ula, 8. g. H., što odgovara augustu ili septembru 629. g.

Mu'ta je selo na samom jugu Šama, udaljeno od Kudusi - š - Šerifa dva dana hoda.

POVOD ZA BITKU

Resulullah, a.s., poslao je Harisa bin Umejra el - Ezdija da odnese Resulullahovo, a.s., pismo velikodostojniku Basre. Njemu se ispriječi Šerhabil bin Amr el - Gassani, carev namjesnik u Belki (mjesto u Šamu), koji ga zarobi, sveza i posla u Basru, gdje ga ubiše.

Ubistvo Resulullahovih, a.s., izaslanika smatralo se najvećimzločinom koji se mogao mjeriti s objavom rata (ili značiti čak i više).

Kad dođoše do Resulullaha, a.s., vijest o pogibiji Harisa, veoma mu teško pade, te odmah pripremi 3000 vojnika. [637] To je bila najveća muslimanska vojska koja je do tad krenula u bitku, osim one koja se borila protiv "ahzaba", udruženog neprijatelja.

VOJNI ZAPOVIJEDNICI I RESULULLAHOV, A.S., NALOG NJIMA

Resulullah, a.s., postavi na čelo vojske, Zejda bin Harisa i reče: "Ako pogine Zejd, nasljeđuje ga Džafer, a ako pogine Džafer, onda ga zamjenjuje Abdullah bin Revvaha." [638]

Predade im bijeli bajrak i odredi Zejda bin Harisea za bajraktara. [639]

Naredi im da dođu na mjesto na kojem je ubijen El - Haris bin Umejr, i da tamošnje stanovnike pozovu u islam, pa ako prihvate dobro i jeste, a ako ne prihvate, neka se vojska osloni na Allaha, dž.š., i neka se bori. Također im reče: "Borite se u ime Allaha, dž.š., i na Njegovom putu protiv Njegovih nevjernika. Ne pljačkajte, ne palite i ne ubijajte djecu, žene i stare osobe. Ne smijete okaljati čast, sjeći stabla i palme. Ne rušite kuće." [640]

ISPRAĆAJ MUSLIMANSKE VOJSKE I PLAČ ABDULLAHA BIN REVVAHE

Kada se vojska pripremila za pokret, okupi se svijet i oprosti od vojnika, a zatim se pozdraviše sa zapovijednicima i zamoliše Allaha, dž.š., za njih. Tada zaplaka jedan zapovjednik. Bio je to Abdullah bin Revvaha. Narod ga upita : "Zašto plačeš?" On odgovori: "Nemojte milsiti da me je strah, ili da toliko volim ovaj dunjalučki život, ili da mi je žao ostaviti vas, to nije. Čuo sam Resulullaha, a.s., kako uči ajet iz Kur'ana u kome se spominje Džehennem. 'I svaki od vas će do njega stići! Gospodar tvoj se sigurno na to obavezao!' (19:71) A ja ne znam kako ću se odmaknuti od Džehennema, nakon što mu se budem primakao?" Muslimani poželješe sretan put svima, govoreći: "Pratila vas Allahova sreća, Allah vas čuvao i nama čitave i zdrave vratio, i uz to još s plijenom." Abdullah bin Revvaha izgovori stihove u kojima moli Allaha, dž.š., da mu svojom milošću oprosti grijehe, te da se kroz bitku očisti šljam koji će izići na površinu poslije pjene (na vodi ili krvi). I moli ga da, ako pogine, pogine dostojanstveno, kao šehid, kako bi prolaznici pored njegovog kabura znali da je bio na Allahovom putu gazija.

Potom vojska krene, a Resulullah, a.s., iziđe da ih isprati. Pratio ih je sve do Senijetu - l - Vedai, pa tu zastade, gledajući za njima. [641]

MUSLIMANSKA VOJSKA NA PUTU I NEOČEKIVANO STANJE STRAHA

Putovala je muslimanska vojska prema sjeveru i stigla do Muana, mjesta u Šamu na sjevernoj granici Hidžaza. Tada dođe do njih vijest da je Herakle krenuo sa silom od 100 000 Vizantijaca iz Belke, a njima su se priključila plemena Laham, Džezam, Bulejk i Belij, s još sto hiljada ljudi.

MUSLIMANI SE DOGOVARAJU U MEANU

Muslimani nisu ni sanjali da će se susresti s tako ogromnom vojnom silom, i to na ovoj daljini, i u ovoj, za njih dalekoj, zemlji. Da li je moguće da ovako mala vojska, od svega 3000 boraca, napadne tu ogromnu vojsku od 200 000 vojnika?

Oni se dogovoriše i rekoše: "Obavijestit ćemo Resulullaha, a.s., o broju našeg neprijatelja, pa ili da nam pošalje još ljudi ili da nam naredi šta da radimo. Mi ćemo postupiti po njegovoj naredbi."

Abdullah bin Revvaha suprotstavi se tom mišljenju, on ohrabri ljude govoreći: "O narode, tako mi Allaha, ne možete sada mrziti ono što ste tražili. Željeli ste da budete šehidi, a mi se nećemo boriti ni mnoštvom, ni snagom, ni brojem. Mi ćemo se boriti snagom ove naše vjere s kojom nas je Allah, dž.š., nagradio. Krenimo! Nećemo biti uskraćeni za jedno od dva dobra: ili pobjeda ili šehadet (smrt na Allahovom putu)."

Na kraju svi prihvatiše njegovo mišljenje.

MUSLIMANSKA VOJSKA KREĆE PREMA NEPRIJATELJU

Nakon dvije noći provedene u Meanu, krenuše prema neprijateljskoj zemlji. Heraklijeva vojska presrete ih u jednom selu Belke, zvanom Mešarif. Kada se neprijatelj približio, muslimani se povukoše u Mu'tu i tu se utaboriše.

Zatim su se poredali za borbu. Na svoje desno krilo postaviše Kutba bin Katadeta el - Uzriju, a na lijevo krilo Ubadet bin Malika el - Ensariju.

POČETAK BITKE I SMJENE ZAPOVJEDNIKA

Na Mu'ti sukobiše se dvije vojske i otpoče žestoka bitka. Tri hiljade ljudi licem u lice s napadom i navalom 200 000 vojnika. Čudna neka bitka! Svakakvih ćemo iznenađenja doživjeti na ovome dunjaluku! Međutim, kada puhne vjetar imana i vjere, donosi sa sobom čuda.

Zejd bin Haris - miljenik Resulullaha, a.s., ponese bajrak islama i jurnu. Žestoko i hrabro se borio, primjerom heroja kakve ne pozna svijet, osim kod muslimana. Borio se i borio, sve dok nije jurnuo na neprijateljska koplja i poginuo.

Komandu vojskom preuze Džafer bin Ebi - Talib. Jurio je u boj sjekući sve oko sebe. Bilo je za nevjerovati šta sve čini u svojoj hrabrosti. Kad mu dojadi ubijati s konja, skoči na zemlju i poče sjeći sve oko sebe. U borbi izgubi desnu ruku. Bajrak ponese lijevom, pa mu i nju odsjekoše. Zatim ga prihvati nadlakticama i nosio ga je sve dok ne pade ubijen. Pričalo se da ga je ubio neki Bizantijac, tako što ga je raspolovio na dvoje, pa mu je Allah, dž.š. za nagradu darovao krila u Džennetu, da može letjeti kud želi. Stoga je Džafer nazvan dženetska ptica.

Buharija prenosi od Nafia da ga je Ibn - Omer obavijestio kako je stajao kraj ubijenog Džafera i prebrojao na njemu pedeset rana i uboda i to sve sprijeda. S leđa nije imao ni jedne rane. [642]

U drugom predanju Ibn - Omer priča: "Učestvovao sam u toj bitki. Tragali smo za Džaferom i nađosmo ga među ubijenima. Na tijelu mu prebrojasmo preko devedeset uboda i rana" [643], a u Omerovom predanju od Nafia dodano je : "To smo vidjeli s prednje strane njegovog tijela." [644]

Nakon što poginu Džafer herojskom smrću, smrću pravog šehida, islamski bajrak ponese Abdullah bin Revvaha. On istupi naprijed jašući konja, pribi se uz njega, malo se dvoumio, a zatim jurnu naprijed govoreći stihove u kojima kaže, da je donio zakletvu sebi da će svakako sebe žrtvovati, voljela to njegova duša ili ne, šta je njoj, kad u ovakvom žestokom okršaju ginu muslimani; zar joj nije drago da uđe u Džennet?

U toku borbe do njega je došao njegov amidžić i dao mu komad mesa da prezalogaji, kritizirajući ga što prethodnih dana nije ništa jeo. On uze od njega, griznu jedan zalogaj, a ostalo baci iz ruke, pa uze sablju i poče ubijati oko sebe, dok i sam ne poginu.

ISLAMSKI BAJRAK U RUKAMA "ALLAHOVOG MAČA", HALIDA BIN EL - VELIDA

Nakon pogibije Abdullaha bin Revvaha, pristupi čovjek iz plemena Benu - Udžlan, zvani Sabit bin Erkam, uze bajrak i reče: "O muslimani, složite se i izaberite jednog čovjeka da vas predvodi." Oni rekoše: "Ti." On odgovori: "Ja ne mogu."

Ljudi izabraše Halida bin el - Velida. On uze bajrak i povede tešku i žestoku bitku.

Buharija prenosi od Halida da je pričao: "Devet sam sablji polomio na dan Mu'te, osim jemenskog mača." [645] A u drugom tekstu hadisa stoji: "Slomilo se u mojoj ruci devet sablji na Mu'ti, jedino je izdržao jemenski mač."

Resulullah, a.s., rekao je na dan Mu'te, obaviješten vahjom (objavom), a prije nego će stići vijest u Medinu o borbi: "Zejd je uzeo bajrak i poginuo, zatim Džafer, pa je i on poginuo, zatim Ibn - Revvaha, pa je i on poginuo - dok je to govorio plakao je - i tako sve dok sablju nije uzeo "Allahov mač" - Halid, pa su tako s Allahovom dozvolom pobijedili." [646]

KRAJ BITKE NA MU'TI

Uz ogromnu hrabrost, junaštvo, ipak je bilo veoma iznenađujuće da ova mala vojska uspije u nepokolebljivosti pred tim silnim naletom, tom morskom burom bizantijske vojske. Tada je Halid bin el - Velid pokazao svu svoju vještinu i zrelost da spasi ostale muslimane iz ovoga u šta su sami sebe uvukli.

Različita su mišljenja kako se dalje odvijala bitka. Međutim, nakon detaljnijeg proučavanja svih verzija pripovijedanja, da se zaključiti da je Halid odolijevao cio dan ogromnoj bizantijskoj vojsci težeći svim srcem da smisli neku ratnu varku pomoću koje bi zaplašio bizantijce, kako bi izbavio muslimane, a da ovi ne poduzmu za njima potjeru. Dobro je znao da im ne bi mogli umaći.

Kad osvanu drugi dan, promijeni Halid raspored vojske. Prethodnicu postavi u pozadinu, a potom promijeni bokove, pa desno krilo stavi na lijevo, a lijevo na desno. Neprijatelj je to promatrao. Gledao je kako se muslimanska vojska uskomešala, pa je pomislio da im je došlo pojačanje. Oni se preplašiše, a Halid nakon jednosatnog odmjeravanja, poče polahko da se povlači nazad, vodeći računa da raspored vojske ne poremeti. Bizantijci su pomislili da im muslimani spremaju neku prevaru i da će upotrijebiti neke ratne "varke". Iz bojazni da ih muslimanska vojska ne bi zavukla u mrtvu pustinju, oni odustadoše od bitke.

Tako se neprijatelj povuče u svoju zemlju i nije ni pomišljao o potjeri za muslimanima. Muslimani se pak sretno povukoše, i vratiše u Medinu. [647]

UBIJENI NA OBJE STRANE

U bitki na Mu'ti poginulo je ukupno dvanaest muslimana, a ne zna se koliko je na bizantijskoj strani, izuzev što nam historija pripovijeda da ih je dosta poginulo toga dana.

REZULTATI BITKE

Važno je napomenuti da muslimani u ovoj bitki nisu ostvarili zadatak zbog kojega su otišli, a to je da osvete ubijenog Resulullahovog, a.s., izaslanika, Harisa bin Umejra, kojeg su ubili Bizantijci u Basri. Međutim, ova bitka imala je ogroman značaj na propagandnom polju, jer je ugled muslimana probio granice Arabije. Svi su Arapi, na prvom mjestu, bili začuđeni i iznenađeni viješću o muslimanskom pohodu na najveću svjetsku silu toga doba na zemaljskoj kugli. Arapi su smatrali da borba znači uništenje bića i izazivanje smrti kroz nesreću, a susret ove male vojske od 3 000 boraca, da bi se na kraju vratili s minimalnim gubicima i bez veće štete, sam po sebi bijaše najveće čudo toga doba. Eto, to čudo potvrdilo je Arapima da su muslimani nešto sasvim drugo od onih na koje su oni navikli na tim svojim prostorima. Počeli su shvaćati da muslimanima pomoć i pobjeda dolaze od Allaha, dž.š., i da je njihov Muhammed, uistinu Allahov Poslanik.

Zbog svega toga vidimo svadljiva arapska plemena koja su do ove bitke stalno napadala muslimane, da odjednom bivaju naklonjena islamu. Ubrzo iza toga na islam pređoše plemena: Benu - Sulejm, Eždžea, Gatafan, Zubjan, Fezaret i druga. Ova bitka na Mu'ti bila je samo odskočna daska za konačni obračun s Bizantijom. Ona je poslužila kao priprema za osvajanje bizantijskih krajeva koje će muslimani zauzeti u tim dalekim divljim prostorima.

POHOD "ZATU - S - SELASIL"

سرية ذات السلاسل

Kad je Resulullah, a.s., sazanao da su se arapska plemena prisdružila bizantijskoj vojsci protiv muslimana u Bitki na Mu'ti, osjetio je veliku potrebu da poduzme mudre korake da ih razdvoji od Bizantijaca. To bi bio ujedno razlog za obračun između muslimana i tih plemena, kako im ne bi na um palo da se po drugi put udruže u oanko velikom broju.

Resulullah, a.s., odabra Amra bin el - Asa da njegov plan provede u djelo. Majka Amra bin el - Asa bila je iz plemena Belija, pa Resulullah, a.s., posla Amra njima, u mjesecu džumadel-ahire, 8. g. H., dakle, neposredno poslije Bitke na Mu'ti. Trebalo je da ih pridobije, a usput i da se obračuna s plemenom Kudaat, koje se okupljalo da napadne okolinu Medine.

Moguće da su ova dva uzroka bila odvojena jedan od drugoga, a moguće je i da su bila usporedna.

Resulullah, a.s., prdade Amru bijeli uz crni bajrak.

Amr je stao na čelo 300 muhadžira i ensarija sa trideset konja. Naredio mu je također da mu se pridruže plemena pored kojih bude prolazi poput Belija, Uzreta, Belkjajna i drugih.

Noću je Amr s vojskom putovao, a danju se odmarao.

Kad se približi plemenu Belijj, dobi obavijest da oni imaju veliku vojsku. stoga Amr bin el - As posla Resulullahu, a.s., Rafia bin Mukisa, El - Duhmiju, tražeći pomoć u vojsci. Resulullah, a.s., posla mu Ebu - Ubejdea bin el - Džerraha s 200 ljudi i dade mu bajrak. Posla mu također elitu muhadžira i ensarija, među kojima su bili Ebu - Bekr i Omer, r.a., i naredi im da se priključe Amru i da budu svi zajedno, te da se ne odvajaju i ne podvajaju.

Kada se ta vojska priključila Amrovoj, Ebu - Ubejde htjede da on predvodi vojsku, pa mu Amr reče: "Ti si došao meni kao ispomoć, a ja sam vođa." Ebu - Ubejde pokori mu se. Amr je bio glavni vođa, a bio je i imam u namazu cijeloj vojsci.

Nakon toga, vojska se uputila u zemlju Kudaata, pa je pređe sve do krajnjih granica. Na samoj granici, na sjeveru, sretoše se s njihovom vojskom. Muslimani ih napadoše, a oni se razbježaše po unutrašnjosti.

Amr posla Avfa bin Malika el - Eždžeija kod Resulullaha, a.s., da mu raportira o učinjenom zadatku i da kaže da su svi živi.

Zatu - s - Selasil je oblast iza Vadi - l - Kura. Od nje do Medine je deset dana hoda.

Ibn - Ishak navodi da su se muslimani spustili do vode, zemlje plemena Džezzam. Taj bunar (voda) naziva se Zatu - s - Selasil. [648]

POHOD BENU - KATADE U HUDRU

Ovaj pohod dogodio se u mjesecu šabanu, 8. g. H. Uzrok je bilo okupljanje Benu - Gatafana u Hudri. Narod Hudre ratovao je s Nedždom. Resulullah, a.s., posla na njih petnaest ljudi na čelu s Katadeom. Dosta je neprijateljske vojske izginulo. U ropstvo je pao veliki broj žena i djece, kao i veliki broj stoke. Katade je u ovom pohodu proveo petnaest dana. [649]

BITKA ZA OSLOBOĐENJE MEKE

غزوة فتح مكة

Ibn el - Kajjim kaže: "To je najveća pobjeda kojom je Allah, dž.š., uzdigao Svoju vjeru i Svoga Poslanika, a.s., te Svoju vojsku i Svoje sljedbenike. Tom pobjedom je izbavio Svoj grad i Svoju kuću, koju je učinio da bude uputa svjetovima, iz nevjerničkih i mnogobožačkih ruku. Zauzećem Meke obradovani su stanovnici Neba, povezani su rastrgnuti konci, a ljudi su u skupinama pohrlili u Allahovu vjeru. Zemlja zablista i zasja u svijetlu islama. [650]

POVOD ZA BITKU

Ranije smo govorili da jedan paragraf hudejbijskog primirja glasi da onaj ko hoće da stupi u savez s Muhammedom, a.s., i potpiše s njim ugovor, može to uraditi, a isto tako ko hoće da s Kurejšijama sklopi savez i potpiše ugovor može to uraditi, i da se pleme koje je u savezu s jednom od dvije strane smatra dijelom te strane, te da se bilo kakvo neprijateljstvo od nekog plemena, smatra neprijateljstvom cijele te strane.

Prema tom paragrafu, pleme Huzaat ušlo je u savez s Muhammedom, a.s., Resulullahom, a pleme Benu - Bekr s Kurejšijama. Oba plemena bila su indirektno u primirju, iako su u predislamskom dobu bila u velikom neprijateljstvu i pod krvnom osvetom. Kad je došao islam, i stupilo na snagu primirje, oba plemena imala su međusobnu sigurnost. Pleme Benu - Bekr ugrozilo je ovu sigurnost potežući ponovo pitanje krvne osvete iz ranijeg perioda.

Vođa Benu - Bekra, Nevfel bin Muavija ed - Dejli poveo je svoje ljude, mjeseca šabana, 8. g. H., te napadoše pleme Huzaat, po noći, kraj izvora El - Vetir na obronku Meke i pobiše neke muškace. Tada je došlo do sukoba i borbe u kojoj su Kurejšije pružile pomoć Benu - Bekru u oružju i ljudstvu.

Kurejšije su se borile na strani Benu - Bekra, koristeći tamu noći. Benu - Huzaat uspjeli su se vratiti u Meku i našli zaštitu kod Budejla bin Verkae el - Huzaije i kod svog štićenika, zvanog Refia. Amr bin Salem el - Huzaija, pohita u Medinu kod Resulullaha, a.s., i zateče ga u mesdždidu gdje sjedi s ljudima. Amr počne recitirati stihove:

"Moj Allahu, ja pozivam Ahmeda, u ime mira Benu - Hašima i Huzaa,
Vi ste bili djeca, a mi zreli ljudi,
kad primismo islam u inat zabludi.
Pomoć Muhammede, s Allahovom voljom,
pozovi vjernike da pođu s tobom.
Muhhamed naš Resul,spreman je za boj,
lijep kao mladi mjesec i visok k'o bor.
Ozbiljnog je lica, odlučnog pogleda,
doći će s velikom vojskom po zlotvora.
Kurejšije smjelo prekinuše mir,
obećanje čvrsto srušiše k'o zid.
U Keddi, u Meki, zatražiše spas, mislećida neću japozvati vas.
U svojoj zabludi nisu neki broj,
na Vetiru s nama nametnuše boj,
da na ruku'u i na sedždi ubiju nam soj." [651]

Resulullah, a.s., okrenu se Amru i reče: "Ti si pobijedio, Amr bin Sal'me." U međuvremenu Resulullah, a.s., ugleda oblak na nebu (što je inače veoma rijetka pojava za to podneblje),pa reče: "Zaista će ovaj oblak spustiti pobjedu Benu - Ka'bu."

Iz Meke došao je Budejl bin Verkae el - Huzaija s grupom ljudi u Medinu da obavijesti Resulullaha, a.s., o čitavom događaju. Ispričaše mu ko je sve poginuo u sukobu, kao i pomoći Kurejšija Benu - Bekru protiv njih. Potom se vratiše u meku.

EBU - SUFJAN ODLAZI U MEDINU DA OBNOVI PRIMIRJE

Činjenica je da je potez koji su načinile Kurejšije i njihovi saveznici bio isključivo izdaja i otvoreno rušenje potpisanog ugovora, a da za to nisu imali nikakvo opravdanje. Stoga su ubrzo shvatili šta ta njihova izdaja znači. Veoma uplašeni za loše posljedice koje ona nosi, sazvaše vijeće na kome donesoše zaključak da pošalju svog poglavara, Ebu - sufjana, da obnovi primirje s muslimanima.

Resulullah, a.s.,unaprijed je obavijestio svoje ashabe šta će Kurejšije poduzeti zbog svoje izdaje. On im je rekao: "Znajte da će vam doći Ebu - Sufjan da učvrsti primirje i produži njegov rok."

Ebu - Sufjan krenu po dogovoru Kurejšija i susrete u putu Budejl bin Verkaa u Usfanu. Budejl se upravo vraćao iz Medine. Ebu - Sufjan ga upita: "Odakle to dolaziš Budejle?" (Mislio je da je on bio kod Resulullaha, a.s.) Budejl odgovori: "Išao sam s nekim ljudima Huzaata na obalu i u ovu dolinu." Sufjan ga upita: "Da ne dolaziš, možda, od Muhammeda?" Budejl odgovori: "Ne."

Kad Budejl produži za Meku, Ebu -Sufjan reče: "Akoje bio u Medini, sigurno je svoju devu hranio košpicama." Zatim priđe mjestu gdje se Budejlova deva odmarala pa uze njenog izmeta, izdrobi ga i u tome je vidio "košpice", pa reče: "Kunem se Allahom da je Budejl išao Muhammedu."

Zatim on nastavi put i dođe u Medinu. Uđe u sobu svoje kćerke Ummi Habibe. Krenu da sjedne na Resulullahovo, a.s., šilte (postelju), a kćer mu zabrani. On je upita: "O kćeri, ne dozvoljavaš mi da sjednem na ovu postelju? Ili pretpostavljaš mene postelji, ili postelju meni?" Ona odgovori: "To je postelja Resulullaha, a.s., a ti se nevjernik i nečist." On reče: "Tako mi Boga, otkako si otišla od mene pogodilo te zlo."

On izađe od kćerke i ode do Resulullaha, a.s., da porazgovara snjim. Resulullah, a.s., nije mu ništa odgovorio. On potom ode kod Ebu - Bekra, r.a., pa ga zamoli da govori Resulullahu, a.s., a Ebu - Bekr, r.a., odgovori mu: "Ja to neću učiniti." Iza toga ode kod Omera bin el - Hattaba, r.a., pa i s njim htjede popričati, a Omer, r.a., reče: "Zar da se ja zauzimam kod Resulullaha, a.s., za vas? Tako mi Allaha, da nemam ništa drugo osim jednu sjemenku, s njom bih se borio protiv vas."

Ebu - Sufjan ode kod Alije bin Ebi - Taliba, r.a., i uđe kod njega. Alija, r.a., sjedio je s Fatimom, r.a., a Hasan, njihov sin, puzao je između njih. On reče: "O Alija, ti si mi najbliži krvni rođak, a ja sam došao zbog posla i sigurno se neću vratiti onako razočaran kako sam došao. Budi mi posrednik kod Muhammeda!" Alija, r.a., odgovorimu: "Teško tebi Sufjane, Resulullah, a.s., strogo je naredio da ne smijemo s njim razgovarati o tom pitanju."

On se okrenu Fatimi, r.a., i reče: "Možeš li ti da narediš ovom tvom sinu da posreduje među ljudima, bit će poglavar Arapa do smrti?" Ona odgovori: "Tako mi Allaha, moj sin je mali da bi posredovao među ljudima. Resulullahu, a.s., ne treba nikakav posrednik."

Tada se Ebu - Sufjanu mrak uhvati naoči, pa reče Aliji bin Ebi - Talibu, r.a., sav uzrujan, očajan ipokoran: "O Ebu el - Hasane (Hasanov oče), nalazim se u veoma teškoj situaciji, reci, šta da radim?"

Alija, r.a., odgovri mu: "Tako mi Allaha, ne vidim šta bi te moglo izvući iz ove situacije. Ti si poglavar Benu - Kenaneta, ustani i sam posreduj kod ljudi, a zatim se vrati u svoju zemlju."

Ebu - Sufjan: "Misliš da će mi to šta pomoći?"

Alija, r.a.: "Ne mislim, tako mi Allaha, ali ne mislim da imaš drugog izlaza."

Ebu - Sufjan ustade i ode u mesdžid. On reče: "O ljudi, ja sam posredovao kod ljudi", (za

obnavljanje primirja). Zatim uzjaha svoju devu i krenu u Meku.

Kad dođe u Meku, Kurejšije ga upitaše: "S kakvim novostima nam dolaziš?" On odgovori: "Išao sam kod Muhammeda i ispričao mu zašto sam došao, a on mi, tako mi Boga, ništa ne odgovori; zatim sam otišao kod Ebu - Kuhafeta (Ebu - Bekra), pa s njim ništa ne učinih. Poslije sam otišao Omeru ibn el - Hattabu, pa vidjeh da nam je on najveći neprijatelj.

Najzad sam išao kod Alije i primijetio da je najmekši (najblaže naravi) od svih njih. On mi je signalizirao šta da učinim, pa sam to i učinio. Tako mi Boga, ne znam da li će šta biti od toga ili ne?"

Oni ga upitaše: "A šta ti je savjetovao?" Ebu - Sufjan reče: "Naložio mi je da tražim zaštitu od ljudi, pa ja to i učinih." Oni ga upitaše: "Da li je to odobrio Muhammed?" On odgovori: "Ne." Oni rekoše: "Teško tebi, Alija se samo poigrao s tobom." On odgovori: " Ne, tako mi Boga, drugog izlaza nisam imao."

PRIPREME ZA BORBU I POKUŠAJ DA TO OSTANE U TAJNOSTI

Uzima se iz Tuberanijinog predanja da je Resulullah, a.s., naredio Aiši, r.a., tri dana prije nego je obaviješten da je ugovor prekinut, da mu pripremi odjeću, a da niko ne zna ništa o tome. Kad ju je posjetio njen otac (Ebu - Bekr) upitao ju je: "O kćeri moja, kakvo je to spremanje?"

Odgovorila je: "Ne znam, tako mi Allaha."

On reče: "Tako mi Allaha, nije to vrijeme da se ide u boj protiv Benu - Asfera, pa gdje onda ide Resulullah, a.s.?"

Aiša ponovo odgovori: "Nemam pojma, tako mi Allaha."

Trećeg dana, rano izjutra, dođe Amr bin Salim el - Huzaija s 40 jahača i zapjeva: "O moj Bože, ja pozivam Ahmeda...", pa ljudi shavtiše da je ugovor prekinut. Poslije Amra dođe Budejl, pa Ebu - Sufjan, i muslimanima bi jasno da je vijest istinita. Tada im Resulullah, a.s., naredi da se pripreme i obavijesti ih da ide u Meku. On se obrati Allahu, dž.š., dovom: "Gospodaru moj, ne dozvoli da Kurejšije išta saznaju i vide dok ih ne iznenadimo u njihovoj zemlji."

Radi sigurnosti i tajnosti tog pohoda, Resulullah, a.s., posla izvidnicu od osam ljudi pod komandom Ebi - Katadea u dolini između Zi Hašba i Zi el - Merveta koja je udaljena tri "burde" od Medine (burda je 12 milja), prvog ramazana, 8. g. H., da bi neprijatelj, ako sazna, pomislio da Resulullah, a.s., ide na tu stranu. Kad je ta izvidnica stigla na svoje odredište, dobi vijest da je Resulullah, a.s., krenuo u Meku, pa i oni krenuše za njim i sustigoše ga. [652]

Hatib Ibn - Beltaa posla Kurejšijama obavijest da se Resulullah, a.s., sprema da dođe u Meku. Obavijest posla po jednoj ženi koja pismo sakri u svoju pletenicu. Resulullahu, a.s., dođe putem Objave vijest šta je Hatib učinio. On posla Aliju, r.a., i Mikdada da dođu na to i to mjesto gdje ima bašča s breskvama i da će u njoj naći ženu koja u svojoj kosi krije pismo za Kurejšije. Obojica uzjahaše konje i krenuše na to mjesto. Kad dođoše, naiđoše na ženu u nosiljci, na devi koju su vodili vodiči.

Narediše joj da siđe s deve. Upitaše je gdje je pismo koje nosi Kurejšijama, a ona reče da nema nikakvo pismo.

Narediše njenoj pratnji da je pretresu, pa ne nađoše ništa. Alija joj reče: "Kunem se Allahom da Resulullah, a.s., nije krivo govorio, ani mi te nismo optužili bez razloga. Tako mi Allaha, ili ćeš izvaditi pismo ili ćemo te mi pretresti." Ona vidje da s njima nema šale, pa reče: "Odmaknite se!" Oni se odmakoše, a ona rasplete pletenicu i izvadi pismo iz nje, te ga predade Aliji i Mikdadu. Oni ga odnesoše Resulullahu, a.s., i predadoše.

U pismu jestajalo: "Od Hatiba bin Beltaa, Kurejšijama..." On ih obavještava o spremanju Resulullaha, a.s., da krene u Meku.

Resulullah, a.s., pozva Hatiba i upita ga: "Šta je to Hatibe?" On odgovori: "Pričekaj, o Allahov Poslaniče, sve ću ti reći. Tako mi Allaha, ja vjerujem Allaha i Njegovog Poslanika. Nisam se odmetnuo od islama, a ni promijenio vjeru, ali sa bio veoma vezan za Kurejšije. Nisam jedan od njih, ali kod njih je moja porodica, moja djeca i sav moj rod. Oni nemaju među Kurejšijama rodbinu koja ćeih štititi."

Omer ibn el - Hatab tada reče: "Dozvoli mi, Allahov Poslaniče, da ga ubijem. On je izdao Allaha i Njegovog Poslanika. Postao je licemjer."

Resulullah, a.s., reče: "On je učesnik Bedra. A šta znaš, Omere, možda je Allah, dž.š., pogledao učesnike Bedra." Zatim je rekao: "Radite šta hoćete, ja sam vam oprostio."

Omerove oči zasuziše i on reče: "Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju." [653]

Tim primjerom Allah, dž.š., onemogućio je sve obavještajceda dostave Kurejšijama bilo kakvu vijest o pripremljenosti muslimana i odlučnosti da se bore.

MUSLIMANSKA VOJSKA NA PUTU ZA MEKU

20. ramazana - mubarek mjeseca, 8. g. H., napusti Resulullah, a.s., Medinu i uputi se u Meku, s 10 000 muslimana i ashaba, r.a. U Medini ostavi za zamjenika Ebu - Rehna el - Gaffariju.

Kad je Resulullah, a.s., stigao u Džuhfu, susrete ga amidža Abbas bin Abdul - Muttalib. On je upravo napustio Meku s porodicom i sinovima i krenuo u Medinu kao muhadžir, nakon što je primio islam.

A kad je stigao Resulullah, a.s., u El - Ebvu' susreo je svog amidžića Ebu - Sufjana bin el - harisa i sina svoje tetke Abdullaha bin Ebi - Umejjeta.

Resulullah, a.s., okrenu glavu od njih zbog velikog neprijateljstva i zlobe prema njemu.

Ummu Selema obrati se Resulullahu, a.s.: "Nisu, baš, bili tvoj amidžić i tvoja tetična najgori prema tebi."

Tad Alija, r.a., reče Ebu - Sufjanu bin el - Harisu: "Idi pred Resulullaha, a.s., i reci mu u lice isto što su rekla Jusufova braća Jusufu: 'Allaha nam' - rekoše oni - 'Allah te je nad nama uzvisio, mi smo zaista zgriješili.'" (12:9)

Zaista, Resulullah, a.s., ne dozvoljava da iko zna bolje govoriti od njega. Ebu - Sufjan posluša, ode do Resulullaha, a.s., a Resulullah, a.s., odgovori: "Ja vas sada neću koriti, Allah će vam oprostiti; od milostivih, On je najmilostiviji." (12:92)

Ebu - Sufjan odgovori Resulullahu, a.s., stihovima:

"Prođe moje vrijeme, kad nosih zastavu
Ahmedovu vojsku da bacim u zabludu.
Ko noćnom putniku, noć mi bješe tamna,
evo moje šanse, za uput u Istinu.
Uputi me Alah, da te sretnem znaj,
a zbog Njega sam tebe progonio ja."

Resulullah, a.s., zgrabi Ebu - Sufjana za prsa i reče: "Jeste, ti si taj što me progonio iz Meke." [654]

MUSLIMANSKA VOJSKA ZAUSTAVLJA SE NA MERRI - ZAHRANU

Resulullah, a.s., putovao je od Medine posteći. Postili su i ostali muslimani. Kad su došli do izvora Kudejd, između mjesta Kudejda i Usfana, Resulullah, a.s., prekide post i napi se vode. I ostali muslimani su to isto učinili.[655] Odatle je nastavio put do Merri - Zahrana, i jacija ga zateče u "Dolini Fatime". On naredi vojsci da zapale baklje. Tako odjednom planu 10 000 baklji. Resulullah, a.s., naredi straži da bdije, a Omera ibn el - Hattaba, r.a., postavi za nadzornika straže.

EBU - SUFJAN PRED RESULULLAHOM, A.S.

Nakon što su odsjeli muslimani u Merri - Zahranu, Abbas uzjaha Resulullahovu, a.s., bijelu mazgu i krene da potraži nekog drvosječu, ili bilo koga, da obavijesti Kurejšije da izađu i da traže od Resulullaha, a.s., garanciju sigurnosti prije nego uđe u Meku.

Allah, dž.š., onemogućio je Kurejšije da dođu do bilo kakvih informacija o muslimanima, iako su bili veliki majstori izviđanja i uhođenja. Također je i Ebu - Sufjan izlazio u izviđanje. On krenu s Hukejm bin Huzamom i Budejlom da prisluškuje i osluškuje nove vijesti o Muhammedu, a.s.

Abbas priča: "Jahao sam Resulullahovu, a.s., mazgu kad čuh razgovor Ebu - Sufjana, Budejla i Verkae. Vraćali su se s izviđanja. Ebu -Sufjan je pričao: 'Nikad do sada nisam vidio ovoliko vatri navečer, a niti ovoliku vojsku', a Budejl reče: 'To su iz Benu - Huzaata, zahvatila ih groznica rata', a Ebu - Sufjan dodade: 'Nisu ovo samo Huzaije, oni su u malom broju da bi to bile njihove vatre.'" (Tako su razfovarale Kurejšije.)

Abbas reče: "Ja mu poznadoh glas, pa rekoh: 'O Ebu - Hanzela (Ebu - Sufjan)', pa i on poznade moj glas i reče: 'O Ebu - Fadle, jesi li to ti?' ' Jesam.' 'A ko su ovi?' ' To jeResulullah, a.s., sa svojom vojskom, teško Kurejšijama sutra, tako mi Allaha!'

'Pa šta da uradim, tako ti oca i majke?' Rekoh mu: 'Tako mi Allaha, ako te se domogne, odsjeći će ti glavu. Nego, uzjaši na ovu mazgu dok nas ne dovede do Resulullaha, a.s., pa traži pomilovanje.' On uzjaha iza mene, a njegova dva druga vratiše se."

Abbas priča: "Jahao sam s njim, pa kad god bi prošli pokraj neke vatre, muslimani bi upitali: 'Ko je ovaj?' Kad bi ugledali Resulullahovu, a.s., mazgu i mene na njoj, odgovorili bi: 'Amidža Resulullaha, a.s., na njegovoj mazgi.' Tako smo prolazili pokraj vatre Omera bin el - Hattaba, r.a. On upita: 'Ko je to?' Ustade i dođe do mene, a kada ugleda Ebu - Sufjana iza mojih leđa, viknu: 'Ebu - Sufjan, Allahov neprijatelj? Hvala Allahu, Koji te dovede i bez ugovora i bez zadane riječi.' On žurno krenu do Resulullaha, a.s., a za mnom uđe i Omer, r.a., pa reče: 'O Allahov Poslaniče, evo Ebu - Sufjana, dozvoli mi da ga ubijem'" Abbas priča: Ja rekoh: 'O Allahov Poslaniče, ja sam ga uzeo pod svoju zaštitu', a zatim sjedoh kod Resulullaha, a.s., obgrlih mu glavu i rekoh: 'Tako mi Allaha, niko ga, osim mene neće ove noći uzeti pod zaštitu', pa pošto je Omer, r.a., bio uporan u zahtjevu da ga ubije, rekoh: "Polahko, Omere, da je on kojim slučajem čovjek iz Benu Adija bin K'aba, ne bih ti tako govorio!' Omer, r.a.,reče: 'Polahko Abbase, tako mi Allaha, tvoj prelazak na islam bio mi je draži od Hattabovog islama, da ga je tek sada primio. Meni ne preostaje ništa drugo do da znam da je tvoj prelazak na islam bio držai Resulullahu, a.s., od Hattabovog islama.'

Resulullah, a.s., reče: ' Idi, Abbase, s njim kod svojih stvari, a kad osvane, dođi mi s njim.' Ja odoh i kad osvanu, osdvedoh ga kod Resulullaha, a.s., pa on kad ugleda Ebu - Sufjana, reče: 'Teško tebi, Ebu - Sufjane, nije li došlo vrijeme da i ti saznaš da nema drugog boga, osim Allaha, dž.š.?' On reče: Tako mi Boga, nema plemenitijeg, ni dobroćudnijeg, ni brižljivijeg od tebe. Da sam mislio da osim Allaha ima drugi bog, on bi me dosad zaštitio.'

Resulullah, a.s., reče: 'Teško tebi, Ebu - Sufjane, a zar nije došlo vrijeme da shvatiš da

sam ja Allahov Poslanik?' On reče: 'Što se tiče tvog poslanstva, meni nije još sve jasno.' Abbas viknu na njega: 'Teško tebi, primi islam i posvjedoči da nema drugog boga osim Allaha i da je Muhammed Allahov Poslanik, prije nego ti odsječe glavu.'

Ebu - Sufjan primi islam i izgovori kelime - i - šehadet.

Abbas reče: 'O Allahov Poslaniče, Ebu - Sufjan je čovjek koji voli ponos i čast, učini za njega nešto u tom smislu.' Resulullah, a.s., reče: 'Da, evo za njega nešto: Onaj ko se u Meki skloni u Ebu - Sufjanovu kuću, bit će siguran. Također, bit će sigurni oni koji se zatvore u kuće, i oni koji se sklone u Mesdžidul - Haram.'"

MUSLIMANSKA VOJSKA NAPUŠTA MERRI - ZAHRAN I KREĆE U MEKU

Ujutro, u srijedu, 17. ramazana, 8. g. H., napusti Resulullah, a.s., Merri - Zahran i naredi El - Abbasu da zadrži Ebu - Sufjana u tjesnacu kraj planinske stijene, dok ne prođu kraj njega svi Allahovi borci. Treba on to vidjeti. Abbas to učini. Pored njih prolazili su naoružani i dobro opremljeni borci, grupisani po svojim plemenima i sa svojim bajracima. Kad god bi pokraj njih prošla nova grupa, Sufjan bi upitao Abbasa: "O Abbase, ko su ovi?" A Abbas bi odgovarao, npr.: "Sulejm", a Ebu - Sufjan preispitivao bi se, pa bi rekao: "Šta ja imam sa Sulejmom?", ili: "Ko su ovi, Abbasu?" "Pleme Muzejnet." "Šta ja imam sa Muzejnetom?", pitao se Sufjan. Tako su prošla sva plemena,a onda bi pitao: "Imam li ja šta s tim plemenom?"

Napokon pokraj njega prođeResulullah, a.s., sa svojom vojskom u zelenom, sastavljenom od muhadžira i ensarija. Od oklopa im se nije ništa vidjelo izuzev očiju. Ebu - Sufjan povika: "Slava Allahu, o Abbase, a ko su ovi?" On odgovori: "To je Resulullah, a.s., s muhadžirima i ensarijama." Sufjan dodade: "Niko ovima neće biti ravan, ni po broju ni po snazi", a potom: "O Ebu - Fadle, danas je kraljevstvo i vlast tvoga bratića ogromna." Abbas reče: "O Ebu - Sufjane, to su razultati poslanstva", a Ebu - Sufjan dodade: "Onda je najbolje poslanstvo."

Bajrak ensarija nosio je S'ad bin Ubadet. Kad je prolazio pokraj Ebu Sufjana reče mu: "Danas je dan krvavog boja, danas će biti osvojene svetinje, danas će Allah poniziti Kurejšije!" Kad je Resulullah, a.s., bio nasuprot Ebu - Sufjana, Ebu - Sufjan mu reče: "O Allahov Poslaniče, jesi li čuo Sa'da?" "A šta je to rekao?" "Rekao je to i to." Tada Osman i Abdurrahman bin Avf rekoše: "O Allahov Poslaniče, mi nećemo biti sigurni dok god Ebu - Sufjan ima moć i vlast kod Kurejšija." Resulullah, a.s., reče: Danas je dan u kojem se veliča i slavi Kaba, danas je dan u kome će Allah uzdignuti i proslaviti Kurejšije!" On zatim posla ljude da oduzmu Sa'du bajrak i predade ga njegovom sinu Kajsu. Ima mišljenja da je bajrak predan Zubeiru.

KUREJŠIJE IZNENAĐENE DOLASKOM MUSLIMANSKE VOJSKE

Kad je Resulullah, a.s., proša o pokraj Ebu - Sufjana, El - Abbas mu reče: "Spas i izbavljenje tvom narodu!" Ebu - Sufjan pohita u Meku, i kad uđe, viknu iz sveg glasa: "O narode Kurejša, evo Muhammeda, dolazi vam zbog nečega što ne možete izbjeći. Onaj ko uđe i skloni se u kuću ebu - Sufjana bit će siguran. Na njega skoči njegova žena Hinda, Utbetoba kćer, iskoristi trenutak njegove slabosti i viknu: "Ubijte slatkog, masnog, unakaženih nogu, mrzak li je onaj koji predvodi narod."

Ebu - Sufjan reče: "Teško vama, ne dozvolite da vas zaslijepi ova ovdje. Muhammed vam dolazi s onim nad čime vi nemate vlasti. I znajte, ko se skloni u Ebu - Sufjanovu kuću, ima sigurnost!" Oni odgovoriše: "Ubio te Bog, ne treba nam tvoja kuća, ni tvoja zaštita." On reče: "Ko se zatvori u svoju kuću ima sigurnost, kao i onaj ko uđe u Harem Kabe." Ljudi se raziđoše po svojim kućama i u Harem Kabe. Oni sakupiše ološ Meke i rekoše: "Ove ćemo isturiti naprijed, pa ako krene u našu korist, priključit ćemo im se, a ako oni stradaju, prihvatit ćemo šta nam se nudi."

Sav ološ Meke iskupi se oko Ikremeta bin Ebi - Džehla, Safv bin Umejjeta i Suhejl bin Amra, na brdu El - Handemet, da se biju s muslimanima. Uz njih bio je jedan čovjek iz plemena Benu - Bekra, zvani Hamas bin Kajs. On je prije toga pripremao oružja, pa kad ga je njegova žena upitala: "Zašto spremaš to što vidim?", on odgovori: "Za Muhammeda i njegove drugove." Ona mu reče: "Tako mi Boga, ništa od toga neće biti za Muhammeda i njegove drugove." On reče: "Ja želim, tako mi Boga, da te neko od njih služi (bude sluga)", zatim je citirao stihove u kojima otprilike kaže: Ako se muslimani pomole u Meku, to njihovo oružje je u potpunosti pripravno, a ovi mačevi oštri s obje strane, brzo će ubijati i sjeći muslimanske glave.

MUSLIMANSKA VOJSKA U ZI TUVA

Resulullah, a.s., nastavljao je svoj put predavši se potpuno i skrušeno Allahu, dž.š., zadovoljan što je baš njega počastio da oslobodi Meku. Od te poniznosti brada mu je gotovo dodirivala jahalicu.

Na Zi Tuavau izvršio je raspored vojske. Halida bin Velida opostavio je na desno krilo, a uz njega je postavio Eslema, Sulejma, Gaffara, Muzejneta, Džuhejna, a iza njih arapska plemena. On naredi Halidu da uđe u Meku s donje strane, i reče: "Ako vam se ispriječi neko

od Kurejšija, žestoko ih napadnite i protjerajte prema Saffi, gdje ćemo ih mi dočekati. Lijevo krilo je predvodio Zubejr bin el - Avvam koji je nosio Resulullahov, a.s., bajrak. Njemu naredi da uđe s gornje strane Meke, tj. od Keda, i da zabode svoj bajrak u El - Hadžun, te da se ne miče s tog mjesta dok mu ne dođe Resulullah, a.s., sa svojom vojskom.

Ebu - Ubejde komandirao je pješadijom koja nije imala naoružanja, pa je Resulullah, a.s., naredio da se oni sklone usred doline, kako bi se mogli upuptiti u Meku kad već tamo bude Resulullah, a.s.

MUSLIMANSKA VOJSKA ULAZI U MEKU

Svaka vojna skupina muslimana krenula je u meku putem kojim joj je Resulullah, a.s., naredio.

Halid bin el - Velid i njegovi vojnici krenuli su naprijed i niko od mušrika, ko ih je u putu susreo, nije ostao u životu. Od njegovih bližih saradnika - muslimana, poginuše Kerez bin Džabir el - Fihri i Hunejs bin Halid bin Rebia. Oni su istupili od poštovanja naredbe i krenuli sami drugim putem, pa su ubijeni.

Što se tiče kurejšijskog ološa, njih je Halid zatekao na El - Handemi, pa ih je napao i pobio 12 mušrika. Tako je bio poražen Hamas bin Kajs, koji je kovao i pripremao oružje kojim će se boriti protiv muslimana. On nekako dođe do svoje kuće i reče svojoj ženi: "Zabravi za mnom vrata", a ona ga upita: "A gdje ti je sada ono što di govorio?" On u isti mah, a naizust reče sljedeće stihove:

"Da si bila na brdu Handeme,
kad pobježe Safvan i Ikreme,
te jurnuše muslimani na mene,
Kurejšije, sjekuć naše ćele.
Poklik vojske strah zadaje, kao mračne sjene,
k'o krik lava iza leđa kad zaplaši mene.
Da znaš, ženo, ne bi rekla ni jedne besjede."

Halid je ulazio u Meku pretražujući je dok se ne susrete s Resulullahom, a.s., na Saffi.

Zubejr je ušao u Meku i nije zastao dok nije postavio Resulullahov, a.s., bajrak u mesdžid Harema Kabe. Odatle se nije micao dok nije došao Resulullah, a.s.

RESULULLAH, A.S., ULAZI U MESDŽID KABE I ČISTI GA OD KIPOVA

Resulullah, a.s., pojavi se okružen muhadžirima i ensarijama i tako uđe u mesdžid Kabe. On priđe Hadžerul - esvedu (Crnom kamenu), dodirnu ga, a potom obavi tavaf. U ruci je nosio luk. Oko Kabe (Allahove kuće - Bejtullaha) stajalo je 360 kipova. On ih poče lupati lukom i govoriti: "Došla je Istina, a nestalo je laži; laž, zaista, nestaje!" (17:81) "Došla je Istina, a laži je nestalo i neće se ponovo vratiti." (34:49)

Kipovi su se rušili jedan za drugim padajući na lice.

Prvi tavaf obavio je jašući i bez ihrama. Stoga ga je skratio.

Nakon toga, pozva Osmana bin talhu, ključara Kabe, uze od njega ključ i naredi da se kabenska vrata otključaju. Unutar Kabe ugledao je slike.

Vidio je sliku Ibrahima, a.s. i Ismaila, a.s., kao posmatraju strjelice za igru, pa reče: "Ubio Allah mušrike, tako mi Allaha, oni nikad nisu ni vjerovali u ove strjelice." On ugleda u Kabi goluba od drveta, pa ga rukom zdrobi. Također, naredi da se slike izbrišu.

RESULULLAH, A.S., KLANJA U KABI, A POTOM DRŽI GOVOR KUREJŠIJAMA

Resulullah, a.s., zatvori vrata Kabe za sobom. S njim unutra ostadoše Usama i Bilal. Resulullah, a.s., okrenu se prema zidu nasuprot vrata. Od zida je bio udaljen tri aršina. S lijeve strane bila su mu dva stupa, a s desne jedan. Iza leđa su mu ostal tri stupa. Kaba je tada bila sagrađena na šest stupova. Tu je klanjao, a zatim napravio krug unutar Kabe - Bejtullaha. Proučio je tekbire na obje strane, a zatim je izgovorio tevhid (potvrda Allahove jednoće - La ilahe illallah), i napokon otvorio vrata. Kurejšije su već ispunile Harem Kabe, poredali se u redove i čekali šta će Resulullah, a.s., učiniti.

On se uhavti za dovratnik kabenskih vrata, koja su nekoliko stepenica uzdignuta od zemlje, i gledajući dole u Kurejšije, reče:

"Nema drugog boga osim Allha, Jednog, Jedinog. Njegovo obećanje obistinilo se, dao je pomoć Svome robu! Samo On je pobijedio sve udružene neprijatelje. Svako dobro djelo, imetak i ljudi su u mojoj vlasti, osim službe u ovoj Allahovoj kući i napajanja hadžija. Ubiti nekoga greškom, slično je kao i namjerno (bičevanje i batinjanje), izaziva tešku

odštetu, 100 deva, od kojih 40 mora biti s plodom u stomaku.

O narode Kurejša, Allah vas je oslobodio džahilijske oholosti i predislamskog veličanja predaka. Svi su ljudi od Adema rodom, a Adem je od zemlje." Zatim prouči ajet: "O ljudi, Mi vas od jednog čovjeka i jedne žene stvaramo, i na narode i plemena vas dijelimo da biste se upoznali. Najugledniji kod Allaha je onaj koji Ga se najviše boji. Allah, uistinu, sve zna i nije mu skriveno ništa." (49:13)

"JA VAS SADA NEĆU KORITI" (12:92)

Zatim Resulullah, a.s., nastavi: "O narode Kurejša, šta mislite šta ste zaslužili, i šta ću ja sada vama učiniti?" Odgovoriše: "Samo dobro, plemenit brat i sin plemenitog brata si." Resulullah, a.s., reče: "Reći ću vam kao što je Jusuf, a.s. rekao svojoj braći: 'Ja vas sada neću koriti, idite, vi ste slobodni!'"

KLJUČ BEJTULLAHA

Nakon toga Resulullah, a.s., sjede u mesdžid. Njemu priđe Alija, r.a., noseći ključ Kabe u ruci. On reče: "O Allahov Poslaniče, dodijeli nama čuvanje Kabe i napajanje hadžija, Allah, dž.š., te blagoslovio."

(U drugom predanju stoji da je to izgovorio El - Abbas.) Tada Resulullah, a.s., upita: "A gdje je Osman bin Talha?" Oni ga pozvaše, a Resulullah, a.s., reče mu: "Evo ti ključ koji si imao (on je bio do tada ključar Kabe), danas je dan za dobročinstvo i oprost." (U predanju od Ibn - Sa'da, u djelu "Tabekat", stoji da je rekao, dok mu je pružao ključ: "Evo vam Bejtullah, vječana i naslijeđena Allahova kuća. Od vas je neće moći preuzeti niko osim silom silnik. O Osmane, Allah ima povjerenja u vas za ovu Kuću, a opskrba koju zaradite na dozvoljen način od ovog posla, halal vam je, i trošite je.")

BILAL UČI EZAN NA KABI

Dođe vrijeme za namaz i Resulullah, a.s., naredi Bilalu da se popne na Kabu i prouči ezan. Ebu - Sufjan bin Harb, Itab bin Usejd i El - Haris bin Hišam sjedili su u dvorištu Kabe. Itab reče: "Bog se smilovao Usejdu (ocu njegovom) da to ne čuje i ne vidi, jer bi ga to žestoko rasrdilo." A El - Haris reče: "Kad bih, tako mi Boga, znao da je to prava Istina i ja bih ih slijedio." Napokon, Ebu - Sufjan reče: "Ja neću ništa kazati, da bilo šta kažem,

i ovaj šljunak će me izdati i obavijestitit ga (Resulullaha, a.s.)." Utom, pred njih dođe Resulullah, a.s., i reče: "Znam sve šta ste rekli!" On ponovi šta je svaki pojedinačno kazao. El - Haris i Itab tada rekoše: "Mi svjedočimo da si Allhov Poslanik. Tačno znamo da to nije mogao čuti niko sa strane, pa da te obavijesti."

NAMAZ POBJEDE ILI NAMAZ ZAHVALE

Resulullah, a.s., uđe toga dana u kuću Ummu - Hani, kćerke Ebu - Talibove, opra se i klanja osam rekata u njenoj kući. Bilo je vrijeme prijepodneva (Ed - duha). Mnogi su pomislili da je klanjao "salatu-d-duha-namaz", "duha", međutim, to nije bio taj namaz, već je bio namaz pobjede i oslobađanja Meke, zvani "salatu-l-fethi".

Ummi - Hani je prilikom ulaska muslimana sklonila u svoju kuću dva mužavljeva rođaka, pa joj je Resulullah, a.s., rekao: "One koje si sklonila, neka si sklonila." Njen brat Alija bin Ebi - Talib htio ih je ubiti, a ona ih je zaključala u svoju kuću. Pitala je Resulullaha, a.s., je li ona u pravu, pa joj je potvrdio.

POGUBLJENJE NAJTEŽIH ZLOČINACA

Resulullah, a.s., naredi da se nađe i ubije deset najvećih zločinaca Meke, pa makar ih našli skrivene pod pokrivačem Kabe. To su: Abdul - Uzij bin Hatal, Abdullah bin Ebi - Serh, Ikrime bin Ebi - Džehl, Haris bin Nufejl bin vehb, Mikjes bin Subabet, Hebbar bin el - Esved, dvije Hatalove pjevačice koje su pjevale satirične pjesme na račun Resulullaha, a.s., i Sira, oslobođena robinja porodice Abdul - Muttaliba, (to je ona kod koje je nađeno Hatabovo pismo).

Abdullaha bin Ebi - Sarha doveo je Osman kod Resulullaha, a.s., pa je molio da mu oprosti. Resulullah, a.s., poklonio mu je život. Ranije je Ibn Ebi - Sarh primio islam i učinio hidžru, pa su ga neki drugovi Kurejšije ubiti, i on se zbog toga odmetnuo od islama i vratio u Meku.

Ikrime bin Ebi - Džehel pobjegao je u Jemen, pa se za njega zauzela njegova žena kod Resulullaha, a.s., i molila ga da ide po njega što joj je odobrio. Vratili su se zajedno u Meku i primili islam. Bio je poslije toga dobar musliman.

Ibn - Hatal uhvatio se za pokrivač Kabe, pa je neki čovjek došao kod Resulullaha, a.s., i obavijestio ga. Resulullah, a.s., naredi da ga ubiju, pa ga ubiše.

Mikjes bin Subabet jeste mušrik kojega je ubio Numejle bin Abdullah. Mikjes je prije zauzeća Meke primio islam, ali je zbog neprijateljstva ubio nekog ensariju, a potom se

odmetnuo od islama i vratio Kurejšijama.

A što se tiče El - Harisa, on je strašnim mukama mučio Resulullaha, a.s. Njega je ubio Alija, r.a.

Hebbar bin el - Esved pokušao je spriječiti Zejnebu, kćerku Resulullaha, a.s., da učini hidžru. On se otimao s njom, pa je pala na stijenu i to je bio uzrok gubitka trudnoće. Hebbar pobježe iz Meke na dan zauzeća. Nakon toga primio je islam i bio dobar vjernik.

Od spomenute dvije pjevačice, jedna je ubijena, a drugoj je oprošteno, pa je primila islam, kao što je i Sara primila islam.

Ibn - Hadžer navodi: Ebu - Ma'šer spominje još neke ljude koji su tom prilikom ubijeni za kaznu: El - Haris bin Talatil el - Huzaija, koga je ubio Alija. El -hakim navodi da je bio osuđen i Ka'b bin Zubejr (pjesnik). O njemu će biti govora kasnije. On je primio islam, pa je poslije umjesto rugalica i satira, pjevao hvalospjeve (el - medh).

Među optuženima bili su: Vahši bin Harb i Hinda, kći Utbeta, a žena Ebu - Sufjana. Ona je primila islam. Zatim neka Erneb, robinja Ibn - Hatala, koja je ubijena, zatim Ummu - Sad koja je ubijena također, kako navodi Ibn - Ishak. Time je bilo kupno devet muškaraca i šest žena.

Pretpostavlja se da su Ummu Sa'd i Erneb dvije spomenute pjevačice, oko čijih imena ili prezimena ima nesuglasica. [656]

ISLAM SAFVANA BIN UMEJJETA I FADALETA BIN UMEJRA

Safvan nije bio među optuženim zločincima, ali je po svom visokom položaju među kurejšijskim vođama osjetio strah i pobjegao iz Meke. Umejr bin el - Džumehi zatražio je zaštitu za njega kod Resulullaha, a.s., što Resulullah, a.s., prihvati i dade mu svoj turban u kojem je ušao u Meku. Umejr pohita za Safvanom koji je krenuo u Džidu da odatle lađom bježi u Jemen, i vrati ga u Meku. Safvan zamoli Resulullaha, a.s., dva mjeseca za razmišljanje, a Resulullah, a.s., odobri mu četiri mjeseca. Nakon toga Safvan primi islam, a njegova žena je već ranije primila islam. Resulullah, a.s., potvrdio je njihov prvi brak.

Fadelet je bio mladić i prišao je Resulullahu, a.s., dok je obavljao tavaf, da ga ubije. Resulullah, a.s., reče mu da zna za njegovu namjeru, pa kad Fadalet priznade, spoznao je tog momenta da je Muhammed, a.s., uistinu, Allahov Poslanik i da je o svemu obaviješten, te primi islam.

RESULULLAHOVA, A.S., HUTBA (GOVOR), DRUGOGA DANA U MEKI

Sutradan, drugog dana od oslobođenja Meke, ustade Resulullah, a.s., da održi ljudima govor.

On se zahvali Allahu, dž.š., izreče Mu slavu, a potom reče: "O ljudi, zaista je Allah, dž.š., Meku proglasio svetom onoga dana kada je stvorio nebesa i Zemlju. Ona je sveta Allahovom svetošću do Sudnjeg dana. Niko od ljudi, ko vjeruje Allaha i Sudnji dan, u Meki ne smije proliti krv, ili posjeći stablo. Ako to sebi neko dozvoli zbog toga što je Allahov Poslanik borbu vodio, recite: 'Allah je dozvolio to Svome Poslaniku, a vama nije, i to u određeno vrijeme u danu koji je prošao, a danas je ta svetost opet na snazi, kao što je bila i jučer. O tome neka prisutni obavijeste odsutne.'"

U drugom predanju stoji: "Ni trn se ne može tu odsjeći, niti lov loviti, niti se uzeti što se nađe osim ako će se to obznaniti, niti se mogu čupati biljke." Ibn - Abbas reče: "Allahov Poslaniče, osim lavande (despika) jer ga koriste za mirisanje služavki i kuća." Poslanik, a.s., reče: "Osim despika."

Toga dana Huzaat pleme ubilo je čovjeka iz Benu - Lejsa, zbog nekih starih nesuglasica iz predislamskog doba. Resulullah, a.s., povodom toga reče: "O narode Huzaata, dignite ruke od ubijanja, dosta je bilo ubijanja, ako bude od njega koristi. Vi ste ubili čovjeka i time podmirili stari dug, ali ko od sada bude ubijen, poslije ovog događaja, na ovome mjestu, njegova porodica ima pravo na izbor između dvije mogućnosti: da se ubije ubica ili da uzmu krvarinu."

U jednom predanju stoji: "Zatim ustade neki čovjek iz Jemena, takozvani Ebu - Šah, i reče: 'Mogu li dobiti, o Allahov Poslaniče, to napismeno?' Pa Resulullah, a.s., reče: 'Napišite to Ebu - Šahu.'"[657]

BOJAZAN ENSARIJA DA ĆE RESULULLAH, A.S., OSTATI U MEKI

Kad je Resulullah, a.s., zauzeo Meku, koja je njegovo rodno mjesto, njegova domovina, ensarije međusobno rekoše: "Ne mislite li da će Resulullah, a.s., nakon ovoga uspjeha ostati u svom rodnom gradu i na svojoj zemlji?"

U tome momentu, on je dignutih ruku učio dovu na Saffi, pa kad je završio, reče: "Šta ste

rekli?" Odgovoriše: "Ništa, Allahov Poslaniče", a on je bio uporan dok mu ne priznadoše. Tada im on reče: "Ne dao Allah, moj život i smrt su s vama."

UZIMANJE ZAKLETVE NA VJERNOST

Kad je Resulullah, a.s., s muslimanima oslobodio Meku, Mekanci su počeli upoznavati Istinu. Saznadoše da bez islama nema nikakvog uspjeha. To priznadoše i Resulullahu, a.s., pa se okupiše oko njega da mu se zakunu na vjernost. Resulullah, a.s., sjedio je na Saffi, a Omer ibn el - Hattab, r.a., niže od njega. Ljudi su dolazili i zaklinjali se na poslušnost i pokornost koliko god budu mogli. Omer, r.a., bio je svjedok.

U djelu "El - Medarik" [658] stoji, da je Resulullah, a.s., nakon zakletve muškaraca na vjernost, pozvao žene da to isto učine. On je primao od njih zakletvu i njima prenosio Resulullahov, a.s., zahtjev, kad se pojavila Hind, kćer Utbeta, a žena Ebu - Sufjana, preobučena i skrivena; bila je uplašena da je ne prepozna Resulullah, a.s., i da je ne kazni za ono što je učinila s Hamzom. Resulullah, a.s., tada reče: "Tražim od vas riječ da nećete Allahu širk činiti." To Omer ponovi i od njih uze obećanje, a Resulullah, a.s., nastavi: "I da nećete krasti", a Hind reče: "Ebu - Sufjan škrt je čovjek, pa ako ja uzmem malo od njegovog novca?" A Ebu - Sufjan dodade: "Ono što ti uzmeš, halal je", a Resulullah, a.s., nasmija se i prepoznade Hindu, a zatim reče: "Ti si Hind?" Ona odgovori: "Da, oprosti mi ono što je prošlo, Allahov Poslaniče!" On odgovori: "Allah ti oprostio!"

Resulullah, a.s., nastavi sa zakletvom i reče: "I da blud nećete činiti." A Hind upita: "A zar slobodne žene (koje nisu robinje) to rade?" A Resulullah, a.s., nastavi: "I da nećete svoju djecu u utrobama ubijati." A Hind dodade: "Mi ih odgajamo od malena, a vi ih ubijate kad porastu, ali to vi i oni znate bolje."

Njen sin Hanzala poginuo je na Bedru. Omer, r.a., od srca se smijao, da je od smijeha zalegao, a i Resulullah, a.s., masmijao se.

Potom je Resulullah, a.s., nastavio: "I da nećete potvoru činiti", a Hind reče: "Tako mi Allaha, zaista je ružno to činiti, a što nam ne naredi da se lijepo vladamo i da budemo upućene", pa Resulullah, a.s., reče: "I da nećete ni u čemu što je dobro poslušnost odricati." A ona dodade: "Tako mi Allaha, nismo ni došle na ovaj sastanak s namjerom da budemo neposlušne."

Kad se vraćala sa sastanka, razbi svoj kip (boga) i reče: "Zbog tebe smo živjeli u zabludi!"

BORAVAK RESULULLAHA, A.S., U MEKI I NJEGOVO DJELOVANJE

Resulullah, a.s., proveo je u Meki devetnaest dana, obnavljajući islamska znamenja i upućujući narod na pravi put, bogobojaznost i Objavu. Tokom tih dana naredi Ebu - Usejdu el - Huzaiji da popravi znamenja i znakove u haremu Kabe i da očisti i odstrani sve što podsjeća na prethodni period.

Iz Meke otposla neke delegacije koje su tumačile islam i pozivale u islam. On je rekao jednom glasniku, da ide Mekom i da fviče: "Ko vjeruje Allaha, dž.š., neka ne ostavi u svojoj kući ni jedno božanstvo (kip), a da ga ne razbije."

DELEGACIJE I IZVIDNICE

Kad se Resulullah, a.s., odmorio od rseđivanja situacije u Meki, posla Halida bin el - Velida da sruši kip El - Uzat koji se nalazio u Nahli, nedaleko od Meke. Halid bin el - Velid krenuo je 25. ramazana, 8. g.h. To božanstvo pripadalo je Kurejšijama i cijelom plemenu Beni - Kenan. To je bio najveći njihov kip. Njegov čuvar bio je Benu- Šejban.

Halid je krenuo s 30 konjanika, te kada dođe do kipa , on ga sruši. Kad se vratio, Resulullah, a.s., upita ga: "Da li si vidio šta?" Halid odgovori: "Ne." Resulullah, a.s., reče: "Onda ga nisi srušio. Vrati se tamo i sruši ga." Halid se vrati srdit, vitlajući golom sabljom. Pred njega iziđe gola žena, crna, raspuštene kose. Na nju se izvika čuvar kipa. Halid je udari sabljom i raspolovi je na dvoje. Nakon toga vrati se Resulullahu, a.s., i obavijesti ga šta je učinio. Resulullah, a.s., reče: "Da, to je kip El - Uzat, ona je bila očajna što ga više nikad neće obožavati u ovoj zemlji."

Resulullah, a.s., posla Amra bin el - Asa, istog mjeseca da sruši kip Suva'a. To je bio kip plemena Huzejl u Ruhatu, tri milje od Meke. Kad je došao Amr do njega, vratar ga upita: "Šta želiš?" Amr bin el - As odgovori: "Naredio mi jeResulullah, a.s., da srušim to božanstvo." Vratar mu odgovori: "Nećeš moći to učiniti." Amr upita: "A zašto?" Ovaj odgovori: "Ne da se." Amr mu reče: "I sada si još uvijek u zabludi. Teško tebi, da li on čuje ili vidi?" Zatim se primaknu i sruši ga. On naredi da sruše kuću u kojoj je bio kip, pa ni tu ne nađoše ništa. Amr upita čuvara: "Eto, jesi li vidio?" On odgovori: "Primam islam i predajem se Allahu, dž.š.!"

U istom mjesecu posla Sa'da bin Zejda el - Ešhela sa 20 konjanika da sruši Menata. Kip Menat bio je u Mušellelu, blizu Kudejda. To je bilo božanstvo plemena El - Evsa, El - Hazredža, Gassanija i drugih arapskih plemena. Kad je Sa'd došao do kipa, plemenski

prvaci ga upitaše: "Šta želiš?" On odgovori: "Da srušim Menata." Oni rekoše: "Eto tebe i njega (kipa)." Sa'd se primače, a iza kipa pomoli se gola, crna žena, nemirnih i uzrujanih pokreta glavom. Kukala je i udarala se u prsa. Čuvar joj reče: "Menat, pred tobom je grupa grješnika prema tebi!" Sa'd je udari i ubi je, a zatim priđe kipu, sruši ga i zdrobi. On, također, ne nađe ništa u njegovom skladištu.

Kad se vratio Halid bin el - Velid nakon rušenja kipa El - Uzat, Resulullah, a.s., odredi ga u šabanu iste godine, da krene u pleme Benu - Džuzejmet i da ih pozove u islam. Neka ne ubija nikoga, reče mu.

Halid bin el - Velid bio je na čelu vojske od 350 ljudi, muhadžira, ensarija i iz plemena Benu - Sulejma. Kad je došao do njih, pozvao ih je u islam, pa nisu umjeli da kažu da su primili islam, već rekoše: "Promijenili smo vjeru, promijenili smo vjeru." Halid to nije razumio pa ih je počeo ubijati i zarobljavati. Svakome svom vojniku naredi da povede po jednog zarobljenika. Potom on naredi da svaki vojnik ubije svog zarobljenika, ali ga u tome spriječe Ibn - Omer i njegovi drugovi, dok ne dođu do Resulullaha, a.s. Kad su stigli u Meku, ispričaše Resulullahu, a.s., šta se dogodilo, a on podiže ruke i reče: "Gospodaru moj, ja sam čist od onoga što je učinio Halid." To ponovi dva puta. [659]

Pripadnici Benu - Sulejma ubili su svoje zarobljenike, a ensarije i muhadžiri nisu. Resulullah, a.s., posla Aliju, r.a., da im da krvarinu i njihove mrtve.

Između Halida i Abdurrahmana bin Avfa izbi sukob i svađa povodom toga događaja. O tome je čuo Resulullah, a.s., pa reče: "Polahko, polahko, Halide, ostavi na miru mog ashaba, tako mi Allaha, kad bi imao zlata kao brdo Uhud i da ga potrošiš na Allahovom putu, nećeš dostići vrijednost koraka mog ashaba, pri odlasku ili dolasku." [660]

To je bila bitka za Meku. To je bio odlučujući trenutak, to je velika pobjeda koja je uništila idolopokloničko biće u korijenu. Ta pobjeda nije ostavila prostora ni opravdanje arapskiim plemenima za dilemu na cijelom arabijskom prostoru.

Sva arapska plemene iščekivala su šta će se izroditi iz sukoba koji se odvijao između muslimana i idolopoklonika. Sva su ta plemena dobro znala da će dobiti Sveti hram - Kabu onaj koji bude u pravu i na pravom putu, i da ga neće moći držati onaj koji je u zabludi. To su se jedanput i osvjedočili prije pola stoljeća, kad su pristaše "slina" krenule da sruše Allahovu kuću, a njih je Allah, dž.š., uništio i učinio ih kao lišće koje su crvi istočili.

Trebamo se sjetiti da je primirje na Hudejbiji bilo prethodnica za ovu veličanstvenu pobjedu. Ljudi su se u vrijeme sigurnosti opustili, pa su razgovarali međusobno, pričalo se o islamu, i razmišljalo se o islamu. Omogućeno je svima u Meki koji su skrivali islam, da ga javno ispolje i da ga praktično manifestiraju i u islamu se natječu.

To je uzrokovalo da mnogi ljudi pređu na islam. To je bilo vidljivo i u ovoj bitki u kojoj je učestvovalo 10 000 muslimanskih vojnika, a uoči Hudejbije bilo ih je svega 3 000.

Ta odlučujuća bitka otvorila je oči narodu i porušila posljednje prepreke koje su bile

između njih i islama. Tom pobjedom muslimani su zavladali političkom i vjerskom situacijom u isto vrijeme na čitavom Arabijskom poluotoku, uzduž i poprijeko. Muslimani su stekli vjersko i svjetsko vođstvo.

Razdoblje koje je otpočelo poslije primirja, išlo je u korist muslimana, a završilo se slavnom pobjedom. Nakon toga otpočelo je novo razdoblje koje je bilo u potpunosti u korist muslimana. U njemu su muslimani bili pravi vladari kompletne situacije. Arapskim plemenima nije preostalo ništa drugo, već da u delegacijama odlaze Resulullahu, a.s., i primaju islam, a nakon toga da ga ponesu širom svijeta. Za taj poduhvat posebno su bile uspješne sljedeće dvije godine.

TREĆE RAZDOBLJE

UČVRŠĆIVANJE POBJEDE ISLAMA

المرحلة الثالثة

Treće razdoblje ujedno je i posljednje razdoblje Resulullahovog, a.s., života. Ono predstavlja uspjehe koje je polučila vjera islam nakon dugotrajnog, mučnog i tegobnog džihada, kao i neprekidnih poteškoća, smicalica, nereda, bitaka i ratova, naspram kojih je stajala više od dvije decenije.

Zauzeće Meke predstavljalo je najveću dobit koju su muslimani stekli za sve te godine. I zbog toga te dobiti promijenio se historijski tok, stanje Arapa i njihov način života.

Veličanstvena pobjeda u Meki udarila je čvrstu granicu između perioda prije pobjede i perioda koji je dolazio poslije nje.

Kurejšije su u očima Arapa bili čuvari vjere i njeni branioci. Arapi su ih u tome slijedili i oponašali. Predaja Kurejšija i njihova kapitulacija predstavlja posljednji udarac mnogoboštvu, vjeri mušrika na Arbijskom poluotoku.

Treće razdoblje može se podijeliti na dva historijska perioda:

1. period napora i borbe i

2. period plemenskog takmičenja u prihvaćanju islama.

Ova dva perioda historijskih zbivanja međusobno su povezana i usporedna. Mi smo upotrijebili ovaj redoslijed kako bismo obradili svaku stranu s njenim specifičnostima i razlikama.

Period borbi i napora na tom polju je neodvojivo vezan za prethodni period, te smo ga prvog i obradili.

BITKA NA HUNEJNU

غزوة حنين

Zauzeće Meke došlo je neposredno poslije zadanog brzog udarca Arapima u prethodnom periodu. Susjedna plemena bila su zatečena novom situacijom i nisu više bila u stanju da joj se odupiru.

Stoga su mahom primala islam, osim nekoliko svojeglavih, jakih i oholih plemena, a na prvom mjestu plemena Hevazin i Sekif. Njima su se pridružile još neke arapske porodice: Nasr, Džešem, S'ad bin Bekr, te neki ljudi Benu - Hilala, a svi porijeklom od Kajsa Ajlana.

Ova plemena smatrala su sebe veličanstvenim i gordim, da bi smireno podnijela ovu pobjedu muslimana. Stoga se okupiše oko Malika bin Avfa en - Nasrije, te odlučiše da krenu u rat protiv muslimana.

POKRET NEPRIJATELJA I DOLAZAK NA EVTAS

Pošto je pokrenuo pitanje odlaska u rat protiv muslimana, Malik bin Avf povede narod s njihovom pokretnom imovinom, ženama i djecom, na put prema Evtasu.

Evtas je dolina na zemljištu plemena Hevazin ublizini Hunejna. Međutim, dolina Evtas sasvim je druge prirode od doline Hunejna. Hunejn je u blizini Il - Medžaza. Između Hunejna i Meke je preko 10 milja razdaljine i to na strani od Arefata. [661]

ISKUSNI RATNIK SMATRA POGREŠNIM MIŠLJENJE VOJSKOVOĐE

Kad je Malik bin Avf stigao u Evtas, oko njega se sakupiše sva plemena. Među ljudima od mudrosti bio je Durejd bin es - Samt, starac koji nije imao drugog znanja osim znanja o ratovanju: teorijskog i praktičnog. Bio je izuzetno hrabar, oproban ratnik.

On na tom skupu upita: "U kojoj ste vi dolini sada?" Ljudi odgovoriše: "U Evtasu." On reče: "Da, teren za konje. To je neravno zemljište dugačkog planinskog hrbata (raštrkanih brežuljaka), bez imalo pjeskovite i mehke zemlje. Ja čujem riku deva, njakanje magaraca, plač djece i blejanje ovaca. Gdje su?" Ljudi odgovoriše: "Poveo ih sa sobom Malik bin Avf.

Uz muškarce su njihove žene, djeca i pokretna imovina."

Durejd pozva Malika bin Avfa i upita ga zbog čega je sve to učinio i šta ga je na to navelo. On odgovori: "Htio sam da iza svakog muškarca stoji njegova porodica i njegov imetak. Muškarac treba se boriti da bi njih spasio i zaštitio." Durejd reče: "Pastir ovaca, tako mi Boga. A da li onaj ko izgubi bitku može da sačuva i zaštiti svoju porodicu i svoj imetak? Ako hoćeš da pobijediš, nema koristi ni od koga drugog, osim boraca sa isukanom sabljom i pripremljenim kopljem, a ako izgubiš, upropastit ćeš i porodice i njihovu imovinu." Potom, on upita za neke porodice i neke poglavare, pa dodade: "O Malik, ništa nećeš postići slanjem hevazinskih vojnika pod šljemovima da unište konje. Vrati ih nazad da štite svoje domove i svoje poglavare, a zatim baci mladiće konjima na leđa, pa ako pobijediš, za tobom će ići i oni koji su iza tebe, a ako izgubiš, to će tebe snaći, a zaštititi porodice i imetak."

Međutim, Malik, glavni vojskovođa, odbi taj prijedlog, govoreći: "Tako mi Boga, neću učiniti ništa od toga. Ti si ostario i iznemogao, a i mozak ti je ostario. Tako mi Boga, ili će mi se pokoriti Havazin, ili ću se probosti mačem kroz grudi."

Malik nije dozvolio da prođe Durejdovo mišljenje a ni prijedlog. Havazin prihvatiše pokornost Maliku, a Durejd reče: "Ja neću doživjeti ishod svega toga... kamo sreće da sam mlađi."

NEPRIJATELJSKO IZVIĐANJE

Malik je ranije poslao izviđače i špijune da što više saznaju o muslimanima. Kad se vratiše, vratiše se razjedinjeni i uplašeni, a Malik bin Avf im reče: "Teško vama ako ne nosite nikakve vijesti!" Oni rekoše: "Vidjeli smo neke bijele ljude na crnobijelim konjima. Tako nam Boga, nismo smjeli ostati zajedno, pa nas snađe to što vidiš."

RESULULLAHOVO, A.S., IZVIĐANJE

Kad su vijesti o pokretu neprijatelja došle do Resulullaha, a.s., on posla Ebu - Hadreda el - Eslemiju naredivši mu da zađe među narod i da bude tamo jedno vrijeme, dok ne pokupi informacije o namjerama neprijatelja, zatim da mu se vrati s vijestima. Ovaj to i učini.

RESULULLAH, A.S., NAPUŠTA MEKU I ODLAZI NA HUNEJN

U subotu, 6. ševala, 8. g. H., Resulullah, a.s., napusti Meku u kojoj je proboravio osamnaest dana. Devtnaestog dana on krenu s 12 000 muslimana, 10 000 koji su s njim došli u Meku i 2 000 Kurejšija. Većina Kurejšija bili su ljudi koji su nedavno primili islam. Resulullah, a.s., posudi od Safvana bin Umejjeta 200 oklopa s oružjem. U Meki je ostavio za nadzornika Itaba bin Usejda. Kad je pala noć, dođe jedan konjanik i reče: "Izviđao sam na tom i tom brdu, i ugledah pleme Havazin s kompletnim porodicama - s djecom, ženama, hrtanom istokom", a Resulullah, a.s., nasmija se i reče: "To je muslimasko bogatstvo, sutra inša'llah bit će naše." Za stražara te noći Resulullah, a.s., odabra Enesa bin Ubejja Merseda el - Ganevije." [662] Na svom putu iz Meke na Hunejn muslimani ugledaše ogromno zeleno stablo zvano Zatu Envat na koje su Arapi kačili svoje oružje i kraj njega prinosli žrtve i stajali u molitvi. Neki vojnici zapitaše Resulullaha, a.s.: "Možemo li i mi imati ovakvo svratište kao što imaju arapska plemena ovo u Zatu Envatu?" Resulullah, a.s., reče: "Allahu ekber - Allah je najveći, vi govorite, tako mi Allaha, dž.š., kao što je govorio narod Musau: 'Učini da i mi imamo svoga boga kao što i oni imaju svoje bogove." Resulullah, a.s., reče: "Vi ste narod koji ništa ne zna, to je tradicija, a zar ćete slijediti običaje onih prije vas?" [663] Također je među muslimaskom vojskom bilo i takvih koji su se zanijeli svojom brojnošću, pa rekoše: "Danas nas je nemoguće poraziti." Takvo njihovo razmišljanje veoma je ražalostilo Resulullaha, a.s.

MUSLIMANSKA VOJSKA IZNENADA U KLOPCI STRIJELACA

Muslimanska vojska stigla je na Hunejn u utorak navečer, 20. ševala. Malik bin Avf došao je na Hunejn prije Resulullaha, a.s. On je uveo svoju vojsku noću u klanac Hunejna, rasporedio zasjede po prijelazima i skrivenim prolazima, udolinama i gudurama, izdavši im naređenje da zaspu kišom strijela muslimane čim se pojave, a potom da navale svi kao jedan. Resulullah, a.s., pripremi i rasporedi vojsku po noći, osigura prethodnicu i razdijeli ljudima bajrake. U sam osvit zore, još dok je bilo mračno, muslimani su bili spremni na Hunejnu. Zaključiše da se spuste u dolinu. Nisu znali za raspoređenu neprijateljsku zasjedu u tjesnacima ovoga klanca. I dok su se muslimani spuštali, zasu ih kiša strijela.

Neprijateljska vojska navali, svi kao jedan, a muslimani se počeše brzo povlačiti, jedan preko drugoga. Izgledalo je da je poraz neizbježan, tako da Ebu - Sufjan bin Harb, tek odskora musliman, reče: "Njihov poraz se neće završiti dok ih ne stjeramo u Crveno more." Tada viknu iz sveg glasa Džebelet ili Kildet bin el - Džunejd: "Danas propade čarolija!" Resulullah, a.s., ostao je sam na desnoj strani. Počeo je vikati: "Ljudi, ljudi, dođite kod mene, ja sam Resulullah, a.s., ja sam Muhammed bin Abdullah." Uz njega je bio samo mali broj muhadžira i Ehli Bejta (rodbine Resulullaha, a.s.). U tom momentu Resulullah, a.s., ispoljio je takvu smjelost i hrabrost kakva se ne može ni zamisliti. Užurbano i neprekidno je usmjeravao svoju jahalicu prema nevjernicima govoreći: "Ja sam Poslanik, a ne lažov, ja sam sin Abdul - Muttalibov." Za svo to vrijeme Ebu - Sufjan bin el - Haris držao je uzde njegove mazge, a El - Abbas njegove uzengije, zaustavljajući ga, da ne žuri. Resulullah, a.s., nakon toga sjaha i zatraži pomoć od Allaha, dž.š., govoreći: "Gospodaru moj, spusti Svoju pomoć."

POVRATAK MUSLIMANA NA POLOŽAJE I VRHUNAC BORBE

Resulullah, a.s., naredi svom amidži Abbasu, koji je imao prodoran glas, da pozove ashabe. Abbas priča: "Ja povikah najjačim glasom: 'Gdje su tamnoputi ashabi? O tamnoputi ashabi!'" Zatim reče: "Tako mi Allaha, tako sam im izazvao emocije, kao kad oteljena krava muče za svojom teladi. Oni povikaše: 'O odazivamo ti se, eto nas!'"[664] Međutim, bilo je veoma teško doći do Resulullah, a.s. Trebalo je vratiti razjarenu devu koja je išla u drugom smjeru. Čovjek pokuša da zaokrene svoju devu, pa ne uspije. Zatim skine svoj oklop pa ju njime udara, ali bez rezultata; zatim bi uzeo štit i s isukanom sabljom bi se probijao, javljajući se: 'Eto nas!' Oko Resulullaha, a.s., okupilo se 100 ljudi koji su dočekivali napad i borili se."

Potom je poziv upućen ensarijama: "O ensarije, o ensarije", a poslije njih pozvali su Benu el - Harisa bin el - Hazredža. Odjednom su sa svih strana nagrnule muslimanske čete, jedna za drugom, isto onako kako su i napustile položaj. Dvije vojske su se žestoko sukobile. Resulullah, a.s., pogleda na bojno polje. Bitka je bila u punom jeku. Resulullah, a.s., reče: "Sada se rasplamsala borba." Potom se sagnu, uze šaku prašine i baci je neprijatelju u lice, pa reče: "Lica se izobličiše, a Allah. dž.š., nije stvorio nikoga, a da mu nije napunio oči prašinom iz te šake, kazna ih je stigla, kraj im se nazire."

RAZBIJANJE NEPRIJATELJSKOG JEDINSTVA I VELIKA POBJEDA MUSLIMANA

Nakon bacanje prašine neprijatelju u oči, za samo par sati neprijatelj totalno izgubi bitku.

Samo u plemenu Sekif poginuo je oko sedamdeset ljudi. Muslimani hitro potjeraše sve što je neprijatelj imao, imetak, oružje i karavan.

Ovo je taj preokret na koji Allah, dž.š., upućuje.

Allah, dž.š., kaže: "Allah vas je na mnogim bojištima pomogao, a i onoga dana na Hunejnu, kad vas je mnoštvo vaše zanijelo, ali vam ono nije ni od kakve koristi bilo, nego vam je zemlja, koliko god bila prostrana, tijesna postala, pa ste se u bijeg dali.

Zatim je Allah na Poslanika Svoga i na vjernike milost Svoju spustio, i vojske koje vi niste vidjeli poslao, i one koji nisu vjerovali na muke stavio; i to je bila kazna za nevjernike." (9:25, 26)

POTJERA ZA NEPRIJATELJEM

Kad su muslimani pobijedili neprijatelja, jedna je grupa prebjegla u Taif, druga u Nahlu, a treća u Evtas.

Resulullah, a.s., posla u potjeru u Evtas. Potjeru je predvodio Ebu - Amir el - Eš'ari. Došlo je do neznatnog sukoba između njih i muslimani brzo poraziše mušrike. U tom sukobu život je izgubio muslimanski vojskovođa Ebu - Amir el - Eš'ari.

Druga grupa muslimana išla je u potjeru za mušricama koji su pobjegli u Nahlu. Oni ih sustigoše, a među njima bio je i stari, mudri Durejd, kojeg je ubio Rebi'at bin Refi.

Za većinom mušrika koji su bježali u Taif, krenu Resulullah, a.s., nakon što pokupi ratni plijen na Hunejnu.

RATNI PLIJEN

Muslimani su na Hunejnu zaplijenili i zarobili: 6 000 zarobljenika, 24 000 deva, više od 40 000 ovaca i 4 000 oka srebra.

Resulullah, a.s., naredi da se sve to zgomila i pohrani u El - Džaranu. Za nadzornika tog ratnog plijena postavi Mes'uda bin Amra el - Gaffarija. Plijen nije dijelio dok se nije vratio iz Bitke na Taifu.

Među zarobljenicima bila je Šejma, kćer El - Harisa es - Sa'dije, a sestra Resulullaha, a.s., po mlijeku. Kad je dovedoše pred Resulullaha, a.s., ona mu kaza ko je, po prepoznatljivim znakovima iz djetinjstva, i Resulullah, a.s., ukaza joj počast kao svojoj sestri. On prostrije svoj ogrtač i posadi je na njega, zatim joj osigura garanciju i pratnju, i posla je nazad njenoj porodici.

BITKA NA TAIFU

غزوة الطائف

Ova bitka samo je produžetak Bitke na Hunejnu. Poznato nam je da je većina porodica Hevazina i Sekifa prebjegla u Taif sa svojim glavnim vojskovođom Malikom bin Avfom en - Nasrijem. Oni se utvrdiše u Taifu.

Resulullah, a.s., krenu u Taif, nakon obavljenih poslova na Hunejnu i nakon ostavljanja ratnog plijena na čuvanje u El - Dža'ranu. Odlazak u Taif bio je isto tako u mjesecu ševalu, 8. g. H.

Na čelu vojske, prethodnice od hiljadu, bio je Halid bin el -Velid, a Resulullah, a.s., krenuo je s ostalom vojskom.

Na putu za Taif prošli su kroz mjesto En - Nahlu, zatim Karnul - Menazil, potom Lejt. U Lejtu bilo je utvrđenje Malika bin Avfa., pa Resulullah, a.s., naredi da ga sruše. Poslije toga nastavi put prema Taifu. S vojskom se zaustavio u blizini taifskih bedema i naredio opsadu grada.

Opsada Taifa potrajala je duže vremena.

U Muslimovoj zbirci, u predanju od Enesa, r.a., stoji da je opsada potrajala 40 dana. Autori "Sira" imaju različite podatke. Neki kažu da je opsada trajala dvadeset dana, neki do petnaest, a neki osamnaest dana. [665]

U tom opsadnom periodu bilo je nekih čarki kopljima i katapultima, ali ne i direktnog sukoba. Čim su muslimani uspostavili opsadno stanje Taifa, oni iznutra su ih žestoko gađali kopljima, tako da je na muslimanskoj strani bilo ranjenih, a među muslimanima bilo je i 12 mrtvih. Stoga su se muslimani morali povući s tog položaja, na mjesto gdje je danas "Taifska džamija". Tu su podigli svoj tabor.

Resulullah, a.s., naredi muslimanima da gađaju katapultima stanovništvo Taifa i utvrde grada. Tako su oštetili zidine grada. Jedna grupa muslimana pošla je u "bornim drvenim kolima"[666] kroz zidine da se uvuče u grad, pa je na njih neprijatelj bacio usijane željezne šipke, a kada su izišli ispod drvenih oklopa, strijelama su ih gađali i mnoge pobili.

Resulullah, a.s., kao dio ratne taktike, da bi natjerao zabarikadiranog neprijatelja na predaju, naredi da se posiječe vinova loza i da se spali. Muslimani to učiniše tako stravičnom brzinom, da je pleme Sekif zamolilo Resulullaha, a.s., da im ostavi vinovu lozu u ime Allaha i rodbinskih veza. Resulullah, a.s., to i učini, ali radi Allaha, dž.š., i rodbinskih veza.

Resulullah, a.s., uputi poziv narodu Taifa: "Ko god iziđe iz opsjednutog grada, bit će slobodan." Iz grada iziđoše 23 čovjeka i Resulullah, a.s., oslobodi ih, i svakog čovjeka dade u emanet po jednom muslimanu da ga štiti. Među njima bio je Ebu - Bekr, koji se nakon toga popeo na zidine Taifa, zatim spuštao pomoću okruglog kolotura. Poslanik ga prozva zbog toga Ebu - Ekre (Ebu - Kolotur). Taj je potez veoma teško pao stanovnicima okruženog grada.[667]

Pošto se opsada oduži, a narod unutar zidina osta nepopustljiv, Resulullah, a.s., poče tražiti novo rješenje. Muslimanima se opsjedanje uveliko oduljilo. Dosta ih je bilo ranjenih kopljima, strijelama, usijanim šipkama, itd., dok je neprijatelj bio spreman izdržati opsadu i godinu dana. Stoga Resulullah, a.s., zatraži mišljenje Nevfel bin Muavije ed - Dejlija, koji mu reče: "Oni su kao lisica u svom brlogu. Ako si nad brlogom, lisica je tvoja, a ako ga napustiš, neće ti nanijeti štetu."

Tada Resulullah, a.s., shvativši značenje tih riječi, odluči da se opsada podigne i da se vojska spremi. On pozva Omera bin el - Hattaba i reče mu neka objavi ljudima: "Sutra, inšallah, krećemo na put." Muslimanima to teško pade, pa rekoše: "Mi idemo nazad, a nismo zauzeli Taif?" Resulullah, a.s., reče: "Dobro, sutra ćete se boriti." Sutradan su se borili, pa su mnogi zarobili rane, te Resulullah, a.s., reče: "Sutra, inšallah, krećemo na put", pa se vojska obradova tome, spremiše se i krenuše, a Resulullah, a.s., slatko se nasmija njihovoj odluci.

Kad su poodmakli od Taifa, Resulullah, a.s., obrati se muslimanima: "Recite: 'Mi se vraćamo i u ime Allaha se kajemo. Njemu se klanjamo i Gospodaru našem zahvaljujemo.'" Neko upita: "O Allahov Poslaniče, moli Allaha, dž.š., za pleme Sekif." Resulullah, a.s., reče: "Gospodaru moj, uputi Sekif na pravi put i uvedi ih u islam."

RASPODJELA RATNOG PLIJENA U EL - DŽARANU

Kad se Resulullah, a.s., vratio, nakon ukidanja opsade Taifa, svratio je u El - Džaran. Tu je proveo više od deset dana ne dijeleći ratni plijen. Željno je iščekivao ne bi li kod njega došla delegacija plemena Hevazin koja bi eventualno izjavila svoje kajanje i žaljenje, te da povrate ono što su izgubili. Međutim, niko od njih ne dođe , pa on odluči da počne s podjelom i time zadovolji nestrpljive plemenske vođe i kurejšijske časnike. Prvi koji su dobili svoj dio oni su čija je srca trebalo pridobiti. Oni su dobili bogat dio plijena. Resulullah, a.s.,

dao je Ebu - Sufjanu bin Harbu 40 oka srebra i 100 deva. Sufjan reče: "A mom sinu Jezidu?" Pa i njemu dade isto toliko, a Sufjan reče: "A Muaviji?" Resulullah, a.s., i za njega dade kao i za Jezida. Zatim dade Hakimu bin Huzamu 100 deva, a on ga upita da mu da još toliko,pa mu ih dade. Safvanu bin Umejjetu dade 100 deva, još 100 i još 100. [668] El - Harisu bin el - Harisu bin el - Kildeu dade 100 deva, a tako podijeli i svim poglavarima i kurejšijskog i ostalih plemena.

Ostalima podijeli: nekima po 50, nekima po 40, dok se ne proču svijetom da Muhammed, a.s., dijeli toliko da se ne boji da će osiromašiti. Kad su to vidjela arapska plemena, navališe oko njega i svako je tražio ponešto za sebe. Toliko su se tiskali da su ga satjerali uz jedno drvo. U toj općoj gužvi s njega svukoše njegov ogrtač, pa on povika: "Ljudi, vratite mi moj ogrtač, tako mi Stvoritelja, da imam bogatstvo tihamskih šuma [669], podijelio bih vam ga, a vi dobro znate da nisam škrtac, a nisam ni kukavica, ni lažov."

Poslije toga Resulullah, a.s., stade pokraj svoje deve, pa uze s njene grbe dlaku među prste i podiže je u vis, pa reče: "O ljudi, tako mi Allaha, ja nemam ništa od vašeg plijena, čak ni koliko to, osim petine, a i ta petina će se podijeliti na vas."

Nakon što je podijelio dio onima čija srca je trebao pridobiti, Resulullah, a.s., naredi Zejdu bin Sabitu da pozove ostali svijet, te da svako dobije svoj dio od plijena. Jedan dio iznosio je po četiri deve i 40 ovaca svakom čovjeku. Jedan konjanik je imao 12 deva i 120 ovaca.

Ovakva podjela zasnovana je na vrlo mudrom političkom potezu. Mnogo je onih koji istinu prihvaćaju zbog svojih stomaka, a ne po svojim sposobnostima. Također se stoka vabi pomoću djeteline, stalno pruža svoj vrat, da bi dohvatila travu (hranu), i to čini sve dok ne dođe u svoju staju gdje ima mir. I jednoj vrsti ljudi potrebne su različite vrste podstreka, ili različite metode primamljivanja, dok ne dođu u stadij prisnosti sa imanom, da ga zavole i budu zbog toga sretni. [670]

ENSARIJE ZAMJERILE RESULULLAHU, A.S.

Takva metoda političkog rasuđivanja nije odmah shvaćena od mnogih kategorija ljudi. Stoga su različite priče i zamjerke počele kolati naokolo. Ensarije su bile jedna od kategorija tih ljudi koji su se osjećali oštećeni i zanemareni. Svi su bili uskraćeni bilo kakve dobiti ratnog plijena s Hunejna.

Znamo dobro da su oni ti koji su u najtežim trenucima Hunejna bili uz Resulullaha, a.s., i borili se s njim, dok se bježanje i povlačenje nije pretvorilo u napad i pobjedu. A sada oni gledaju kako ti bjegunci s bojnog polja nose pune ruke blaga, a oni ne dobiše ama baš ništa. [671]

Ibn - Ishak prenosi od Se'ida el - Hudrije koji kaže: "Kad je Resulullah, a.s., podijelio ono što je podijelio Kurejšijama i arapskim plemenima, a ensarije od toga nisu dobile ništa, oni se razljutiše i počeše različita ogovaranja i negodovanja. Jedan od njih reče: 'Tako mi Allaha, Resulullah, a.s., osigurao je svoj narod.' Kod Resulullaha, a.s., dođe Sa'd bin Ubadet i reče: 'O Poslaniče, neke ensarije naljutile su se i rasrdile zbog takvog načina raspodjele ratnog plijena. Dao si svome narodu, pa si dao velike dijelove plijena arapskim plemenima, a u svemu tome nigdje nije bilo ensarija.' Resulullah, a.s., upita: 'A šta si ti dobio Sa'de?' On odgovori: 'Ja sam kao i moj narod (ensarije).'

Resulullah, a.s., reče: 'Pozovi svoj narod u ovaj ograđeni prostor.' Sa'd ode i dovede ensarije na određeno mjesto. Utom dođoše i neki ljudi od muhadžira, pa i njima dozvoli pristup. Dođoše još neki drugi ljudi, ali njih Sa'd spriječi da uđu. Kad su se iskupili, Sa'd reče: 'Evo ljudi, ensarije se okupiše.' Resulullah, a.s., dođe, stade pred njih, zahvali se Allahu, hvalu ponovi, a potom reče: 'O ensarije, o ljudi, čuo sam šta ste pričali, vi se, dakle, naljutiste na mene? A zar niste živjeli u zabludi, pa vas je Allah uputio na pravi put? Bili ste siromašni, pa vas je Allah opskrbio. Je li to tako? I bili ste međusobni neprijatelji, pa je Allah vaša srca pridobio i povezao, zar ne?' Oni odgovoriše: 'Da. Allah i Njegov Poslanik najpouzdaniji i najvredniji su.' Zatim Resulullah, a.s., nastavi: 'Hoćete li mi dati odgovor, o ensarije, na jedno pitanje?' 'A šta da ti odgovorimo, o Allahov Poslaniče, Allahu i Njegovom Poslaniku pripada milost i dobrota?' ' Ako hoćete, recite, a istinu ćete sigurno kazati; došao si kod nas kad su te drugi u laž utjerivali, a mi povjerovasmo u tvoju istinu. Došao si poražen, a kod nas si postao pobjednik. Došao si protjeran, a mi smo te prihvatili i pomogli. Došao si siromašan, a mi smo te potpomogli.

Zar vam je teško, o ensarije, zbog toga što sam podijelio nešto od ovoga svijeta, dunjaluka, da bi određene ljude u islam pridobio, a vas ostavio i predao vašem islamu. Biste li bili zadovoljni, o ensarije, da se ljudi raziđu sa svojim ovcama i devama, a vi se vratite sa svojim Resulullahom, a.s., svojim kućama? Tako mi Stvoritelja, da nije hidžre, bio bih i ja jedan od ensarija. Kad bi ovi ljudi krenuli na jednu stranu, a ensarije na drugu, ja bih krenuo za ensarijama. O moj Allahu, smiluj se ensarijama, sinovima ensarija i unucima ensarija.'

Ensarije zaplakaše. Suze su obilato lile i kvasile njihove brade. Oni rekoše: 'Zadovoljni smo Allahovim Poslanikom. Zadovoljni smo njegovom raspodjelom i našim udjelom u tome.'

Resulullah, a.s., završi i iziđe, a i oni iziđoše."

DOLAZAK DELEGACIJE PLEMENA HEVAZIN

Nakon razdjeljivanja ratnog plijena, kod Resulullaha, a.s., dođe pleme Hevazin koje je primilo islam. Bilo ih je 14. Njihov poglavar bio je Zuhejr bin Sard. S njima je stigao Ebu - Berkam, amidža Resulullahov, a.s., po mlijeku.

Hevazin zatražiše od Resulullaha, a.s., da im udjeli nešto plijena i zarobljenika. Oni mu se požališe na neimaštinu riječima na koje bi se svako srce sažalilo. Resulullah, a.s., na to reče: "Ja imam samo ono što vidite. Ja volim kad se istina govori. Da li su vam draži vaši sinovi i vaše žene od vaših imetaka?" Oni rekoše: "Mi ništa ne smatramo ravnim porodici!"

Resulullah, a.s., obrati im se: "Kad klanjate podne - namaz, ustanite i recite: 'Mi tražimo da se za nas zauzme Resulullah, a.s., kod muslimana, a tražimo od muslimana da se za nas zauzmu kod Resulullaha, a.s., te da nam vrati naše zarobljene stvari.'"

Kad su klanjali podne - namaz, ustadoše i rekoše ono što im je savjetovao Resulullah, a.s.

Resulullah, a.s., progovori: "Ono što pripada meni i Benu Abdul - Muttalibu, to je sada vaše, a pitat ću i druge da vam nešto dadnu." Tada rekoše muhadžiri i ensarije: "Ono što je naše dajemo Resulullahu, a.s." El - Akre'a bin Habis reče: "Ja i Benu - Temim ne damo svoje." Abbas bin Mirdas reče: "I ja i Benu - Sulejm ne damo svoje", a Benu - Sulejm dodadoše: "Mi što imamo dajemo Resulullahu, a.s." Tada Abbas bin Mirdas dodade: "Vi ste me nadjačali."

Resulullah, a.s., reče: "To pleme primilo je islam prije nego su došli kod nas. Ja sam strpljivo čekao njihov dolazak prije podjele plijena, ali oni ne dođoše odmah. U raspodjelu plijena ušli su i njihove zarobljene žene i djeca. Vi sada razmislite. Ko od vas ima nekog njihovog, pa želi dobrovoljno da ga vrati, evo prilike, a ko želi da zadrži svoje pravo nad zarobljenicima, neka ih opet vrati, ali on onda ima umjesto jednog dijela, šest dijelova od prvog plijena koji dobijemo."

Tada muslimani povikaše: "Dajemo Resulullahu, a.s., dobre volje ono što smo dobili kao roblje."

Resulullah, a.s., reče: "Mi ne znamo ko se od vas slaže s tim, a ko se ne slaže. Vratite se i neka nam vaši pretpostavljeni podnesu izvještaj."

Svi su muslimani vratili ljudima Hevazina i žene i djecu i niko nije odbio osim Ujejna bin HIsna. On je dobio jednu staricu koju nije želio vratiti nazad, ali ju je ipak vratio kad je vidio da su i svi ostali to učinili. Resulullah, a.s., poklonio je svim zarobljenicima fino, bijelo, egipatsko platno.

UMRA I POVRATAK U MEDINU

Kad je Resulullah, a.s., završio raspodjelu ratnog plijena u El - Dža'ranu, riješivši uz to mnoge probleme koji su iskrsnuli, opremi se za umru i s tom namjerom krenu iz El - Dža'rana.

U Meki je obavio umru, a poslije toga vrati se u Medinu. Na odlasku iz Meke, Resulullah, a.s., imenova u Meki Itaba bin Usejda za nadzornika. U Medinu se vratio 24. zul-kadeta, 8. g. H.

Muhammed el - Gazalija kaže: "Kako je Allah proširio Resulullahove, a.s., mogućnosti, od onih iz davnih i loših vremena, do ovih kad mu je maknuo većinu problema sjajnom pobjedom u Meki? Kakve drastične razlike za svega osam godina, od momenta kad je protjeran iz ovog časnog grada, pa do sadašnje posjete kao Allahov Poslanik i muslimanski poglavar.

Iz Meke u Medinu došao je protjeran da traži zaštitu i utočište.

Došao je kao stranac, usamljen, tražeći razmijevanje i društvo. Stanovnici Medine pružiše mu počasti, zaštitu i pomoć. Oni prihvatiše Allahovo svjetlo kojim ga je Allah, dž.š., obdario. Zbog Resulullaha, a.s., prekidali su stara neprijateljstva i uspostavljali primirja. A evo ga sada, poslije osam godina, ulazi u Medinu, grad koji ga je primio kao iseljenika, uplašenog i nesigurnog, ulazi po drugi put noseći pobjedu oslobođene Meke, vodeći ponizne njene velikane, s pogaženim predislamskim običajima, proslavljene islamom i oproštene od prethodnih grijeha: 'Ko se bude Allaha bojao i ko strpljiv bude bio - pa Allah, uistinu, neće dopustiti, da propadne nagrada onima koji dobra djela čine.'" (12: 90) [673]

POHODI I IZVIDNICE NAKON POVRATKA S OSVOJENJA MEKE

Nakon povratka sa ovog dugog i uspješnog putovanja, Resulullah, a.s., ozvaničio je svoj boravak u Medini.

Po dolasku u prijestonicu muslimana počeo je obavljati svoje redovne poslove. Dolazile su mu delegacije i on ih je primao, a slao je svoje namjesnike i svoje misionare - daije, da tumače vjeru islam. Preostali nemuslimani u Medini, oni koji su se oholo ponašali prema Allahovoj vjeri, koji su odbili da prihvate islam i da se povinuju realnom stanju kojem su svjedoci bili svi Arapi, odjednom su ostali poniženi i poraženi.

Evo kratkog pregleda događaja u Medini nakon povratka Resulullaha, a.s.

POVJERENICI ZA PRIKUPLJANJE ZEKATA I DŽIZJE

Resulullah, a.s., vratio se u Medinu krajem osme godine hidžretske. Čim je nastupila 9. g. H., 1. muharema otpremi svoje povjerenike arapskim plemenima da prikupe zekat i džizju.

Evo spiska tih povjerenika:

1. Ujejene bin Hisn plemenu Benu - Temim
2. Jezid bin el - Husajn plemenu Eslem i Gaffar
3. Ubad bin Bešir el - Ešheli plemenu Sulejm i Muzejnet
4. Rafi'a bin Mekis plemenu Džuhejna
5. Amr bin el - As plemenu Benu - Fezzaret
6. Ed - Dahak bin Sufjan plemenu Benu - Kilab
7. Bešir bin Sufjan plemenu Benu - Ka'b
8. Ibn el - Letebijje el - Ezdi plemenu Benu - Zubjan
9. El - Muhadžir bin Ebi - Umejje u San'a, a napade ga El - Esved el - Unsijj koji je bio u San'i
10. Zijad bin Lubejd Plemenu Hadramevt
11. Adij bin Hatim plemenu Tajj i Benu - Esed
12. Malik bin Nuvejre plemenu Benu - Hanzala
13. Ez - Zeberkan bin Bedr - dijelu plemena Benu - Sa'd
14. Kajs bin Asim - drugom dijelu plemena Benu - Sa'd
15. El - Ala bin el - Hadremij u Bahrejn
16. Aljia bin Ebi - Talib u Nedžran (za džizju i za sve ostale vrste zekata).

Nisu svi ovi povjerenici poslani u mjesecu muharemu, 9. g. H. Neki od njih poslani su kasnije, nakon što neka plemena primiše islam. Uglavnom, većina ih je poslana u muharemu, 9. g. H. To sve govori o velikom uspjehu širenja vjere islama nakon primirja na El - Hudejbiji, a nakon oslobađanja Meke. U Allahovu vjeru ljudi su ulazili u skupinama.

VOJNO - IZVIĐAČKI POHODI

Kako god je bilo neophodno poslati povjerenike za prikupljanje zekata, tako je bilo potrebno nekoliko izvidničkih pohoda i prepada za potpunu kontrolu opće sigurnosti na području cijelog Arabijskog poluotoka.

Evo nekoliko tih pohoda:

1. Ujejne bin Hisn el - Fezzari krenu u mjesecu muharemu, 9. g. H. na pleme Benu - Temim s 50 konjanika. U toj trupi nije bilo ni jednog muhadžira, a ni ensarije. Razlog je bio što je pleme Benu - Temim osmjelilo neka arapska plemena, zabranjujući im da daju zekat.

Ujejne je putovao po noći, a skrivao se po danu sa svojom konjicom. Potom ih je iznenadio u pustinji, pa je narod Benu - Temima bježao glavom bez obzira. Ujejne zarobi jedanaest muškaraca, dvadeset i jednu ženu i tridesetero djece. To roblje povede u Medinu. Smjestio ih je u kuću Remle, kćerke El - Harisa. U Medinu stiže deset poglavara plemena Temim i dođoše pred vrata Resulullaha, a.s., pa rekoše: "O Muhammede, iziđi pred nas!" Resulullah, a.s., iziđe, a oni se počeše prijateljski odnositi prema njemu. Porazgovarali su s njim, a i on s njima. Zatim je Resulullah, a.s., otišao da klanja podne - namaz. Nakon namaza sjeo je u dvorište mesdžida, a i oni su sjeli. Zatim su izrazili želju da se nadmeću s muslimanima u hvalisavosti i gordosti. Predložiše svog govornika - retorika, Atarida bin Hadžiba koji održa veoma rječit govor. Resulullah, a.s., naredi Sabitu bin Kajsu bin Šemmasu (koji je držao hutbe), pa im odgovori još rječitijim govorom, kao odgovor njihovom govorniku.

Poglavari Temima ponudiše pjesnika Ez - Zeberkanija bin Bedra pa izrecitira stihove hvalospjeva.

Njemu odgovori islamski pjesnik Hassan bin Sabit pjesničkim nadahnućem bez prethodne pripreme.Kad završiše oba govornika i oba pjesnika [674], Akre' bin el - Habis reče: "Resulullahov, a.s., govornik - hatib bolji je od našeg, a i njegov pjesnik bolji je od našeg pjesnika. Njihovi glasovi jači su od naših, njihov nivo izražavanja viši je od našeg." Oni zatim primiše islam, a Resulullah, a.s., potvrdi im i pohvali ih dodjeljujući im priznanje. Zatim im muslimani vratiše njihove žene i djecu. [675]

2. Kutbet bin Amir predvodio je četu na dio plemena His'am u blizini Turbeta, u saferu, 9. g. H. Kutbet je poveo dvadeset ljudi sa deset deva koje su naizmjenično jahali, pa izvrši napad. Buknula je žestoka bitka, te je na obje strane bilo mnogo ranjenih. Kutbe je bio ubijen s još nekima, a muslimani se vratiše u Medinu vodeći plijen, žene, djecu i stoku.

3. Ed - Dahhak bin Sufjan el - Kulabij krenu na Benu - Kilab, u mjesecu rebiul-evelu, 9. g. H. Resulullah, a.s., posla ovu četu ljudi da pozovu Benu - Kilab u islam. Oni odbiše i napadoše žestoko muslimane, koji ih pobijediše. Ubili su samo jednog njihovog čovjeka.

4. Alkamet bin Mudžezzez krenu na obalu Džide, mjeseca rebiul - ahira, 9. g. H., na čelu 300 ljudi. Resulullah, a.s., poslao je Alkameta na Abesince, koji su se bili okupili u okolini Džide da bi gusarili Mekalije. Alkamet doplovi do obale, a oni kad čuše za dolazak muslimana na njih, pobjegoše. [676]

5. Alija bin Ebi - Talib pošao je na čelu 50 konjanika i 100 jahača deva. Nosio je crnu i bijelu zastavu. Napali su naselje Hatim u zoru jednog jutra mjeseca rebiul-evela, 9. g. H. Porušili su kip "El - Kales" i napunili ruke robljem, blagom i stokom.

Među zarobljenicima bila je sestra Adija bin hatima. Adij pobježe u Šam. Muslimani u riznici kipa El - Kalesa nađoše tri sablje i tri oklopa.

Na putu za Medinu podijeliše ratni plijen, nakon što izdvojiše dio za Resulullaha, a.s. Također nisu dijelili imovinu Hatimove porodice.

Kad su se vratili u Medinu, sestra Adija bin Hatima preklinjala je Resulullaha, a.s., vičući: "O Allahov Poslaniče, brat me napustio, a nemam ni oca, ja sam sijeda starica. Nemam nikoga da mi hizmet učini (da radi oko mene), zaštiti me, Allah tebe zaštitio!"

Resulullah, a.s., upita: "Ko ti je brat?"

"Adij bin Hatim." Resulullah, a.s., reče: "Onaj što je pobjegao od Allaha i Njegovog Poslanika?" Resulullah, a.s., to reče i ode. Kad osvanu, sutradan, ona ponovi iste riječi, a Resulullah, a.s., joj isto odgovori. Prekosutra, ona opet zatraži od Resulullaha, a.s., isto što i jučer i prejučer. Resulullah, a.s., joj napokon dade garanciju. Pored Resulullaha, a.s., sjedio je neki čovjek - možda Alija, r.a., pa joj reče: "Moli ga da ti da 'humlan'." (humlan je poklon gostu, najčešće konj i sl.) Ona zamoli Resulullaha, a.s., i on joj dade.

Nakon toga, sestra Adija bin Hatima otputova za svojim bratom u Šam. Kad ga je našla, ispriča mu za Resulullaha, a.s., govoreći: "Učinio je za mene ono što ne bi ni tvoj otac učinio. Treba da odeš kod njega ili milom ili silom."

Brat je posluša i krene Resulullahu, a.s., bez garancije i bez ikakve druge preporuke. Čim stiže u Medinu, odvedoše ga Resulullahu, a.s.

Kad sjede pred Resulullaha, a.s., Resulullah, a.s., zahvali Allahu, i ponovi hvalu, a zatim ga upita: "Zbog čega si pobjegao? Da li si pobjegao da ne bi rekao: 'Nema drugog boga osim Allaha'?... A da li ti znaš nekog drugog boga osim Allaha?" On odgovori: "Ne." Resulullah, a.s., nastavio je govoriti s njim, pa ga upita: "Izgleda da si pobjegao da ne bi rekao: 'Allah je najveći!' A da li ti znaš nekoga da je veći od Allaha?" On odgovori: "Ne." Resulullah, a.s., reče: "Zaista su jevreji protiv sebe izazvali Allahovu srdžbu, a kršćani su zalutali." On reče: "Ja sam pravovjerni musliman."

Resulullahovo, a.s., lice razvedri se i naredi mu da se smjesti kod jednog ensarije. Adij bin Hatim je svakog jutra i svake večeri dolazio kod Resulullaha, a.s. [677] U Ibn - Ishakovom predanju stoji da je Resulullah, a.s., kada ga je posadio preda se u svojoj kući, rekao: "Ih, o Adij bin Hatime, da ti nisi Rekusija (kršansko - sa'bejske sekte)?" On reče: "Da." Resulullah, a.s., upita ga: "Zar nisi uzimao četvrtinu plijena svoga naroda?" "Jesam!", odgovori. Resulullah, a.s., reče mu: "Ali, to ti ne dozvoljava tvoja kršćanska vjera." On reče: "Rekoh, tako je. Tako mi Allaha. Tada sam se uvjerio da je on Poslanik,jer zna ono što drugi ne znaju." [678]

U predanju od Ahmeda , r.a., stoji da je Resulullah, a.s., rekao: "O Adij, primi islam, bit ćeš spasen." "Ja mu odgovorih: 'I ja sam pripadnik Božije vjere.'" Resulullah, a.s., reče mu: "Ja više poznajem tvoju vjeru nego ti." A ja mu odgovorih: "Ti da znaš bolje moju vjeru od

mene?" On odgovori: "Da. A zar ti nisi pripadnik Rekusija, i ti jedeš četvrtinu plijena vašeeg, zar ne?" Odgovorih: "Da, tako je." Resulullah, a.s., reče: "A to ti ne dozvoljava kršćanska vjera." Resulullah, a.s., reče: "On odmah prihvati islam i bio je skrušen musliman." [679]

Buharija, r.a., prenosi od Adija bin Hatima da je rekao: "Kad sam bio kod Resulullaha, a.s., kod njega dođe neki čovjek pa mu se požali na svoje siromaštvo. Zatim mu dođe drugi čovjek, pa se požali da je opljačkan na putu. Tada Resulullah, a.s., reče: 'O Adij, jesi li bio u Hiri (mjesto u Iraku)? Ako poživiš, vidjet ćeš da iz Hire idu žene u nosiljkama na devama u Meku da obave hadž. One se neće bojati nikoga osim Allaha, dž.š. Ako poživiš duže, dočekat ćeš da se otvore riznice Kisre Perzijskog. A ako još poživiš, dočekat ćeš da ljudi imaju pune ruke blaga; zlata ili srebra, ali ga nemaju kome dati'", a pri kraju hadisa Adij reče: "Ja dočekah da vidim karavane s nosiljkama za žene kako putuju iz Hire u Meku na hadž, i nikoga se ne plaše osim Allaha, dž.š., a učestvovao sam lično u otvaranju riznica Kisre bin Hermeza, a ako vi poživite, dočekat ćete ono što je rekao Resulullah, a.s., Ebu el - Kasimu: 'Bit će pune šake blaga...'" [680]

BITKA NA TEBUKU (Redžep, 9. g. H.)

غزوة تبوك

Bitka za Meku bila je odlučujuća bitka koja je definitivno napravila razliku između dobra i zla. Poslije nje nije više bilo prostora za dvoumljenje i sumnju. Stoga su se tokovi historije sasvim promijenili. Ljudi su u skupinama primali islam, kako smo vidjeli u prethodnom poglavlju prema broju muslimana, a što ćemo tek vidjeti na Oprosnom hadžu.

Nestalo je unutrašnjih državnih problema i prestale su sve nesuglasice. Muslimani su odahnuli zbog spoznaje vjerskog učenja i Allahovih propisa. Vjera islam cvjetala je.

UZROK BITKE NA TEBUKU

Postojala je još jedna svjetska sila koja je oponirala islam bez opravdanog razloga. Bila je to Bizantija - najveća vojna sila na zemaljskom licu toga doba.

Ranije smo saznali da je početak nesuglasica izazvan ubistvom Resulullahovog izaslanika El - Harisa bin Umejra el - Ezdija od ruku Šerhabila bin Amra el - Gassanije, kada je izaslanik nosio Resulullahovo pismo velikodostojniku Basre u kojem ga poziva u islam.

Resulullah je, da bi osvetio El - Harisa, poslao vojsku, na čelu koje je bio Zejd bin Harise, i dvije su vojske imale žestok okršaj na Mu'ti. Resulullah, a.s., tom prilikom nije uspio dobiti osvetu od tih besramnih silnika, izuzev što je muslimanska vojska stekla visoku reputaciju u očima javnosti, i arapske i strane.

Car Heraklije nije nikako mogao zaboraviti sukob na Mu'ti koji je proslavio muslimane, kao i želju mnogih arapskih plemena kasnije, da se oslobode bizantijske vlasti i steknu slobodu. Ta arapska plemena imala su naklonost prema muslimanima.

To je izazvalo opasnost i nestabilnost na granici bizantijske države. Stoga je car vidio jedini izlaz u porazu muslimana, prije nego oni postanu sila koju neće moći pokoriti, a posebno prije nego se arapske pokrajine dignu protiv bizantijske vlasti.

Car je čitavu godinu razmišljao kako da pripremi vojsku koja će uništiti muslimane. On je pored Bizantinaca pripremao i arapska plemena koja su bila pod njegovom vlašću, posebno Gassanije.

VIJEST O PRIPREMI BIZANTIJSKE I GASANIJSKE VOJSKE

Vijesti su pristizale u Medinu da se sprema bizantijska vojska na tešku i odlučujuću bitku protiv muslimana. Muslimane je hvatao strah. Na svaki glas i svaki šum koji bi čuli, pomišljali bi da ih opkoljavaju Bizantinci. To se naročito vidi iz događaja koji se desio Omer ibn el - Hattabu, r.a. Resulullah, a.s., dao je zakletvu da se neće približiti svojim ženama mjesec dana u toj devetoj godini hidžretskoj.

Resulullah, a.s., odvojio se od svojih žena i nije s njima imao bračni odnos. Povukao se u svoj doksat. Ni ashabi nisu znali u početku o čemu se radi, pa su pomislili da je Resulullah, a.s., dao razvod braka svojim ženama. Bili su zabrinuti, tužni, očajni. Omer ibn el - Hattab, r.a., pripovijeda u vezi s tim:

"Imao sam jednog prijatelja ensariju. Bili smo vjerni drugovi. Ako sam ja bio na putu, on bi prikupljao novosti, pa bi me po povratku odmah informirao. A kada bi on bio odsutan, to sam ja činio za njega. (Obojica su stanovali na padini Medine, pa su naizmjenično išli kod Resulullaha, a.s.) Obojica smo se bojali nekog gasanijskog vladara, za kojeg se pričalo da će udariti na Medinu. Stalno smo slušali priče o njemu. Jedanput zakuca moj prijatelj meni na vrata vičući: 'Otvori, otvori!' Rekoh: 'Da nije došao neprijatelj - Gasanija?' On reče: 'Nešto gore od toga! Resulullah, a.s., odvojio se od svojih žena!'" (hadis) [681] U drugoj verziji ovog hadisa stoji da je Omer, r.a., rekao: "Mi smo često razgovarali o Gasanijama i njihovoj namjeri da nas napadnu. Moj prijatelj siđe jednog dana u Medinu - bio je njegov red da ide kod Resulullaha, a.s. Navečer se vrati pa zalupa na moja vrata i reče: 'Spavaš li?' Ja skočih iznenada i izađoh pred njega. On reče: 'Dogodila se velika stvar.' Upitah: 'Šta to? Da nisu stigle Gasanije?'

On reče: 'Ne, već nešto gore i teže: Resulullah je dao rastavu braka svojim ženama!'" (hadis) [682]

To ukazuje na opasnost situacije s kojom su se muslimani morali suočiti, a što je vezano za bizantijsku vojsku. Tu se ubraja i ponovno nastojanje munafika (licemjera) da razore muslimansko jedinstvo.

Naime, iako su licemjeri bili ubjeđeni u veliki uspjeh Resulullaha, a.s., na svim životnim područjima i da on ne strepi ni od kakvog zemaljskog vladara, već u ime Allaha, dž.š., sklanja s puta svakoga onoga koji mu se ispriječi, dakle i pored toga neprestano su željeli da provedu u djelo svoje zle i pokvarene namjere prema islamu i muslimanima.

Smatrajući da bi se njihove nade mogle ubrzo ostvariti, osnovaše gnijezdo za kovanje spletki i zavjera. Ta jazbina bila je naizgled kao mesdžid, a u stvari je bio mesdžid sljepila i tmine, osnovan na temelju nevjerstva. Cilj je bio napraviti razdor među muslimanima i pomoći

onima koji ratuju protiv Allaha i Njegovog Poslanika.

Oni (licemjeri - petokolonaši) ponudiše Resulullau, a.s., da klanja u njihovom mesdžidu. Cilj im je bio da time obmanu prave vjernike, da ne bi dokučili pravu zadaću ovog mesdžida i šta se u njemu događa. Na taj način bi to mogla biti sigurna jazbina za njih same i njihove saveznike iz inostranstva.

Resulullah, a.s., odložio je posjetu ovome mesdžidu i klanjanje namaza u njemu do povratka iz bitke. Trenutno je bio veoma zauzet oko priprema za bitku. Stoga im je propao plan. Allah, dž.š., razotkrio ih je, pa je Resulullah, a.s., naredio da se nakon povratka iz bitke sruši taj mesdžid, umjesto da klanja u njemu. (Mesdžid dirar)

SPECIJALNE VIJESTI O PRIPREMAMA BIZANTINACA I GASANIJA ZA RAT

Situacija je bila teška, a teške su bile i vijesti s kojima su se muslimani susretali pri dolasku Nabatejaca, koji su iz Šama u Medinu donosili na prodaju zejtin. Oni su pričali kako je Heraklije spremio ogromnu vojsku od četrdeset hiljada boraca, pod vođstvom jednog od najboljih bizantijskih vojskovođa. Uz to je pridobio plemena Laham i Džizam, te da će krenuti iz Belhe. Eto tako se pred muslimane ispriječila velika opasnost.

POGORŠANJE OPASNE SITUACIJE

Situacija je bila opasnija nego se moglo zamisliti, jer su ova zbivanja padala u vrijeme žestokih ljetnih dana, velike suše i svih tegoba koje nude pustinja i njeni putevi.

A voće rodilo, mami boravak, liječkarenje i odmor u hladu slatkih plodova. A mrzili su letargiju u kojoj se nalaze. Pored svega toga razdaljina koju trebaju preći velika je, a put težak i neutaban.

RESULULLAH, A.S., DONOSI ODLUKU O BORBI PROTIV BIZANTA

Resulullah, a.s., promatrao je sve okolnosti i sva događanja preciznije i mudrije nego ostali. Smatrao je da ne bi bilo pametno odugovlačiti i lijeniti se s pokretom na Bizantijce, pogotovo u ovakvim uslovima. Ne bi bilo mudro pustiti toga neprijatelja da tumara predjelima pod islamskom upravom i da dođe blizu Medine. Bilo bi to pogubno za islamsku vjeru, za vojni ugled muslimana. Izgleda da je džahilijet ili vjersko neznanje, koje je bilo na izdisaju

poslije Bitke na Hunejnu, pokušavalo ponovo da oživi. U tome su im zdušno pomagali medinski licemjeri, koji su kontaktirali sa sjevernim neprijateljem preko Ebu - Amira "El - Fasika", i koji su htjeli da muslimanima zabiju nož u leđa dok ih Bizantinci budu napadali. Time bi propali veliki trud i muke koje su uložili Resulullah, a.s., i njegovi ashabi u širenje islama. Ujedno bi izgubili teško stečena materijalna bogatstva do kojih su došli nakon neprekidnih, dugih i teških ratova.

Sve je to Resulullah, a.s., veoma dobro znao, i stoga je i donio ovu presudnu odluku o borbi protiv Bizanta, i to na granici, prije nego zagaze na islamsko tlo.

NAREDBA O VOJNOJ SPREMNOSTI MUSLIMANSKIH BORACA

Kada je Resulullah, a.s., proučio situaciju i donio zaključak o pokretu, naredi ashabima da se skupe i spreme. Otposla Kurejšijama i arapskim plemenima poziv da se skupe i spreme. Resulullah, a.s., bi, kada je htio ići u borbu, rijetko kad obznanio pravi pravac kretanja, ali, s obzirom na ozbiljnost situacije i izvanredno teške okolnosti, on obznani svima da predstoji sukob s Bizantijom. Svima naredi da shvate naredbu ozbiljno i da se najbolje pripreme. Podsticao ih je na džihad. Allah, dž.š., objavi Poslaniku, a.s., odlomak sure "El - Beraat", nazvane imenom "Et - Tevba" - u prijevodu "Pokajanje". (9) Allah, dž.š., obznanjuje borbu, podstiče na obračun. Resulullah, a.s., zatraži da ne žale utrošiti novac i imetak za opremu, jer je to utrošak na Allahovom putu.

MUSLIMANI SE TAKMIČE KO ĆE SE BOLJE SPREMITI ZA BITKU

Čim su muslimani čuli Resulullahov, a.s., poziv u borbu protiv Bizanta, pohitaše da se odazovu, veoma brzo i veoma ozbiljno, i da se spreme što je moguće brže. Vojska plemena slijevala se u Medinu sa svih strana. Niko od muslimana nije odbio da učestvuje u tom velikom pohodu, osim licemjera i tri osobe. Čak su i siromasi dolazili kod Resulullaha, a.s., tražeći da im da jahalice, da i oni idu u borbu. On im odgovori, kako Kur'an kaže: "Ne mogu naći za vas životinje za jahanje", pa su se vratili suznih očiju, tužni što ne mogu da ih kupe. (9:92)

Kako su se muslimani natjecali u trošenju imetka i davanju zekata za borbu, u isto vrijeme Osman bin Affan bio je spreman da putuje u Šam s dvjesta natovarenih i dobro opremljenih deva i dvjesta oka srebra. On dođe kod Resulullaha, a.s., i pokloni mu sve to, a zatim dade još stotinu deva s cijelom opremom i hiljadu dinara, koje istrese Resulullahu, a.s., u krilo. Resulullah ih je preturao po krilu govoreći: "Osmanu neće od danas ništa

nauditi, ma šta uradio." [683]

Poslije toga Osman, r.a., donese još, pa još od svog imetka. Njegov poklon (sadaka, zekat) dostigao je broj od devet stotina deva i stotinu konja, osim novca.

Utom dođe Abdurrahman ibn Avf s dvjesta oka srebra. Ebu - Bekr dade sav imetak za tu bitku i ne ostavi svojoj porodici ništa više osim Allaha, dž.š., i Resulullaha, a.s. Vrijednost njegovog imetka bila je četiri hiljade drahmi. Ebu - Bekr, r.a., bio je ujedno i prvi čovjek koji je dao svoj prilog borbi. Omer, r.a., dade pola svog imetka. Abbas donese veoma mnogo od onoga što je imao. Zatim dođoše: Talha i Sa'd ibn Ubadet, te Muhammed ibn Meslema, i svi donesoše dosta. Asim bin Adij donese devedeset (viskova) - mjera datula. Ljudi su se smjenjivali, jedan za drugim donosili su koliko je ko imao i mogao. Bilo je i onih koji su darovali pregršt ili dvije hurmi jer nisu imali više od toga.

Žene su skidale sa sebe ogrlice, narukvice, minđuše i prstenje, onoliko koliko je koja mogla. Niko nije stisnuo šake i niko nije škrtario svojim imetkom, osim licemjera. "One koji vjernike ogovaraju zato što zekat daju, a rugaju se i onima koji ih s mukom daju - Allah će kazniti za izrugivanje njihovo i njih čeka patnja nesnosna." (9:79).

ISLAMSKA VOJSKA KREĆE NA TEBUK

Nakon što se muslimanska vojska dobro opremi, Resulullah, a.s., postavi u Medini Muhammed bin Meslemu - ensariju za zamjenika, dok se ne vrati iz bitke. Neki misle da je u Medini ostavio za zamjenika Sebba'a bin Urfetata. Kao staratelja svojoj porodici postavio je Aliju bin Ebi - Taliba, r.a., i naredi mu da boravi kod njih. Aliji, r.a., počeše prigovarati licemjeri, te on sustiže Resulullaha, a.s., koji mu ponovo naredi da se vrati u Medinu, i reče mu: "A zar nisi zadovoljan da budeš prema meni, kao što je bio Harun u odnosu na Musaa, samo što poslije mene nema više poslanika."

Resulullah, a.s., je s vojskom krenuo na sjever, put Tebuka. Vojska je bila ogromna. Brojala je trideset hiljada boraca.

Nikada do tada nisu krenuli nigdje u boj u većem broju.

Ipak, i pored velikih priprema koje su obavljane za put, tolika vojska nije imala dovoljno opreme. Na jednoj devi smjenjivalo se osamnaest ljudi. Neki su se usput hranili lišćem s drveća, pa su im usne natekle, te su bili prinuđeni da kolju deve i pored malog broja za jahanje. Pili su vodu iz njihovih grba i tako održavali život. Stoga se ova muslimanska vojska nazivala Džejšul - 'Usre - "Siromašna vojska".

Muslimanska vojska prošla je na svom putu za Tebuk pokraj El - Hidžra, domovine izumrlog naroda "Semud", koji je stijene u dolini Vadi - l - Kura klesao. Vojska je na svom putu pila vodu iz devinih grbača [684], pa kad ugledaše dolinu, u kojoj ima vode, ljudi se obradovaše,

ali im Resulullah, a.s., reče: "Ne pijte vodu iz ovih bunara, i ne uzimajte tom vodom abdest za namaz. Ako ste tom vodom zamijesili hranu, dajte je devama i ne jedite ništa od toga." A naredi im da se napiju vode iz bunara na kojem se povremeno napajala deva Saliha Pejgambera, a.s.

Buharija i Muslim navode u hadisu Ibn - Omera da je rekao: "Kad je Resulullah, a.s., prolazio pokraj El - Hidžra upozorio je muslimane riječima: 'Ne ulazite u naselje onih, koji su sebe upropastili, da vas ne snađe ono što je njih zadesilo. A ako uđete, zažalit ćete.'" Resulullah, a.s., umota glavu i pretrča ovu dolinu na svojoj jahalici. [685] Žeđ je bivala sve jača. Put je bio dug i iscrpljujući. Vojska se požali Resulullahu, a.s., a on zamoli Allaha, dž.š., pa On posla kišu. Vojska se napi, rashladi i opskrbi za put.

Kad se Resulullah, a.s., približi Tebuku, reče: "Sutra ćete, ako Allah da, stići na vodu Tebuka. Na tu vodu nećete stići prije nego što Sunce malo odskoči (Duha). Ako neko dođe prije, neka se ne dotiče vode dok ja ne dođem." Muaz, r.a., pripovijeda: "Kad smo stigli do vode već su nas dva čovjeka pretekla. Izvor je gotovo bio presušio. Resulullah, a.s., upita ih: "Da li ste dohvatili išta od ove vode?" Oni odgovoriše: "Da." On im tada nešto reče. Resulullah, a.s., potom se umi i opra ruke, pa opet ponovi crpljenje, a onda voda obilato poteče i ljudi se napiše. Resulullah, a.s., potom reče: "Ubrzo ćeš, o Muaze, ako poživiš, ovdje gledati plodne vrtove..." [686]

Na putu za Tebuk, ili na samom Tebuku, ovisno kako koje predanje prenosi, Resulullah, a.s., rekao je: "Večeras će zapuhati jak vjetar. Neka se ne diže niko od vas. Ko ima devu, neka je dobro priveže." I zaista, zapuha jak vjetar, a jedan od ljudi ustade i vjetar ga odnese. Njegovo tijelo nađeno je na brdu Tajju. [687]

Resulullah, a.s., je na putu uvijek spajao klanjanje podne - namaza s ikindija - namazom, u vrijeme ikindije ili podneva, a također i akšam s jacijom u vrijeme akšama ili jacije.

MUSLIMANSKA VOJSKA NA TEBUKU

Muslimanska vojska stigla je na Tebuk i tu se ulogorila, spremna da dočeka neprijatelja. Resulullah, a.s., ustao je da održi govor vojsci. Taj veoma sažet i slikovit govor obuhvaćao je sve što je trebalo reći u tom momentu. Govorio je o vrednotama ovoga i onoga svijeta, upozorio je i opomenuo. Zaprijetio je i obradovao ih. Sve u svemu, podigao im je borbeni duh, dao im podstreka. Ukazao im je da se sve njihove patnje, oskudica, glad i žeđ, koje su pretrpjeli na putu, ubrajaju u dobročinstvo.

Što se tiče Bizantinaca i njihovih vladara, čim su čuli za dolazak Resulullaha, a.s., s ogromnom vojskom, obuzeo ih je silan strah. Nisu se smjeli usuditi na pokret i susret s njim. Raziđoše se i raspustiše vojsku unutar svojih granica. To je bila, po muslimane, daleko bolja

vijest nego što su očekivali. Ta vijest djelovala je i na povećanje ugleda i časti muslimanske vojske van granica Arabije, kao i unutar same zemlje.

Muslimani stekoše veliku vojnu prednost i veliki vojni uspjeh, do kojeg možda ne bi došli da je izbio oružani sukob dviju strana.

Kad je okončan problem Tebuka, kod Resulullaha, a.s., dođe Juhannet bin Ru'bet, velikodostojnik Ile, pa se izmiri s Resulullahom, a.s., i pristade da dadne džizju. Također dođoše stanovnici Džerbe i Ezruha, te i oni dadoše džizju. Resulullah, a.s., napisa im pisma kojima im garantira primirje. Velikodostojnik Ile napisa:

"Bismillahir - rahmanir - rahim

To je garancija od Allaha i Muhammeda, Pejgambera i Allahovog Poslanika, Juhanetu bin Ru'betu i stanovnicima Ile. Slobodni su da se kreću kopnom i morem. Oni imaju ugovor od Allaha i Muhammeda - poslanika, kao i oni koji su s njima od stanovnika Šama i stanovnika obale Crvenog mora. Ko od njih izazove kršenje ugovora, i on i imetak podliježu odmazdi. Bit će dobro onima koji se drže ugovora. Niko ne smije zabraniti vodu drugome, a niti put, bilo kopnom ili morem."

Resulullah, a.s., otposla Halida bin el - Velida kod Ukejdira, poglavara Devemetul - Dženela, s četiri stotine i dvadeset konjanika. Resulullah, a.s., reče Halidu: "Zateći ćeš ga, kako lovi divlja goveda." Halid ode, pa kad bi blizu njegove zemlje, pred njega izađe goveče koje se uputi vratima Ukejdirovog dvorca. Rogovima je strugalo po vratima. Ukejdir izađe da ga ulovi. Vani je bila mjesečina. Halid uhvati Ukejdira na prevaru i odvede ga pred Resulullaha, a.s. Resulullah, a.s., pokloni mu život i uspostavi s njim primirje, pod uvjetom da dade hiljadu deva, osamsto grla (stoke), četirsto oklopa, četiri stotine kopalja, i odredi mu džizju. Postavi ga zajedno s Juhanetom da upravlja Devmetom, Tebukom, Ilom i Tejmom.

Arapska plemena koja su radila za interes Bizanta, shvatila su i bila konačno ubijeđena, da je prošlo vrijeme kada su se mogla osloniti na svoje velikodostojnike Bizanta, pa se okrenuše prema muslimanima. Tim putem proširiše se granice islamske države, koje su sada direktno graničile s Bizantijom. Bizantijski namjesnici mogli su očekivati svoju skoru propast.

POVRATAK U MEDINU

Muslimanska vojska vratila se u Medinu slavljenički i pobjednički raspoložena. Nisu imali na putu nikakvih neugodnosti, a Allah, dž.š., zaštitio ih je od borbe.

U blizini Akabe, na putu za Medinu, dvanaest licemjera pokušaše da ubiju Resulullaha, a.s. Resulullah, a.s., prolazio je Akabom na devi, a Ammar i Huzejfe bin Jeman išli su pokraj njega i vodili devu za uzde. Muslimani su koračali dolinom, svako sa svojim mislima. Ti munafici (licemjeri) iskoristiše trenutke njihove opuštenosti, pa se privukoše Resulullahu, a.s. On ču iza sebe neke glasove. Kad se okrenuo, vidio je da su ga uhodili. Posla Huzejfeta da udari njihove deve po vratu kukom koju je imao uza se. Allah, dž.š., prestraši ih, pa pobjegoše do svoje licemjerne družine.

Resulullah, a.s., saopći njihova imena, kao i njihovu namjeru koju su htjeli provesti u djelo. Allah je Poslanika obavijestio, a Huzejfe je znao za taj događaj, pa je dobio nadimak, "Vlasnik Poslanikove tajne". O tom događaju Allah, dž.š., kaže u Kur'anu: "Htjeli su da učine ono što nisu uspjeli." (9:74:)

Kada je Resulullah,a.s., ugledao iz daleka obrise Medine, reče: "To je zemlja, ovo je Uhud, planina koja nas voli i koju mi volimo."

Svijet u Medini saznade za dolazak Resulullaha, a.s. Žene i djeca izađoše da dočekaju muslimansku vojsku srdačno i veselo. [688] Pjevali su istu pjesmu kao kada je Resulullah, a.s., prvi puta dolazio u Medinu. "Mladi mjesec nas obasja od senijetu - I - Vedai..."

Resulullah, a.s., krenuo je na Tebuk u mjesecu redžepu, a vratio se u ramazanu. Na putu, i na Tebuku, proveo je pedeset dana, od toga dvadeset na Tebuku, a ostalo na putu u odlasku i povratku.

To je ujedno bila, i posljednja bitka u kojoj je učestvovao Resulullah, a.s.

KO IZ MEDINE NIJE IŠAO NA TEBUK?

Pohod na Tebuk imao je, zbog svoje specifičnosti, i poseban status kod Uzvišenog Allaha, dž.š., koji su dobili vjernici za razliku od drugih. Allah, dž.š., je stoga bio uporan u ovakvim situacijama, pa kaže: "Allah neće vjernike s licemjerima izmiješane ostaviti, već će loše od dobrih odvojiti." (3:179)

Svako ko je bio iskreni vjernik, krenuo je u ovu bitku. Odustajanje i neučestvovanje u toj bitki značilo je vrhunac licemjera (nifaka). Kad bi se u Medini saznalo da neko neće ići na Tebuk, saopćili bi njegovo ime Resulullahu, a.s., a on bi rekao: "Pustite ga, ako u njemu ima

nekog dobra (hajra), Allah će ga priključiti vama, a ako je drugačije, onda vas je Allah sačuvao njegovog društva." U Medini su nakon toga ostali muslimani koji su imali opravdan razlog, a i oni licemjeri koji su lagali Allahu, dž.š., i Njegovom Poslaniku, a.s. Ti licemjeri tražili su da ostanu jer su izmislili lažni razlog, a bilo je i onih koji su ostali, a da nisu ni dozvolu od Resulullaha, a.s., tražili.

Istina, bila su i tri vjernika, prava, iskrena, koji su ostali u Medini bez nekog opravdanog razloga. Njih je Allah, dž.š., stavio na kušnju, a nakon toga oprostio im je.

Kad je Resulullah, a.s., ušao u Medinu, prvo je otišao u mesdžid i tu klanjao dva rekata.

Zatim je sjeo među ljude, a licemjeri, njih nešto preko osamdeset ljudi [689] dođoše da se ispričaju s različitim vrstama opravdanja, neprestano se zaklinjući da nisu zbog ovoga ili onoga mogli krenuti.

Resulullah, a.s., primi njihovo javno izvinjenje, prihvati i oprosti im, a Allahu je prepustio ono što je u njihovim srcima.

Ko su trojica vjernika, iskrenih i pravih, a ostali su u Medini?

U Medini ostadoše Ka'b bin Malik, Meraret bin er - Rebia i Hilal bin Umejje. Oni su priznali Resulullahu, a.s., istinu. Međutim, njima Resulullah, a.s., nije oprostio, već naredi ashabima da prekinu svaku komunikaciju s njima. Oni su odjednom postali izolirani. Ljudi su se prema njima ponijeli tako da su postali kao nepoznati stranci. Postali su i sami sebi nepodnošljivi. Izolacija je dostigla vrhunac, kada je nakon četrdeset dana samoće ljudima naređeno da se moraju odvojiti od svojih žena. To je trajalo još novih deset dana, tako da je punih pedeset dana trajala njihova izolacija. [690]

Tada Allah, dž.š., objavi njihovo pokajanje. Uzvišeni kaže: "A i onoj trojici koja su bila izostala, i to tek onda kad im je zemlja, koliko god da je bila prostrana, postala tijesna, i kad im se bilo stisnulo u dušama njihovim, i kad su uvidjeli da nema utočišta mimo Allaha, nego samo u Njega. On je poslije i njima oprostio da bi se ubuduće kajali, jer Allah, uistinu, prima pokajanje i milostiv je." (9:118).

Po objavi ovog ajeta, obradovaše se muslimani, a obradovaše se i ova trojica radošću, koja se ni sa čime ne može uporediti, pa su pored svoje radosti i druge obradovali tom viješću, i to se moglo smatrati dobrim predznakom za njihovu dalju sudbinu. To je za njih bio najsretniji dan u njihovom životu.

Za one koji su imali opravdan razlog, pa su ostali u Medini, Allah, dž.š., je rekao: "Neće se ogriješiti nemoćni i bolesni, i oni koji ne mogu da nađu sredstva za borbu, samo ako su prema Allahu i Njegovu Poslaniku iskreni. Nema razloga da se išta prigovara onima koji čine dobra djela - a Allah prašta i samilostan je - ni onima kojima si rekao kad su ti došli da im daš životinje za jahanje: "Ne mogu naći za vas životinje za jahanje", pa su se vratili suznih očiju, tužni što ne mogu da ih kupe." (9:91,92.)

Za ovakve je Resulullah, a.s., rekao kada je napuštao Medinu: "U Medini ima ljudi koji

nisu mogli putovati s vama, a vi niste ni jednu dolinu prešli, a da oni nisu bili s vama. Oni su ostali, opravdano spriječeni." Ljudi upitaše: "Jesu li oni, o Allahov Poslaniče, u Medini?" On odgovori: "Da, oni su u Medini."

REZULTATI POHODA NA TEBUK

Ta bitka ostavila je veličanstven dojam na raspoloženje muslimana i na njihovo utemeljenje i sigurnost na tlu Arabijskog poluotoka. Ljudi su postali svjesni da ni jedna ideja na svijetu tog doba, nema mogućnosti da saživi s Arapima, osim islamske. Muslimani postadoše jaki i snažni. Sve nade i želje predislamskih manjina i idolopoklonika i licemjera padale su u prah, iako su ih vezivale za Bizantiju i od njih očekivali spasenje.

Nakon pohoda smiriše se i te nepokorne manjine i pokoriše se stvarnosti iz koje nisu imali drugog izlaza. Munaficima (licemjerima - petokolonašima) ne preostade ništa drugo do da imaju blag i prijateljski odnos s muslimanima.

Allah, dž.š., naredi da se pritisak na licemjere pojača do te mjere, da se od njih ne smije primati zekat, ne smiji se blagosiljati, ne smije se za njih tražiti oprost od Allaha, dž.š., niti im se smije klanjati dženaza. Naredi da se sruši njihovo otrovno gnijezdo u kome su kovane zavjere, a koje su sagradili pod imenom "mesdžid". Allah, dž.š., razotkri i totalno razgoliti sva njihova djelovanja. Više u njihovom znanju nije ostalo ništa nepoznato. Tako ih je Kur'an definirao, da je svim stanovnicima Medine bilo jasno o kojim se to imenima i osobama radi. Ovaj pohod ostavio je veliki utisak na delegacije i deputacije koje su počele dolaziti Resulullahu, a.s., prije oslobođenja Meke, a poslije nje se to intenziviralo, da bi sada doživjelo kulminaciju. 691

KUR'AN O POHODU NA TEBUK

Veliki broj ajeta iz sure "Beraat" ili "Et - tevba" sadrži tematiku bitke. Neki su objavljeni prije pohoda, neki u toku putovanja, a neki ajeti nakon povratka s Tebuka u Medinu.

Ajeti sadrže i razotkrivanje munafika, vrijednost mudžahida - boraca, i onih koji su privrženi i odani Resulullahu, a.s., zatim primanje pokajanja iskrenih vjernika, onih koji su otišli na pohod, i onih koji su ostali u Medini, i slično tome.

NEKI ZNAČAJNI DOGAĐAJI U TOJ GODINI (9. G. H.)

U ovoj godini desiše se neka zbivanja od velikog značaja za historiju:

1. Nakon povratka Resulullaha, a.s., s Tebuka međusobno su prizivali prokletstvo Uvejmir el - Adžlani i njegova žena (jer je Uvejmir optužio svoju ženu za blud, a nije imao svjedoka).

2. Kamenovana je i ubijena žena El - Gamidijka, nakon što je priznala počinjeni blud. Kazna je izvršena nakon što je odbila dijete od dojenja.

3. Umro je Nedžašija Ashamet, kralj Abesinije, pa je Resulullah, a.s., njemu klanjao dženazu "lil - gaibi", u odsutnosti mejta.

4. Umrla je Ummu Kulsum, kćer Resulullaha, a.s., čija smrt je veoma ražalostila Poslanika, a.s. On reče Osmanu, r.a.: "Da imam treću kćer, udao bih je za tebe."

5. Umro je vođa licemjera, Abdullah bin Ubejj bin Selul, nakon povratka Resulullaha, a.s., s Tebuka u Medinu. Resulullah, a.s., oprosti mu i klanja mu dženazu i pored Omerovog, r.a., protivljenja. Kur'an, nakon toga potvrdi stav Omera, r.a.

EBU - BEKROV, R.A., ODLAZAK NA HADŽ

U zul - kadetu ili zul - hidžetu iste 9. g. H. poslao je Resulullah, a.s., Ebu - Bekra es - Siddika, r.a., na hadž, da bude vodič muslimanima u obavljanju hadžskih obreda.

Zatim je objavljen početak sure "El - Bera'a" uporedo s poništenjem i odricanjem od ugovora.

Resulullah, a.s., posla Aliju bin Ebi - Taliba, r.a., da umjesto njega obznani ovu Objavu na dan žrtve Kurban - bajrama. Resulullah, a.s., uradi to prema dotadašnjim običajima Arapa iz predislamskog perioda, da se jasno zna šta je s ugovorima.

Alija bin Ebi - Talib, r.a., pohita za Ebu - Bekrom, r.a., i sustiže ga na Urdžu, ili na Dadžinanu. Kad Ebu - Bekr, r.a., ugleda Aliju, r.a., zapita ga: "Da li dolaziš kao naredbodavac ili ti je naređeno da dođeš?" Alija, r.a., odgovori: "Ne kao naredbodavac, već mi je naređeno da krenem." Put su nastavili zajedno. Ebu - Bekr, r.a., predvodio je hadžske obrede muslimanima do dana klanja žrtve.

Na taj dan, pri dan Kurban - bajrama, Alija bin Ebi - Talib, r.a., ustade kod "džemreta"

(mjesto gdje se simbolično bacaju kamenčići na šejtana) i obznani ljudima naredbu kojom ga je zadužio Resulullah, a.s. Odredio je rok svakom plemenu, učesniku u ugovoru, da se može sigurno vratiti kući s hadža.

Rok je bio ograničen na četiri mjeseca za njih, a također četiri mjeseca i za one koji nisu učesnici ugovora. A za one koji su pod ugovorom, a nisu nanijeli muslimanima nikakvu štetu ili zlo i nisu nikoga pomagali u neprijateljstvu protiv muslimana, ostavio je rok koji je dogovoren s Resulullahom, a.s.

Ebu - Bekr, r.a., razasla telale među ljude da im obznane: "Poslije ove godine na hadž neće dolaziti nevjernici i niko oko Kabe tavaf ne smije činiti neojeven (kao što su Arapi to znali goli obavljati)." Ovaj poziv bio je nešto kao najava završetka idolopokloničkog vjerovanja i način života na arabijskom tlu. To je ujedno značilo da se mnogoboštvo neće više nanovo javljati, a ni staro vraćati nakon ove godine. [692]

OPĆI POGLED NA BITKE

Ako pogledamo unazad i razmislimo o pohodima, bitkama i ratovima u Resulullahovo, a.s., doba, nećemo moći ni mi, a ni oni koji analiziraju poziciju, učinak i pozadinu ratova, a da ne kažemo: "Zaista je Resulullah, a.s., bio najveći vojskovođa toga doba. Bio je najpametniji i najsvjesniji junak tog doba. Uvijek je bio hrabar i trezven. Bio je izuzetan talenat na tom polju, kao što je bio najveći od svih poslanika u svom poslanstvu i Objavi. Svaku od bitaka planirao je i vodio na specifičan način i s posebnom ratnom vještinom. Stoga ni jedna bitka nije propala zbog nedostatka njegove mudrosti, ili vojničke nebrižljivosti, ili pak zbog neutvrđivanja strateških položaja."

Znao je odabrati uvijek najbolja i najsigurnija mjesta za prve borbene linije. Znao je izabrati najbolju taktiku i metod ratovanja s neprijateljem. Svaki put bi potvrdio da ima poseban metod i način ratovanja, kakav do tada nije poznavao ni jedan vojskovođa velikih svjetskih sila.

Ono što se desilo na Uhudu i Hunejnu bio je samo trenutak slabosti u redovima njegove vojske, ili ponekad zbog nepridržavanja njegovih naredbi, mudrih poteza i planova, što je za njih bila stroga dužnost s vojnog stanovišta.

Njegova vojna sposobnost došla je do izražaja upravo u ovim dvjema bitkama. Tokom poraza muslimana, Resulullah, a.s., svojom je mudrošću uspio izvući vojsku i poremetiti neprijatelju zacrtane ciljeve, kao što je bilo na Uhudu. Na Hunejnu promijenio je tok ratovanja, tako da se poraz pretvorio u pobjedu, iako su ovakve situacije veoma teške i većina vojskovođa bi u njima mislila samo na koji način da se izvuče i spasi goli život.

Spomenute konstatacije bile su sa čisto vojno strateškog aspekta, a s drugih aspekata Resulullah, a.s., uspio je za historijski veoma kratko vrijeme osigurati mir i sigurnost narodima Arabije. Ugašena je vatra nevjerovanja i zablude. Zgažena je žaoka neprijateljstva u borbi između islama i idolopoklonstva i otvoreni putevi primirja. Putevi za širenje islamskog učenja bili su slobodni. Resulullah, a.s., je konačno saznao i za one, navodno odane prijatelje, koji su skrivali u svom srcu licemjerje i gajili obmanu i izdaju.

Iz bitaka i ratova izrasla je jedna velika skupina vojnih zapovjednika, koji su kasnije imali sukobe na ratištu Iraka i Šama s Bizantijom i Perzijom. Oni su svojom taktikom ratovanja i preciznim vođenjem borbe nadmašili do tada slavne vojskovođe velikih sila, tako da su ih uspjeli prognati s njihove zemlje i iz njihovih domova. Natjerali su ih da napuste svoja imanja, vrtove i izvore, i njive zasijane, i dvorove divne, i zadovoljstva koja su u radosti proživljavali.

Resulullah, a.s., putem tih bitaka uspio je da osigura muslimanima zemlju, stanovanje, zanimanje i posao, i time je riješio problem mnogih prognanih muslimana, koji nisu imali ni kuće ni kućišta.

Naoružao je vojsku svim vrstama tada postojećeg oružja i osigurao im izdržavanje.

Do svega toga došao je Resulullah, a.s., a da nije upotrijebio ni atom nasilja, tiranije i ugnjetavanja ljudi.

Uveliko su se promijenili ciljevi i težnje zbog kojih se do tada u predislamskom dobu, raspirivao ratni plamen. Dok su ratovi bili sinonim za pljačku, otimačinu, krađu, ubijanje, paljenje, nasilje, nepravdu, neprijateljstvo, krvnu osvetu, potčinjenost slabijeg, rušenje kuća, sela i gradova, sramoćenje ženskih vrijednosti, upropaštavanje žena i potomstva, besposlicu i razvrat na zemlji, ratovi u periodu islama dobili su sasvim drugi smisao, smisao borbe na Allahovom putu za plemenite ciljeve, uzvišene i pohvalne težnje u kojima se poštuje čovjek kao dio društva, u svakom dobu i na svakome mjestu. Rat je postao džihad za spasavanje čovjeka od poretka nasilja i neprijateljstva, do stvaranja poretka pravde i pravičnosti. Trebalo je iskorijeniti običaj da jači tlači slabijega, jer treba da bude obrnuto, i jači da postane slabiji nakon što mu se oduzme dio te moći. Rat je postao džihad za spas svih onih slabih, žena i djeca, koji izgovaraju molbu Allahu, dž.š.: "Gospodaru naš, izbavi nas iz ovoga grada, čiji su stanovnici nasilnici, i Ti nam odredi zaštitnika, i Ti nam daj onoga ko će nam pomoći."

Džihad je postao čišćenje Allahove zemlje od nasilja, izdaje, grijeha i tiranije, a radi stvaranja sigurnosti, mira, milosti, pažnje, prijateljstva i čovječnosti.

Islam je propisao za vođenje ratova časna pravila, kojih su se morali pridržavati i vojska i njena komanda, te nisu smjeli ni u kojoj situaciji izaći iz okvira tih pravila.

Sulejman bin Burejde pripovijeda da je njegov otac pričao: "Resulullah, a.s., prilikom postavljanja nekog zapovjednika vojsci, davao je preporuku da na prvom mjestu bude bogobojazan on, a potom i oni koji su s njim, te da čini dobro. Zatim bi mu rekao: "Borite se u ime Allaha i na Allahovom putu. Ubijajte one koji ne vjeruju Allaha. Borite se, ali ne pretjerujte,

ne varajte i ne činite nasilje, ne unakažavajte druge i ne ubijajte malu djecu." (hadis). Resulullah, a.s., naređivao je olakšavanje situacije, pa kaže: "Olakšajte, a nemojte otežavati, zbijajte redove, a nemojte ih razjedinjavati." [693]

Resulullah, a.s., naredio je da se ne vode bitke po noći, da ne bi neprijatelj bio iznenađen dok je na spavanju. Najstrože je zabranio spaljivanje ljudi, ubijanje onih koji imaju jemstvo, garanciju, ubijanje žena i njihovo fizičko maltretiranje. Zabranio je otimačinu. Resulullah, a.s., kaže: "Oteto nije dozvoljeno, kao ni mrtvo."

Zabranio je nasilje nad ženama i potomstvom. Zabranio je sječu šuma i stabala, osim u velikoj nuždi i ako nema drugog izlaza. Resulullah, a.s., pri oslobađanju Meke kaže: "Ne iživljavajte se nad ranjenicima i ne slijedite one koji bježe. Ne ubijajte zarobljemike. Slijedite tradiciju da ne ubijate putnika." Strogo je zabranjeno ubijanje onih s kojima su potpisani ugovori o primirju pa kaže: "Ko ubije potpisnika ugovora, neće primirisati Dženneta (neće ući u Džennet), a njegov miris se može osjetiti na vremenskoj udaljenosti od četrdeset godina."

Bilo je, dakle, takvih plemenitih propisa koji su očistili metod ratovanja od prljavih predislamskih običaja, da bi ratovanje dobilo smisao svetosti. [694]

MASOVNO PRELAŽENJE NA ISLAM

الناس يدخلون في دين الله أفواجاً

Pohod za oslobođenje Meke, od nevjerstva i idolatrije bio je od životnog značaja za muslimane. Tim pohodom je konačno zadan udarac mnogoboštvu. Oslobađanjem Meke Arapima se otvorio vidik u raspoznavanju prave vjere i prave istine od neistine. Nestalo je kod njih sumnje i oni pohrliše u islam. Amr bin Selema priča događaj prije njegovog prihvaćanja islama: "Stajali smo kraj javnog bunara. Pokraj nas su prolazili putnici u grupama. Znali smo upitati: 'Kuda ide ovoliki svijet? Ko je ovaj čovjek?' - to jest Resulullah, a.s. Oni su odgovarali: 'On smatra da je Allahov Poslanik, da mu Allah Objavu šalje. Da mu objavljuje to i to.' Ja sam zapamtio te riječi. One kao da su se utisnule u moje grudi."

Arapi su oslobađanje Meke smatrali razlogom za svoj prelazak na islam. Govorili su za Poslanika, a.s.: "Pustite i njega i njegov narod (Kurejšije). Kad bi on pobijedio njih, onda bi bio pravi Poslanik." Pa kad se dogodilo oslobođenje Meke, pohrli svako pleme u islam.

"Pohrli i moj otac i moj narod u Meku kod Resula. Kad se vrati kući, moj otac reče: 'Dolazim vam, tako mi Allaha, izravno od Allahovog Poslanika, a.s., i to pravog!' On nam je rekao: 'Klanjajte taj namaz u to vrijeme, a taj namaz u to vrijeme. A kada prispije vrijeme za namaz, neka neko od vas prouči ezan, a onaj koji zna najviše Kur'ana napamet, neka bude imam!'" (hadis) [695]

Ovaj hadisi šerif nam ukazuje koliki je i dokle bio utjecaj oslobađanja Meke na obrt situacije, uzdizanje islama i određivanje statusa Arapa i njihovog predavanja islamskom učenju. To se itekako potvrdilo nakon Bitke na Tebuku, kada se u Medinu upućuju delegacije i delegacije, neprestano, cijele dvije godine (devete i desete), a ljudi u skupinama primaju Allahovu vjeru. Stoga, imamo islamsku vojsku koja s deset hiljada boraca ide u oslobođenje Meke, a na Tebuk ide s trideset hiljada boraca. Za nepunu godinu dana od pohoda na Meku, kreće na "Oprosni hadž" (sto hiljada, ili sto četrdeset i četiri hiljade ljudi), okružujući Resulullaha, a.s., učeći "telbiju i tekbir, tesbih i tevhid." Glasovi su odzvanjali zemljom i dizali se u nebeska prostranstva, noseći sa sobom ustreptala osjećanja ljudi.

DELEGACIJE
الوفود

Islamski historičari navode broj od oko sedamdeset delegacija koje su došle kod Resulullaha, a.s., da prime islam. Nama je nemoguće o svim tim delegacijama pričati pojedinačno, ali ćemo reći uopćeno, o njihovom značaju za historiju. Čitaocima, radi informacije, stavljamo na znanje da je zvanični dolazak čitavih plemena da prime islam počeo poslije oslobađanja Meke, iako ih je bilo i prije toga događaja.

1. Delegacija Abdul - Kajsa je u dva navrata dolazila kod Resulullaha, a.s. Prva je bila pete godine po hidžri. Jedan trgovac iz tog plemena, po imenu Munkiz bin Hajjan krenuo je u Medinu svojim poslom. Kad je saznao za Resulullaha, a.s., i upoznao islam, i sam ga je primio. U svoje pleme vratio se s Resulullahovim, a.s., pismom u kojem ih poziva da prihvate Allahovu vjeru i oni to učiniše. U svetom mjesecu je kod Resulullaha, a.s., došlo trinaest ili četrnaest njihovih ljudi da nauče šta je islam, a šta iman, šta je dozvoljeno, a šta zabranjeno. Za najstarijeg od njih El - Ešdža el - Asrija, Resulullah, a.s., rekao je obraćajući mu se: "Ti posjeduješ dva svojstva koja voli Allah, dž.š.: blagost i upornost."

Druga delegacija došla je devete godine, ili "godine delegacija", i brojala je četrdeset ljudi. Među njima je bio El - Džarud bin el - Alai el - Abdi, koji je bio kršćanin, a kada je primio islam bio je dobar vjernik. [696]

2. Delegacija "Dusa" je početkom sedme godine hidžretske došla u Medinu, a Resulullah, a.s., je tada bio u Hajberu. Ranije smo govorili o islamu Et - Tufejla bin Amra ed - Dusije. On je primio islam prije hidžre, kada je Resulullah, a.s., bio u Meki. Vratio se u svoje pleme i nekoliko godina pozivao svoje suplemenike, koji su stalno odlagali prihvaćanje islama. On je izgubio strpljenje s njima i vratio se nazad kod Resulullaha, a.s., i zatražio od njega da moli Allaha za njegov narod Dusa. Tom prilikom Resulullah, a.s., molio je: "Gospodaru moj, uputi narod Dusa."

Nakon toga oni su prihvatili islam, pa je Et - Tufejl došao u Medinu sa sedamdeset ili osamdeset porodica. Kad je saznao da je Resulullah, a.s., u Hajberu, otišli su za njim u Hajber.

3. Delegat Ferveta, benu Amra el - Džezzamije došao je u Medinu da obavijesti Resulullaha, a.s., da je Fervet primio islam.

Fervet je bio arapski vojskovođa i namjesnik pod vizantijskom vlašću. Kad je uvidio hrabrost muslimana i njihovu privrženost borbi - džihadu, primio je islam. Resulullah, a.s., mu je po delegatu poslao na poklon bijelu mazgu.

Kad su Bizantijci saznali da je Fervet primio islam, uhapsili su ga i postavili pred njega ultimatum; ili odmetništvo od islama ili smrt. Fervet je izabrao smrt. Oni su ga razapeli na krst u Palestini kraj izvora "Afra" i odsjekli mu glavu. [697]

4. Delegacija "Suda" došla je u Medinu nakon povratka Resulullaha, a.s., iz El - Dž'arana, 8. g. H. To se desilo kada je Resulullah, a.s., pripremio četiri stotine muslimana s namjerom da prodru u područje Jemena gdje je živio Suda'i. I dok se vojska utvrđivala na početku Jemenskog kanala, Zijada bin el - Haris es - Sudai otputova u Medinu kod Resulullaha i reče mu: "Došao sam delegiran od svog naroda. Vrati svoju vojsku s kanala, tvoji smo i ja i moj narod." Resulullah, a.s., to učini, a Es - Sudai vrati se u Jemen i prisili svoje ljude da odu Resulullahu, a.s. Petnaest njegovih delegata stiglo je u Medinu i dalo prisegu na vjernost Resulullahu, a.s. Nakon toga su se vratili u svoj kraj i pozivali narod u islam. Islam se brzo proširio među njima, tako da je stotinu Sudaija bilo u pratnji Resulullaha, a.s., na "Oprosnom hadžu".

5. Dolazak Ka'ba bin Zuhejra bin Ebi - Selma, predstavnika najuglednijih arapskih pjesnika predislamskog doba. Ka'b je u ranijim svojim pjesmama napadao Resulullaha, a.s., i islam.

Kad se Resulullah, a.s., vratio s Taifa, osme godine po hidžri, Ka'b je dobio pismo od svoga brata Bedžira bin Zuhejra, u kojem ga obavještava da je Resulullah, a.s., ubio u Meki neke pjesnike koji su ga svojim pjesmama okaljali. Ostali mekanski pjesnici razbježali su se na sve strane. Brat mu piše: "Ako voliš svoj život, otiđi kod Resulullaha, a.s., i ispričaj se. On nije ubio nikoga ko je došao s tom namjerom. Ako nećeš, spasavaj se kako znaš." Brat mu se više puta obraćao pismom, pa Ka'b odluči da ode u Medinu.

U Medini je odsjeo kod nekog Džuhejna. S njim je klanjao u mesdžidu sabah - namaz, pa ga ovaj uputi na Resulullaha, a.s. Ka'b je sjeo pred Reulullaha, a.s., rukovao se s njim, pa reče: "O Allahov Poslaniče, Ka'b bin Zuhejr došao je kao pokajnik i musliman da traži od tebe zaštitu. Da li bi ti primio od njega ispriku, ako bih ga ja doveo pred tebe?" Resulullah, a.s., odgovori: "Da." Ka'b tada reče: "Ja sam Ka'b bin Zuhejr."

Tada skoči jedan ensarija i zatraži od Resulullaha, a.s., da ga ubije, a Resulullah, a.s., reče mu: "Ostavi ga miru. On je došao spreman da odbaci svoj raniji način života i da se pokaje!"

Tada Ka'b, kao talentirani pjesnik, izreče čuvenu kasidu koja počinje ljubavnim stihovima posvećenim dragoj "Suad" iz predislamskog perioda.

"Banet Suadu fe kalbi-l-jevme metbulu mutejjemun isruha lem jufde mekbulu..."

Prevod: "Ode Suad. Srce moje danas za osvetom vapi. Ko svetinju voljelo je. Zbog nje neće biti žrtvovano ni u lance okovano..."

U ovoj kasidi nalaze se stihovi u kojima se Ka'b izvinjava Resulullahu, a.s., za svoje ranije pjesme, pa mu upućuje hvalospjev u kome ističe Resulullahove, a.s., vrline da oprosti, da bude milostiv i druželjubiv. Hvali Kur'ani Kerim, i njegove mudrosti i upute, a kudi govor

čarobnjaka i vračeva, i kaže da on nije loš čovjek ma šta oni rekli. Daje obećanje da će biti odan i privržen vjeri i Resulullahu, a.s., kome se zakleo na vjernost. Resulullah, a.s., je u njegovim očima vidio svjetlost koja obasjava i koja poput britke indijske sablje sasijeca zlo u korijenu, a dijeli pravdu.

Nakon ovog hvalospjeva nastavlja hvaliti muhadžire - Kurejšije, jer niko od njih nije Ka'bu lošu riječ rekao kada je on došao kod Resulullaha, a.s. U kasidi spomenuo je i onog ensariju koji je tražio dozvolu od Resulullaha, a.s., da ga ubije.

Kad je Ka'b primio islam i postao dobar vjernik, pohvalio je ensarije u jednoj kasidi koju je posvetio njima, njihovoj dobroti i gostoljubivosti.

6. Delegacija plemena "Uzre" došla je kod Resulullaha, a.s., u mjesecu rebiul-evelu, devete godine po hidžri. Bilo ih je 12 ljudi. Među njima je bio Hamza bin en - Nu'man. Kad su upitani ko su, njihov govornik reče: "Mi smo pleme Benu - Uzre, braća Kusajja po majci. Mi smo oni koji smo podržavali i pomagali Kussa, odstranili iz doline Meke plemena Huzaat i Benu - Bekr. Mi imamo mnogo rodbine i čuvamo rodbinske veze."

Resulullah, a.s., nazva im dobrodošlicu i obradova ih vješću o skorom zauzimanju Šama. Zabranio im je da proriču budućnost kod vrača. Zabranio im je da prinose žrtve kipovima, kao što su to ranije činili.

Oni primiše islam, proboraviše u Medini neko vrijeme i vratiše se kućama.

7. Delegacija "Belijja" došla je u mjeecu rebiul-evelu, 9. g. H. Primili su islam i bili u Medini tri dana. Njihov poglavar Ebu ed - Dabib zanimao se kod Resulullaha, a.s., da li za gostoprimstvo postoji nagrada? Resulullah, a.s., odgovori mu: "Da, a i svako dobročinstvo koje učiniš, bilo prema bogatom ili siromašnom sadaka je." Zatim je pitao koliko traje gostoprimstvo? Resulullah, a.s., odgovorio je: "Tri dana." Potom je pitao šta se čini s izgubljenim ovcama kada ih neko pronađe, pa je Resulullah, a.s., odgovorio: "One su tvoje ili tvoga brata ili vuka." Zatim je upitao za izgubljenu devu, pa je Resulullah, a.s., odgovorio: "Šta ti imaš s njom? Pusti je neka je nađe njen vlasnik."

8. Delegacija "Sekif" došla je u Medinu u mjesecu ramazanu, 9. g. H., nakon povratka Resulullaha, a.s., s Tebuka.

Poglavar plemena Sekif, Urvet bin Mesud es - Sekafi sreo se s Resulullahom, a.s., prilikom njegovog povratka iz bitke u Taifu, mjeseca zul-kadeta, 8. g. H., a prije nego je Resulullah, a.s., stigao u Medinu. Urve je primio islam i vratio se u svoje pleme, te počeo pozivati svoj narod u islam. On je mislio da će ga oni poslušati, jer su ga inače kao poglavara slušali i voljeli ga više od svoje prvorođene djece. Kad ih je pozvao u islam, osuli su na njega kišu strijela sa svih strana, dok ga nisu ubili. Zatim su nekoliko mjeseci nakon njegove smrti živjeli ogovarajući se međusobno. Potom su shvatili da nemaju snage da se bore s Arapima oko sebe koji su priznali Resulullaha, a.s. Oni se obratiše Abdujalilu s tim prijedlogom, ali ga on odbi. On se pobojao da s njim ne učine isto kada se vrati iz Medine kao i s Urvetom, pa

im reče: "Ja to ne mogu učiniti dok ne pošaljete sa mnom još nekoliko ljudi." Pleme posla s njim još dva čovjeka, saveznika, i trojicu ljudi iz plemena Benu - Malik. Tako ih je krenulo u Medinu šestero. Među njima je bio Osman bin Ebi el - As es - Sekafi, najmlađi među njima.

Kad su došli kod Resulullaha, a.s., on im podiže šator uz mesdžid da mogu slušati Kur'an i gledati kako svijet klanja.

Za vrijeme svog boravka stalno su raspravljali s Resulullahom, a.s. On ih je pozivao u islam, a oni se opirali i suprotstavljali. Njihov vođa tražio je da Resulullah, a.s., napiše propozicije primirja između njega i plemena Sekif, po kojima bi njima bio dozvoljen zinaluk - blud, pijenje alkoholnih pića, trošenje kamate, da im se ostavi njihovo mračno božanstvo Lat, da im da popust da ne klanjaju namaz i da ne razbijaju svoja božanstva svojim rukama.

Resulullah, a.s., odbio je sve njihove zahtjeve.

Oni su se tada osamili da se dogovore šta da učine. Nisu našli drugog rješenja, već da se pokore Resulullahu, a.s. Predali su se i primili islam. Uvjetovali su da Resulullah, a.s., izvrši rušenje božanstva Lat, jer ga Sekif neće sobom nekada srušiti. Resulullah, a.s., prihvati taj prijedlog. On im napisa garantno pismo i postavi za narednika Osmana bin Ebi el - Asa es - Sekafiju jer je on bio najprivrženiji propisima islama. Bio je podučen vjeri i Kur'anu, jer su oni svakog dana dolazili kod Resulullaha, a.s., a Osmana su ostavljali uz svoj prtljag. Kad su naumili da se vrate nazad Osman bin el - As obavijesti Resulullaha, a.s., o datumu dolaska. Do odlaska, Resulullah, a.s., podučavao ga je učenju Kur'anai propisima islama. Ako bi kojim slučajem zatekao Resulullaha, a.s., da spava, odlazio bi kod Ebu - Bekra, r.a., za istu stvar. Osman je najviše od svih njih učinio u borbi protiv odmentnika od islama, kada su mnogi zanijekali da daju zekat. Kad je njegovo pleme Sekif pokušalo da odbije davanje zekata, Osman im je rekao: "O narode Sekifa, bili ste posljednji narod koji je primio islam, pa nemojte biti prvi koji će se odmetnuti od islama." Oni su tada poslušali i ostali dosljedni vjeri islama.

Nakon obavljenog posla, delegacija Sekifa vrati se u svoj narod. Iz bojazni i straha od smrti, zatajiše istinu. Prikazali su se u svijetlu delegacije koja nije htjela bez dozvole svoga naroda prihvatiti uvjete Resulullaha, a.s. Rekoše narodu da Resulullah, a.s., nije popustio ni u jednom njihovom zahtjevu. Narod je bio još pod jakim utjecajem predislamskog doba i neznabožačkih običaja, pa provedoše dva ili tri dana u razmišljanju šta da rade. Bilo je prijedloga da se otvoreno suprotstave islamu i Resulullahu, a.s. A onda ih je odjednom obuzeo strah, pa rekoše delegaciji: "Vratite se Resulullahu, a.s., i prihvatite sve što se nudi!" Tek tada su delegati rekli istinu. Predočiše im dogovor s Resulullahom pa pleme Sekif primi islam.

Resulullah, a.s., posla ljude da sruše božanstvo Lat. Halid bin el - Velid bio je grupovođa. S njim je bio El - Mugire bin Šu'be. On htjede da se malo našali s plemenom Sekif. Uze pastirsku torbu s dvije kese i reče drugovima: "Tako mi Allaha, nasmijat ću vas malo pred

Sekifom." Popeo se na božanstvo, zamahnuo torbom kao krilima, skočio i pružio se po zemlji. Stanovništvo se prepalo. Svi su drhtali od straha. Tad reče: "Allah vas nagrdio. To božanstvo je samo strašilo od kamena i gline." On potom udari na vrata hrama i razbi ih. Zatim se pope na zidove, a popeše se i drugi, pa ih srušiše i poravnaše sa zemljom. Tako su zatrpali temelj hrama božanstva Lat. Iz hrama su iznijeli nakit i robu. Pripadnici plemena Sekif čudom su se čudili kako im se nije ništa desilo.

Nakon toga Halid se sa svojom grupom vratio kod Resulullaha, a.s., sa svime što je zaplijenio. Resulullah, a.s., isti dan podijeli taj plijen i zahvali Allahu koji je pomogao Svome Poslaniku i uzdigao Svoju vjeru. [698]

9. Pismo jemenskih kraljeva zvanih Himjer Resulullahu, a.s., nakon njegovog povratka s Tebuka. Napisali su ga: El - Harisu bin Abdi Kilab, Nuajm bin Abdi Kilab, En - Nu'man bin Kajl zu - Ru'ajn, Hamdan i Mu'afir. Njihov delegat bio je Malik bin Murrete er - Rehavi, koji ponese njihovu poruku da su primili islam, a napustili idolopoklonstvo i njegove sljedbenike.

Resulullah, a.s., posla im odgovor u kojem ih obavještava šta je dužnost muslimana, to jest šta im pripada, a šta im je zabranjeno. Dao im je Allahovu, dž.š., i svoju garanciju, ako budu izvršavali svoju dužnost i plaćali džizju. Potom im posla svoje daije, koji će ih podučiti islamu. Vođa im je bio Muaz bin Džebel.

10. Delegacija Hemedana, dođe kod Resulullaha, a.s., 9. g. H., nakon njegovog povratka s Tebuka.

Resulullah, a.s., odgovori im napismeno na sva pitanja koja su postavili. U područje Hemedana postavi za namjesnika Malika bin en - Nemeta da bude nad onima koji su primili islam, a ostalima je postavio Halida bin el - Velida sa zadatkom da ih poziva u islam. Halid je proveo šest mjeseci među njima, ali bez uspjeha. Zatim Resulullah, a.s., posla Aliju bin Ebi - Taliba i naredi mu da vrati Halida. Kad je Alija stigao u Hemedan, pročita stanovnicima Resulullahovo, a.s., pismo i pozva ih da prime islam. Ovaj put svi su se odazvali. Alija odmah obradova Resulullaha, a.s., pismom u kojem ga obaviještava o njihovom islamu. Kad je Resulullah, a.s., pročitao novu vijest, pade na sedždu, pa podiže glavu i reče: "Mir na Hemedan, mir na Hemedan."

11. Delegacija Benu - Fezzareta došla je u Medinu devete godine po Hidžri, po povratku Resulullaha, a.s.,s Tebuka. Delegacija je bila od preko deset ljudi. Oni su došli da potvrde svoj islam. Tom prilikom požalili su se Resulullahu, a.s., na veliku sušu u njihovom kraju.

Resulullah, a.s., pope se na mimber u mesdžidu, podiže ruke i prouči dovu za kišu. On reče:

"Gospodaru moj, spusti kišu na Tvoju zemlju i na Tvoja živa bića.

Gospodaru moj, spusti na nas obilnu kišu, kišu ugodnu, od koristi, dugo iščekivanu -

posvuda da pada. Gospodaru moj, kišu prije, a ne kišu kasnije, kišu korisnu, a ne od štete. Gospodaru moj, zalij nas kišom milosti, a ne kišom patnji i rušenja i potopa, i ne kišom koja uništava.

Gospodaru moj, spusti na nas obilnu kišu i pomozi nas protiv naših neprijatelja." [699]

12. Delegacija iz Nedžrana, velikog grada udaljenog od Meke sedam dana hoda prema Jemenu. U sklopu Nedžrana nalazila su se 73 sela udaljena od grada po jedan dan za brzog konjanika. [700]

Nedžran je okupljao 100 000 boraca. Kršćanstvo je bila vjera Nedžranaca. Njihova delegacija došla je u Medinu devete godine po Hidžri. A brojala je 60 ljudi. Dvadeset četverica bili su velikodostojnici, a među njima trojica najvećih poglavara Nedžrana. Jedan od njih bio je namjesnik koji je imao vlast i zapovjedništvo, a zvao se El - Ejhem ili Šerahabil. Treći je bio biskup. Njemu je pripadalo vjersko vođstvo. On je bio duhovni vođa Nedžranaca, a zvao se Ebu - Hariset bin Alkamet.

Kad je delegacija došla u Medinu, sastala se s Resulullahom, a.s. Među njima vodio se dijalog na nivou informiranja. Pitali su i pitao je, odgovarali su i odgovarao je. Zatim ih je Resulullah, a.s., pozvao u islam. Proučio im je neke ajete iz Kur'ana, ali oni odbiše da prime islam. Oni su pitali Resulullaha, a.s., šta Kur'an kaže o Isau, a.s. Resulullah, a.s. im nije taj dan odgovorio, jer nije imao objavu o tome. Tada mu Allah, dž.š., objavi: "Isaov slučaj je u Allaha isti kao i slučaj Ademov: od zemlje ga je stvorio, a zatim rekao: 'Budi!', i on bi. Istina je od Gospodara tvoga, zato ne sumnjaj! A onima koji s tobom o njemu budu raspravljali, pošto si već pravu istinu saznao, ti reci: 'Hodite, pozvat ćemo sinove naše i sinove vaše, i žene naše i žene vaše, a doći ćemo i mi, pa ćemo se usrdno pomoliti i Allahovo prokletstvo na one koji neistinu govore, prizivati!'" (3:59 - 61)

Kad je osvanulo jutro, Resulullah, a.s., dade im odgovor na postavljeno pitanje u smislu ovih časnih ajeta. Resulullah, a.s., potom ih napusti taj dan da bi razmislili o svom statusu. Oni odbiše da potvrde ono što Kur'an kaže o Isau, a.s. To saopćiše Resulullahu, a.s., sljedećeg jutra. Kad odbiše konačno da prihvate islam, Resulullah, a.s., odluči da ih pozove na zajedničko proklinjanje onoga ko je lažov.

Resulullah, a.s., pojavio se žureći s El - Hasanom i El - Husejnom (unucima svojim), obučeni u odoru i Fatimom (kćerkom), koja je išla iza njega. Kad ga ugledaše da dolazi žurno i dostojanstveno, povukoše se na dogovor. Tada rekoše El - Akib i El - Sejjid jedan drugom : "Ne odbijaj njegov prijedlog, tako nam Boga, ako je uistinu Poslanik pa nas prokune, nećemo se spasiti ni mi, a ni naši sljedbenici poslije nas. Neće od nas ostati ni nokta, ni dlake na ovoj zemlji." Stoga se dogovoriše da se povjere Resulullahu, a.s. Dođoše i rekoše mu: "Mi ćemo ti dati ono što tražiš od nas." Resulullah, a.s., pristade na to i sklopi s njima mir. Oni će plaćati džizju i dat će 2 000 komada nakita: 1 000 u mjesecu redžepu, a hiljadu u saferu, a sa svakim komadom po oku srebra. Dao im je Allahovu, dž.š., i svoju garanciju. Potom im

je ostavio potpunu slobodu vjeroispovijesti. To im je i pismeno potvrdio. Oni zatražiše da im pošalje povjerljivog, dostojanstvenog, čestitog i poštenog čovjeka. Resulullah, a.s., posla najpovjerljivijeg čovjeka u Nedžran, Ebu - Ubejdet bin el - Džeraha, da prikupi imetak dogovoren primirjem.

Zatim se islam, malo po malo, počeo širiti u Nedžranu. Navodi se da su zapovjednik Abdul - Mesih i poglavar El -Edhem primili islam po povratku iz Medine i da je Resulullah, a.s., posdlao kod njih Aliju, r.a., da od njih pokupi zekat, a poznato je da se zekat uzima samo od muslimana. [701]

13. Delegacija Ebu - Hanife, došla je u Medinu devete godine po Hidžri. Bilo ih je sedamnaest. Među njima je bio Musejlema Kezzab. [702]

Njegovo puno ime je Musejlema bin Semamet bin Kebir bin Hubejb bin el - Haris iz plemena Benu - Hanife.

Ova delegacija odsjela je kod jednog ensarije. Oni dođoše kod Resulullaha, a.s., i primiše islam. Predanja se razilaze oko slučaja čovjeka koji se zvao Musejlema Kezzab.

Nakon dubljeg razmatranja došli smo do zaključka da je Musejlema, zbog svoje oholosti, nadmenosti, pohlepe i nadređenog položaja, odbio da ide s ostalim delegatima kod Resulullaha, a.s., i da je Resulullah, a.s., pokušao da ga pridobije na lijep način, na prvom mjestu lijepom riječju i djelom, pa kada je vidio da to kod njega ne vrijedi, zapazio je i shvatio da on u sebi nosi zlo.

Resulullahu, a.s., došlo je prije toga da u snu da mu je donesena zemaljska riznica i da su mu se u rukama našle dvije zlatne narukvice. One su mu postale preteške, pa se zabrinuo. Zatim mu je objavljeno da puhne u njih. On puhnu i one nestadoše. Resulullah, a.s., protumačio je ovaj san da će se pojaviti dva lažova poslije njega. Kad se pojavio Musejlema i kada se dogodilo s njim ono što se dogosilo (gnusno odbijanje islama) - a govorio je: "Ako će mi Muhammed iza sebe oporučiti poslanstvo, slijedit ću ga..." - dođe kod njega Resulullah, a.s., noseći u ruci komad palmine kore, vodeći sa sobom svog govornika Sabita bin Kajsa bin Šemasa.

Resulullah, a.s., stade pred Musejlemu, koji se nalazio sa svojom grupom. Resulullah, a.s., poče mu govoriti o islamu. Musejlema mu odgovori: "Ako hoćeš, riješit ćemo međusobno problem. Mi ćemo tebe priznati za Poslanika, a da tu čast oporučiš nama poslije teb!" Resulullah, a.s., odgovori mu: "Da mi zatražiš ovaj komad palmine kore ne bih ti ga dao, a Allahova odredba neće preći na tebe. Ako pokušaš učini naopako, svakako će te Allah onemogućiti u tome. Tako mi Allaha, vidim u tebi ono što mi se u snu dalo da vidim. Od mene toliko, a evo ti mog govornika Sabita, on će ti umjesto mene odgovarati na pitanja." Resulullah, a.s., okrene se i ode. [703]

Zaista se kasnije desilo ono što je Resulullah, a.s., prepoznao u Mesejlemi.

Kad se Musejlema vratio u Jemamu, nastavio je razmišljati o svojoj pohlepi. On je

izmislio da saučestvuje s Resulullahom, a.s., u poslansvu. Proglasio se i sam poslanikom. Počeo je sricati rimovane rečenice da liče na ajete. Svome narodu dozvolio je alkohol i blud, a uz sve to posvjedočio je Resulullahu, a.s., da je on Poslanik.

U svoju zamku uvukao je i svoj narod, koji je pao u zabludu i počeo da ga slijedi i podržava. Njegov problem postade veoma ozbiljan i opasan. Narod ga ja nazivao "jemamski svemilostivi" zbog njegove velike moći nad njima. On se drznu i napisa pismo Resulullahu, a.s., u kojem kaže: "Ja sam saučesnik s tobom u poslanstvu. Nama pripada polovina (poslanstva, vlasti, časti i svega drugoga), a pola Kurejšijama." Resulullah, a.s., odgovori mu pismom u kojem kaže [704]: "Zaista, zemlja pripada Allahu, dž.š. On je daje kome hoće od Svojih robova u nasljeđe; a lijep ishod će biti za one koji se budu Allaha bojali." (7:128)

Prenosi se da je Ibn - Mes'ud rekao: "Dođoše dvojica ljudi: Ibn - Nevaha i Ibn - Esal, dva Musejlemova izaslanika, kod Resulullaha, a.s., pa ih Resulullah, a.s., upita: 'Svjedočite li da sam ja Allahov poslanik?' A oni odgovoriše: 'Tvrdimo da je Musejlema Allahov poslanik.' Resulullah, a.s., reče: 'Ja vjerujem Allaha, dž.š., i Njegovog Poslanika. Da sam i jednog delegata ubio, ubio bih vas dvojicu.'" [705]

Musejlema se proglasio lažnim poslanikom desete godine po Hidžri, a ubijen je u ratu na Jemami u doba Ebu - Bekra es - Siddika, r.a., mjeseca rebiul-evela, dvanaeste godine po Hidžri. Ubio ga je Vahšijj, Hamzin, r.a., ubica.

Drugi koji se proglasio da je poslanik je El - Esved el - Anesijj iz Jemena. Njega je ubio Fejruz. Odsjekao mu je glavu na dan i noć pred preseljenje Resulullaha, a.s., na ahiret. O tome Resulullah, a.s., bi obaviješten Objavom, i on to prenese svojim ashabima, a tek nakon toga stigla je vijest Ebu - Bekru, r.a., iz Jemena [706]

14. Delegacija Amira bin Sa'sa' u kojoj je bio Amir bin Tufejl, Allahov neprijatelj i Erbed bin Kajs, Lubejdov brat po majci, zatim, Halid bin Džafer i Džebbar bin Eslem. To su bili poglavari plemena i najveći njihovi zlikovci. Amir je bio onaj, što je pobio ashabe na izvoru Meunet. Kada je ta delegacija dolazila u Medinu, Amir i Erbed bijahu skovali zavjeru da ubiju Resulullaha, a.s. Kad stigoše, Amir uze da govori Poslaniku, a.s., a Erbed je kružio oko njega. Sablju je izvukao iz korica koliko jedan pedalj. Zatim mu Allah, dž.š., oduze ruku, pa nije mogao da je makne. Allah, dž.š., štitio je Svoga Poslanika, a.s. Resulullah, a.s., prokle ih obojicu. Kad su se vratili, Allah Erbedu posla grom koji ga sprži i izgori zajedno s devom. A Amir je bio s nekom ženom Selulijom, pa je obolio od guše na vratu i umrije govoreći: "Zar guša kao devina grba i smrt u kući Selulije?"

U Buharijinom Sahihu stoji da je Amir došao kod Resulullaha, a.s., i rekao: "Izaberi od sljedeće tri stvari: tebi stanovnici dolina, a meni sela i gradovi, ili da budem tvoj nasljednik poslije tebe ili da ratujem protiv tebe s Gatafanom, s 1 000 arapskih konja i arapskih kobila?"

Ranjen je u kući neke žene, pa je govorio: "Guša kao devina grba." Kad je bio pred smrt, zavikao je: "Dajte mi mog konja!" Kad mu ga dovedoše, on uzjaha, i umrije na konju.

15. Delegacija Tudžib (ogranak plemena Kinde), došla je u Medinu s zekatom svoga plemena. Bilo ih je trinaest. Interesirali su se za Kur'ani sunnet. Željeli su da se poduče u islamskom učenju. Molili su Resulullaha, a.s., da im neke stvari da napismeno. Nisu dugo boravili u Medini. Kad ih je Resulullah, a.s., ugostio i nagradio, poslaše mu dječaka koji je ostao uz putnu opremu,da i on porazgovara s Resulullahom, a.s. Dječak dođe i reče: "O Allahov Poslaniče, krenuo sam iz svog mjesta samo zato da zamoliš Allaha, dž.š., da mi oprosti grijehe i da mi se smiluje, i da moje srce učini bogatim." Resulullah, a.s., zamoli Allaha, dž.š., za ovog dječaka. Dječak je bio veoma bogobojazan i dobra mu'min. Učestvovao je u ratu protiv odmetnika od islama. On je izrastao u pravog vjeroučitelja u svojoj sredini. Narod ga je slijedio.

Delegacija Tudžiba još se jedanput srela s Resulullahom, a.s., na Oprosnom hadžu, desete godine po Hidžri.

16. Delegacija Tajja došla je u Medinu kod Resulullaha, a.s., da primi islam. S njima je bio Zejd el - Hajl- Razgovarali su s Resulullahom, a.s., i on im je predočio islam. Oni su ga prihvatili i bili čestiti muslimani. Resulullah, a.s., reče: "Koga god su mi hvalili od Arapa, kada bi došao kod mene vidio bih da su pretjerivali, osim u slučaju Zejda el - Hajla, koji je bio mnogo bolji od onoga što je rečeno za njega." Resulullah, a.s., stoga ga je prozvao Zejdu el - Hajri.

Tako su dolazile u Medinu dlegacije jedna za drugom cijele devete i desete hidžretske godine. Historičari islamskih bitaka i perioda Resulullahovog života i djela naveli su delegacije stanovnika Jemena, El - Ezda, Benu - Se'ada Huzejma iz Kuda'ta, Benu - Amira bin Kajsa, Benu - Eseda, Behra'a, Havlana, Muhariba, Benu el - Muntefika Selamana, Benu - Abesa, Muzejneta, Murada, Zubejda, Kindeta, Zu Merreta, Gassana, Benu - Ajša, Nuhaa. Delegacija Nuhaa posljednja je koja je došla u Medinu polovicom mjeseca muharema, jedanaeste godine po Hidžri. Delegacija je brojala 200 ljudi. Najveći broj delegacija dolazio je devete i desete godine po Hidžri, a samo njih nekoliko bilo je u jedanaestoj godini. Neprekidni dolazak ovih delegacija ukazuje u kojoj je mjeri islam, kao vjera i islamsko učenje, bio prihvaćan i koliki je njegov doseg i utjecaj bio u cijeloj Arabiji. Arapi su gledali na Medinu s uvažavanjem i poštovanjem, tako da su je prihvaćali kao svoju. Medina je postala glavni grad Arabije, pa se službeno nije ni mogla zaobilaziti.

Istina je, da je još bilo beduina koji su primili islam zbog svojih poglavara, a da sami još nisu bili načisto sa sobom, svojim običajima i željama iz predislamskog doba. Oni još nisu prošli kroz vaspitno - odgojnu islamsku školu. Neke od njih je Kur'an opisao u poglavlju "Et - tevba". Allah, dž.š., kaže: "Beduini su najveći nevjernici i najgori licemjeri, i razumljivo je što ne poznaju propise koje Allah svome Poslaniku objavljuje. A Allah sve zna i mudar je.

Ima beduina koji ono što daju smatraju nametom. I jedva čekaju da vas nesreća stigne - neka njih pogodi nesreća! A Allah sve čuje i sve zna." (9:97, 98)

O nekim beduinima Allah, dž.š., pohvalno govori, pa kaže: "A ima beduina koji vjeruju u

Allaha i u onaj svijet, i koji smatraju da je ono što daju put da se Allahu približe, i da Poslanikove blagoslove zasluže. To im je zaista dobro djelo. Allah će ih sigurno milošću Svojom obasuti, jer Allah prašta i samilostan je." (9:99) Što se tiče Arapa naseljenih u gradovima - Meki, Medini, Sekifu, te u mnogim gradovima Jemena i Bahrejna, tamo je islam prihvaćen istinski, u pravom smislu. Oni su bili jaki muslimani. Mnogi ashabi, veliko dostojnici i gospoda bili su iz te sredine. [707]

USPJEH ŠIRENJA ISLAMA I REZULTATI

نجاح الدعوة وأثرها

Prije nego krenemo naprijed, u susret posljedim danima u životu Resulullaha, a.s., potrebno je da kažemo uopćeno o uzvišenim zadacima koje je Resulullah, a.s. učinio za vrijeme svog života, te čime je sve bio obdaren mimo drugih poslanika koji su bili s Objavom ili bez nje, kako bi utvrdili da je on najodabraniji od svih njih.

Našem Resulullahu, a.s., rečeno je od Allaha, dž.š.: "O ti, umotani! Probdij noć osim malog dijela!" (73:1, 2) "O ti, pokriveni! Ustani i opominji!" (74: 1, 2)

On je ustao i ostao da bdije više od dvadeset godina noseći na svojim plećima težinu velikog "emaneta" - povjerene Objave, najveće za ovu Zemlju. Ponio je teret cijelog čovječanstva , obavezu vjere u jednog Boga, breme neumornog truda i džihada na mnogim područjima života.

Ponio je Resulullah, a.s., na svojim plećima odgovornost neumornog rada i džihada. Trebalo je odgojiti čovječju savjest uronulu u sumnje, varke i beznađe predislamskog doba i njegovih pogleda na život. Čovjekova savjest, njegova ličnost, njegov ego, bili su previše opterećeni strašću i prekomjernošću u svemu što ne valja. Vjera islam zahtijevala je mnogo truda da se čovjek izgradi i dovede u okvire normalnog; nakon dovođenja savjesti u jednu normalu, prelazilo se na druga područja, to jest nakon borbe čovjeka sa samim sobom, prdstojala je borba s neprijateljem, i to dugotrajna i neprekidna borba s Allahovim neprijateljima. Nevjernici okrenuti protiv vjernika, spremni su i ustrajni u namjeri da zatru sjemenku istine, tu oštroumnu biljku, dok je u klijanju.Treba to učiniti prije nego počne ta istina rasti i pružati svoje korjenje u dubinu zemlje, a grane u nebeska prostranstva, prije nego što svojim hladom pokrije nove površine.

Resulullah, a.s., i muslimani nisu imali vremena ni da se odmore od bitaka unutar Arabije, a već se Bizantija spremala protiv ovoga novog naroda (ummeta muslimanskog)

želeći da ga pokori u svom naletu sa sjevera.

U toku svega toga, prva bitka nije još bila gotova, jer borba protiv sebe vječno traje. Njen prijatelj je prokleti šejtan koji ni trenutka ne odustaje od zlih namjera. On neprekidno pokušava da prodre u dubinu ljudske duše i da u njoj stalno raspiruje neukrođene strasti.

Nasuprot svemu tome, stoji Muhemmed, Resulullah, a.s., čuvajući Allahovu vjeru, vodeći neprekidnu borbu na svim područjima mukotrpnog života i dunjaluka, koji ga zapljuskuje svojom svakodnevnicom.

Muslimani oko njega osjećaju sigurnost i udobnost, stečenu neprekidnim trudom, okićeni lijepim strpljenjem - saburom, bdijući noću u zikru, ibadetu i učenju Kur'ana, pobožni i poslušni Allahovim naredbama. [708]

Tako je živio naš Resulullah, a.s., u neprekidnoj, mukotrpnoj životnoj borbi više od dvadeset godina. Nada ga nikada nije napuštala svo to vrijeme, da će islam, vjera i učenje imati uspjeha na širokom području zemaljske sfere.

Islam je prihvaćen razumom, a razum je ostao zapanjen nad mnogim događajima. Kakvom je brzinom Arabija prihvatila islam i kakvom je brzinom predislamsko mnogoboštvo doživjelo krah! Probuđena svijest odbijala je vjerovanje u kipove i kumire, pa ne samo to, nego su ih lomili, kršili, ruili i uništavali.

Pustinjskim gradovima, selima i prostranstvima, odjekivale su riječi "tevhida", slavljenja jednog Boga, Allaha, dž.š. Zvuk ezana koji je pozivao na namaz razlijegao se tim pustinjskim prostranstvima. Novo vjerovanje davalo je život umrtvljenoj sredini.

Učači Kur'ana pohrliše lijevo i desno, na sjever i jug, učeći svm srcem Allahove ajete, uspostavljajući Njegove propise.

Ujediniše se narodi i zavađena plemena. Ljudi prestadoše obožavati idole i počeše vjerovati u Allaha. Nije bilo više pobjednika i potčinjenih, gospodara i robova, sudaca i osuđenika, onih koji čine nepravdu i onih kojima se čini nepravda. Arapi su s Allahovom, dž.š., pomoći odbacili predislamsku tradiciju. Nije više bio bolji Arap od stranca, a ni stranac od Arapa, nije imao prednost bijelac nad crncem, osim ako je bogobojazniji. Svi su ljudi postali od Adema, a.s., a Adem od praha.

Ovim putem, uz vrijednosti islama, Arapi su ostvarili svoje jedinstvo, pa i više od toga, jedinstvo čovječnosti i društvene pravde. Iz ovodunjalučkih problema izranjala je formula za sretan život. Dani su prolazili. Zemlja je mijenjala svoje lice, historija je pisala svoje nove stranice. Ljudski um bio je bogatiji za nova saznanja.

Predislamsko doba je u svakom pogledu potčinjavalo čovjeka stvarima i predmetima. Njegovu dušu zaplelo je u kučine mračnjaštva i nevjerstva. Gospodarila je zabluda i tmina, i pored prethodnih nebeskih vjera, koje su već tada doživjele krivovjerstvo i slabost, i koje su izgubile moć kontrole nad čovječjom dušom. Te vjere su već tada bile opore, beživotne i bezdušne.

Vjera islam oslobodila je čovjeka, njegov duh i razum iz omče bezvjerstva, mnogoboštva i ropstva. Oslobodila je ljudsko društvo nasilja i terora, od razjedinjenosti i različitosti bilo koje vrste.

Islam je izgrađivao društvo na temeljima čednosti, poštenja, čistoće, na temeljima slobode i obnove, na temeljima znanosti i postojanosti, povjerenja u nama, pravde, časti. Izgrađivao ga je na temelju neprekidnog djelovanja i rada, bez kojeg nema ljepšeg i udobnijeg života. Islam je u svakoj stvari u životu odredio mjeru. [709]

Zahvaljujući svim tim promjenama, Arabija je doživjela častan preporod kakav nije imala od svog nastanka, i historiju kakvu nije imala do tada, a koja je ukrasila život narodu do tada nepoznatom u svijetu.

OPROSNI HADŽ

حجة الوداع

Plodovi islamskog učenja razvijali su se i rasli, dostava vjere je sazrijevala, a novo društvo izgrađivalo se na temelju obožavanja jednog Allaha i ničega drugoga. Ono je temeljeno na Resulullahovoj, a.s., Objavi, koju je od Allaha dobivao.

Kao da je nepoznati glas šaptao Resulullahu, a.s., i u srce ulijevao osjećaj da se njegov boravak na ovome svijetu bliži kraju.

Kada je otpremio Muaza bin Džebela u Jemen, desete godine po Hidžri, rekao mu je između ostalog: "O Muaze, možda me nećeš više vidjeti nakon svog povratka, ali ćeš vjerovatno proći pokraj ovoga mog mesdžida i moga mezara...", pa je Muaz zaplakao bojeći se rastanka s Resulullahom, a.s.

Allah, dž.š., htio je da Njegov Poslanik, a.s., ugleda plodove svoje misije, zbog koje je podnosio razne tegobe i patnje preko dvadeset godina, pa mu je omogućio dase na obroncima Meke sastane s arapskim plemenima i njhovim predstavnicima, i da uzmu od njega vjerske osnove i propise; i da Resulullah, a.s., uzme od njih potvrdu da je svoj emanet o dostavi islama ispunio, da je Objavu prenio i savjet ummetu (narodu) ostavio. Resulullah, a.s., proglasi da će obaviti hadž koji će Allah, dž.š., blagosloviti i kojemu će muslimani prisustvovati. U Medinu stiže mnogi svijet. Svako je želio da ostane uz Resulullaha, a.s., i da s njim zajedno krene na taj put. [710]

I u subotu, 26. zul-kadeta, Resulullah, a.s., spremi se za put. [711]

Kad Sunce odskoči, očisti svoje tijelo i obuče svoju odjeću, povede svoj kurban, te krenu poslije podneva. U Zul - Hulejfu (mjesto) stigao je prije ikindija - namaza.

Sačekao je ikindiju i klanjao dva rekata. U Zul - Hulejfi je i prenoćio. A kada je osvanuo, rekao je svojim ashabima: "Noćas me je posjetio Džibril - Emin, koga je poslao moj Gospodar i rekao mi: 'Klanjaj u ovoj mubarek dolini ireci: 'Obavljam umru s hadžom.'" [712]

Pred podne se Resulullah, a.s., okupao, a zatim obukao ihrame. Aiša, r.a., namirisala ga je, i svojom rukom utrljala mirisni prašak, u kome je bilo miska, po tijelu i po glavi. Čak su se na bradi i vratu vidjeli tragovi mirisa, koje nije saprao. Zatim je obukao ihrame, klanjao podne - namaz, dva rekata.

Potom se, učeći šehadet, odazvao Allahu, dž.š., za hadž i umru zajedno i nijjet donio da ih istodobno obavi. Poslije toga izišao je, uzjahao svoju devu i ponovo se Allahu odazvao. A potom se opet Allahu, dž.š. odazvao kada ga je deva ponijela kroz pustinju. Putovao je Resulullah, a.s., dok se nije približio Meki. U mjestu Zu - Tuva prenoćio je, a zatim je izjutra klanjao sabah- namaz, ponovo se okupao i ušao u meku u nedjelju izjutra, 4. zul-hidžeta, 10. godine po Hidžri. Na putu je proveo osam dana srednjeg hoda.

Kada je ušao u Mesdžidul - haram, obišao je Kabu (učinio tavaf), a zatim obavio s'aj (polutrčeći hod) između Saffe i Merve. Nije skidao ihrame, jer je naumio istodobno obaviti hadž i umru. Sa sobom je poveo kurban. Odsjeo je u gornjem dijelu meke na mjestu El - Hudžun. Nije više odlazio da obavlja tavaf do hadžskog tavafa.

Resulullah, a.s., naredio je svima onima koji nisu naumili klati kurbane da u ihramima budu samo dok ne obave umru, to jest da učine tavaf oko Kabe i sa'j između Saffe i Mevre, a zatim da skinu ihrame i razriješe umru.

Mnogi su se pokolebali, pa im je rekao: "Kad bih ponovo došao u ovi situaciju ne bih postupio ovako, a da nije uz mene kurban i ja bih skinuo ihrame i razriješio se umre, pa neka se skine onaj koji nema sa sobom kurban." Ashabi i ostali poslušaše i izvršiše naredbu Resulullaha, a.s.

Osmog dana zul-hidžeta, na dan "tervijeta" (dan uoči Arefata) uputi se Resulullah, a.s., na Minu. Na Mini klanjao je podne i ikindiju zajedno, a akšam i jaciju zajedno. Tu je prenoćio i klanjao sabah - namaz (pet namaza je klanjao na Mini). Ostao je još malo dok se nije Sunce pojavilo, a onda je krenuo na Arefat. Tu je zatekao podignut šator od crno - bijelog vunenog pokrivača. U njemu je odsjeo. Kad se Sunce nagelo zapadu, naredi da mu dovedu devu, uzjaha je i krenu usred doline Arefata. Na Arefatu se okupilo 124 000 ili 144 000 ljudi - hadžija.

Resulullah, a.s., stade kao govornik i održa ovu univerzalnu, konciznu hutbu. On reče: "O ljudi, poslušajte moj govor, jer ja ne znam da li ću se nakon ovog mog hadža više sresti s vama ikada na ovom mjestu. [713]

Vaša krv i vaši imeci su vam sveti, kao što je svet ovaj vaš dan u ovom vašem mjesecu i u ovoj vašoj zemlji. A zar nije sve iz predislamskog doba (vjera i običaji) pod mojom nogom oboreno (poništeno i odbačeno)? I krvna osveta iz predislamskog doba oborena je.

Prvu krvnu osvetu, našu krv Ibn - Rebiat bin el - Harisa, poništavam. On je bio na dojenju u plemenu Benu - S'ada, a ubili su ga iz plemena Huzejl.

Predislamska kamata je poništena. Prva kamata s naše strane koju odbacujemo jeste kamata Abbasa bin Abdul - Muttaliba. Sva je oborena.

Bojte se Allaha u ponašanju sa ženama. Vi ste ih uzeli uz Allahovo povjerenje, s njima odnos imate uz Allahovo odobrenje. One su dužne da u vašu kuću ne puštaju nikoga. Vi to mrzite i imate pravo zahtijevati od njih. Ako one i pored toga to učine, udarite ih udarcem koji nije žestok. One imaju pravo da ih vi hranite i oblačite, kako je pravična. Vama ostavljam Allahovu Knjigu [714], i ako je se budete čvrsto pridržavali nećete zalutati.

O ljudi, zaista poslije mne neće više biti poslanika, a niti će poslije vas biti drugog ummeta. Zbog toga, vjerujte u svoga Gospodara, klanjajte svojih pet vakat - namaza, postite svoj mjesec ramazan, dajite na svoj imetak zekat, njime čistite svoje duše, i hodočastite kuću svoga Gospodara. Budite poslušni svojim dostojnim naredbodavcima.

Ako sve ovo ispoštujete, ući ćete u Džennet svoga Gospodara. [715]

A ako budete pitani za mene, šta ćete odgovoriti?" Ljudi odgovoriše: "Svjedočimo da si obavijestio, izvršio i posavjetovao."

Resulullah, a.s., reče, pokazujući kažiprstom dignutim ka nebu, a zatim uperenim u narod: "Gospodaru moj, Ti si svjedok." To je ponovio tri puta. [716]

Čovjek koji je najjačim glasom prenosio Resulullahove, a.s., riječi prisutnima na Arefatu, bio je Rebiat bin Umejje bin Halef. [717]

Nakon što je Resulullah, a.s., završio svoj govor, Allah, dž.š., posla mu Objavu. Allah, dž.š. kaže: "Danas sam vam vašu vjeru usavršio i blagodat Svoju prema vama upotpunio i zadovoljan sam da vam isalm bude vjera." (5:3) Kad je Omer, r.a., čuo ovaj ajet, zaplakao je, pa su ga upitali: "Šta te je rasplakalo?" Odgovorio je: "Nakon upotpunjenja i savršenstva ne može biti ništa drugo do manjkanje i nedostatak." [718]

Nakon održane hutbe, Bilal je proučio ezan, pa ikamet i Resulullah, a.s., klanjao je s ljudima podne. Zatim je opet proučen ikamet i Resulullah, a.s., klanjao je ikindiju. Između ova dva namaza nije klanjao ništa više. Nakon toga je uzjahao devu i došao na mjesto stajanja na Arefatu. Devu je okrenuo trbuhom prema Džebelur - Rahmet (brdo Milosti), dok je brdo bilo ispred njega. Okrenuo se kibli i tako ostao stajati do zalaska Sunca. Kad je nestalo crvenila na zapadu, Resulullah, a.s., posadi iza sebe na devu Usameta i krenu na Muzdelifu. Na Muzdelifu je klanjao akšam i jaciju, s jednim ezanom i dva ikameta. Između namaza nije tesbih učio. Nakon toga legao je do zore.

Ujutro je klanjao sabah, s ezanom i ikametom, dok nije svanulo. Poslije namaza uzjahao je devu i krenuo na brijeg Muzdelife, okrenuo se kibli i molio Allaha, dž.š., učio tekbire i "tehlile" (la ilahe illallah). Tu je stajao i molio dok se nije razvidjelo.

Sa Muzdelife krenuo je na Minu, prije izlaska Sunca. Iza sebe je na devu posadio El -

Fadla bin Abbasa. Tako je stigao u dolinu Muhassir. Onda je malo potjera (devu), a potom je krenuo srednjim putem koji izlazi na Veliko džemre. Stigao je do džemreta (mjesto gdje se bacaju kamenčići na šejtana). U Resulullahovo, a.s., doba kraj tog džemreta bilo je stablo, pa se to džemre nazivalo "Džemretul - Akaba" ili " džemretul - ula" (akabsko ili prvo džemre). Na džemre bacio je sedam kamenčića. Uz svaki kamenčić učio je "Allahu ekber". Kamenčiće je bacao od sredine doline Mine, zamahivanjem desne ruke.

Nakon bacanja kamenčića otišao je na "mehar", mjesto gdje se kolju kurbani. Zaklao je 63 deve svojom rukom, a onda je dao Aliji, r.a., pa je zaklao ostatak, a to je 37 deva. Ukupno je zaklao 100 velikih kurbana. Alija, r.a., udružio se s Resulullahom, a.s., u njegovim kurbanima.

Resulullah, a.s., naredio je da se od svakog kurbana odsiječe po dio koji su stavili u lonac. Meso se skuhalo, pa je jeo mesa i pio mesne čorbe. Resulullah, a.s., uzjahao je devu i otišao u Meku da obavi tavaful - ifadeti (oprosni tavaf).

U Meki je klanjao podne - namaz. Poslije toga otišao je kod Benu Adul - Muttaliba gdje su napajali hadžije Zem - zem vodom, te reče: "Zahvaćajte vodu (kofama) i napajajte (ljude), o Benu Abdul - Muttalibe. Tako mi Allaha, da me nije strah da će ljudi pomisliti da to spada u obrede hadža, pa da navale na vodu i vama preuzmu napajanje, i ja bih s vama zahvaćao vodu." [719]

Na prvi dan Kurban - bajrama, 10. zul-hidžeta, kada se podiže Sunce u prijepodnevnim satima, održa Resulullah, a.s., govor. Sjedio je na mazgi. Alija je prolazio ispred njega, a neki su ljudi stajali, a neki sjedili. [720]

U ovoj hutbi ponovio je neke stvari iz jučerašnjeg govora. Buharija i Muslim prenose od Ebu - Bekra, r.a., koji kaže: "Resulullah, a.s., nam je prvog dana Kurban - bajrama održao hutbu u kojoj je rekao: 'Vrijeme se obrće kao što se obrtalo na dan stvaranja nebesa i Zemlje. Godina se sastoji od dvanaest mjeseci od kojih su četiri sveta. Tri mjeseca su uzastopna: zul-kade, zul-hidže i muharem. A redžep je između džumadel-ahira i š'abana.'

Zatim je rekao: 'Koji je ovo mjesec?' Odgovorismo: 'Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju.' Resulullah, a.s., zašutje, pa pomislismo da će mu dati neko drugo ime. On upita: 'A nije li zul-hidže?' Odgovorismo: 'Da.' On upita: 'A koja je ovo zemlja?' Odgovorismo: 'Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju.' Resulullah, a.s., zašutje, pa pomislismo da će joj dati neko drugo ime. On napokon reče: 'A nije li ovo Beldet (Meka)?' Odgovorismo: 'Da.' 'A koji je ovo dan?' Odgovorismo: 'Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju.' Pa zašutje, a pomislismo da će ga nazvati nekim drugim imenom. On upita: 'A nije li ovo dan klanja kurbana?' Odgovorismo: 'Da.' Resulullah, a.s., reče: 'Zaista su vaša krv, vaši imeci i vaša čast sveti, kao što je svet ovaj vaš dan, u ovome vašem kraju i u ovom vašem mjesecu."

"Vi ćete se sresti sa svojim Gospodarom, pa će vas pitati o vašim djelima. Nemojte se, poslije mene, vraćati u zabludu, da jedni drugima glave skidate!" "Jesam li vas obavijestio?"

Odgovoriše: "Da." Resulullah, a.s., reče: "Gospodaru moj, budi svjedok. I znajte, neka prisutni obavijeste odsutne, možda će mnogi obaviješteni bolje razumijeti od prisutnih koji su čuli." [721]

U jednom predanju navodi se da je Resulullah, a.s., na toj hutbi rekao: "Znajte, griješnik koji griješi, može samo sebi da pogriješi, neka ne zgriješi prema svome djetetu, i neka ne zgriješi dijete prema roditelju! A zar nije šejtan očajan što neće nikada više biti obožavan u ovoj vašoj zemlji?! Ali, on će imati poslušnost u vašim djelima koja smatrate nevažnim, pa će biti zadovoljan njima." [722]

Resulullah, a.s., dane je Kurban - bajrama proveo na Mini, obavljajući obrede hadža i podučavajući ljude propisima. Slavio je Allaha, dž.š., obavljajući tradiciju kurbana kako ju je obavljao narod Ibrahima, a.s.

Uz sve to, poništavao je tradiciju širka (mnogoboštva) i njena znamenja. U toku bajramskih dana održao je još nekoliko govora.

Ebu - Davud pripovijeda, preko pouzdanog lanca prenosilaca, od Serrae, kćeri Nubehana, koja kaže: "Resulullah, a.s., održao nam je govor sredinom bajramskih dana. Rekao je: ' Da li je ovo srednji dan Bajrama?' [723] Njegov govor ovoga dana bio je isti kao prvog dana. Ovaj govor rečen je neposredno poslije objave sure "En - Nasr".

Trinaestog dana zul-hidžeta, ili treći dan Kurban - bajrama Resulullah, a.s., krenuo je s Mine. Stigao je u Ebtah, na obronak Benu - Kenaneta. Tu je proveo ostatak toga dana i sljedeću noć. Tamo je klanjao podne i ikindiju zajedno, a akšam i jaciju zajedno. Zatim je malo sjeo, a onda uzjahao devu i krenuo u Bejtulah. Tada je obavio tavaful - vedai (oprosni tavaf). Nakon obavljenih svih obreda hadža, naredi da se pripremi povratak u Medinu, ne da bi iskoristio odmor, nego da bi nastavio sučeljavanje i mukotrpan rad radi Allaha, dž.š., i Njegovog puta. [724]

POSLJEDNJI VOJNI POHOD

آخر البعوث

Oholost bizantijske države odbila je svaku životnu istinu koju je predočio islam. Ta njena oholost navela ju je da ubije svakog onoga ko postane sljedbenik te istine, isto kao što je uradila s Ferveom bin Amrom el - Džezzamijom, koji je bio njihov namjesnik u Muanu.

Gledajući ovu njihovu smjelost i bahatost, Resulullah, a.s., odluči da pripremi veliku vojsku. U mjesecu saferu, 11. godine po Hidžri, naredi Usami bin Zejdu bin Harisetu da krene s konicom i da napadne Belku i Ed - Darum u Palestini. Tim napadom trebao je uliti strah i napraviti pometnju u redovima neprijatelja, a uliti povjerenje i samopouzdanje u srca

Arapa naseljenih na granici islamske zemlje, te da ne bi kogod pomislio da crkvena snaga ima ne salomljivu moć, kao i to, da prihvaćanje islama donosi svojim sljedbenicima samo smrt.

Ljudi su vodili raspravu oko ličnosti vojskovođe, zbog toga što je veoma mlad. Sumnjali su da neće uspješno obaviti povjereni zadatak. na to je Resulullah, a.s., rekao: "Ne čudim se što napadate Usameov položaj, jer ste napadali i položaj njegovog oca prije toga. Otac mu je bio stvoren da bude na vladajućem položaju, iako mi je bio jedan od najdražih ljudi, a i ovaj mi je također, poslije njega, od najdražih." [725]

Nakon ovih riječi ljudi pohrliše da stupe u redove Usameove vojske. Kad su napustli Medinu, prvo odmaralište im je bilo El - Džurfi, na tri milje od Medine, gdje su im stigle nepovoljne vijesti o bolesti Resulullaha, a.s. Ta vijest ih je omela i nisu željeli da nastave put dok ne saznaju za Allahovu odredbu.

Međutim, Allah j htio da ovo bude, ipak, prvi vojni pohod u hilafetu Ebu - Bekra es - Siddika. [726]

ODLAZAK UZVIŠENOM ALLAHU, DŽ.Š.

إلى الرفيق الأعلى

VJESNICI RASTANKA

Nakon što je vjersko učenje dobilo svoju konačnu formu i nakon što je islam zavladao cijelom Arabijom, pojavili su se znaci rastanka sa životom, životom koji je izbijao iz osjećanja Resulullaha, a.s., i koji je pojašnjen njegovim riječima i njegovim djelima.

Resulullah, a.s., je u mjesecu ramazanu 10. g. H. bio u i'tikafu dvadeset dana, dok je prethodnih godina ostajao u i'tikafu samo po deset dana. Džibril Emin proučio je Kur'ani - kerim zajedno s Resulullahom, a.s., dva puta.

Resulullah, a.s., rekao je na Oprosnom hadžu: "Ja ne znam da li ću se s vama ikada više sresti na ovome mjestu." Tako je isto rekao kod Prvog džemreta na Akabi: "Primjenjujte obrede hadž onako kako ih ja obavljam, jer očekujem da poslije ove godine više neću hodočastiti."

Sredinom Kurban-bajrama objavljena mu je sura "En - Nasr", pa je znao Resulullah, a.s., da je došlo vrije rastanka i da mu duša nagoviještava smrt.

Početkom mjeseca safera 11. godine po Hidžri, otišao je Resulullah, a.s., na Uhud i klanjao moleći se Allahu za šehide, opraštajući se od mrtvih kao i od živih.

Otuda se vratio u mesdžid, ispeo na minber i rekao: "Ja vas napuštam. Ja ću pred Allahom svjedočiti o vama. Tako mi Allaha, gledam sada u svoj Havd (vrelo koje će Poslanik imati na drugom svijetu). Meni su dani ključevi riznica Zemlje. Ja se ne plašim, tako mi Allaha, da ćete poslije mene biti mušrici, ali se bojim da ćete se prepirati oko imetka." [727]

Te noći, oko ponoći, iziđe u Dženeti bekiju (mezarje uz mesdžid). Tu je molio Allaha, dž.š., da oprosti grijehe umrlim. Tu je rekao: "Esselamu alejkum, o stanovnici mezarja. Neka vam nije žao gdje ste u poređenju s onim u čemu se nalaze ljudi. Pojavila se smutnja kao tamna noć. Smutnja za smutnjom dolazi. Ova posljednja je gora od prve." Zatim je obradovao mrtve govoreći: "Mi ćemo doći tamo gdje ste vi."

POČETAK BOLESTI

U ponedeljak, 29. safera, 11. godine po Hidžri, Resulullah, a.s., prisustvovao je jednoj dženazi u Dženneti bekiji. Kad se vraćao kući sa dženaze, zaboljela ga je glava. Dobio je visoku temperaturu, tako da su njenu jačinu osjećali na čalmi koju je nosio omotanu oko glave. Resulullah, a.s., klanjao je bolestan u mesdžidu kao imam jedanaest dana, a sve skupa je bio bolestan trinaest ili četrnaest dana.

POSLJEDNJA SEDMICA ŽIVOTA

Bolest je bila preteška za Resulullaha, a.s., da je počeo pitati svoje žene: "Gdje sam sutra? Kod koje sam sutra?" One su shvatile njegovu želju , pa su dozvolile da bude gdje hoće.

Preselio se kod Aiše, r.a., oslanjajući se između El - Fadla bin Abbasa i Alije bin Ebi - Taliba, r.a. U Aišinu kuću ušao je podvezane glave, vukući nogu za nogom. Kod nje je proveo posljednju sedmicu svoga života. Aiša, r.a., učila je "Muavvezetejni" - sure "El - Falag" i "En - Nas", i dove koje je naučila od Resulullaha, a.s., pa bi puhnula u njega i potrala bi ga njegovom rukom, moleći oporavak.

PET DANA PRED PRESELJENJE

U srijedu, na pet dana pred preseljenje, temperatura se proširila na cijelo tijelo. Imao je jake bolove i nesvjesticu. Rekao je: "Donesite sedam mješina vode s različitih bunareva, kako bih mogao izići pred narod da im ostavim oporuku." Stavili su ga u korito da sjedne i sasuli na njega vodu, da je počeo govoriti: "Prekinite, prekinite!" Nakon toga osjetio je poboljšanje. Ušao je u mesdžid podvezane glave, sjeo na minber i okupljenom narodu održao govor. Rekao je: "Prokletstvo Allahovo neka je na jevreje i kršćane, jer su grobove svojih poslanika pretvorili u bogomolje." U drugom predanju stoji: "Poubijao Allah jevreje i kršćane jer su uzeli grobove svojih poslanika za bogomolje!" [728]

Zatim je rekao: "Ne uzimajte moj kabur za predmet obožavanja!" [729]

Zatim se ponudio na kaznu ako je kome šta nažao učinio. Rekao je: "Ako sam nekoga išibao po leđima, evo mojih leđa, neka mi vrati istom mjerom. Ako sam kome povrijedio čast, evo me, neka mi vrati istom mjerom!"

Sišao je iza toga s minbera i klanjao podne-namaz. Poslije je opet sjeo na minber i opet ponovio da ako je kome šta dužan ostao neka se zatraži od njega da mu se vrati.

Neki čovjek reče: "Dužan si mi tri drahme." Resulullah, a.s., okrenu se El - Fadlu i naredi: "O Fadle, dadni mu ih." Potom je dao oporuku u vezi ensarija govoreći: "Ostavljam vam oporuku o ensarijama. Oni su moja čeljad i moja obitelj, ali su odradili ono što su trbali odraditi, a ostaje im ono što su još dužni da odrade. Primajte od njih ono što je dobro, a zanemarite ono što je kod njih loše."

U drugom predanju stoji da je rekao: "Ljudi se umnožavaju, a ensarija je sve manji broj dok ne budu kao so u hrani. Ko od vas bude na vlasti, pa od njih doživi neugodnosti ili pomoć, neka od njih primi ono što je kod njih dobro, a zanemari ono što je kod njih loše." [730]

Nakon toga je rekao: "Allah, dž.š., dao je jednome čovjeku da bira iz dunjalučke bašče cvijeće koje hoće, ili ono koje Allah ima kod sebe. On izabra ono što Allah ima."

Ebu - Seid el - Hudri, r.a., prenosi: "Zaplaka Ebu - Bekr, r.a. On reče: 'Žrtvujemo te za naše očeve i naše majke!' Mi mu prigovorismo, a ljudi rekoše: 'Pogledajte ovog starca, šta je njemu? Resulullah, a.s., govori o robu kojega je Allah stavio na ispit, da ubere ovodunjalučko cvijeće ili ono koje ima Allah, a on ovamo više: - Žrtvujemo te za naše očeve i naše majke.' Resulullah, a.s., sada je bio u poziciji da bira, a Ebu - Bekr je zaista bio najučeniji od nas. [731]

Onda Resulullah, a.s., reče: 'Najdarežljiviji čovjek prema meni, bilo u svom imetku ili druženju sa mnom, je Ebu - Bekr. Kada bih tražio prisnog prijatelja, mimo mog Gospodara, uzeo bih Ebu - Bekra. Ali islamsko bratsvo i ljubav ostvareni su. Neka na džamiji ne ostanu ni jedna vrata, a da se ne zatvore, osim Ebu - Bekrovih vrata.'" [732]

ČETIRI DANA PRED PRESELJENJE

U četvrtak, četiri dana pred preseljenje na ahiret, osjećajući velike bolove, Resulullah, a.s., reče: "Hodite da vam napišem knjigu, da ne biste ponovo skrenuli s pravog puta." Oko njega sjedili su ljudi među kojima je bio i Omer, r.a. Omer, r.a., reče: "Resulullaha, a.s.,savladala je bolest, vi imate Kur'an. Dosta vam je Allahova kniga!" Ukućani se naljutiše i podijeliše u mišljenju. Neki se naljutiše, pa rekoše: "Primaknite mu se neka Resulullah, a.s., napiše šta hoće!", a drugi rekoše isto što i Omer, r.a. Pošto su pretjrali u prepirci, Resulullah, a.s., reče: "Idite i ostavite me na miru!" [733] Toga dana oporučio je tri stvari:

1. da se iz Arabije isele jevreji, kršćani i mnogobošci;

2. da se nagrade delegacije svim onim što im je obećao;

3. a treću stvar je zaboravio prenosilac. Moguće da je čvrsto vezivanje uz Kur'an i sunnet, ili da vojska na čelu s Usameom izvrši svoj zadatak, ili je oporuka za: "namaz i za one koji su u vašem posjedu."

I tog četvrtka, Resulullah, a.s., neprekidno je imamio u džematu i pored teške bolesti, sve do jacije. Posljednji namaz koji je klanjao u džematu je akšam. Učio je po običaju "El - Mursalat". [734]

Oko jacije, teško stanje se pogoršalo, pa nije mogao izići u mesdžid. Aiša, r.a., kaže: "Resulullah, a.s., upitao je: 'Da idem klanjati ljudima?' Mi odgovorismo: 'Ne, Allahov Poslaniče, mada te oni očekuju.' On reče: 'Dajte mi vodu i korito.' Mi učinismo. On se opra i s mukom se diže, ali pade u nesvijest. Zatim se osvijesti i upita: 'Da klanjam ljudima?' Pa se dogodi i drugi i treći puta kao i prvi put. Opra se, onesvijesti, htjede da ode, ali ne ode, već posla po Ebu - Bekra da on bude imam u džematu na jacija-namazu. Ebu - Bekr klanjao je u ostale dane." [735] Klanjao je kao imama sedamnaest vakata za života Resulullaha, a.s.

Aiša, r.a., pokušavala je tri ili četiri puta da Resulullah, a.s., promijeni imama, da svijet ne bi to uzeo za loš predznak. Resulullah, a.s., to odbi i rče: "Zaista ste vi vlasnice Jusufa. Naredite Ebu - Bekru neka bude imam i neka klanja ljudima."

DAN ILI DVA PRED PRESELJENJE

U subotu ili nedjelju, Resulullah, a.s., osjeti poboljšanje, pa iziđe oslonjen na dva čovjeka da klanja podne-namaz. Ebu - Bekr je imamio. Kad Ebu - Bekr, r.a., ugleda Resulullaha, a.s., htjede se izmaknuti da propusti Resulullaha, a.s. Resulullah, a.s., naišareti mu da se ne izmiče i reče: "Posadite me do njega."

Posadiše ga s lijeve strane Ebu - Bekra, r.a. Tako da je on postao Muktedija (Aneiman) i prenosio ljudima tekbir (tj. kada je Poslanik, a.s. donosio tekbir, on bi za njim ponavljao kako bi svi klanjači čuli). [736]

DAN UOČI PRESELJENJA NA AHIRET

U nedjelju, samo dan uoči preseljenja, Resulullah, a.s., oslobodio je svoje robove i podijelio posljednjih sedam dinara koje je imao kod sebe.

Muslimanima je poklonio svoje oružje. Te je noći Aiša posudila ulje za svetiljku od komšinice. Resulullahov, a.s., oklop bio je založen kod jednog jevreja za 30 mjerica pšenice.

NA DAN PRESELJENJA NA AHIRET

Enes bin Malik, r.a, pripovijeda: "Dok su muslimani u ponedeljak ujutro klanjali sabah-namaz za Ebu - Bekrom, iznenadio ih je Resulullah, a.s. Odmaknuo je zavjesu s vrata Aišine sobe i gledao ih. Džemat je klanjao u safovima. On se osmjehnuo i nasmijao. Ebu - Bekr, r.a., povukao se u saf i ustupio mjesto, misleći da će Resulullah, a.s., pristupiti u namaz."

Enes, r.a. kaže: "Muslimanima se pričinilo da su dovedeni u iskušenje u namazu zbog radosti prema Resulullahu, a.s. On im rukom dade znak da dovrše svoj namaz. Zatim uđe u sobu i navuče zastor na vrata." [737]

Poslije toga nije dočekao drugi namaski vakat.

Kad je bilo oko deset sati prije podne, Resulullah, a.s., pozva Fatimu, pa joj nešto prišapnu i ona se zaplaka, a zatim joj opet nešto prišapnu, pa se ona nasmija.

Aiša, r.a., kaže: "Mi smo je poslije upitali šta joj jerekao, a ona reče: 'Resulullah, a.s., saopćio mi je da će preseliti na ahiret u ovoj svojoj bolesti, pa sam zaplakala. A zatim mi je saopćio da ću ja biti prva iz porodice koja će otići za njim, pa sam se od dragosti nasmijala." [738]

Resulullah, a.s., obradovao je Fatimu da je ona prvakinja svih žena. [739]

Fatima je vidjela šta se događa s Resulullahom, a.s., i koliko se muči zbog bolesti koja ga teško pritišće. Ona povika: "O žalosti moja, o moj oče." On joj reče: "Od danas tvoj otac više neće imati bolova." [740]

Resulullah, a.s., pozva El - Hasana i El - Husejna (unuke svoje) i poljubi ih. Oporučio je svako dobro prema njima. Pozvao je svoje žene, uputio im savjete i podsjetio ih na dužnosti.

Bol je bivala jača i žešća. Trag otrova, koji je pojeo u Hajberu, ukaza se i on reče: "O Aiša, još osjećam bol i gorčinu onog jela koje sam jeo u Hajberu. Osjećam da mi puca žila kucavica od tog otrova." [741]

Resulullah, a.s., ostavi oporuku ljudima i reče: "Namaz, namaz i ono što imate u svom posjedu." To je ponovio više puta. [742]

PRESELJENJE NA AHIRET

Preseljenje je otpočelo. Aiša ga malo podiže i nasloni na sebe. Govorila je: "Od Allahovih blagodati prema meni je, da jeste Resulullah, a.s., preselio na ahiret u mojoj kući, u mom danu, na mojim grudima, uz moju dušu,."

U posljednjim trenucima ušao je Abdullah, sin Ebu - Bekra, r.a. U ruci je držao misvak (za pranje zuba), a ja sam držala oslonjenog Resulullaha, a.s. Primijetila sam da gleda u misvak, a volio je stalno prati zube. Rekoh: 'Hoćeš li ga?' Naišareti glavom da hoće. Ja mu ga dodadoh, a on ga pritisnu po zubima. Ja povikah: 'Da ga umekšam?' Naišareti glavom da učinim. Ja ga omekšah, a on naredi njegovu upotrebu."

U drugom predanju stoji da je misvakom [743] iščetkao zube kao kad je najbolje mogao. Pred njim je bila zdjela s vodom. Ruke je kvasio u vodu, potirao se po licu i govorio: "La ilahe illallah, smrt ima agoniju." (hadis) [744]

Kad je Resulullah, a.s., završio čišćenje zuba misvakom, podigao je ruku ili prst i uperio pogled u plafon. Aiša, r.a., okrenula je galvu prema njemu dok su njegove usne šaptale: "Sa onima kojima si milost Svoju darovao, poslanicima, iskrenima, šehidima i dobrima. Gospodaru moj, oprosti mi i smiluj mi se, i priključi me uz vjerovjesnike. Gospodaru moj, priključi me uz vjerovjesnike!" [745]

Posljednje riječi ponovio je tri puta. Ruka mu je klonula i preseli se kod najuzvišenijih drugova. "Mi pripadamo Allahu i njemu se vraćamo." To se dogodilo u satima pred podne, u ponedeljak 12. rebiul-evela, 11. g. H. Resulullah, a.s., napunio je šezdeset i tri godine i četiri dana.

ASHABI U VELIKOJ ŽALOSTI

Medinom je prostrujala mučna vijest, ona pomrači svjetlost i nebeske prostore Arabije. Enes, r.a., kaže: "Ne sjećam se da sam doživio ljepši, svetliji i radosniji dan od onog kad je Resulullah, a.s., ušao u Medinu, i ne sjećam se ružnijeg, tamnijeg i tužnijeg dana od onoga u kome je preselio Resulullah, a.s." [746]

Kad je preselio, Fatima je rekla: "O moj oče, ti si se odatvao Gospodaru koji te pozvao, o moj oče, Džennetil - firdevs tvoje je boravište, o moj oče, Džibrilu ćemo se požaliti." [747]

STAV OMERA, R.A.

Omer, r.a., čuo je vijest koja mu je razum pomutila. On reče: "Licemjeri misle da je Resulullah, a.s., umro. Neka znaju da Resulullah, a.s., nije umro. On je otišao kod svog Gospodara, kao što je otišao Musa, a.s., sin Imranov. Bio je odsutan iz svog naroda četrdeset dana, a onda se vratio među njih, iako je rečeno da je umro.

I tako mi Allaha, vratit će se i Resulullah, a.s., pa će odsjeći ruke i noge ljudima koji misle da je umro." [748]

STAV EBU - BEKRA, R.A.

Ebu - Bekr pomoli se na konju dolazeći od svoje kuće iz Es - Suphe. Sjaha i uđe u mesdžid. Nije ni s kim govorio, dok nije ušao kod Aiše, r.a., i uputio se Resulullahu, a.s., koji je bio prekriven plaštom. On mu otkri lice, klonu preko njega, poljubi ga i zaplaka. Zatim reče: "Draži si mi od oca i majke. Allah neće dozvoliti da dvaput umreš. Smrt koju ti je Allah propisao, ti si dočekao."

Potom iziđoše Ebu - Bekr i Omer, r.a., da kažu svijetu. Ebu - Bekr, r.a., reče: "Sjedi Omere", a Omer, r.a., odbi da sjedne. Ljudi priđoše Ebu - Bekru, r.a., zaobilazeći Omera, r.a.

Ebu - Bekr, r.a., reče: "Kažem vam, ko je od vas obožavao Muhammeda, a.s., Muhammed je mrtav, a ko obožava i vjeruje u Allaha, neka zna, Allah je živ! On ne umire. Uzvišeni Allah, dž.š., kaže: 'Muhammed je samo poslanik, a i prije njega bilo je poslanika. Ako bi on umro ili ubijen bio, zar biste se stopama svojim vratili? Onaj ko se stopama svojim vrati, neće Allahu nimalo nauditi, a Allah će zahvalne sigurno nagraditi.'" (3:144) Ibn - Abbas, r.a., reče: "Tako mi Allaha, kao da ljudi nisu znali da je Allah objavio ovaj ajet dok ga Ebu - Bekr, r.a., nije proučio. Ljudi počeše učiti ovaj ajet, pa nisi mogao nikoga vidjeti, a da ga ne uči."

Ibn - Musejjeb je rekao: "Omer, r.a., reče: 'Tako mi Allaha, nakon što čuh ajet koji je Ebu - Bekr proučio, sjedoh na zemlju jer mi noge otkazaše poslušnost, a zatim padoh po zemlji jer iz ajeta shvatih da je Resulullah, a.s., umro." [749]

OPREMANJE I ISPRAĆAJ ČASNOG TIJELA U ZEMLJU

Problem oko vlasti iskrsnuo je prije nego je Resulullahovo, a.s., tijelo opremljeno. Između muhadžira i ensarija došlo je do rasprave, diskusije, prepirke i zatezanja u sekifi Benu - Saideta. Najzad se usaglasiše da za halifu dođe Ebu - Bekr, r.a. U tome je prošao ostatak tog tužnog ponedeljka. Pala je i noć, a ljudi su bili okupirani problemom vlasti. Sve do osvita utorka izjutra, Resulullahovo, a.s., mubarek tijelo ležalo je na njegovoj postelji pokriveno plaštom. Porodica se zatvorila u kuću i ostala nasamo s njim.

U utorak je Resulullah, a.s., ogasuljen, a da mu nisu skidali njegovu odjeću. Gasulili su ga El - Abbas i Alija, zatim dva Abbasova sina, Kusum i El - Fadil, pa Šukran, rob Resulullaha, a.s., te Usama bin Zejd i Evs bin Havli.

El - Abbas, El - Fadli i Kusum su ga okretali, a Usama i Šukran polijevali vodu. Alija ga je gasulio. Evs ga je naslonio na svoje grudi.

Poslije toga obukli su mu ćefine. Sastajali su se od tri dijela bijelog suhulijskog (jemenskog) pamučnog platna. Nije imao košulju, niti čalmu. [750] Umotali su ga u platno. Bilo je različitih prijedloga gdje da ga ukopaju.

Ebu - Bekr, r.a., reče: "Čuo sam da je Resulullah, a.s., rekao: 'Ni jedan poslanik nije zakopan negdje drugdje, osim na mjestu gdje je umro.' Ebu - Talha diže Resulullahovu, a.s., postelju na kojoj je preselio, i iskopa kabur na tome mjestu.

U Resulullahovu, a.s., prostoriju ulazilo je po deset ljudi da klanjaju dženazu. Niko nije bio imam.

Prvo je porodica klanjala, pa muhadžiri, zatim ensarije. I žene su klanjale poslije muškaraca, a najzad su klanjala djeca.

Tako je protekao čitav utorak. Kad je nastupila srijeda [751] ... Aiša, r.a., reče: "Nismo znali za Resulullahovo, a.s., kopanje dok nismo čuli zvuk lopate u noći nastupajuće srijede."[752]

RESULULLAHOVA, A.S., OBITELJ

البيت النبوي

1. Resulullahovu, a.s., porodicu u Meki, prije Hidžre, činili su Resulullah, a.s., i njegova žena Hatidža, r.a., kćer Huvejlidova. Oženio se njom sa svojih dvadeset i pet godina, a ona je imala četrdeset. Hatidža, r.a., bila je prva žena Resulullaha, a.s. Za njenog života nije se na nju ženio. S njom je izrodio sinove i kćeri. Od sinova nije ni jedan ostao živ. Kćeri su mu bile: Zejneba, Rukajja, Ummu Kulsum i Fatima.

Zejnebu je udao za Ebu el - Asa bin er - Rebia, sina svoje tetke (očeve sestre). Rukajju i Ummu Kulsum udao je za Osmana bin Affana, r.a., i to prvo jednu, pa poslije njene smrti drugu.

Fatimu je udao za Aliju bin Ebi - Taliba, u vrijeme između Bitke na Bedru i Bitke na Uhudu. Fatima mu je rodila dva unuka: El - Hasana i El - Husejna i dvije unuke: Zejnebu i Ummu Kulsum.

Poznato je da je Resulullah, a.s., imao privilegiju nad ostalim muslimanima u pogledu broja zakonitih žena (više od četiri), zbog mnogobrojnih razloga. Resulullah, a.s., sklopio je brak s trinaest žena. Dvije su umrle za njegovog života, a devet je ostalo živih iza njega. Umrle su Hatidža, r.a., i "Majka siromaha", Zejneb bint Huzejmet. S dvije žene nije nikako imao snošaj.

2. Sevda, kćer Zem'ata, koju je Resulullah, a.s., oženio mjeseca ševala, 10. godine svoga poslanstva, a samo nekoliko dana nakon smrti Hatidže, r.a. Prije Resulullaha, a.s., Sevda je bila udata za svog amidžića Es - Sekrana bin Amra, koji je umro, a ona ostala udovica.

3. Aiša, kćer Ebu - Bekra, kojom se oženio u mjesecu ševalu, godine jedanaeste svoga poslanstva, ili godinu dana nakon Sevde, a prije Hidžre na dvije godine i pet mjeseci. Oženio jse njome kao djevojčicom od šest godina. S njom je imao snošaj u ševalu, sedam mjeseci nakon Hidžre, u Medini. Jedina je Aiša bila djevica od svih njegovih žena. Ona je bila najdraže biće Resulullahu, a.s. Bila je najučenija žena fikha (šerijatskih propisa), i uopće, najobrazovanija muslimanka.

4. Hafsa, kćer Omera bin el - Hattaba. Ostala je udovica, iza muža Hunejsa bin Huzafeta es - Sehmije između Bitke na Bedru i Bitke na Uhudu. Resulullah, a.s., oženio se njom treće godine po Hidžri.

5. Zejneb, kćer Huzejmata iz plemena Benu - Hilal bin Amir bin Sa'saa. Ona je imala nadimak "Majka siromaha", zbog milosti i nježnosti prema njima. Bila je udata za Abdullaha bin Džahša, koji je pao kao šehid na Uhudu. Resulullah, a.s., oženio se njom četvrte godine po Hidžri. Ona je umrla poslije udaje za Resulullaha, a.s., do dva ili tri mjeseca.

6. Ummu Seleme, Hind, kćer Ebi - Umejjeta. Bila je udata za Ebu - Selemu. On je umro u mjesecu džumadel-ahir, četvrte godine po Hidžri, a Resulullah, a.s., oženio se njom u ševalu iste godine.

7. Zejneb, kćer Džahša bin Rijaba iz plemena Benu - Esed bin Huzejmeta. Ona je kćer Resulullahove, a.s., tetke, očeve sestre. Bila je udata za Zejda bin Harisa, kojeg je Resulullah, a.s., posinio. Zejd se od nje rastavio, a Allah, dž.š. objavio je ajet u kome se obraća Resulullahu, a.s.: "I pošto je Zejd s njom živio i od nje se razveo, Mi smo je za tebe udali, kako se vjernici ne bi ustručavali više da se žene ženama posinaka svojih, kad se ono od njih razvedu - kako Allah odredi, onako kako treba da bude." (33:37)

U vezi s ovom ženidbom objavljeno je više ajeta u suri "El - Ahzab" u kojima je objašnjena problematika posinka. O tome će još biti riječi. Resulullah, a.s., oženio se Zejneb u mjesecu zul-kade, pete godine po Hidžri.

8. Džuvejrijja, kćer E l - Harisa, poglavara plemena Benu - Mustalak od Huza'ata. Ona je bila među zarobljenicima Benu - Mustalaka. Došla je u dio s plijenom Sabitu bin Kajsu bin Šemmasu. Ona je tražila da se oslobodi. Resulullah, a.s., riješio je njen problem i oženio se njome u mjesecu ša'banu, šeste godine po Hidžri.

9. Ummu Habiba, kćer Ebu - Sufjana, koja je bila udata za Ubejdullaha bin Džahša. S njim se iselila u Abesiniju. Ubejdullah se odmetnuo od islama i primio kršćanstvo. U Abesiniji je umro. Ummu Habiba je ostala u islamu, kao muhadžirka u Abesiniji. Kad je Resulullah, a.s., poslao Amra bin Umejjeta ed Dameriju kod Negusa s pismom da primi islam, mjeseca muharema, sedme godine po Hidžri, Amr je zaprosio Ummu Habibu za Resulullaha, a.s. Poslao ju je Resulullahu, a.s., u Medinu po Šerahabili bin Hasenetu i Resulullah, a.s., oženio se njome.

10. Safija, kćer Hujejja bin Ahtaba, jevrejka iz plemena Benu en - Nadir. Ova Izraelćanka bila je među robljem Hajbera. Resulullah, a.s., odabrao ju je za sebe. oslobodio je ropstva i oženio se njom nakon zauzimanja Hajbera, sedme godine po Hidžri.

11. Mejmuna, kćer El - Harisa, sestra Ummul - Fadli Lubbab el - Harisa. Oženio se njom u zul-kadetu, sedme godine po Hidžri u vrijeme naknadne "umre", nakon što je objavio umru.

To su žene, njih jedanaest, kojima se oženio Resulullah, a.s., s kojima je imao bračni život i od koji su dvije umrle za njegova života: Hatidža i Zejneb, sirotinjska majka. Devet žena je ostalo živih nakon Resulullahovog, a.s., preseljenja na ahiret.

Dvije žene s kojima nije imao snošaj su iz dva različita plemena. Jedna je iz Benu -

Kulaba, a druga iz Benu - Kinde.

Džuvejnijja je porijeklom od Benu - Kinde. Ima tu i tamo razmimoilaženja koja nas mnogo ne zanimaju.

Resulullah, a.s., imao je i dvije robinje. Jedna je bila Marija, Koptkinja koju je dobio na dar od Mukavkisa. Ona mu je rodila sina Ibrahima, koji je umro u Medini kao dijete, 28. ili 29. ševala, 10. g. H., što odgovara, 27. januaru 632. godine, za života Resulullaha, a.s.

Druga robinja je Rejhana, kćer Zejda en - Nadarije ili El - Kurejzije. Bila je u roblju Benu - Kurejza. Nju je Resulullah, a.s., izabrao za sebe. Neki kažu da ju je Resulullah, a.s., oslobodio i oženio se njome. Prvo mišljenje je za Ibnul - Kajjima ispravnije.

Ebu - Ubejde dodao je ovim dvjema robinjama, još dvije. Jedna je Džemila koju je dobio među ratnim zarobljenicima i jedna robinja koju mu je poklonila Zejneb, kćer Džahša.[753]

Ko malo bolje prouči život Resulullaha, a.s., znat će vrlo dobro da je ženidba Resulullaha, a.s., s ovolikim brojem žena pred kraj života, skoro tridesetak godina nakon mladosti u punoj snazi, imala dublji smisao od fizičkog zadovoljenja. Resulullah, a.s., imao je u jeku svoje mladosti samo Hatidžu u Sevdu, i to Hatidžu skoro staricu.

Mnogi će pomisliti da je ovoliki broj žena bio potreban Resulullahu, a.s., zato što je imao takvu snagu koju je mogao obuzdati samo uz ovoliki broj žena.

Ne, to nije ni u kom slučaju! Postojali su drugi ciljevi, mnogo plemenitiji i mnogo veličanstveniji od onih koji se postižu općenito ženidbom.

Resulullahovo, a.s., opredjeljenje da učvrsti prijateljstvo s Ebu - Bekrom, Omerom i Alijom ostvareno je jakim ženidbenim vezama Ašom i Hafsom, a uz Aliju, udajom kćeri Fatime. Osmanovo prijateljstvo vezao je za sebe udajom svojih kćeri Rukajje i Ummu Kulsum. Resulullah, a.s., i ova četverica ljudi, predstavljali su stup i oslonac svih muslimana, poput pet vaktova namaza koji su svakako stup vjere islama.

Resulullah, a.s., znao je dobro kroz šta su sve prošli ovi ljudi zajedno s njim, žrtvujući se za islam. Allah, dž.š. htio je da su svi ovi velikani sretno prebrodili sve nedaće, sva iznenađenja, tegobe i žrtve bez velikih posljedica.

U dobre arapske običaje spadalo je poštivanje tazbinstva. Tazbinstvo je predstavljalo vrata preko kojih su se zbližavale porodice različitog porijekla i različitih plemena. I sramota je bilo ne poštovati tazbinske veze.

Stoga je Resulullah, a.s., putem višeženstva želio da razbije bedeme neprijateljstva između plemena, a radi islama. Želio je da potre mržnju među njima.

Ummu Selema je bila iz Benu - Mehzuma. To je bila veza sa Ebu - Džehlom i Halidom bin el - Velidom. Kad se Resulullah, a.s., oženio njom, Halid više nije imao neprijateljski stav prema muslimanima, već naprotiv, za vrlo kratko vrijeme svojevoljno primi islam. Isto tako, Ebu - Sufjan više nije pokretao nikakvo neprijateljstvo protiv Resulullaha, a.s., poslije udaje njegove kćeri za Resulullaha, a.s.

Plemena Benu - Mustalak i Benu - Nadir nisu preduzimala nikakve provokacije i neprijateeljstvo nakon što se Resulullah, a.s., oženio Džuvejrijjom i Safijom.

Naprotiv, Džuvejrijja je svojom udajom unijela u svoje pleme radost i blagostanje. Ashabi su oslobodili zarobljenike iz oko 100 kuća nakoon njene udaje. Tad su rekli: "To je tazbina Resulullahova, a.s."

Niko, dakle, ne može poreći koliko su ove ženidbene veze pomogle sređivanju stanja, i koliko su imale velikog utjecaja na ljude.

Najveličanstvenije od svega toga je, da je Resulullahu, a.s., bilo naređeno da obrazuje i odgaja narod koji nije ništa znao o kulturi, civilizaciji, naobrazbi, odgoju, osnovama i normama izgradnje društva i njegovog uzdizanja.

Temelji na kojima je građeno islamsko društvo ne dozvoljavaju muškarcima da se miješaju s nepoznatim ženama. Stoga nije bilo moguće njihovo neposredno obrazovanje s uvažavanjem ovih temelja, iako je potreba zanjihovim obrazovanjem bila ništa manja od potrebe muškaraca. Naprotiv, bila je veća i jača.

Stoga, Resulullah, a.s., nije imao drugog izlaza, već da izabere žene različitih sposobnosti, mogućnosti i sklonosti, te da ih odgoji, obrazuje, poduči islamu i islamskim propisima, kako bi mogle pristupiti odgoju i beduinki i građanki, starih i mladih, i time prenijeti emanet ed - da'veta - islamskog učenja i obrazovanja ženskog svijeta.

Resulullahove, a.s., - majke mu'mina, imale su veliku ulogu u prenošenju porodičnog stanja, običaja i ponašanja Resulullahovog, a.s., svijetu, posebno one koje su dugo živjele uz njega, kao Aiša, r.a. Ona je prenijela mnogo njegovih riječi i opisala mnogo njegovih djela.

Bio je i jedan brak kojim je trebalo dokinuti predislamski običaj u vezi s posinkom. Posinak je u predislamskog imao sva običajna i zakonska prava kao rođeni sin. Ovaj događaj imao je velike posljedice, jer nije bilo lahko pobrisati nešto što je u srcima bilo ukorijenjeno.

Pravo posinka sukobljavalo se s pravima koja je islam utemeljio u bračnom pravu - ženidbi i razvodu, te nasljedstvu i ostalom postupnom šerijatskom pravu.

Zbog brisanja tog predislamskog pravila, Allah, dž.š. naredio Resulullahu, a.s., da se oženi kćerkom svoje tetke, očeve sestre, Zejneb, kćerkom Džahša, Zejdovom ženom. Njih dvoje nije se slagalo, pa je Zejd želio da joj da rastavu u vrijeme kada su udružena arapska plemena ratovala protiv Resulullaha, a.s., i muslimana. Resulullah, a.s., bojao se propagande licemjera, mnogobožaca i jevreja, te posljedica koje bi kod muslimana i slabih vjernika izazvala ta propaganda, pa je priželjkivao da se Zejd ne razvede od Zejnebe, zbog iskušenja u koja bi mogao pasti.

Ovakva nedoumica nije se slagala s Resulullahovom, a.s., misijom koju je obavljao, pa ga je Allah, dž.š., ukorio zbog toga: "A kad ti reče onome kome je Allah milost darovao, a kome si i ti dobro učinio: 'Zadrži ženu svoju i boj se Allaha!' - u sebi si skrivao ono što će Allah

objelodaniti, i ljudi si se bojao, a preče je da se Allaha bojiš!" (33:37)

Na kraju je Zejd dao razvod Zejnebi, a Resulullah, a.s., njom se oženio na dan kada je određeno opsjedanje Benu - Kurejze, a nakon postbračnog perioda (iddeta) sa Zejdom.

Allah je naredio Resulullahu, a.s., ovaj brak i Resulullah, a.s., nije imao pravo izbora, niti drugog izlaza, Allah kaže: "I pošto je Zejd s njom živio, i od nje se razveo, Mi smo je za tebe udali kako se vjernici ne bi ustručavali više da se žene ženama posinaka svojih, kad se oni od njih razvedu - kako Allah odredi, onako kako treba da bude." (33:37)

To je bilo radi poništavanja pravila o posinovljavanju, kako djelom, tako i riječima: "Zovite ih po očevima njihovim, to je kod Allaha ispravnije." (33:5) "Muhammed nije roditelj ni jednom od vaših ljudi, nego je Allahov poslanik i posljednji vjerovjesnik - a Allah sve dobro zna." (33:40)

Mnogo je loših običaja koji se ne mogu srušiti samo riječima, ili ispraviti samo govorom. Neophodno ih je prikazati provedene u praksi, na primjeru uzorne ličnosti. To objašnjava događaj koji se desio muslimanima na umri, poslije hudejbijskog primirja. Bilo je muslimana, koje je znao Urvet bin Mes'ud es - Sekafi, da im je svaki Resulullahov, a.s., bio iznad samih njih. Tako, na primjer, gotovo bi se pobili oko posipanja vode kada bi Resulullah, a.s., uzimao abdest, u nastojanju ko će mu više ugoditi. Utrkivali su se u davanju prisege na vjernost do smrti, a kada im je, nakon primirja, naredio da ustanu i prikolju kurbane, niko nije htio da ga posluša, pa ga je obuzeo očaj i nelagodnost. Ali, kada mu je Ummu Selema predložila da to on prvi učini sam, a da o tome ne razgovara ni s kim, pa je on tako i učinio, pohitaše ashabi, utrkujući se, da učine isto što i on. Svi zaklaše svoje kurbane imitirajući Resulullaha, a.s.

To nam govori da je praktična primjena jednog propisa bila daleko efikasnija od same naredbe riječima.

Ženidba Zejnebom u svakom pogledu pomogla je licemjerima i zlobnicima da izazovu kod nejakih muslimana tračeve, govorkanja i sumnje, pogotovo što je Zejneba bila peta žena Resulullahu, a.s. Muslimani nisu do tada znali za više od četiri žene u islamu, a pogotovo ne sa ženom od posinka.

Tada su prvi puta saznali da je Allah, dž.š., izuzeo Resulullaha, a.s., od pravila četiri žene po Šerijatu, što nije više nikome od muslimana dozvolio osim njemu, i to zbog onih ciljeva o kojima smo pisali.

Vrijedno je spomenuti da se Resulullahova, a.s., rodbina s velikim poštovanjem ophodila i odnosila prema Resulullahovim, a.s., ženama. Cijenili su ih, bili uljudni prema njima i voljeli ih kao svoje majke. One su također uživale veliki ugled, čast, bile ponosne i strpljive. Bile su poslušne i uvažavale jedna drugoj bračna prava prema Resulullahu, a.s. Nisu se svađale i nisu imale prohtjeva. Bile su zadovoljne, iako je život bio veoma težak i mukotrpan.

Enes, r.a., kaže: "Ne znam da je Resulullah, a.s., ikada u životu vidio mehku i frišku pogaču ili somun, ili čitavu pečenu ovcu." [754]

Aiša, r.a., rekla je: "U Resulullahovoj, a.s., kući vatra se rijetko palila, možda dva, tri puta u dva mjeseca", pa ju je Urve upitao: "A čima vas je hranio?" Odgovorila je: "Datule i voda." [755] Ovakvih i sličnih stvari bilo je mnogo u njegovom mubarek životu.

I pored ovako teškog života, Resulullah, a.s., nije imao prigovor od svojih žena, osim jedanput, da bi taj događaj bio uzrok objavi odgovarajućeg propisa. Allah, dž.š., objavljuje: "O Vjerovjesniče, reci ženama svojim: 'Ako želite život na ovom svijetu i njegov sjaj, onda se odlučite. Dat ću vam pristojnu opremu i lijepo ću vas otpustiti. A ako želite Allaha, Poslanika Njegova i onaj svijet, pa, Allah je, doista, onima među vama koje čine dobra djela pripremio veliku nagradu.'" (33:28, 29)

Njihova je čast bila i njihova milost da su direktno bile vezane za Allaha, dž.š., i Njegova Poslanika, a.s. Ni jedna od njih nije poželjela da izabere ovaj dunjaluk. Isto tako, ni jedna od njih nije napravila nikakvo sramno djelo koje bi ukaljalo čast i ugled, i njihov renome koji su uživale.

Možda je bilo nekih sitnih ljudskih propusta, zbog kojih bi ih Allah, dž.š., samo ukorio i one bi se korigirale. Jedan od takvig primjera imamo naveden u suri "Et - Tahrim", gdje Allah, dž.š. kaže: "O Vjerovjesniče, zašto sebi uskraćuješ ono što ti je Allah dozvolio, u nastojanju da žene svoje zadovoljiš? A Allah prašta i Samilostan je...", pa do kraja petog ajeta (66:1 - 5)

Napokon, smatram da nema potrebe istraživati predmet poligamije u islamu, koja je svedena u okvire šerijatske zakonitosti.

Ko imalo razmotri život na Zapadu, posebno u Evropi, iz koje i stižu najveći prigovori i nijekanje ove činjenice, dovoljno je pogledati njihov (pored zakonitog) nezakoniti način života, pun bluda, kriminala i odvratnosti, te kakve sve probleme imaju u vezi s ovim. Dovoljno je da se uvaži islamski stav o tom pitanju bez ispitivanja i dokazivanja, jer život muslimana najbolji je svjedok o pravičnosti ovog pravila, a to je, uistinu, Allahova, dž.š., poruka dalekovidnima.

RESULULLAHOVA, A.S., SVOJSTVA I NJEGOVA ETIKA

الصفات و الأخلاق

Resulullah, a.s., odlikovan je savršenim normama etike koje se ne mogu opisati riječima. Na to ukazuje njegov upliv na ljude, čija su srca hrlila njegovom poštivanju i uvažavanju. Hrlili su njegovom okružju i njegovom veličanju, kako se ne pamti za čovjeka na ovome svijetu. Oni koji su živjeli u Resulullahovo, a.s., vrijeme, zavoljeli su ga do granica zanesenosti. I nisu prezali u spremnosti da polome svoje vratove, kako njemu ne bi falilo ni nokat s prsta.

Također si ga zavoljeli zato što je posjedovao savršenstvo koje nije imalo ni jedno ljudsko biće. Evo nekoliko predanja koja govore o posebnosti Resulullahovog, a.s., savršenstva kao čovjeka.

LJEPOTA ETIKE

Ummu Ma'bed el - Huzaija opisuje Resulullaha, a.s., svome mužu, kada je prošao pokraj njenog šatora u vrijeme Hidžre. Ona kaže: "Nenadmašna čistoća. Plemenitog, svijetlog i vedrog lica. Lijepog ponašanja. Nije krupan, nevelike glave. Lijep i privlačan. Dubok pogled okružen gustim dugim trepavicama. U njegovom glasu promuklost. Dugog vrata. Krupnook. Surmook. Dugih lijepih obrva, ni tankih ni debelih. Veoma crne kose. Kad šuti, nadmašuje ga dostojanstvo i staloženost, a kada govori nadahnjuje ga blistavost i elegancija. Najljepši i najelegantniji čovjek iz daljine, a još ljepši i privlačniji iz blizine. Čistog rasuđivanja. Prijatna rezona. Dar govora kao niska perli. Odmjeren, umjeren. Ni nizak da je neprimjetljiv, ni visok da je nametljiv. Od trojice najočitiji. Moćan. Ima drugove koji su ljubazni i ponizni. Kad govori, slušaju. Kad naredi, utrkuju se da izvrše naredbu. Uslužuju ga, poštuju ga i odani su mu. Obljubljen i uvijek okružen. Nije namršten, ni namrgođen. Druželjubiv. Pažljiv prema sagovorniku." [756]

Alija bin Ebi - Talib, opisujući Resulullaha, a.s., kaže: "Nije bio previsok, a ni nizak dežmekast. Bio je umjerene građe. Nije imao kovrdžavu kratku kosu, a niti skroz dugu i opruženu. Imao je loknastu, napola kovrdžavu kosu. Nije bio debeo. Nije imao isturenu butrastu vilicu. Imao je okruglasto lice, bjeličaste pune puti. Krupne crne oči, duge guste trepavice, velika pleća, lijepo građene ruke i noge bez malja i bez malja po tijelu. Debelih

prstiju na nogama i rukama. Kad se kreće, kao da korača nizbrdo. Kad bi se okrenuo, okrenuo bi se cijelim tijelom. Među plećima imao je poslanički pečat, isti biljeg kao što su imali prethodni poslanici. Imao je jak stisak ruke. Odvažnog držanja. Iskrenog i tečnog govora. Bio je čovjek koji poštuje ugovor i dogovor. Blage je naravi, plemenitog ponašanja. Ko ga vidi, iznenada osjeća strahopoštovanje. Ko se druži s njim, voli ga i cijeni. Ko god ga je opisivao, rekao bi: "Niti sam vidio prije njega, a niti poslije njega nekoga da mu je ličio, sallallahu alejhi ve selleme." [757]

U Alijinom drugom predanju stoji da je imao krupnu glavu i krupne kosti, kada bi se kretao kao da silazi nizbrdo. [758]

Džabir bin Semere kaže: "Imao je lijepa usta, krupne oči. Nije bio debeo." [759]

Ebu - Tufejl je rekao: "Bio je bijel, srednje zaobljenog vedrog lica." [760]

Enes bin Malik, r.a., rekao je: "Bio je širokih dlanova. Imao je svjež ten, ni bijel, ni taman. Imao je crnu kosu, a možda samo dvadesetak bijelih dlaka i u glavi i u bradi." [761]

Enes, r.a., dodade: "Imao je malo na glavi i to na slijepočnicama prosijedih dlaka", a u drugom predanju stoji: "Na glavi je imao malo prorijeđenu kosu." [762]

Ebu - Džuajf je rekao: "Vidio sam malo bijelila (sjedih) ispod donje usne, mali sijedi čuperak." [763]

Abdullah bin Busir rekao je: "Ispod usne imao je mali bijeli čuperak." [764]

El - Berra je rekao: "Bio je srednjeg rasta, širokih ramena. Imao je kosu koja je dosezala do resice uha. Vidio sam ga u crvenom ogrtaču. Nisam nikad nikog vidio ljepšeg od njega."[765]

"Ranije je nosio raspuštenu kosu iz ljubavi da oponaša ranije poslanike, a zatim je skupljao na glavi." [766]

El - Berra je rekao: "Imao je najljepše lice i najljepše vladanje." [767] Pa je upitan: "Da li je Resulullah, a.s., imao lice kao sablja (sjajno)?" Odgovorio je: "Ne, već kao mjesec." A u drugoj verziji stoji: "Imao je zaobljeno lice." [768]

Rabia, kćer Muavviza, rekla je: "Da si ga vidio, vidio bi da je kao Sunce kad se pojavi."[769]

Džabir bin Semure, r.a., rekao je: "Gledao sam ga u noći punog mjeseca. Gledao sam Resulullaha, a.s., pa u pun mjesec - bio je Resulullah, a.s., u crvenom ogrtaču - i zaključio sam da je za mene Resulullah, a.s., bio ljepši od mjeseca." [770]

Ebu - Hurejre, r.a., rekao je: "Nisam nikada ništa ljepše u životu vidio od Resulullaha, a.s. Kao da Sunce plovi njegovim licem. Nisam nikoga vidio da može brže ići od Resulullaha, a.s. Kao da zemlja juri ispod njega; mi se umorimo da ga stignemo, a on neumoran." [771]

Ka'b bin Malik kaže: "Kad bi se obradovao, lice bi mu zasvijetlilo, kao da je komad Mjeseca." [772]

Jedanput se oznojio kod Aiše, r.a., pa mu je brisala znoj s lica i citirala stih Ebu - el - Huzalije [773] u kome je opjevana ljepota lica.

Također je i Ebu - Bekr pjevao o ljepoti Resulullahovog, a.s., lica. [774]

Omer, r.a., također je o Resulullahovoj, a.s., ljepoti citirao stih Zubejra, pa bi rekao: "Bio je Resulullah, a.s., lijep poput ljepote o kojoj pjeva ovaj pjesnik." [775]

Kad bi se Resulullah, a.s., naljutio, lice bi mu pocrvenjelo, kao da je nar istisnuo na njegove obraze boju. [776]

Džabir bin Semure kaže: "Noge su mu bile u skladu s ostalim dijelovima tijela- Smijao se samo osmjehom. Kad bih ga pogledao, rekao bih: 'Surmedanske oči, ali bez surme.'"[777]

Ibn - Abbas kaže: "Imao je razmaknute prednje zube. Kad bi govorio, zubi su blještali između usana kao niska bisera. [778]

Vrat mu je bio kao vrat s umjetničke slike preslikan. Imao je duge i povijene trepavice. Gustu bradu. Široko čelo. Duge i spojene obrve. Povijen i kukast nos u hrskavici. Glatko lice. Od grudne kosti do pupka tanka maljava linija. Osim te crte, dugih malja nije imao ni na prsima ni po trbuhu. Širokih grudi. Jake nadlaktice, duge podlaktice. Plećat. Blago uvijene kose. Korak dugačak polukružan, lagan bez žurbe." [779]

Enes, r.a., kaže: Nisam nikada dotaknuo ni svilu ni kadifu mekšu od Resulullahove, a.s., ruke. Nikada nisam osjetio miris znoja, niti kakvog zadaha." A u drugoj verziji stoji: "Ni amber ni misk nisu bolje mirisali od mirisa Resulullahove, a.s., kože." [780]

Ebu - Džuhejfe kaže: "Uzeo sam njegovu ruku i stavio je sebi na lice. Bila je hladnija od snijega, a mirisnija od miska." [781]

Džabir bin Semure priča, dok je bio dječak: "Pomilovao je Resulullah, a.s., rukom moje lice, a mirisala je kao da ju je izvadiio iz posude u kojoj se čuva miris." [782]

Enes, r.a., priča: "Kapi znoja su mu bile kao biser", a Ummu Selema je pričala: "Mirisao je bolje nego ikakav miris." [783]

Džabir pripovijeda: "Nije mogao proći jednim putem, a da onaj ko poslije njega naiđe ne osjeti miris koji je ostajao iza njega. Po tome bih ga prepoznavao. Imao je poseban, ugodan miris fluida." [784]

Između plećki imao je poslanički biljeg - pečat, u veličini golubijeg jajeta, boje tijela. Bio je bliže lijevoj plećnoj kosti, poput malo veće leblebije." [785]

RESULULLAHOVA, A.S., ZRELOST I PLEMENITA SVOJSTVA

Resulullah, a.s., odlikovao se čistim arapskim lijepim izražavanjem. Govor je odisao rječitošću. U tome je bio nenadmašan. Sposobnost koja se ne da poreći. Njegova tečnost govora bila je dar Allahov. Čistoća jezika, razboritost riječi, jasno značenje. Neopširan. Koncizan. Isticao se originalnom mudrošću. Poznavao je arapske dijalekte. Svakom plemenu obraćao bi se na njegovom jeziku. Raspravljao bi s njima na njihovom jeziku. Posjedovao je

snagu i širinu beduinske rječitosti i oštrinu jezika. Posjedovao je stil i metod gradskog izraza u načinu ophođenja s ljudima te klase.

Najljepše što je imao, bila je obdarenost od Allaha, dž.š., da primi Objavu, i umijeće da je prenese ljudima.

Bio je blag i tolerantan. Sklon oprostu kada treba. Strpljiv pri nedaćama. Posjedovao je svojstva kojima ga je Allah, dž.š., darivao.

Nije bilo plemenitih ljudi, a da su bili bez posrtaja, i pogreške. Sve nedaće i svi problemi na koje je nailazio pojačavali su kod njega osobinu strpljivosti. Prema neotesanom neznalici Resulullah, a.s., bio je obazriv. Aiša, r.a., kaže: "Kad bi se Resulullah, a.s., našao u dilemi između dvije stvari ili dva problema, izabrao bi uvijek lakši put rješavanja, ako nije grijeh, a ako je bio grijeh u pitanju, on je bio prvi čovjek koji bi osudio."

Nikada se nije nikome svetio zbog sebe lično. Osveta bi dolazila zbog zlouputrebe Allahovih svetinja, te je bila radi Allaha, dž.š. [786]

Rijetko se kada ljutio, a vrlo brzo mirio.

Posjedovao je Resulullah, a.s., veliku darežljivost i plemenitost prema slabijim i nejakim. Dijelio je svima, pa čak i onima koji se nisu bojali siromaštva. Ibn - Abbas, r.a., kaže: "Resulullah, a.s., bio je najdarežljiviji čovjek posebno uz ramazan, kada ga je najviše posjećivao Džibril. Džibril Emin dolazio bi svake noći, tokom cijelog ramazana. Podučavao ga je Kur'anu. Resulullah, a.s., bio je brži da učini dobro djelo nego poslani vjetrovi." [787]

Džabir kaže: "Nikada nije od njega nešto zatraženo, a da je rekao: 'Ne!'" [788]

Bio je hrabar, neustrašiv i smion, što se nije moglo zanemariti. Smatran je najhrabrijim čovjekom. Prisustvovao je mnogim teškim situacijama, iz kojih su bježali čak i oni najhrabriji, ne jedanput. Resulullah, a.s., bio je postojan, nepokolebljiv. Išao je u susret problemu, a nije bježao od njega. Nije se povlačio, a zna se da je bilo i među najodvažnijim ljudima koji su, ne jednom, odustajali od teških zadataka i pravili odstupnicu, osim Resulullaha, a.s.

Alija, r.a., kaže: "Kad bismo se našli licem u lice s neprijateljem, obuzeo bi nas strah, groznica, mi bismo se sklanjali za Poslanika, a.s. On je bivao najbliži do neprijatelja." [789]

Enes, r.a., kaže: "Jedne noći u Medini, ljude je probudio strašan glas. Oni pohrliše prema tom glasu, pa ih susrete Resulullah, a.s., vraćajući se. Otišao je prije njih da vidi šta jeto. Jahao je neosedlanog konja Ebu - Talhe. Oko vrata mu je visila sablja. Govorio je: 'Ne brinite se, ne brinite se!'" [790]

Bio je veoma stidljiv i obazriv. Ebu - Said el - Hudri rekao je: "Bio je stidljiviji od zbunjene djevice. Kad mu nešto nije bilo po volji, to se očitavalo na njegovom licu." [791]

Nije nikada piljio nekome u lice. Uvijek je imao spušten pogled. Duži mu je bio pogled u zemlju nego pogled u nebo. Pogled mu je posjedovao moć zapažanja. Nije sa sagovornikom razgovarao o bestidnim stvarima i omrznutim temama. Nije zapamćeno da je neko od njega prenio nešto ružno. Nije direktno nikoga kritikovao. Moglo se čuti da kaže: "Šta mislite o

ljudima koji čine tako i tako?"

Bio je najpravedniji čovjek, najčedniji i najiskreniji. Visoko je cijenio emanet. To su potvrdili i njegovi prijatelji i njegovi neprijatelji. Prije poslanstva nosio je nadimak "El - Emin". Tražili su njegov sud o mnogim stvarima i prije islama.

Tirmizi prenosi od Alije, r.a., da je Ebu - Džehel rekao: "Mi ne smatramo tebe lašcem, ali mislimo da je lažno tvoje poslanstvo." Na to je Allah, dž.š, objavio: "Mi znamo da tebe zaista žalosti to što oni govore. Oni, doista, ne okrivljuju tebe da si ti lažac, nego nevjernici poriču Allahove riječi." (6:33) [792]

Također je Herakle pitao Ebu - Sufjana: "Da li ga optužujete da je bio lažov prije nego je počeo govoriti što govori (prenositi Objavu)?" Odgovorio je: "Ne."

Bio je veoma skroman. Daleko je bio od oholog čovjeka. Nije dozvoljavao da mu se ustaje i naklanja kao što se naklanjalo kraljevima. Posjećivao je siromahe i družio se s njima. Uslišavao je želje robova. Sjedio je sa svojim drugovima kao jedan od njih. Aiša, r.a., priča: "Popravljao bi sebi nanule, šio odjeću i radio kućne poslove kao što i vi radite. Bio je čovjek kao svaki drugi, čistio bi svoju odjeću, muzao svoju ovcu i sebe opsluživao."[793]

Resulullah, a.s., kao nijedno drugo ljudsko biće, poštovao je dogovor i zadanu riječ. Čuvao je rodbinske veze. Bio je najmilostiviji, najosjećajniji i najblaži u ophođenju sa svijetom. Bio je druželjubiv, odgojen, jednostavan, veoma pažljiv. Bio je daleko od pokvarenosti, ogovaranja, podlosti i nije uzvraćao zlo zlim, već je opraštao.

Nije dozvoljavao da iko u društvu ide iza njega. Nije ni u odjeći ni u ishrani odskakao od svoje posluge. Volio je opslužiti one koji su njega opsluživali. Svojoj posluzi nije nikada ni "uf" rekao. Nije ih grdio za neurađen posao.

Nije prezirao siromahe zbog njihovog siromaštva. Išao je siromašnima na dženazu. Na nekim svojim putovanjima obavljao je poslove kao i drugi. Jedanput je naredio da se skuha ovca. Jedan je rekao da će je zaklati, drugi zguliti, treći skuhati, a Resulullah, a.s., rekao je da će skupiti drva da se naloži vatra. Oni mu odgovoriše da ga oslobađaju tog posla, a Resulullah, a.s., reče im: "Znam da biste to uradili umjesto mene, ali me mrzi da se razlikujem od drugih. Zaista Allah ne voli vidjeti čovjeka da se razlikuje od svog društva." Nakon toga ustao je i skupio drva. [794]

Evo kako je Hind, kćerka Ebu - Hala, između ostalog rekla opisujući Resulullaha, a.s.:

"Resulullah, a.s., bio je često tužan. Uvijek je o nečemu razmišljao, Nije imao slobodnog vremena. Nije volio besposlen govor. Dugo je šutio. Počinjao bi i završavao govor vrlo razgovjetno, punim ustima, a ne stisnutim vilicama. Govorio bi sažeto, ne preopširno, a ni nedorečeno. Nije koristio prazne rečenice. Govor mu nije bio štur i suhoparan.

Veličao je Allahove blagodeti, a ništa nije kudio. Nije kudio okus hrane, a ni hvalio. Nije se ljutio ako bi mu se ispriječio neki problem, već je sve činio da ga riješi. Nije se ljutio zbog sebe, a ni radovao. Kad bi nešto pokazivao, činio je to cijelom rukom. Kad bi se nečemu

čudio, prevrnuo bi rukama. Kad bi se naljutio, raširio bi ruke i razmahnuo. Kad bi se obradovao, obarao bi pogled. Osmijehom je uvijek pobjeđivao smjeh.

Čuvao je svoj jezik od onoga što ga se ne tiče. Okupljao je svoje drugove i nije ih razdvajao. Ukazivao je počast zvaničnicima svakog plemena. Čuvao se ljudi i bio oprezan s njima, bez obzira što se nije bojao da će mu nanijeti zlo. Posjećivao bi svoje drugove. Volio je znati šta se dešava u narodu. Potpomogao je dobro i bodrio na dobro. Mrzio je zlo i odmagao mu. Bio je umjeren. Nije bio prevrtljiv. Za svaku stvar imao je mjeru. Nije uskraćivao pravo onome ko ga zaslužuje, a nije ga davao onome ko ga ne zaslužuje. To je važilo i za one koje su ljudi izabirali na položaje. Najviše je cijenio one koji su bili darežljivi i koji su pomagali drugima. Nije bio isprazan. Stalno je zikr činio. Nije nigdje dugo boravio. Nije imao određeno mjesto za sjedenje. Kada dođe u neko društvo, sjeo bi na prvo prazno mjesto. Tako je naređivao i drugima da čine. Uvažavao je svakoga na sjedeljci i svakome posvećivao dužnu pažnju, da ne bi ko pomislio da je manje važan od drugoga.

Ko bi sjeo do njega radi neke svoje potrebe, strpljivo bi ga saslušao, i nikada on prvi nije prekidao sagovornika. Ko bi šta zatražio od njega, ako je mogao, dao bi mu, a ako ne bi imao, utješio bi ga lijepim riječima.

Zbog njegove brige i pažnje, bio im je kao otac i svi su u pravima kod njega bili isti.

Ljude je vrednovao prema bogobojaznosri. Gdje je sjedio, sjedio je sa skromnošću, strpljenjem i povjerenjem. Nije bilo podignutih glasova. Poštovao je starije, a imao je milosti prema mlađima. Ukazivao je počast gostu i strancu.

Bio je druželjubiv, nenametljivog ponašanja, blagonaklon. Nije bio oštar, srdit i ljut. Nije bio pokvarenjak. Nije korio. Nije hvalio. Zanemarivao bi ono što ne želi. Nije se pokoravao strastima. Sustegnuo se od tri stvari: uživanja, pretjerivanja i onoga što ga se ne tiče.

Ljude je poštedio od tri stvari: nije nikog kudio, nije ga sramotio i nije ga vrijeđao. Govorio je samo o onome od čega se ima nagrada od Allaha, dž.š. Kad bi on govorio, slušaoci bi umuknuli, a kada bi završio, oni bi govorili. Nisu upadali jedni drugima u riječ. Kada bi neko govorio, drugi bi šutjeli dok ne završi. Smijao bi se čemu bi se i drugi smijali. Sviđalo mu se ono što se i drugima sviđa. Čudio bi se onome čemu se i drugi čude. Bio je strpljiv prema strancima uskog rezoniranja. Govorio je: "Ako vidite da siromah traži nešto, dajte mu i ne tražite da vam se zahvali. Zahvala pripada Allahu." [795]

Haridži bin Zejjd kaže: "Resulullah, a.s., bio je najstaloženiji čovjek na sjedeljci. Skoro da ništa nije govorio. Mnogo je šutio. Nije govorio bespotrebno. Suprotstavio bi se onima koji ružno govore. Nije se glasno smijao. Govor mu je bio razgovijetan i njegovi drugovi su se u njegovom društvu tako ponašali iz ljubavi i poštovanja prema njemu." [796]

Uglavnom, Resulullah, a.s., posjedovao je sva svojstva zrelosti izuzetne posebne ličnosti. Odgojio ga je Njegov Gospodar. Samo on ovako odgaja i On o njegovom odgoju kaže: "Ti si, zaista, najljepše ćudi." (68:4)

To je bio razlog zbog kojeg su srca hrlila k njemu. To ga je činilo omiljenim kod ljudi. To ga je učinilo vođom kojeg su ljudi srcem voljeli i zbog kojeg su, od nepokornoga njegovog naroda i nećkanja njihovog, došli do stepena prihvaćanja Allahove vjere u velikim skupinama.

Sve što smo u kraćim crtama naveli govori o njegovoj zrelosti, o veličini njegovih svojstava. Stvarno stanje njegove slave, lijepi vrlina i osobina, ne može se dokučiti tek tako. Ko to želi, ko želi da upozna najvećeg čovjeka na svijetu, koji je doživio najveći stepen ljudske zrelosti, neka zna da ga je Allahova svijetlost obasjavala, a Kur'ani Kerim odgajao.

Gospodaru moj, neka je blagoslov Tvoj na Muhammeda, a.s., i na porodicu Muhammeda, a.s., kao što si blagoslovio Ibrahima, a.s., i porodicu Ibrahima, a.s. Ti si hvaljen i slavljen.

Gospodaru moj, Ti obaspi blagodatima Muhammeda, a.s., i porodicu Muhammeda, a.s., kao što si obasuo blagodatima Ibrahima, a.s., i porodicu Ibrahima, a.s. Ti si hvaljen slavljen!

Safijjurrahman EL - MUBAREKFURI
Profesor Salefijskog univerziteta u Benaresu - Indija
13..11.1396. g. H. - 06.11. 1976. g.

مُّحَمَّدٌ رَّسُولُ ٱللَّهِ ۚ
وَٱلَّذِينَ مَعَهُۥٓ أَشِدَّآءُ عَلَى ٱلْكُفَّارِ رُحَمَآءُ بَيْنَهُمْ تَرَىٰهُمْ رُكَّعًا سُجَّدًا
يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِّنَ ٱللَّهِ وَرِضْوَٰنًا ۖ سِيمَاهُمْ فِى وُجُوهِهِم مِّنْ أَثَرِ ٱلسُّجُودِ ۚ
ذَٰلِكَ مَثَلُهُمْ فِى ٱلتَّوْرَىٰةِ ۚ وَمَثَلُهُمْ فِى ٱلْإِنجِيلِ كَزَرْعٍ أَخْرَجَ شَطْـَٔهُۥ
فَـَٔازَرَهُۥ فَٱسْتَغْلَظَ فَٱسْتَوَىٰ عَلَىٰ سُوقِهِۦ يُعْجِبُ ٱلزُّرَّاعَ لِيَغِيظَ بِهِمُ
ٱلْكُفَّارَ ۗ وَعَدَ ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّٰلِحَٰتِ مِنْهُم
مَّغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا ﴿٢٩﴾

Kaže Allah, dž.š.:

Muhammed je Allahov poslanik, a njegovi su sljedbenici strogi prema nevjernicima, a samilosni među sobom; vidiš ih kako ruku' i sedždu čine, želeći Allahovu nagradu i zadovoljstvo - na licima su im znaci, tragovi od padanja licem na tlo. Tako su opisani u Tevratu. A u Indžilu: oni su kao biljka kad izdanak svoj izbaci pa ga onda učvrsti, i on ojača, i ispravi se na svojoj stabljici izazivajući divljenje sijača - da bi On s vjernicima najedio nevjernike. A onima koji vjeruju i dobra djela čine Allah obećava oprost i nagradu veliku."/29/

وَٱلسَّٰبِقُونَ ٱلْأَوَّلُونَ مِنَ ٱلْمُهَٰجِرِينَ وَٱلْأَنصَارِ وَٱلَّذِينَ ٱتَّبَعُوهُم
بِإِحْسَٰنٍ رَّضِىَ ٱللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا۟ عَنْهُ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَنَّٰتٍ تَجْرِى
تَحْتَهَا ٱلْأَنْهَٰرُ خَٰلِدِينَ فِيهَآ أَبَدًا ۚ ذَٰلِكَ ٱلْفَوْزُ ٱلْعَظِيمُ ﴿١٠٠﴾

I kaže Allah, dž.š.:

"Allah je zadovoljan prvim muslimanima: muhadžirima i ensarijama, i svima onima koji ih slijede dobra djela čineći. A i oni su zadovoljni Njime: za njih je On pripremio dženetske bašče, kroz koje će rijeke teći, i oni će vječno i zauvijek u njima boraviti. To je veliki uspjeh." /100/

BILJEŠKE

1 Opširno o ovim plemenima i njihovim seobama pogledati:
-Tarihu umemi - l - el - islamije od Hudarija, I/11 - 13;
-Kalbu - l - džezireti - l - Arebi, str. 231 - 236.
Historijski izvori obiluju velikim razlikama u datiranju i uzroku ovih seoba. Mi smo nastojali, na osnovu dokaza, uzeti ono što smatramo da je najispravnije.
2 Tefhimu - Kur'an od Mevdudije: I/553, 554, 555, 556.
3 Prethodno djelo: I/102.
4 Poznato je da je Hadžera bila kupljena robinja koja je živjela kod Faraona. Međutim, dužim proučavanjem, veliki pisac i učenjak Muhammed Sulejman El - Mensur Fevri došao je do saznanja da je ona bila Faraonova kćer.
5 Tefhimul - Kur'an, II/34. - Sahihul - Buhari, I/474.
6 Sahihul - Buhari: Kitabul - Enebija I/474, 475.
7 Sahihul - Buhari, I/475.
8 Sahihul - Buhari, I/475, 476.
9 Kalbu džezireti - l - Arebi, 230.
10 Vidi: "Tarihu erdil - Kur'an, II/78 - 86.
11 El - Taberi, 2/191 - 194 i El - E'lam 5/6.
12 "Rahmetun li - l - alemin": II/7, 8, 14, 15, 16 i 17.
13 Muhadaretu - t - tarihil - umemi - l - islamijjti, od El - Hudarije, I/14 i 15.
14 Ovaj hadis prenosi Muslim od Vail bin El - Eska'a, poglavlje o Poslanikovom porijeklu, II/245 i Tirmizi, II/201.
15 Tirmizija u poglavlju o vrijednostima Resulullaha, a.s. II/201.
16 El - Hudari, I/15, 16.
17 Pogledati opširnije o ovim događajima u djelu: "Tefhimul - Kur'ani", IV/195 - 198, kao i "Tarihu erdil - Kur'ani", I/od 133. stranice do kraja knjige. Mnogi autori "Sira" razilaze se oko datuma historijskih zbivanja, dok neki orijentalisti smatraju da su ovo samo mitske priče.
18 "Tahirul - alem El - islam" od El - Hudarija, I/29 - 32.
19 Udžbenik "Tarihu - l - alemi - l - Islami", I/34; - "Erdul - Kur'ani", II/80, 81, 82.
20 Kalbu - džezireti - l - Arebi, str. 230 - 237.
21 Knjiga postanka 25:17.
22 Kalbu - l - džeziretu - l - Arebi, str.: 230 - 237; Ibnu Hišam I/111 - 113. Ibnu Hišam navodi da je Mekom upravljao samo jedan sin "Nabit".
23 Kalbu - l - džeziretu - l - Arebi str.:230.
24 Rahmetun li - l - Alemin, II/48
25 "Kalbu - džezireti - l - Arebi" str.:231.

26 Ovo nije onaj Madad, veliki Džurhumit, koji se pominje u priči o Ismailu, a.s.
27 Mes'udija kaže: "Perzijanci su donosili darove za Kabu kao i razne vrednote i nakit. Perzijanac Sasan bin Babik poklonio je dva zlatna srndaća, nakit i mnogo zlata, pa je Amr to pohranio u bunar Zem - zema. Pogledati "Murudžu - z - zeheb", I/205.
28 Ibn - Hišam I/44 - 119 - 120 - 122.
29 Jakut Madde "Mekka".
30 Tarihu - l - Alemil - Islami, I/35; Ibn - Hišam I/117.
31 Ibn - Hišam: I/117, 118.
32 Ibn - Hišam: I/117, 118.
33 Ibn - Hišam: I/117 - 118.
34 Rahmetun - li - l - 'alemin: II/ 55.
35 Ibn - Hišam: I/123, 124.
36 "Kalbu džezireti - l - Arebi: str. 232.
37 Ibn - Hišam: I/124, 125.
38 Ibn - Hišam: I/125;
- Tarihu - l - Umemi - l - islami: I/36;
- Ahbaru - l - Kur'ani: 152.
39 "Tarihu - l - umemi - l - islami" - El - Hudari: I/36.
40 Ibn - Hišam: I/130.
41 Ibn - Hišam: I/129, 130, 131, 132, 137, 142, 178 i 179.
42 Mejsir - hazardna igra starih Arapa, u kojoj su se uz pomoć naročitih strjelica kockali za meso zaklane žrtve podijeljeno na 10 ili 28 dijelova.
43 "Tarihu erdi - l - Kur'ani" II/104, 105, 106.
44 "Muhtesar Siretu Resulillah (a.s.)", od Šejh Muhammed bin Abdul - Vehaba str. 12.
45 "Muhtesar Siretu Resulillah" str. 13, 50, 51, 52, 54.
46 Ibn - Hišam, I/89, 90
47 Sahihul - Buhari, I7499.
48 Sahihul - Buhari, I/499.
49 Miratul - mefatih šerh miškatul - mesabih, II/2, 3.
50 Sahihu - l - Muslim sa tumačem Nevevije - Kitabu - l - imami: I/59.
51 Salihul - Buhari, II/851 - 857.
52 Ibn - Hišam, I/199, Sahihu - l - Buhari, I/226.
53 Ibn - Hišam, I/202.
54 Kalbudžezireti - l - Arebi, str. 151.
55 Kalbudžezireti - l - Arebi, str. 151.
56 Tefhimu - l - Kur'ani, VI/297, 298; - Ibn - Hišam, I/20,21, 22, 27, 31, 35, 36.
57 Tefhimu - l - Kur'ani, VI/297.
58 Ibn - Hišam, I/31,32, 33, 34.
59 Tarihu erdil - Kur'ani, II/ od 193 - 208.
60 Ebu - Davud: Kitabu - n - nikahi, poglavlje: Vrste braka kod Arapa predislamskog doba.
61 Ebu - Davud (prethodno djelo), poglavlje: Opovrgavanje povratka nakon "tri talke" - tri razvodne otpusnice. Ovo navode mufessiri - tumači Kur'ana kao povod za objavu ajeta: "Razvod je dva puta".
62 Ebu - Davud, poglavlje: Dijete je onoga u čijoj se postelji rodi (u braku).
63 Ibn - Hišam, I/1, 2;
- Telkihu fuhumi ehli - l - Eser, 5 i 6
- Rahmetun li - l - Alemin, II/11, 12, 13, 14 i 52.
64 Sabrao lozu Muhammed Sulejman el - Mensur Fevri od el - Kelbija i Ibn - Sa'da nakon provjere.
65 Ibn - Hišam, I/2, 3, 4. Telkihu fuhumi str. 6. siže Taberanijinih Sira str.6. i Rahmetun

li - l - alemin II/18. (U nekim djelima imena su različito pisana, a neka su izostavljena)
66 Ibn - Hišam, I/137. Rahmetun li - l - alemin I/26, II/24.
67 Ibn - Hišam, I/107.
68 Ibn - Hišam, I/137, 138.
69 Muhtesar siretu Resul (Abdul - Vehab) str. 41, 42.
70 Ibn - Hišam, I/142, 143, 144, 145, 146, 147.
71 Ibn - Hišam, I/od 43 - 56, Tefhimu - l - Kur'an, VI/ od 462 - 469.
72 Telkih fuhumi ehli - l - Eseri, str. 8. i 9. Rahmetun li - l - Alemin, II/56, 66.
73 Ibn - Hišam, I/151 - 155;
- Rahmetun li - l - Alemin, II/89, 90;
- Muhtesar Sire od Abdullaha str. 12, 22, 23.
74 Ibn - Hišam, I/156, 158;
- Fihku - s - Sire od Muhammed Gazalije str. 45;
- Rahmetun li - l - Alemin, II/91.
75 Muhtesar Siretu - r - Resul od Abdillah En - Nedždija str. 12, / Telkih fuhumi ehli - esen, str. 4, i Sahih Muslim II/96.
76 Udžbenik, Historija isl. naroda od El - Hudarije I/62; - Rahmetun li - l - Alemin, I/38, 39 (ima mimoilaženja oko datuma u aprilu, je li 9 - ti ili 12 - ti).
77 Muhtesar siret - Resulullah, a.s., prof. Abdullah En - Nedždi str. 13 i Ibn - Sead, I/23 (ili 33).
78 Historija islamskih naroda, I/62.
79 Pogledati, Fikhu - s - Sire od Gazalije, str. 460.
80 Ibn - Hišam, I/159, 160. Historija isl. naroda od El - Hudarije, I/62. Ima nekih mišljenja da je Muhammed, a.s., rođen obrezan. Zadul - Miad, I/18. Telkih, str. 4.
81 Telkih fuhumi - l - Eser, str. 4. Muhtesar Sireti - r - Resul od Abdullaha En - Nedždije, str. 13. svakako greška, jer Bilal nije tada bio prisutan, a iako je bio živ, nije mogao biti ni uz Ebu - Taliba, a ni uz Ebu - Bekra; Zadul - Miad I/17.
82 Ibn - Hišam, I/162, 163, 164.
- Ovo je mišljenje većine autora Sire. Ibn - Ishak smatra da je u trećoj godini otišao od Halime. B?Vidi Ibn - Hašim, I/92.
83 Sahih Muslim, poglavlje El - Isra, I/92.
84 Telkihu fuhumi ehli - l - Eseri, str. Ibn - Hišam I/168
85 Telkihu fuhumi ehli - l - Eseri, str. Ibn - Hišam I/168
86 Telkihu fuhumi ehli - l - Eseri, str. Ibn - Hišam I/168
87 Prethodno djelo i str. 7. Ibn - Hišam, I/169.
88 Ibn - Dževzi u Telkihu fuhumi ehli - l - Eseri, str. 5.
89 Muhtesar Sireti - Resul, En - Nedždi str. 16. Ibn - Hišam I/180, 181, 182, 183. U Tirmizije i kod nekih drugih stoji da ga je vratio s Bilalom. To je svakako greška, jer Bilal nije tada bio prisutan, a iako je bio živ, nije mogao biti ni uz Ebu - Taliba, a ni uz Ebu - Bekra; Zadul - Miad I/7.
90 Ibn - Hišam I/184, 185, 186, 187,
- Kalbu džezireti - l - arebi str. 260. Historija islamskih naroda I/63
91 Ibn - Hišam, I/113, 135;
- N?Muhtesar od Nedždije str. 30, 31.
92 Muhtesar Sire od Nedždija, str. 30. 31.
93 Ibn - Hišam, I/166.
94 Ibn - Hišam, I/187, 188.
95 Ibn - Hišam, I/189, 190.
- Fikhu Sira od M. Gazalije str. 59.
- Fethu - l - Bari, VII/507.
96 Ibn - Hišam, I/190, 191;

- Fikuhu - s - Sira, str. 60;
- Fethu - l - Bari, VII/507.

97 Ibn - Hišam, XII/192 - 197;
- Sira od Gazalije, str. 62, 63;
- Sahihu - l - Buhari, I/215;
- Historija islamskih naroda, I/64, 65.

98 Na to upućuje njegov razgovor sa Behirom (Pogledaj Ibn-Hišam I/128).

99 Postoje razmimoilaženja oko toga da li je ovaj hadis sahih. Hakim i Zehebi ga ubrajaju u sahih, a Ibn-Kesir u daif. Pogledaj El - Bidaje ven - nihaje, II/287.

100 Sahihu - l - Buhari - poglavlje o gradnji Kabe, I/540.

101 Isto djelo uz objašnjenje Kastalanija.

102 Sahihu - l - Buhari, I/3.

103 Rahmetun li - l - Alemin, I/47.
- Ibn-Hišam, I/235, 236.
- Fi - Zilali - l - Kuran, dio 29/str. 166.

104 Ibn - Hadžer kaže: "Pripovijeda Bejhekija da je ru'ja trajala 6 mjeseci. Stoga, smatra da, ako je poslanstvo počelo sa ru'jom, počelo je onda u rebiul - evvelu poslije napunjenih 40 godina života, a Objava uživo počinje u Ramazanu. - Fethul - Bari, I/27.

105 Historičari se u mnogome razilaze oko mjeseca u kome je Resulullah, a.s., počeo dobivati Objavu. Većina njih smatra da je to bio mjesec rebiul - evvel, a ostali smatraju da je ramazan. Ima i onih koji misle da je u redžepu. Muhtesar Sire od Nedžija, str. 75. Mi smo odabrali drugo mišljenje, tj. da je to mjesec ramazan, jer Allah, dž.š., kaže: "U mjsecu ramazanu smo počeli objavljivati Kur'an." II/185, i 97:1.
Poznato je da je noć Lejletul - Kadr u Ramazanu (44:3), a i Resulullah je u Hiri boravio uz Ramazan, gdje mu je došao i Džibril. Također ima i suprotnih mišljenja oko dana u kojem je počela Objava. Kažu: sedmog dana, a drugi vele sedamnaestog, a treći, osamnaestog. Pogledaj prethodno djelo, str. 75, i Rahmetun lil - Alemin, I/49. Hudarija je kategoričan u mišljenju da je to sedamnaesti dan ramazana. Njegovo djelo, I/69. Ja smatram da je to dvadeset prvog ramazana, gledajući na to da je obavezno bio ponedjeljak. To nam potvrđuje hadis koji prenose hadiski prvaci. Prenosi se od Ebi - Katadea, da je Resulullah, a.s., upitan o postu ponedjeljkom, odgovorio: "U ponedjeljak sam rođen, u ponedjeljak je počela silaziti meni Objava", što potvrđuju riječi hadisa; prenosi Sahihul - Muslim, I/368, Ahmed, V/297, 299, El - Bejheki IV/286, 300, El - Hakim II/602. Ponedjeljak te godine odgovara datumima: sedmi, četrnaesti i dvadeset prvi ramazan i dvadeset osmi, a sahih predaje tvrde da noć Lejletul - Kadr pada u zadnjih deset dana ramazana. Ako uporedimo ajet: "Mi smo počeli s Objavom u noći Lejletul Kadr"; hadise, te sve kalendarske proračune, dolazimo do zaključka da je ta noć bila dvadeset prvog ramazana.

106 Te večeri, Resulullahu, a.s., objavljeno je samo pet ajeta, iz sure El - alek.

107 Sahihul - Buhari, I/2, 3; Buharija je ovaj hadis izvadio iz knjige "Tefsir i tumačenje ru'je". Ima manjih razlika u tekstu jednog i drugog hadisa.

108 Tekst od Taberanije, II/207.

109 Tekst Ibn - Hišam, I/237 - 238.

110 Preneseno u kratkim crtama od Ibn - Hišama, I/238.

111 Fethu - l - Bari, I/27 XII/360.

112 Sahihu - l - Buhari: Kitabu Ta'bir, poglavlje koje počinje: "Prvi znakovi Objave Resulullahu su bili putem er - ru'ja es- sadika", II/34.

113 Ferhul - Bari, I/27.

114 Sahihu - l - Buhari - Knjiga - Et - Tefsir, II/733.

115 Zadu - l - Mead, I/18.

116 "Fi zilali - l - Kur'ani",

Tefsir sure: El - Muzzemmil i El - Muddessir, džuz 28/168, 169, 170. 171, 172.

117 Zejd je bio zarobljen, pa ga je otkupila Hatidža, r.a., i poklonila ga Resulullahu, a.s. Po njega dođoše otac mu i amidža da ga vode kući i porodici, ali on odabra ostanak kod Resulullaha, a.s., koji ga usvoji po običaju Arapa. Zejda su zvali i Zejd sin Muhammeda, sve do dolaska islama, koji poništi ovaj običaj.

118 Rahmetun li - l - Alemin, I/50.

119 Ovaj nadimak spominje Buharija u Sahihu, u poglavlju - Starješina Ebu - Ubejde bin El - Džerrah, I/530.

120 Siretu bin Hišam, I/245, 262.

121 Siretu bin Hišam, I/262.

122 Muhtesar Sireti - Resulillahi od En - Nedždija str. 88.

123 Ibn - Hišam, I/247.

124 Fikhus - Sire, str. 76.

125 Ibnu - l - Esir - Fikhu - s - Sire, str. 77, 78.

126 Sahihu - l - Buhari, II/702, 743, i u Muslimu I/114.

127 Sahihu - l - Muslim, I/114. Sahihu - l - Buhari I/385, II/702. i Muškatu - l - Mishabi II/460.

128 Ibn - Hišam, I/265.

129 Ibn - Hišam, I/271.

130 Fi Zilali - l - Kur'ani, 29, 188.

131 Sekar znači pakao, Džehennem (op. p.)

132 Ibn - Hišam, I/271.

133 Tirmizija pripovijeda o ovom događaju od Jezid bin Rummana i od Tarik bin Abdullaha El - Muharibija, a prenosi imam Ahmed u Musnedu, III/492 i IV/341.

134 Da'vet u prevodu znači tumačenje i širenje islama (op. p.).

135 Ibn - Hišam, I/299, 300, 358. Tefhimu - l - Kur'ani, IV/8 i 9; Muhtar Sire od Nedždija, str. 117, 188.

136 Tefhimu - l - Kur'ani, IV/9

137 Tefhimu - l - Kur'ani, IV/501, 205.

138 Ibn - Hišam, I/362.

139 Rahmetun li - l - Alemin, I/59, 60.

140 O tome pripovijeda Tirmizi.

141 Fi Zilali - l - Kur'ani (30/282. Tefhimu - l - Kur'ani VI/522)

142 Džamiu - t - Tirmizi.

143 Siret - Ibn - Hišam, I/335, 336.

144 On je Ebu - Hulejf el - Emevijj Mervan bin el - Hekkem.

145 Ibn - Hišam I/416.

146 Sahihu - l - Buhari, knjiga o abdestu, poglavlje: Kada se baci na klanjača pogan I/37.

147 Ibn - Hišam, I/356, 357.

148 Ibn - Hišam, I/361, 362.

149 Fi Zilali - l - Kur'ani 20/212. 75: 31.

150 El - Alek 17. Fi Zilali - l - Kur'ani 30/208.

151 Sura XXV:34.

152 Fi Zilali - l - Kur'ani 29/313.

153 Prenosi Muslim u svome "Sahihu".

154 Ibn - Hišam, I/320.

155 Rahmetun li - l - Alemin, I/57.

156 Rahmetun li - l - Alemin, I/57.
-Telkihu - l - Fuhumi, str. 61.
-Ibn - HIšam, I/317, 318.

157 Ibn - Hišam I/319, 320. Fikhu - s - Sire od Gazalije, str. 82. Rivaja od El - A'ufija od

ibn Abbasa, pogledati Muhtesar Es - Sire od Abdullaha, str. 92.
- Rahmetun li - l - Alemin I/57 i Min l'adžazu Et - Tenzil, str. 53.

158 Prethodni izvor.
159 Rahmetun li - l - Alemin I/57. Telkih fuhumi Ehli - l - Eser, str. 60.
160 Rahmetun li - l - Alemin I/57. Ibn - Hišam I/319.
161 Ibn - Hišam I/318, 319.
162 Rahmetun li - l - Alemin I/58.
163 Ibn - Hišam I/263 i muhtesar siret Resulillah od Abdu - l - Vehaba, str. 60.
164 Brežuljak nedaleko od Kabe (o.p.p.).
165 Prethodno djelo od Abdul - Vehaba, str. 61.
166 Zul - Karnejn je ime naroda, o kojem govori Kur'an.
167 Je'džudž i Me'džudž: predstavnici silnika i nevjernika.
168 Muhtesaru sireti - r - Resuli od Abdullaha En - Nedždije, str. 92, 93.
-Zadu - l - Mead I/24.
-Rahmetun li - l - Alemin I/61.
169 Rahmetun li - l - Alemin I/61. Zadu - l - Mead I/24.
170 O ovome pripovijeda Buharija u poglavlju o sedždi u nešto skraćenoj verziji, od Ibn - Mes'uda i Ibn - Abbasa. Pogledaj poglavlje "sedždetu - n - Nedžm" i poglavlje "Sedžda muslimana" i mušrika, I/146 i poglavlje: "Šta su doživjeli Poslanik, a.s., i muslimani od mušrika" I/543.
171 Tefhimu - l - Kur'ani, V/188.
172 Prethodno djelo, V/188.
-Zadu - l - Mead, I/24, II/44
-Ibn - Hišam I/364.
173 Pogledaj Zadu - l - Mead, I/24
- Rahmetun li - l - Alemin, I/61.
174 Zadnje djelo, ista strana.
175 Ibn - Hišam - rezimirano I/334, 335, 336, 337, 338.
176 Muhtesar Sire od En - Nedždije, str. 96, 97, 98. Na tim stranicama nalaze se navedena pitanja i odgovori.
177 Ibn - Hišam, I/265, 266.
178 Muhtesar Sireti - Resulillah, a.s., od En - Nedždije str. 68.
179 Ibn - Hišam I/266, 267.
180 Tefhimu - l - Kur'ani VI/522. Muhtesaru - l - Sire od Abdullaha EN - Nedždija, str. 135.
181 Muhtesaru - s - Sire od En - Nedždija, str. 113.
182 Ibn - Hišam I/298, 299.
183 Ibn - Hišam I/289, 290.
184 Sahihu - l - Buhari, poglavlje o tome šta je sve Resulullah, a.s., doživljavao od mušrika u Meki, on i njegovi drugovi, I/544.
185 Muhtesar Siretu - Resulillah od Abdul - Vehaba str. 66
-Rahmetun li - l - Alemin I/68.
-Ibn - Hišam I/291, 292.
186 Muhtesar Sire, en - Nedždi, str. 101.
187 Tarih Omer bin el - Hattab od El - Dževezije, str. 11.
188 Doći će hadis o tome, naknadno.
189 Et - Tirmizi, Ebvabul - Menakib, Menakib ebi Hafs, Omer ibn.
190 Fikhu - s - Sire, str. 92 - 93.
191 Tarih Omer bin el - Hattab od Ibn - Dževzije, str. 6. Približno kaže Ibn - Ishak, Ibn - Hišam, I/346, 347, 348. Tarih Omer bin el - Hattab, str. 9. i 10.
192 Prvi je po predanju Ibn - Ishaka, pogledaj Ibn - Hišam, I/344.

193 Drugi se spominje u predanju Enes bin Malika, r.a., pogledaj Tarih Omer bin el - Hattab, str. 10. I Muhtesar Sireti Resulillah, a.s., od En - Nedždija, str. 103.
194 Trećeg prenosi u svom predanju Ibn - Abbas. Zadnje djelo, pogledaj str. 102.
195 Tarih Omer bin el - Hattab, str. 7, 10, 11.
-Muhtesar Es - Sira od En - Nedždije str. 102, 103.
-Ibn - Hišam I/343, 344, 345, 346.
196 Ibn - Hišam, I/349, 350.
197 Tarih Omer bin el - Hattab od Ibn el - Dževzije, str. 8.
198 Tarih Omer bin el - Hattab od Ibn - Dževzije, str. 8. i Ibn - Hišam I/348, 349.
199 Sahihul - Buhari, poglavlje o Islamu Umer b. el - Hattab, I/545.
200 Ibn - Hišam, I/349.
201 Tarih Omer bin el - Hattab, str. 6, 7.
202 Muhtesar Siretu - r - Resul od En - Nedždije, str. 103.
203 Tarih Omer bin el - Hattab od El - Dževzije, str. 13.
204 Sahih El - Buhari, poglavlje Islam Omera bin el - Hattaba I/545.
205 Ibn - Hišam I/293, 294.
206 Tefsir Ibn - Kesir VI/159, 160, 161.
207 Ibn - Hišam I/269
- Muhtesar Siretu Resul od En - Nedždije, str. 106.
208 Zadu - El - Mead II/46.
209 Ebu - Talib umro je šest mjeseci nakon prekida ugovora. Umro je u redžepu, a ne ramazanu.
210 Mi smo sakupili odvojene odlomke iz:
-Sahib Buharija: poglavlje dolazak Poslanika, a.s., u Meku I/216 i poglavlje: Zavjera mušrika protiv Resulullaha, a.s., I/548
-Zadul - Mead II/46
-Ibn - Hišam I/350, 351, 374, 375, 376, 377
-Rahmetun lil Alemin I/69, 70
-Muhtasa Sire od Nedždija, str.:106 - 110
-Muhtasar Sire od Muhammeda bin Abdul Vehaba, str.: 68 - 73
-Ima nekih odstupanja u ovim djelima, ali uzeli smo ono što smatramo najvjerodostojnijim nakon razmatranja dokaza.
211 Ibn - Hišam I/417 - 419
-Tefhimu - I - Kur'an IV/316 - 318.
-Muhtasar Sire od Abdullaha, str. 91.
212 Tarih Islami od velikog šejha Hana en - Nedžiba Abadija I/120. Ima razilaženja, da li je Ebu - Talib umro šest ili osam mjeseci poslije izolacije. Po svakom proračunu umro je u redžepu desete godine po poslanstvu.
213 Sahihul - Buhari, poglavlje o Ebu - Talibu.
214 Sahih Buharija, poglavlje: Priča o Ebu - Talibu.
215 Sahih Buharija, I/548.
216 a) Ibn - Hišam, I/417 - 419, Tefhimul - Kur'an, IV/316 - 318, Muhtesar es - Sire, Šejh Abdullah, str. 91.
b) Ibn el - Dževzi tvrdi da je preselila u ramazanu, str. 7. I učenjak El - Mensur Fevri tvrdi to u Rahmetun lil Alemin II/164.
217 Prenosi ovaj hadis imam Ahmed u svom Musnedu, VI/118.
218 Sahih Buharija, poglavlje: Ženidba Resulullaha, a.s., Hatidžom, r.a., I/539.
219 Šah Kan en - Nedžib Abadi kaže da se ovaj događaj desio u ovoj istoj godini. Tarihu - I - Islami I/20. Cijela priča nalazi se u Ibn - Hišam I/372, 373, S. Buhari I/552, 553.
220 Ibn - Hišam, I/416.

221 Rahmetun lil Alemin, II/165., Telkih fuhumi ehli - l - erd, str. 10.
222 Ibn - Hišam, I/316.
223 Predanje Tirmizije u Tefsiru sure El - En'am, II/132
224 Ibn - Hišam, II/84.
225 Pogledaj Sahih Buhariju, II/563.
226 El - Bidaje ve - n - Nihaje, III/30.
227 Bilježi Tirmizi.
228 Sahih Buharija, I/543.
229 Sahih Buharija, I/510.
230 Mišljenje Nedžiba Abadija u djelu "Historija islama" I/122, što sam i ja usvojio.
231 Sahih Buharija, knjiga "Početak stvaranja" I/458 - poglavlje: Šta je podnosio Resulullah od mušrika i munafika? II/109.
232 Ibn - Hišam I/419, 420, 441, 442;
- Zadu - l - Mead II/46, 47;
- Muhtasar Es - Sire od En - Nedždije, str. 141 - 143;
- Rahmetun lil alemin I/71-74;
- Tarihu - l - islami od Abadija I/123, 124.
233 Sahih Buharija.
234 To bilježi Tirmizi.
Pogledaj "Muhtesar siretir-resul od Abdullaha en - Nedždija, str. 149.
235 Rahmetun lil - 'alemin I/74, to tvrdi En - Nedžim Abadi, pogledaj Tarihu - l - islami I/125.
236 Ibn - Hišam, I/424, 425.
237 Jesrib - Medina i Munevera.
238 Ibn - Hišam I/425 - 427,
- Rahmetun lil - 'alemin I/74.
239 Tarihu - l - islami od Nedžiba Abadija I/125.
240 Ibn - Hišam I/427, 428.
Tarihu - l - islami od Abadija I/126.
241 Prethodno zadnje djelo.
242 Sahih Buharija, poglavlje o Zem - zemu I/499, 500, i poglavlje: Islam Ebu - Zerra I/544, 545.
243 On se iselio iz Jemena poslije Bitke na Hudejbiji jer je stigao u Medinu kada je Resulullah, a.s., bio u Hajberu. Pogledaj Ibn - Hišam I/385.
244 Ibn - Hišam I/382 - 385.
- Rahmetun lil - 'alemin I/81, 82.
- Muhtesar ire od Nedždija, str. 144.
- Tarihu - l - islami od Abadija I/127.
245 Pripovjeda Muslim u djelu Miškatul-Misbahi, poglavlje: Znaci poslanstva II/525.
246 Tarihu Islamin od Abadija I/129.
247 Pogledaj Muhtasar sire od En - Nedždija, str. 150 - 152.
248 Zadu - l - Mead, II/50.
- Ibn - Hišam, I/429, 541.
249 Ibn - Hišam, I/428 - 430.
250 Telkih fuhumi Ehlil - Eser, str. 10.
- Sahih Buharija, I/551.
251 Zadu - l - Mead, II/49.
- Muhtasar sire od Nedždija str. 148, 149.
- Rahmetun lil Alemin, I/67.
- Tarihul - Islami od Abadija, I/124.
252 Zadu - l - Mead, II/47, 48.
253 Zadu - l - Mead, II/47, 48.

- Sahih Buharija, I/455, 456, 470, 471, 481, 548, 549, 550, II/684.
- Sahih Muslim, I/91 - 96.

254 Uzeto iz prethodnih djela kao i od Ibn - Hišama, I/397, 402 - 406.

255 Zadu - l - Mead, I/48.
- Sahih Buharija, II/684.

256 Ibn - Hišam, I/399.

257 Rahmetun lil alemin, I/85.
- Ibn - Hišam, I/431 - 433.

258 Sahih Buharija, poglavlje poslije poglavlja "Ljepota imana", I/7, poglavlje "Delegacija ensarija", I/550, 551. Tekst je iz ovog poglavlja i iz ajeta: "Kada ti dođu vjernice..." (60:13), a u zbirci Buharije II/727 i poglavlje o zabranama i kefaretu II/1003.

259 Ibn - Hišam, I/435 - 438 i II/51.

260 Op. prev.

261 Ibn - Hišam, I/440, 441.

262 Ibn - Hišam, I/441, 442.

263 Hadis prenosi imam Ahmed, lanac prenosilaca je hasen - dobar, a u sahih hadise ubrojali su ga El - Hakim i Ibn - Hiban. Pogledaj Muhtasar siru od En - Nedždija, str. 155. Ibn - Ishak prenosi sličan hadis od Ubadeta bin Samita, gdje je dodan paragraf: "...da ne suprotstavljamo vlast onome koji je zaslužuje", i Ibn - Hišam, I/454.

264 Ibn - Hišam, I/442.

265 Ibn - Hišam, I/446.

266 Predanje od imama Ahmeda iz Džabirovog hadisa.

267 Imam Ahmed od Džabira, r.a.

268 Ibn - Ishak kaže: "Benu Abdul - Ešhel su rekli: da je prvi bio Ebu - Hejsem. Ka'b bin Malik misli da je prvi bio El - Berra bin Marur. Ibn - Hišam, I/447. A mnogi drugi smatraju da je to ipak bio Es'ad bin Zerare.

269 Musned.

270 Pogledaj Sahih Muslim, poglavlje: Kako su žene dale prisegu, II/131.

271 Ibn - Hišam, I/443, 444, 446.

272 Zadul - Mead.

273 Ibn - Hišam, I/448.

274 Ibn - Hišam, I/448.

275 Zadul - Mead, II/51, 52.
- Ibn - Hišam, I/448 - 450.

276 Ibn - Hišam, I/468 - 470.

277 Ibn - Hišam, I/477.

278 Hišam i Ajjaš ostali su u zatočeništvu nevjernika do Resulullahove hidžre. Resulullah, a.s., reče jednog dana: "Ko će mi dovesti Ajjaša i Hišama?" El - Velid bin el - Velid reče: "Ja, Allahov Poslaniče." On dođe krišom u Meku i srete ženu koja je njima dvojici nosila hranu. On ju je slijedio da sazna gdje se oni nalaze. Bili su zatvoreni u kući bez krova. Kad pade noć El - Velid preskoči zid, odveza ih i odvede na svojoj devi pravo u Medinu. Ibn - Hišam, I/474 - 476. A Omer je stigao u Medinu sa dvadeset ashaba. Sahih Buharija I/558.

279 Zadul - Mead, II/52.

280 Sahih Buharija, poglavlje: Hidžra Resulullaha, a.s., i njegovih drugova, I/553.

281 Ovaj datum uzeli smo nakon provjere svih izvora iz kojih ga je uzeo. Muhammed Sulejman Mensur Fevri.
- Rahmetun lil Alemin, I/95, 97, 102. II/471.

282 Da je zasjedanje otpočelo izjutra, ukazuje nam Ibn - Ishakovo pripovijedanje, da je Džibril obavijestio Resulullaha, a.s., o zavjeri ovog skupa i da mu je dao dozvolu za hidžru. Također Buharija prenosi hadis od Aiše, r.a., da je Resulullah, a.s., došao kod Ebu - Bekra

oko podneva i rekao mu: “Došla je dozvola za putovanje.”
283 Ibn - Hišam, I/480 - 482.
284 Ibn - Hišam, I/482.
- Zadul - Mead, II/52.
285 Sahih Buharija, poglavlje o Hidžri Resulullaha, a.s., i njegovih drugova.
286 Zadul - Mead, II/52.
287 Ibn - Hišam, I/482.
288 Ibn - Hišam, I/483.
289 Ibn - Hišam, I/482, 483.
290 Ibn - Hišam, I/483; Zadul - Mead, II/52.
291 Ibn - Hišam, I/482, 483.
292 Rahmetun lil Alemin, I/95. Datum uzet u mjesecu saferu dolazi ako računamo početak godine od muharema, četrnaeste po poslanstvu. Ali ako računamo godine od mjeseca u kojem je počela Objava Resulullahu, a.s., onda bi ovaj mjesec safer bio iz trinaeste godine sigurno. Većina koja se bavi Sirom, možda izabere ovu ili onu mogućnost. Zbog toga i postoje razlike u nekim datumima. Mi smo uzeli u svim datumima početak godine od mjeseca muharema, kao je to i kalendarski.
293 Rahmetun lil Alemin, I/95.
- Muhtasar Sire od En - Nedždija, str. 168.
294 Pripovijeda Rezzijn od Omera bin el - Hattaba, r.a., da se Ebu - Bekru otrov povratio pred smrt, te je od njega i umro, Miškatul Misbah, II/556.
295 Fethul - Bari, V/336.
296 Sahih Buharija, I/553, 554.
297 Ibn - Hišam, I/486.
298 Rahmetun lil Alemin, I/96.
299 Ibn - Hišam, I/487.
300 Sahih Buharija, I/554.
301 Sahih Buharija, I/516, 558. Ebu - Bekrov strah nije bio zbog njega samog, već je jedini razlog bio, kako se pripovijeda, da se Ebu - Bekr prepao za Resulullaha, a.s., kada je ugledao tragače. Tada je rekao: “Ako ja stradam, stradao je jedan čovjek, a ako ti stradaš, stradat će cio ummet. Tada je Resulullah, a.s., rekao: “Ne žalosti se, zaista je Allah s nama.”
- Pogledaj Muhtasar sire od En - Nedždija, str. 168.
302 Sahih Buharija, I/553, 555.
- Ibn - Hišam, I/486.
303 Ibn - Hišam, I/491, 492.
304 Sahih Buharija, I/510.
305 Sahih Buharija, predanje od Enesa, I/556.
306 Arapi su bili sujevjerni pa su mnoge odluke donosili bacanjem kocke, ili izvlačenjem strjelica, tj. gatanjem, op. prev.
307 Sahih Buharija, predanje od Enesa, I/554. Mjesto gdje su se odmarali pripadalo je plemenu BEni - Midledž u blizini Rabiga. Suraka ih je slijedio sve dok nisu zastali kod stijena na Kudejdu; Zadul - Mead, II/53. Većina smatra da ih je on slijedio trećeg dana putovanja.
308 Sahih Buharija, I/516.
309 Zadul - Mead, II/53.
310 Stihovi su u slobodnom prijevodu.
311 Zadul - Mead, II/53, 54.
312 Rahmetun lil Alemin, I/101.
313 Ovaj podatak prenosi Buharija od Urveta bin ez - Zubeira, I/554.
314 Rahmetun lil Alemin, I/102. Na ovaj dan Resulullah, a.s., napunio je 53 godine života,

a u poslanstvu je proveo punih trinaest godina. To je po računu da je počela Objava u rebiul - evelu, u 41. godini od događaja slona. Oni koji računaju Objavu od ramazana, onda je u Meki boravio 12 godina 5 mjeseci i 18 ili 22 dana.

315 Zadul - Mead, II/54.
316 Sahih Buharija, I/555.
317 Knjiga Habakkuk (3:3)
318 Zadul - Mead, II/54
- Ibn - Hišam, I/493
- Rahmetun lil Alemin, I/102.
319 Ovako je prenio Ibn - Ishak.
- Pogledaj Ibn - Hišama, I/494.
- To je izabrao i El - Mensur Fevri u djelu Rahmetun lil Alemin, I/102.
- U Sahih Buhariji stoji da je Kubi proveo 24 dana, I/61, ili 20 i nešto dan, I/555, ili 4 noći, I/560. Ovo zadnje odabrao je Ibn - Kajjim. On kaže da je došao u Kubu u ponedeljak, a izašao u petak, Zadul - Mead, II/54, 55.
320 Sahih Buharija, I/555, 560.
- Zadul - Mead, II/55.
- Ibn - Hišam, I/494.
- Rahmetun lil Alemin, I/102.
321 Ibn - Kajjim napominje da su ovi stihovi pjevani kada se Resulullah, a.s., vraćao s Tebuka, i da griješi onaj koji kaže da su pjevani pri ulasku u Medinu (Zadul - Mead, III/10.). Ali Ibn - Kajjim nije na ovu sumnju donio ni jedan dokaz, dok je El - Mensur Fevri donio dokaze koji se ne mogu pobiti, da su stihovi pjevani pri ulazu u Medinu.
- Vidi Rahmetun lil Alemin, I/105.
322 Rahmetun lil Alemin, I/106; Zadul - Mead, I/55
323 Sahih Buharija, I/556.
324 Zadul - Mead, II/55.
325 Sahih Buharija, I/588, 589
326 Ibn - Hišam, I/518, 519.
327 Sahih Buharija, I/459, 556, 561.
328 Sahih Buharija, I/71, 555, 560.
- Zadul - Mead, II/56.
329 Pogledaj Bulugul Merami od Ibn - Hadžera el - Askalanija, str. 15.
330 Zadul - Mead, II/56.
331 Fikhu Sire, 140, 141.
332 Sahih Buharija, poglavlje o bratimljenju između ensarija i muhadžira, I/555.
333 Sahih Buharija, poglavlje o opskrbi, I/312.
334 Ibn - Hišam, I/502,503.
335 Sahih Buharija, I/6, 9.
336 Bilježe Tirmizija, Ibn -Madže i Ed - Daremij u "Miškatul - Misbahu", I/168.
337 Prenosi Muslim u zadnjem dijelu, II/422.
338 1 i 2, Sahih Buharija, I/6.
339 Sahih Buharija, I/6.
340 Prenosi Muslim u "Miškatul - Misbahu", II/422.
341 Prethodna zbirka, II/422 i Sahih Buharija, II/890.
342 Sahih Buharija, II/899.
343 Miškatul - Misbahi, II/422.
344 Sunene Ebu - Davud, II/335, džamin Tirmizi, II/14.
345 Prenosi Bejhekija u poglavlju o imanu, Miškatul . Misbah, II/424.
346 Sahih Buharija, II/893.

347 Hadis o tome ima u Buharije i Muslima. Miškatul - Misbah, I/12, 167.
348 Sunen Ebu - Davud, Džamia Tirmizi, Miškat, I/169.
349 Sahih Buharija, I/190, II/890.
350 Miškatul - Misbah, I/32. Prenosi Rezin.
351 Ibn - Hišam, I/503, 504.
352 Ebu - Davud, poglavlje: "Vijesti Beni - Nadir".
353 Prethodno djelo.
354 Pogledaj Sahih Buhari, II/655, 656, 916, 924.
355 Sahih Buharija, II/563.
356 Rahmetun lil Alemin, I/116.
357 Muslim, poglavlje: "Vrline Sa'da ibn Vekkasa", II/280 i ovo je Muslimova verzija. Sahihul - Buhari, poglavlje: "Stražarenje u borbi na Allahovom putu", I/404.
358 Džami'ul Et- Tirmizi, Ebabut - tefsir, II/130.
359 Historičari nazivaju "GAZVE", svejedno borio se ili ne, a izlazak jednog od njegovih vojskovođa nazivaju "SERIJJE" - IZVIDNICA.
360 Ijes je mjesto između Jenbu'a i Merve gledano iz pravca Crvenog mora.
361 Harrar je područje blizu Džuhfe.
362 Veddan je mjesto između Meke i Medine. Između njega i Rabiga je 29 milja, a El - Ebva' u blizini je Veddana.
363 Pogledaj djelo "El - Mevahibul - Ledunnijetu", I/75, koje je komentirao Ez - Zerkani.
364 Buvat i Radva su dva brda, ogranak planinskog lanca Džuhejnet, kuda prolazi put za Šam. Od njih do Medine je oko 48 milja.
365 Mjesto blizu Jenbua, a zove se još El - 'Ušejra' i El - 'Usejre.
366 O svim ovim izvidnicama i pohodima uzeli smo podatke iz djela Zadul - Mead, II/83, 84, 85.
- Ibn - Hišam, I/561- 605.
- Rahmetun lil Alemin, I/115, 116; II/215, 216, 468 - 470. Postoji razilaženje u izvorima oko vremenskog redoslijeda tih pohoda i izvidnica i oko tačnog broja učesnika. U ovome smo se najviše oslanjali na Ibn - Kajjima i Mensura Fevrija.
367 Profesor Es - Sejjid el - Mevdudi tvrdi s argumentima da je sura "Muhammed" objavljena prije Bitke na Bedru. Pogledaj Tefhimu - l - Kur'an, V/11, 12.
368 Šura - muslimansko vijeće na kojem se zajednički donose važne odluke od bitnog značaj za islam (op. prev.).
369 Džamiu Tirmizi, I/201, Ebrabul - džihad, Babu madžae fis - saff vet - ta'bie'.
370 Prenosi Muslim od Enesa (Miškatul - Mesabih), II/543.
371 On ostade živ, a poslije primi islam i postade dobar musliman. Kad bi htio da se čvrsto zakune, govorio bi: "Tako mi Onoga Koji me spasi na Bedru..."
372 Sahih Buhari, II/568.
373 Sunenu Ebu - Davud, Bab fi sellis - sujuf indel - likaa, II/13.
374 Ovo je verzija Ibn - Ishakova.
- U predanju Ahmeda i Ebu - Davuda stoji da je Ubejde bio u dvoboju protiv El - Velida, Alija protiv Šejbeta, a Hamza protiv Utbeta, Miškatul - Mesabih, II/343.
375 Prenosi MUslim, II/139.
- Miškatul - Mesabih, II/331.
376 Predanje Muslimovo, II/93, a i drugi muhadisi prenose isto.
377 Sahih Buharija, I/444, II/568.
- Miškatul - Mishab, II/352. Resulullah je dodijelio plijen jednom, jer je drugi poginuo.
378 Ovaj Muaz je ostao živ do vladavine Osmana bin Affana, r.a.
379 Zadul - Mead, II/89.
380 Op. prev.

381 Hadis Muttefekun alejh.
- Miškatul - Mesabih.
382 Slobodan prepjev prevodioca.
383 Ahmedova zbika, V/323, 324.
- Hakimova zbirka, II/326.
384 Hadis je sahih, prenijeli su ga ashabi.
- Sunen Ebu - Davud s komentarom, II/12, odgovorio je Resulullah, a.s.
385 Tarihu 'Umer ibn el - Hattab, Ibn - Džezvi, str. 36.
386 Tekbir: Allahu ekber; Tevhid: Ehadun, ehad; Tahmid: Elhamdulillahi. (op. prev.)
387 El - Kudr je izvor plemena Benu - Sulejma u Nedždu, na sjeveru trgovačkog puta između Meke i Šama.
388 Zadul - Mead, II/90; Ibn - Hišam, II/43, 44; Muhatasar Siretu Resul od Nedždija, str. 236.
389 Još i danas veliki broj muslimana upotrebljava neislamske pozdrave (zdravo, merhaba, sabahajrula i sl.) što ukazuje kako oni olahkoshvaćaju pitanje selama kojim nas je Allah, dž.š., počastio. Dužni smo selam nazvati u svim prilikama - školama, državnim ustanovama, autobuskim stajalištima i dr., jer je svaki drugi pozdrav neispravan. To ćemo učiniti čak i ako prilazimo grupi nepoznatih ljudi među kojima su muslimani, a ako oni ne budu muslimani i uzvrate nam drugačije, mi ćemo prihvatiti njihov pozdrav. Samo na takav način ćemo praktično pokazati da se ne stidimo što smo muslimani, nego da smo na to i ponosni (op. prev.)
390 Ibn - Hišam, I/ 661 - 663.
391 Ibn - Hišam, I/555, 556.
392 Svi komentatori Kur'ana, uglavnom, navode primjere jevrejskih spletki u tumačenju sure Ali - Imran, a i u drugim surama.
393 Sunen Ebu - Davud, II/115; Ibn - Hišam, I/552.
394 Ibn - Hišam, II/47, 48.
395 Zadul - Mead, II/71, 79.
- Ibn - Hišam, II/47 - 49.
396 Zadul - Mead, II/90, 91.
- Ibn - Hišam, II/44, 45.
397 Ibn - Hišam, II/46; Zadul - Mead, II/91; Priča se da je u ovom pohodu De'asur ili Gavris pokušao ubiti Resula, a.s., ali nije tačno. To je bilo u drugom pohodu. Vidi Buhariju, II/593.
398 "Vesek" je arapska mjera za težinu (1 vesek = 60 s'aa, a 1 s'aa je 4 mudda (pregršta).
399 Ibn - Hišam, II/51 - 57.
- Sahih Buhari, I/341, 425; II/577.
- Sunen Ebu - Davud sa Avnil - Mabud, II/42,43.
- Zadul - Mead, II/91.
400 Ibn - Hišam, II/50, 51; Zadul - Mead, II/91. Postoje različita mišljenja o povodu za ovaj izviđački pohod. Ima mišljenja da su stigle vijesti do Resulullaha, a.s., kako Benu - Sulejm (pleme iz tih krajeva) priprema veliku vojsku na Medinu ili na njena predgrađa. Drugo je mišljenje da je Resulullah, a.s., želio napasti Kurejšije. Ovo drugo mišljenje drže Ibn - Hišam i Ibn - Kajjim, jer Benu - Sulejm nisu nastanjivali Fer već područje Nedžda suprotno od Fer'a.
401 Ibn - Hišam, II/50, 51.
- Fikhus - Sire, str. 190.
- Rahmetun lil Alemin, II/219.
402 Zadul - MEad, II/92 - stoji: broj poznat
- Fethu - Bari, V/346 - stoji: stotina konja.
403 Es - Sire el - Halebijje, II/14.

404 Prenosi Ahmed, Nesai, Hakim i Ibn - Ishak.
405 Ibn - Kajjim u djelu "El - Huda", str. 292.
- Ibn - Hadžer kaže da nije bilo konjanika.
- Musa bin Ukbe konstatirao je da muslimani na Uhudu nisu imali ni jednog konjanika.
- El - Vakidi kaže da je Resulullah, a.s., imao konja i Burde konja.
- Fethul - Bari, VII/350
406 Prenosi Ibn - Sa'd i kaže da su iz plemena Benu - Kajnuka'a, II/34, a ovo pleme protjerano je iz Medine odmah poslije Bitke na Bedru.
407 Ibn - Hišam, II/65,66.
408 Prenosi Ahmed, Taberani i El - Hakim od Ibn - Abbasa, Fethul - BAri, VII/350.
409 Sahih Buharija, Kitabul - Džihad, I/426.
410 Ovo je spomenuto kod autora Halepske Sire, II/18.
411 Slobodan prepjev prevodioca.
412 Ibn - Hišam, II/68, 69.
413 Ibn - Hišam, II/69.
414 Dromedar: rasplodni mužjak deve. (op. prev.)
415 Ibn - Hišam, II/69 - 72.
- Sahih Buhari, II/583.
- Taj rob primio je islam poslije Bitke u Taifu. On je ubio Musejlemu Kezaba tim istim kopljem. Bio je učesnik Bitke na Jermuku protiv Bizanta.
416 El - Gasil mu je nadimak, a znači "okupani". Taj nadimak dobio je jer su ga nakon pogibije okupali meleki pošto je u bitku otišao džunup (nečist), (op. šer. rec.).
417 Pročitaj Fethul - Bari, VII/346.
418 Ibn - Hišam, II/77
419 Sahih Buharija, II/579. (Mnoge arapske, kao i afričke žene nose oko nožnih gležnjeva halhale, znak vjernosti mužu i kući u koju su se udale, op. prev.)
420 Prenosi Buharija iz hadisa od Berra bin Aziba, I/426.
421 U Sahih Muslim, II/107, stoji da su bila sedmerica ensarija i dva Kurejšija.
422 Kur'an, 3:153 - potvrda za ovaj položaj.
423 Sahih Buhari, I/539, II/581.
- Fethul - Bari, VII/351, 362, 363.
- Neki prenosioci, osim Buharije, bilježe da je Allahov Poslanik, a.s., htio da Huzejfi plati krvarinu, pa mu je Huzejfe rekao: "Dajem tu krvarinu (siromašnim) muslimanima." To je Huzejfi povećalo ugled kod Poslanika. Muthesar Siretul Resulillah, a.s., od šejha Abdullaha en Nedždija, str. 246.
- i druge hadiske zbirke prenose ovaj hadis.
424 Zadul - Mead, II/93, 96. Sahih Buharija, II/579.
425 Es- Siretul Halebije, II/22.
426 Zadul - Mead, II/96.
427 Sahih Muslim - poglavlje o Uhudu, II/107.
428 U momentu kada je pao Es - Seken, grupa muslimana je već stigla do Resulullaha, a.s. Oni odbiše nevjernike od Immara kojega jedva odvojiše od Resulullaha, a.s. On pade kod Poslanikovih nogu i umrije s licem na njegovom stopalu.
- Ibn - Hišam, II/81.
429 Sahih Buharija, I/527, II/581.
430 Allah, dž.š., usliša dovu Svoga Poslanika, a.s. Prenosi se od Ibn - Aziza da je Ibn - Kum'et otišao kod svoje porodice i da je izveo ovce na pašu. Na toj planini jarac ga nabi na rogove i tako ga je udarao da ga je raskomadao.
- Fethul - Bari, VIII/373.
- U Taberaniji stoji da mu je Allah poslao jarca s planine, koji ga nabi na rogove i toliko

ga je udarao da ga je oborio s brda, tako da se njegovo tijelo izrazbijalo.
- Fethul - Bari, VIII/366.

431 Sahih Buhari, II/582.
- Sahih Muslim, II/108.

432 Fethul - Bari, VII/373.

433 Sahih Muslim, poglavlje: Bitka na Uhudu,II/108.

434 Kitabu - š - Šifa bi ta 'Tifi hukuki Mustafa, I/81.

435 Sahih Buhari, I/407, II/580, 581.

436 Sahih Buhari, I/107, II/580, 581.

437 Fethul - Bari, VII/361.
- Sunen En - Nesai, II/52, 53.

438 Prvo djelo, VII/361.

439 Miškatul - Mesabih, II/566; Ibn - Hišam, II/86.

440 Sahih Buhari, I/527, II/581.

441 Fethul - Bari, VII/361.

442 Muhtasar tarih Damask, VII/82 i Šuzuru - Zeheb, str. 114.
- slobodni prepjev prevodioca (op. prev.).

443 Sahih Buhari, II/580.

444 Zadul - Mead, II/95.

445 Zadul - Mead, II/97.

446 Sahih Buhari, II/581.

447 Isti izvor, I/406.

448 Ibn - Hišam, II/73, 80, 81, 82, 83.
- Zadul - Mead, II/97.

449 Sahih Buhari, II/582.

450 Kad je Resulullah, a.s., bio u Meki, Ubejje ga je presreo i rekao: "O Muhammede, imam rasnog konja, svaki dan ga hranim zdjelicom kukuruza, ubit ću te jašući na njemu." Resulullah, a.s., odgovorio mu je: "Ubit ću ja tebe, ako Allah da."

451 Ibn - Hišam, II/84.
- Zadul - Mead, II/97.

452 Muhtasar Sire od Nedždija, str. 250.

453 Ibn - Hišam, II/86.

454 Ibn - Hišam, II/86.

455 Zadul - Mead, II/95.

456 Ibn - Hišam, II/90.

457 El - Bideje ven - Nihaje, IV,17.

458 Sahih Buhari, I/403, II/581.

459 Prethodno djelo, I/401.

460 Aluzija da bi ona bila bolji junak, a on neka ide da prede vunu. (op. prev.)

461 Sira Halebije, II/22.

462 Ibn - Hišam, II/85.

463 Sahih Buharija, II/584.

464 Sira Halebije, II/30.

465 Ibn - Hišam, II/87.

466 Ibn - Hišam, II/93, 94.
- Zadul - Mead, II/54.
- Sahih Buhari, II/94.

467 Ibn - Hišam, II/94.

468 Ibn - Hišam, II/94. U djelu "Fethul - Bari" stoji da je Sufjanove i kurejšijske tragove slijedio S'ad bin Ebi - Vekas, VII/347.

469 Zadul - Mead, II/96.
470 Zadul - Mead, II/94 i Ibn - Hišam, II/90.
471 Ibn - Hišam, II/88 i Zadul - Mead, II/97, 98.
472 Ibn - Hišam, II/88, 89.
473 Ibn - Hišam, II/98.
474 Zadul - Mead, II/98; Sahih Buharija, II/584.
475 Zadul - Mead, II/94.
476 Prenosi Ibn Šazan - Muhtasar Sire od Nedždija, str. 255.
477 Prenosi Ahmed ;iškatul - Misbah, I/140.
478 Sahih Buhari, II/579, 584.
479 Prenosi Buharija u djelu "El - Edebul - Mufred".
- Imam Ahmed u svom Musnedu, III/424.
480 Ibn - Hišam, II/98.
481 Ibn - Hišam, ii/99.
482 Sira Halebije, II/47.
483 Ibn - Hišam, II/100.
484 Ibn - Hišam, II/122 - 129.
- Fethul - Bari, VII/351.
- "Gazvetu Uhud", od Muhammeda Ahmeda Bašmila, str. 278 - 280.
485 Bitka na Uhudu sa pojedinostima i pohod na Hamrau, uzeli smo iz "Ibn - Hišam", III/60 - 129.
- Zadul - Mead, II/91 - 108.
- Fethul - Bari, VII345 - 377.
- Muhtasar Sire od Nedždija od 242 - 257. str.
- Koristili smo i ostalu literaturu na ovu temu.
486 Pogledaj Zadul - Mead, II/99 - 108.
487 Fethul - Bari, VII/347.
488 Zadul - Mead, II/108.
489 Zadul - Mead, II/109.
- Ibn - Hišam, II/619/620.
490 Ibn - Hišam, II/169 - 179.
- Zadul - Mead, II/109.
- Sahih Buhari, II/568, 569, 585.
491 Ibn - Hišam, II/183 - 188. Zadul - Mead, II/109, 110. Sahih Buharija, II/584, 586.
492 Navodi El - Vakidija da je vijest o nesreći Ma'une i Er - Redžie došla Resulullahu, a.s., u jednoj noći.
493 Prenosi Ibn - Sa'd od Enesa: "Nisam vidio da je Resulullah, a.s., bio tužniji ni za Uhudom, kao za Ma'unom. (En - Nedždi, 260).
494 Buharija, II/586 - 588.
495 Ebu - Davud, poglavlje "Haber En - Nadir", III/116, 117.
- "Avnu - l - Ma'bud Šerhi suneni Ebi Davude".
496 Ibn - Hišam, II/191, 192.
- Zadul - Mead, II/71, 72.
- Sahih Buhari, II/574, 575.
497 Ovo su riječi Muhammeda Gazalije u djelu Fikhu - s - Sire, str. 214.
498 Riječi Muhammeda Gazalije u Fikhu - s - Sire, str. 315.
499 Opširno o ovoj bici od Ibn - Hišama, II/209, 210.
- Zadul - Mead, II/112.
500 Sahih Buhari, poglavlje: "Bitka na Hendeku", II/258.
501 Slobodni prepjev prevodioca.

502 Prethodni izvor, ista strana.
503 Sahih Buhari, I/588.
504 Bilježi Tirmizija u Miškatul - Mesabihi, II/448.
505 Ovo bilježi Buharija, II/588, 589.
506 Ibn - Hišam, II/218.
507 Sahih Buhari, II/588.
508 Sunen En - Nesai, II/56. Ahmed u svom musnedu. Navedeni tekst nije od Nesaija, a u njemu stoji: "Prenosi se od nekog ashaba..."
509 Ibn - Hišam, II/219.
510 Ibn - Hišam, III/330, 331.
511 Sahih Buhari, II/519.
512 Prethodni izvor.
513 Muhtasar Sire od Nedždija, str. 286
- Muslimovo objašnjenje od Nevevije, I/227.
514 Sahih Buhari, III/591.
515 Ibn - Hišam, II/337.
516 Ibn - Hišam, II/220, 221.
517 Sahih Buharija
- Kitabu - l - Džihad, I/411.
- Kitabu - l - Megazi, II/590.
518 Sahih Buharija, II/590.
519 Ibn - Hišam, II/245.
520 Telkihu - Fuhumi ehli - l - Eser, str. 12.
521 Sahih Buhari, II/591.
522 Sahih Buhari, I/536.
- Sahih Muslim, II/249.
- Džami Tirmizija, II/225.
523 Džami Tirmizija, II/225.
524 Ibn - Hišam, II/237, 238. Opširnije kod Ibn - Hišama, II/233 - 237.
- Sahih Buhari, II/590, 591.
- Zadul - Mead, II/72 - 74.
- Muhtasar Sire od En - Nedždija, str. 287 - 290.
525 Fethul - Bari, VII/343.
526 O, Božiji robe.
527 Sahih Buhari, II/577.
528 Ibn - Hišam, II/274, 275.
529 Rahmetun lil Alemin, II/222, s podacima iz nekoliko djela o Ahzabu i Kurejza.
530 Es - Siretu - l - Halebije, II/297.
- Musejleme Kezzab jeste čovjek koji se izdavao za lažnog poslanika.
531 Zadul - Mead, II/119.
- Muhtasar Sire od En - Nedždija, str. 292.
532 Sunen Ebu - Davud uz objašnjenje Avnul Mabuda, poglavlje: "Do kada se žena može vratiti mužu ako on primi islam poslije nje".
533 Pogledati komentar oba hadisa u djelu Tuhfet El - Ahvezi, II/195, 196.
534 Rahmetun lil Alemin, II/226
- Zadul - Mead, II/120 - 122.
- Havaši Telkih fuhum Ehli - l - Eser, str. 28, 29.
535 Sahih Buharija, II/625, 626.
- Sahih Muslim, II/145, 146.
536 Dokaz da je bitka bila ovog dana jeste potvrda u hadisu "El - Ifk", o događaju koji se

desio nakon donošenja propisa o nošenju hidžaba. Ajeti o hidžabu objavljeni su u povodu Zejnebe kada je bila kod Resulullaha, a.s. Kad ju je Resulullah, a.s., upitao šta misli o Aiši, r.a., ona je rekla: "Čuvam ja svoje uši da ne čuju i svoje oči da ne vide." Aiša priča: "Ona mi je od svih Poslanikovih žena bila jedina konkurencija." Što se tiče događaja "El - Ifk", Sa'd bin Muaz i Sa'd bin Ubadet posvađali su se oko ovog događaja. Poznato je da je Sa'd bin Muaz umro neposredno poslije bitke sa Benu Kurejzom, pa je očito da prenosilac ove priče izmišlja. Ibn - Ishak priča o Ifku, prenoseći od Ez - Zuhrije, od Ubejdullaha bin Abdullaha bin Ubadeta, od Aiše, r.a., gdje ne spominje Sa'da bin Muaza, već umjesto njega spominje Usejda bin Hudajra. Ebu - Muhammed bin Hazm kaže: "Ovo zadnje je tačno, bez sumnje, da je Sa'd bin Muaz spomenut zabunom. Pogledaj Zadul - Mead, II/115. Čudno je od Muhammeda Gazalije da pripisuje Ibn - Kajjimu da on smatra da je ova bitka bila pete godine hidžretske. (Fikhu Sire, str. 223), a u djelu "El - Huda", II/115, to opovrgava.

537 Sahih Buhari, I/345
- Fethul - Bari, VII/496.

538 Zadul - Mead, II/112, 113.
- Ibn - Hišam, II/289, 290, 294, 295.

539 Oni su bili petokolonaši islamske države. (op. prev.)

540 Ibn - Hišam, I/584, 587.
- Sahih Buhari, II/924.
- Sahih Muslim, II/9.

541 Ibn - Hišam, II/105.

542 Sahih Buhari, I/399, II/727 - 729.
- Ibn - Hišam, II/290 - 292.

543 Ibn - Hišam, II/290 - 292 i Muhtasir Sire od Nedždija, str. 277.

544 Bila je veoma učena jer je znala stvari argumentovati Kur'anom. (op. prev.)

545 Sahih Buhari, I/346, II/696 - 698.
- Zadul - Mead, II/113 - 115.
- Ibn - Hišam, II/297 - 307.

546 Ibn - Hišam, II/293.

547 Sahih Muslim, II/89.

548 Ovaj Kerez učestvovao je u napadu na Medinu prije Bedra u Bitki Safvana. Poslije je primio islam, a poginuo je kao šehid pri oslobađanju Meke.

549 Zadul - Mead, II/122.

550 Sahih Buhari, II/602.

551 Arapi su iz počasti prema sagovorniku imali običaj da glade njegovu bradu koja je značila ugled i čast.

552 Resulullah, a.s., koji je uzor muslimanima u svemu što nalaže vjera islam, morao je ovaj put učiniti nove obrede da bi ga vjernici vidjeli, a zatim poslušali i slijedili. Ummu Seleme bila je vrlo mudra žena s ovim svojim savjetom. (op. prev.)

553 Sahih Buhari, I/380.

554 Sahih Muslim, poglavlje: "Primirje na Hudejbiji", II/105.

555 Sahih Muslim, poglavlje: "Primirje na Hudejbiji", II/105.

556 Opširnije o primirju na Hudejbiji pogledati FEthul - Bari, VII/439 - 458.
- Sahih Buhari, I/378 - 381, II/598, 600, 717.
- Sahih Muslim, II/104 - 106.
- Ibn - Hišam, II/308 - 322.
- Zadul - Mead, II/122 - 127.
- Muhtasar Siretu Resulullah, a.s., od Abdullaha en - Nedždija, str. 207 - 305.
- Tarihu 'Umer bin el - Hattab, Ibnu - l - Dževzi, str. 39 i 40.

557 Prethodno spomenuta literatura.

558 Mnogi islamski historičari imaju različito mišljenje o godini prelaska ovih ljudi na islam. Većina navodi osmu godinu Hidžre. Međutim, priča Amra bin el - Asa kod Nedžašije poznata je, a Halid i Talha primili su islam kad se Amr vraćao iz Abesinije. On se pri povratku vraćao u Medinu i njih sreo na putu. Sva trojica došla su kod Resulullaha, a.s., i primila islam. To potvrđuje da su primili islam početkom sedme godine hidžretske, a Allah najbolje zna.

559 Sahih Buharija, II/872, 873.

560 Rahmetun lil Alemin, I/171.

561 Resul Ekrem (urdo jezik), str. 108, 109, 122 - 125. (Hanidullah)
- Zadul - Mead. "Eslem ente", umjesto zadnje rečenice, III/60.
"Eslem ente" znači: primi islam ti. (op. prev.)

562 Pogledaj djelo na urdu jeziku "Resul Ekrem kej sijasij Zindiki", str. 108, 109, 122- 125.
Zadul - Mead: U ovoj knjizi pišem "eslem" umjesto "ves - selamu ala men ittebealhuda", III/60. ("ves - selamu ala men ittebealhuda" znači: i neka je mir na one koji slijede upute Allahove, dž.š.) (op. prev.)
- Knjiga doktora Hamidullaha pod brojem 1, str. 108 - 114 i 121 - 131.

563 Zadul - Mead, III/61.

564 Ibn - Hišam, II/359.

565 Moguće je da je to uzeto iz Muslimovog predanja od Enesa, II/99.

566 To mu je ime po djelu Rahmetun lil Alemin, I/178, a po Hamidullahu ime mu je Benjamin.

567 Kopti - kršćani Egipta.

568 Ibnu - l - Kajjim, Zadul - l - Mead, III/61. Pismo do kojeg je došao Hamidullah u novije vrijeme sadrži: "Primi islam, bit ćeš spašen, Allah će ti dati..." i ima naziv "Kopti" umjesto (grijeh koptskog naroda). Pogledaj "Resul Ekrem", str. 136, 137.

569 Zadul - Mead, III/61.

570 Obožavaoci vatre (op. prev.).

571 Tarihu - l - Umemi - l - islamijjeti, od Hudarija, I/147.
- Fethul - Bari, VIII/127, 128.
- Rahmetun lil Alemin.

572 El - Erisijjun su sluge i upravitelji vizantijskog carstva, ili narod bez porijekla. Kaže se da su sljedbenici nekog Abdullaha bin Erisa, čovjeka davnih vremena koji je ubio nekog Allahovog poslanika, ali se ne zna kojega. Ovi Erisijjuni odvraćali su narod od vjere u Boga.

573 Cezar je upravo došao da posjeti Kudus. Došao je iz Humsa da se zahvali Bogu što ga je spasio poraza od Perzijanaca. Pogledati Sahih Muslim), II/99). Perzijanci su ubili perzijskog kralja Ebroisa i uspostavili primirje s Vizantijom uz predaju svih teritorija koje se okupirali Viznatijci. Vratili su mu krst za koji smatraju da je raspelo Isaa, a.s. Car je došao u Kudus godine 629. n.e., ili 7. g.h. da vrati raspelo na njegovo mjesto i da zahvali Bogu na velikoj pobjedi.

574 Sahih Buharija, I/4, Sahih Muslim, II/97 - 99.

575 Zadul - Mead, II/122 i margina knige "Telkihu fuhumi ehlil Eseri", str. 29.

576 Zadul - Mead, III/61, 62. Tekst do kojeg je došao u novije vrijeme doktor Hamidullah uzet je iz knige koju je on pronašao. Tekst se razlikuje samo u jednoj riječi. U njemu je: nema boga osim Njega (La ilahe gajruhu), umjesto: samo je On Bog (La illahe illahu).

577 Zadul - Mead, III/63.

578 Zadul - Mead, III/62. Muhadarat tarihul - umemi - l - islamijje od Hudarija, I/146.

579 Zadul - Mead, III/62, 63.

580 Sahih Buhari, II/603.
- Sahih Muslim, II/113 - 115.
- Fethul - Bari, VII/460, 461, 463.
- Zadul - Mead, II/120.

581 Sahih Buhari, II/603.

- Sahih Muslim, II/113 - 115.
- Zadul - Mead, II/120.

582 Pogledaj “Fethul - Bari”, VII/460.
- Zadul - Mead, II/133.

583 Stihove slobodno prepjevao prevodilac.

584 Sahih Buhari, II/603 (poglavlje o Hajberu).
- Sahih Muslim, II/115 (bitka za Kared i druge).

585 Ista djela i ista poglavlja.

586 Sahih Buhari, II/603.

587 Sahih Buhari, II/605.

588 Megazi el - Vakidi, Bitka za Hajber, str. 112.

589 Ibn - Hišam, II/329.

590 Zbog bolesnih očiju Alija, r.a.,bio je odustao od pohoda, a potom je smogao snage i sustigao vojsku.

591 Sahih Buharija, poglavlje: “Bitka za Hajber”, II/505, 506. U nekim predanjima spominje se da je predaja islamskog bajraka Aliji bila tek nakon nekoliko ne uspjelih pokušaja da se probije bilo koje utvrđenje. Mi smo uzeli mišljenje koje je ispravnije kod pravih znalaca.

592 Sahih Muslim, Bitka za Hajber, II/122.
- Poglavlje Zi Kired, II/115.
- Sahih Buharija, Bitka za Hajber, II/603.

593 Slobodni prepjev prevodioca. (op. prev.)

594 Postoje različita mišljenja oko osobe koja je ubila Murehhaba, kao i oko datuma kad je ubijen, te kad je osvojena tvrđava Naim. To je očito i kod Buharije i Muslima. Mi smo uzeli tekst od Buharije, nakon provjeravanja redoslijeda događaja.

595 Ibn - Hišam, II/332.

596 Ibn - Hišam, II/331, 336, 337.

597 U predanj Ebu - Davuda jasno stoji da su muslimani dozvolili javrejima da iznesu sve što može ponijeti jahalica. Pogledati “Sunen Ebu - Davud”, poglavlje: Propisi za stanovnike Hajbera, II/76.

598 Zadul - Mead, II/136.

599 Zadul - Mead, II/137, 138.

600 Sahih Buharija, II/609.

601 Zadul - Mead, II/148.
- Sahih Muslim, II/96.

602 Sahih Buhari, I/443
- Fethul - Bari, VII/484 - 487.

603 Zadul - Mead, II/139.

604 “Taruhu - l - umemi - l - islamijjeti”, od Hudarije, I/128.

605 Sahih Buharija, I/54, II/604, 606.
- Zadul - Mead, II/137.

606 Zadul - Mead, II/137
- Ibn - Hišam, II/336.

607 Zadul - Mead, II/139, 140.
- Fethul - Bari, VII/497, II/610, 860.
- Ibn - Hišam, II/337, 338.

608 Rahmetun lil Alemin, II/268 - 270.

609 Ibn - Hišam, II/337,353.

610 Sahih Buhari, II/608.

611 Zadul - Mead, II/146,147.

612 Zadul - Mead, II/147.
613 Neki kažu da je Halid bin Sa'd, a ne Seid.
614 Ibn - Hišam, II/340. Ovaj događaj je poznat, jer su ga prenijele skoro sve knjige hadisa.
- Zadul - Mead, II/147.
615 Sahih Buhari, II/608, 609.
616 Fethul - Bari, VII491.
617 Sahih Buhari, II/592.
- Sahih Muslim, II/118.
618 Sahih Buhari, I/407, 408, II/593.
619 Muhatasar siretu Resulullah od En - Nedždija, str. 264.
- Fethul - Bari, VII/416.
620 Fethul - Bari, VII/428.
621 Zadul - Mead, II/112
- Ibn - Hišam, II/203 - 209.
- Fethul - Bari, VII/417 - 428.
622 p. pr. Usama bin Zejd rekao je Resulullahu, a.s.: "Mirdas je izgovorio šehadet iz straha."
623 Zadul - Mead, II/149, 150.
- Rahmetun lil Alemin, opširno, II/229 - 231.
- Zadul - Mead, II/148 - 150.
- Telkih fuhumi ehli - l - eser meahavašiha, str. 31.
- Muhatasar Siretu Resulillah od En - Nedždija, str. 322 - 324.
624 Fethul - Bari, VII/700.
625 Fethul - Bari, VII/700.
- Zadul - Mead, II/151.
626 Sahih Buhari, I/218, II/610, 611.
- Sahih Muslim, I/412.
627 Ovi stihovi različiti su u različitim zbirkama, ali se uglavnom svode na slično značenje. (Slobodan prepjev prevodioca).
628 Hadis prenosi Tirmizija u poglavlju o upotrebi stihova, II/107.
629 Sahih Muslim, I/412.
630 Zadul - Mead, II/152.
631 Zadul - Mead, I/172.
- Fethul - Bari, VII/500.
632 Fethul - Bari, VII500.
633 Rahmetun lil Alemin, I/231.
634 Prethodno djelo i Telkih fuhumi ehli - l -eser od El - Dževzije, str. 33, marginalija.
635 Zadul - Mead, II/155.
- Fethul - Bari, VII551.
636 Sahih Buhari, poglavlje: "Bitka na Mu'ti u Šamu", II/611.
637 Muhtasar sireti - r - Resul, od En - Nedždija, str.327.
638 Muhtasar sireti - r - Resul, str. 327
- Rahmetun lil Alemin, II/271.
639 Ibn - Hišam, II/373.
- Zadul - Mead, II/156.
- Muhatasar sireti - r - Resul, str. 327.
640 Sahih Buhari, Bitka na Mu'ti, II/611.
641 Sahih Buhari, Bitka na Mu'ti, II/611.
642 Fethul - Bari, VII/512. Oba hadisa govore o različitom broju rana, a slažu se u tome da je višak od uboda strijela.
643 Sahih Buhari, II/611.

644 Sahih Buhari, II/611.
645 Fethul - Bari, VII/513, 514.
- Zadul - Mead, II/156. Činjenice za ovu bitku uzete su iz ova dva djela i djela ispred njih.
646 Ibn - Hišam, II/623 - 626.
- Zadul - Mead, II/157.
647 Rahmetun lil Alemin, II/233.
- Talkih Fuhul - l - Eser, str. 33.
648 Zadul - Mead, II/160.
649 Slobodan prepjev prevodioca (op. prev.)
650 Ova izvidnica susrela je Amira bin el - Edbata na putu, pa im on nazva selam. Selam mu ne prihvatiše, već ga ubi Mihlem bin Džesamet, zbog nekih starih računa među njima i uze njegovu devu i njegove stvari. Tada Allah, dž.š. objavi: "I onome ko vam nazove selam ne recite: "Ti nisi vjernik." (4:94) Oni dovedoše Mihlema kod Resulullaha, a.s., da oprosti, pa kad Mihlem stade pred Resulullaha, a.s., Resulullah reče: "Gospodaru moj, nemoj oprostiti Mihlemu." To ponovi tri puta. Ustao je plačući odatle, a Ibn - Ishak prenosi: "Ljudi misli da mu je oprostio drugim prilikom."
- Zadul - Mead, II/150.
- Ibn - Hišam, II/626 - 628.
651 sahih Buhari, I/422, II/612.
652 Ebu - Sufjan je postao dobar musliman poslije toga. Priča se da nikad više nije podignuo glavu da direktno gleda Resulullaha, a.s. u oči., zbog stida od njega. Resulullah, a.s., volio ga je i posvjedočio da će on ući u Džennet. Rekao je: "Želim da bude Sufjan u Dženetu iza Hamze." Kad je Ebu - Sufjan umirao, reče ljudima: "Ne plačite za mnom, tako mi Allaha, nisam ni jednu riječ pogrešnu izgovorio od kad sam primio islam."
- Zadul - Mead, II/162, 163.
653 Sahih Buhari, II/613.
- Zadul - Mead, II/162, 163
654 Fethul - Bari, VIII/11, 12.
655 Pogledaj:
- Sahih Buhari, I/22, 216, 247, 328, 329, II/615, 617.
- Sahih Muslim, I/437 - 439.
- Ibn - Hišam, II/415, 416.
- Ebu - Davud, I/276.
656 Pogledaj Mudariku - t - Tenzil od En - Nesefije, komentar ajeta o prisegi.
657 Sahih Buahri, I/450, II/622.
658 Ibn - Hišam, II/437.
- Sahih Buhari, Kitabu - l - Džihadi, II/612 - 615, 622.
- Fethul - Bari, VIII/3 - 27.
- Sahih Muslim, I/437 - 439, II/102, 103, 130.
- Zadul - Mead, II/160 - 168.
- Muhtasar Siretu -r- Resul od En - Nedždija, str. 322 - 351.
659 Fethul - Bari, VIII/27, 43.
660 Sunen Ebu - Davuda.
661 To bilježi Tirmizija.
662 Sahih Muslim, II/100.
663 Fethul - Bari, VIII/45.
664 Drveni oklopi bili su napravljeni od balvana skovanih tako da je unutra mogla ući grupa vojnika koja je nosila taj oklop i s njim ulazila u okupirani grad. Ispod toga izvlačili bi se i vodili ulične borbe.

665 Sahi Buhari, II/620.
666 Eš - šifa bit'arif hukuk El - Mustafa od Kadija el - I'jada, I/86.
667 Tihamsko drvo plemenito je mirišljavo drvo kojeg ima u Hidžazu.
668 Muhammed el - Gazali, Fikhu - s - Sireti, str. 298.
669 Muhammed el - Gazali, Fikhu - s - Sireti, str. 299.
670 Ibn - Hišam, II/499, 500.
- Buharija, II/620, 621.
671 Fikhu - s - sira, str. 303. Pogledaj: Fethu Mekka, Hunejn i Taif.
- Zadul - Mead, II/160 - 201.
- Ibn - Hišam, II/389 - 501.
- Sahih Buhari, poglavlje o bitkama, II/612 - 622.
- Fethul - Bari, VIII/3 - 58
672 Kur'an je objavljen najrječitijem narodu na svijetu toga doba, riječitim Arapima i talentiranim pjesnicima. Objavljen je na arapskom jeziku kao vrhunac Allahove riječi i Allahovog govora. (op. prev.)
673 Ovako su opisivali događaj autori koji su pisali o bitkama. Oni navode da se ovo desilo u muharemu, 9. g.h. Iz teksta se podrazumijeva da je El -Akrea bin Habis ovdje primio islam, a mi ga imamo u dijelogu prilikom vraćanja plijena Hevazimu, kada je rekao "da ne da", da je već tada bio musliman, a ne da je tek sada primio islam.
674 Fethul - Bari, VII/59.
675 Zadul - Mead, II/205.
676 Ibn - Hišam, II/581.
677 Musnedu El - Imami Ahmed.
678 Buhari, I/334.
679 Musned, Imam Ahmed.
680 Sahih Buhari, pogledaj Miškatul - mesabih, II/524.
681 Džami'u Et - Tirmizi, menakibu 'Umran, II/211.
682 Deve nose u grbačama rezervoar destilirane vode. Zato je to jedino Allahovo stvorenje koje može opstati bez vode nekoliko dana. Beduini su u pustinji u nedostatku vode štapom nadraživali devino ždrijelo, a ona bi kao iz pumpe povraćala čistu, pitku vodu iz grbe. Divnog li Allahovog čuda! (prevodilac)
683 Sahih Buhari, II/637.
684 Hadis prenio Muslim od Muaza bin Džebela, II/246.
685 Prethodno djelo.
686 Ovako Resulullahov povratak opisuje Ibn el - Kajjim.
687 Ovo je samo broj licemjera ensarija prema El - Vakidiji. Osamdeset i dva beduina bila su koji su imali razlog da ostanu i to osamdeset ljudi iz plemena Gaffar i drugih plemena, a što se tiče licemjera Abdullaha bin Ubeja i njegovih sljedbenika, oni se ne ubrajaju u ove i bio ih je velik broj.
- Fethul - Bari, VIII/119.
688 Njihova izolacija trajala je tačno 50 dana, koliko je i Resulullah s vojskom proveo u ovom vojnom pohodu.
689 Ibn - Hišam, II/510 - 537, odakle smo i uzeli pojedinosti o Tebuku.
- Zadul - Mead, III/2, 3.
- Sahih Buhari, II/633 - 637, I/252, 414.
- Sahih Muslim s objašnjenjem Nevevije, II/246.
- Fethul - Bari, VIII/110 - 126.
- Muhtasar siretu Resulullah od Nedždija, str. 391 - 407.
690 Sahih Buhari, I/220, 451, II/626, 671.
- Zadul - Mead, II/25, 26

- Ibn - Hišam, II/543 - 546.
691 Sahih Muslim, II/82, 83.
692 Opširno pogledati u "Zadul - Mead", II/64 - 68.
- El - džihadu fi - l - islami od El - Mevdudije, II/6 - 262.
693 Sahih Buhari, II/615, 616.
694 Sahih Muslim - tumačenje Nevevija, I/33.
- Fethul - Bari, VIII/85, 86.
695 Zadul - Mead, III/45.
- Tefhimu - l - Kur'an, II/169.
696 Zadul - Mead, III/26 - 28.
- Ibn - Hišam, III/537 - 542.
697 Zadul -Mead, II/48.
698 Fethul - Bari, VIII/94.
699 Fethul - Bari, VIII/94, 95. Zadul Mead, III/38 - 41. Mnoga predanja raspolažu o nedžranskoj delegaciji s različitim podacima, pa i to da su dolazili u dva navrata. Mi smo odabrali verziju za koju mislimo da je tačna.
700 Fethul - Bari, VIII/87.
701 Sahih Buhari, II/627, 628.
- Fethul - Bari, VIII/87 - 93.
702 Zadul - Mead, III/31, 32.
703 Prenosi imam Ahmed, Miškatul - Misbahi, II/347.
704 Fethul - Bari, VIII/93.
705 To su riječi Hudarije u djelu "Tarihu - l - umemi - l - islamijjeti", I/144.
- Sahih Buhari, I/13, II/626 - 630.
- Ibn - Hišam, II/501 - 503, 510 - 514, 537 -542, 560 - 601.
- Zadul - Mead, III/26 - 60.
- Fethul - Bari, VIII/83 - 103.
- Rahmetun lil Alemin, I/184 - 207.
706 "Fi zilali - l - Kur'ani", 29/168, 169.
- Riječi Sejjida Kutba.
707 Predgovor Sejjida Kutba: "Šta je izgubio svijet stagniranjem muslimana", str. 14.
708 Prenosi Muslim od Džabira. Poglavlje "Resulullahov, a.s. hadž", I/394.
709 Ovaj datum utvrdio je Ibn - Hadžer, a kasnije se ispravio tvrdeći da je krenuo 25. zul - kadeta. Pogledaj " Fethul - Bari", VIII/104.
710 Buharija prenio od Omera, r.a., I/207.
711 Ibn - Hišam, II/603.
712 Sahih Muslim - poglavlje Poslanikovog, a.s., Hadža, I/397.
713 Hadis Ibn - Madžea i Ibn - Asakira, Rahmetun lil Alemin, I/263.
714 Muslim, I/397.
715 Ibn - Hišam, II/605.
716 Prenosi Buharija od Ibn - Omera, Rehmetun lil Alemin, I/265.
717 Prenosi Muslim od Džabira, poglavlje: "HadžResulullaha, a.s., I/397 - 400.
718 Prenosi Ebu - Davud, poglavlje: "Ukoje doba je Resulullah, a.s., održao govor prvi dan Kurban - bajrama", I/270.
719 Sahih Buhari, poglavlje: "Hutba na Mini", I/234.
720 Prenosi Tirmizija, II/38, 135.
- Ibn - Madže u poglavlju o hadžu.
- Mišakutl - Mesabihi, I/234.
721 Ebu - Davud, poglavlje: "Koje je dane držao hutbu na Mini", I/269.
722 Sahih Buhari, Kitabu - l - menasiki, I dio i II/631.

- Sahih Muslim, poglavlje: “Poslanikov, a.s., hadž”.
- Fethul - Bari, III dio, tumačenje Kitabu - l - menasiki, VIII/103 - 110.
- Ibn - Hišam, II/601 - 605.
- Zadul - Mead, I/196, 218 - 240.

723 Sahih Buhari, poglavlje: “Resulullah, a.s., šalje Usameta u vojni pohod”, II/612.
724 Sahih Buhari, II/612. Ibn - Hišam, II/606, 650.
725 Muttefekun Alejhi - Sahih Buhari, II/585.
726 Sahih Buhari, I/62. Muvetta’ el - Imam Malik, str. 260.
727 Muvetta’ el - Imam Malik, str. 65.
728 Sahih Buhari, I/536.
729 Muttafekun Alejhi. Miškatul - Mesabih, II/546.
730 Sahih Buhari, I/22, 429, 449, II/638; Meškatul - Mesabih, II/548.
731 Prenosi Buharija od Umul - Fadla, poglavlje: “Bolest Resulullaha, a.s.”, II/637.
732 Usaglašen hadis, Mišakutl- Mesabih, I/102.
733 Sahih Buhari, I/99.
734 Sahih Buhari, I/98, 99.
735 Sahih Buhari, poglavlje: “Bolest Resulullha, a.s.”, II/640.
736 Sahih Buhari, II/638.
737 Neka predanja ukazuju da ovaj bešaret (predskazanje) nije bio zadnjeg dana već zadnje sedmice. Rahmetun lil Alemin, I/282.
738 Sahih Buhari, II/641.
739 Sahih Buhari, II/637.
740 Isto djelo, ista strana.
741 Misvak: četkasto prirodno drvce za pranje zuba. (op. prev.)
742 Sahih Buhari, “Bolest Resulullaha, a.s.”, II/640.
743 Isto djelo, isto poglavlje, “Šta je Poslanik, a.s., govorio pred preseljenje”, II/638 - 641.
744 Prenosi Ed - Daremija. Mišaktul - Mesabih, II/547.
745 Sahih Buhari, poglavlje o bolesti Resulullaha, a.s., II/641.
746 Ibn - Hišam, II/655.
747 Sahih Buhari, II/640, 641.
748 Usaglašen hadis, Sahih Buhari, I/169.
- Sahih Buhari, I/306.
749 Po mjesečevom kalendaru novi dan nastupa poslije zalaska sunca. (op. prev.)
750 Muhtasar Siretu - r - Resul od Abdullaha en - Nedždije, str. 471.
- Pogledati opširno Resulullahovo, a.s., preseljenje na ahiret, Sahih Buhari, poglavlje: “Bolest Resulullaha, a.s.” Nekoliko poglavlja poslije toga iz Fethul - Bari, Sahih Muslim, Miškatul -Mesabih.
- Poglavlje: “Smrt Resulullaha, a.s.”
- Ibn - Hišam, II/649 - 665.
- Telkih fuhum ehli - l - Eser, str. 38, 39.
- Rahmetun lil Alemin, I/277 - 286.
- Svi datumi su uzeti iz posljednjeg djela.

751 Pogledaj “Zaduul -- Mead”, I/29.
752 Sahih Buhari, II/956.
753 Sahih Buhari, II/956.
754 Zadul - Mead, II/54.
755 Ibn - Hišam, I/401, 402.
- Džamiu Tirmizi, sa objašnjenjem Tuhvet el - Ahvezije, IV/303.
756 Džamiu Tirmizi, IV/303.
757 Sahih Muslim, II/258.

758 Sahih Muslim, II/258.
759 Sahih Buhari, I/502.
760 Sahih Buhari, I/502, Sahih Muslim, II/259.
761 Sahih Buhari, I/501, 502.
762 Sahih Buhari, I/502.
763 Sahih Buhari, I/502.
764 Sahih Buhari, I/503.
765 Sahih Buhari, I/502, Sahih Muslim, II/258.
766 Sahih Buhari, I/502, Sahih Muslim, II/259.
767 Prenosi Ed - Daremije. "Miškatul - Mesabihi", II/517.
768 Bilježi Tirmizi u Eš - Šemailu, str. 2, Miškatul - Mesabih, II/518.
769 Džamiu Tirmizi, sa komentarom Tuhfet el - Ahvezi, IV/306; Miškatul - Mesabih, II/518.
770 Sahih Buhari, I/502.
771 Rahmetun lil Alemin, II/172.
772 Hulasetu - s - Sijer, str. 20.
773 Hulaset - s - Sijer, str. 20.
774 Miškatul - Mesabih, I/22, Tirmizija, II/35.
775 Džamiu Tirmizija, IV/306.
776 Miškatul - Mesabih, II/518. Prenosi Ed - Darumejje.
777 Hulasetu - s - Sijer, str. 19, 20.
778 Sahih Buhari,, I/503, Sahih Muslim, II/257.
779 Sahih Buhari, I/502
780 Sahih Muslim, II/256.
781 Sahih Muslim, II/256.
782 Prenosi Ed - Darumejje, Miškatul - Mesabih, II/517.
783 Sahih Muslim, II/259, 260.
784 Sahih Buhari, I/503.
785 Sahih Buhari, I/502.
786 Sahih Buhari, I/502.
787 Eš - Šifalil Kadi Ijjad, I/89.
788 Sahih Muslim, II/252, Sahih Buhari, I/407.
789 Sahih Buhari, I/504.
790 Miškatul - Mesabih, II/521.
791 Miškatul - Mesabih, II/520.
792 Hulasatu - s - Sijer, str. 22.
793 Pogledaj Eš - Šifa od El - Kadi Ijjada, I/121 - 126. Pogledaj Šemail Et - Tirmizi.
794 Prethodno djelo.

LITERATURA KOJOM SE AUTOR SLUŽIO:

ثبت المراجع

1. Ahbaru - l - kirami biahbari - l - mesdžidi - l - Haram
   - Šihabu - d - Din Ahmed bin Muhammed el - Esedi el - Mekki, 1066. h.g.
   - Selefijsko izdanje, Benares, Indija, 1396 h. / 1976. g.
2. El - Edebu - l - mufred
   - Muhammed bin Ismail el - Buhari, 356. h.g.
   - Izdanje Istambul, 1304. h.g.
3. El - ‘Ealam
   - Hajrudin ez - Zerkeli
   - Drugo izdanje, Kairo, 1954. g.
4. El - Bidajetu ve-n-nihajetu
   - Ismaila bin Kesir ed - Dimiški
   - Izdanje, Es - Seadetu Mise, 1932. g.
5. Bulugu - l - merami min edilleti - l - ahkami
   - Ahmed bin Hadžer el - ‘ Askelani, 773 - 853. h.g.
   - Izdanje, El - Kajjumi Kanfur, Indija, 1323. h.g.
6. Tarihu erdi - l - Kur’ani
   - Es - Sejjid Sulejman en - Nedavi, 1373. h.g.
   Biris Eazam Kida - Indija, 1955. g. četvrto izdanje
7. Tarihu islami
   - Šah Ekber Kan Nedžib Abadi
   - Štamparija Džibondjabi, Indija
8. Tarihu - l - umemi ve - l - muluki
   - Ibn Džerir et - Taberi
   - Egipatsko izdanje El - Husejnije
9. Tarihu Omer bin El - Hattab
   - Ebu el - Feredž Abdurrahmna bin el - Dževzi
   - Egipatsko izdanje Et - Tevfik el - edebijje

10. Tuhfetu - l - Ahvezi
- Ebu el - 'Ala Abdurrahman el - Mubarekfuri, 1353. - 1935. g.
- Džejd Berki Jeris Delhi, Indija, 1346 - 53
11. Tefsir Ibn Kesir ed - Dimiški
- Enduelsko izdanje, Bejrut
12. Tefhima - l - Kur'ani
- Profesor, gospodin Ebu el - 'Elala el - Mevdudi
- Islamski centar Džema'at, Indija
13. Telkihu fuhumi ehli - l - Eseri
- Ebu el - Feredž Abdurrahman bin el - Dževzi 597. h.g.
- Džejd Berki Jeris Delhi, Indija
14. Džami'u et- Tirmizi
- Ebu Isa Muhammed bin Isa bin suret et - Tirmizi, 209 - 279. h.
- Štamparija, Er - Rešid Delhi, Indija
15. El - Džihadu fi - l - islami (na urdu j.)
- Profesor, gospodin Ebu el - 'Eala el - Mevdudi
- Četvrto izdanje, 1967. Pakistan
16. Hulasetu - s - Sijer
- Muhibbu - d - Din Ebu - Dža'fer Ahmed bin Abdullah et - Taberi, 647. g.
- Izdanje, 1343. h. Delhi, Indija
17. Rahmetun - li - l Alemin
- Muhammed Sulejman Selman el - Mensur Fevzi, 1930. g.
- Hatif Bikjedudeli
18. Resulun Ekrem kej sijasijju Zendeke
- Dr Hamidullah, Paris, Salem
- Kembini Djubendju - Indija, 1963. g.
19. Er - Revdu el - Unuf
- Ebu el - Kasim Abdurrahman bin Abdullah es - Suhejli, 508 - 581. h.
- Egipatska Štamparija El - Džemalijje, 1332. h. / 1914. g.
20. Zadu - l - Mead
- Šemsuddin Ebu Abdullah Muhammed bin Bekr bin Ejjub - poznat kao Ibn el - Kajjim
691 - 751. h.
- Egipatska štamparija, prvo izdanje, 1347. h. / 1928. g.
21. Stari zavjet
22. Sunenu Ibn - Madže
- Ebu Abdullah Muhammed bin Jezid bin Madže el - Kazvini, 209 - 273. h.
23. Sunenu Ebi - Da'vude
- Ebu - Da'vud Sulejman bin Eš'as es - Sedžistan 202 - 275. h. l - dio
- Izdanje El - Medžidi - Kaufur, Indija, 1375. h.

- Izdanje Er - RAhimijje, Djubendju, Indija
24. Sunenu - n - Nessai
- Ebu - Abdurrahman Ahmed bin Šu'ajb en - Nesai, 303 - 315. h.
- Lahursko tradicijsko izdanje, Pakistan
25. Es - Siretu - l - Halebije
- Ibn Burhanuddin
26. Es - Siretu - n - Nebevije
- Ebu - Muhammed Abdul - Melik bin Hišam bin Ejjub el - Himejri 213 ili 218. h.
- Trgovačko štamparsko preduzeće "Mustafa el Babi, Halebij i njegova djeca u Egiptu
- Drugo izdanje 1375. h. / 1955. g.
27. Šarhu šuzuru - z - zehebi
- Ebu - Muhammed Abdullah Džemaluddin bin Jusuf, poznat kao Ibn - Hišam el - Ensarija 708 - 761. h.
- Izdanje štamparija "Es - Seada", Egipat
28. Šarhu Sahih Muslim
- Ebu - Zekerija Muhiddin Jahja bin Šeref en - Nevevi 676. h.
- Izdanje Er - Rešidije, Delhi, Indija
29. Šarhu - l - mevahibi - l - Leddunnijje
- Ez - Zerkani
30. Eš - Šifa bi tarif hukuki - l - mustafa
- El - Kadi Ajjad
- Osmansko izdanje, Isambul, 1312. h.
31. Sahihu - l - Buhari
- Muhammed bin Ismail el - Buhari 256. h.
- Izdanje "Er - Rahmijje Djuvind - Indija 1384 - 1387. h.
32. Sahih Muslim
- Muslim bin el - Hadždždadž el - Kušejrij
- Izdanje "Er - Rešidijja", Delhi, Indija, 1376. g.h.
33. Sahifet Habkuk
34. Sulhu - l - Hudejbija
- Muhammed Ahmed Bašamil
- Drugo izdanje, Darul - Fikri, 1391. h. / 1971. g.
35. At - Tabekatu - l - Kubra
- Muhammed bin Se'ad
- Izdanje Birejlind, 1322. h.
36. Avnu - l - m'abud, šarhu Ebi - Davudi
- Ebu - Tajjib Šemsulhakki el - Azim Abadi
- Prvo indijsko izdanje
37. Gazvetu Uhud (Bitka na Uhudu)

- Muhammed Ahmed Bašamil
- Prvo izdanje

38. Velika bitka na Bedru (Gazvetu - l - Kubra)
- Muhammed Ahmed Bašamil
- Drugo izdanje, 1376. h. - 1976. g.

39. Gazvetu Hajber (Bitka na Hajberu)
- Muhammed Aahmed Bašamil
- Drugo izdanje "Daru ul - Fikri", 1391. h. / 1971. g.

40. Gazvetu benu Kurejza (Bitka Benu - Kurejze)
- Muhammed Ahmed Bašamil
- Prvo izdanje 1376. h. - 1966. g.

41. Fethu - l - Bar
- Ahmed bin Ali bin Hadžer el - Askalani 773 - 852
- Selefijsko izdanje štamparije "Er - Revda", Kairo

42. Fikhu - s - Sira
- Muhammed el - Gazali
- Izdanje "Daru - l - kitab - el - arebi"
- egipatsko drugo izdanje 1375. h. - 1955. g.

43. Fi Zilali - l - Kur'ani
- Sejjid Kutb
- Organizacija preporoda arapske tradicije, Bejrut, Liban - treće izdanje

44. El - Kur'ani - l - kerimu

45. Kalbu - džezireti - l - Arebi
- Fuad Hamza
- Selefijsko izdanje štamparije "Er - Revda", Kairo 1352. h. - 1923. g.

46. Maza hasire - l - alemi bi inhitati - l - muslimine
- Es - Sejjid Ebu el - Hasan Ali el - Husni, en - Nedevi
- četvrto izdanje, štamparija "Daru - l - Urubeti", Kairo 1381. - 1961. g.

47. Muhadaratu tarihi - l - Umemi - l - Islamijjeti
- Šejh Muhammed el - Hudari beg
- Trgovačka štamparija "El - Kubra", osmo egipatsko izdanje 1382

48. Muhtasar Sireti - r- Resul
- Šejhul - islami Muhammed bin Abdulvehhab et - Temimi en - Nedždi 1606. g.
- Štamparija Muhammedijskog sunneta, Kairo, prvo izdanje, 1375. h. - 1956. g.

49. Muhtasar sireti - r - Resul
- Eš - Šejh Abdullah bin Muhammed bin en - Nedždi, Ali - š - Šejh, rođen u Egiptu, 1242. g.h.
- Selefijska štamparija "Er - Ravda", egipatsko izdanje, 1379. g.

50. Medariku - t - tenzil
- od En - Nesefije

51. Mura'atu - l - mefatih, II dio
- Eš - Šejh, Ebu el - Hasan Abdullah er - Rahmani el - Mubarekfuri
- indijsko izdanje 1378. h. - 1958. g.
52. Murudžu - z - zehebi
- Ebu el - Hasan Ali el - Mes'udi
- Štamparija "Eš - Šerku - l - islami", kairsko izdanje
53. El - Mustedrek
- Ebu - Abdullah Muhammed el - Hakim en - Nejsabori
- Osmanska kuća znanosti, Hajderabad - indijsko izdanje
54. Musnedu Ahmede
- Imam Ahmed bin Muhammed bin Hanbel eš - Šejbani 264. h.
55. Musnedu Ed - Dar Emejj
- Ebu - Muhammed Abdullah bin Abdurrahman ed - Darimija, 181 - 255. h.
56. Miškatu - l - Mesabih
- Velijjuddin Muhammed bin Abdullah et - Tirmizi
- indijsko izdanje
57. M'udžemu - l - buldan
- Jakut El - Hamevij
58. El - Mevahibu - l - leddunnijje od El - Kastalanija
- Štamparija "Eš - Šerefije", 1336. h. - 1907. g.
59. Muveta'u - l - imami Malik
- El - Imamu Malik bin Enes el - Asbehij, rođen 169. h.
- indijsko izdanje
60. Vefau - l - vefai
- Ali bin Ahmed es - Semhudi

SADRŽAJ

PREDGOVOR 5

RIJEČ GENERALNOG SEKRETARA ISLAMSKE SVJETSKE LIGE - RABITE, GOSPODINA PROFESORA ALI EL - HAREKANA 7

PREDGOVOR IZDAVAČA 10

RIJEČ AUTORA 14

POLOŽAJ ARAPA I ARAPSKIH NARODA 17

- POLOŽAJ ARAPA 17
- ARAPSKI NARODI 18
  - EL - EZD 19
  - LAHAM I DŽIZAM 19
  - BENU - TAJJ 19
  - KINDA 20
  - ARAPI MUSTAR' EBE 20
- VLAST I UPRAVA KOD ARAPA 24
  - VLAST U JEMENU 24
  - VLAST U HIRI 26
  - VLAST U ŠAMU 27
  - VLAST U HIDŽAZU 28
- POČASNE FUNKCIJE KOJE JE OBAVLJAO ILI NADZIRAO KUSSAJ 30
  - VLAST KOJU SU IMALI OSTALI ARAPI 32
  - POLITIČKA SITUACIJA U ARABIJI 33
  - ARAPI I HIDŽAZ 33
- VJERE ARAPA 34
  - VJERSKO STANJE 39

ARAPSKO PREDISLAMSKO DRUŠTVO 40
DRUŠTVENE PRILIKE 40
EKONOMSKE PRILIKE 42
ETIKA ARAPA 43
PORIJEKLO MUHAMMEDA, A.S., I NJEGOVE PORODICE 45
RESULULLAHOVO, A.S., PORIJEKLO 45
PRVI STEPEN 45
DRUGI STEPEN 46
TREĆI STEPEN 46
POSLANIKOVA PORODICA 46
HAŠIM 46
ABDUL - MUTTALIB 47
ROĐENJE I ČETRDESET GODINA ŽIVOTA DO POSLANSTVA 51
ROĐENJE 51
BORAVAK U PORODICI BENU - S'AD 52
ODLAZAK ROĐENOJ MAJCI 54
ŽIVOT KOD DRAGOG DJEDA 54
KOD OSJEĆAJNOG AMIDŽE 55
MOLBOM IZAZVAO KIŠU 55
POBOŽNJAK BEHIRA 55
BITKA ZVANA EL - FIDŽAR 56
UGOVOR O DOSTOJANSTVU 56
MUKOTRPAN ŽIVOT 57
ŽENIDBA HATIDŽOM 57
GRADNJA KABE I DOGAĐAJ PRESUDE 58
KRATAK ŽIVOTOPIS PRIJE POSLANSTVA 59
U SVJETLU POSLANSTVA I OBJAVE 61
U PEĆINI HIRA 61
MELEK DŽIBRIL DONOSI OBJAVU "IKRE" 62
PERIOD OBJAVE 64
DRUGA OBJAVA (DŽIBRIL SE OGLAŠAVA DRUGI PUT)
JA EJJUHEL - MUDDESSIRU 64
VRSTE OBJAVE 65
NAREDBA POSLANIKU, A. S., DA POČNE POZIVATI ALLAHOVOJ VJERI 66

PERIOD OBJAVE I METODE RESULULLAHOVOG, A.S., POZIVANJA U VJERU 69
PRVI PERIOD OBJAVE 70
USTRAJNOST U POZIVU 70
TRI GODINE TAJNOG POZIVANJA 70
PRVA PRETHODNICA 70
NAMAZ 71
VIJEST O OBJAVI STIŽE DO KUREJŠIJA 72
DRUGI PERIOD OBJAVE 73
JAVNI POZIV U ISLAM 73
PRVA NAREDBA O JAVNOM VJERSKOM ISTUPANJU 73
POZIVANJE RODBINE U ISLAM 73
NA BREŽULJKU SAFFA 74
OTVORENO ISTICANJE ISTINE I REAKCIJE IDOLOPOKLONIKA 75
DELEGACIJA KUREJŠIJA KOD EBU - TALIBA 76
FORMIRANJE KONZULTATIVNOG VIJEĆA KOJE ĆE ONEMOGUĆITI HODOČASNICIMA DA SLUŠAJU O ISLAMU 76
RAZLIČITE METODE OPIRANJA DA'VETU 78
ZLOSTAVLJANJA I PROGONI 80
ERKAMOVA KUĆA 85
PRVA HIDŽRA U ABESINIJU 86
KUREJŠIJSKA ZAVJERA PROTIV ISELJENIKA U ABESINIJU 88
KUREJŠIJE PRIJETE EBU - TALIBU 91
KUREJŠIJE KOD EBU - TALIBA DRUGI PUT 91
IDEJA SILNIKA DA UNIŠTE RESULULLAHA, A.S. 92
HAMZA, R.A., PRIMA ISLAM 94
OMER IBN EL - HATTAB, R.A., PRIMA ISLAM 95
PREDSTAVNIK KUREJŠIJA KOD RESULULLAHA, A.S. 98
EBU - TALIB OKUPLJA PORODICE BENU - HAŠIM I BENU ABDUL - MUTTALIB 100
SVEOPĆI BOJKOT 101
UGOVOR NASILJA I NEPRIJATELJSTVA 101
TRI GODINE U IZOLACIJI 102
KRŠENJE UGOVORA O IZOLACIJI 102
POSLJEDNJA DELEGACIJA KUREJŠIJA KOD EBU - TALIBA 104
GODINA TUGE 106

SMRT EBU - TALIBA 106
SMRT H. HATIDŽE, R.A. 107
GOMILANJE TUGE 107
ŽENIDBA SEVDOM, R.A. 108
RAZLOZI ZA STRPLJENJE I USTRAJNOST 108

TREĆI PERIOD OBJAVE 115

POZIVANJE U ISLAM IZVAN MEKE 115
RESULULLAH, A.S., U TAIFU 115
ČUVENA TAIFSKA DOVA GLASI: 116

PREDOČAVANJE ISLAMA PLEMENIMA I POJEDINCIMA 119
PLEMENA KOJIM JE PONUDIO ISLAM 119
VJERNICI ISLAMA VAN MEKE 120
ŠEST DOBRIH STANOVNIKA JESRIBA 123
NAPOMENA O RESULULLAHOVOJ, A.S., ŽENIDBI AIŠOM, R.A. 124

EL - ISRA VE EL - MI'ARADŽI 125
ISRA I MI'RADŽ - NOĆNO PUTOVANJE I UZDIGNUĆE 125

PRVA PRISEGA NA AKABI - (prisega na vjernost) 130
AMBASADOR ISLAMA U MEDINI 131
SJAJAN USPJEH 131

DRUGA PRISEGA NA AKABI 133
POČETAK RAZGOVORA 134
ABBAS GOVORI O VELIKOJ ODGOVORNOSTI 134
PARAGRAFI PRISEGE 134
POTVRĐIVANJE VELIKE ODGOVORNOSTI KOJU NOSI PRISEGA 135
ZAKLJUČIVANJE PRISEGE 136
DVANAEST POGLAVARA 136
ŠEJTAN OTKRIVA UGOVOR 137
SPREMNOST ENSARIJA DA UDARE NA KUREJŠIJE 137
KUREJŠIJE ŠALJU PROTEST U JESRIB 138
KUREJŠIJE SAZNAJU ZA ODRŽANI SKUP I PROTJERUJU NJEGOVE UČESNIKE 138

PRETHODNICA HIDŽRE 139

ZASJEDANJE KUREJŠIJSKOG VIJEĆA 141

JEDINSTVENA ODLUKA PARLAMENTA - DA SE UBIJE MUHAMMED, A.S. 142

RESULULLAHOVA, A.S., HIDŽRA 144

OPKOLJAVANJE RESULULLAHOVE, A.S., KUĆE 144

RESULULLAH, A.S., NAPUŠTA SVOJU KUĆU 145

OD KUĆE DO PEĆINE 146

IZ HUMA FI - L - GARI

("KAD SU NJIH DVOJICA BILI U PEĆINI" - AJET) 147

NA PUTU ZA MEDINU 148

DOLAZAK U MJESTO KUBA' 152

ULAZAK U MEDINU 153

ŽIVOT U MEDINI 155

PRVO SVIJETLO RAZDOBLJE STVARNO STANJE U MEDINI PRILIKOM HIDŽRE 156

IZGRADNJA NOVOG DRUŠTVA 161

GRADNJA POSLANIKOVE, A.S., DŽAMIJE 161

BRATIMLJENJE MUSLIMANA 163

POVELJA ISLAMSKOG SAVEZA 164

UTJECAJ RESULULLAHOVE, A.S., MISLI NA DRUŠTVO 165

SKLAPANJE UGOVORA S JEVREJIMA 167

PARAGRAFI UGOVORA 168

NASTAVAK SUKOBA 169

KUREJŠIJSKE PROVOKACIJE PROTIV MUSLIMANA NAKON HIDŽRE I NJIHOVO POVEZIVANJE S ABDULLAHOM BIN UBEJJOM.....169

PROGLAS ODLUKE O ZABRANI POSJETE MESDžIDUL - HAREMU 170

KUREJŠIJE PRIJETE MUHADŽIRIMA 170

ALLAH ODOBRAVA BORBU 171

BITKE I IZVIDNICE PRIJE BEDRA 171

VELIKA BITKA NA BEDRU - PRVA ODLUČUJUĆA BITKA ZA ISLAM 178

POVOD ZA SUKOB 178

BROJ MUSLIMANSKE VOJSKE I ODREĐIVANJE VOJSKOVOĐA 179

MUSLIMANSKA VOJSKA KREĆE NA BEDR 179

UPOZORENJE MEKI 180

PRIPREMA MEKELIJA ZA POHOD 180

SASTAV MEKANSKE VOJSKE 180

PROBLEM PLEMENA BENU - BEKR 181

POKRET MEKANSKE VOJSKE ... 181
KARAVAN JE SPASEN ... 181
ŽELJA MEKELIJA ZA POVRATKOM I NJIHOVA PODJELA ZBOG TOGA ... 182
TEŽAK POLOŽAJ MUSLIMANSKE VOJSKE ... 182
ZASJEDANJE ŠURE ... 183
MUSLIMANSKA VOJSKA NASTAVLJA PUT ... 184
RESULULLAH, A.S., LIČNO U IZVIDNICI ... 184
NAJVAŽNIJE INFORMACIJE O MEKANSKOJ VOJSCI ... 185
PADANJE KIŠE ... 185
MUSLIMANI ZAUZIMAJU ZNAČAJNE STRATEŠKE POLOŽAJE ... 186
MJESTO ZAPOVJEDNIŠTVA ... 186
RASPOREĐIVANJE VOJSKE I KONAČENJE ... 187
RASCJEP KUREJŠIJSKE VOJSKE NA BOJNOM POLJU ... 187
DVIJE VOJSKE SE ODMJERAVAJU ... 189
POČETAK BITKE ... 190
DVOBOJ ... 190
OPĆI NAPAD ... 191
RESULULLAH, A.S., POZIVA ALLAHA, DŽ.Š. ... 191
DOLAZAK MELEKA ... 191
KONTRANAPAD ... 192
IBLIS BJEŽI S BOJNOG POLJA ... 193
OGROMAN PORAZ MUŠRIKA ... 193
EBU - DŽEHLOVA UPORNOST ... 194
STRADANJE EBU - DŽEHLA ... 194
LIJEP PRIMJER NEKOLIKO BORACA BEDRA SA ČVRSTIM IMANOM ... 195
POGINULI U BORBI ... 198
VIJEST O PORAZU STIŽE U MEKU ... 199
VIJEST O POBJEDI STIŽE U MEDINU ... 200
POVRATAK U MEDINU ... 201
DELEGACIJA ZA DOBRODOŠLICU ... 202
PROBLEM ZAROBLJENIKA ... 203
KUR'AN O BITKI NA BEDRU ... 204
VOJNE AKTIVNOSTI IZMEĐU "BEDRA" I "UHUDA" ... 206
POHOD PROTIV BENU - SULEJMA ... 207
MEKANSKA ZAVJERA O UBISTVU RESULULLAHA, A. S. ... 207

BITKA SA JEVREJIMA BENU - KAJNUKA' 209
JEVREJSKE SPLETKE 209
JEVREJI BENU - KAJNUKA' KRŠE UGOVOR 211
OPSADA, PREDAJA I ISELJENJE KAJNUKA'A 212
POHOD NA SUVEJK 213
POHOD NA ZI - EMR 214
UBISTVO KA'BA BIN EL - EŠREFA 214
POHOD NA BAHRAN 217
IZVIDNICA ZEJD BIN HARISETA 218
BITKA NA UHUDU 220
PRIPREMA KUREJŠIJA ZA OSVETNIČKU BITKU 220
FORMIRANJE KUREJŠIJSKE VOJSKE I NJEN SASTAV 221
POKRET IZ MEKE 221
RESULULLAH, A.S., DOBIVA INFORMACIJE O POKRETU VOJSKE 222
PRIPREMA MUSLIMANA NA IZNENAĐENJE 222
MEKANSKA VOJSKA SE PRIBLIŽAVA GRADU MEDINI 222
KONSULTACIONO VIJEćE MEDINE DONOSI PLAN ZA ODBRANU 223
PRIPREMA MUSLIMANSKE VOJSKE I IZLAZAK NA MEGDAN 224
SMOTRA VOJSKE 225
KONAčENJE IZMEĐU UHUDA I MEDINE 225
POBUNA ABDULLAHA BIN UBEJJA I NJEGOVE DRUŽINE 225
MUSLIMANSKA VOJSKA KREĆE NA UHUD 226
PLAN ODBRANE 227
RESULULLAH, A.S., PODIŽE BORBENI DUH VOJNIKA 228
POSTAVLJANJE MEKANSKE VOJSKE U REDOVE 228
KUREJŠIJSKA POLITIČKA MANEVRIRANJA 229
UČEŠĆE KUREJŠIJSKIH ŽENA U BITKI 230
POČETAK BITKE 230
TEŽIŠTE BITKE OKO KUREJŠIJSKE ZASTAVE 230
BITKA NA OSTALOM DIJELU BOJIŠTA 231
POGIBIJA HAMZE BIN ABDUL - MUTTALIBA, ALLAHOVOG LAVA 232
OVLADAVANJE SITUACIJOM 233
IZ MLADINOG ZAGRLJAJA U ZAGRLJAJ SMRTI 233

ULOGA MUSLIMANSKIH STRIJELACA U BORBI ... 234
MUŠRICI DOŽIVLJAVAJU PORAZ ... 234
KOBNA GREŠKA STRIJELACA ... 235
HALID BIN EL - VELID OPKOLJAVA MUSLIMANSKU VOJSKU ... 235
NEUSTRAŠIV POTEZ RESULULLAHA, A.S., TOKOM OKRUŽENJA ... 236
RASULO MUSLIMANSKE VOJSKE ... 236
VRHUNAC BITKE OKO RESULULLAHA, A.S. ... 238
NAJKRITIČNIJI TRENUTAK U RESULULLAHOVOM, A.S., ŽIVOTU ... 238
OKUPLJANJE ASHABA OKO RESULULLAHA, A.S. ... 240
UDVOSTRUČEN NAPAD MUŠRIKA ... 241
IZUZETNI PRIMJERI HRABROSTI ... 242
EHO LAŽNE VIJESTI ... 243
RESULULLAH, A.S., NASTAVLJA BITKU ... 243
POGIBIJA UBEJA BIN HALEFA ... 244
TALHA POMAŽE POSLANIKU, A.S. ... 244
POSLJEDNJI NAPAD MUŠRIKA ... 245
MASAKRIRANJE ŠEHIDA ... 245
KOLIKA JE BILA SPREMNOST MUSLIMANSKIH HEROJA DA NASTAVE BORBU DO KRAJA? ... 246
NAKON SPASAVANJA RESULULLAHA, A.S. ... 247
EBU - SUFJANOVA ZLOBA NAKON BITKE I NJEGOV DIJALOG S OMEROM ... 247
DOGOVOR ZA SUSRET NA BEDRU ... 248
PROVJERAVANJE DALJIH KUREJŠIJSKIH NAMJERA ... 248
PREPOZNAVANJE UBIJENIH I RANJENIH ... 248
SAHRANA ŠEHIDA ... 249
RESULULLAH, A.S., OBRAĆA SE ALLAHU, DŽ.Š., I MOLI GA DOVOM ... 250
POVRATAK U MEDINU I NEOBIČNI PRIMJERI LJUBAVI I PREDANOSTI ... 251
RESULULLAH, A.S., U MEDINI ... 252
POGINULI NA OBJE STRANE ... 252
VANREDNO STANJE U MEDINI ... 253
POHOD NA HAMRAUL - ESEDI ... 253
KUR'AN O BITKI NA UHUDU ... 256
POUKE I PORUKE BITKE ... 257
VOJNE IZVIDNICE I MISIJE IZMEĐU UHUDA I AHZABA ... 258
POHOD NA EBU - SELEME ... 259
VOJNI POHOD ABDULLAHA BIN UNEJSA ... 259
TRAGIČAN DOGAĐAJ NA ER - REDŽI'U ... 260

TRAGIČAN DOGAĐAJ KOD BUNARA "M'AUNET" ... 261
BITKA S BENI EN - NADIROM ... 263
BITKA U NEDŽDU ... 265
DRUGA BITKA NA BEDRU ... 266
BITKA NA DAVMETU - L - DŽENDELU ... 267

BITKA "EL - AHZAB" - NA HENDEKU ... 269

POHOD NA BENU - KUREJZA ... 279

VOJNE AKTIVNOSTI POSLIJE BITKE BENU - KUREJZE ... 284
UBISTVO SELAMA BIN EBI EL - HAKIKA ... 284
POHOD MUHAMMEDA BIN MESLEME ... 285
POHOD NA BENU - LIHJAN ... 286
NASTAVAK VOJNIH AKTIVNOSTI U VIDU IZVIĐANJA, PREPADA I MISIJA ... 287

BITKA BENU EL - MUSTALAK ILI BITKA EL - MERISI' (mjesec šaban, 6. g. H.) ... 289
DJELOVANJE MUNAFIKA (PETOKOLONAŠA)
PRED BITKU BENU EL - MUSTALAK ... 290
ULOGA LICEMJERA U BITKI BENU EL - MUSTALAK ... 293
1 - PAROLA MUNAFIKA (LICEMJERA):
"AKO SE VRATIMO U MEDINU, SIGURNO ĆE JAČI ISTJERATI IZ NJE SLABIJEGA." (63:8) ... 293
2 - DOGAĐAJ "EL - IFK" ... 295

VOJNE AKTIVNOSTI POSLIJE BITKE BENU EL - MUSTALAK (EL - MUREJSI') ... 297

DOGAĐAJI NA HUDEJBIJI ... 300

(zul - kade 6. g. H.) ... 300
OKUPLJANJE MUSLIMANA ... 300
MUSLIMANI KREĆU KA MEKI ... 301
POKUŠAJ KUREJŠIJA DA ODVRATE MUSLIMANE
OD DOLASKA U MEKU ... 301
PROMJENA PUTNOG PRAVCA I POKUŠAJ
DA SE IZBJEGNE KOBNI SUSRET ... 302
BUDEJL POSREDUJE IZMEĐU RESULULLAHA, A.S., I KUREJŠIJA ... 302
OSTALI KUREJŠIJSKI DELEGATI ... 303
"ON JE ZADRŽAO RUKE NJIHOVE OD VAS I VAŠE OD NJIH USRED MEKE" ... 304
OSMAN BIN AFFAN, MUSLIMANSKI DELEGAT KUREJŠIJAMA ... 305
GLASINE O UBISTVU OSMANA, R.A., I PRISEGA "ER - RIDVAN" ... 305
SKLAPANJE PRIMIRJA I NJEGOVI PARAGRAFI

(SULUHL - HUDEJBIJJA) 306
VRAĆANJE EBU - DŽENDELA KUREJŠIJAMA 307
KLANJE KURBANA I BRIJANJE GLAVE, ČIN ZAVRŠETKA UMRE 308
ZABRANA POVRATKA MUHADŽIRKI MUŠRICIMA 308
REZULTATI UGOVORA 309
ŽALOST MUSLIMANA I RAZGOVOR OMERA, R.A.,
S RESULULLAHOM, A.S. 311
RIJEŠEN PROBLEM UGROŽENIH U MEKI 312
PRELAZAK KUREJŠIJSKIH JUNAKA NA ISLAM 313
DRUGO RAZDOBLJE 313
NOVA ETAPA U HISTORIJI ISLAMA 313
KORENSPONDENCIJA ALLAHOVOG POSLANIKA
(SLANJE PISAMA KRALJEVIMA I VLADARIMA) 314
1. PISMO NEGUSU, KRALJU ABESINIJE 314
2. PISMO MUKAVKISU, KRALJU EGIPTA 316
3. PISMO KISRI, KRALJU PERZIJE 318
4. PISMO HERAKLIJU, CARU BIZANTIJE 319
5. PISMO EL - MUNZIRU BIN SAVIJU, VLADARU BAHREJNA 321
6. PISMO HUZEU BIN ALIJU, VLADARU JEMAME 322
7. PISMO HARISU BIN EBI - ŠEMERU EL GASSANIJU, VLADARU DAMASKA 323
8. PISMO KRALJU AMMANA 323
VOJNE AKTIVNOSTI POSLIJE PRIMIRJA NA HUDEJBIJI 326
POHOD NA EL - GABU ILI POHOD NA ZI - KARED 326
BITKA ZA HAJBER I VADI - L - KURA, Muharem, 7. g. H. 327
UZROK BITKE 327
ODLAZAK NA HAJBER 328
BROJ MUSLIMANSKE VOJSKE 329
VEZA LICEMJERA S JEVREJIMA 329
PUT DO HAJBERA 330
NEKI DOGAĐAJI NA PUTU ZA HAJBER 330
MUSLIMANSKA VOJSKA POD ZIDINAMA HAJBERA 331
PRIPREMA ZA BORBU I OSMATRANJE HAJBERSKIH UTVRĐENJA 332
POČETAK BITKE I ZAUZIMANJE UTVRDE “NAIM” 333
ZAUZIMANJE UTVRĐENJA ES - SA’B BIN MUAZ 334
ZAUZEĆE UTVRĐENJA ZUBEJR 335
ZAUZIMANJE UTVRĐENJA EBIJ 335

ZAUZIMANJE UTVRĐENJA EN - NEZZAR ... 335
OSVAJANJE DRUGE POLOVINE HAJBERA ... 336
PREGOVORI S JEVREJIMA ... 337
UBISTVO DVA SINA EBU EL - HAKIJKA ZBOG KRŠENJA DOGOVORA ... 337
PODJELA PLIJENA ... 338
DOLAZAK DŽAFERA BIN EBI - TALIBA I EBU - MUSA'A EL - EŠARIJE ... 338
ŽENIDBA SAFIJOM ... 339
DOGAĐAJ S OTROVANOM OVCOM ... 340
UBIJENI NA HAJBERU S OBJE STRANE ... 340
HAJBERSKO SELO FEDK ... 341
VADI - L - KURA ... 341
JEVREJSKI GRAD TEJMA ... 342
POVRATAK U MEDINU ... 342
POHOD EBAN BIN SEIDA ... 342
OSTALI POHODI I BITKE SEDME HIDŽRETSKE GODINE ... 343
POHOD "ZATE - R - RIKAI" ... 343
NAKNADNA UMRA ... 346
BITKA NA MU'TI ... 349
POVOD ZA BITKU ... 349
VOJNI ZAPOVJEDNICI I RESULULLAHOV, A.S., NALOG NJIMA ... 350
ISPRAĆAJ MUSLIMANSKE VOJSKE I PLAČ ABDULLAHA BIN REVVAHE ... 350
MUSLIMANSKA VOJSKA NA PUTU I NEOČEKIVANO STANJE STRAHA ... 351
MUSLIMANI SE DOGOVARAJU U MEANU ... 351
MUSLIMANSKA VOJSKA KREĆE PREMA NEPRIJATELJU ... 351
POČETAK BITKE I SMJENE ZAPOVJEDNIKA ... 352
ISLAMSKI BAJRAK U RUKAMA "ALLAHOVOG MAČA", HALIDA BIN EL - VELIDA ... 353
KRAJ BITKE NA MU'TI ... 353
UBIJENI NA OBJE STRANE ... 354
REZULTATI BITKE ... 354
POHOD "ZATU - S - SELASIL" ... 355
POHOD BENU - KATADE U HUDRU ... 356
BITKA ZA OSLOBOĐENJE MEKE ... 357
POVOD ZA BITKU ... 357
EBU - SUFJAN ODLAZI U MEDINU DA OBNOVI PRIMIRJE ... 358
PRIPREME ZA BORBU I POKUŠAJ DA TO OSTANE U TAJNOSTI ... 360

MUSLIMANSKA VOJSKA NA PUTU ZA MEKU 361
MUSLIMANSKA VOJSKA ZAUSTAVLJA SE NA MERRI - ZAHRANU 362
EBU - SUFJAN PRED RESULULLAHOM, A.S. 362
MUSLIMANSKA VOJSKA NAPUŠTA MERRI - ZAHRAN I KREĆE U MEKU 364
KUREJŠIJE IZNENAĐENE DOLASKOM MUSLIMANSKE VOJSKE 365
MUSLIMANSKA VOJSKA U ZI TUVA 365
MUSLIMANSKA VOJSKA ULAZI U MEKU 366
RESULULLAH, A.S., ULAZI U MESDŽID KABE I ČISTI GA OD KIPOVA 367
RESULULLAH, A.S., KLANJA U KABI, A POTOM DRŽI GOVOR KUREJŠIJAMA 367
"JA VAS SADA NEĆU KORITI" (12:92) 368
KLJUČ BEJTULLAHA 368
BILAL UČI EZAN NA KABI 368
NAMAZ POBJEDE ILI NAMAZ ZAHVALE 369
POGUBLJENJE NAJTEŽIH ZLOČINACA 369
ISLAM SAFVANA BIN UMEJJETA I FADALETA BIN UMEJRA 370
RESULULLAHOVA, A.S., HUTBA (GOVOR), DRUGOGA DANA U MEKI 371
BOJAZAN ENSARIJA DA ĆE RESULULLAH, A.S., OSTATI U MEKI 371
UZIMANJE ZAKLETVE NA VJERNOST 372
BORAVAK RESULULLAHA, A.S., U MEKI I NJEGOVO DJELOVANJE 373
DELEGACIJE I IZVIDNICE 373
TREĆE RAZDOBLJE UČVRŠĆIVANJE POBJEDE ISLAMA 375
BITKA NA HUNEJNU 376
POKRET NEPRIJATELJA I DOLAZAK NA EVTAS 376
ISKUSNI RATNIK SMATRA POGREŠNIM MIŠLJENJE VOJSKOVOĐE 376
NEPRIJATELJSKO IZVIĐANJE 377
RESULULLAHOVO, A.S., IZVIĐANJE 377
RESULULLAH, A.S., NAPUŠTA MEKU I ODLAZI NA HUNEJN 378
MUSLIMANSKA VOJSKA IZNENADA U KLOPCI STRIJELACA 378
POVRATAK MUSLIMANA NA POLOŽAJE I VRHUNAC BORBE 379
RAZBIJANJE NEPRIJATELJSKOG JEDINSTVA I VELIKA POBJEDA MUSLIMANA 380
POTJERA ZA NEPRIJATELJEM 380
RATNI PLIJEN 380
BITKA NA TAIFU 381
RASPODJELA RATNOG PLIJENA U EL - DŽARANU 382
ENSARIJE ZAMJERILE RESULULLAHU, A.S. 383

DOLAZAK DELEGACIJE PLEMENA HEVAZIN ... 385
UMRA I POVRATAK U MEDINU ... 386
POHODI I IZVIDNICE NAKON POVRATKA S OSVOJENJA MEKE ... 386
POVJERENICI ZA PRIKUPLJANJE ZEKATA I DŽIZJE ... 387
VOJNO - IZVIĐAČKI POHODI ... 387

BITKA NA TEBUKU (Redžep, 9. g. H.) ... 391
UZROK BITKE NA TEBUKU ... 391
VIJEST O PRIPREMI BIZANTIJSKE I GASANIJSKE VOJSKE ... 392
SPECIJALNE VIJESTI O PRIPREMAMA BIZANTINACA I GASANIJA ZA RAT ... 393
POGORŠANJE OPASNE SITUACIJE ... 393
RESULULLAH, A.S., DONOSI ODLUKU O BORBI PROTIV BIZANTA ... 393
NAREDBA O VOJNOJ SPREMNOSTI MUSLIMANSKIH BORACA ... 394
MUSLIMANI SE TAKMIČE KO ĆE SE BOLJE SPREMITI ZA BITKU ... 394
ISLAMSKA VOJSKA KREĆE NA TEBUK ... 395
MUSLIMANSKA VOJSKA NA TEBUKU ... 396
POVRATAK U MEDINU ... 398
KO IZ MEDINE NIJE IŠAO NA TEBUK? ... 398
REZULTATI POHODA NA TEBUK ... 400
KUR'AN O POHODU NA TEBUK ... 400
NEKI ZNAČAJNI DOGAĐAJI U TOJ GODINI (9. G. H.) ... 401

EBU - BEKROV, R.A., ODLAZAK NA HADŽ ... 401

OPĆI POGLED NA BITKE ... 402

MASOVNO PRELAŽENJE NA ISLAM ... 405
DELEGACIJE ... 406

USPJEH ŠIRENJA ISLAMA I REZULTATI ... 415

OPROSNI HADŽ ... 417
POSLJEDNJI VOJNI POHOD ... 421

ODLAZAK UZVIŠENOM ALLAHU, DŽ.Š. ... 423
VJESNICI RASTANKA ... 423
POČETAK BOLESTI ... 424
POSLJEDNJA SEDMICA ŽIVOTA ... 424
PET DANA PRED PRESELJENJE ... 424
ČETIRI DANA PRED PRESELJENJE ... 425

DAN ILI DVA PRED PRESELJENJE 426
DAN UOČI PRESELJENJA NA AHIRET 426
NA DAN PRESELJENJA NA AHIRET 427
PRESELJENJE NA AHIRET 428
ASHABI U VELIKOJ ŽALOSTI 428
STAV OMERA, R.A. 429
STAV EBU - BEKRA, R.A. 429
OPREMANJE I ISPRAĆAJ ČASNOG TIJELA U ZEMLJU 430

RESULULLAHOVA, A.S., OBITELJ 431

RESULULLAHOVA, A.S., SVOJSTVA I NJEGOVA ETIKA 437
LJEPOTA ETIKE 437
RESULULLAHOVA, A.S., ZRELOST I PLEMENITA SVOJSTVA 439
LITERATURA KOJOM SE AUTOR SLUŽIO: 471